

ION VINEA

O P E R E

III

LUNATECII

ROMAN

Ediție critică de
ELENA ZAHARIA FILIPAȘ

SCRIITORI ROMÂNI

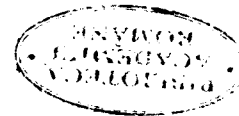
EDITURA MINERVA

București - 1997

C. Inv. 1666 388

189806/189818

E 691534

NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI

Volumul III al ediției critice *Opere* de Ion Vinea cuprinde romanul *Lunatecii*.

Romanul s-a aflat în atenția autorului până în ultimele sale zile de viață (vezi secțiunea *Note*), procesul elaborării lui fiind încheiat. A rămas neterminată numai intitularea capitolelor, care s-a oprit la jumătatea textului.

Lunatecii a fost publicat în anul 1965, la Editura pentru Literatură, după un manuscris obținut de editură imediat după moartea scriitorului (Vinea a murit la 6 iulie 1964, iar romanul a intrat în tipografie în luna noiembrie). Acest manuscris s-a pierdut, fie atunci, fie mai târziu.

La Muzeul Literaturii Române, unde se află cea mai mare parte a manuscriselor lui Ion Vinea, se păstrează un singur dosar al romanului *Lunatecii*, cu nr. 16 556, care conține 354 de file în dezordine. Sunt aici câteva file manuscrise, predomină însă dactilogramele unor capitole, cu corectări autografe și cu numerotarea filelor revizuită de mai multe ori. (O descriere mai amănunțită a acestui dosar se găsește în secțiunea *Variante* a volumului de față.) În mod evident este un dosar de lucru, fără relevanță în stabilirea textului definitiv al romanului.

În anul 1973, în cadrul ediției Ion Vinea, *Opere*, publicată la Editura Dacia, sub îngrijirea lui Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu, romanul *Lunatecii* a fost reeditat după un alt manuscris decât cel utilizat pentru ediția princeps. Realizatorii ediției ne-au furnizat informația că nu cunosc soarta acestui manuscris după publicare. Din *Notele* la volumul respectiv rezultă că este vorba de un text dactilo cu însemnări scrise de mână: corectări, revizuirii, adnotări, variante de titluri pentru capitolele din partea a doua. Editorii sunt de părere că autorul unora dintre aceste însemnări și revizuirii nu este cu certitudine Ion Vinea, ci ar putea fi criticul Liviu Călin: „În urma unei recente discuții avute cu Liviu Călin, care s-a ocupat îndeaproape de publicarea primei ediții a *Lunatecilor*, menționăm că unele însemnări marginale îi aparțin; și acestea, însă, rezultat al unei lecturi comune, au fost notate la cererea lui Vinea, care avea intenția să revadă pasajele vizate. Adesea, respectând notațiile de pe marginea manuscrisului, textul e modificat“ (Ion Vinea, *Opere*, III, *Lunatecii*, Editura Dacia, Cluj, 1973, p. 590).

Cartea a apărut cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ISBN: 973-21-0500-3
ISBN: 973-21-0383-3

În lipsa manuscriselor, am luat ca text de bază pentru ediția noastră ediția princeps din anul 1965, care prezintă garanții de autenticitate.

Am modificat ortografia cuvintelor cu „î” conform normelor actuale, ceea ce corespunde, de altfel, cu realitatea scrierii lui I. Vinea.

Am corectat tacit greșelile de tipar evidente; am indicat numai trei situații de posibile erori gramaticale sau lexicale, menționând în subsolul paginii forma din ediția princeps.

Am unificat, optând pentru forma *Stolz*, grafia numelui acestui personaj, care în ediția princeps apare: *Stoltz – Stolz*, opțiunea fiindu-ne justificată de lista de nume, auto-grafă, reprodusă în ediția *Opere* de la editura Dacia (*op. cit.*, p. 582).

Nu am numerotat rândurile pe pagină cum se procedează în general cu edițiile critice, deoarece în cazul acestui text, cu puține variante, numerotarea ar fi sporit inutil volumul

E.Z.F.

CAPITOLUL 1

BURICUL PĂMÂNTULUI

„C'est qu'il y a certains personnages dont on s'est fait une habitude de rire et qu'on ne plaint de rien.”¹

DIDEROT

„Amiaza se răsfața în hamacul de aur al toamnei.“ În auzul lui Lucu Silion, cuvintele nerostite răsună armonios. I se pare că redau de minune frăgezimea și farmecul aerian al orei. O adiere de miresme întârziate îi dezmiardă chipul metalic și întunecat, îi resfiră părul negru presărat cu argint, pe când deasupra lui și a tumultului străzii, coroanele castanilor se înfioară prelung.

Adineauri, când să iasă din casă în grădină, a fost oprit în prag de soarele subțire de argint țesut de un păianjen. Ca să treacă prin el, a trebuit să-l rupă cu o ramură ruginie de iederă, și aerul a tremurat în jurul ei, colorându-se o clipă, iar firele rupte au dat un țipăt textil, imperceptibil. Grădina toată era plină de sori de argint, ce printre crengi vămuiau lumina. Ziua asta nu seamănă cu toate zilele. Lumea e o feerie ocrotită de sorii minunați ai păianjenilor, pe când el, ca o fantasmă, rătăcește prin lume. În fața porții care da pe trotuar s-a găsit din nou față-n față cu un asemenea soare fără stăpân. Căutând cu ochii o ramură să-l rupă, privirea i s-a oprit asupra cutiei de scrisori, fixată între zăbrele. În fundul ei, un plic alb. A șovăit o clipă. Să nu fie vreo înștiințare de la Oficiul Intercultural și de Turism. Sau poate scrisoarea vreunei femei. Nu era nici una, nici alta. Lucu recunoscu scrisul mamei sale. A luat scrisoarea și a pus-o în buzunarul de la piept, să o citească mai târziu.

¹ Sunt unii oameni care stărnesc în mod obișnuit batjocura, și niciodată mila (fr.).

„Amiaza se răsfăță în hamacul de aur al toamnei.“ Cuvintele acestea nu-i dau pace. I se pare că se alcătuiască de la sine, fără voința lui. Poate că ar fi mai potrivit: „Amiaza se legăna...“; cuvântul e mai muzical, dar Silion e de părere că nu exprimă tot atât de bine risipirea, fără-de-grija, beția blondă și efemeră care a cuprins orașul. „Dacă aş fi romancier, îşi spune el, cu o astfel de frază aş începe un roman, o poveste de dragoste. E plină de făgăduință și de urmări. Un astfel de început nu trebuie să se piardă. În ruptul capului, nu!“ Dar, din păcate, Lucu Silion nu e romancier. A scris el o carte cândva, în tinerețea dintâi, era însă un studiu istoric, un amestec de artă și știință, gen sever și primejdios și care nu îngăduie dezmățul de cuvinte. S-a lăsat de scris de atunci și s-a îndeletnicit cu alte lucruri, dar vorbele îl mai urmăresc și-l mai hărțuie din când în când. Iar fraza cu „amiaza“ și „hamacul“ are să i-o spună totuși lui Filip, patronul „Esplanadei“, s-o „treacă“ el scribilor care îi frecventează cafeneaua. Îi sună în minte ca un vers. Prea norocos va fi, desigur, autorul care își va începe istorisirea cu fraza aceasta a lui. Cine știe ce poate să mai vie după ea?! E ca un descântec, și poate să fie tot atât de bine punctul de pornire al unei idile ca și al unei sumbre tragedii...

...Al unei sumbre tragedii! Lucu ridică din umeri, ca și cum s-ar dezbăra de o povară supărătoare, și înaintează în mulțime cu o voluptate de înotător care se dăruie apelor. Cum se mai poate gândi cineva la sumbre tragedii într-o asemenea amiază? Trecătorii se grăbesc care-ncotro, și graba lor pare fără țintă. Cu grații de flacără, femeile se perindă pe lângă el; un surâs paradiziac le flutură pe buze, iar sufletul lor plutește în apa privirilor ca legănarea unei flori. Ce radioasă revărsare de sprintene vestale, lumește travestite, la ceasul fermecat când magazinele se închid! Lucu e gata să creadă că toată minunea se desfășoară anume pentru el. Prin dreptul unei oglinzi de galantar, încetinește. Își pipăie cravata de fular și surâde imaginii răsfrânte. Vestonul albastrui îi cade minunat de bine pe umerii zvelți, pe mijlocul subțiratec. Ca un tăiș, o dungă fără greș îi liniază pantalonii, molatec oprîți în solzii de crocodil ai pantofilor. În mîna fin înmănușată ține, ca pe o petală, o pălărie de fetru. Cu mintea plină de arii confuze, simțindu-se parcă mai ușor și mai înalt, Lucu se strecoară nevățamat printre săbiile de lumină ce se încrucișează peste trotuarele pline de lume. Trăiește una din acele clipe când totul e dat uitării, când nu-ți pasă de nimic și când

te apropii în neștire de o bucurie supremă și fără de temeii.

Pe trotuarul de peste drum de Palat, o doamnă cumpără crizanteme. O clipă, Lucu se oprește locului. Din tot furnicarul o vede numai pe ea. O subțire siluetă de brună, într-o fluturare de lănuiri galbene, ușoare. La picioarele ei, o țigancă lăsată pe genunchi îndărătul unui coș cu flori îi oferă un buchet, răsucindu-l cu pumnul întins spre soare.

Se îndreaptă grăbit într-acolo.

De câte ori zărea o femeie pe placul lui, Lucu Silion grăbea pasul. Dar tot de atâtea ori o amintire care-l pândea ca dintr-un ungher neștiut venea să-i întunece ispitirea clipei. Mereu același chip. O icoană palidă, cu trăsături subțiri, cu privirea nehotărâtă dar intensă a largurilor marine atunci când valul se turbură și tinde spre violet...

Dar această bruscă încăierare cu sentimentul datoriei nu ținea mult. Acum ca întotdeauna, Silion își urma cu hotărâre drumul ne-ngăduit. Mări pasul spre locul pe care zărea gingașa arătare. Muștrările de cuget îl hărțuiau ca un roi de musculițe prin arșița câmpului. Ajunse până în mijlocul Pieței Palatului. Ca niște cărăbuși uriași, mașini negre, mașini albe și albastre, scânteietoare în pavezele lor de nichel și cristal, treceau tușind agresiv pe lângă el, apostrofându-l cu răcnete răgușite de claxon. Agentul de circulație îl fluiera de câteva ori, fără folos. Cu ochii la țintă, cu mersul înteițit, Lucu se strecură cu dibăcie printre automobilele vije-lioase, fără să înceteze de a se muștra: „E pentru ultima oară“, își zicea; „la urma urmei, nu fac nimic rău... e o simplă curiozitate... *pas même une péccadille!*“ Străbătând piața, se trezi pe trotuarul vecin, chiar în preajma necunoscutei. Pe colțul acela lărgit, un grup tineresc, trei băieți și o fată, studenți desigur, hohoteau gesticulând lângă o vitrină. Cu un maldăr de crizanteme ruginii pe braț, necunoscuta tocmai plătea florăresei. Să fi sosit numai o clipă mai devreme, ar fi putut cotrobăi amândoi în același coș și poate că Lucu ar fi găsit prilejul să-i ofere un buchet. N-ar fi riscat decât un refuz amabil. Femeile nu se supără când le oferi flori. Flori la început, flori și parfum mai pe urmă, flori, parfum și ciorapi de mătăasă mai târziu. Din astfel de amănunte e făcută dragostea. Silion avea patima simplificărilor grăbite. De altfel, o ușoară emoție, pe care o mai încercase de sute de ori, nu-i îngăduia în clipa de față

¹...un fleac! (fr.).

să-și controleze gândurile. Cu o privire de trecător distrat, o privire care nu supără, deși măsoară și cântărește, și care nu-și găsește asemănare decât în privirea cămătarului pe gajuri când acesta refuză să le cerceteze (tocmai pentru că le-a și prețuit cu coada ochiului), Silion făcu inventarul fulgerător al frumuseții ieșite în calea lui. „E genul meu!“, observă el cu satisfacție. „E genul meu!“ În asemenea cazuri, Silion știe că nu-i rămâne decât să meargă drept înainte, *wie ein Held zur Siege*¹, și lucrurile vor veni de la sine.

Necunoscuta scotocea în poșetă, după bani. E lucru vădit că buchetul de crizanteme o încurcă.

Silion își puse pălăria pe cap și se opri să-și aprindă o țigară, truc răsflut al celor care vor să câștige timp. Dar bricheta nu lua foc. Cu nasul printre scânteile neputincioase și țâcăniturile scurte ale aparatului și tot căznindu-se cu el, o cerceta pieziș. Nu se înșelase. Era o femeie într-adevăr frumoasă și totdeodată o stranie arătare. „Ochii aceștia lungi și languroși – gândi el încântat și uimit – și sprâncenele lor arcuite și delicat apăsate te duc cu gândul la alte climaturi și anotimpuri. Astfel de sprâncene, într-o vreme în care toate femeile și le smulg cu dinadinsul, ca să le reducă la o linie ideal de subțire sau să le reconstruiască din creion pe un traseu arbitrar, trădau un suveran dispreț pentru modă și poate și o înaltă părere despre propria înfățișare...“ Silion o privi mai de-a dreptul. Arăta palidă și obosită. O paloare de petală atinsă de arșiță, peste care amenință, scăpată de sub o tichie puerilă, învolburarea furtunoasă a părului ei întunecat. Tot străduindu-se să-și scoată și să-și numere banii, trecându-și de pe un braț pe altul maldărul mlădios al crizantemelor, ea lăsă să se vadă încă un amănunt care i se păru lui Lucu anacronic. Purta mănuși de mătăasă cu degete retezate, așa cum purtase și mama lui Silion, și verișoarele de mult măritate ale iubirilor dintâi. Rochia și încălțăminte a se părură de bună calitate, cu toate că nițelus cam ofilite. Desigur că necunoscuta nu se înnoiește prea de curând. Și poate că Silion, cu ochiul iscusit al curiozității și al dorinței, ar fi făcut și alte descoperiri dacă ea ar mai fi rămas multă vreme în bătaia privirilor lui. Dar o birjă se apropie legănată în trap domol, pe capră cu un falnic vizitiu grăsun, zbârcit și spân, îmbrăcat într-un caftan albastru-închis și încins, ca un arhieru, cu o lată panglică de culoarea ametistului. Caii albi o depășiră și se opriră

¹ Ca un erou spre victorie (germ.).

încordați ca la parada cercului, sforăind fioros și tropăind pe asfaltul sonor. Un mândru echipaj răsărit din Bucureștii de altădată. Doamna îi făcu din cap un semn de consimțire. Abia atunci păru că descoperă, ca pe un amănunt fără de rost, prezența lui Silion. Fără sfială, privirea i se sprijini molatec de privirile lui omagiale. I-a surâs lui, sau poate numai unui gând pe care-l lua cu sine? Atâta vicleșug într-un surâs nu se potrivea cu înfățișarea ei provincială, fiindcă între timp Silion găsisse tâlcul acestei frumuseți în mers armonios pe pavajul Bucureștilor: era neîndoios o provincială, și încă una nu de mult sosită și așezată aici, cu mânușile ei mitene, scoase din cine știe ce scrin îmbâcsit de rămășițe economice și pioase, o ființă singuratecă și care își caută o ieșire din viața retrasă de până acum. Își caută un drum nou și crede că-l va dibui, dar fără efort și numai așa, ca din întâmplare. Un surâs extenuat de un destin potrivit, dar nu și desemnat: acesta e surâsul necunoscutei. Da, în ochii aceia de flăcări negre mocnește ceva. E o hotărâre ascunsă, poate nemărturisită, de a dobândi partea ce i se cuvine în viață – adică totul. Și în Lucu tresări cavalerul rătăcitor ațipit în sufletul fiecărui bărbat, dar care într-însul suferă de insomnie: cavalerul gata oricând să ia sub ocrotirea lui sublimă soarta nefericitelor și mândrelor femei. Să fie el, Lucu Silion, destinul cel bun, ieșit în calea făpturii acesteia, ivită parcă dintr-un cadru desuet? Pasul ei nu e făcut să înainteze neînsoțit. Mersul ei parcă nu atinge pământul. O vede cum se apropie de trăsura, pe braț cu jerba de crizanteme în legănare, cum pune piciorul pe scară, descoperind în teaca ei de mătăasă o pulpă măiastră și vie. Se instalează cu grație în perne și atelajul se urnește. Lucu prinde încă o dată, în timp și spațiu, surâsul ei oferit nimănui. Își scoate pălăria și o salută insinuant și respectuos. Dar privirile ei îl străbat ca pe o fantomă de ceață, surâsul ei se pierde în neant. Nici un semn. Viziunea se depărtează. O clipă, de o durată fără sfârșit, pălăria lui Lucu rămâne și ea suspendată în aer, pe o traiectorie de dezastru.

Își mușcă buzele. S-a pripit. Un salut prematur, un salut neluat în seamă e o greșeală care cu greu se mai îndreaptă. O știe din experiență.

*

Stătu o clipă înfapt pe loc, ca în fața unui prăpăd neașteptat. Trăsura se depărta încet de tumultul pieței de-a lungul străzii

Wilson, tăcută, aproape pustie. Numai studenții oprți lângă afișele multicolore ale Oficiului de Turism își urmau cu însuflețire zgomotoasa lor pălăvrăgeală. Ghemuită pe vine, lângă zid, în fața coșului ei cu flori, țiganca îi urmărea cu privirea, fumând și scuipând meditativ printre dinți. N-a fost un gând: ca un erete, Lucu Sillion se năpusti spre ea, îi smulse coșul, apucându-l de mâner, îi strigă ceva la repezeală și porni în goană după birjă. În câteva salturi o ajunse și, trecând în stânga atelajului, sări pe scară și apără ca un pirat la abordaj. Necunoscuta dădu un țipăt abia scâncit; birjarul, simțind o greutate nouă care îi apleca trăsura într-o parte, întoarse capul, dar, văzând ce se petrece, nu găsi cu cale să oprească, pe când Lucu, zăpăcit și stângaci, revărsă troianul ruginiu al crizantemelor la picioarele călătoarei. Fără zăbavă, fără un cuvânt, sări apoi pe asfalt. Birja, caii și birjarul își văzură de drum, și Lucu, oprit în mijlocul străzii, cu coșul gol în mână, rămase locului, plin de speranță, până ce totul dispăru după colț. Necunoscuta nu întorșese capul.

– Ce făcuși, conașule?

De-abia acum Lucu își dădu seama că florăreasa – peștrita apariție de stâmburi decolorate – îl aștepta cu mâinile în șold la marginea trotuarului. Studenții se apropiaseră și ei. Mutre vesele și curioase.

– Cât? întrebă scurt Lucu, înțepenindu-se într-o atitudine plină de demnitate.

Îi înapoie țigăncii coșul golit. Ea se încrunță ușor, părând că-și face socotelile, clătină din cap, ca și cum s-ar fi hotărât la un rabat generos, și-i rosti o cifră umflată. Fără să crâcnească, Lucu dublă și plăti.

– Scump, dar nu face, își dădu cu glas tare părerea singura față a grupului studențesc.

– Ce importă?! exclamă cu emfază unul din tineri, pesemne student la Conservator; *pourvu que le geste soit beau!*¹

– Barem să fi rămas în trăsură, încheie un altul, cu părere de rău în glas.

– Sau măcar să fi aruncat coșul, își dădu cu părerea studenta; nu-i stătea bine, oprit în drum și ținându-l de toartă, ca o bucătăreasă.

Tinerii izbucniră într-un hohot vesel, care îi sună multă vreme

¹ Frumusețea gestului contează! (fr.)

lui Lucu în urechi pe când se depărta de ei cu o prefăcută nepăsare. „Are dreptate, își zise plictisit și înciudat, am fost un caraghios. Ah, tineretul ăsta găunos și obraznic! Bine că nu m-a văzut ea cu coșul în brațe!“

Trăsura dispăruse de mult după colț. Lucu Sillion înălță din umeri. Nu mai era la vârsta la care îți pare rău după prilejurile pierdute. Se refugie în mulțime, nehotărât încotro s-o apuce. Din când în când iuțea pasul, ca și cum l-ar fi însuflețit un scop, apoi revenea la mersul târăganat al celui care vrea să piardă și să câștige timp. „Sunt un bărbat în toată firea, se certa el pe sine, și totuși nu sunt serios. Mi-e cu neputință să mă iau în serios. La treizeci și trei de ani mă port ca un băiețandru. Mi-am risipit tinerețea în aventuri și galanterii care au luat uneori o întorsătură dramatică. Experiențele nu mi-au servit la nimic. Sunt gata, în toată clipa, să reîncep aceleași greșeli...“ Simți deodată că s-a izbit pieptiș de un obstacol masiv și moale și se dădu îndărăt cu un pas.

– Sacrament, idiotule! îi sună scandat în urechi un glas dogit și furios.

Se ciocnise cu un fel de patriarh uriaș, cu barbișon lung, argintiu, cu semițilindru pe cap și înarmat cu un ciomag de abanos cu măciulia de fildeș sculptat. O dungă de mătășă neagră îi mărginea ca un lampas veșmintele sobre și demodate. Plutea ca o emblemă anacronică deasupra capetelor mulțimii efemere.

– Sacrament! repetă moșneagul, fulgerându-l cu privirea și izbind de câteva ori cu bastonul în asfalt, ca și cum s-ar fi așteptat să apară din pământ o patrulă de demoni.

Lucu se uita la el, uimit. Uitase să-și ceară scuze. Pesemne că îl călcase pe picior sau îi dăduse o lovitură serioasă în stomac – nu putea să-și dea seama. De unde oare se ivise ciudata și venerabila făptură, din ce veac, din ce Paris al sălilor de dans și de arme, de odinioară? O duioșie neașteptată și o poftă de răs îl năpădi, ca un acord muzical de alături într-o grădină de vară. Ridică mâna și, cu un scurt salut, foarte puțin reverențios, din vârful degetelor, se întoarse și o luă din loc, nițel mai grăbit ca înainte. Dar nu făcu decât vreo câțiva pași, ritmați din urmă de aceleași lovituri de baston în asfalt, și auzi strigându-l un glas:

– Hei, domnu'? Alo! Încotro?

Se vede treaba că îl urmărea bătrânul. Lucu grăbi pasul, în nădejdea că poate va scăpa de el. Glasul însă răsună din nou, mai aproape:

– Alooo! Ce fugi așa? Stai o clipă!

Și Lucu se simți tras de pulpană. Se întoarse, cu hotărârea omului care își închipuie că trebuie să facă față unui agresor. Dar nu era bătrânul.

– Te urmăresc de un sfert de oră! Am văzut tot: te ții de nimi-curii!

Cu un zâmbet schimonosit, Lucu îi întinse o mână moale. „Dracu’ mi l-a scos în cale“, își zise. Era Duiliu Mareș, un om tânăr, dar încărunit pe la tâmpile. Purta o mustață mătăsoasă, care se îmbina în galică pogorâre cu o bărbuță blajină, totul de culoarea mată și lipsită de viață pe care o dau căneala și cosmeticul. De sub sprâncenele lungi și încondeiate, privirile lui cafenii se ațineau cu îndrăzneală asupra lui Lucu Silion. Avea un cap mic și trăsături precise, o piele elastică și statura zveltă, dar gâtul gros și scurt, haine de o croială și de o calitate aleasă. Pantofii îi erau de antilopă, cu talpa triplă și tocurile înaltate cu adaosuri de cauciuc. Din pricina asta, mersul lui era țeapăn ca de robot.

– Ce holbezi ochii așa la mine? îl întrebă Duiliu Mareș cu un glas dintr-o dată duios. Era unul din trucurile sale să-și îndulcească vocea când rostea vorbe tari sau vreo amenințare. Te rog să surâzi când mă întâlnești, continuă el, de data asta din ce în ce mai răstit, să surâzi uite-așa, măcar așa! – și zicând acestea își arătă într-un rânjet mecanic dinții mărunți și albi. Sunt un om, adăugă el, care-ți vrea numai binele. Sau ești cumva de altă părere?

Suna ca o somație această ultimă întrebare.

– Nu m-am îndoit niciodată, răspunse Lucu încurcat.

I-ar fi zâmbit din nou, cu zâmbetul lui „gata oricând“ și atât de irezistibil, dacă, somându-l chiar cu o clipă înainte, omul nu l-ar fi făcut atent că a-i zâmbi însemna o lașitate.

– Hm! Nu te-ai îndoit niciodată! Ești politicos ca un băiat de familie.

– Ce pot să fac? Nu mi-am ales singur familia.

– Ce poți să faci? răspunse celălalt. Uită-te în oglindă, să vezi hărca din tine. Reculege-te! Roagă-te!

Această replică agresivă, rostită ochi în ochi, foarte de aproape, îi duhni în obraz un iz dulceag de paciuli. Omul ținea veșnic pe buze câte două mărgelile de aromă orientală dintr-o cutiuță de tinichea colorată. Din pielea lui se răspândea o boare proaspătă de lavandă. Era fraged și trandafiriu, ca ieșit de sub un duș rece, după o baie turcească. Își corecta la răstimpuri tenul lucios, trecân-

du-și ușor peste obraji o foiță roz-albă desprinsă (obicei demodat) dintr-un carnețel de *papier poudré*.

Oprit fără scăpare în loc, Lucu Silion clocotea de mânie înăbușită. Se simțea intimidat ori de câte ori îl întâlnea pe acest ins, pentru că își pronunța frazele pe un ton de moralist îndrituit de nu se știe cine. Avea ceva de predicator într-însul, în ciuda mustăcioarei lui cănite și a bărbuței lui de lemn de mahon. Era ceea ce se numește „un om înfipt“, care dezarma pe ceilalți, pe cei care se așteaptă să fie jigniți în taina sfântă a vieții lor, pe cei care se tem de propria lor violență și fac desperate eforturi să nu izbucnească.

– Cât pe-aci să-l dărâmi pe bătrân, reluă predicatorul, dacă umbli așa, cu gâtul sucit după femei. Ia seama însă! (Aci vocea lui se făcu metalică și gravă.) Ai să te prăbusești!

– Să mă prăbuseșc? Pentru atâta lucru? întrebă Silion cu sfială.

Ori de câte ori era apostrofat în acest chip, un început de panică i se strecura în suflet și sta gata de apărare, dar vulnerabil și cu arme de carton: i se părea că se face o aluzie la drama sau comedia iubirii lui secrete și vinovate.

Predicatorul îl aținea cu o privire încărcată de avertismente de apocalips. Îl privea de pe un amvon. Lucu știa că visul lui Duiliu Mareș, mărturisit pretutindeni, e să plece la călugărie la Sfântul Munte. Să renunțe la cutiuța de paciuli, la carnețelul de hârtie pudrată, la periuța muiată în căneală, la sticla cu lavandă și la toate cele lumești. Să renunțe și la *Datina*, hebdomadur de idealism, de afaceri și șantaje.

– Ești un dezaxat! reluă predicatorul ceva mai încet, dar păstrându-și în ton toată asprimea. Ai ieșit din rânduri, te-ai izolat între generații... Tinerii te socot prea bătrân, iar bătrânii – prea neisprăvit ca să te accepte. Oamenii serioși te-au părăsit, eu nu văd în jurul tău decât declasați și pierde-vară.

Silion nu răspunse. Căuta zadarnic în mintea lui un cuvânt tăios, singurul care ar putea pune capăt prediciei. Îl mai chinuia și sentimentul nesuferit că predicatorul dăduse glas îndoielilor lui cele mai ascunse.

– Nu văd în tine un suflet care fierbe, adăugă acesta apăsător, ca și cum i-ar fi dat lovitura de grație. Între timp, privirile lui își îndulciră expresia, devenind de o bizantină bună-cuviință și blândețe. Sper să nu ne mai vedem, îi zise pe un ton pogorât la normală și întinzându-i cu hotărâre o mână de îmblânzitor. Până atunci, prezentă, rogu-te, omagiile mele doamnei Matilda – pardon, doamnei

Laura Feraru.

– Mulțumesc! răspunse Lucu, roșindu-se până la urechi.

De câte ori auzea pe neașteptate numele de Feraru, se roșea fără voie și poate fără vină. Privirea lui căuta cu disperare un punct de sprijin în vârtejul de vehicule și pietoni al pieței tumultuoase.

– Ei, lasă, lasă, continuă împăciuitor predicatorul, nu trebuie să te roșești așa. Sper că n-am făcut cine știe ce gafă. Iartă-mă, dar cu tine omul nu știe niciodată cum să te ia, nici de cine să te mai întrebe. E bine totuși că te-ai roșit. E semn bun. Caută de te pocăiește.

Îi strânse mâna ca un campion care își arată încă o dată voinicia și biruința și se întoarse în direcția din care venise. Lucu suspină ușurat. Dar întâlnirea aceasta îl descumpănise. Duiuiu Mareș, moralist, trezise propriile lui muștrări de conștiință; trezise în el nedumeriri și frământări o clipă uitate. „Are dreptate, nu vede în mine un suflet care fierbe. N-am realizat nimic. Poate că sunt un ratat. Dar poate că nu. N-am dat încă nici o bătălie. Dar nici n-am poftă să dau vreo bătălie. Aici e buba.“

Porni din nou, dar cu ochii în trotuar, hamletic de încet și de absorbit... „La treizeci și trei de ani, Napoleon își împletea în taină coroana de împărat... La treizeci și trei de ani, Isus purtase coroana de spini a gloriei eterne, iar Alexandru răposase în plină apoteoză... ce aventură amețitoare, nemaipomenită... Dar Saint-Just? La douăzeci și cinci de ani terminase cariera de logodnic al revoluției... Robespierre, Danton, Desmoullins, reluă el, conduceau Franța la treizeci de ani – și n-au fost decât niște bieți avocați fără procese, ca și mine. Dar nici unul n-a avut o tragedie în viață. Nici o durere ascunsă, nici un gând neadormit... Nu le-a scurmat nici un vultur în rărunchi. Nici unul din ei n-a cunoscut-o pe Laura.“ La acest gând, Lucu aproape că se opri din mers. O palidă, nobilă și elegantă arătare pluti o clipă în cețurile lui sulfetești. Da, el are de luptat din greu, el e copleșit de o cruce care nu iartă... Înălță din umeri, parcă ar fi vrut să mute de pe un umăr pe celălalt o povară nevăzută... Își pierde câteva ceasuri pe zi – și ce scurtă e ziua – la picioarele unei iubite. Stă, fumează și citește, și ia ceaiul la umbra Laurei Feraru. În fiecare după-amiază joacă șah, stă de vorbă, minte, dezmiardă, răsfață și se răsfață pe sine, la Laura Feraru, care-l așteaptă și acum, l-așteaptă mereu, l-ar vrea lângă ea zi și noapte. Cum de a izbutit acum să uite, fie și numai câteva clipe, că Laura l-așteaptă veșnic? Așteptarea Laurei! O simte pretutindeni, ca pe o forță care l-ajunge

și-l soarbe. E în fața ei ca o pasăre fascinată. Cum să se smulgă din robia lui cea de toate zilele? Să dea semnalul revoltei fâțișe nici nu se gândește. I s-ar cutremura sufletul... Să-și lărgească, pe nesimțite, răstimpul de libertate la el acasă și în oraș. Pe nesimțite. Bunăoară, astăzi nu se va duce la Laura. Are să găsească un pretext, are să reziste glasului ei resemnat, auzit din depărtare. Dar nu se va duce la Laura, nu! Treptat și cu băgare de seamă să înceapă o viață nouă.

Se uită la ceas. Douăsprezece și jumătate. Marea hotărâre trebuie înfăptuită fără zăbavă. Ar mai avea vreme să treacă pe la Oficiul Intercultural și de Turism înainte de masă. Simplu act de prezență. E numai la doi pași. „Stau câteva clipe și pe urmă plec“, se îndemna el. Dar îl cuprinse sila și sfiala la gândul că va da ochi cu Amidon, șeful oficiului. Nici de colegii lui de serviciu, cu toate că îi vedea atât de rar, nu putea spune că i se făcuse dor. Dar nu e bine să întindă coarda prea mult. Vor fi nevoiți în cele din urmă să ia măsuri. Cum adică? Silion își trase umerii înapoi și clătină din cap a înfruntare. „Ce idee, își zise, nu vor îndrăzni!“ În mîntea lui se alcătui un fel de panopticum, în care deslușea o adunătură de binecunoscute capete de înalți birocrati, băieți de familie și cu știință de carte. O cârdășie distinsă, aproape un clan de paraziți deștepți și fățarnici, la care buna-cuviință e o armă și un scut. „Niște sclivisiți fără de curaj, ca și mine de altfel... Nu, desigur, nu vor îndrăzni“, își repetă Silion, parodiind în închipuire accentul lui Danton, care totuși se înșelase în socoteli. „*Ils n'oseront pas!*¹“ Dau o raită pe acolo și plec. Nu mă poate nimeni sili să stau până la două. Intru și ies, fără scuze și explicații. „Mări pasul, mânat de o hotărâre exagerată. „Ce fac, se întreba el, nu cumva mi-e frică?“ Îl hărțuiau bănuiele umiltoare. „Nu mi-e frică, dar mi-e greață: și de ei, și de mine. Am să mă impun, își repeta el, am să stau numai un sfert de ceas, nici o clipă mai mult.“ Pe urmă va fi iarăși liber. Poate că se va întoarce la plimbarea lui extatică pe sub castanii în desfrunzire înfrigurată pe bulevard...

De-abia luase însă aceste hotărâri eroice, și văzduhul se umplu deodată de răcnete stridente, în care se amestecau, ca dintr-o orgă devastată de maimuțe, sunete pițigăiate de soprană, cu răgușeli de contraalto, cu tunete de bariton și de bas. Năvălea în stradă o mișcare și un cutreier întetit. Țigănuși de toate vârstele, băieți, fetișcane și flăcăi în zdrențe pestrice, făpturi hămesite și pirpirii, huidume

¹ Nu vor îndrăzni! (fr.)

asurzitoare și vlăjgani cu gâtlej de stentori alergau în zigzaguri scurte, oprindu-se ici și colo prin mulțimea care se îmbulzea să-i încercuie și să-i ia cu asalt. Se striga: „*Sportul*, ediție specială, cu rezultatele de ieri!”

Pe Lucu nu-l interesau sporturile, nici rezultatele de ieri, dar apariția *Sportului special* îi aduse aminte că e luni și că, prin urmare, Oficiul Intercultural și de Turism nu lucrează decât după-amiaza, când *week-end*-ul ia sfârșit. Își mai aduse aminte că e ziua în care trebuie să ia masa cu colegii lui de promoție la „Coroana” – dejun comemorativ de la care nu poate lipsi. Graba care îl tot săcâise de-a lungul acestei plimbări se datora, își dădu seama, tocmai memoriei lui nesigure, nelimpzite. Nu pentru întâia oară i se întâmpla să nu știe în ce zi, în ce lună și uneori în ce an și pe ce lume trăiește.

Își tăie drum prin gloată și o luă agale spre restaurantul „Coroana”.

*

„*Nunc est bibendum...*”¹

HORAȚIU

Ferit de zgomotul asurzitor și de forfota Căii Victoriei, restaurantul „Coroana” își oferea vastele lui saloane de penumbră într-un ungher păzit de arborii seculari și de vechile ziduri ale parcului regal. Era un local de lux, cercetat de o aleasă clientelă de vară, dornică de muzică și de răcoare. Ajungeai aici coborând o stradă în pantă, pe care Lucu o parcursese în mai puțin de un minut.

Își căută în zadar colegii de promoție, mai întâi în grădină. În ciuda sezonului și mulțumită generosului soare de toamnă târzie și tarafului de prânz, ale cărui răbufniri muzicale se amestecau cu freamătul sfielnic al salcânilor bătrâni, în jurul meselor se afla o mulțime de lume. În aerul rar se mai răsfățau încă multicolorele găтели estivale purtate de optimismul tinerelor femei. Exaltau atmosfera prânzului, pe care ținuta posacă a birocratilor între două vârste nu izbutea s-o întristeze. Ca să nu fie interceptat, Lucu pătrunse grăbit înlăuntrul clădirii. Un piccolo îl luă în primire, îl depăși cu izmenită politeță și-l conduse de-a lungul unui culoar întunecos până la ușa salonului rezervat ospățului.

¹ Acum trebuie să bem (lat.).

Nu văzu la început decât o masă lungă, în formă de T, străjuită de jur împrejur de vreo patruzeci de siluete și chipuri nedeslușite. Zodiaca strălucire a unui candelabru aprins îi lua vederile. Un ropot scurt de aplauze îi salută apariția, scaunele uruiră pe podele, intimidându-l. Lucu se simți apucat de braț prietenește, și cineva, manevrându-l printre trupuri și obiecte, îl așeză ca pe o bufniță speriată între doi convivi cu care schimbă, pe nevăzute, câte o strângere de mână. În sfârșit, ochii i se obișnuiră cu lumina aceea violentă, care-l ducea cu gândul la un atelier fotografic, și Lucu începu să împartă zâmbete și motăieli din cap cu aproape toate figurile de față, dibuindu-le fiecăruia în amintire câte un nume, în vreme ce saluturi și urări de bun venit ricoșau de la un capăt la altul al mesei. Un clinchet cristalin răsună deodată. Cineva făcea tăcere bătând cu muchia cuțitului într-o cupă. Vorbe picurară în liniștea treptat înstăpânită. După glasul nazal, de o stridentă eunucidă, Sillion recunoscă pe Moroianu Alexandru, decanul promoției și tartorul liceului pe vremuri. Se îngrășase simțitor și nu părea la largul lui în sacoul negru cu pantaloni *fantaisie*. Își păstrase vechea lui expresie de mucalit care nu râde, cu gurița de cegă și nasul mai lung și mai cărnos ca odinioară, amenințând parcă să plece din mijlocul figurii lui triste, într-o raită de pozne, prin lume. Recunoscă, după coperțele de pânză verde, dungate cu negru, și catalogul clasei a opta, faimosul catastif al destinului, împrumutat *ad-hoc* de la arhiva venerabilei instituții. Într-o religioasă ascultare, se dădu citire apelului nominal. Unul câte unul, cei strigați se ridicau în picioare, răspundeau „prezent” sau „aici” și se așezau, cuminte, la loc. Rezemăți de perete, câțiva picoli și doi chelneri asistau la ciudata ceremonie, care li se păru destul de emoționantă. Când apelul luă sfârșit, un suspin de ușurare și de regăsire făcu ocolul mesei, ca și cum într-o sală de restaurant se realcătuise atmosfera de camaraderie și de tinerețe a zilelor de clasă.

– Domnilor! se ridică din nou glasul lui Moroianu Alexandru. Făcu o pauză. Își sucea gâtul în dreapta și-n stânga, să-l libereze din strânsoarea gulerului scrobbit. Tuși, se mai înecă nițel și se corectă: Iubiți colegi, dacă-mi îngăduiți, să vă mai spun ca altădată în orele de disertație, în care, precum se știe, s-au format Ciceronii și Demostenii timpurilor noastre, iubiți colegi, am bucuria să vă aduc la cunoștință că, precum și singuri ați băgat de seamă, nimeni, nimeni n-a fost lipsă la apel. (Aplauze.) Toți colegii sunt în păr; Moroianu își trecu o mână pe chelie și se corectă: sunt, cu alte

cuvinte, prezenți (zâmbete), sunt, pe cât se poate vedea, sănătoși și pesemne mai mult sau mai puțin prosperi (râsete), și cel puțin deocamdată nu avem minute de tăcere de păstrat în cinstea și memoria nimănui. (Aplauze.) Nu vreau să anticipez: *tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi, finem di dederunt*¹, dar sunt încredințat că viitoarea noastră agapă, care va avea loc peste cinci ani în același loc, ne va întruni pe toți fără excepție. Trăiască promoția!

– Trăiască! răsună, printre aplauze, răspunsul unanim, și, ca la un semn, răspândindu-se printre comeseni, chelnerii serviră țuica.

– Noroc și voie bună!

Urarea se strecură în urechea lui Silion ca un șarpe cu inelele din șoaptă. Se întoarce cu vioiciune să ciocnească paharul. Doi ochi negri, șireți și struniți, îi zâmbeau printre sticlele unor ochelari cu rama groasă de baga. Un bărbat oacheș, mărunț și spătos, cu pielea feței trandafirie și bine întinsă peste niște pomeți asiatici, îl privea cu vădită simpatie.

– Bea și nu te mai gândi la asta, îți strici buna dispoziție, îi spuse. Glasul era bine timbrat și persuasiv.

Silion tresări, ciocni paharul și strânse încă o dată mâna care i se întindea.

– Doctore, exclamă el, ce întâmplare fericită!

– Nu prea e întâmplare, răspuse doctorul zâmbind mereu: am schimbat cărțile de vizită din dreptul tacâmurilor, ca să fim alături.

– *Un coup de dés n'abolira jamais le hasard*², doctore!

– Nu spune vorbă mare, întâmpină celălalt, noi nu putem calcula urmările unei înșelătorii atât de nevinovate.

– Ai avut o idee minunată. Eu nici nu te văzusem; m-au furat gândurile.

– Să nu te mai gândești la asta, îl sfătui din nou doctorul, ca și cum ar fi reluat o convorbire întreruptă în ajun.

Îi puse o mână amicală pe umăr. Silion îl privea cu interes. Trecuse un deceniu de la ultima lor întrevedere. Doctorul nu luase parte la agapa de acum cinci ani. Era prin străinătăți pe atunci.

– Dar de unde știi dumneata la ce mă gândeam eu?

– Sunt ghicitor, afirmă doctorul cu o prefăcută seriozitate. Te gândeai că, la mesele astea, fiecare din noi caută pe mutra celui alt

¹ Tu să nu cercetezi, căci nu e îngăduit să știi ce sfârșit ne-au hărăzit mie și ție zeii (lat.).

² Zarurile aruncate nu vor anula niciodată hazardul (fr.).

ravagiile timpului. Vrem să știm și ce procopseală am făcut fiecare în răstimp. Unii au chelit, alții au nițică burtă. Unii mai sunt becheri, alții au familie grea. Unul mai speră, altul a renunțat.

– Iar eu, doctore, cum stau? întrebă cu un zâmbet de falsă încredere în sine Lucu Silion.

Doctorul nu răspuse numaidecât. Prin ochelari, privirea lui ironică și vioaie parcă se înduioșă.

– Destul de prost. Chiar foarte prost! sună blând răspunsul.

– Se cunoaște?

– În ciuda nepăsării tale surâzătoare! îl tutui doctorul. Chiar faptul că mă întreb e un semn rău. Cine stă bine nu întreabă cum stă. Pe umărul lui Silion, mâna doctorului se crispă a îmbărbătare. Nu-i nimic, ai să te descurci. Arăți tot așa de tânăr ca acum zece ani.

– Zece ani! repetă Lucu, și timp de o clipă privirile i se pierdură în golul cronologic în care pluteau fantomatic figurile celor de față. Ești singurul care ai realizat ceva în răstimpul ăsta, spuse el cu tristețe. Ceilalți n-am făcut decât să îmbătrânim.

În clipa aceasta clincheti din nou semnalul de cristal de adineauri. În tăcerea care urmă se auzi glasul aceluiași Moroianu care, cu o cupă în mână, se ridicase în picioare.

– Fraților, nazaliză el cu emfază, închin acest pahar ilustrului nostru coleg, doctorul Costi Barbu, care de data asta ne-a onorat cu prezența sa!

Aplauze izbucniră și încetară; doctorul, roșu la față, mulțumi cu un semn din cap. Moroianu continuă:

– Știți cu toții, fraților, că la ospățul de acum cinci ani i-am pus lui Costi Barbu absență nemotivată. (Râsete, exclamații de uimire.) A sosit momentul, fraților, să reparăm o eroare judiciară și să motivăm absența colegului nostru de la ultimul banchet. (Aplauze.) A fost din partea noastră mai mult decât o greșală, a fost o nedreptate. Pentru că acum cinci ani doctorul Costi Barbu cutreiera pământul, străbătea Abisinia, Egiptul, India, Tibetul și Mongolia, după ce mai înainte vreme fusese în America, în Mexic, în Brazilia, în Peru, pe urmele civilizațiilor dispărute. A cercetat flora și fauna meleagurilor neumblate, a studiat știința milenară a vechilor popoare, a scos la iveală secretele ermetice și experiența lor în materie de medicină. În această dispariție misterioasă, care a durat, ca și lipsa lui Isus Mântuitorul, aproape zece ani (Moroianu tuși, ca să atragă asupra acestei comparații de efect cât mai multe aplauze cu putință), zic, fraților, în misterioasa lui dispariție de zece ani,

Costi Barbu și-a căpătat un renume european de învățat și de vindecător. (Aplauze.) Să salutăm, fraților, propuse el cu înflăcărare, prezența lui printre noi! (Comeseni se sculară în picioare, aplaudând.) S-o salutăm nu numai ca pe o binefacere pentru omenire, dar – ceea ce e mai important – ca pe o garanție pentru noi, obscurii săi colegi. (Și întorcându-se cu totul spre Barbu cu paharul întins spre el, ou un tremur în fundul nasului, îi adresă o patetică exortățiune.) Nu ne lăsa, frate Barbule! Îndură-te de reumatismele colegilor tăi, ai grijă de beteșugurile noastre, cele știute și neștiute, fie-ți milă de noi, păcătoșii, fă-ne în stare să mai putem păcătui până la ultima suflare. Și păzește-ne, Barbule, de suferințele fizice, că de cele morale ne păzim și singuri. Amin!

– Amin! intonară bătând din palme comesenii și – în uruit prelung de scaune – își reluară locurile.

Barbu șingur rămăsese în picioare. În lumina candelabrlui, fața lui bronzată, cu pomeții tari, ochii strălucitori, nițeluș oblici, zâmbetul modest și malițios exprimau o liniștită încredere și siguranță de sine. Silion se uita intrigat la el. De unde oare își trăgea omulețul acesta misteriosul lui prestigiu? Nu din faima lui de savant, desigur. Pentru multă lume, faima asta era turburată de o bănuială de șarlatanie științifică, de care Barbu era foarte conștient. Dar prestigiul lui ținea încă de pe băncile școlii. Un elev miop și taciturn, pentru care ochelarii erau și paveze, iar tăcerea – un brâu de pândă și apărare. Întrebările profesorilor nu-l surprindeau niciodată nepregătit, glumele și jocurile colegilor nu-l scoteau din ale lui. Totdeauna singuratec, dar gata să ajute pe oricine, mai ales la tezele în scris, când din bancă în bancă fițuicile lui circulau prin toată clasa.

Cu toate că nu era nici zurbagiu, nici spiritual, nici măcar destrăbălat, băieții spuneau despre el: „Asta e cineva!“, iar profesorii opinau, ca despre Napoleon, că o să ajungă departe!

Glasul doctorului Barbu îi întrerupse șirul evocărilor.

– Vă mulțumesc, fraților, spuse el pe un ton pătruns și modest, pentru dragostea ce-mi arătați și pentru buna părere pe care v-ați făcut-o despre mine! Dragostea, socot că o merit, fiindcă și eu vă iubesc, și cred că se simte asta. (Își puse o mână pe inimă și mulțumi pentru aplauze cu o înclinare a trupului.) Cât despre buna părere, vă asigur că este exagerată și aș fi într-adevăr un șarlatan, așa cum colegii mei doftorii afirmă că sunt, dacă n-aș combate-o.

Trebuie să vă mărturisesc: n-am puterea să vă fac să păcătuiți la infinit. Ar însemna să-l concurez pe Dumnezeu sau pe Dracu, și nu sunt decât un biet om. Mă bizui deci pe apucăturile voastre firești. Urmați-le, dar cu măsură. Nici să vă apărați de suferințele fizice nu sunt în stare. Dar dacă e adevărat că de cele morale vă apărați și singuri, credeți-mă când vă spun că nu mai am nimic de făcut, fiindcă cele dintâi nu sunt decât reflexul celor din urmă. Ați găsit metoda cea bună. (Barbu ridică paharul.) Să bem deci pentru întărirea propriei noastre nesimțiri! (Rumoare.) Cuvântul să nu vă sperie. El exclude numai slăbiciunea, nu și bunătatea. Să scurtez. O dulce nesimțire, măcar dobândită, dacă nu chiar înăscută, e cheia sănătății și a tinereții. În semnul ei vom învinge: fără hapuri, fără ape minerale. Amin!

– Amin! întăriră cei de față și aplaudară.

Se intonă apoi un *Mulți ani trăiască!*, repetat de trei ori, și, în zvon de voci și izbucniri de hohote de râs, priin clinchet de tacâmuri și pahare, ospățul continuă și mai însuflețit ca până acum.

– De ce te ocupi de mine? îl întreabă doctorul reluându-și locul lângă Silion.

Acesta se uită la el. I se păru că vede în Barbu o liniște de fântână care și-ascunde adâncurile. „Pozează, își zise. Ar vrea să-l întreb de unde știe că mă ocup de el. Dar n-am să-i fac plăcerea.“ (Era dezamăgit că pătrundea prea repede în arcele maestrului.)

– Mă întrebam, răspunse Lucu, dacă nu mi-ai putea da o mână de ajutor.

– Nu sunt psihiatru, îi declară doctorul îndulcindu-și glasul.

– N-ai ghicit, nu e vorba de mine, triumfă Lucu.

Doctorul își lăsă furculița pe farfurie și, în semn de așteptare, își aprinse o țigaretă între feluri.

– Asta rămâne de văzut.

– Dă-mi voie să-ți spun despre ce este vorba, stăruie Lucu.

– Te ascult.

– Doctore, începu Lucu, în viața mea e o femeie... (Se opri, parcă sufocat de banalitatea spovedaniei.)

– Ești sigur? îl întreabă, printre trâmbe de fum, doctorul.

Lucu îl privi uimit. În el se îmbulzeau cuvintele unei spovedanii de mult pregătite, în cinstea unui confident ideal pe care spera să-l întâlnească odată.

– Nu înțeleg întrebarea!

– Ești sigur, repetă Barbu fără să se uite la el, că în viața ta e o

singură femeie?

– Absolut sigur, răspuse Lucu înghițind în sec a minciună, vreau să spun că e singura femeie care înseamnă ceva pentru mine... care înseamnă totul pentru mine, se corectă el. Da, întări el, răcorindu-și gâtul cu șampania de sfârșit de ospăț, ar trebui să o vezi: ochii ei sunt violeti ca largurile frământate în amurg. (Îi repetă propriile sale formule, de atâtea ori rostite în gând. Se ferea să se uite la Barbu, de teamă de a se opri.) Ce ochi nemaivăzuți pe lume, doctore... Cine i-a văzut o dată rămâne cu gândul la ei, ca într-un vis de lunatec, un vis violet... Cel puțin așa mi s-a întâmplat mie, suspină Lucu. E fericirea tragică a vieții mele, reluă el. Da, acesta e cuvântul.

Și imaginea șovăitoare a Laurei Feraru („așa o cheamă“) îi pluti iară și iară în orizontul minții. Ca o dojană, ca o chemare la datorie. („Mă ascuți, doctore?“) Că viața lui a devenit posacă sub povara unei sfinte datorii. Tocmai lui i s-a întâmplat asta, el, care s-a tot ferit de datorie...

– *Vivat! Vivat!* izbucniră lângă el niște glasuri. Doi comeseni veniți de la celălalt capăt țineau morțiș să ciocnească cu Barbu. Întreruperea dură numai o clipă, care i se păru lui Silion fără sfârșit. Colegii se depărtară. Silion îl apucă pe Barbu de braț.

– Aparteurile sunt interzise, proclamă de la locul său Moroianu.

Doctorul îi făcu un semn prin care îi cerea îngăduință și se întoarse spre Silion. Cu o pripeală de adolescent și temându-se de noi întreruperi, acesta îl copleși cu un noian de mărturisiri ciudate. Mai nu se atingea de bucate și deșerta cupă după cupă. Pe măsură ce i se turburau mințile, culmina într-un imn confuz, închinat femeii iubite.

– Ești un egoist, Silion, îl dojeni Moroianu.

– L-ai acaparat pe Barbu, întări un omuleț spânatec și blond, casierul ospățului.

Protejat de o deasă perdea de fum, Barbu făcu din nou înspre ei gestul care potolește. Și iară se întoarse spre Lucu.

– Așadar, încheie doctorul, în viața ta e culcată o femeie. (Accentuase cuvântul culcată.)

– Ce te face, doctore, să întrebuițezi expresia asta?

– Vorbești de femeia dumitale – răspuse Barbu scuturând de pe fața de masă nițel scrum de țigară – cu un fel de părere de rău, ca și cum ai povesti de o vizită la spital. Gesturile tale parcă

netezesc aerul în jurul ei, ca pe un așternut. Sunt gesturi moi, de infirmieră, câteodată parcă ai legăna pe cineva. Fără voia mea, o văd mereu culcată și pe tine stând la căpătâiul ei. În definitiv, nu văd decât ceea ce gândești. Dar, te rog, termină-ți povestea și cată să nu-mi ascunzi nimic. Ar fi inutil.

– Să încep cu începutul, suspină Lucu.

– Să fii cât mai scurt, îl îndemnă Barbu, așezându-se cât mai comod în scaun.

Silion istorisi din nou, căutând să facă o poveste cât mai legată și mai cu șir, cam tot ce îi spusese pe sărite, cu tot felul de goluri voite și umbriri misterioase, până atunci. Din când în când, doctorul îi punea întrebări care improșcau lumini nemiloase în ungherele mai obscure. Cu toate că Barbu îi urmărea expunerea punct cu punct, Silion îl simțea la înălțimi astronomice deasupra slăbiciunilor destăinuite. Se opri neliniștit și întrebător.

– Constat, încheie doctorul, că vorbești mai mult de tine decât de Laura. De cine trebuie să mă ocup? Cine e bolnavul?

– Poate că amândoi, se învoi Lucu.

– Pentru astfel de metehne, noi n-avem leacuri, declară doctorul, și e mai bine că nu le avem.

– Iată un lucru pe care nu-l înțeleg, replică Silion.

– Dacă totul s-ar rezolva cu o fiertură sau niște prafuri date pe gât, îl lămuri Barbu, atunci n-ar mai fi îndreptare pentru oameni. Dragostea, ura, remușcarea, îndoiala nu trebuie să se vindece cu picături sau cu clistire: ar fi sinistru!

– Atunci, ce e de făcut? insistă Silion.

Glasul doctorului se făcu blând de tot:

– Să renunți de a mai fi excepțional. Și ai să vezi că totul merge ca pe roate.

– Da, dar ca pe roatele unui dric.

Cu brațele lui scurte ca aripile unui pinguin, doctorul făcu un gest care spulbera în neant replica lui Silion.

– E mai greu să fii un om ca toți oamenii decât un ins excepțional. Eu îți doresc să fii cuminte ca un om de rând, tălmăci doctorul și făcu un gest care potolea apele.

– Dar Laura, doctore, cum s-o ajut pe Laura?

– Foarte simplu: lăsând-o în pace.

– Să n-o mai ajut? se miră Silion.

– N-am spus asta. Dar nu mai făcea în fața ei pe eroul. Ea e ca toate femeile: te cred pe cuvânt. Și când îți cade masca, încep

dramele.

Doctorul se opri ca să-i dea răgaz chelnerului să distribuie cafelele.

– Să nu mai facem pe eroii când suntem cu femeile, încheie el cam sentențios.

– Nu ne-ar mai iubi, doctore!

– Tu nu vrei să fii iubit. Tu vrei să fii adorat: aici e păcatul.

– Când vii s-o vezi? îndrăzni Silion. Se povestesc despre tine minuni.

– Minuni! repetă Barbu în derâdere. Lasă-i să povestească: reclama nu strică niciodată. În cazul Laurei, poate servi la ceva. Îi întinse o carte de vizită: Iată-mi adresa. Cheamă-mă.

În jurul lor, sub candelabrul parcă îndoliat, ospățul se întunecase de aburi și rotocoale de fum. Printre cuvintele rărite, râsetele izbucneau ca dopuri de șampanie. Chipuri congestionate, peste cravate oblice, se regrupau spre colțurile mesei, în disprețul programului depășit. Pe trei voci, cu o vigoare răgușită, se intona un *Gaudeamus*, care ralia voințele șovăielnice. „*O jerum, jerum*“, se jeluiu din abisuri de melancolie câțiva naufragiați printre epavele festinului. Multă lume plecase.

– S-o ștergem englezește, propuse doctorul.

Silion luă cartea de vizită și o puse cu grijă în *porte-feuilles*, ca pe un talisman. Nu mai avea nimic de spus. O speranță sfioasă și absurdă i se aprinsese, ca o candelă, în inimă.

*

Oficiul Intercultural și de Turism se afla pe una din străzile care dădeau în bulevardul larg și tumultuos ce taie în două orașul. O clădire albă, înaltă, cu două etaje și mansardă, împlătoșată în zinc, cercuită de un grilaj monumental, prin care intrai într-o curticică pavată și apoi, printre meterezele unei bolti cu felinar de fier și cu terasă deasupra-i, pătrundeai în primul vestibul al casei. Un mareț palat boieresc de la sfârșitul veacului trecut, câtuși de puțin potrivit să adăpostească o instituție publică. Grădina nu se vedea. Era în dosul zidului din fundul curții.

Silion pătrunse în holul sumbru și spațios al Oficiului. După câteva clipe de șovăială, deluși în fundul unui fotoliu de piele pe bătrânul portar al instituției, adormit. Capul, ciugulit, îi atârna pe piept; un grumaz costeliv, scofâlcit și dungat ca o împletitură de

surele, iar mâinile – cu degetele osoase, gălbejite și terminate în chip de arpagic – zăceau împreunate pe pântec, în jurul unor mătăanii absente. Trupul, pipiriu și ciolănos, zăcea ca un butuc de viță-de-vie, din spătarul fotoliului până pe covorul roșu de pe parchet.

Silion ar fi vrut să-i cruțe somnul. Dar portarul îi era prieten și-i dădea, în schimbul unor ajutoare discrete, tot felul de amănunte folositoare asupra vieții de toate zilele din instituție. Făcu deci un pas pe loc și tuși cu băgare de seamă. O tuse sortită numai urechilor celui adormit și care să nu ricoșeze cine știe unde. Portarul deschise niște ochi spălăciți, cu pleoape striate trandafirii și sterpe, niște ochi ale căror irisuri decolorate se încercuiau cu două inele de var, ca la găini. Se uită lung la Silion, sări deodată în picioare și făcu, stângaci, o plecăciune. Pe sub mustața rară, cu firul gros și îngălbenit de mahorcă, i se ivi un surâs. Era vădit că Silion îi inspira simpatie și respect. În închipuirea lui, numai un funcționar cu foarte trainice și înalte proptele putea să lipsească de la serviciu într-o măsură atât de plină de dispreț cum lipsea Silion. Lucu observă că e îmbrăcat într-un fel de redingotă nouă, cu nasturi de alamă și galoane de fir și cu lampasuri late de-a lungul pantalonilor.

– Ce mai faci, moș Timotei? îl întrebă dulce nou-venitul. Arăți ca un ambasador sau ca un academician. Te-a înțolit Amidon?

Portarul își încreți pleoapele într-un surâs rușinos și resemnat. Amidon era porecla președintelui Oficiului, poreclă de care Timotei nu va lua niciodată act în chip oficial. Iar surâsul lui, referit la straniul și luxosul veșmânt, părea că spune: „Ce pot eu face împotriva celor mari?“

– Domnul consilier n-a mai dat de mult pe la noi, rosti el sfios și plâpând, cu un glas precaut, care să nu-i vatăme pieptul firav și înfundat și gâtulejul acela slăbănog și pătat, în care mărul lui Adam, sugrumător de mare și de noduros, suia și cobora ca o suveică.

– A întrebat de mine cineva?

– Numai domnul președinte, răspunse glasul slab și spart. În fiecare zi deschide ușa biroului dumneavoastră și vă lasă câte o carte de vizită pe masă. O să găsiți un teanc întreg. Mi-a dat zilnic ordin: că dacă veniți, să vă poftesc numai de cântec la dumnealui.

– E singur?

– E în conferință, în sala cea mare. Domnul consilier poate să intre dacă dorește. După mine, dacă îmi dă voie, ar fi chiar mai bine să intre de îndată.

Sfatul era binevoitor, dar lui Silion nu-i plăcu. E adevărat că ar fi fost mai cuminte să se strecoare binișor înăuntru, în adunarea de directori, consilieri și secretari, și să reia astfel contactul cu Amidon, printr-o discuție generală. Știa că Amidon nu va îndrăzni să-i facă un afront de față cu toată lumea, pentru că avea credința, mărturisită cu discreție, că Lucu Silion nu e chiar în toate mințile. N-ar fi fost însă o intrare demnă de el! Numai un câine de pripas se strecoară astfel într-o bucătărie. „Curaj, totuși!“ se îmbărbătă Silion și deschise ușa. Ședința era pe sfârșite. În jurul vastei mese de consiliu, mai toți demnitarii se aflau în picioare și se pregăteau de plecare; unii din ei cu serviete sau dosare sub braț. La un capăt, trei stenodactilografe, sclivisite și platinat, își împărțeau cu o luare-aminte prefăcută, ca și cum ar fi săvârșit un ritual religios, câteva pagini de text. În loc să treacă neobservată, intrarea lui Silion stârni un interes neașteptat. O explozie de veselă și ironică uimire umplu încăperea.

– Lume nouă! exclamară unii.

– Bine-ai venit, *rara avis*¹! îi strigă un glas.

– Vine de la moșie! spuse un răutăcios.

– Și-a adus aminte! rânji Amidon: era un bărbătel palid și cam pleșuv, îmbrăcat în uniforma albastru-închis a demnitarilor de pe atunci. Trupul lui grăsun se pierdea în fotoliul de onoare de la mijlocul mesei.

Silion zâmbea încurcat. Dacă ar fi putut, i-ar fi ucis pe toți, printr-un simplu blestem rostit în gând, și apoi și-ar fi făcut drum peste cadavre, neturburat. Figurile curioase și desfătate își păstrau însă în jurul lui toată plasticitatea și, sub privirile lor stăruitoare, întârziatul musafir se simți roșind. Ah, dacă ar fi găsit un cuvânt de spirit care să destindă toate acele mutre de plastilină într-un râs largit până la urechi! Dar minunea asta nu se întâmplă. Nu găsea nimic în mintea lui secătuită. În fața lui, masca de caș a lui Amidon se crispa treptat. Părea că așteaptă din partea lui Silion o explicație, o scuză valabilă. Rotind căutături prudente împrejur, Silion nu găsea nicăieri un ajutor și înțelese din tăcerea care se așternuse că toată lumea era de părere că de la o vreme „exagerase“. Și se găseau, totuși, printre acei funcționari oameni de duh, care ar fi putut spune pe loc un cuvânt salvator. De pildă, consilierul Kiriazzy, deputat, om de spirit. Cu capul lui înflorit de bucle cărunte, sta rezemat de spă-

¹ Pasăre rară (lat.).

tarul înalt al fotoliului, parcă ar fi zis: „Priviți-mă cât sunt de frumușel și de distins!“ și pe buzele lui roșii flutura o bucurie șireată. Întreaga lui față, ușor cărămizie, și căutăturile lui agere, filtrate însă printre pleoapele pe jumătate închise, trădau mulțumirea de a se strecura cumpănit și ușor printre obstacolele existenței. Cu toate că e departe de a fi omul datoriei, el niciodată nu se va găsi, ca Silion, într-o asemenea situație. Dar de ce nu intervine? Parcă nu și-ar mai aminti că între el și împlicinat exista o complicitate a inteligenței. Lângă el, numai ochelari și trabuc, consilierul Radu Lotreanu, roșiatică figură și el; aici parcă toată lumea și-a însușit coloritul lui Cromwell: semn de supranutriție carnată, din belșug stropită de două ori pe zi cu vin bun. Lotreanu e mai înalt și mai spătos decât Kiriazzy și ar putea cu bonomia lui vorbăreață să întoarcă lucrurile în folosul lui Silion. Tăcea și el, parcă s-ar fi înțelese cu ceilalți să-l piardă. Și micul Pepi Rădulescu tăcea, plimbându-și privirile negre și genate – superbi ochi, într-adevăr – de la Amidon la Lucu și înapoi, ca un simplu arbitru al acestui meci interesant. Alături, maestrul Gigel, cu profilul în vânt, cu surășul inalterabil de Giocondă, bătea toba cu degetele pe masă, ceea ce era încă un mijloc de a-și arăta mâinile sculpturale. Cât despre profesorul Lăstun, el își frământa obrazul în pumni. Obraz ca sfecla, sprâncene stufoase și negre, ceafă rumenă și umeri de taur. Cine s-ar putea atinge de el? Cu dosul labelor lui păroase și grele își freca pleoapele alene, semn de neutralitate desăvârșită. Poate că această întreagă adunare avea încredere în „tupeul“ și prezența de spirit a lui Silion. Din clipă în clipă, el va rosti unul din acele cuvinte care rămân istorice în anecdotica Oficiului Intercultural. Dar nu se auzea nimic. Paralizat și cu obrazii și urechile în flăcări, eroul zilei se mângâia cu gândul că o tăcere de sfînx e preferabilă unei glume nereușite, singurul lucru de care se simțea în stare în halul în care căzuse. E preferabilă pentru că poate fi tălmăcită în toate felurile. Și poate că avea dreptate, de vreme ce Amidon îl urmărea cu priviri spălăcite și de gheață: un subaltern nedisciplinat și prin urmare cu atât mai vulnerabil își permitea să-l sfideze chiar în plenul consiliului. Nemaipomenit! Cu un gest de o nervozitate napoleoniană, își culese de pe masă servietă, exagerat de vastă pentru ființa lui în formă de bulin. Făcu o sforțare să pară liniștit, cum trebuie să fie un adevărat șef, și, uitând pentru o clipă de Silion, ridică ușor tonul și rosti:

– Așadar, domnilor, să mă rezum: toate birourile noastre vor fi prevăzute cu stilouri de masă, marca Parker, penița și capacul de

aur, ultimul model. Să dispară călimara vetustă și desuetul *porte-plume*, să dispară petele de cerneală la Oficiul Intercultural.

– *Pereat!*¹ aprobă zâmbitor Kiriazy.

Amidon îi surâse și urmă:

– Legea îngăduie să luăm unele hotărâri cu caracter financiar, fără licitație publică. Fiecare din dumneavoastră, domnilor, este rugat să semneze de luare în primire a tocului rezervor și să se socotească depozitar care răspunde de obiectul ce i s-a încredințat. Îmi permit să vă atrag atenția, adăugă Amidon cu un surâs îngrijorat, că valoarea unui asemenea condei este destul de însemnată: șapte mii de lei.

În sală se răspândi un murmur nelămurit, care îl împiedică pe Silion să audă urmarea. Dar în spatele lui, consilierii Lăstun și Kiriazy își șopteau unul altuia impresiile:

– Cincizeci de bucăți a șapte mii fac...

– *Noblesse oblige!* răspuse Kiriazy: suntem Oficiul Intercultural...

– Totuși, comisionul nu poate să fie mare lucru.

– Găinar! hotărî Kiriazy.

– Să vezi însă afacerea cu imobilul. Acolo „lovitură“!

Amidon își săltă servieta sub braț.

– Încă un cuvânt, domnilor!

Consilierii așteptau mai toți în picioare acest ultim cuvânt. Amidon continuă:

– S-a vorbit pe alocuri de posibilitatea desființării Oficiului nostru, pe motiv de economii bugetare.

În sală se făcu o mișcare neașteptată, urmată de o tăcere adâncă, așa cum se întâmplă la concerte când artistul s-a hotărât să mai cânte ceva în supliment. Glasul lui Amidon luă un ton disprețuitor.

– Cred că e inutil să mai dezmint asemenea zvonuri neserișoare. (Murmur de satisfacție.) Nu numai că lucrul acesta nu se poate întâmpla cât timp veghez eu asupra intereselor instituției, dar poate că în curând vom fi stăpâni la noi acasă, și văd în faptul acesta un semn că vom dăinui dincolo de fluctuațiile bugetare. Ar fi de dorit ca Oficiul Intercultural și de Turism să devină proprietarul acestui imobil în care am stat până acum cu chirie.

– Foarte bine! salutară glasuri din toate părțile.

¹ Să piară! (lat.)

– Ți-am spus eu! îi șopti Lăstun lui Kiriazy. Sper că o să ne dea și nouă ceva la plic.

– Ca să luăm parte la bucuria obștească, îi răspuse acesta cu gravitate.

Cu un zâmbet, Amidon se grăbi spre ieșire, dar se opri în prag și din ochi îl căută pe Silion, tocmai când acesta respira ușurat.

– Domnule consilier, avem o vorbă. Poftește în cabinetul meu, te rog.

Desigur că Silion ar fi preferat să ia parte la comentariile lui Lăstun și care de-abia acum făgăduiau să devină însuflețite și interesante, dar privirile lui Amidon îl siliră să-l urmeze. Amidon pătrunse cel dintâi în biroul prezidențial și amândoi se opriră surprinși și se ploconiră în fața unei tinere doamne, care, în costum de sport și cu o rachetă pe genunchi, fuma tolănită într-un fotoliu.

– Trude! exclamă Amidon, și pe chipul lui incolor, pe gura lui palidă, se schimonosi un zâmbet de politeță.

– Eu! mormăi, pe un ton plictisit și pufăind prelung, Trude. Ești încântat că mă vezi?

Glasul i-era tremolizat și răgușit.

– E drept că așa fi preferat să vii altă dată. Am ceva de discutat cu domnul consilier Silion.

– Vă rog să nu vă jenați, interveni Silion, după ce sărută mâna lunguiață, pistruiată de soare și nervoasă pe care i-o întinsese Trude. Eu n-am secrete.

– Dar am eu! declară răspicat Amidon, privindu-l cu severitate.

Silion ridică din umeri.

– Sunt la ordinele dumneavoastră, spuse el cu o prefăcută umilintă. Aranjați-vă, sunteți în familie.

Un hohot încântat salută acest răspuns, deopotrivă de impertinent și de umil.

– Te ador, Silion! îl încurajă Trude. Numai dumneata mai ești în stare să schimbi ceva din atmosfera asta de birou de pompe funebre al lui frate-meu. Hai, luați-vă fiecare câte un scaun și ședeți lângă mine.

Silion se grăbi să i se supună. Din colțul cel mai de aproape, trase un scaunel capitonat și se așeză lângă Trude, care după jilțul ei înalt păru că-l ține la picioarele ei, pentru o convorbire galantă. Casca ei de plete înflăcărâte, strănse într-o lată bandă de mătăasă tutunie, îi dădea o înfățișare de războinică divinitate. Pentru Silion,

vizita doamnei Trude Resch, sora vitregă a lui Amidon și soția unui cunoscut bancăner care finanțase campania electorală a regimului, era ca un ajutor de la Cel-de-Sus. Ca într-o regăsire sentimentală, cei doi parteneri se pierdură într-un schimb de amabilități dulcege, în care Amidon părea cu desăvârșire dat uitării. Din peretele de deasupra biroului prezidențial, portretul în ulei al unui militar, roz-alb și încoifat, pavoazat zodiacal cu stele și cruci, cu scepstrul propțit în șold cu o mișcare cochetă și absurdă, și pelerina albă atârând de un umăr albastru, urmărea scena cu niște ochi azurii și migdalati. Amidon tuși înfundat și furios. Știa de slăbiciunea surorii sale pentru Silion și i-ar fi părut rău să amâne răfuiala plănuită. Cu o politeță mașinală, Silion îi plimbă pe sub nas tabachera sa deschisă, aproape fără să se întoarcă spre el. Amidon refuză oțărându-se și clătinând scurt din cap, ca și cum i s-ar fi oferit prune afumate. Sora sa băgă de seamă și catadicsi să-l întrebe cu glasul ei, care suna mereu ca după chef:

– Ce te strâmbi așa, Tzoncule, nu cumva nu-ți place parfumul meu? Știi că parfumurile îți dau câteodată *mal de mer*. De-aia nici nu te-ai însurat.

Într-adevăr, dulceag până la leșin, în odaie plutea cu intensitate parfumul *Je m'abandonne*, la modă pe atunci. Cu răspunsul său, Tzoncu-Amidon se apropie de răfuiala dorită:

– Ai ghicit, nu mi-s boii acasă.

– E supărat pe mine, se amestecă Silion, care își făcea din Trude Resch un paratrăsnet și prefera să se explice cu Amidon de față cu soră-sa.

– Eu nu pot să fiu supărat pe dumneata, îi vorbi Amidon de-a dreptul, eu nu pot să fiu decât mulțumit sau nemulțumit de dumneata, aici!

Punctă cuvântul „aici“ cu arătătorul înfipt cu putere în lemnul biroului prezidențial. Trude Resch își plimba privirile aurii de panteră pe chipurile celor doi adversari. Silion o luă de martor:

– Nu-mi amintesc unde și când am putut nemulțumi pe domnul președinte: ne vedem, într-adevăr, atât de rar!

Chipul de arșiță al lui Trude se încreți mărunț, într-un râs tăcut. Cu toate că nu semăna câtuși de puțin cu fratele ei, aveau totuși ceea ce se numește un aer de familie. Dar Amidon nu râdea deloc. Gurile lor se deosebeau de-a binelea: buzele lui Trude erau cărnoase și lacome, te duceau cu gândul la o oază de belșug și lene în arama deșertului. Trude sări drept în picioare. Făcu câțiva pași pe

covor, rotindu-și rochia ca pe un vârtej în jurul trupului ei costeliv și zvelt. Înaltă, își depășea fratele cu un cap.

– Amânați discuția, trebuie să plec, porunci ea, făcând față în piruete scurte când unuia, când altuia. Silion, trebuie să mă însoțești. Joc astăzi cu Mișu. Ocazie rară!

Silion se grăbi să facă o plecăciune președintelui. Cuvântul acestuia îl țintui pe loc.

– Dumneata rămâi. Iar către Trude: Ia-ți pe altcineva, ia-l pe Kiriazzy.

Gura de copil al lui Trude se țugui, răsfățat și comic:

– *Merçi!* Habar n-are de tenis. Îl vreau pe Lucu!

– Nu se poate, înțelege! Ia-l pe Kiriazzy.

– Nu țin să mă pun rău cu doamna secretară. S-a încurcat cu ea. Aici fiecă consilier se încurcă cu câte o funcționară. Ești un președinte de agenție matrimonială. Îl iau pe Lucu. El n-are pe nimeni.

– Nu-i de mirare, rânji Amidon. Fetele mele nici nu-l cunosc. Ia-l pe Kiriazzy.

– Atunci, rămân! – și cu o mișcare bruscă, de păpușă automată, Trude se înfundă în fotoliu, picior peste picior și racheta pe genunchi.

În clipa următoare fuma cu o prefăcută liniște, suflând dinainte-i rotocoale de fum. Numai nările ei palpitânde îi trădau neastâmpărul.

Pe scaunul capitonat, Silion îi puse o scrumieră și rămase în picioare lângă protectoarea sa.

– Să nu-ți închipui că-i poți fi de vreun folos, scrâșni Amidon către soră-sa și prin puful bălăior și rar care îi spuza chelia se putea vedea că se înroșise până în creștetul capului. Am de gând să pun ordine în instituție, continuă el, și am să încep chiar cu dumnealui. (Și președintele arată spre Silion cu un gest acuzator.)

– Am și simțit că bate un vânt de reforme pe aici, observă Silion cu seriozitate adâncă.

– Ce-ai simțit? îl întrebă Amidon răstit.

– Un vânt de reforme, repetă Silion trăgănat și convins.

– Cum adică?

– Mai întâi, costumul lui moș Timotei: marile îmbunătățiri încep cu micile amănunte... Apoi mobilierul cel nou, mochetele și covoarele orientale, pe urmă stilourile Parker, și – colac peste pupăză...

– E ușor să-ți bați joc, îl întrerupse Amidon, când n-ai altă grijă decât să semnezi de primirea salariului, adus acasă. (Furia lui stăpânită îl făcea să gargarisească r-urile mai din plin.)

– Avem un casier drăguț, răspunse Silion, și care ține cu orice preț să-și aibe statul de plată în regulă.

– Sfântă Nerecunoștință! exclamă indignat președintele. Dar dacă salariul te interesează atât de puțin, de ce nu renunți la el?

– De ce să renunț la un salariu care mă caută regulat la domiciliu?

– Pentru că nu mai merge cum a mers până acum.

– Ar fi păcat. Detest schimbările.

– Va trebui să vii regulat la Oficiu. Ai să semnezi zilnic în registru.

– Chiar dacă un înger păzitor ar face treaba asta pentru mine?

– Nu văd cine și-ar risca situația de dragul dumatiale.

– Vreun om al datoriei... Vreun suflet caritabil...

– Cunoști un asemenea specimen?

– Dumneata, de pildă.

Amidon tresări. Ochii lui spălăciți se ațintiră asupra lui Silion, cruciș, ceea ce după moș Timotei era un semn de mare mânie.

– Domnule Silion, nu-ți dai seama ce spui! Mă silești să te concediez pur și simplu.

– Hm! Nu e nici atât de pur și nici atât de simplu...

– Cu începere de azi, ești suspendat din serviciu!

– Din care serviciu? Întrebă cu naivă uimire Silion.

– Am terminat cu dumneata! reteză președintele, înfundându-se cu violență în fotoliu.

Trase un sertar și începu a cotrobăi prin el, fără să se mai ocupe de Silion. Acesta insistă:

– Repet: din care serviciu?

Amidon își ridică ochii de pe hârtii și se uită la el cu înțeles.

– Știu unde vrei să ajungi, rosti el cu o schimă de dezgust.

– Dacă știi, de ce-mi vorbești de serviciu?

– Fiindcă trebuie să justifici sinecura (președintele apăsă pe acest cuvânt) pe care o ocupi, măcar cu prezența dumatiale.

– Mi-e rușine să mă aflu în treabă, domnule președinte!

– Dar de încasat, încasezi!

– Dar nu mă obosesc numărând, cum fac alții.

Președintele respiră adânc.

– Ca să vorbesc pe limba dumatiale, spune-mi, rogu-te, cum

înțelegi dumneata să mă ajuți ca să salvăm baraca?

– Nu e problema mea, domnule președinte. Ca principal interesat, e numai a dumatiale.

– Dar dumneata nu faci parte din baracă?

– Sunt un tolerat, domnule președinte. O ciupercă la umbra unui stejar.

Amidon ridică din umeri.

– Fie! Ești totuși complicele nostru.

– Dacă sunt complice, vreau să fiu și tovarăș.

Amidon se ridică în picioare și se înclină adânc.

– E un șantaj, domnule consilier?

– Pardon! protestă Silion. Eu nu mă înghesui nici la prime, nici la tantieme, nici la ore suplimentare, nici la cheltuieli de reprezentare, nici la misii în străinătate. (Silion ar fi vrut să vorbească și despre cumpărarea imobilului, dar se temu să nu o supere pe Trude.) N-am nici o pretenție! declară el.

– Nu mai înțeleg nimic: parcă ai vorbit de tovarășie la complicitate sau de complicitate la tovarășie! Spune-mi, rogu-te, ce dorești?

– *Statu-quoante!* Atât! Să vin pe-aici numai când e nevoie; când socot eu că e nevoie.

– Adică din an în Paște.

Silion se înclină ușor.

– Cu acoperirea dumatiale.

– Și ce vor spune ceilalți salariați?

– Îi privește!

– Fii om de înțeles, domnule Silion! Vino diminețile, măcar de trei ori pe săptămână...

– Nu fac exces de zel.

– O să ne desființeze. Gândește-te că mai sunt și alți... (Amidon șovăi în căutarea unui cuvânt mai distins, dar, negăsindu-l, se hotărî) mai sunt și alți chiulangii în instituție.

– Organizați-vă! îl sfătui Silion.

– Cu elemente ca dumneata, sărim în aer!

– Nici o grijă! Ne întreține statul. Așa cum întreține și armăsăria de la Mangalia. Asta se cheamă „conservarea elitelor“, rânji Silion.

¹ Starea de dinainte (lat.).

– Iată-vă de acord! interveni Trude pe un ton de cantilenă și legănându-și extatic piciorul. Lucule, fii drăguț și dă-mi cu muchia palmei sub rotulă, să văd cum stau cu reflexele.

Silion se aplecă nițel, cu mâna pregătită în tăiș, să aducă la îndeplinire dorința doamnei, dar președintele bătu nervos cu degetele în masă.

– Nu aici, vă rog, nu aici! Soră-mea se crede într-o clinică... Așa... precum spuneam... zic, domnule consilier, că ai atins o chestiune serioasă. Protecția elitelor, da, statul e dator să protejeze elitele. De aceea a adăpostit la noi o sută de titrați, toți cu înalte diplome străine, cu toate că patru-cinci inși, simpli bacalaureați sau licențiați de la facultatea din București, ar fi fost prea de ajuns.

– E incontestabil, întări Silion, că suntem „băieți bine“.

– Am găsit! exclamă Trude, sărind în sus, ca pe arcuri. Vă invit pe amândoi în fiecare marți și vineri, la unsprezece dimineața. Luați câte un pahar de porto și vă expediez cu mașina mea la serviciu. E bine?

– Sunt sătul de compromisuri, se împotrivi Amidon. De azi înainte, domnul consilier face cum vrea. Pe răspunderea dumisale! – și președintele își înfundă capul în dosare.

– Eu accept mediațiunea, declară Silion împăciuitor. Marțea și vinerea la un pahar de porto... Dar nu merg mai departe.

Amidon lăasă dosarele și se răsturnă în fotoliu, cu capul dat pe spate, cu privirile în tavan. Își umplu pieptul cu aer, urmărindu-și cu gândul fazele răsuflării, așa cum învățase într-o broșură yoghistă, ca să-și păstreze liniștea și sângele rece.

– Nu mai avem nimic să ne spunem, rosti el răspicat și calm.

– Atunci, dă-i drumul bietului băiat. L-ai amerdat suficient!

Și Trude se apropie de Silion, îi luă capul între mâini cu solemnitate, ca și cum ar fi ținut Sfintele Daruri, și, silindu-l să se aplece spre ea, îl sărută, compensativ, pe frunte. Apoi, cu un gest de amfitrioană, îl pofți spre ușă. Amidon rămase neclintit, cu ochii mereu în tavan.

Pe trotuar, lângă mașina tip sport, în care trona un lup brun, cu botul și sprâncenele de polen și limba comic spânzurată peste rânjetul de o albeață feroce, Silion îi mulțumi doamnei Trude Resch, sărutându-i repetat mâinile amândouă.

– Am impresia, totuși, adăugă el, că Amidon îmi paște sâmbetele.

– Paște și el ce poate. Nu te inchieta! îl îndemnă Trude cu

fraternel dispreț. Se uită la ceas. Mai vorbim noi. Am să te calc eu într-o după-amiază.

Îi aruncă un surâs în doi peri, plin de amenințări și ispitiri enigmatice, apoi, deschizându-și singură mașina, se strecură în ea cu sprinteneala unei ființe care s-a liberat de legile gravitației. Luă o și văzu instalată la volan, eschivând botul lupului bucuros că și-a regăsit stăpâna și împlinind într-o clipită toate gesturile ce pun automobilul în mișcare, ca să-l năpustească în depărtarea din ce în ce mai mare dintre ei. O urmări un timp cu privirea, pe când gândul îi rămăsese plin de acea desfășurare de linii drepte și curbe, de jocul melodios al mușchilor lungi ai lui Trude, care știa să creeze la tot pasul o mică arenă în spațiu, pentru exhibițiile discrete ale grațiilor ei acrobatice.

CAPITOLUL 2

ÎN BAZARUL TRECUTULUI

„He talked a lot about the past, and I gathered that he wanted to recover something, some idea of himself perhaps, that had gone into loving Daisy. His life had been confused and disordered since then, but if he could once return to a certain starting place and go over it slowly, he could find out what that thing was...”¹

F. SCOTT FITZGERALD

Dimineața următoare, Lucu Silion întârzie în așternut. Cucul de lemn din perete îl trezise cu unsprezece cucuituri. Câteva clipe se strădui să rețină și să prelungească în gând visul nelămurit al acelei nopți, cu pădurea de smarald și de aur, pieptănată ca un parc, și careta luxoasă, trasă la pas de un măgar cenușiu. Silion o însotea de jos, pentru că în pernele ei se răsfața o tânără doamnă străină și ciudat înveșmântată în lânuri străvezii. Purta o tichiță de paie, împletită subțire și des, de sub care părul îi izbucnea în inele negre și grele, iar Silion auzea zgomotul surd al roților și al copitelor pe potecile grase, freamățul frunzelor îngălbenite și rare, trosnetul vreascurilor strivite și îl îmbăta mireasma pământului tomnatec și a căpițelor de iarbă plouate și grămădite la răspântii. Ca într-un covor oltenesc, pupeze încetinite îi zburau pe aproape, oprindu-se și ațintindu-i din loc în loc. Silion ar fi avut multe lucruri să-i spună, ar fi vrut mai ales să afle unde a cunoscut-o, dar străina nu înțelegea nici una din limbile vorbite de el și nu-i răspundea decât

¹ Povesti mult despre trecut, și am înțeles că dorea să recupereze ceva, poate o imagine despre sine, pierdută în iubirea pentru Daisy. De atunci viața lui devenise confuză și răvășită, dar, dacă ar fi putut o dată să se întoarcă la un anumit punct inițial și s-o reparcugă încet, ar fi putut descoperi ce era acea imagine... (engl.).

cu un zâmbet de încurajare și de regret. Și deodată, la semnalul cucului secular, totul se risipise, și Silion nu mai era în stare să adune imaginile din vis și să ducă mai departe feeria lor absurdă. Treptat, ochii lui se împrieteniră iarăși cu decorul știut. La ferestrele zăbrele se legănau cu înfiorări ușoare chipurile portocalii și mate ale tufelor de flori târzii din glastrele atârinate pe din afară. Printre perdele, soarele pătrundea în odaie, pipăind cu degete de praf teancul de cărți și reviste revărsate pe covor. Ele alcătuiau lectura de fiecare seară a lui Silion. Culcat în perne pe întuneric, își rezema pe piept un mic suport de carton, pe care se aliniau câteva rânduri de becuri electrice minuscule, puse în legătură cu priza de la căpătâi. Luminițele lor, întrunite, răsfărgeau un snop spectral tocmai asupra textului pe care-l citea Silion, dar lăsau în beznă restul încăperii. Era o amintire de la fostul său șofer, Coman, om priceput și inventiv care își iubea stăpânul, și-l auzise plângându-se de neajunsurile, multe și mărunte, pe care i le pricinuia lampa de lângă divan. Mulțumită acestui ecleraj, Silion se bucura de fiecare dată de o singurătate misterioasă în mijlocul unei nopți desăvârșite, în care, ca într-un miez de lumină, nu mai exista decât el și cărțile lui. Se întorcea totdeauna târziu, fiindcă își petrecea serile în casa Matildei și a Laurei Feraru. Se dezbrăca și se culca în grabă, dar nu putea să adoarmă numaidecât. Vreme de două-trei ceasuri, se îndeletnicea cu cititul, trecând de la una la alta, prin tomuri, reviste și dicționare, pe care și le punea la îndemână, fără să ducă la capăt nimic. Romanul englezesc, de pildă, care zace și azi pe covoraș, cu paginile încă netăiate, era scos regulat din raftul lui de bibliotecă de vreo trei luni încoace. Dar, negăsind într-însul nici un erou cu care să semene, Silion nu se învrednicise să-l isprăvească. Se mai afla deschisă lângă pat și o antologie a poeziei franceze, cu care își desfășura memoria și își împrosopăta citatele, apoi o etică a lui Spinoza, recită în doze prudente, tratatul de strategie al lui Clausewitz, care îi va îngădui, poate, să devină cândva un critic militar, dacă nu chiar să comande o armată, în veacul nostru, în care totul e cu puțință. Câteva magazine ilustrate, o istorie a civilizației și un volum dintr-o enciclopedie modernă completau claviatura pe care își plimbăse în ajun gândurile până adormise. Cunoscându-și felul de viață, Silion socotea că nu e de mirare că un om atât de studios și care veghează atât nu este și matinal.

Locuia aici, în Dealul Spirii, într-o căsuță cuibărită pe un mal

întărit, deasupra unei străzi suitoare de-a lungul ruinelor vechiului Arsenal. Portița de fier se deschidea de-a dreptul pe trotuar, în despărțitura zidului de granit care susținea malul. De sub arcada de piatră a portiței pornea o scară de lespezi, suind scurt, ca printr-un puț, până la platforma din fața locuinței. Între ferestrele cu zăbrele arcuite și zidul de deasupra străzii se întindea o brazdă de floarea-soarelui. Glastre de cârciumărese și de mușcate atârnav de o pergolă în dreptul geamurilor. La intrare, peste ușa de stejar ferecată, veghea un fanar de fier forjat. Vița-sălbatecă se revărsa peste casă până pe acoperișul de olane de un roșu-stins.

Zidurile acestei modeste case bătrânești fuseseră astfel clădite ca să mai suporte un cat. Era o moștenire de la bunică-sa dinspre tată și la început se gândise să o vândă, pentru că această bunică fusese soacra mamei lui – frumoasa Aretie – și cele două femei nu se iubiseră niciodată. Mai era și pricina că moștenirea nu avea câtuși de puțin o înfățișare arătoasă, care să facă cinste lui Silion, și nici nu-i putea folosi ca locuință. Dar un tânăr arhitect pe care-l cunoscuse într-o vară la mare și în care își găsisse un tovarăș de înot îl convinsese că din acea căsuță de mahala se poate face, cu cheltuială puțină, un cuib de toată frumusețea, dată fiind poziția ei pitorească pe un cucui din Dealul Spirii. Și astfel, în câteva săptămâni, adăpostul în care faimoasa coana Petruța, soacra Aretiei, își dăduse sufletul fusese transformat, mulțumită aceluia arhitect doritor să arate ce știe și ce poate, într-un fel de cetățuie maură, ferecată cu zăbrele, întărită cu contraforturi de un galben-închis și înzestrată pe dinăuntru cu tot confortul timpului. Aici își mută Silion reședința unei tinereți la al cărei sfârșit nu avea nici vreme, nici poftă să gândească, hotărât să-și perinde în sihăstria artistică a locului eroinele fără lacrimi ale zilelor lui de răsfaț. Nevoile l-au încolțit de multe ori, dar nu l-au putut îndupleca să renunțe la acest lux, care, după părerea lui, precumpănea lipsa de vicii. Pentru un bărbat care nu e nici cartofor, nici nu fumează mult, nici nu e stăpânit de patima băuturii sau a curselor de cai și a ospetelor scumpe, și pe care femeile nu-l costă decât flori, o căsuță confortabilă nu înseamnă risipă.

Vestibulul era destul de încăpător ca să poată, la nevoie, sluji și de sală de așteptare, cu pereții lui de culoarea lutului ars, zgrunțuroși și ciupiți după moda florentină, ce băntuia încă de pe atunci. Holul spațios și scund se deschidea prin două ferestre de

cristal, ce intrau cu totul în perete, în fața unui peron de cărămizi așezate pe muchie și în romb și străjuite la capete de câte o amforă. La marginea peronului, în uriașe pagini verzi, tremura gazonul. Dincolo de cărarea lată de pietriș, lua naștere o grădină galbenă și roșie, continuată cu flori de gheață și de cactuși, până într-un fel de parapet primitiv și scund ca un zid dobrogean, de pe care se putea privi în jos, sub orizontul liber, peste rămășițele cotropite de vegetație ale unei mahalale părăsite. Jos, într-un eleșteu alcătuit de ploi și străjuite de câteva sălcii, se răsfața un cârd de rațe. Sus, lângă parapet, o bancă de granit făcea față acestei priveliști de pitorească mizerie, întreruptă ici și colo de câte o vilă cu țigle și care contrasta cu paginile încă vii ale trecutului. Mai departe se grămădea treptat un cartier alb și ocru de locuințe ieftine, sulemenite cu ardezie.

În prelungirea holului, se deschidea un cabinet de lucru cu un biroaș vetust, lucios și plâpând, care anevoie ar fi sprijinit câteva ceasuri coatele și trunchiul unui om laborios. Dar stăpânul acestor locuri nu mai avea asemenea obiceiuri. De-a lungul pereților se ridicau rafturi de nuc și cărți legate în pergament, cu cotorul de piele verde și muchii aurite. Din hol se mai intra și într-o sufragerie, în care nu încăpeau mai mult de o duzină de oaspeți. Îmblănită în stejar și cu tavanul de grinzi de culoarea ciocolatei, amintea de interioarele șvabești de dinainte de '48. Pe un pedestal subțirătec, o zveltă lampă de cobalt cu sticlă de cristal și abajur verde ar fi părut mai mult o statueta. Silion o văzuse într-o ilustrație de Aubrey Beardsley și, căutând pretutindeni, descoperise una la fel la un anticar. Electricitatea, în anumite ore, n-avea nici un rost aci. Atunci, Silion aprindea fie lămpa, care dădea o viață reculeasă și lină portretelor de pe ziduri, fie sfeșnicele de argint, care le dădeau o viață patetică și misterioasă. Masa rotundă și scaunele capitonate, bufetul alcătuit din dulăpioare ovale, armonios suprapuse în chip de liră, tablouri de vânătoare, naturi moarte și covoare nemțești, din vremuri de liniște și huzur, mențineau un veșnic crepuscul în această încăpere. Aci și în celelalte odăi, presărate cu covoare și carpete, a căror alegere se făcuse cu pierdere de timp și alergătură, printre lucrurile vechi și lustruite, plutea un aer primitor și plin de farmec, în care luminile de noapte erau cuibărite cu grijă, ca niște meduze nemișcate pe fundul unui acvarium. Toate aceste vechituri, epave pierdute de propria lor poveste, construite din linii curbe și suprafețe reculese parcă în amintiri ermetice, răspândeau în jurul

lor un calm patriarhal, cu totul desprins de atmosfera veacului. Silion nu se sătura niciodată de senzația de odihnă, de parfumul defunct, de invitația la reverie și reculegere ce se răspândea din acele mobile și tapiserii, ajunse până la el prin generații. Știa – ceea ce pentru el nu era deloc lipsit de însemnătate – că femeile se simțeau bine în acea liniște molatecă pe care o întreținea cu îngrijirile lui de fiecare zi. Și mai era și acel sentiment de siguranță care-l năpădea de fiecare dată când se trezea aci ca într-un adăpost păzit de trainice metereze și așezat departe, într-o țară sălbatecă și fără de arme.

De gospodărie îi vedea mama Brândușa, o femeie din paragina învecinată. Suia până aici agale, pe o potecuță șerpuită prin verdele vălmășag de pir, de lobodă, de scaieți și cucută, pe sub salcâmi cotropitori și plopii firavi ce întăreau răpa dinspre parapetul grădinii. Păstra o cheie a locuinței și era învățată cu felul de viață al locatarului, așa încât își alegea orele de lucru după toanele lui. Pătrundea în casă cu mișcări domoale, ca o fantomă domestică, se oprea în bucătăria nefolosită și trăgea cu urechea. După fel de fel de tăceri, de zvonuri și de semne familiare ei, bunăoară dacă i-a lăsat sau nu câteva perechi de pantaloni la călcat, își dădea seama dacă a nimerit-o bine, sau dacă trebuie să plece și să pândească alt prilej. Un stăpân blajin și darnic merită din partea ei asemenea osteneți.

În dimineața aceea, după zece ore de somn, Silion se simți tânăr și descătușat de orice fel de griji și de răspunderi, cu mintea limpede și fără de amintiri. Era plin de o forță domoală, care se întetea în el încet, ca un răsărit de lună. Își frecă pleoapele, căscă și se întinse cu atâta putere, încât trupul lui odihnit trosni din toate încheieturile și se încordă în chip de punte, ca și cum ar fi tins să mai crească încă. Apoi se prăbuși deodată în așternut și rămase nemișcat, ca în zilele de vacanță când făcea vid în sinea lui și zăcea voluptuos pe un stog de fân sau pe suprafața unui eleșteu, dezbrăcat de propria sa povară, ființă fără greutate și fără hotare. După o clipă însă, îl năpădiră imaginile din ajun: scena cu Amidon la Oficiul Intercultural, ifosele lui neputincioase, apoi replicile lui tăioase, apoi iarăși Amidon cu amenințările de la urmă și Trude, care a zâmbit tot timpul, semn că i-a plăcut comportarea lui și că el a fost învingătorul. Silion se încruntă: Cine știe ce poate să se mai întâmple... Dar nu e cu puțină. Cel puțin nu așa de curând. Amidon e prea fricos și prea venal ca să se țină de răzbunări tocmai când tre-

buie să cumpere pentru stat imobilul Resch. În asemenea împrejurări, Amidon are nevoie de tăcere în jurul lui, dacă nu chiar și de armonie. Nu, desigur, nu va îndrăzni. Cu dispreț, îl izgoni din gânduri: *Adieu!* Iată însă că de mai bine de o zi și o noapte n-a mai văzut-o și n-a mai auzit-o pe Laura Feraru și, lucru curios, nici nu-i e dor să o vadă. Își mai aduse aminte și de necunoscuta care cumpăra crizanteme și de trăsura care i-o răpise poate pentru totdeauna, însoțită de regretul lui fugar. *Adieu!* Silion e singur în dimineața asta. De bună seamă, începe să fie uitat. Era o vreme când telefonul zbârnâia mereu la anumite ore și fel de fel de glasuri îl întrebau de sănătate, târăgânând insinuant cuvintele în așteptarea unei poftiri. Poftire însă pe care, din motive bine întemeiate, el o făcea numai a rareori. Dar în dimineața asta, în care o lene străbătută de neastâmpăr îl ținut în pat, uitarea și singurătatea i se păreau o nedreptate de nesuferit. Așa i-a trebuit dacă a lunecat pe nesimțite, tot mai adânc, în robie. Ce bine ar fi să-i bată acum la ușă cineva – una din acele iubite răzlete, una din complicele lui de bucurii fără poveste! Trude Resch bunăoară... Chipul ei i se sculptă o clipă în gânduri, cu o dureroasă intensitate, și zbciumul ei nestăpânit, care sfidează puterea bărbatului și o pune la încercare. Dar n-are nevoie de Trude Resch. E în ea o voință care îl pândește, vrea să-l surprindă într-un moment de oboseală și de slăbiciune, să pună de-a binelea mâna pe el, să-l fericească. Da, Trude Resch nu e loială. *Adieu!* Își aduse aminte și de Sidi. Cu formele ei atât de plastice, cu năsul ei care te adulmecă și cu ochii ei zglobii și galeși. Sidi însă e prea leneșă ca să se năpustească într-un taxi și să vină până la el ca vântul. Ea preferă, dacă o cheamă, să-l invite ea la dansa și să-l aștepte, tolănită și moale ca o odaliscă. Dar Silion vrea să rămână unde e. Să mai caute încă, poate că în bazarul trecutului se mai găsește vreun suflet la fel cu al lui. Adică la fel cu sufletul lui din dimineața asta anume. Gândul i se afundă atunci într-un gol de amintiri, asemenea golului vieții lui de azi, golul și pustiul locuinței lui în dimineața de azi. Își dădu seama că hora de voluptăți s-a spulberat din jurul lui, ca o horă de bacante într-o volbură de lună. Cine oare să mai dea o goană acum până la locuința lui din deal, ca să răspundă, cum zicea Trude Resch, ordinului de chemare? Mai era una care poate că n-ar șovăi, un fel de zănatecă ce veșnic nu-și găsește locul, agitată și absurdă, dezinteresată până la nebunie, vorbăreată, dezbrăcată și calică. Are s-o cheme deci pe ea, pe Furdy. Întinse cu hotărâre mâna spre receptorul de pe măsută,

dar numaidecât o lăsă să cadă de-a lungul ei, să spânzure în vid, ca mâna cuiva lovit de moarte fulgerătoare. Nu, desigur, nici de Furly nu avea el nevoie în tăcerea asta vegetală și înfiorată. Ba mai are – își aduse Silion aminte – și patima țigărilor ieftine și fumate pe îndelete de-a lungul discuțiilor și destăinuirilor amănunțite, de îndată ce iureșul dintâi al întâlnirii matinale a trecut. Și el n-are azi răbdare pentru schimburi subtile de idei și de comentarii psihologice, nici în acalmia dintre două furtuni. Ah! Femeile astea cu prea multă carte și prea puțină minte... De câte ori nu i-au turburat ele, cu întrebări și răspunsuri, moleșeala dulce a parantezelor! Și Furly e tocmai din tagma asta a iubitelor păguboase și cu inima-n cap. *Adieu!* De trei ori *adieu!* Silion se înalță nițeluș în perne. Știa din experiență că femeile, îndeosebi cele nemăritate, când vin să-l vadă, uită să mai plece și e foarte greu să dea el însuși semnalul de plecare. Mai toate au detestabila tendință să se eternizeze, e așa de bine aici, cum să nu le crezi pe cuvânt? Nu o dată, pe vremuri, când era de-a binelea flăcău, i se întâmplase ca una sau alta dintre vremelnicele lui stăpâne (căci la vârsta lui el începuse să numere perioadele vieții sale după numele iubitelor, ca în cărțile de istorie epocile și reginele), nu o dată i se întâmplase să-i propună, într-un târziu, când îl vedea îmbrăcat și gata de pornire: „Tu du-te la treburile tale, eu am să te aștept aici... dacă n-ai nimic împotriva... am să citesc, am să tricotez sau poate ai ceva de cârpit... ador să-ți cârlesc șosetele...” Sau, bunăoară, în câte o dimineață somnoroasă, femeia nopții lui scâncea: „Vreau să mai dorm, te rog lasă-mă aici... tu du-te”. Și nu o dată, mult după ora prânzului, când se întorcea de la restaurant, dornic de odihnă și de singurătate, o găsea tot în așternut, sau dereticând și punându-i ordine în gospodărie...

– Cuconițele astea, îi spunea Brândușa, ar vrea toate să se cuibărească la noi, acilea!...

Într-adevăr, aproape toate îi înșirau pe un ton nostalgic, în care plutea un surâs precaut, basmul răsfrânt în viitor, al unei vieți în doi: el și ea, ea și el, în cadrul citadelei lui de burlăcie. Cum ar fi, adică, dacă ar fi să fie! Visuri... Și iată că Lucu Silion ajunsese să prefere femeile altora, cele cu cămin, cu copii și ore fixe, sau pe cele care, întocmai ca și el, locuiau singure și-l primeau la ele acasă, în singurătatea lor, la care țineau ca la ochii din cap și unde el n-avea nici un zor să se statornicească. Așa a dat el de Matilda Feraru, sora Laurei. Vremelnică stăpână, dar tiranică și al cărei jug Silion n-a mai dorit să-l scuture. Pe atunci, Laura nu-i era decât prietenă și mai ales

confidentă. Sub influența ei și de frica Matildei, pe care se temea să nu o piardă, ajunsese să rupă cu obiceiurile lui de mai-nainte. Lucu i-a povestit Laurei la început toate aventurile lui, pe măsură ce i se întâmplau, și tot ei i s-a spovedit și de pățania lui cu Tzulufa. Ce-ar fi să se pomenească din nou cu ea că îi intră pe ușă cu valizele în mâini?... Soneria de la intrare țărâi răgușit și discret. Silion se ridică într-un cot. Cine o fi nepoftitul care îi turbură reveria? E poate poșta, e poate fiscul, e poate cine știe cine... Dar nu aștepta vești de la nimeni, și Silion nu crede în ceasul rău, nu are nici datorii la fisc, nici furnizori care să nu-i dea pace. Trăiește aici ca un huhurez bătrân, prietenii nu vin să-l cerceteze. Oricine ar fi, lasă-l să sune! N-are să-i deschidă. Trecură clipe. Soneria țărâi din nou, la fel de răgușit și de discret. E desigur cineva sfios și care nu-și pierde răbdarea. Silion își înăbuși un suspin și, cu toate că precauția era zadarnică, își mai rări respirația. Dacă Brândușa e aci, ea se pricepe să-l apere. În casă, însă, nu mișcă nimeni. Acum, soneria izbucni din nou, ceva mai tare, mai prelungit. Parcă voința celui care suna se adăuga sunetului. Silion rămâne locului. Să fie oare o femeie? Soneria se auzi iară și iară, cu prelungiri din ce în ce mai stăruitoare. Dar dacă e totuși o femeie? În cele din urmă, Silion se urni. Își petrecu halatul de mătasă, se apropie tiptil de intrarea vestibulului și pândi. Simțea pe cineva care aștepta în prag și e hotărât să intre, fiindcă asta era treaba lui: să intre. Și la răstimpuri scurte, soneria tresărea, repetat și lung. Brusc, Silion deschise. Se găsi față în față cu un moșneag neras și rumen, cu capul vârat până la urechi într-un chipiu roșu de comisionar, cu număr metalic fixat deasupra cozorocului. Ținea în mână, fără greutate, o valiză mare de piele de porc.

– Șade aicea un domnu' Silion? întrebă el blând, uitându-se pe o condică de adrese.

– Eu sunt, răspunse Silion.

Comisionarul îi întinse condica și un crâmpei de creion chimic.

– Sunt de la hotel „Union”. V-am adus valiza. Vă rog să iscăliți de primire.

Silion se uită nedumerit la valiză. Era roasă, zgâriată și acoperită de imprimare multicolore, lipite de-a dreptul pe pielea de porc.

– Zice că v-a trimis-o o cunoștință de-a dumneavoastră de la Paris. Portarul mi-a spus să vă spun că n-are chei.

– Și cine e persoana care a adus-o?

– Nu știu.

– Ah, da! exclamă Silion, acuma știu despre ce e vorba.

Recunoscuse valiza. Era chiar aceea pe care o împrumutase Tzulufei, sau mai bine zis pe care i-o luase Tzulufa la plecare. Dar în ce hal i-o restituia! Silion se mira însă de un singur lucru: că Tzulufa se ținuse de cuvânt și i-o trimisese înapoi și că valiza îi sosise chiar în dimineața asta de nostalgii, după atâta vreme. Iscăli condica și i-o întinse, cu un bacșiș, comisionarului. Acesta se trase de cozoroc, în chip de mulțumire, și plecă. Mașinal, Silion deschise valiza și o răsturnă pe covor. Un buchet de tuberoze veștede i se rostogoli la picioare, umplând vestibulul de un parfum suav și pătrunzător. Altceva nimic. Silion lăsă locul valiza deschisă și se întoarse din nou în dormitor și în pat. Strecurându-se pe sub ușă, sufletul tuberozelor îl ajunsese până aci. Silion rămase câțva timp cu ochii ațintiți în tavan.

...Tzulufa era numele de răsfăț și de faimă al unei actrițe de grădină de vară și de *music-hall*. Se și înrudea cu ea, pe departe – Silion nu izbutise să priceapă niciodată ce fel și cum...

– Fratele vitreg al bunicului tău, adică străunchi-to dinspre tată, și bunică-mea dinspre mamă erau veri de-al doilea prin... etc., etc...

Din care pricină, Tzulufa se purta cu el cu acea familiaritate nesuferită a rubedeniilor care își trag drepturile din fantoma îndepărtată a unui strămoș comun. Pentru ea, mama lui Silion era *tante Aretie*, iar el însuși răspundea numelui de „*cousin Luc*“, denumire care îl scotea din sărite, fără să i-o poată spune, captiv fiind al bunei-cuviințe. Și totuși, numai Tzulufa e femeia care știe fără greș și fără întrebare ce anume i se cere. Numai ea ar fi în stare să dea buzna peste prag și să se dezbrace furtunatic de tot ce e de prisos pe făptura ei și să ajungă la el goală ca Phryné în fața judecătorilor. Dar prea și-a bătut joc de el în acea împrejurare, de care își amintește cu ciudă și de la care n-a trecut cine știe câtă vreme! A dat năvală în existența lui, i-a cotropit casa, i-a răvășit obiectele, i le-a preschimbat după chipul și asemănarea ei, cu părul ei des, oxigenat și zbârlit, cu ochii nițeluș bulbucați și de culoarea cleiului, cu clocotul ei blond de *Flammenwerfer*¹.

Într-o dimineață de vară, țâsnise dintr-un taxi la poarta locuinței lui, anunțată de o sonoră răbufnire de trompă. O duzină și

¹ Aruncător de flăcări (germ.).

mai bine de valize de toate mărimile, împeștritate de timbrele de reclamă ale hotelurilor cosmopolite, se și aliniaseră pe trotuar, ca pe un debarcader.

– Nu te speria, *cousin Luc*, am venit la tine. *Tante Aretie* ce mai face? Nu-i aici? Ce rău îmi pare! Am venit să mă găzduiești numai trei zile. Toate prietenele mele sunt la mare. N-am vrut să apelez la bărbați, *tu comprends!*¹ Numai în tine am încredere. Cât despre hoteluri, am oroare. Dar, ajută-mă să-mi car valizele. Hai, *dépêche-toi!*²

– Pleci și tu la mare? întrebă Silion uluit.

– Plec în Franța, îl lămurii ea pe când urcau și scoborau treptele înguste ale puțului care lega terasa locuinței cu strada. Am un angajament la un teatru de bulevard. Joc, dau lovitura și rămân acolo. Scăpați de mine. Mă expatriez.

Când valizele, printre care se număra și un cufăr mare, gen dulap, fură urcate – cu mare caznă din partea lui Silion – și rânduie în hol, Tzulufa adăugă pe un ton duios și liniștitor:

– Peste trei zile îmi sunt gata formalitățile de plecare. *Mon pauv' chou*³, am fost nevoită să-mi las apartamentul ca să nu mai plătesc degeaba chiria pe trei luni. Plec cu bani numărați. Trebuie să fac economie, *tu comprends!* Mi-am zis: „Nu se poate ca Lucu să nu mă ajute. *Il est charmant, mon cousin Luc!*“⁴.

Silion o asculta înmărmurit. Se gândea la Matilda, care, spre norocul lui, plecase chiar în ajun la moșie, unde avea să zăbovească vreo câteva zile. Știa că gelozia o făcea ca o fiară. N-ar fi îngăduit în ruptul capului această găzduire, și dacă Silion ar fi încercat să o îndreptățească pe temeiul nelămuritei înrudiri dintre el și Tzulufa, desigur că i-ar fi răs în nas. Bine că s-a nimerit așa! Ce-ar fi fost să se fi întâlnit Matilda ochi în ochi cu această actriță mică și vorbăreață, în mijlocul valizelor ei, ca o cloșcă cu pui! Numai la gândul ăsta, și pe Silion, iată, îl trec și acum nădușelile. Răsufală ușurat. Dar mai erau unele primejdii. S-ar mai putea ca Matilda să se întoarcă de la țară mai înainte ca Tzulufa să fi plecat în Franța. După o clipă de gândire, Silion alungă această teamă. Niciodată Matilda nu se abătea din drumul ei de la gară acasă când se întorcea la oraș. Grija ei cea

¹ Înțelegi! (fr.)

² Grăbește-te! (fr.)

³ Bietul meu iubițel (fr.).

⁴ Verișorul meu Luc e încântător! (fr.)

dintâi e Laura. Își iubește sora ca pe propriul ei copil. O îngrijește cu un devotament fără seamăn. Matilda se va duce desigur acasă. Iar Laura, prietena lui Lucu, prevenită de cele întâmplate, îi va da de știre că Matilda s-a întors. Glasul Tzulufei îl trezi din aceste gânduri. De-abia acum își dădu seama că rămăsese o clipă singur. Tzulufa străbătuse ca un fulger prin toate încăperile.

– Mi-am ales camera din colț. Trebuie să fie camera lui *tante* Aretie când vine la București.

Și zicând acestea, își cără cu înfrigurare micile bagaje în odaie.

– Dar mai pune și tu mâna pe o valiză, *mon chou*, ce stai așa, de lemn-tânase? Făcu prin odaie câțiva pași, se opri lângă pat și îi cercetă așernutul și, mulțumită, merse de se privi în oglindă: Spune drept, am îmbătrânit? Și fără să aștepte răspunsul: Știi că nu sunt deloc ancombrantă, n-am să te deranjez. Poți să-ți primești metresele cât poțfești, fii ca la tine acasă. Dacă e vreuna geloasă, spune-i că sunt verișoara din provincie, ți-am mai spus: fratele vitreg al bunicului tău dinspre tată a fost văr de-al doilea...

– Știu povestea, o întrerupse Silion cu un zâmbet silit.

– Și acum, ține un pupic de la mine, că m-ai primit cu brațele deschise.

Se înalță pe vârfuri, îl cuprinse de după gât și-l sărută apăsător pe amândoi obraji. Parfumul *Instant d'oubli* îl năpădi o clipă și pluti în clipele care urmară.

– Dacă ești cuminte, ai să mai capeți și altă dată, îi făgădui ea pe tonul de răsfăț cu care se vorbește copiilor. Dar n-ai să abuzezi, continuă ea amenințându-l cu degetul. Ești cavalier! Se uită smerită în pământ și îi făcu o plecăciune. Sunt prizoniera ta între aceste ziduri.

Silion o privea consternat. Căuta în repertoriul lui un cuvânt amabil, și nu-l găsea. Tzulufa îl cerceta cu atenție și păru că-și dă seama de ceva.

– Ce e cu tine? îl întrebă. Ești bleg astăzi. Ai făcut pipi în pat az-noapte! Cu un hohot cristalin, își propti ștregărește capul în pieptul lui, năpădindu-l încă o dată cu parfumul *Instant d'oubli* care se împrăștia din buclele ei și, cu pașii depărtați, în mers legănat de apaș, îl împinse încet spre ușă. Lasă-mă singură! Îmi pun halatul și mă duc la baie.

...Era târziu când Silion se hotărî să plece în oraș. Își petrecuse timpul plimbându-se agitat prin odaie. O găsi pe Tzulufa pe divanul din hol. Purta un penioar de mătăasă vișinie, cu guler făcut dintr-o blană ușoară și umflată ca puful. Sta cu picioarele adunate sub ea;

papucii brodați îi zăceau pe covor. Iar în jurul ei se răspândeau o sumedenie de sticlute colorate, foarfeci de unghii, pensule, pile și pernițe de piele de căprioară pentru șlefuit. Țuguia buzele, absorbită de o operație misterioasă, și buclele îi atârnavă în jurul capului aplecat, ascunzându-i obrazul. Nici nu se uită la Silion.

– Sunt invitat la niște prieteni, începu el, și mă întorc foarte târziu. Ca să nu depinzi de mine, ți-am adus o cheie.

Ea își descoperi fața din aurul artificial al pletelor și îi zâmbi:

– Am ghicit, mănânci la damele tale. Io mănânc aici. Am aranjat cu subreta ta să-mi facă un hemendex cu roșii și să-mi cumpere niște cireși pietroase. Epatantă subreta ta! Parcă vroia să mă opărească cu apă clocotită! Crede că sunt vreo farfuză de-a ta. Dar până la urmă ne-am împrietenit. N-am încotro, depind de ea. Și adăugă tremolizând: Economie, Horațio, economie!

Cu un zâmbet silit, Silion îi înmână cheia.

– Apleacă-te! îi porunci Tzulufa. Silion se supuse. Tzulufa îl luă ușor cu mâna pe după cap, îl sili să se aplece și mai tare și îl sărută pe obraz. Ai binecuvântarea mea. Du-te!

Seara pe la nouă, Lucu se duse la Laura. Făcu haz cu ea de toate aceste amănunte. Laura îl îmbărbătă:

– N-ai de ce să fii neliniștit dacă ești băiat cuminte.

Se delectară cu discuri de *pick-up*, ascultând-o pe Clara Haskil în Scarlatti și Mozart. În loc de cină, o salată de fructe: ananas, căpșuni, piersici și stafide, într-un vin auriu-deschis. Stătură de vorbă până la miezul nopții. La plecare, Laura se arătă îngrijorată de sănătatea lui Silion.

– Da, e ceva care nu merge, mărturisi el. E poate ficatul, e poate apendicele. Dar n-am să mor, nu te teme. Mai am un cuvânt de spus; asta mă ține.

Pe străzile pustii, pe sub felinare și stele, prin mireasma de salcâm, o luă pe jos spre Dealul Spirii. De ce a mințit-o pe Laura, spunându-i că mai are un cuvânt de spus pe lumea asta? Ce fel de cuvânt e acela pe care doar îl simte și nu-l deslușește?

Întră în casă tiptil, să n-o trezească pe Tzulufa. Dar ea îl simți și făcu lumină. Își dormise somnul dintâi. Prin ușa care îi despărțea îi puse o sumă de întrebări, pe unde a fost și cum a petrecut. Părea dormică de o conversație nocturnă. Îi răspunse în monosilabe. Pentru a doua oară ferm și hotărât în răstimpul aceleiași zile, Silion îi răspunse că e foarte obosit și-i e somn.

– Dacă nu te mai aduni de pe drumuri... suspină Tzulufa.

Noapte bună, *mon chou!* – și stinse lampa cu un gest de ciudă.

Laura îl văzu venind a doua zi neras și cu o mină posomorâtă.

– Pleci undeva? l-a întrebat.

– Am venit să fac o baie, că la mine n-a fost chip.

Nu-i putu smulge o vorbă mai mult până la masă, când Silion, ras proaspăt și îmbăiat, îi potoli curiozitatea.

Se trezise, îi povesti el, cam pe la zece dimineța. A dat să intre în sala de baie. Un țipăt l-a ținut locului. „*Pardon! Pardon!*” Prin deschizătură o văzu pe Tzulufa în picioare, goală și udă, în cada de faianță. „De ce nu bați la ușă?” îi strigă ea. „De ce nu încui?” i-a răspuns Silion. Dar, fără să se mai ocupe de el, Tzulufa s-a lăsat pe genunchi, întinzându-se voluptuos în apă.

– Cum e făcută? l-a întrerupt Laura în acest punct al povestirii.

– Destul de bine: sâni mici și fermi, i-a răspuns Lucu, dar cam puțintică pentru gustul meu.

Se întoarse în hol și fusese surprins zăbind pe divan un fel de matroană placidă, îmbrăcată în alb ca surorile de caritate și care făcea pașenie. Adineauri trecuse pe lângă ea fără să o vadă.

– Sunt Varvara, maseza conitei Tzulufa, spuse ea ridicându-se respectuos în picioare. M-a rugat s-o aștept.

Îi vorbea încet și cu băgare de seamă, temându-se parcă de izvorul năvalnic ce sta să izbucnească din pieptul ei de cariatidă. Îl privea cu niște ochi imenși, albaștri, cu gene negre și, dacă n-ar fi avut obrazul prea rumen și lucios și acea umbră de mustață roșie pufuită în jurul gurii ei carnoase, ar fi putut pretinde, în ciuda celor patruzeci și cinci de ani, la o frumusețe statuară. Era nițel mai înaltă decât Silion și din făptura ei zdravănă se desprindea ceva proaspăt și curat. O pofti să șadă și își urmă cercetarea prin cotropita lui locuință.

Pe un fotoliu, lăsați de cu seară, ciorapii, portjartierul, chiloții și cămașa de zi a Tzulufei. Silion trecu în sufragerie. Acolo obișnuia el să-și prepare singur cafeaua. Dar mai era cineva. O tânără doamnă citea un roman polițist. Pe masă, în fața ei, o casetă de nichel. Pe un scaun – rochia mării artiste. Tânăra doamnă își lăsă cartea pe genunchi și ridică spre el ochii ei oblici, bine adăpostiți sub sprâncenele scurte și pomeții asiatici.

– Sunt doctolissa Malgaleta, se recomandă ea, târăganat și căznit. Limba ei, prea lungă și prea grea, părea că face greutatea cuvintelor în rostire. Ca să-și facă loc, împinsese în afară, de-a lungul anilor, dantura puternică și înclinată. Sunt plietena și admila-toalea Sulufei, continuă ea, și în fiecăle dimineasă îi fac o injecție

cu cacodilat, și seala cu colp galben.

– E cumva suferindă? se interesă, politico, Silion.

– Nu e neapălat nessesal. Există medicamente cale întlessin tinelessea și sănătatea, fălă să fie nevoie să fii bolnav. Colpul galben, de pildă...

Dar Silion se scuză că ținuta lui matinală îl silește să întrerupă o convorbire, plină pentru el de cel mai științific interes, și căută un refugiu în cabinetul său de lucru.

În prag se poticni de niște pantofiori cu tocuri acrobatice, părăsiți pe covor în poză de naufragiu. Mai departe, pe berjera de lângă bibliotecă, un paradiesu de șantung cu mânecile dezumflate și tragice părea că-și cerșește trupul fugit.

– Dar dumneata cine mai ești? întrebă Silion, a cărui uimire creștea la tot pasul, pe un lungan costeliv, oacheș și pomădat, care privea nostalgic pe fereastră.

Purta un costum de șeviot negru și foarte periat, o cămașă albă, o cravată neagră și părea, cu ochii lui întunecați și lăcrimoși, cel mai nimerit reprezentant al unei întreprinderi de pompe funebre.

– Mă numesc Lorenz, răspuse el, și, bătând militărește din călcăie, se înclină țeapăn și scurt și îl aținti cu o privire de hipnotizator. Apoi, cu gesturi demonstrative și afectate, ca și cum s-ar fi pregătit să scoată o cloșcă din manșetă, îi întinse un pătrat de carton tipărit. Sunt pedichiuristul teatrelor din capitală, urmă el cu o voce persuasivă, ținându-l mereu în bătaia privirii lui, fixată între sprâncenele lui Silion. N-aveți decât să-mi telefonați, telefonul meu e indicat aci (și cu unghia gălbuie și ogivală a degetului mic, Lorenz săpă o liniuță în cartonul întors cu textul înspre Silion) și mă prezint imediat la domiciliu.

Silion puse cartonul în buzunar, îi mulțumi cu un moțait și, întorcându-i spatele, căută pe măsuta lui telefonul. Dar aparatul lipsea. Nu-l găsi nicăieri. Înțelese că Tzulufa l-a luat și l-a pus în priza din baie, să telefoneze în voie, răsfațându-se totdeauna în apele albastrii și călduțe.

Se retrase în dormitor și aprinse posomorât o țigară. Niciodată nu mai fusese casa lui atât de plină de lume. Nu-i rămânea decât să-și aștepte cu resemnare rândul. Încercă să se afunde în lectura romanului la modă pe atunci în București, faimosul *Sparkenbroke*, același care zăcea de luni de zile când pe covor, când pe comodă. Dar nu izbuti. I se părea că autorul trișează cu subînțelesuri obscure. Într-un târziu, ușa sălii de baie se deschise zgomotos, de

perete, și glasul Tzulufei, tremurător și comic, întocmai ca primele încercări ale unui cocoșel de a trâmbița revărsatul zorilor, chemă pe Varvara să-i ajute. Soarele dogorea. Silion se uită la ceas. Așteptase două ore. Străbătu holul în grabă, mânat de o presimțire subită că s-ar putea ca vreunul din musafirii Tzulufei să-i ia locul. Nu se înșelase. Pe după statura masivă a Varvarei, o zări pe doctorița Margareta dezbrăcându-se în grabă. Într-un halat pestriț, Tzulufa, colorată ca un papagal, îi tăie drumul, trăgând ușa după ea.

– Nu te supăra, *cousin* Luc! Doctorița face un simplu duș și iese. Un bob zăbavă.

Silion se rezemă de perete descurajat. Tzulufa îl privi cu oarecare interes.

– Haide-haide, n-o lua în tragic! Știu că nu te doboară treburile și că ajungi totdeauna cu două ceasuri întârziere la *rendez-vous*. De-ai-a mi-am și permis s-o las pe Margareta să-ți ia locul. Dar am o idee: ce-ar fi dacă ți-ai face un masaj? Ți-o recomand pe Varvara. În câteva minute ești alt om. Are o mână grozavă! Învie și morții. Varvara! Unde ești, Varvara?

Maseuza se ivi în prag.

– Eram la baie, se scuză ea, îi ajutam doctoriței Margareta să se săpuneze pe spinare.

– Arată-i mâinile! îi porunci Tzulufa designându-i-l pe Silion. Arată-i lui domnu' mâinile!

Fără să dea nici un semn de uimire, Varvara se supuse și-i arătă lui Silion două mâini puternice, bărbătești, cu degete albe, mate, drepte, minunat desenate.

– Ți dai seama? îl întrebă Tzulufa cu un accent de triumf. E o binefacere un masaj cu astfel de mâini. Varvara, ți-l dau pe domnu' în primire. Vezi, caută să scoți ceva din el.

Cu ochii ei spalăciți, Varvara se uită întrebător la Silion.

– Ce stai? se răsti în glumă Tzulufa. Umflă-l pe domnu' și arată-i ce știi!

Și arătându-i camera lui Silion, adăugă:

– În hol, pe dreapta.

– Dar n-am nevoie, se împotrivi Silion.

– Nu fi „rușinoasă“, îl îndemnă Tzulufa, nu ești primul mascul pe care-l masează Varvara. A învățat meseria în Elveția, vindecă toate beteșugurile.

– Dar e absurd, protestă din nou Silion.

– Încearcă o dată, că n-ai să mori, stăruie ea, *et tu m'en diras*

*des nouvelles!*¹

– În ruptul capului, nu! declară Silion.

– Nu face nazuri! Decât să-ți faci sânge rău așteptând-o pe Margareta, mai bine du-te la masaj; timpul trece.

Nici atunci când a povestit Laurei cele întâmplare, nici astăzi, când și le perindă prin minte, Lucu Silion nu-și dă seama dacă acesta a fost argumentul care l-a hotărât să se despoaie în dormitor și să zacă în fața borcanelor cu vaselină și cu talc ale Varvarei, sub snopul de soare revărsat prin ferestre pieziș. Cu mânecile suflecate, ca în fața unei copăi cu aluat, Varvara îl cercetă o clipă. Peste trupul lui gol îi aruncase cam pe la mijloc un prosop imaculat, în diagonală. Ținuta ei de lucru era un fel de peplum virginal de olandă.

– Siemeni cu Sântu' Sebastian, îi zise.

Și, ca un pianist care încearcă sonoritatea unei claviaturi, își alunecă palmele robuste și încăpătoare, cu atingeri moi de pisică, de-a lungul făpturii lui Silion, de câteva ori în sus și-n jos. Se opri.

– Nițicușă grăsime diepusă pe pânție și pe șolduri. Trebuie dată jos, rosti ea, ie chestie de zieșe ședinții.

Silion făcu ochii mari. Nu se așteptase la asta, dar, auzind-o pe Varvara, i se confirma o veche temere și bănuială.

– Nu vreau să mă îngraș, răspunse el intimidat, o să caut să-mi fac timp.

În situația lui, i se părea că trebuie să se arate ca un om serios și foarte ocupat.

– Întoarși-tii pi burtă! îi porunci Varvara.

După câteva pase magnetice, se aplecă asupra lui și degetele ei îl încheștară de ceafă. Unul deasupra altuia, păreau doi luptători ce se pândesc. Cu o vigoare măsurată, Varvara îi deslușea fiecare mușchi din rugina inactivității, îl părăsea o clipă și îl apuca din nou, amănunțindu-l din tălpi până-n creștet. Nu încapă îndoială, Varvara e o savantă în materie de anatomie. Apoi îl cuprinse cu palmele, îi împărți de o parte și alta a coloanei umerii, spinarea și coastele în suprafețe mici și i le frământă voinicește. Coborî la șolduri, la șale, la coapse, trecându-le ca prin cătușe de foc. Se întrerupea la răstimpuri rare, să ia talc pe mâini. Suflarea ei înțepită îl dogorea ca un vânt de stepă. Din pielea lui încinsă ieșea un foșnet fosforescent.

– Fața în sus! porunci Varvara încă o dată.

Silion se întoarse. Varvara trase de sub el prosopul și i-l potrivea

¹ Și o să mă pomenești! (fr.)

din nou ca la început. Fața i se înroșise mai tare, dar își păstra aerul placid, liniștea și nepăsarea profesională. Grumajii, umerii, brațele și iarăși mijlocul, șoldurile și coapsele lui Silion îi fură căznite și din această parte, cu aceeași voinicească iscusință, în vreme ce în trup i se furișă o putere caldă și străină, ce izvora din acele mâini dătătoare de o viață darnică și molipsitoare. Zărea deschisi asupra-i ochii albaștri și reci ai Varvarei, mișcările ei precise de mașină. Numai degetele îi păreau însuflețite de o știință dibace. Întârziau pe lunecuşul lor, se abăteau din drum în clipe fugare, semănând ici-colo câte o aluzie obscură, câte o intenție vrăjmașă, câte un diez, câte un bemol, de-a lungul unei melodii liniare, câte un fulger scurt și mut într-o furtună surdă de vară. Treptat, în Silion se treziră puteri lăturalnice uitate. Curând, se simți dornic să se ridice de pe culcușul robiei lui consimțite, dar din dar să dea din preaplinul lui, să se libereze. O ameteală îi cuprinsese mințile.

– Destul, se rugă el.
– Fii cuminte, mai stai nișel.
– Adevărat că ai fost în Elveția? întrebă Silion între somn și viață.

– Am făcut practică la un spital di nervoși pi lângă Friburg.
– Și nu te obosește meseria asta?
– Dipindi de client, răspunse Varvara, lenevindu-și și alungindu-și mișcările.

– Cum adică?
– Mă uobosiesc triupurile grăsunе sau prea firave. Sau când sunt slute și bătrâne. Mă uobosiește tot ce nu-mi plășie.

Între timp, îl masa cu mâinile așternute asupra-i până în coate.
– Îmi plac șele tinerie și frumoase, urmă ea. Cum e duduca Tzulufa. Mijloșelul ei, pișiorușili. Are o piele nemaivăzut de bună la pipăit, parcă e catifé. E o încântare să-ți plimbi palmili pe pielea ei.

Silion adormea. Un ciudat amestec de putere și leșin punea stăpânire pe el. Între ei se așeza un fel de înțelegere de nemărturisit, făcută parcă din șoapte nerostite, din respirări animale. O apucă pe Varvara de mâini.

– Destul!
– Mai stai olecuță, că ești nădușit.

Ridicând prosopul, Varvara i-l petrecu pe după gât, pe sub urechi, pe piept, pe pântec, apoi alese un pulverizator din trusa ei și îl prăfui peste tot cu apă de colonie. Cu o mulțumire nedeslușită,

Silion recunoscu parfumul *Instant d'oubli* al Tzulufei.

– Să-ți fie de bine! și Varvara luă halatul lui Silion de pe fotoliu și se oferă să i-l ție. Îmbracă-ți și du-ti la duș, îi spuse ațintindu-l cu privirile ochilor ei reci, care lui Silion i se părură de frumusețea nemiloasă a nepăsării.

– De ce te-ai dus în Elveția? se agăță Silion de ea cu o întrebare.

– Am suferit o operație grea. Laparatomie. Mi s-au scos tăti șele. Tăcere. Cu părere de rău, Silion se hotărî să-și îmbrace halatul și papucii. Da, continuă Varvara, urmărind un gând întârziat, duduca Tzulufa are un corp minunat. E o plăsiere să lucrezi cu el.

O bătaie în ușă. Tzulufa intră. Era îmbrăcată și i se păru lui Silion foarte proaspătă și ispititoare. Necazul îi dispăruse.

– Gata? întrebă ea. Și se întoarse către Silion. Hei, ce zici? Așa e că are niște mâini grozave?

– Iar tu, pare-se că ai o piele minunată, îi zise Silion răgușit. Tzulufa izbucni într-un hohot măgulit.

– Tot ce se poate, *cousin* Luc! Dar nu e de nasul tău. Du-te la duș, vorbim altă dată.

Îndreptându-se spre ușă, Silion surprinse un schimb de priviri între Varvara și Tzulufa. Dar nu și-l putu tâlmăci decât mai târziu.

Atmosfera din sala de baie o găsi încărcată de o furtună de parfumuri vapoase. Te așteptai la fulgere și trăsnete, un vârtej de roze, de violete, de origan, de lavandă și verbine, într-o tăcere densă, de care se bucură mai mult nasul decât urechile. Pe plăcile de porțelan albastru ale pereților, pe lespezile de majolică, șiroiau neguri răcite și lichefiate. „Desigur, își zise Silion, s-a desfășurat aici o orgie de miresme, de pomezi, de esențe și de ape.“ Făcu trei pași și deschise fereastra. Oglinda din ungher se limpezi, aburii așternuți pe ea se risipiră și își recăpătă luciul și conturul. Sub potopul de aer și lumină, toată încăperea, restabilită în liniile ei drepte, păru împrăștiată, ca un cer la ivirea curcubeului. Deodată, privirile lui Silion rămaseră ațintite la cristalul de sub oglindă ca în fața unei sinistre descoperiri. Era poate mai puțin, poate mai mult. Încet, expresia de uimire din ochii lui făcu loc uneia de jale și de resemnare. Un suspin adânc tâlmăci paguba acelei clipe. Se așeză pe un taburet alb și jilav și, fără să-i pese de umezeala care străbătând halatul îi ajungea până la piele, cu ochii holbați la tristul spectacol, cu coatele pe genunchi, își luă tâmplele în mâini. Înțelesese. Era ca după foc. Se apropie și trecu în revistă amănun-

tele jafului. Pe rafturile lor de cristal, lângă dopurile uitate alături, toate flacoanele lui cu dopuri de argint se înșirau aproape golite. Colonia și lavanda Atkinson's scăzuse la jumătate. S-ar fi repezit să le astupe, dar la ce bun? Spre uimirea lui, un flacon de trandafiri de Rumelia, ținut acolo numai de răsfăț, era și el destupat și redus. Din parfumul său preferat, *pour hommes*, pe care cu zgârcenie geloasă îl folosea pic cu pic, mai rămânea ca de un deget. Mâini nevăzute dăduseră iama și în sărurile Yardley, de parcă ar fi fost sare de bucătărie, iar din dumnezeiasca loțiune Amarilys, care îi îngăduia să-și lase cu încredere capul pe sâni iubitelor, se luase cu nemiluita. Săpunul Pearl, care-ți pătrundea pielea cu un parfum suav și nepieritor, arăta ca o matroană după o barbară cură de slăbit. Brumat și plin de crăpături, agoniza în savoniera plină cu apă, într-o stare de descompunere și jigăreală vrednică de plâns. Urmele lui se deslușeau poroase și mate pe pereții băii de porțelan, în cercuri succesive, ce duceau treptat până în stratul gros și glicerinat de pe fundul căzii. Fire și smocuri de păr se însăilau împotmolite în rămășițe.

...Laura făcu haz de toate acestea și veselia ei, mai mult decât compătimirea și sfaturile ei înțelepte, îl liniști nițel. Nimic nu e mai rău de pagubă decât un becher turburat fără de veste în tabieturile lui secrete și în scumpele lui năravuri.

– O zi a trecut, au mai rămas două, îl consolă Laura. Dacă vrei, rămâi la noapte aci. În felul acesta, ospitalitatea ta îi va fi și mai apăsătoare și poate se va grăbi să te părăsească mai devreme, măcar cu câteva ceasuri.

– N-o cunoști! îi răspunse Lucu.

Dăr nu primi să doarmă în casa Feraru în lipsa Matildei. Nu adânci pricinile acestui refuz.

– Mă duc să dorm la mine-acasă, declară el pe un ton hotărât, după ce îi mulțumise. Și adăugă: Nu e nevoie de atâtea precauții.

Fără voie, în glasul lui străbătea un accent de bravadă, care trecea pe lângă ridicul. „Parcă vorbesc de un câine turbat“, își zise, nemulțumit de sine.

Porni spre casă. Pe drum îl cuprinse un neastâmpăr și luă un taxi. Pesemne că zgomotul motorului și al portierei trântite o trezise pe Tzulufa. Îl întâmpină la intrare, într-o pijama de mătăasă albă, palidă la față, cu gura minusculă și roșie. Se clătina pe picioare, își freca pleoapele și suspina somnoros. Părea o paiată de baladă, cu părul ei zbârlit și ochii întunecoși. „La urma urmei, n-o să-mi fie

frică de o biată femeie“, se îndemnă Silion. O ridică de la pământ pe brațe. Răsunară două zgomote surde pe covor.

– Papucii, papucii! strigă pe întuneric Tzulufa. Dă-mi drumul! și îl apucă de după gât. Mi-am pierdut papucii, se vâicărea ea, și adăugă pe un ton răstit: Dacă e așa, du-mă în pat!

Mândru de puterea lui de bărbat, care îi îngăduia să o poarte triumfal ca pe o pradă, și nițel amețit de veșnicul ei parfum *Instant d'oubli*, Silion o duse la el în dormitor.

– Ce faci? protestă Tzulufa cu un tremur nocturn în voce, asta se cheamă abuz de găzduire.

A doua zi, raporta însă Laurei că nu are nimic deosebit de spus. Nu-i spuse că Tzulufa și el au dormit împreună, necum că dimineată și-au luat șocolata în pat și că s-au zbenguit în baie, că s-au clăbucit ca doi copii, că spre amiază Varvara le-a făcut câte un masaj de întremare. Pentru întâia oară îi ascundea Laurei adevărul. A treia noapte se duse mai devreme acasă. Îi datora Tzulufei această politeță. E dulce câteodată să te aștepte acasă o amantă vremelnică, numai în trecere pe la tine. Iminente plecarea a Tzulufei își adăuga amărăciunea și nesațul ei înfrigeratelor îmbrățișări.

În dimineata următoare însă, cu privirea nesigură și tras la față, i-a spus Laurei, dregându-și nervos glasul, ca și cum s-ar fi pregătit să cânte ceva:

– Știi că Tzulufa nu vrea să plece încă? Ce mă fac acum?

Și, măsurându-și cuvintele ca să nu se trădeze, îi povesti cum, în cel mai firesc chip cu putință, de parcă ar fi fost vorba de o nimica toată, această cinică făptură, pe nume Tzulufa, care face totdeauna numai ce-i convine, fără să-i pese de alt nimic, i-a dat de știre, tocmai când el se pregătea să plece în oraș, că e silită să mai profite de găzduirea lui câteva zile. Nu-i sunt încă gata formele de plecare. Va profita deci de acest răgaz forțat, să pună la cale un spectacol de adio, pentru care prietenii și admiratorii ei fanatici s-au și pus în mișcare să-i plaseze bilete. De altfel, Tzulufa, ea însăși, de la telefonul lui Silion, conduce această înfrigerată operațiune. „Alo! alo! Aici casa domnului consilier Silion. Doresc să vorbesc cu domnul ministru. Alo! Domnul ministru? Chiar excelența-sa? Ce mai faci, păpușoiule?“

Întregul București se perindă la capătul firului ținut de mâinile perseverente ale Tzulufei. Când obosește, trece doctoriței Margareta receptorul, sau pedichiuristului, sau coafezei, sau chiar maseuzei. Bineînțeles că toate aceste personaje rămân peste zi în

casă și iau masa cu Tzulufa, în delicata sufragerie *mittel-europeană* și în porțelanul și argintăria lui Silion.

Înfățișându-i Laurei lucrurile, Lucu nu măsluia faptele, nici realitatea, când se arăta ca o victimă a firii sale plâpânde, care nu e în stare să spună unui oaspe nepoftit: „Pleacă din casa mea, ai stat destul, nu te mai vreau!“ De câteva ori fu gata să se mărturisească, dar se stăpâni. N-ar fi folosit la nimic, se puteau sfătui și fără asta.

Matilda putea sosi din oră-n oră. Lucu se frământa pe loc. Nici gând să o poată sili pe Tzulufa să plece! I-o spuse Laurei din capul locului, repetându-i cuvintele Tzulufei însăși: „Ce tot îmi dai zor că vine Matilda? N-are decât! O s-o primesc foarte draguț, să vadă și ea ce rude șarmante ai. Eu nu vă deranjez cu nimic. Te închizi cu ea în dormitor, și gata! Din parte-mi, sunt în stare să vă țin și lumânarea!“

– E de o vulgaritate și nerușinare nemaipomenite, încheie el. Ce e de făcut?

Laura se încruntase și căzuse pe gânduri.

– De vreme ce n-o poți da pe ea afară, nu-ți rămâne decât să pleci tu, îi zise ea calm și răspicat, ca și cum dezlega o problemă de logică.

– Nu înțeleg!

– Dacă tu ești mutat de acasă, Matilda n-are ce căuta acolo, va veni unde ești tu. Nimic mai simplu.

– Dar unde să mă mut, și ce va zice Matilda de această mutare?

Laura zâmbi.

– Ce-i vei zice tu! Și adăugă: Te credeam un as în materie de minciună... dar nu ești decât o biată femeie.

Silion tresări ca sub o insultă.

Hotărârea să se mute numaidecât la un hotel. Tzulufa nu trebuia să știe unde, iar Matilda va afla că la el acasă a fost o inundație de pe urma unor țevi plesnite și s-a dărâmat plafonul. A chemat zidari și zugravi să dreagă tencuiala și tapetul. Treabă de opt zile de lucru și așteptare.

Supus și neputincios ca un rănit care așteaptă să fie pansat, Silion aștepta măsurile pe care le va dicta Laura. Teama de un iminent scurtcircuit îi paralizase închipuirea.

– Dar ce-i voi spune Tzulufei?

Punând întrebarea, se și vedea cu valiza în mână, la el acasă, încolțit de Tzulufa și agitând în fața ei explicații încurcate, prin care privirile furioase ale actriței străbăteau ca niște săgeți. Moment

penibil, pe care ar fi vrut să-l evite.

Laura reteză scurt această dificultate:

– Pleci în provincie în interes de serviciu.

Ce liniștit și sigur vorbise!

A doua zi, Lucu se deșteptă la hotel „Excelsior“.

Dormise prost. Căutase un hotel care să fie și central, și luxos, și retras totodată. Și nu băgase de seamă că de după linia de plopi care făcea față clădirii se adăpostea, pe o latură, faimoasa grădină „Cărăbuș“, a teatrului de revistă și operetă. Până dincolo de toitul nopții, a fost nevoit să asculte, fără să se poată apăra, spectacolul cu balerine, cor și orchestră, de o mare trivialitate. Au urmat motoarele și claxoanele de la terminare și, după aceea, la răstimpuri neregulate, bâzâitul ascensorului, suind și coborând ca un termometru în căptușeala întunericului. Spre zori izbucniseră, cu vibrații de cutremur, țevile și robinetele. Singurul avantaj pe care-l oferea, în schimb, „Excelsiorul“ era că îi scurta drumul la casa Feraru. Constatarea o făcuse Matilda, care tocmai de aceea, poate, primise vestea temporarei mutări a lui Silion fără uimire și cercetare. Se împăcase imediat cu gândul că vreme de opt-zece zile își va vedea iubitul la hotel. Ideea nu-i dispăcea: să meargă la hotel, ca o „damă“. Cât despre Tzulufa și explicațiile ce i se datorau, Silion preferase să nu dea ochii cu ea. Îi trimisese un bilet printr-un comisionar, că e nevoit să plece din oraș, pe vreo săptămână, în interes de serviciu. Adăugase că dacă, spre a lui nenorocire, Tzulufa pleacă fără să se mai vadă cu el, o roagă să lase cheile la Brândușa, care are grijă de toate.

În Brândușa, într-adevăr, își punea toată speranța. Ca un conspirator, s-a dus la ea acasă, în mahalaua de pe râpa Dealului Spirii, la căderea nopții. Brândușa ascultă, înțelege, nu întrebă și tace. A stabilit prin ea legătura între el și gospodăria lui părăsită, a spionat mișcărilor inamicului din cetate și – ceea ce e mai esențial – și-a făcut rost de haine de schimb din propria-i zestre, și de primeneli. Între timp, a intrat într-un magazin să-și cumpere o jumătate duzină de cămăși, chiloți, șosete, batiste, cravate. A plătit un supliment exorbitant, pentru ca monogramele să fie gata până-n seară.

Cele zece zile de hotel trecură repede și Matilda își pierdu răbdarea.

– Când ne întoarcem în cuibul nostru?

Își trăise viciul subversiv și dorea altceva.

Tzulufa n-avea nici un gând de plecare. În mijlocul statului ei

major, care se întregise cu o coafeză, își pregătea pe îndelete spectacolul de adio. Continua să telefoneze în dreapta și-n stânga din casa domnului consilier Silion, pentru mai sigură plasare de bilete. La nevoie, se ducea în persoană pe teren, și anume acolo unde simțea că operațiile merg mai greu sau e rost de o recoltă mai îmbelșugată. Într-o bună zi făcuse o descindere chiar la Oficiul Intercultural. A fost cât p-aci să-l găsească pe Silion. Poate că așa i-a fost și gândul. Întregul personal, de la președintele Albinetz până la portar, cumpăraseră bilete. Amidon a ținut să-i dea lui Lucu vestea:

– Ne-a călcat Tzulufa, i-a spus președintele cu un surâs odios. Am reținut două loji pentru Oficiu, dar ne-a impus și la individual. Parcă poți să-i rezisti? E șarmantă verișoara dumitale. Adineauri a ieșit pe ușă. *À propos*, nu știam că locuiți împreună.

Silion vedea că toată lumea e convinsă că l-a subvenționat indirect.

Mai aflase de la Brândușa că între timp junele și oacheșul pedichiurist își făcuse și el obiceiul să tabere peste noapte în cazemata maură de pe deal, aidoma cu doctorița Margareta și restul. Curată bătaie de joc! Dar nu e nimic de făcut. Tzulufa profita de situație cât putea. Vorbindu-i despre Silion, a dat a înțelege că știe nu numai că se află în oraș, dar că n-a fost plecat niciodată. Vrea să-și ducă treburile la bun sfârșit fără să-i pese de ale altora. Nici n-a hotărât încă data spectacolului. Trebuie mai întâi să-și plaseze toate biletele. Pe urmă va vedea. Cine știe ce gând mai are?!

Ascultând-o cu o liniște prefăcută, Lucu puse în vedere Brândușei să fie gata să intre în casă cu zugravii, la plecarea Tzulufei. Trebuia ca Matilda să găsească încăperile proaspăt zugrăvite, să poată crede în povestea cu inundația și prăbușirea plafonului. Când lua de mai-nainte asemenea măsuri, lui Silion îi creștea buna lui părere despre sine.

Nu mai putea rămâne nici la hotel, nici să se mute acasă. Din clipă în clipă, un nimic ar fi trezit bănuielele Matildei.

– Să găsăm ceva, îi spunea el Laurei, dar ce?

Arăta iarăși crispat și tras, cu ochii gălbui, cu pielea pământie. Într-una din serile lor târzii, de tănuire, Laura îi zise:

– Ce-ar fi să te interezi într-un sanatoriu? O boală de ficat sau vechea ta apendicită... Zaci acolo două-trei săptămâni, sub observație. Și până una-alta...

N-o lăsă să-și termine fraza. Îi sărută mâinile amândouă, cu

avânt, ca unui mântuitor.

Următoarele douăzeci și patru de ore le folosiră cu dibăcie pentru a o pregăti pe Matilda.

Potrivit planului, Lucu se plânse că de la o vreme nu prea se simte bine, iar Laura întări că a băgat de seamă acest lucru și că de mai multe ori a vrut să-i atragă atenția să se îngrijească.

– Am fost și la doctor, se mărturisi el, dar spune că nu se poate pronunța cu una, cu două, că trebuie să-mi fac analize și radiografii.

Ideea sanatoriului pluti în aerul casei Feraru. Și tocmai Matilda o prinse și îi dădu grai. Auzind-o, Lucu și Laura își stăpâniră un zâmbet de ușurare și triumf.

– Minunată idee! izbucni Laura.

El o respinse însă, cu o bine jucată încăpățănare de bolnav vanitos. Matilda se năpusti:

– Ai să intri la sanatoriu! Trebuie să ne ascuți!

Internarea într-o casă din marginea orașului îl scuti pe Lucu de obligația de a face act de prezență, un sfert de oră pe zi, la Oficiul Intercultural. Se gândi cu satisfacție la mutra Amidonului când va primi vestea, printr-o scrisoare cu *en-tête*, semnată de medicul sanatoriului. Va trebui să-i acorde un concediu și mai cu seamă un avans, de care „bolnavul fără voie“ avea mare nevoie.

În fața lui se deschidea perspectiva unei vacanțe în alb: perdelele, tapetul în ulei, patul, așternutul, șorțul surorilor, pijamaele lui de mătasă imaculată, halatul medicilor, fumul țigaretelor parfumate și aripile nevăzute ale îngerilor de pază, în spațiul pascal. Medicii nu-l plictisiră nici cu vizitele, nici cu rețetele. Îi prescriseseră un regim moderat, în care fantezia și gustul pacientului aveau libertatea de a introduce modificări sub titlul de suplimente. Pe o măsuță de cristal de lângă căpătâi zăcea o foaie de febră, pe care mâna surorii de caritate prelungea în fiecare zi, cu un centimetru, linia dreaptă și monotonă ca orizontul a unui invariabil 36 cu 8. Presimțind aici un pericol, Lucu, care își lua singur temperatura, dictă, la câteva răstimpuri rare, câte un 37 cu 2, pentru ochii vigilenți ai Matildei. Dar niciodată semnalul de alarmă al unei crize hotărâtoare nu binevoi să răsune, sub forma unei verticale bruște, înspre zenitul acestei file. Cu promptitudine, Silion reînflori. Albul ochilor, o clipă amenințat de gălbinări turburi, se limpezi. Matilda venea să-l vadă de două ori pe zi: diminețile în intimitate, după-amiezile în lume. În acest sanatoriu, totul era îngăduit, afară de zgomot. Mulțumirea lui ar fi fost deplină dacă nu i-ar fi lipsit

Laura. Comunicau la început prin Matilda, care transmitea obișnuitele încredințări și urări de sănătate. După câteva zile de la internare, i se îngăduiră vizitele în oraș. Matilda îl luă la ele acasă. Seria obișnuită a serilor cu Laura reîncepu. Dar la orele zece, poarta sanatoriului se închidea tuturora și Lucu trebuia să plece devreme sau să rămână în casa Feraru. Ceea ce se și întâmplă de câteva ori.

Astfel, Silion se sfătui pe îndelete cu sora sa Laura, cum o numea în clipele lui de recunoștință și duioșie. Se vedeau siliți din nou să ia măsuri. Dar de data asta nu mai găseau într-adevăr nimic. Șederea la sanatoriu se prelungise peste marginile obișnuite și începuse a da de bănuț.

– Trebuie să aleg între boală și sănătate, dar boala nu mă vrea, se plânse el, nici măcar o biată gripă.

Iar Matilda îl întrebase într-un rând:

– Nu cumva ești ipohondru?

Într-o după-amiază, pe când dormita, cu o carte sub căpătâi, în camera lui de bolnav, cineva bătu la ușă. Apăru doctorița Margareta.

– Cum ai aflat că sunt aici? o întrebă el în loc de bună ziua.

Uimirea, teama și mânia i se topeau în priviri.

Cu vorba ei groaie și peltică, doctorița își spuse mai întâi bucuria că îl revede, îl lămuri apoi că în lumea spitalelor totul se află, mai ales când e vorba de un pacient atât de distins, și-l asigură că Tzulufa, deși e la „curent“, n-are deloc de gând să vie să-l vadă. Știe că bolnavii nu trebuiesc deranjați. A trimis-o însă pe ea să se intereseze de sănătatea lui și să-l roage totdeodată să reție pentru el și pentru anturajul lui (medici, infirmiere, prieteni) un număr cât mai mare de bilete pentru spectacolul ei de adio, care are loc irevocabil la sfârșitul săptămânii viitoare.

Palid, cu dinții încleștați și schimonosind un surâs, Lucu plăti.

– Am auzit că-ssi scossi apendisele, adăugă doctorița Margareta, legănându-se pe tocurile ei înalte. Mi-a spus-o colegul din camela de galdă, că se asteaptă numai desizia ta. Nu e o idee lea. Opelassia e o nimica toată, un sfelt de olă, si peste o săptămână, două te simsi alt om. Al tlebuli să te desizi. Esti oalecum si obligat: ai stat aisi atâta vleme... *Politesse oblize!*

Appendicele! Uitase de el. Fusese într-adevăr pretextul internării lui aici și toată lumea îl ținea minte, afară de el.

– M-am decis, mormăi el, zilele astea mă operez. Poți să spui

internului să facă pregătirile. Dar nu mai veni pe aici. Vreau să fiu singur. Sunt într-adevăr bolnav. Vreau liniște.

Tăcu și închise ochii. Gura i se încleștă. Cu pumnii strânși, se întoarse cu fața la perete.

Doctorița Margareta ieși.

*

Sora îi trăsese patul lângă fereastra larg deschisă peste aleile parcului. Întors pe o coastă, cu capul sprijinit în cot, Lucu contempla de la înălțimea pervazului priveliștea treptată de afară. Soarele poleiește arborii, boschetele și cărările. În halat și papuci, bolnavii de la pavilionul de nervoși se plimbă covârșiți și agale. Alții fumează singurateci, pe jilțuri de paie, sau pe o bancă de lemn. Printre perdelele albe, vântul îi strecoară în odaie parfumul amețitor al caprifoiului și duhul nostalgic al trandafirilor întârziați. Zumzetul apăsător al albinelor, roind în jurul tufelor înflorite, umple amiaza de aur cu o monotonie grea. Lucu e năpădit de o tristețe lină. E că și cum ar fi renunțat în sfârșit la tot și toate, în schimbul unui dulce declin. Strânse pleoapele pe jumătate, să încapă, ca într-un dulce sărut al privirii, lumea paradiziacă ce se desfășoară, în pante șerpuite, jos. Făcu o efortare să se așeze mai bine, pentru câteva clipe de vis infinit. Dar un junghi scurt, ca o lovitură de stilet, îl chemă, cu tresărire, la realitate. La cea mai mică mișcare, cusăturile prea proaspete îi dor. Pânțele e întins și tare ca o tobă. În trupul crestă și cusut stă la pândă o teamă care-i turbură destinderea și repaosul. E acoperit cu un cearșaf imaculat de olandă deasă. La jumătatea patului, cearșaful se ridică și se lasă ușor, într-un fâlfâit de respirație neliniștită. E ca o replică sfioasă dată suflului de început de toamnă dintre perdele. Pe gânduri, urmări această albă palpație, tainică și plăpândă.

– Canula! rânji el aducându-și aminte.

Uitase de ea. Numai trupul său, deschis și crispat să nu o piardă în cufetele așternutului, n-o uitase. Mulțumită ei (îi explicase sora când i-a înfipt-o, ca pe o cocardă, între fese), cusăturile n-or să-l doară prea tare și-i vor îngădui să guste în tihnă așteptările convalescenței în fața parcului blond. E umilit, revoltat și neputincios. Unde l-au adus grijile lui de cruțare și ascundere în dreapta și-n stânga, când ar fi trebuit să ia taurul de carne, s-o dea pe nepoftită afară, chiar cu prețul unei scene ori al unui scandal! Zace

aici, și, împopoțonat cu o supapă, zace ca o corabie eșuată pe stânci, frânt în două și cu pavilionul grotesc al prevederii chirurgicale împlântat în bezna trupului. De l-ar vedea Matilda sau Laura... Dar femeile nu știu să rădă în fața suferinței, mai degrabă s-ar înveseli de necazul și preocuparea lui să nu i se afle secretul mărunț care-l săcăie. Matilda va veni spre seară să-l vadă – o vizită de mântuială, ca la bolnav. Un sfert de ceas a fost de ajuns să schimbe fața lucrurilor, ca sfertul de oră de la Waterloo, și, iată, cuibul din Kiselef a redevenit ceea ce este: o cameră de spital cu pereții de ulei și perdele de in. E odgonit pe o săptămână în pat, și, între timp, Matilda, însoțită de avocatul Sabin, are să cutureiere dancingurile nocturne, cu un avânt întetit de lipsa iubitului. De frica durerilor, Silion își înfrâneză o tresărire de ciudă și se socoate asemenea lui Prometeu înlănțuit. Numai de Laura e sigur că îl așteaptă cu liniște și fără nerăbdare, în prietenia ei calmă, fiindcă toată viața ei e o așteptare liniștită și egală. Lui nu-i rămâne decât să se resemneze și să aștepte. Giulgiul alb care-l acoperă fâlfâie mai departe, în liniște și în oră. Parcul, afară, se răsfață și scânteie, ca un păun nemăsurat și unic pe pământ, față în față cu soarele, soțul lui în infinit. Nimic nu se mai întâmplă, nimic nu se mai poate întâmpla, în afară de schimbarea nesimțită a culorilor în spațiul fermecat.

O bătaie în ușă îl smulse din contemplație. Inima îi zvâcni de o speranță neașteptată.

– Intră! strigă el, fără să se întoarcă.

Vroia să-i arate Matildei ce puțin se aștepta la sosirea ei la această oră neobișnuită. O voce de femeie răsună în spatele lui, cu intonațiuni voit mângâioase și muzicale. Recunoștea această rostire împotmolită ca de o coadă de lingură pe limbă.

– Delanzez? Pot să intlu? și apropiindu-se cu pași fermi: Noi doctolii suntem aisi la noi acasă.

Cu băgare de seamă, Lucu îi făcu față. Un zâmbet de comandă i-ascunde neliniștea.

– Am aflat că ssi-ai scos apendicu, zise doctorița Margareta luându-i pulsul, si nisi n-ai dat de veste. As fi vlut să te asist... alată-mi limba... melsi... ssi-aduc o sclisoale. Stii că Tzulufa a plecat aseală în stlăinătate... i-a pălüt lău că nu te-a văzut.

– A plecat? întrebă el cu vioiciune.

– Nu-si pale lău? se miră Margareta. Ah, vouă bălbassilol pussin vă pasă...

– Mă gândesc la cariera ei, o drese Lucu.

– Am fost la gală, ne-am luat în blasse, am plâns ca nebunele... as fi condus-o măcal până la Blasov, dal am inzecssiile mele... pof-tim sclisoalea, cu toate că n-o melităm.

Lucu o pofți să șadă. Pe când citea, mâna rece a doctoriței, scotocind sub cearșaf, îi cuprinse glezna.

– N-avem feblă azi, constată ea cu tandreță. Possi să sitesti, nu te zena.

„Chou chéri,

În fine, scapi de mine. Diseară plec irevocabil. Îți mulțumesc pentru inimoasa și larga ta ospitalitate, cu toate că te-ai purtat ca un mojic și un ticălos. *On ne laisse pas tomber une femme, comme tu l'as fait!*¹ Te temeai probabil să nu-ți rămân pe cap. Precum vezi, n-am obiceiul să fericesc pe nimeți pe vecie. Aud că te-ai operat. Sper că nu din vina mea. Te-a durut tare? Îmi pare rău că nu te-am văzut de bun rămas. Îți urez sănătate și noroc (la femeii).

Tzulufa

P.S. Ca să nu mă uiți prea repede, ai să achiți micile mele datorii la furnizorii din cartier. Dă-i un bacșiș bun Brândușei și restituie-i cele câteva mii de lei pe care mi le-a împrumutat. Nu mă îndoiesc că o vei face cu plăcere, vei avea impresia că te-ai achitat față de mine. Te sărut mult. Ah, uitam! Valiza ta cea mare de piele, știi, am luat-o cu mine, mi-a trebuit. Ți-o trimit înapoi cu primul român întâlnit și care se întoarce în țară.

Încă o dată, un lung sărut.

Tzulufa“

– Să stii că femeia asta te-a iubit, zise Margareta, dal ela plea mândlă ca să ssi-o alate. Ah! De se n-ai fost la spectacolul ei de adio? Ela ladios de flumoasă. Toată sala o aplauda în pisoale. Un adevălat tliumf! Urmărind parcă o viziune fugară, doctorița rămase cu ochii în tavan, dar se reculese îndată. Vezi să nu pielzi sclisoalea! Pune-o la colecssie. Să stii că Tzulufa te-a iubit!

– Mi-a iubit mai ales locuința, obiectă el.

– Nu fi sinic! Îl certă doctorița. *À plop* de casa dumitale: azi a fost ultima noapte pe cale am petlecut-o în ea. Am dolmit de câteva oli chial în patul dumitale, adăugă ea cu un surăs larg și închizând

¹ Nu-ntorci spatele unei femei, așa cum ai făcut tu! (fr.)

ochii. Azi-dimineassă am făcut culat peste tot: ssi-am schimbat astelnutu, am lustluit palchetele cu femeia, am spălat felestele, si diseală, *adios musiasios!* possi să vii cu mileasa, ca un mife.

– Oh, nu trebuia să te deranjezi... îți mulțumesc mult...

– Am făcut-o pentlu mine, zise doctorița ridicându-se, nisi n-ai să clezi. În vleme se tlebăluam plin casă, gândul meu bătea câmpii, îmi făseam tot felul de închipuili ilealizabile, mi se pălea că sunt la mine acasă și că mi-astept sosul. Ah! Asa suntem noi femeile, niste ploaste. La levedele, domnule Silion, fă-te sănătos si fii seva mai bun cu femeile. Si dacă ai nevoie de înglizili... *à plopas...* cled că, după opelassia dumitale, nissel calsiu fosfolic intlavenos n-al stli-ca: să volbim cu doctolu cale te-a opelat, i-am fost intelnă la spital, îmi făsea o culte... tale mult as doli să te înglizesc eu... Cu bine!

O cordială strângere de mână, de două-trei ori scuturată și prelungită. Ochi în ochi cu Lucu, doctorița Margareta părea că așteaptă o invitație, care nu venea. El tăcea îndărătnic și stânjenit. În sfârșit, privirile i se desprinseseră de ale Margaretei și alunecară pe cearșaful care-l învelea. Tremurul ușor și întrerupt de mai nainte continua cu tresăriri și șovăieli delicate, în palpații subțiri, fili-forme, ca ale unei inimi, ca ale unor pleoape care leșină. „Canula!“ și-aminti Silion cu umilință. Piciorul pe care doctorița i-l trăsese adineauri spre ea, ca să-i ia temperatura, depășea gol, între zăbrelele patului, încremenit, arămiu și neted, ca de statuie. Margareta îi scăpă mâna dintre mâinile ei, cum ar lăsa să-i cadă ceva. Apoi se retrase încet, de-a-ndaratele, așa cum o văzuse o dată pe Tzulufa în scena finală din *La marche nuptiale* de Henri Bataille. Cu mânușile ei ajurate, îi făcu din ușă un salut de adio. Lucu îi răspunse cu un semn din cap. Lăsând ușa întredeschisă, doctorița dispăru. Pașii i se depărtau pe lespezile coridorului, sunând.

Cu capul în perne, Lucu respiră ușurat. Suflă un uf! plin și zgomotos, în tavan. Plătise și se liberase. S-a sfârșit! Nu avea chef să facă socoteala la cât se ridica umilitorul tribut. Două luni de spital și o operație de care s-ar fi putut lipsi, și pe deasupra nevoia de a se minți pe sine și pe Laura că operația a fost bună totuși la ceva. Trupul lui, cocârjat într-o nemișcare infamă, protestă. Cum să pună la socoteală toate acestea? Era prea slăbit ca să-i fie dor de Matilda. Și se simțea rău când Matilda venea să-l vadă numai ca pe un bolnav. Acum, numai cu Laura s-ar fi înțeles el bine, ca doi bolnavi care își împărtășesc suferințele, dar Laura e veșnic departe.

Cu ochii minții, o urmărește pe Tzulufa, cum stă ea la fereastră vagonului de dormit, zburliță în mii de raze și de șuvițe în bătaia vântului. Trece vertiginos prin fața stâlpilor de telegraf, care se apleacă teatral, până la pământ, dinainte-i. În spatele ei, sus, pe o plasă din compartiment, splendida lui valiză, de culoarea și calitatea petalelor de trandafir tomnatec, călătorește fără el spre Franța, legănându-și în atârnare cadrul de piele destinat cărții de vizită, ca pe o scrisoare netrimisă, inutilă.

Iar pentru el, singura realitate e crucifixul negru din peretele coliliu al acestui spital administrat de călugărițe.

Legănat de nostalgii și de amintiri aproape șterse, Lucu ațipise.

Când se trezi, era aproape de amiază. Parfumul amețitor al tuberozelor sosite din depărtări suia spre el din valiza deschisă pe covor ca dintr-o carte uriașă. Ora de foc îi potopise camera, dar nici un avânt nu-l îmbia înspre gloria care plutea afară. Dormise prea mult. Întrecuse măsura. Poate că un duș înghețat ca un harapnic cu fire de argint i-ar înviora măduva împotmolită în zăcere. Coborî din pat, se întinse și căscă de câteva ori, merse de deschise larg ferestrele și se apropie de o măsuță rotundă din colț, pe care strălucea un alambic miniatural de nichel, montat deasupra unei spirtiere. O zaharniță veche și un cleștișor cizelat, amândouă de argint, completau dichisul. Totul era pregătit de cu seară de Brândușa. Lucu nu avu nevoie decât să scapere un chibrit. Apoi își aprinse o țigară, se cufundă în berjeră și, printre rotocoale succesive de fum, așteptă. Înceata scurgere a clipelor moarte înteteau pe nesimțite plăcerea acestui ritual de fiecare zi. Flăcările de un albastru-vânăț ale spirtului își făceau vraja în tăcere. Peste câteva minute, un semnal ascuțit și subțire îi dădu de veste că filtrul e gata. În încăpere se împrăștiase, ca adus de o boare depărtată, un iz pătrunzător și dulceag de cafea. Lucu se grăbi cu o ceașcă anume, o ceașcă plesnită și încăpătoare, cu o farfurioară subțire ca o petală, și o puse sub robinetul minuscul – care începu să picure lacrimi negre – al alambicului. Apoi, o bucățică de zahăr, numai una. Încă vreo câteva clipe de așteptare delicioasă trecură. Lucu își luă ceașca plină și fumegândă într-o mână, și aparatul în cealaltă, le puse pe măsuța de lângă pat, se rezemă de perne și-și aprinse o țigară nouă. Amestecă agale cu lingurița până nu mai simți rezistența granulelor de zahăr pe fundul ceștii. Acum de abia, el își duse cafeaua la gură, respirând pe nas aburul ei aromat, și sorbi cu băgare de seamă, îndelung. Nu va mai

ieși din casă azi. De mâncat, are să mănânce poate diseară. De mult a simțit nevoia să huzurească o dată mai mult decât trebuie, să doarmă pe săturate, până se vor limpezi într-însul fântânile vieții, turburate nu știe nici el de ce. Așa cum doarme și se limpezește, printr-o tainică cernere în timpuri, vinul tras în sticle și culcat sub bolți străvechi. Dacă nici această cafea amăruie nu izbutește să-i alunge somnul, lui Lucu nu-i rămâne decât să se întoarcă cu fața la perete, ca să doarmă pe săturate.

CAPITOLUL 3

FANTOME ȘI EPAVE

„Dragul meu copil“, așa începea scrisoarea: pentru că la etatea de 33 ani, Lucu Silion, avocat consilier la Oficiul Intercultural și de Turism, nu încetase a fi pentru Aretie Silion un copil unic și nevârstnic, „dragul meu copil“... Scrisul doamnei Aretie se desfășura, cu cerneală verde, pe mai multe pagini mari de hârtie scortoasă și tutunie, denumită pe atunci *Moyen Age*. Un scris înclinat și curgător, ca iarba unui parc, care alerga să se tălăzuiască până la lespezile peronului. La vederea înaltelor slove ogivale, Lucu Silion se înduioșă. Totdeauna scrisorile rare ale mamei sale îl duceau cu gândul la străduințele Aretiei pe vremea când nu era decât un copil de școală. O fetiță cu ochii pali, străjuți de lungi gene negre, cu coadele grele aduse colac în jurul capului, așa cum i-o arătau fotografiile din albumul masiv, cu închizătoare de metal, în care stăteau prinse ca într-un insectar portretele de familie. Chipuri de fete de pension, cumiști și atente, grupate în ordinea înălțimii în fața obiectivului. Câți ani le-o fi trebuit Aretiei și micelor ei colege, atât de țepene și de stângace în demodatele lor uniforme, ca să ajungă la scrisul acela lunguiet și elegant, impersonal ca o așchie de cristal și menit să ascundă frământările și felul de a fi ale aceleia ce le-a așternut pe hârtie? Lui Lucu îi place să urmărească și să descopere, de-a lungul literelor subțiratece și egale, trăsăturile care au scăpat totuși de tirania caligrafică a surorilor din pensioanele de călugărițe. Ici și colo, câte o liniuță de prisos depășește limitele reglementare, câte un semn fără rost se arată la intervale anumite, câte o tresărire nepermisă, câte o lunecare, câte o moliciune trădează ceva din ceea ce nu trebuie să se știe.

Zâmbetul lui Lucu se accentuează atunci ștregărește, ca și cum i-ar spune Aretiei: „Te-am prins!“ Din paginile palide ca o pajiste de toamnă se răspânda un parfum subtil și atât de vechi, încât lui Lucu i se părea că e o aducere-aminte sau o amăgire. Existența Aretiei fusese un șir de tăcute renunțări, niciodată întrerupt de răzvrătiri sau de suspine. Numai la luxul nevinovat al hârtiei de scrisori ea nu renunțase. Sertarele ei erau ticsite de multicolore cutii, pline cu file și plicuri zadarnic închinat unui schimb de cele mai multe ori iluzorii. Lucu o văzuse adesea scriind lungi epistole și punându-le apoi într-un plic, pe care așternea o adresă adesea imaginată. Dar, oricum, scrisoarea nu ajungea la poștă. Era de ajuns că fusese scrisă. După câteva zile sau săptămâni de așteptare sub mapa de pe micul birou din lemn de lămâi, era scoasă de acolo. Scena se repeta la răstimpuri și avea loc de obicei pe înserate. Aretie aprindea unul din sfeșnicele cu brațe de argint de pe pupitru și, fără să mai arunce o singură privire asupra cuprinsului, apropia scrisoarea de flacăra care arunca lumini jucăușe pe fața ei cu trăsături subțiri și tonuri de ivoriu. Ferindu-și mâna de atingerea văpăilor înmulțite, o plimba, făcând-o să muște pe rând din toate laturile hârtiei. Până la urmă, nu rămânea decât un sul de cărbune care palpita răsucit în scrum. Asta era soarta scrisorilor Aretiei. Cu vremea, de când mama și fiul trăiau despărțiți, poate că Lucu rămăsese singurul ei corespondent în carne și oase.

„Dragul meu copil, ai să te miri desigur primind aceste rânduri căci *il y a belle lurette*¹ de când am pierdut și unul, și altul obiceiul de a ne mai scrie... și eu nu ți-am mai scris ca să nu te plictisesc, fiindcă mi-am dat seama la vreme, din răspunsurile tale grăbite și tardive («Vai! Trebuie la urma urmei să scriu câteva rânduri și mamei!»), că nici nu catadicseai să citești în întregime scrisorile mele. În anii din urmă, corespondența dintre noi a ajuns, în ceea ce te privește, o simplă formalitate, o chestiune de cuviință filială, un obicei uitat și care mai răbufnește la răstimpuri, ca simptomele unei boli intrate în cronicitate. M-ai felicitat regulat cu prilejul aniversării mele, și nu mică mi-a fost bucuria văzând că ai ținut minte data; unde mai pui că, fără felicitarea ta, poate că aș fi pierdut socoteala anilor?! M-ai felicitat regulat și de Paști, și de Crăciun, câte o telegramă lungă, firește. O telegramă lungă e totdeauna mai mică decât o scrisoare scurtă. Am devenit pentru tine una din acele

¹E mult timp (fr.).

datorii pe care cauți să le îndeplinești cât mai exact, ca să scapi cât mai degrabă. Nu vreau să fiu o mamă incomodă și nu-ți fac reproșuri: după calculele mele, trebuie să existe în viața ta una sau mai multe creaturi care te adapă cu imputări și nu țin să-ți completez tocmai eu această rubrică. Știu că mă iubești destul ca să mă simt fericită în pustietatea mea, și nu uit sacrificiile pe care le faci pentru mine.“ (Ajuns aci, Lucu se întrerupsese o clipă. „Nu mi-am făcut decât datoria“, îi răspunse el în gând, dar cuvântul „datorie“ i se păru prea convențional pentru inima lui duioasă.) „Îți datorez tot ce am, urma scrisoarea, pentru că tatăl tău a avut grijă să mă lase în sapă de lemn... Iar tu te-ai lipsit și continui să te lipsești de viașoara asta, care a fost a lui și e astăzi a ta. E tot ce ți-a rămas din năpasta financiară care s-a abătut asupra ilustrei familii Silion.“ (Lucu înghiți în sec: vedea rictusul de dispreț al Aretiei în clipa când da să scrie: ilustra familie! Mama sa se mai afla încă în polemică acerbă cu cucoana Petruța, răposata ei soacră.) „Ai putea să o vinzi, în loc să mi-o lași mie în folosință, și să petreci un an bun, poate doi, la Paris. Te gândești însă că mama ta n-ar mai avea unde să-și pună capul, cu toate că, așa cum stă acum, ea e prizoniera unor amintiri nu într-un totu plăcute.“

Lucu se întrerupsese din nou: ...da, viașoara e proprietatea lui și a uitat de amănuntul acesta. Un parapet de iarbă încoronat de gardul viu o desparte de șoseaua județeană și de terasamentul drumului-de-fier. Un tren de persoane trecea de două ori pe zi dinainte-i, într-un tumult de metal și o apoteoză de fum. Lucu îl pândește din depărtare și se lua la întrecere cu el, urlând zadarnic de-a lungul taluzului. Aci fusese locul de pornire și popas al tatălui lui Lucu, Gabriel Silion, și al prietenilor săi la vânatoare. Gabriel, cum îi zicea Aretie, și nu Gavrilă sau Găbișor, cum îl alinta mama sa, coana Petruța.

Până la moartea soțului ei, Aretie nu pusese piciorul în via de pe dealurile scunde ale Dunării decât de două-trei ori, în vremurile dintâi ale căsătoriei. Nu cunoscuse bine decât casa cea veche, de jos de la șosea, „leagănu Silionilor“, cum o numea coana Petruța, „*das Schloss*“, castelul, cum o poreclise cu o seriozitate scelerată Aretie. Era o clădire de cărămidă pe temelie înaltă de piatră și acoperiș de olane turcești, patru camere mari și o sală, în spatele cărora se ridica o cramă și o magazie de zid, continuată cu un șopron. Mai târziu, ca să scape de praful șoselei, Gavrilă a construit un fel de vilă elvețiană – bârne de șocolată și acoperiș de ardezie, obloane și bal-

coane înguste de lemn – sus pe dâmb, lângă foișorul de pază. Acolo s-au desfășurat marile chefuri după vânătorile de sitari și de iepuri, la care luau parte proprietarii din vecinătate și prietenii de la oraș ai lui Gabriel-Gavrilă Silion.

În vila asta veneau să locuiască, la răstimpuri diferite dar totdeauna scurte, femeile care îl consolau pe conu Gavrilă de nepăsarea pe care i-o arăta soția lui legitimă, Aretie. Ele nu erau totdeauna cântărețe, dansatoare sau actrițe. Pasiunea politică a lui Gavrilă Silion, care se simțea dator să iasă deputat sau senator din toate felurile de alegeri, îl obligase să se înrudească prin botezuri și cununii prin toate mahalalele și prin toate satele. Întâmplările și ispitele l-au împins adesea să întărească aceste alianțe cam șubrede prin legăturile mai strânse, ale trupului, cale care duce sigur la înrudirile de sânge. Printr-unele mahalale ale urbei de reședință și prin multele sate prin care Gavrilă își cultiva interesele electorale, începuse a se vorbi de bastarzi și de pui de cuc.

Nu pe nedrept, desigur. Chipul lui Gavrilă Silion, fără să fie prea deosebit, avea parcă darul să înfunde porțile generațiilor, și oamenii îl deslușeau ca pe o parafă, întipărit în felurite odrasle răsărite prin căminurile pe unde, cu puțin înainte, apăruse el ca protector sau naș. Fotografia lui în culori se afla la locul de cinste în fiiece salon, iar surâsul acela de o albeață de reclamă pentru apă de dinți îl cunoștea tot județul, era ca un îndemn la voie bună și încredere în viață. La fel și ochii aceia cam spălăciți și nițel bulbucați, șuvițele inelate și luminoase care izbucneau de sub pălămuța cu pană, și mustățile aduse, și favoriții à la Franz Joseph, și vestonul vânătorească turnat pe trupul lui zdravăn. Toate acestea nu puteau rămâne fără urmași. Până și Aretie, văzându-l o dată în această ținută, catadicsise să-i spună:

– *Tu sais, mon ami, que dans cet accoutrement de chasseur vert, tu fais presque un hobereau!*¹, vorbă pe care coana Petruța nu i-a iertat-o niciodată:

– E foarte adevărat, protestă ea, dar de ce, „presque“? Ce rost are să zică ea „presque“, când toată lumea ne cunoaște și știe că podgoriile de pe aici au fost ale neamului nostru din noaptea timpurilor și până la filoxeră? O, dacă n-ar fi dat peste noi filoxera...

Aretie aflate, firește, de năravurile lui Gavrilă, dar orgoliul și interesele o sileau să le disprețuiască prin tăcere. În sinea ei, cu

toate că niciodată nu-l iubise pe Gabriel, se socotea nedreptătită și sacrificată. Ar fi fost mult mai potrivit, fără îndoială, ca Gavrilă să o iubească și să sufere de nepăsarea ei, fără nici o despăgubire sau răsplată. Ea n-a pus piciorul ca stăpână în mica vilă elvețiană decât după moartea lui Gabriel și după vânzarea silită a caselor lui de la oraș. O dată cu Aretie, a fost strămutată aici și mica haită de vânătoare a răposatului, aproape două duzini pestrițe de ogari, copoi, grifoni, prepelicari și bazeți.

Aretie trăise și ea în apropierea acestor nobile și gălăgioase făpturi, care își aveau, în locuința de la oraș, curtica lor pavată și cuștile bine întreținute. Dar nu le făcuse cinstea de a intra în legături de prietenie cu ele. Nu se poate spune că presimțise că fac parte din viața intimă a lui Gabriel, fapt e însă că, deși Aretiei îi plăceau câinii, se ținuse departe de ai soțului ei. De-abia când a devenit singura lor stăpână a înțeles că mai fiecare lătrător fusese închinat prin botez ibovnicelor ce se perindau prin viișoara acestui don juan de provincie. Și-a mai dat seama că defunctul nu îi botezase la întâmplare, ci le-a dat numele după câte o potrivire de culoare, de siluetă și de temperament între iubita evocată și câinele comemorativ. Ogari, poanteri, seteri, braci și grifoni, fiecare a fost închinat amintirii unei brune agere și costelive, sau unei blonde rubensiene, sau unei roaibe agitate, al cărei nume, masculinizat sau nu, l-a purtat până la moarte. Numai bazeții, firește, nu s-au putut împărtăși din această cinste, pentru că aveau lăbuțele strâmbe. Și Aretie le-a purtat tuturor de grijă, până s-au stins unul câte unul de bătrânețe. Dar n-a vrut să păstreze nici un urmaș.

Pe Gavrilă, femeile și vânătorile îl costaseră mai mult decât politica și campaniile electorale. Totul se desfășurase într-o amețitoare împletire. Dar nu de aci s-a tras, își amintește Lucu, ruina totală a familiei Silion. Lovitura de grație i-a venit pe neașteptate și cu totul dintr-altă parte. Și în mîntea lui Lucu se înfiripă imaginea unchiului Pache, fratele lui Gavrilă Silion. Că dacă Aretie a fost marea pasiune a lui Gabriel, unchiul Pache a fost în aceeași măsură marea slăbiciune a lui Gavrilă.

Când se gândește acum la el, Lucu îl vede pe unchiul Pache cu o ascuțime și un relief plin de contraste violente, ca într-o gravură în lemn. Nu semăna cu robustul său frate, o, nu; dimpotrivă! Înalt și uscățiv ca un călugăr, în hainele lui de un cenușiu-închis, elegante și totdeauna largi pe talia-i scobită. Un chip întunecat, ca și cum ar fi fost ars de suflul deșerturilor, un chip tras și uscat, încon-

¹ Știi, amice, că în hainele astea verzi de vânător ai un aer aproape nobil! (fr.)

jurat de o barbă mică și neagră, și din el niște ochi de un albastru vag, ca o lumină de acvarium, magnetică și turburătoare. O frunte netedă și îngustă, frunte de femeie încăpățanată și plină de toane, armonios mărginită între sprâncenele lungi caucaziene și părul abundent, lins și lucios. Această frunte nu se potrivea cătuși de puțin cu vocea unchiului Pache, o voce de bas, de o adâncime și de o vibrație nemaipomenită. Vocea irezistibilă a unchiului Pache: un vuiet de orgă, un tremur muzical de care se înfiorau inimile și care sublinia propriile-i sunete ca o pedală și adăuga un fel de argument fără de răspuns celor mai ciudate capricii și celor mai absurde și îndrăznețe cereri de bani ale lui nenea Pache. Cumnată-sa, Aretie, a povestit ea însăși că, la câteva săptămâni după căsătoria ei cu Gavrilă, când l-a cunoscut, în sfârșit, pe Pache Silion, care se întorcea dintr-o călătorie în străinătate, a trebuit să lupte, în sinea ei, cu obsesia aceluia glas și a acelei priviri ce te aținea fără a stăru, parcă de dincolo de lume. Pentru Pache Silion, care, în ciuda staturii sale înalte, era plâpând și tușea, Gavrilă ar fi jertfit totul, ca pentru o femeie iubită. Lui nenea Pache, îndrăgostit de viață, de oameni și de animale, amator de artă și de cărți rare, îi era silă de muncă, îl îngrozea orice demers. Totul, în afară de o stare vegetativă și o contemplație vagă, fără de sfârșit, i se părea caznă și sfortare. Fratele său i-a făcut rost de o sinecură grasă și onorabilă. L-a trimis la Sulina, unde aerul de mare avea să-i priască. Și Pache Silion a devenit secretarul delegației române la Comisiunea Dunăreană. Puțin după aceea, s-a aflat că Pache Silion s-a însurat, după somațiile de rigoare, cu frumoasa Madeleine. Era fata unor negustori de cereale din Brăila, fugită de acasă cu un ofițer din marina comercială străină, plimbată câțva timp prin Răsăritul Apropiat și întoarsă în țară ca dansatoare și cântăreață la șantanele de pe litoral. Dar nu acest mic scandal a fost marea lui nenorocire, ci o boală necruțătoare și tănuită ani de-a rândul, care-l făcea pe nenea Pache să-și piardă treptat vederile. Își dădea seama de prăpădul care îl amenința, dar nu putea să renunțe la locul său: devenise administratorul financiar al Comisiunii și prin mâinile lui treceau sume de bani însemnate. Îi venea din ce în ce mai greu să facă față sarcinilor sale, să urmărească sumele ce i se datorau și să țină socotelile la zi. Marea lui grijă era cum să-și ascundă infirmitatea. Îl chinuia și gelozia, o bănuia pe Madeleine. I se părea că se împrietenise prea repede cu doctorul casei și că această prietenie trecuse de marginile îngăduite. Dar nu avea alte dovezi decât temerile și presimțirile lui, întemeiate numai pe

impresii nedeslușite și îndoielnice: tremurul vag al unui glas, o exclamație neașteptată, câte o tăcere care se prelungea, răceala din ultimul timp a Madeleinei față de el, câteodată nervozitatea ei și mai ales trecutul, pe care înainte vreme nu i-l reproșase niciodată.

Într-o amiază de septembrie, la ora mesei, familia Silion s-a pomenit, după o absență îndelungată, cu nenea Pache. Sosise pe Dunăre cu un remorcher al Comisiunii. Părul și barba îi încăruntise, era de o paloare hepatică și nervoasă, un zâmbet silit îi crispa buzele, și în elegantul lui costum de călătorie în carouri se ținea mai gârbovit. Era singur, fără Madeleine. Cu toți văzuseră în amănuntul acesta o respectuoasă grijă față de mama lui, care nu consimțise niciodată să-și vadă nora. Străduința lui de a-și potrivi gesturile cu privirile, pentru a nu-și lăsa ochii să se ațintească în gol, avea ceva dureros, iar surâsul acela crispat părea uneori dușmănos și sinistru. Se vedea că trăiește într-un întunec adânc, în care oamenii și lucrurile sunt de-abia niște umbre cenușii care se întunecau pe zi ce trece. Niciodată ca în acele trei zile de pomină, cât a stat în casa în care se născuse, nu fusese unchiul Pache mai drăgăstos cu ai săi. Părea că nu se mai satură ascultându-i. Le lua mâinile și le mângâia cu mâinile lui lungi și osoase. Căuta mai ales tovarășia mamei sale. De câteva ori, ei i s-a părut că Pache ar fi vrut să-i spună ceva anume, dar s-a oprit pe pragul unei destăinuiri. O singură dată i-a șoptit: „Ai avut dreptate, mamă“, dar la întrebarea ei, i-a răspuns: „Am să-ți spun altă dată“. Se răzgândise.

Într-o seară s-a dus la club, și-a regăsit prietenii. Dar vizite acasă n-a făcut. În starea în care se afla, nu vroia să fie văzut de femeile tinereților sale.

Când ceasul plecării a sunat, a mai făcut, cu bastonul în mână, ocolul curții și grădinii, a pipăit gardurile, a mângâiat copacii și s-a uitat de jur împrejurul său, ca și cum i-ar fi revenit vederile. S-a întors în casă și s-a perindat prin toate odăile, cu pauze mari de oprire, în care parcă auzea ceva. Nu-i mai păsa că îl vede, poate, careva. Se rupea cu greu de locurile copilăriei. Coana Petruța îl urmărea fără un cuvânt, cu ochii în lacrimi. N-ar fi putut să-i spună nimic, ar fi înecat-o plânsul. Îmbrățișările lui de bun rămas, strângerile de mână au fost sfâșietoare în tăcerea lor mută. A stăruit și a obținut să nu-l însoțească nimeni la debarcader, nici chiar Gavrilă. A plecat.

Peste câteva zile, într-o după-masă târzie, coana Petruța, cu cosorul în mână, se afla în grădină și tundea trandafirii. Deschizând

portița dinspre curte, un poștaş se ivi, cu o telegramă. Coana Petruța scăpă coșorul din mâini.

– S-a împușcat Pache! a exclamat ea, albă la față.

Amănunțele nu întârziară mult. Pache nu lăsase nici o scrisoare. Se împușcase chiar la masa lui de lucru; la sediul comisiei, unde un inspector îi arătase că fusese furat treptat cu o sumă care însemna atunci o avere. Îi dăduse trei zile răgaz să împlinească lipsa. Pache făgăduise. Dar la cinci minute după plecarea inspectorului și-a tras un glonț în inimă. Căzuse cu fruntea pe birou. Mâna dreaptă îi atârna de-a lungul trupului ținut în fotoliu, și degetele lungi și spectrale aproape că atingeau revolverul mic cu pat de sidex, căzut la picioare: revolverul Madeleinei.

Atunci a început pentru Gavrilă adevărata goană după bani. Era în joc onoarea familiei. Trebuia să o salveze, plătind. Aretie nu împărtășea această prejudecată, mai ales că onoarea Silionilor nu era angajată. Nu fusese oare unchiul Pache major și vaccinat? Și nu știa toată lumea că nu era un hoț, ci o biată victimă, că în ultimul timp orbise aproape cu totul? Și la urma urmei, ce însemna onoarea Silionilor? Da, Aretie avea dreptate, își zice astăzi Lucu Silion, când, citind scrisoarea mamei sale, și-amintește de aceste întâmplări obscure și uitate.

Gavrilă a fost îngenuș de părerile semenilor săi din provincie. Ele au fost lege pentru el. O lege nescrisă, care l-a constrâns să pună la loc, în casa de fier a Comisiunii Dunărene, sumele furate fratelui său Pache. A fost un om slab și nu s-a putut împotrivi părerii obștești, ba chiar nici nu i-a dat prin gând. Și iată de ce astăzi urmașul unui părinte slab de înger e silit să țină zilnic socoteală de toanele domnului Albinetz, poreclit Amidon, să facă ochi dulci și temenele în dreapta și-n stânga, pentru a-și păzi un loc în ocna lui de sinecurist, pizmuț de cei fără de slujbă. Iată de ce sihăstrește azi Aretie pe un dâmb plantat cu viță americană, pe malul Dunării, în loc să o aibă lângă el, în casele care au fost ale lor, lângă vechiul tribunal de pe Splai. Lucu își aruncă din nou ochii pe scrisoare. Mai sări câteva rânduri.

„Dar toate astea – continuă scrisoarea – ai să le afli odată. Ți-am făgăduit toată povestea și se apropie vremea să mă țin de cuvânt. Ești destul de mare acum. (Silion clătină din cap: într-adevăr, destul de mare!) O să putem vorbi ca doi prieteni. Am fost întotdeauna buni prieteni noi doi. Știu ce vrei. Cauți în tragedia părinților tăi – noi femeile numim tragedie tot ce contrazice visurile

noastre de copil – un amănunt fatal care s-a petrecut cândva între ei. Vrei ceva care să te lămurească asupra firii tale și a propriilor ei lipsuri. Pe tema asta, imaginația ta, pe care ai moștenit-o, din fericiere, de la mine, brodează lucruri fantastice. Dar te previn că nu trebuie să te aștepti la nimic senzational. Nu de aici ți se trag neajunsurile. Ai moștenit într-adevăr de la tatăl tău anumite primejdioase înclinări, nu vreau să le spun vicii, și partea proastă este că ai nu numai tendința, ci și mijloacele să exagerezi. Îți repet că vom vorbi foarte curând despre asta. Să știi însă că eu, ca mamă și prietenă, mi-am făcut datoria, de-a lungul serilor nesfârșite în care tatăl tău ne lăsa singuri, dacă mai ții minte.“ (Lucu surâse din nou: Cum să nu ție minte?! Erau limpezile și liniștitele seri provinciale, străbătute, ca în orice reședință de județ, de adierile muzicilor militare și miresmele de salcâmi și de tei.)

Ca de obicei, Gabriel lipsea. Era dus la București sau în vreun orașel de vilegiatură, cu cine știe ce pupăză, cum zicea el, sau la moșia vreunui prieten, sau cu braconierii la vreo vânătoare neîngăduită, sau prin satele domeniului său electoral, pe unde verva lui, împletită cu glume ieftine, îi asigura o primire cu stacane și flori. Lucu se minuna că un vlăstar ca dânsul s-a putut obârși dintr-un asemenea părinte. Nu-i recunoștea alt merit decât acela de a ști să-i lase singuri pe el și pe Aretie și de a avea grijă să nu le lipsească nimic. În grădina lor vastă, despărțită în două de un gard lat de scânduri, Gavrilă, mereu preocupat să-și mărească veniturile, înălțase, din paiantă și stuc, o sală de cinematograf și o închiriasse unui antreprenor oarecare. În timpul verii, pe vreme bună, spectacolele aveau loc în porțiunea de grădină care, dincolo de gard, marginea localul. Lumea se grămădea pe scaunele verzi și pe cărarea dintre ele și uneori pe spațiile goale din fund. De pe terasa cufundată în întunec din spatele locuinței lor, așezați în jilțuri largi de paie, nestânjeniți și nevăzuți de nimeni, micul Lucu și Aretie puteau urmări în toată voia filmul săptămânii. Acolo, de pe locul său confortabil, Lucu a cunoscut pe eroii de cretă și carbune ai ecranului. Don juani de toate soiurile: prinți ruși, aventurieri spanioli, ofițeri francezi din Legiunea Străină, pirați englezi și gangsteri americani, întruchipați de marile vedete ce s-au perindat între Psilander și Rudolf Valentino. Iar Aretie, în tăcerea ei îngâdurată, urmărea și ea desfășurarea vieților de vampă, cărora Asta Nielsen, Pina Menichelli, Pola Negri, Dolores del Rio și Greta Garbo le împrumutau înfățișarea lor. Nume și chipuri care și-au pus

pecetea lor pieritoare pe mai bine de un sfert de veac, sfârșit cu ei deodată. Pe toate, Aretie le-a petrecut cu ochii și cu gândul până la declin, neștiutoare de scurgerea timpului, călătorind pe un jilț în monotonia și mediocritatea unei existențe de provincială. Fiecare spectacol isca în spiritul lui Lucu nedumeriri și întrebări stăruitoare, cărora Aretie se străduia să le găsească un răspuns. „Mamă, ce e aia dragoste? E așa cum ne iubim noi? Nu-i așa că pe noi nimic nu ne poate despărți? Cum e, mamă, când ești gelos? Poți să te măriți cu cineva fără să-l și iubești? Și dacă pe urmă iubești pe un altul, înseamnă că înșeli?” Cât de mult a chinuit-o pe Aretie cu întrebările! Da, desigur că Aretie are dreptate când spune că și-a făcut datoria de mamă și de prietenă, pentru că mulțumită ei Lucu a înțeles pretimpuriu o mulțime de lucruri. Tot ea a stăruit mai târziu să se mute la București, unde Lucu trebuia să urmeze cursul superior. Mutarea asta a adâncit și mai mult despărțirea soților, căci Gavrilă, împovărat de noi cheltuieli, rămăsese în provincie, să-și vadă de angarale și de procese.

Lucu și-aruncă din nou ochii pe scrisoare. Gândurile Aretiei alergau mereu până la el, pe firele verzi ale slovelor:

„Am trecut și prin multe greutăți, dar nu ne putem plânge că am îndurat chiar lipsuri... și dacă tatăl tău nu prea și-a pierdut vremea cu tine, ți-am găsit în schimb, ca profesor și ca educator, un învățat ca nimeni altul. Nu m-am uitat că arăta flămând și dezbrăcat și nici că nu era de neam bun...”

Lucu se opri din nou din citit. În mintea lui se înfiripa o imagine și veche și nouă.

Un student dintre aceia pe care sărăcia îi fugărește toată ziua de la lectii, junele Fane Chiriac.

Într-o după-amiază, Aretie îl chemase pe Lucu în salonașul ei cu o mobilă îmbrăcată în broderii de mătasă, lucrate de ea cu migală în anii dinții ai tinereții. Acolo i-a întins Fane Chiriac o mână osoasă. Era oacheș și uscățiv, mijlociu de statură, dar zvelt și mlădios. De sub o frunte îngustă și teșită, cu sprâncene circumflexe și îmbinate ca un zbor de rândunele, îl aținea cu niște ochi verzi, plini de scăpărări alburii. Îl privea ca pe deasupra unor ochelari inexistenți, proptindu-și bărbia în piept, ceea ce îi exagera subțirimea ovalului lunguiet și arămiu. Purta un impermeabil vechi, de culoarea vântului. Lucu nu și-a dat seama decât mai târziu că mantaua asta apăra de ultima degradare unicul rând de haine al lui Fane Chiriac: un costum de șeviot albastru-închis și lucios pe la

coate, cu pantalonii cam scămoșați, dar călcați cu atâta grijă, încât dunga lor părea tăioasă ca o muchie de cuțit.

– Sunt sigur că o s-o ducem bine împreună, i-a spus cu un glas metalic și grav Fane Chiriac. O să fim doi prieteni care au ceva de învățat unul de la altul.

Vorbea cam răspicat și rotunjind silabele, ceea ce dădea greutate cuvintelor, încercându-le cu înțeles.

– Eu am să te învăț ce am învățat din cărțile de școală, iar dumneata ai să mă înveți cum să uit toată cărturăria mea, continuă el fără să zâmbească. Să nu ți se pară curios că într-o anume privință eu n-am să fiu profesorul, ci elevul. Elevul dumitale, firește. Măine la cinci după-amiază o să ne regăsim aci. Să nu văd manuale, plaiavazuri și caiete. Metoda noastră se numește „văzând și făcând”.

Încă o dată, Chiriac îi strânse mâna și-l privi în ochi cu o privire apăsată, de hipnotizator profesional. Apoi se înclină cu demnitate și grație în fața doamnei Aretie și duse cu grijă la buze mâna ei subțire și parfumată, ca pe un lucru sfințit și de preț.

Astăzi, amintindu-și cele întâmplate, Lucu se gândi că scena ar fi câștigat mult dacă Fane și-ar fi lăsat la vestiar acel pardesiu impermeabil de culoarea vântului. Pe atunci însă, astfel de amănunte îi scăpau.

În săptămânile următoare, Fane Chiriac s-a făcut stăpân de-a binelea pe gândurile și închipuirea lui Lucu. Lucrau la un pupitru ce fusese destinat cândva rugăciunii, într-o cămaruță gotică, izolată de celelalte odăi, cu ferestre ogivale și vitralii colorate, prin care pătrundea o lumină sângerie. Pentru Fane Chiriac nu existau înțelesuri întunecate și de nepătruns. Textele și problemele se limpezeau prin el ca prin farmec. Totul era la mintea omului. Se lepădase de vorbirea cărților și catedrelor și folosea numai cuvintele de toată ziua, cu ajutorul cărora pretindea că se pot reda cele mai rafinate și subtile tâlcuri ale gândirii. Colegii universitari vedeau în el pe șeful generației.

Spuneau de el: E un mare învățat, e un abis de știință. Profesorii îl țineau la distanță: Ce fel de știință e aceea care nu se exprimă în ceea ce Fane numea „jargonul universitar”? Avea și protectori statornici, și discipoli entuziaști. Găseau că e asemeni acelor studenți medievali care se întreceau și cu magiștrii, și cu Dracul. „E poate însuși Mefisto”, spuneau fetele câteodată. Căci studentele îl admirau de la distanță, la care el le ținea cu o caldă, dar măsurată bunăcuviință. Acel coleg preocupat și taciturn, care nu încerca să le

fie pe plac, le intriga, fără să le atragă. Foarte puține bănuiau că în rezerva lui mândră intra și multă sfială. Fane știa tot ce se vorbea de el. Era informat fără să întrebe nimic. Auzea tot fără să tragă cu urechea. Nu respingea și nu lingusea pe nimeni, dar cu vremea Lucu a observat că își alegea cu multă grijă intimii, iar printre ei se numărau tineri bogați, care-i dădeau mese, îl plimbau și-l poșteau pe la casele lor, în oraș și la moșie în vacanță. Oricâtă nepăsare arăta față de lucrurile lumeste (căci Fane îi spusese odată, pe tonul adânc al marilor destăinuiți: „Nimic din ce se petrece pe pământ nu are importanță“), în sinea lui se simțea umilit că trebuia să se arate în fața femeilor în acel costum unic și patinat de vechime. Fără îndoială, în acele cercuri studentești în care își petrecea existența, numai cugetul îi dădea întâietatea. Dar nu o dată Fane a trebuit să strivească între gene scăpărările de invidie pe care le iscau în fantasticii lui ochi verzi, plini de stele alburii, succesele colegilor eleganți și luxos îmbrăcați. Ce n-ar fi dat Fane Chiriac să se poată înveșmânta la fel! Lucrul acesta l-a ghicit Lucu încă din primele luni ale prieteniei lor. Fane a fost acela care i-a atras atenția, în plimbările lor pe străzi și prin fața vitrinelor, asupra frumuseții nimicurilor ce împodobesc viața. Și după ce aducea laude, în lirismul său sobru și bărbătesc, nobleții și căldurii acumulate într-un simplu țesut de lână sau de mătăasă ori fulgerelor captive în inima unui briliant, ori tainelor din adâncul unei pietre de smarald, ori zorilor statornicite într-un șirag de mărgăritare, ori veșnicului foc ce se mistuie în nemișcarea metalelor prețioase, ori nostalgiei pe care și-o inspiră mobilele de lemn scump al altor veacuri, el nu uita să mai adauge:

– Dar toate aceste splendori nu sunt decât ispită. Omul întreg le opune suprema lui putere: renunțarea.

Dar lui Lucu i se părea că Fane nu practica renunțarea decât când nu putea altfel. N-a putut, firește, să-și dea seama dintru început câte eforturi și câte jertfe îl costaseră cele câteva cămași și cravate de mătăasă și pantofii scumpi pe care Fane îi purta, în vădit contrast cu uzura costumului. Desigur că el a prins cândva privirea cercetătoare și nedumerită a elevului.

– Fac și eu ce pot, i-a explicat Fane. O cămașă bună și strălucitor de curată, o încălțăminte impecabilă, soarta le îngăduie chiar și omului sărac dacă știe să se chivernisească. Nimic nu e mai penibil decât niște pantofi grosolani și scâlțiați și o cămașă obosită când se adaugă un costum răpănos. Și termină doctoral: Cată să salvăm

aparențele măcar prin detaliu.

I-a mai spus cu acest prilej:

– Să știi că nu mi-e rușine de slăbiciunile mele. Sunt conștient de ele, asta e totul. Când îți ascunzi slăbiciunile, ești ridicul. Când le afișezi, ești nerușinat. Să nu fii niciodată propagandistul unei slăbiciuni sau al unui viciu, cu atât mai mult dacă îți aparțin. Te faci odios. Eu îmi recunosc slăbiciunile. Lucrul ăsta mă face chiar simpativ. Cei cărora mă spovedesc mi se cred superiori și se oferă să mă protejeze. Și fiindcă vorbim de detalii, știi tu care amănunt mă doare mai mult? Uite, ăsta!

Cu un gest brusc, Fane scoase din buzunarul vestei un ceasornic de nichel oxidat, cu un lanț scurt de argint, și-l depuse pe pupitru.

– E degradant, continuă Fane apăsând pe cuvinte, să porți asupra-ți o asemenea „ceapă“. Ascultă ce tare bate! Trezește și morții din groapă. Cu neputință să scap de el. Mi-e necesar. Și trebuie să-l consult pe furis, ca și cum m-aș încheia la pantalon. Ah, un Schaffhausen, sau un Patek de mână... Dar să lăsăm. Deschide Tacitus, Cartea întâia, capitolul treizeci. Eu recit, tu traduci pe măsură.

Și fără altă tranziție, Fane, cu ochii în tavan, recită rar și răspicat:

– „*Tum ut quisque praecipuus rubator, conquisiti et pars, extra castra palantes a centurionibus aut pretoriarum cohortium caesi: quosdam ipsi manipuli documentum tradidere.*“¹

Iar Lucu, între pauze, tălmăcea, ca și cum i-ar fi ținut isonul:

– „Pe urmă au fost căutați principalii răzvrățiți. Mare parte, răspândiți pe la țară, au fost uciși de centurioni sau de pretorienii...“

– Bine, Lucu Silion, văd că nu ne-am pierdut vremea împreună. Cu latineasca ta, ai să te alegi cu un complex de superioritate pe tot restul vieții. Ce păcat că tratatele diplomatice nu se mai redactează în latinește!

Fane făcea aluzie la intențiile Aretiei de a face din fiul său un diplomat. Dar cum de știa Fane pe de rost un capitol obscur din Tacitus? Nu cumva își pregătea lecțiile de cu seară? E oare în stare să recite capitolul întreg pe dinafară? Fane însă schimbă vorba:

¹ „Atunci, întrucât fiecare se roșise de rușine, adunați sau împrăștiați și rătăcind în afara castrului, au fost uciși de centurioni sau de coortele pretoriene; exemplul acestora l-au urmat și manipulele“ (unități de 100 de oameni în armata romană) (lat.).

– Ajunge atâta învățătură! Spune-mi, ce crezi despre femei?
– Nu cred nimic.
Lucu se roșise.
– Când ai să crezi ceva o să fie prea târziu. E mai bine să știi câte ceva mai dinainte. Ai iubit vreodată?
– Nu încă.
– Nici să nu încerci. Iubirea e o boală născocită și construită în toată evoluția ei de scriitori și poeți. Ceva cam în felul isteriei lui Charcot. Cititorii zevzeci o imită așa de bine, încât suferă după tipic și câteodată mor.
Clipă de tăcere.
– Ai de gând să te însori? reluă Fane.
– Nu m-am gândit încă la asta.
– Nici să nu te gândești. În chiar momentul când îți pui problema, ești pierdut. Ai să duci toată viața în cărcă pe cineva. Mai întâi pe doamna cu pirostriile, pe partenera de altar. Pe urmă toată prăsila. Ce se mai alege din tine atunci? din eul tău?
Trecură ani. Aproape că uitase de Fane. Știa despre el că se însurase. Ducea în cărcă și copii. Ținea casă la Târgoviște, fiindcă viața era mai ieftină, și mai era și profesor de logică și psihologie la liceul de la Mânăstirea Dealului. Era profesor și la Ploiești, și la Giurgiu. Dar era și agregat la Catedra de Filozofie din București. Existența fostului său profesor parcă se petrecea mai mult în tren. Și deodată, lui Lucu i se făcuse dor de el. Amânase mereu ora revederii: se temea poate de o dezamăgire sau poate de o nouă robie? A fost o scurtă convorbire telefonică. Cu emoție, recunoscuse glasul metalic de altădată: „Să fii dimineată la șapte aci.“
Aci însemna la „Steaua Polară“, un mic hotel economic din apropierea Gării de Nord, pentru călători grăbiți și cu bani numărați.
La ora hotărâtă, Lucu se înfățișă la portar.
– Domnul profesor Chiriac?
– Camera 17, la al cincilea.
Ascensorul nu mergea. Într-un suflet, Lucu urcă scările până la ultimul palier. Printr-o ușă întredeschisă la stânga, se vedea un pod vast, străbătut de grinzi uriașe, întărit cu contraforturi. La dreapta – un culoar întunecos, de-a lungul unor uși numerotate. 17! O singură bătaie în ușă.
– Intră! răsună răspunsul ca dintr-un fund de butoi.
Lucu se pomenise într-o mansardă îngustă și dată cu var.

Lumina dimineții se revărsa în diagonală prin fereastra retezată și cocoțată chiar deasupra acoperișului de zinc, povârnat spre streșini. Căldura care stagna în odaie se pregătea în arșița verii aci ca pe o plită metalică. Lângă perete – un pat tubular de fier, vopsit în alb, ca la spital. Alături – o măsuță de noapte, două scaune de lemn și paie împletite, o chiuvetă cu apă curgătoare și sub ea – un lighean. Deasupra patului – un raft de lemn cu câteva cărți.

– Bine-ai venit! îi ură Fane, scoțându-și capul de sub cearșaf. Muștele! adăugă el grav, în chip de explicație.

Faimoșii ochi verzi cu licăriri alburii îl aținteau pe Lucu din obrazul de pergament arămiu. Fruntea lui Fane se dezgolise ușor pe la tâmple în sus, iar în părul negru, dat pe spate, străluceau ici și colo fire de argint. Fane îi strânse mâna cu putere.

– Ia să te văd! îi zise. Te-ai făcut bărbat.

Îi făcu semn să tragă un scaun lângă pat. Lucu surâdea intimidat. Altfel își închipuise el această revedere.

– Sunt zece ani de când nu ne-am văzut, începu Lucu să spună ceva.

– Nu e vina mea.

– Am vrut să te caut de mult, se scuză Lucu, dar am tot amânat, în speranța... tăcu încurcat.

– În speranța că vei veni în fața mea cu vreo ispravă mai acătării, nu-i așa? glumi Fane.

– Poate că da, încuviință Lucu intimidat.

– Cât ai stat la Paris?

– Șapte ani.

Fane zâmbi.

– Biata coana Aretie! Și câte patalamale i-ai adus?

– Dreptul și Filozofia.

Fane suspină:

– Ești de trei ani în țară... și la cursul meu n-ai catadicsit să te arăți.

Se priviră. Lucu se simți sfredelit și cântărit într-o clipă. Aceeși căutătură pătrunzătoare, în fundul căreia mocneau flăcările spiritului și ale voinței, gata să izbucnească într-un fulger veșnic ținut în frâu.

– Dacă e așa, de ce n-ai mai zăbovit? întrebă Fane.

– De teamă să nu zăbovesc și mai mult.

– Nu e un cuvânt. Ulise a zăbovit douăzeci de ani.

– Ulise avea un scop. Eu n-am nici unul, mărturisi Lucu.

– Te înșeli, ai unul, răspuse Fane, apăsând pe cuvinte. Dar scopul tău e meschin. Atâta tot.

– Care e scopul meu? se apără Lucu.

– Linia de plutire!

Fane se întinse și căscă a dispreț.

Pauză. Ochii lui Lucu cercetau încăperea. Pe parchetul soios, tavanul și pereții se scorojeau într-un fel de mătreață calcaroasă. Un bec electric atârna gol-goluț de un fir împletit, de-a lungul căruia pogora o panglică de hârtie de clei, năclăită de muște. Cearșafurile între care Fane se odihnea voluptuos, într-o albă pijama de mătăasă cu monogram albastru, erau de culoarea gălbuie a rufelor băgate în boală, iar pe tencuiala de sub raft Lucu zări prizărite câteva virgule sângerii. Pe crâmpeliul de covor de lângă pat zăcea o pereche de papuci jupuți, scâlciți, ca niște aripi de găină tăiate și puse la îndemână pentru unsul cu gaz al mobilierului.

– Sărăcie lucie, nu-i așa? întrebă Fane cu mâinile sub cap și cu ochii în tavan.

– Am impresia că nu prea merge, mărturisi Lucu.

– E în firea lucrurilor: sunt lefegiu.

– Dar ai lefuri multe.

– Numai patru, se apără Fane cu o comică tristetă. Ce mai sunt eu pe lângă unul ca Staicovici? continuă el. Are cincizeci de simbrii, și nu le împarte cu nimeni. E drept că poartă barbă, și barba are căutare în consiliile de administrație. Cincizeci de simbrii! Pe câtă vreme eu nu am decât patru, dintre care numai una pe de-a-ntregul a mea. Pe celelalte trei le fac pe din două cu suplinitorii. O ade-vărată plagă suplinitorii ăștia!

– Dar ei fac toată treaba, întâmpină Lucu.

– Și totuși crapă de foame, asta vrei să zici. Îi privește. Prea se bizuie numai pe muncă! În lumea noastră, munca este un expedient, cel mai trist și mai penibil dintre expediente.

– Ciudat! Te știam un laborios.

– Blestemul lui Adam. Dar marii șmecheri scapă de acest blestem. Pun pe alții să muncească. Eu n-am reușit încă să fiu un șmecher. Dar voi reuși.

– De ce te-ai căsătorit?

Fane se ridică încruntat în așternut. Chipul lui deveni solemn.

– Nunta mea! se destăinui el, privind în gol. M-am căsătorit pentru că sunase ceasul nunții mele. Așa am crezut. Nunta mea, repetă el aproape în șoaptă, așa cum a fost hotărâtă acolo unde se

urzesc destinele, acolo de unde ți se fac semne. Fane rânji. M-am înșelat. Din tot ce am crezut, m-am ales cu o familie, încheie el pe un ton amar.

Lucu nu înțelegea. Parcă vorbise cu un alt om. Ascultase lucruri care nu se potriveau cu nimic din tot ce îi spusese Fane până atunci. Nunta asta, care se rostește ca și cum ar fi scrisă cu N mare... Și tonul asta ascuțit și tremurat ca de scapet în delir... Ar fi vrut să-i ceară explicații, dar se sfii. Dacă s-ar fi folosit de metoda de altădată a profesorului său, ar fi simplificat și el totul. „Fane, și-ar fi zis Lucu, nu se înțelege cu nevasta. Dintr-o îndoită dezamăgire: una amoroasă, cealaltă conjugală.“

– Mi-ai spus pe vremuri că o femeie, un cămin e tot ce trebuie ca să împiedice pe un bărbat să se realizeze. Să ajungă, adică, la cea mai mare putere, la cea mai mare știință, la deplinătatea facultăților sale. Să dea tot ce poate da el ca om.

– N-am zis „să se realizeze“. Miroase a literatură. Eu nu vorbesc așa.

– Să devină el însuși! Foloseai și o comparație: blocul de piatră sau de marmură din care sculptorul scoate imaginea lui Apolon sau a Venerei. Nu e prea nouă.

– Hei, da, am spus! consimți enervat profesorul. Și ce-i dacă am spus?

– E că vreau să știu: te împiedică, sau nu te împiedică?

– Ce mai întrebî? Uită-te la mine! sună răspunsul iritat al lui Fane.

– Și ce-ai de gând să faci?

– Ce poate face un bou înjugat?

– Să-și scuture jugul. Sau să-și caute măcar un jug de aur.

Fane zâmbi împăciuitor.

– Dacă poate! Dar în ce mă privește, e drept, cred că l-am găsit.

– Unde?

– În presă.

Se ridică din pat, pivotă pe șezut, își dibui papucii cu picioarele. Rămase cu mâinile pe genunchi, cu privirile în pământ.

– Dacă vrei, te iau cu mine.

– Unde?

– La gazetă. Și prin ea, în clasa conducătoare. De-a dreptul.

– Ușor de zis!

– Trebuie să devenim conducători. O să facem politică. Ce te

uți? Știi ce-i politica?

– Știi câteva definiții, începând cu a lui Aristot.

Fane făcu un gest disprețuitor.

– Toate poartă pecetea ipocriziei... ăsta e cusurul mai tuturor definițiilor. A mea e mai bună, fiindcă e sinceră.

Se ridică și începu să măsoare odaia de la un capăt la altul, cu pași rari și apăsați.

– Politica, rosti el sentențios, este arta de a face cât mai ușor suportabilă majorităților laborioase și productive guvernarea de către o minoritate egoistă și parazită.

Lucu surâse.

– Definiția mi se pare amuzantă, dar nu rezistă unui examen serios! Și mai am de făcut o observație, adăugă tare. O avere se agonisește cam în două-trei generații. Un om politic vrednic de acest nume se pricopsește în doi-trei ani.

Fane tăcu și se uită la el, mulțumit totuși de efectul obținut.

Scoase din sertarul măsuței de noapte un pachet de țigări și oferi lui Lucu. Era semnul pregătitor al unei grave discuții. În câteva minute, Lucu avea să afle despre ce e vorba.

Opinia publică se numea gazeta înființată de Titus Androne, un inginer bogătaş, mare antreprenor de lucrări publice, foarte meșter în a dobândi comenzi de la stat pe căi care la întâia privire arătau riguros legale. Avea de luat de la direcția Căilor Ferate multe zeci de milioane, o creanță uriașă, consfințită prin cele mai înalte hotărâri judecătorești. Ce puteau însă face tribunalul și legea, când burocrăția se uită la tine prin ochelarii ei miopi, înalță din umeri, îți spune „vino săptămâna viitoare” și-ți trânteste ghișeul în nas? Săptămânile fac luni, și lunile fac ani. Casieria veșnic n-avea bani. Și contabilitatea veșnic avea nevoie de o nouă semnătură, pe o și mai nouă hârtie. Ca să poată intra în stăpânirea sumei la care avea dreptul, Titus aflase că trebuie să lase o bună jumătate în mâinile unui consorțiu de înalți burocrati, care dimpreună cu casierul vămuiau metodic toate plățile. Titus cunoștea obiceiul și datina. Procentul însă era cumplit de mare. Niciodată zeciuiala nu atinsese asemenea culmi. I s-a mai șoptit: e adevărat că ai câștigat procesul. Dar „ai mișcat din urechi”. Și un biet avocat al Căilor Ferate nu poate să miște din urechi. N-are mijloace. Asta nu e în măsură să o facă decât avocatul lui Titus Androne. Așa stau lucrurile. De-aia nu plătim. De-aia n-avem bunăvoință. Iar bunăvoința noastră, înțemeiată pe drepte socoteli, costă cincizeci la sută.

– Cinci la sută, a zis Titus.

– Cincizeci! a replicat consorțiul.

Mânios și trufas, Titus Androne n-a mai stat de vorbă. Era indignat. Avea de partea sa pe ministrul Comunicațiilor, pe secretarul general cu șefi de cabinet cu tot, pe directorii de servicii și de birouri, până la referenți și dactilografe, până la ușieri și portari, fără a uita, bineînțeles, pe membrii diferitelor comisii de recepție. Mai avea și o hotărâre definitivă, cu așa-zisa autoritate a lucrului judecat. Și iată că la plată se ivea o nouă serie de vămuitori, fără chip, fără nume, pitiți pe după un ghișeu și înzestrați, ca lăcustele, cu o măreață poftă de mâncare. Zadarnic Titus le-a vârat sub nas săptămână de săptămână – că numai sâmbetele erau zi de plată – fel de fel de porunci și somații în scris, care de care mai strașnice și întărite cu toate soiurile de parafe și peceți. Zadarnic s-a rugat și a implorat, în ciuda imperialului său nume, Titus Androne, și până la urmă zadarnic s-a răstit și a spumegat. Birourile i se împotriveau cu puterea mutismelor și a schimelor plictisite de unul care nu vrea să priceapă. Într-o zi, Titus a luat o hotărâre eroică: totul sau nimic. Cineva l-a pus în legătură cu *Opinia publică*, gazeta vehementă dar astmatică a unui grup de cărturari reformatori, al căror titlu mai de seamă, proclamat în articole profetice, era că nici unul dintre dânșii nu împlinise încă patruzeci de ani. Dar tinerețea, talentul și idealul, voința de putere și îmbogățire nu puteau acoperi deficitul anual. Elanul reformator al redacției luneca pe calea tuturor compromisurilor, vehemența și agresivitatea stilului își diluau veninul în poșirca generalităților și a considerentelor abstracte. Încă nițel, și dintr-o gazetă de atac *Opinia publică* ar fi devenit, sub constrângerea contractelor de publicitate și a subvențiilor de la marile firme, o gazetă metafizică. Tirajul scăzuse ca apele unei viroage în luna lui Cuptor, publicitatea și subvențiile se evaporaseră (după flux, refluxul), când Titus Androne, tușind modest ca să-și dea o înfățișare, se instalase în biroul directorial.

E un cincuaenar brunet, cu ochi de căprioară obosită. Mustață tunsă scurt și neagră încă, pe o guriță uimitor de roșie. E subțirătec și elegant. Socoteala lui e simplă. Scuiându-și călușul, *Opinia publică* își recapătă glasul de trâmbiță al primelor săptămâni de apariție. Cititorii, uimiți, răspund în gloată la chemare. Titus știe că pentru o gazetă cea mai bună subvenție e gologanul cititorului. Mai știe că mulți cititori înseamnă multă autoritate, și mai departe, multă capacitate de intimidare și șantaj. O campanie de presă, cu nume

proprii și cifre, bine întemeiată pe amănunte și dusă până la capăt, într-o gazetă de tiraj, își spulberă sigur ținta, fie că e vorba de un mandarin stingher, fie că e de o întregă clică. Soarta vămuitorilor de la contabilitate și casierie este deci pecetluită.

Primul an de independență asigurată de banii lui Titus a readus redacției vigoarea pierdută, iar gazetei – cititorii răzlețiți. Al doilea an, publicitatea pe alese, iar nu publicitatea cu orice preț. Al treilea an, beneficiul și autoritatea. Semn neîndoielnic al succesului: un redactor, părăsind redacția, a depus jurământul ca ministru. Plecarea lui a lăsat un gol în redacție. Scria, între altele, și un scurt articol săptămânal pe o temă teologală, ceea ce scutea pe cititorul drept-credincios să mai meargă la biserică. Trebuia menținută rubrica. Dar cine să-l înlocuiască? Cineva s-a gândit la Fane Chiriac. I se aștepta răspunsul, dacă da sau ba, la gazetă.

– Simt că este ceva de făcut acolo, îi spuse Fane lui Silion cu cea mai cavernoasă dintre vocile sale.

– Dar cum stai cu teologia? îl întrebă Lucu. Știu că nu prea e specialitatea dumitale.

– Specialitatea vine scriind, replică Fane.

Lucu înălță din umeri.

– La urma urmei, răspunse el ca să fie în notă, nu-ți trebuie decât un calendar bisericesc și un *Brockhaus Lexikon*.

– Bravo, îl aprobă Fane, văd că te-ai și dat pe brazdă. Vorba e, cum punem mâna pe gazetă?

– Nu mă pricep.

– E nevoie de oameni credincioși. Vii cu mine?

Lucu îl privi întrebător.

– Chiar acum?

– Când te-oi chema. Mi-ar face plăcere să lucrăm împreună. Ce stai pe gânduri, bate laba, îl îndemnă băiețește Fane, întinzându-i o mână jovială. O să ne facem de joacă acolo.

Pe sub sprâncenele lui îmbinate, Fane se uita la el stăruitor și zâmbind. Pe Lucu gazetăria nu-l ispitesea, dar era încântat la gândul de a fi alături de fostul său preceptor.

La două luni după această întrevvedere a intrat în redacția *Opinie* ca redactor de foiletoane istorice.

„...,Scrisoarea asta mi se pare fără de sfârșit, își zise Lucu, e ca într-o mie și una de nopți. Nu e însă vina mamei. Fiecare rând e o poveste întreagă“.

„Dar a avut proasta idee, citi Lucu în continuare, să te tragă

după el în gazetărie. Asta nu e o meserie, și în tot cazul nu e o meserie pentru un tânăr cu creșterea ta. Dovadă e că nici nu te-ai ținut. Ai rămas în marginea ei, un foiletonist din an în Paște. Ah, de m-ai fi ascultat pe mine...“

„Da, dacă te ascultam, mamă, pe tine, acceptam postul pe care mi l-ai găsit la Externe. Acolo, silueta mea distinsă și dichisită, cunoștințele mele poliglote și-ar fi găsit punctul de sprijin, de pe care m-aș fi săltat prin vreo legație din Apus. Ah, existența cosmopolită și paradiziacă de care tu, mamă, n-ai avut parte! Și valizele diplomatice inviolabile, pline cu secrete de stat: ciorapi de mătasă și parfumuri scump negociabile, medicamentele, devizele și stupefiantele care rotunjesc veniturile. Unde mai pui recepțiile, ospețele, palavrele și iubirile, și huzurul legănat în perne de piele, pe arcuri flexibile, pe roți de cauciuc, între reședințele de iarnă și de vară, în marile palasuri. Ai vrut să mă înfrupt din toate acestea. Dar nu m-am lăsat ispitit. Știam că la Externe se dă o luptă neîntreruptă de șoapte și bârfeli pentru fiece post din străinătate. Numai aparențele sunt strălucite și surăzătoare la fericitul corp din care se alege soliiile ce se trimit peste fruntarii. Sub fiece mască sclivisită și fudulă de la Externe se poate citi atenția desperat ațintită spre culisele nevăzute unde se trag sforile și pornesc subit ordinele de rechemare. Nu, mamă, lumea asta de ambiții ierarhice și de slugărnice, de confort ambulant pe niște valori perfide nu se potrivește cu idealul meu de bucurii sigure și liniștite.“

„Te pregătisem pentru cariera asta și ți-am prelungit șederea în Apus cât am putut. Nu ți-au lipsit nici sfârșiturile de săptămână «peste Canal», iar scrisorile tale duioase mă făceau să cred că ești de acord cu mine. Când colo, te-ai cuibărit într-o sinecură dubioasă și te-ai furișat într-o îndeletnicire de scrib, nedemnă de un om de lume...“

„Dar, mamă, nu sunt și nici nu vreau să fiu un om de lume!“

„Ai ajuns un boem care n-are măcar curajul boemei. Un boem lefegiu. Dar e prea târziu ca să mai vorbim despre astea. Nu-mi rămâne decât să mă rog lui Dumnezeu să-ți dea noroc: e tot ce te mai poate scăpa. Și acum am să-ți spun cu ce rugămintă vin astăzi la tine...“

„Mamă scumpă, scrise Lucu dintr-un condei, sunt adânc mișcat. Scrisoarea ta a răscolit în mine toate amintirile, toată viața noastră. Aș fi vrut să-ți răspund îndelung, să-ți pot spune tot ce ești tu pentru mine. Dar mi-e teamă să mă gândesc că ești tot ce mi-a

mai rămas, că, deși despărțiți, suntem singuri-singurei pe lume, că pretutindenți ne pândesc necunoscutul și întunerecul. Îmi dai de veste că ai vrea să vii; te aștept și mă bucur că vom fi iar împreună. Sper că nu e nimic grav. Mama mea la doctor, mama mea la dentist. Nu se poate, mamă, timpul n-are putere asupra-ți. Nu vreau.“

CAPITOLUL 4

ANAPODA

Din fotoliul său pitit într-una din boxele de catifea ale cafenelei „Esplanade“, Silion urmărește prin uriașa vitrină dinspre Calea Victoriei priveliștea mulțimii ce se perindă într-un du-te-vino amețitor la orele unu. Tumultul orașului, orchestrat din uruit de motoare și roți, din tropot de copite și pași, în larva haotică a vieții, îi dezmiardă auzul cu un ison întunecat.

Valsând la răstimpuri pe propria-i axă cu un vuiet înăbușit, ușa turnantă de la intrare își revarsă înăuntru, cu o largă mișcare de târn, partenerii, fie răzleți, fie perechi, și localul, gătit pentru oaspeți, se umple treptat. În jurul meselor imaculate, în fața tacâmurilor de argint și a cupelor de cristal se alcătuesc sindrofiile de amiază.

Sunt mai întâi obișnușii acestei braserii de lux; ei se îndreaptă fără șovăire spre ungherele de care nimeni nu se atinge, pentru că un steguleț minuscul, cu marginile de metal alb, dă de veste cu litere de tipar că locul a fost „rezervat“ din timp. Însemnătatea clientului se măsoară cu această atenție din partea patronului, și toată strategia unui oaspe modest și obscur stă în a pune mâna pe una din boxele încă libere în care ar vrea să se simtă izolat ca într-un salonaș particular. Domnul Filip, stăpânul „Esplanadei“, se pricepe să amestece trecutul cu prezentul, să armonizeze confortul și nostalgia. Din felul cum și-a alcătuit mobilierul, cum și-a ales covoarele, perdelele și draperiile, cum și-a pus în valoare bolțile în stil vetust prin lumini răsfrânte cu dibăcie din cuiburile lor, se vede bine că domnul Filip e un maestru al decorului și un prinț al găzduirii.

Azi, Lucu Silion a avut norocul să prindă una din mesele lui preferate, post de observație înlăuntru și afară, loc privilegiat spre care tinde, îndată ce pătrunde în local, clientela selectă a mării braserii. Asemenea mărunte satisfacții îl puteau ferici câte o zi întreagă. În cea mai mare parte a anului, cafeneaua însemna pentru el un fel de bază a existenței, așa cum pentru alții e clubul sau tripoul, așa cum e baia turcească pentru femeile din Răsărit. Se afundă mai adânc în fotoliu și aruncă o ochire în jurul său. Printr-un joc ciudat de lumini și umbre, pe care nu s-a ostenit să și-l explice, e bine adăpostit aci de privirile indiscrete. Privit din afară, chipul se spălăcește, își pierde conturul și trăsăturile. Lucu n-ar vrea să fie invizibil, ci numai de nerecunoscut. Îi părea rău că legile moderne nu mai îngăduie portul măștii decât în cadrul carnavalului. Regretul acesta Lucu l-a mai încercat de nu mai știe câte sute de ori. Ocrotit de penumbra boxei sale, se simte în siguranță, ca un om mascat. Scotocște mai departe ungherele ferite și tainice ale cafenelei, ca și cum n-ar căuta oameni, ci păianjeni. Privirile i se opresc asupra unui trifoi de capete aplecate peste câte o farfurie de supă, la o masă din fund. E într-un fel de golf întunecos al uriașei săli. Acolo, aciuai printre mese fără căutare, se află cei trei oaspeți nelipsiți, pe care patronul Filip i-a înscris în inventarul întreprinderii sale, cu drept de a se ospăta de două ori pe zi, la dejun și la prânz, dar numai din felurile trecute pe lista de bucate la rubrica „*Menu fixe*“. În fruntea rubricii, supă de chimen sau de fidea e obligatorie. Ei sosesc cei dintâi și pleacă cei din urmă, când se ridică și se trag oboanele. Tustrei îl iubesc pe Silion și-i caută tovarășia. Dar azi el n-are chef de ei. Îi vede cum înfulecă pe tăcute, cu nasul în ciorbă. Nu sunt frumoși. Bine-a făcut Filip surghiunindu-i în acest marsupiu al braseriei, prin care chelnerii trec la oficiu și consumatoarele la oglindă! Unul și-a înnodat șervetul la ceafă. Capul lui bolovănos, tuns la piele și cucuiat, e parcă menținut la suprafața farfuriei de aceste două aripioare de pânză. Lângă el, o figură de mongol roșcat, spân și aproape chel, cu ochii bulbucăți, și-a agățat șervetul de guler. Mănâncă, vorbește și se șterge mereu la gură. În fața lor e un tânăr scund și îndesat, cu un cap așezat prea de-a dreptul pe umeri. Și-l dă din când în când pe spate, într-o mișcare de tăgăduire îndărătnică. Giuseppe, Stolz și Diogenid, întreitii lor nume și-a înfrățit silabele și sună, pentru obișnuiții localului, ca un titlu de poveste sau ca un număr de *music-hall*.

Încredințat că dinspre partea lor poate fi liniștit încă vreo jumătate de oră, Lucu își trage din buzunarul de la piept tabachera de aur masiv. Cu mișcări încetinite, își alege o țigaretă Abdulah și începe să o fumeze cu o deosebită artă, în cea mai comodă atitudine îngăduită în public. Pune spații mari de voluptate între fumuri, se bucură de ameteala subtilă și vagă pe care i-o dă tutunul savurat pe îndelete. Cu fiecă respirație, spiritul i se destramă într-o beție subțire, care îi estompează gândurile și-l leagăna la infinit pe marginea unei fericiri momentane. Atât e de desprins de constrângerile vieții și de nepăsător la truda și zbuciumul oamenilor, încât își îngăduie sentimentul că e plămădit dintr-un alt aluat decât muritorii de rând. E un spațiu de respect între ei și el. Și e încredințat că va rămâne în fața lor mereu așa, cu zâmbetul senin al superiorității innăscute.

Din când în când, își surprinde chipul și mișcările în oglinda care căpтуșește pe din afară una din coloanele de susținere ale imensei încăperi. S-ar fi dorit cu totul altfel decât arăta. Dar nu mai e nimic de făcut. Natura l-a turnat în pielea întunecată a sclavilor și i-a dăruit ochii galeși, nocturni și focoși ai victimei catifelate, în locul privirii de oțel a lui Siegfried. Dar femeile nu l-au ocolit niciodată, nu l-au lăsat să tânjească de dorul lor. Lui nu i-a fost dat să tragă pentru nici una din ele clopotele unui asediu îndelungat. I-a mers vestea că ar fi nesimțitor și el însuși a fost cuprins de teamă: nu cumva nu era în stare să iubească? Dar spaima asta i s-a risipit curând. A iubit-o pe Matilda, iar acum o iubește pe Laura și e mândru că poate iubi. Adulmecă însă în fiecă femeie pricina, vădită sau ascunsă, pentru care se cuvine să fie iubită. Un neastâmpăr îl îndeamnă neconținut să scapere scânteia, să aprindă focul care mocnește în fiecă femeie și să ardă cu ea pe un rug de fericire menită uitării... Trebuie totuși să se schimbe. Are să renunțe la femeii, are să-i închine Laurei viața lui toată. Nu mai e timp de pierdut. Încă o întârziere și se va pomeni într-un impas întunecat. Va orbecăi în zadar după o poartă de ieșire.

...Și e hărțuit de nevoi. Lefurile de-abia i-ajung până la jumătatea lunii. Nu mai are ce vinde. Sarcofagiile cu blănuri, veșminte, bluze și fote brodate, cuferele pline cu dantele, cu rochii de mireasă, pene de pasărea paradisului, cu sfeșnice, icoane, argintărie, damascuri, carpete au secat de tot. Din zestrea a două-trei generații a rămas pe fund un strat gros de camfor și naftalină. „*Res*

mobilia¹, gândi Silion, negăsind alt epitaf de dispreț acestor mărunte comori de familie. Mai era și vișoara de la Dunăre, unde trăia Aretie... Silion își duse repede mâna la piept și se pipăi. Scrisoarea către mama sa era unde o pusese ieri. Nu se învrednicise încă să i-o trimită. O va face îndată. Altminteri, are să amâne cine știe cât. Așa era el: se hotăra cu greu, dar amâna ușor. I se părea că între timp lucrurile se înfăptuiesc de la sine și ades în sensul dorințelor lui. Își cunoaște cusurul și ar vrea să-l îndrepte.

...Lucu tresare. Cineva se apropiase de el.

– Mi se pare că domnul dorește...

E oberchelnul Niculaie, negru și rotund ca un cărăbuș și faimos în meseria lui: nimeni mai bine ca el nu ghicește gândul și gusturile clienților. Cu un surâs uleios pe buzele lui umflate, de culoarea lutului ars, Niculaie aștepta. O dungă albastră îi împrejmuia obrajii bucălați și rași.

– Aș dori... începe Lucu.

– Hârtie și plic, îi taie chelnerul vorba, ducându-și mâna la frunte ca un telepat.

– Întocmai.

Niculaie se depărtă îndată, să nu pară că vrea să se bucure de uimirea clientului și se întoarse fără zăbavă cu o mapă și tot ce trebuie pentru scris.

Lucu aruncă o ultimă privire pe misiva lui, înainte de a lipi plicul. I se păru prea scurtă, prea grăbită, prea seacă. Și, dintr-un imbold neașteptat, adăugă câteva rânduri:

„Te aștept din tot sufletul, mamă scumpă, și nu știu cum să fac să-ți grăbesc venirea. În zilele lui hărțuite și fără de rost, fiul tău nu putea primi, crede-mă, un ajutor mai adevărat. Sunt la o răspântie a vieții mele, mamă; nu te speria, nu e nimic grav. M-am hotărât să mă lepăd de păcate și atâta tot. Altfel, «ratez» fără greș. Mă paște sărăcia, boala și până la urmă azilul de noapte. Repet: nu te speria, sunt încă departe de prăbușire. Venirea ta mă va îmbărbăta în lupta mea cu Satana, adică cu mine însumi. Te aștept, mamă. Lucu.“

Între acestea, Niculaie se ivi din nou, purtând în palmă, cu acrobatică dibăcie, o tavă încărcată. Puse pe masa lui Lucu o crătiçoară de viplă, acoperită, pe care acesta o descoperi.

– *Vol-au-vent* cu ciuperci! Cum de-ai ghicit, vrăjitorule?

Tăcut și enigmatic, Niculaie îl servi. Lucu aruncă o privire

¹ Lucru perisabil (lat.).

strategică spre locul clarobscur unde grupul celor trei inși se îmbuibă în dușmănie dintr-un uriaș rasol de văcuță, de care, pesemne, bucătăria restaurantului ținea să se dezbrace. Da, nici o amenințare. Grupul mai avea de lucru pentru încă vreo trezeci de minute. Lucu putea să se ospăteze în tihnă.

Trecură minute încete.

– Am onoarea să vă salut!

Un omuleț rotofei se frângea dinainte, în plecăciune. Lucu își stăpâni un oftat: e domnul Giuseppe. Era un contrast hazliu între făptura roșcovană și numele de miazăzi al omulețului. Cu mâna pe spătarul unui scaun capitonat, pe care-l strângea cu intenții de ocupant, Giuseppe se uita la el cu ochii lui spălăciți și duiosi.

– Te deranjez, coane Lucule?

Trecuse fulgerător de la pluralul omagial la intimitatea respectuoasă. Într-un răsuflu resemnat, Lucu se liberă de oftatul de care era plin.

– Aștept pe cineva. Ia loc cinci minute.

Omulețul se așează în diagonală, cu o singură fesă, pe marginea scaunului și cu un moțait de recunoștință își sprijini de masa lui Silion vesta proeminentă, pe care strălucea un lanț de aur, bătrânesc.

– Pentru oamenii inteligenți, cinci minute înseamnă o eternitate, începu el. Nu există afacere sau problemă, oricât de complicată, care să nu poată fi expusă în cinci minute.

Vorbea lăbărțat și calm, cu o voce mată și cu siguranța celor obișnuiți să se facă ascultați. Fără îndoială că domnul Giuseppe are de gând să-i facă una din acele propuneri subtile, menită să-i stoarcă ceva parale.

– E vorba de o afacere, sau de o problemă, domnule Giuseppe?

– Mai întâi afacerile, și pe urmă problemele. *Primum vivere*¹, coane Lucule!

Prin urmare, astea era. Pentru nimic în lume Lucu nu se va lăsa buzunărit.

– Cum stai cu femeile, domnule Giuseppe? (Nu-și dădea seama că, punându-i întrebarea, nu făcea decât să-l imite pe Fane.)

Sprâncenele abia mijite ale lui Giuseppe se înălțară a mirare: două tuleie de un blond-roșcat, răspândite pe niște pernițe de piele,

¹ *Primum vivere, deinde philosophari* (lat.). Mai întâi să trăim, apoi să filozofăm.

pneumatice și rumeioare. Ochii lui bulbucăți și nițel struniți se obliciră mai tare. Un zâmbet vast îi descoperi dinții cu strungăreață. Cu trunchiul său de broscoi, moale și rotund, se lăsă pe spătarul scaunului. Respiră adânc. Un Buda opărit și blând care conversează.

– În această materie, rosti el, nu pot decât să-mi declin competența. Din lipsă de experiență.

– Fată mare? întrebă Lucu interesat.

– Să nu exagerăm, coane Lucule! Dar în privința femeilor m-am menținut totdeauna în limitele strictului necesar.

– Ești un Casanova, domnule Giuseppe! Strictul necesar crește mâncând, ca și pofta.

– *Je suis une petite nature*¹, coane Lucule, să nu uiți asta.

– Ești însurat?

– Și de ce n-aș fi însurat? răspuse pe un ton de cantilenă Giuseppe.

– Câți ani ai, domnule Giuseppe?

– Patruzeci și șapte, prost conservați.

– Arăți bine, mult prea bine, domnule Giuseppe: ești trandafiriu de tot. Numai vâna asta albastră a frunții mi se pare cam umflată. Bagă de seamă, maestre, adăugă Lucu amenințându-l cu degetul; nu te juca cu „subitul“! Fii cuminte!

– Am o inimă obosită și un sânge prea năvalnic, oftă Giuseppe.

– Ești amoretat?

– Nu sunt erou de romane, coane Lucule. Sunt un om însurat. Știi dumneata poezia căminului.

– Poezia resemnării!

– Zi-i cum vrei, numai poezie să fie.

– Dar dacă schimbi partenera, poezia e mereu nouă.

– Și obositoare, coane Lucule. Croit cum sunt, prefer să mă cruț.

– Ca să trăiești cinci ani mai mult?

– De ce nu? îți îngropi dușmanii. E o satisfacție.

– Ai mulți dușmani?

Giuseppe nu răspuse. Întrebarea trezise într-însul bănuiala că Lucu i-o luase înainte cu întrebările ca să-l împiedice de a-i vorbi despre ce-l adusese la el. Trebuia să pună capăt diversiuilor și să

¹ Sunt un pitic (fr.).

înceapă și el a pune întrebări. E calea cea mai scurtă care duce la țintă.

– Un om neînsemnat ca mine nu poate avea decât prieteni, sună tardiv răspunsul lui Giuseppe. Dar dumneata de ce nu te însori, coane Lucule?

– Ca să nu-mi asasinez nevasta.

Răspunsul acesta nu-l surprindea câtuși de puțin pe Giuseppe. Dar el găsi că ar fi nimerit să simuleze oarecare uimire, ca să-i facă plăcere lui Lucu. Își holbă deci ochii bulbucăți, tocmai cât trebuia ca să-l îndemne să se explice.

– Conviețuirea prelungită poate duce la crimă, îl lămuri pe un ton doctoral Silion. Adu-ți aminte de conviețuirea forțată a exploratorilor polari izolați ani de zile pe o banchiză. Ajung să se cunoască atât de bine, încât se urăsc și își doresc unul altuia moartea.

– Păcat! suspină Giuseppe. Cunosc eu o fată de neam bun. E frumoasă și bogată. Scapi de griji pe tot restul vieții.

– Grijiile mă stimulează, minți Lucu, n-aș putea trăi fără ele.

– Eu, unul, prefer banii fără griji, grijilor bănești, coane Lucule.

– Mai bine calic și slobod decât bogat și înjugat, Giuseppe.

– Dar nu asta era propunerea mea, cucoane, n-am venit să te pețesc. A fost o vorbă în vânt.

– Văd că ai intrat pe calea mărturisirilor; s-aud propunerea! îl somă Lucu.

– Îmi dai voie să beau un pahar cu apă? întrebă Giuseppe, ca și cum s-ar fi pregătit să țină un discurs.

Și, fără să aștepte învoirea, bău, trase batista de olandă de la piept și și-o trecu peste buze.

– Am o idee minunată, începu el. În afaceri totul e ideea, chiar și la noi, unde imaginația creatoare e disprețuită, iar efortul e inutil. Vreau să...

– Destul! întrerupse Lucu. Propunerea dumitale e respinsă.

– Dar nici n-ai auzit-o! exclamă Giuseppe, într-adevăr jignit.

– Cât am auzit mi-a fost de ajuns, declară Lucu. Dacă dumneata vii cu ideea, înseamnă că eu trebuie să viu cu capitalul, și eu n-am bani!

– Mie-mi spui, coane Lucule?

– Sau cu munca!

– Ar fi culmea, maestre!

Și Giuseppe zâmbi ca unul căruia i se povestesc lucruri de mai înainte știute.

– Cum era să-ți cer dumitale capital, domnule Silion? Întrebă el căutând să dea greutate cuvintelor. Dumneata ești capitalul. Un capital care se ignoră. Un capital nespeculat.

– Nu văd ce se poate specula din mine. Mai curând aș specula pe alții.

– Ești autorul minunatei *Vieții și domniei ale lui Decebal*. Mâna lui Giuseppe descria în aer rotocoale de admirație. O capodoperă! De ce n-ai perseverat, maestre?

– *Perseverare diabolicum!*¹ Iansă Lucu, fără să prea știe ce spune.

Cu nasul în farfurie, purcese a mânca grăbit dintr-un somptuos profiterol cu șocolată și frișcă, pe care i-l servise Niculaie. Era singurul mijloc de a imita tactica struțului, pentru a se feri de avalanșa de elogii care îl amenința.

Celălalt urmă nemilos:

– De ce vorbești așa, *cher maître*? Am citit-o de două ori, din scoartă în scoartă. Mi se mai întâmplă și astăzi să recitesc din câte un capitol, la culcare. E cartea mea de căpătâi. Erudiție, imaginație și magie verbală.

– Schimbă placa! Să vorbim de altceva!

– Te înțeleg, *cher maître*. Cartea asta nu ți-a adus decât neajunsuri: invidia profesorilor și nici un ban în plus. Eu însă îți aduc posibilitatea să câștigăm, ține minte, să câștigăm bani grei cu o carte de succes, ușor de scris și durabilă, o carte care „rămâne“!

– Ușor-neușor, pe mine nu mă interesează decât o carte care se scrie singură.

– Minunat, *cher maître*! Ai pătruns în miezul chestiunii. E chiar o carte care se scrie singură. Nu trebuie decât s-o iscălești.

– Mersi! E prea mare efortul.

– Ai dreptate. Te iscălim noi, coane Lucule.

Cu mâinile sale diafane, domnul Giuseppe scoase dintr-un joben imaginar o cloșcă și o duzină de ouă de aur și adăugă:

– *Et voilà!*

Silion se uită ostentativ la ceas: trecuseră de mult cele cinci minute. Era intrigat. Ar fi vrut să afle despre ce e vorba, fără să întrebe nimic, păstrându-și toată plictisita lui demnitate. Din depărtarea clar-obscură a golfului unde avea loc zilnicul praznic al calicilor cafenelei, un mănunchi de capete adunate la masa lui Stolz

¹ A persevera e un lucru diabolic! (lat.).

și Diogenid urmărea scena în tăcere. Giuseppe vorbi din nou.

– Dacă nu mă înșel, *cher maître*, ești vicepreședintele Uniunii Istoricilor Independenți?

– Nici o bucurie, meștere. Uniunea se întrunește o dată pe an, la realegerea comitetului. Sunt realele regulat pentru lipsa mea de activitate. Avem aproape tot atâția membri în comitet câți sunt în toată uniunea.

– Prin urmare, recită Giuseppe, ești Lucian Silion, vicepreședintele Uniunii Istoricilor Independenți și autorul *Vieții și domniei regelui Decebal*, premiată (din greșală) de Academia Română. Și pe deasupra, mai ești și înalt funcționar la Intercultur...

– Consilier, îndreptă Lucu.

Giuseppe își ridică mâinile, dar nu prea mult, înspre tavan.

– Admirabil! Să-mi îngădui însă o ușoară modificare: în loc de consilier *la*, să zicem: consilier *al* Oficiului Intercultural.

În amândouă părțile frazei, Giuseppe accentuase mai cu putere pe cuvintele *la* și *al*, iar acum se uita la Silion cu o privire menită să-i stoarcă un tribut de admirație. Lucu înălță din umeri.

– Nu văd unde vrei să ajungi.

– La o carte de vizită. Ne trebuie una concisă și impozantă. O avem.

– În ce scop?

Giuseppe se aplecă peste masă și vorbi confidențial, aproape suflând în zeama de șocolată cu frișcă din farfuria lui Silion:

– Ca să lansăm noua dumitale operă.

Silion se îndreptă deodată în fotoliu. Mișcarea lui păru că implântă un semn de întrebare în aer, dinaintea lui Giuseppe.

– De necrezut! exclamă acesta. E vorba de *Arhondologia României Mari*, cu subtitlul *Index al principalelor familii românești din vechiul Regat și din provinciile alipite*, lucrare redactată și editată de Lucian Silion, vicepreședinte al Asociației Istoricilor Independenți, consilier al Oficiului Intercultural și de Turism, autor al *Vieții și domniei regelui Decebal*, studiu premiat de Academia Română *et caetera, et caetera...*

Zise și se lăsă pe spătarul scaunului, să măsoare în voie efectul cuvintelor rostite cu o voce placidă. Lucu tăcea.

– Minunată idee, nu-i așa, coane Lucule?

Lucu se uită la ceas.

– Au trecut de trei ori câte cinci minute.

– Nu m-ai înțeles, scumpe meștere, se repezi, neliniștit deo-

dată, Giuseppe. Cine n-ar subscrie o sumă oarecare ca să-și vadă numele tipărit într-o carte cuprinzând lista boierimii adevărate? Cartea noastră, pardon, cartea dumitale, e *Almanahul Gotha* al României. E un certificat. Singurul. E și un act patriotic. Înzestrăm țara, o dată pentru totdeauna, cu o veritabilă elită. Creăm o nobilitate. Și dumneata știi că *noblesse oblige*.

Fără voia lui, Silion surâse. Roșu la față și încurajat, Giuseppe urmă:

– Nu e familie la noi care să nu aspire, și de foarte multe ori să nu pretindă, la boierie. Toți se trag, când îi cauți, dintr-un spătar sau dintr-un vornic, dacă nu dintr-un voievod pământean sau fanariot, sau chiar dintr-un împărat bizantin de-a dreptul. Alții se mulțumesc cu o diplomă de nobleță de la Viena sau de la Petersburg, cei mai modești pogoară dintr-un răzeș, dintr-un moșnean sau dintr-un vlădică.

– Cei mai mulți mint.

– Și ce interes avem noi să-i dezmințim? Întrebă cu un accent inefabil Giuseppe.

– De-aia m-ai uns pe mine autor... ca să autentific minciunile, rânji Silion.

– Dar cine ți-a spus dumitale că sunt minciuni? protestă Giuseppe. Vom controla toate documentele, toate afirmațiile. Neamul nostru nu e prea numeros. În sânul lui, toate înruderirile sunt cu puțință. Cu toții ne tragem, mai mult sau mai puțin, din Ștefan cel Mare... sau din împăratul Traian. În cartea noastră, crede-mă, e loc pentru toată lumea.

– Ești optimist.

– Sunt realist. Toată lumea își va da seama că din clipa în care un cetățean e trecut în cartea de aur a nobilimii, el este *ipso facto* consacrat nobil. Ce? Am să fac eu contestație? sau dumneata? sau dumnealui? Cu arătătorul său țeapăn și acuzator, punctă spre un bătrânel grăsun și oacheș, care, de la masa la care ospăta singuratec, tresări și îi surâse intimidat, prin ochelari.

– Cartea noastră, continuă el înfierbântat, e ca vinul tras în sticle. După un an de la apariție e un obiect de curiozitate. După doi ani devine un document venerabil. Irefutabil. Și asta, mulțumită cărții dumitale de vizită. Iarba-fiarelor!

– N-am știut asta!

– Pătrund cu ea în casele cu adevărat boierești. Sunt cel mult două duzini în toată țara. E vorba de niște oameni scăpătați. Sunt

modești, dar foarte vanitoși. Sunt risipiți, din fericire, pe toată întinderea alfabetului, de la *a* până la *zed*. Ei sunt momeala și farmecul afacerii. Burghezia, mare și mică, va fi foarte măgulită să se vadă tipărită, grație poziției lor alfabetice, alături și printre familiile autentice boierești. Ambianța înobilează, declară Giuseppe, asta e principiul.

– Firește, confirmă Silion, principiul vaselor comunicante.

Cu latul mâinii, Giuseppe scutură de pe fața de masă niște firimituri imagine și replica lui Silion se spulberă în vânt.

– Prin urmare, dau mai întâi o raită pe la boieri. N-am să-i pun la nici un bir, cu toate că ei când au putut au luat și de la morți, și de la vii. Dar pe adeziunea lor și pe hrisoavele lor se întemeiază tot edificiul nostru. Am să le expun proiectul dumitale (Silion își stăpâni o tresărire) și voi fi bine primit. Cum îi vorbești cuiva despre strămoși, devine amabil, cu condiția să nu-l înjuri. O să fiu precedat de câteva rânduri prin gazete, care anunță că istoricul Lucian Silion lucrează la o arhondologie a tuturor provinciilor românești: a lui Sion se mărginea la Moldova. Cu datele dobândite de la urmașii aproximativi ai vechilor boieri, tipărim prima fasciculă; asta e secretul afacerii: fascicula. Vom fi urmăriți de public de la o fasciculă la alta, ca un roman foileton de pe vremuri. Și așa îmi încep turneul printre industriași, negustori și burghezia de mijloc. Voi fi ajutat de Stolz, de Diogenid și de doctorul Felix, care tocmai intră, legănându-se ca un rățoi, pe ușă.

Silion se întoarse și recunoscu pe așa-numitul doctor Felix. Își purta titlul pe temeiul unor autentice patalamale nemțești: studii de filologia clasică. Îl văzu cum se îndreaptă spre masa din fund, surzător și zvelt, în haine uzate și strânse pe corp, cu mânecile prea scurte, sau cu brațele prea lungi. Se mișca alene și-și purta capul plecat spre umărul stâng, ca Alexandru cel Mare. Un chip costeliv, cu fruntea goală, încadrată de rare bucle castanii, și cu gura întredeschisă într-un etern surâs de ironie blajină, care îi descoperea dinții ovali și deși. Doctorul Felix era un om modest, dar sigur de superioritatea lui fizică și morală.

– Pe Diogenid și pe Stolz îi asmut asupra negustorimii de mijloc și a micii industrii. Pe Felix îl îmbrac bine și-l trimit la sașii și șvabii de peste munți. Vorbește „germana“ la perfecție. Mi-ar mai trebui un băiat distins, un nobil scăpătat, să cutreiere prin castele secuiești și maghiare. Asta va da un fel de lustru lucrării noastre. Bietul Felix! Va trebui să-l angajăm la fix, fiindcă grofii n-au bani.

Sunt și ei o momeală, ca și colegii lor moldovlahi. O să-l șalarizăm.

– Și de unde banii?

– O, nu cunoști felul de viață al lui Felix. Gătește și spală singur pe o teracotă cu plită. Hrana lui? Lapte, ouă și cârnați. Locuiește într-o cămăruță de doi pe doi, ca să nu-l coste nici chiria, nici încălzitul. Doarme într-un culcuș îngust ca la *wagon-lit*, ca să nu-i mănânce din spațiu și mai ales să nu ispitească femeile să rămână la el peste noapte. Totul e calculat și redus la strictul necesar, pentru ca doctorul Felix să fie scutit de griji și să soarbă liber din potirul vieții. Trăiește din câteva lecții de limbi moarte și moderne pe la coreligionarii săi.

– *À propos*, evreii? Ce faci cu evreii? întrebă Silion. N-au strămoși de trecut pe listele boieriei...

Pe buzele lui Giuseppe flutură din nou zâmbetul de indulgență al specialistului în fața unui argument profan.

– Uii rabinii, uii cohenii și leviții, uii pe bancherul uitat din secolul al paisprezecelea, uii pe medicul lui Ștefan cel Mare! Las' pe mine: unul n-are să-mi scape! În întreprinderea noastră avem un mare aliat (Giuseppe zâmbi până la urechi și-pironi ochii în tavan): femeia! Cred că nici una din matroanele noastre nu va tolera ca pe această listă să figureze prietena ei, și ea nu. Și voi avea grijă ca fiecare din ele să afle că vecina ei cu tot poșidicul și-a păstrat un loc de frunte pe această listă.

Silion se înveselise. Nu se mai simțea jignit, dar socotea că era timpul să pună capăt acestei convorbiri.

– Știi ceva, domnule Giuseppe, caută-ți alt ratat. Sau mai bine, o venerabilă rablă. Un academician astmatic sau vreun general acoperit de cicatrici și de decorații. Pentru o treabă ca a dumitale, eu n-am încă vârsta potrivită. Peste treizeci-patruzeci de ani, poate! Mai încearcă atunci.

Giuseppe întinse mâinile, cu palmele goale îndreptate, zăgaz, înspre Silion, să oprească această prematură avalanșă.

– Eu nu ți-am cerut nici un răspuns, coane Lucule, se tângui el. Ți-am expus un plan. Te rog să te mai gândești. Atât!

– Bine, domnule Giuseppe, am să mă mai gândesc. Când mi s-o înfundă rău de tot... când n-oi mai avea de pierdut decât onoarea, am să mă fac milionar cu ajutorul dumitale. Și acum, iartă-mă, dar văd că domnul Filip mă pândește de un sfert de oră. Cine știe ce-o să-mi audă urechile?! Fără supărare, nu-i așa?

Și, cu un zâmbet și o privire de curtezană, Silion îi întinse o

mână cordială. Giuseppe se ridică pe picioarele lui arcuite și, înclinându-se ca un subordonat care primește felicitarea comandantului, se depărtă cu băgare de seamă printre mesele cu lume și chelnerii care forfoteau grăbiți cu tăvile în echilibru.

– Omagiile mele, domnule consilier de neant!

Și domnul Filip se înclină încet, dar exagerat. Prin ochelari, privirile lui îl măsurau afectuos și ironic.

Înalt și lat în umeri, domnul Filip era încredințat, cu toate că se știa cam pântecos, că plecaciunile sale sunt netăgăduit de grațioase. Purta o veșnică vestă albă, cu lanț subțire de aur, și peste pantofi niște ghetre imaculate cu nasturi de sidef. Pentru el, eleganța demodată era cea mai autentică eleganță.

Salutul lui, de o căutată bizarerie, îl surprinse pe Lucu. În ochii lui se aprinse o lumină de alarmă. Un asalt de gingășii agresive devenea de neînălțurat. Cei doi vechi și buni amici își strânseseră mâna. Filip își trase un scaun capitonat și se așeză cu de la sine putere. Silion oferi țigări. Filip refuză și-și scoase din buzunarul vestei un trabuc. Două trâmbe de fum.

– Ce mai face umbra pe care o faceți pământului de pomană? se interesă Filip, plin de politeță.

– Ce poate face umbra unei umbre? răspunse cu modestie Silion, care socotea că, în fața unui adversar de mai înainte pregătit, cea mai bună tactică era defensivă.

Își surâdeau, pândindu-se cu afectuoasă ostilitate. Filip era în toanele lui de educator. Lucu a înțeles-o după felul anumit în care Filip își ținea capul dat pe spate, cercetându-l mai mult cu nasul decât cu ochii. Înăuntrul nărilor lui dilatate și disprețuitoare se răsuceau, ca niște cărcei, fire negre de păr, sârmoase și rebele.

– V-ați făcut rondul de dimineață, domnule consilier?

– Ca de obicei, răspunse Lucu, fidel tacticii sale.

– V-ați vizitat șefii și protectorii? Le-ați oferit țigări englezești?

– Egiptene, rectifică Lucu.

– Ați telefonat cucoanelor dumneelor, să vă interesați cum au dormit demnitarii, odraslele și pechinezii?

– N-aș fi putut să neglijez acest punct de program.

– Le-ați tălmăcit visele?

– Ca o vrăjitoare antică.

– N-ați uitat, desigur, să puneți și pedala...

– Care pedală?

– Pedala care dă glasului dumneavoastră un timbru de violon-

cel amestecat cu contrabas, când vorbiți cu femeile. Asta introduce o insinuare sexuală în cele mai nevinovate și protocolare întrebări. E ca o cantilenă pe care o îngână prostituatele când fac trotuarul. Vocea domniei-dumneavoastră gădilă auzul cucoanelor șefilor dumitale ierarhici. „Ce băiat încântător e Lucu Silion... Un adevărat Șaliapin la telefon. A întreat și de Pissy!“ Așa se motivează absențele și se păstrează sinecurile! oftă Filip din vastele lui adâncuri.

– Firește! îl confirmă Silion, sunt întotdeauna pentru efortul minimal.

– Dar agenda? V-ați purecat agenda?

– N-am nici un proces săptămăna asta.

Filip pufni pe nas, într-un fărânit prelung și jignitor, cum fac ștregarii când vor să arate că nu-și mai pot stăpăni răsul de atăta caraghioslăc.

– Hei, bată-vă să vă bată! exclamă într-un sfârșit Filip, fără să se lase de pluralul de politeță, care i se părea că pune un accent irezistibil ironiei sale. Cu procesele dumneavoastră, domnule consilier, m-ați înveselit. Dar eu vorbesc de agenda de sfinți și mucenici, de calendarul intim, de onomastice și aniversări, ăla mă interesează! Să nu ratați vreun director sau vreo directoareasă care se sărbătorește. Cât vă costă lunar florile și telegramele? O scoateți la capăt cu douăzeci la sută din buget?

– Când nu cumpăr orhidee...

Filip căută cu privirea un punct slab, ca să atace iar.

– Văd că aveți un apetit grandios; vine din sentimentul datoriei îndeplinite.

– Ai ghicit! Dar nu știu de ce tot nimeresc în spelunca dumitale otrăvită. O să-mi caut alta.

Filip surăse cu îngâmfare.

– Localurile mele sunt ca femeile de care ai vrea să scapi, dar nu te înduri. Fără nici o aluzie! adăugă el, punându-i o mână pe umăr. Te simți bine aici și ai să tot vii până voi lichida și voi deschide altul la loc mai potrivit. După mine, centrul nervos al capitalei se mută mai spre bulevard. Ai să mă urmezi și acolo.

Filip își roti alene privirile și nasul, adulmecând cu satisfacție peste mesele și boxele ticsite. Se uita ca un *cowboy* peste o cireadă care îi aparține.

– Merge strună, interpretează Silion, te umpli de bani.

Filip îl privi cu amărăciune, ridicând spre Lucu un arătător

bulbos.

– Nu banii mă interesează, ci succesul. Sunt un amfitrion, nu sunt un antreprenor. Vreau să am prieteni mulți, care să se simtă bine la mine. De dimineață până seara. Să-i văd, și câteodată să stau de vorbă. Chiar când îmi pierd vremea cu de-alde tine, adăugă el tutuindu-l. Un loc de destindere și de întremare, urmă el, în care totul, așezarea, mobila, lămpile, colțurile, boxele, totul e ales și desenat de mine: o oază de catifea, de cristal și de palisandru în deșertul de asfalt al Bucureștilor.

– Devii poet, îl întrerupse Lucu.

– Nici un nabab nu-și poate permite să primească zilnic atăta lume. Dar o primesc pe socoteala ei. E beneficiul meu moral. De aceea m-am apucat de negustoria asta.

– Iar idealul tău ar fi să-ți hrănești clientela gratis! Ba să-i mai dai și bani de buzunar!

Filip îl ascultă cu arătătorul întins.

– Chiar așa! confirmă el, punctând energic în aer.

Silion trecu hotărât la ofensivă.

– Fști un neurastenic, ți-e frică de singurătate. De-aia te-ai făcut antreprenor. Vrei lume în jurul tău zi și noapte, suferi de insomnie, ai nevoie de glasuri, de farfurii care se sparg, de certuri la bucatărie, de discuții cu chelnerii, de daraveri cu fiscalul... Vrei poate să uiți ceva – vreo dragoste nefericită, vreo escrocherie ratată, sau vreo crimă sadică, mai știi?! Cu tot aerul tău de cămătar cumsecade, ești în fond destul de sinistru... Silion se întrerupse și se uită la el cu atenție. Da, destul de sinistru, cu toate că semeni cu un sifon cu ochelari.

Filip tăcea. Un surâs de superioritate amuzată îi flutura pe buze. Pe un șervet de hârtie, Lucu trase câteva linii cu creionul și i-l împinse amfitrionului. Era profilul lui Filip, în chip de sifon cu ochelari.

– Mai bine te făceai caricaturist, spuse Filip. La liceu erai un caricaturist remarcabil. Când te-ai întors de la Paris ai publicat nu știu ce biografie romantată. Ai avut succes. Și pe urmă nimic. Păcat de tine!

Cu o strămbătură plictisită, Silion înlătură elogiile.

– *Vanitas vanitatum!*¹

Printre rotocoalele de fum ale propriului trabuc, profilul de

¹ Deșertăciunea deșertăciunilor! (lat.).

șoim al lui Filip se înalță solemn și blând.

– Te scufunzi pe nesimțite.

– Nici o grijă: sunt prea bun înotător.

– Ai să obosești.

– Un bun înotător nu obosește dacă apele sunt călduțe. Cât mai puține mișcări, cât mai imperceptibile: iată secretul plutirii. Numai un ageamiu se bălăcește, spumegă și-și pierde respirația. Eu fac numai așa – Lucu pianotă cu degetele prin aer – și rămân pe linia de plutire.

– Nu e de ajuns, pune-i motor!

Lucu își duse mâinile la urechi.

– Face zgomot!

Filip se întoarse spre el, cu o mișcare a corpului, cordială.

– Spune drept, ești mulțumit de tine?

– Dar tu de tine?

– Nu vrei să te pui pe lucru?

– Tî! făcu Lucu ștregărește.

– Mai ai câțiva ani valabili, și pe urmă va fi prea târziu.

– Vreau să-i trăiesc bine.

– Te finanțez eu dacă lucrezi.

– Adu banii!

– Ce făgăduiești?

– Un autograf.

Filip își ridică mâinile în aerul îmbăcsit de fum, apoi și le lăsă în jos, deznădăjduit.

– Sunt un imbecil, ai dreptate. Să mă ierți, te rog, că mi-am permis...

Lucu îi puse o mână pe manșetă.

– Nu te supăra. Sunt și rămân un inutil. Dar nu fac rău nimănui.

– Consumi fără să produci, rosti Filip sever.

– O, atât de puțin! Sunt un zero în socotelile acestei lumi. Marele contabil m-a pierdut sau m-a uitat în catastifele Sfinției sale. Adună și scade, împarte și înmulțește fără să ție seama de mine. E comod să fii un zero absolut: e ca la armată când nu te au la ochi nici gradații, nici ofițerii; e un sentiment excepțional.

Filip îl pândea dindărătul unui zâmbet blând și amuzat.

– Nu te înțeleg, declară el. Fac și alții ca tine...

– Adică nu fac nimic, preciză Lucu întrerupându-l.

– Dar o fac din spirit de revoltă, ca să nu între în procesul de

producție, cum spun ei. Tu însă nu ești un revoltat. Ba mi se pare chiar că nu ești revoltat deloc.

– Cătuși de puțin. *Tout est pour le mieux*¹, cunoști formula.

Filip izbucni:

– Care va să zică, nu ești decât un producător de *guano*.

– Un producător...

– De *guano*. Nu găesc o expresie mai poetică, *pour votre service*².

Glasul domnului Filip sunase metalic și nazal, ca întotdeauna când i se părea că și-a înfundat adversarul.

– Ai fost pe Insula Șerpilor? întrebă nostalgic Lucu.

Filip făcu o schimă de dispreț.

– Nu văd legătura.

– E paradisul păsărilor marine, îl informă Silion. Se abat pe insulă în stoluri astronomice, uneori văzduhul e alb de aripi și de spume. E un concert de țipete, de zboruri și de vuiet, mai ales în epoca în care rațele și pescărușii vin să-și depună ouăle. Și stâncile se acoperă treptat de *guano* alcătuit din contribuția păsărilor, a elementelor și a timpului.

– Iar tu ești pasărea măiastră, care le concurează de la distanță.

– Tot ce se poate, admise Lucu suflecându-și buza a nepăsare.

Dar nu o fac dinadins.

Filip se uită la el cu o deznădejde comică în ochelarii lui concavi ca niște lupe.

– Și ce-ai realizat cu asta?

– Starea de echilibru indiferent! răspunse Lucu grav.

Echilibrul acela instabil, care se menține totuși la infinit, fără eforturi, ci numai prin legănări.

Convorbirea le fu întreruptă de un fel de cutremur, zgomotos și scurt, al ușii turnante, care câteva clipe se înțepeni pe loc. Lucu și Filip văzură două staturi înalte, un bărbat și o femeie, care se înghețaseră amândoi într-un singur compartiment al ușii, împiedicându-i pivotarea fără sfârșit. Intimidată că se da astfel în spectacol, perechea râdea cam în silă și căuta să înainteze cu pași nevăzuți, dar mici și prudenți, atât cât îngăduia spațiul redus în care intrase ca într-o colivie. În sfârșit, ușa îi revărsă în local.

Lucu făcu ochi mari. Recunoscuse pe doamna din Piața

¹ Totul e cum nu se poate mai bine (fr.).

² Pentru meseria dumitale (fr.).

Palatului, doamna care cumpăra crizanteme, doamna în a cărei trăsură își răsturnase cu atâta entuziasm coșul cu flori. Purta un *tailleur* călduros, de culoarea toamnei ruginii, în care talia ei zvultă răsărea ca dintr-o teacă. Bereta și eșarfa păreau să fie din același material. „Îmi place mersul ei, își zise Lucu, felul însă cum pune picioarele pe pământ e cam studiat, prea le pune la preț, drept e că are și de ce...”

O însoțea un fel de stegar în civil, ale cărui veșminte, uzate, dar de o stofă scumpă și de o croială elegantă, erau întreținute cu acea grijă pe care bărbații prea înalți sunt siliți să o dea ținutei lor ca să nu pară căzuți în mizerie. Cu obrazul lui ofilit și gălbui, cu ochii lui întunecați și rătăciți, cu spinarea lui deșirată și nițel adusă, părea trecut de cincizeci și cinci de ani. Deși bărbierit proaspăt, chipul și bărbia lui apăreau încadrate în două fâșii albastre. Părul, încă negru și des, era menținut pe dreapta și pe stânga unei cărări impecabile, cu pomezi vârtoase.

Sprâncenele lui late se prelungeau în virgule subțiri în jos pe tâmpile, iar pleoapele lui languroase, cu genele bovine, erau menite să atenueze, parcă, expresia nesigură și neliniștită a privirilor. Acest belșug capilar, precum și înfățișarea catifelată a ființei trădau poate vagi origini orientale. „E un armenoid”, își zise Silion, cuprins de o antipatie subită pentru o întreagă veche și nobilă nație, fiindcă nu-și putea lămuri ce fel de legături existau între acest om și doamna din Piața Palatului.

Între timp, ușa turnantă pivotă din nou pe axa ei și o doamnă tânără, cu părul platinat și a cărei figură ascuțită și smeadă se pierdea în fulgii cenușii ai unui boa înecăcios, se alătură, zâmbitoare și radioasă, celor doi nou-veniți. Filip se ridică să-i întâmpine. Sărută degetele doamnelor și schimbă o strângere de mână cu domnul armenoid. „E un bărbat frumos, își zise Lucu. E nițel trecut. Ar putea să-i fie tată sau poate unchi, unchiul din comedii, cel cu misiune de tutore, dar care devine cu timpul un pretendent tiranic la mâna pupilei sale. Ține pe antebrăț cu cochetărie un raglan subțirel, ieșit de ploi și soare. E un semn neîndoielnic de sărăcie. Sărăcie, iată o certitudine, dar care nu duce la nimic.”

Oprit în mijlocul braseriei, grupul celor trei delibera cu Filip despre alegerea unui colț mai ferit. În apropiere, tocmai se golea o boxă. Dacă armenoidul ar alege-o, Silion ar avea în față-i privestea celor două doamne. Depinde totul de hotărârea tutorelui. Lucu se convinsese că e vorba de un tutore. Aținti deci asupra lui

zadarnice priviri de hipnotizator în desperare de cauză. În aceeași clipă, doamna gândurilor lui îl zări, îl recunoscu, ochii lor se salutară. Poate că a fost numai o întâmplare, poate o complicitate spontană. Cu o nepărtinire suverană, doamna se întoarse spre ai săi și îi îndemnă s-o urmeze spre boxa care se liberase.

Între Lucu și necunoscută începu atunci duelul ocular. E ceva caracteristic jumătății dintâi a veacului douăzeci. Contemporanii îl datorează cinematografului, cu don juanii și vampele ecranului, cu regizorii lui, care au speculat la saturație fatalismul fascinației fulgerătoare, ale cărei victime cad, de la prima vedere, perechile menite a se iubi ca Tristan și Isolda, pentru că s-au regăsit deodată după ce s-au mai întâlnit, firește, și într-altă existență. Peste umerii masivi ai tutorelui, Lucu zărea niște ochi halucinanți, ațintiți cu un fel de spaimă erotică asupra lui, ochi fantastici, ai celei în sfârșit regăsite. Și nici Lucu nu se lăsa mai prejos. Holba și el niște ochi exorbitanți de o pasiune subită, de o demență de-abia înfrânată, în privirile partenerei, încercate la răstimpuri de mărturisiri sublimă și de fâgăduieli ametoitoare. Astfel evoluaseră ocheadele savante, privirile discrete și piezișe ale veacurilor dinainte de epoca inaugurată de Asta Nielsen și care a culminat cu Greta Garbo. Fără să-i pese de ridicul (căci pentru un spectator dezinteresat, Lucu își dădea seama că era ridicul), el își forța pleoapele, își dilata pupilele spre viziunea fulgurantă a doamnei din fața lui, satisfăcut de a se simți la unison cu ea, în acest joc fachiric de fascinație gratuită. Și își propunea, fiindcă între timp gândurile își urmau cursul lor normal, să afle de la Filip cine e necunoscuta și cine e tutorele, dacă totuși tutore este. Vroia mai ales să fie prezentat cât mai degrabă, siluind nițel prilejul dacă acesta nu se ivește de la sine. Băgă de seamă că cealaltă doamnă, cea blondă și smeadă, cu nasul ițit ca dintr-un hățș din acel boa cu fulgii cenușii, îi zâmbește subțire a complicitate și protecție.

Tutorele a întors și el de vreo două ori capul și l-a privit pe Silion, a doua oară cu mai puțin interes decât întâia. Surprinsese desigur privirile doamnei și le luase urma, fără să dea importanță. Cunoștea jocul și-l tolera. Lui Lucu i s-a părut, chiar, că pe buzele lui de un roșu decolorat flutura un zâmbet de ironie indulgentă. De altfel, la finele dejunului chemă la plată, se ridică numai el și plecă, lăsând pe cele doamne în grija lui Filip. Acum însă doamna cea brună nu se mai uita la Lucu. În zadar își mai ațintea el asupra-i snopii întepiți ai privirilor! Nici urmă din magnetismul și hipnoza

de adineauri! „E o cochetă de rând, își zise Lucu înciudat, și-a bătut joc de mine. *Tant mieux*¹, parcă hotărâsem să renunț la sportul ăsta al amorului“.

Ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva, Filip se întoarse în fotoliul său și, cu arătătorul făcut cârlig, îi făcu semn lui Lucu să se apropie. Silion sări în picioare, călcă peste șervetul căzut pe jos și înaintă spre boxă. „Filip ăsta are gesturi vulgare, e obișnuit să cheme la raport chelnerii și rânđașii, își zise el apropiindu-se, iar acum mă privește cu ifose de protecție, ține capul dat pe spate, de-i numeri firele de păr din nas.“ Într-adevăr, între cele două doamne, Filip îl aștepta pe Silion, cu pieptul bombat și cu degetele petrecute la subsuorile vestei, ca Disraeli. Cu un zâmbet de fățarnică timiditate pe fața lui arămie, Lucu se înclină ușor, într-o atitudine de respectuoasă așteptare, care îi pune în valoarea talia zveltă și scobită, foarte la modă pe atunci.

„Doamna Ulmu“. Aflase că o cheamă doamna Ulmu. Și, năpădit de o recunoștință târzie față de patronul „Esplanadei“, care la urma urmei se dovedise băiat de treabă, cu toate că, speculând nemilos situația, îl luase de sus, Lucu puse stăpânire pe un fotoliu. Se afla, în sfârșit, în preajma doamnei cu crizanteme, pierdută și regăsită în chip atât de firesc în braseria tuturor minunilor și regășirilor bucureștene.

În câteva clipe însă, Silion constatase că altfel se petrec lucrurile în priviri decât în cuvinte. O dată cu prezentările, totul se încurcase. Ca o ceată de tâlhari, între el și doamna de acum câteva clipe se năpustiră amănuntele vieții de toate zilele. Veacul, lumea, politeța, costumele, indivizii, locul, ora și formulele de rigoare se îmbulziră să-i lege cobză pe fiecare la convenita distanță. O corectitudine aproape glacială anula făgăduielile complicității oculare dintre Lucu și necunoscuta de până atunci. Totul fusese un joc al închipuirii, un simulacru a ceea ce nu mai putea fi.

Dintr-o înaltă și liliacă cupă de argint, doamna Ulmu savura, cu o săpăligă făcută din același metal, netedă și subțire ca o petală, o înghețată de fructe. Cu genele ei plecate, cu buzele lacome și cuminiți, părea, în modesta ei tăcere, o școlăriță de la călugărițe, escortată de rude tutelare, într-un local public. Uitase cu desăvârșire parcă de prezența lui Lucu.

¹ Cu atât mai bine (fr.).

Cu toate astea, gândea Lucu silindu-se să urmărească o conversație ce se înfiripa anevoie între Filip și doamna cea blondă și intervenind la răstimpuri când cu un zâmbet, când cu o tuse, ca să-și afirme prezența, cu toate astea, armenoidul părea nerăbdător și grăbit, iar doamna Ulmu n-a vrut să-l însoțească. Ea insistase să mai rămâie, și a rămas. De ce oare? Numai pentru o porție de *parfait* din care gustă din vârful linguriței, cu atingeri mărunte și moi de pisică? Cu neputință! E un simplu pretext, un viclesug nevino-vat dar îndărătnic, de femeie. În ce scop? Lucu înțelese că n-are decât să aștepte, și va fi lămurit. I se părea că întâmplările se desfășurau potrivit unor anumite legi, al căror secret se cuibărise între tâmplile înguste și plâpânde ale doamnei Ulmu. Între timp, ea isprăvi înghețata și-și ridică ochii la Silion. Privirile lor se întâlniră din nou, și lui Lucu i se păru că încă o dată puntea fermecată a complicității de adineauri se înfiripase între ele. Socotindu-se de prisos, Filip se ridică, făcu o plecăciune și se duse la îndeletnicirile lui. Doamnele se pregătiră să plece. Lucu le ajută, pe rând. Acu e-acu, își zicea el însoțindu-le spre ieșire. Cu o grabă neașteptată, prietena cea blondă și complezantă o luă înainte și se lăsă înghițită de ușa turnantă. Un grup gălăgios o urmă, astupând cavitățile. O clipă lungă, Lucu și doamna Ulmu rămaseră în interiorul localului. Prilejul se ivise. Lucu se aruncă în aventură cu ochii închiși, cum te arunci în piscină de pe o trambulină înaltă.

– Te-am pierdut și te-am regăsit, îi spuse el sărutându-i mâna ca pentru a-și lua rămas bun. Nu mai vreau să te pierd. Învață-mă, ce să fac?

Doamna Ulmu izbucni în râs. Un hohot ușor, o sclipire a dinților ei albi.

– Nimic mai simplu: ține-te de mine. Vino să mă vezi, în orice seară vrei. Dar nu înainte de ora zece.

Și dispăru și ea pe ușa turnantă. Cu o hotărâre eroică, Lucu se aruncă și el într-o alveolă. O ajunsese pe doamna Ulmu pe trotuar. Îi tăie drumul.

– Dar nici nu știu unde locuiești, se jelui el cu un accent de reproș.

Doamna Ulmu luase brațul blondei sale prietene, care se apropiase chiar atunci.

– Caută și vei găsi! Îl sfidă ea într-un surâs.

Când i-a sărutat din nou mâna, de plecare, Lucu a știut că

pecetluiește o înțelegere și că nimic pe lume, nici chiar imaginea Laurei, nu-l va împiedica să se ducă totuși la doamna Ulmu, dar așa cum i s-a spus: „nu înainte de zece!“

CAPITOLUL 5

FIUL CADAVRULUI

„Toți cei ce par nebuni sunt într-adevăr nebuni, iar pe lângă aceștia și un mare număr din cei ce nu par nebuni deloc.“

BALTHAZAR GRACIAN

– Cum ți s-a părut individul?

Întrebarea i-o pusese doctorul Barbu, care, desprins deodată din forfota de pe trotuar, îl luase de braț și înainta în pas cu el. Îl privea încântat prin ochelari, zâmbindu-i galeș cu două duzini de dinți mărunți, gălbui și tari. Părea că nu se îndoiește de bucuria pe care i-o făcuse aținându-i calea.

– De cine-i vorba?

– Am văzut tot, îi răspunse Barbu. Eram și eu la „Esplanade“, sus la etaj, la biliarde. De-acolo de la balustradă, poți urmări totul, fără să te vadă nimeni. Un post ideal pentru detectivi. Nu mai au nevoie să te supravegheze uitându-se la tine printr-un jurnal desfăcut și găurit cu degetul. Te-am văzut.

– Și ce-ai înțeles?

– Mai întâi că ești cam amorezat de doamna Ulmu. I-ai pus gând rău. Apoi că ai vrea să știi ce e între ea și însoțitorul ei, domnul Arghir. Pe urmă că Filip îți face în ciudă și nu vrea să-ți vorbească despre el. Și, în sfârșit, că ești un personaj destul de complicat în materie de dragoste. Un om ca toți oamenii.

– Într-adevăr, aș vrea să știu ce e cu acest domn Arghir.

– Îl cunosc mai de mult, din păcate. Ar trebui ca medicii să poată respinge un pacient când e francamente antipatic. Dar ne urmărește jurământul lui Hipocrat, oftă Barbu.

– Dacă se poate, fără digresiuni, se rugă Lucu.

Mergeau parcă purtați de un curent pornit din mișcarea mulțimii exaltate de străveziul acelei ore de toamnă.

– Ce-ar fi să ne oprim aici? propuse Barbu, înșfăcând spătarul unui scaun metalic de pe terasa unei mici cofetării, pe al cărei galantar scria cu litere de aur vechi: „Five o'clock“.

Sătul de ședere, Silion ar fi preferat acea plimbare în care, ca la înot, el nu-și mai simțea greutatea propriului trup. Luă însă loc fără murmur și așteptă în tăcere destăinuirile lui Barbu.

– M-am pomenit cu el în cabinetul meu, începu doctorul, fără să-mi fi fost anunțat. Sărise peste rând cu o liniștită îndrăzneală, fără să-i pese de protestele celorlalți pacienți. Parcă nici nu le auzise. Trebuie să-ți mărturisesc că nu-mi plac psihopatii, mai ales toxicomanii. Prea trebuie să te căznești cu ei! O țigară?

– Mulțumesc, am fumat prea mult.

– Atunci, să bem ceva.

Barbu făcu un semn.

În negru și alb, ca o călugăriță, o chelneriță candidă, cu gene lungi și negre, cu un surâs sfios, monahal, se apropie de masa lor. Barbu o măsură prin ochelari cu ochii lui struniți de faun asiatic și-și gustă pofticios buzele.

– Sărut mâna, Piroșca. Dă-ne, te rog, două zemuri de *grape* cu gheață.

Amândoi o urmărire cu privirea cum se depărta, fragedă ca neaua de munte, sprintenă și virginală ca o ciută. Barbu prinse a fredona un crâmpei din romanța la modă *In eine kleine Konditorei*¹ și se opri într-un suspin șugubăț.

– Am cunoscut-o la epoca de care-ți vorbesc, la Sinaia. Era chelneriță la Flagner. Dar asta n-are nici o legătură cu ce te preocupă. Pe vremea ceea mă refugiasem la mai bine de o sută de kilometri de București, ca să scap de prigoana unei clientele de lux, care mă deranja pentru câte un fleac de boală. Ferească Dumnezeu de pacienții cu parale! Te cheamă mereu la ei acasă. Eu însă îi prefer în cabinetul meu, fără armură, la discreția mea. Acolo m-am pomenit și cu Arghir.

– E rudă cu doamna Ulmu? întrebă Lucu nerăbdător.

– E protectorul și probabil viitorul ei soț. Arată bine acum. Părăginit, dar curățel. Și foarte curățat. Dar Filip spune că așteaptă o moștenire. Când l-am cunoscut arăta foarte rău.

¹ Într-o micuță cofetărie (germ.).

Piroșca se întoarse și așeză pe masă o tavă cu două boluri de cristal pline de o apă aurie, zaharniță de argint și o tăviță cu pătrățele cubice de gheață. Barbu sorbi ca un orator care se pregătește să vorbească.

– Intrase la mine, continuă el, cu o pălărie soioasă pe cap, cu pardesiul pe umeri și bastonul de trestie agățat de buzunarul vestonului. Slab și livid și aproape jerpelit, în niște haine cadrilate, dar de stofă englezească. S-a oprit cu un aer nepăsător și absent în fața mesei mele de lucru. Trebuie să știi că în cabinetul meu nu se află nici scaun de operații, nici scule electrice, nici alte orori medicale. Mi-am pironit ochii pe cravata lui subțire și slinoasă ca un limbric. Am așteptat. Cămașa lui de mătăasă, tăiată sub guler, mototolită, subțiată, împlinise pe el mai mult de o săptămână. Tenul galben și gras și firește puncte negre pe aripioarele nasului. Și licărirea icteriană în care i se scâldau privirile de păcură, mătreața care i se răspândea în paiete sidefii până la reverurile hainei, barba nerasă, manierele lui mărețe și rătăcite, toate astea m-au făcut să ating cu ezitare mâna pe care mi-a întins-o, vâscoasă și rece. Mi se perindau în minte tot felul de diagnoze, inspirate de fizionomia lui chinuită și crispată, când, deodată, cu un glas zgâriat și agresiv, un glas al altui trup decât al său, mă smulse gândurilor mele:

– Sunt Fiul Cadavrului! s-a prezentat el, cu F și C mare; și lăsându-se fără eleganță pe fotoliul pe care, bineînțeles, nu-l pof-tisem încă să șadă, adăugă după o pauză de efect: Numele meu e Arghir, dar nu importă.

– Înțeleg, firește că înțeleg, i-am răspuns (cu bolnavii nu trebuie să te arăți uimit niciodată), înțeleg foarte bine: tatăl domniei-voastre nu mai e în viață și sunteți în situația unui biet orfelin.

– Orfelin! rânji, descoperindu-și dantura neregulată și părăginită, domnul Arghir, îl lămuri Barbu, adică domnul care astăzi escortează pretutindeni pe frumoasa doamnă Ulmu, ce n-aș da, doctore, să nu fiu decât un biet orfelin?! mi s-a jeliut el amarnic. N-aș mai avea cinstea să te vizitez dacă n-ar fi decât asta. Dar sunt, din nefericire, mai mult, sau – dacă vrei – mai puțin decât un orfelin: sunt Fiul Cadavrului, mi-a repetat el cu oarecare solemnitate. De altfel, a adăugat Arghir, liniștit dintr-o dată, mama mea, doctore, trăiește: *maman*.

– Acum am priceput, îl asigurai eu, sunteți într-adevăr un orfelin, dar numai pe jumătate: durerea dumneavoastră însă, de fiu sensibil și lipsit de ocrotire paternă...

– N-ai înțeles nimic, doctore, m-a întrerupt Arghir. Bătea din picior și ciocănea mânerule fotoliului cu amândoi pumnii. Sunt Fiul Cadavrului, îți repet, și cu asta basta!

– Vă rog liniștiți-vă, l-am sfătuit eu, obișnuit cu asemenea scene, vă ascult cu cel mai mare interes. Continuați!

Atunci, pe un ton de spovedanie, liberându-și parcă sufletul de un secret fatal, domnul Arghir mi-a spus într-un suspin:

– Tatăl meu a murit chiar în noaptea nunții. O știu de la *maman*.

A rămas o clipă cu capul în piept și cu brațele atârând peste mâner, de-a lungul trupului. Am respectat această clipă de tăcere, și apoi:

– Condoleanțele mele, i-am spus, dar nu trebuie să vă lăsați în prada unei dureri peste care anii au așternut, cum se zice, neaua uitării. Defunctul dumneavoastră părinte, pe care de altfel, dacă am priceput bine, nici nu l-ați cunoscut, se află azi într-o lume mai bună ca a noastră.

– Dar *je m'en fous*¹, doctore, a izbucnit Arghir, de defunctul meu părinte și de lumea mai bună în care se află, *je m'en fous* ca de lumea mai bună din care facem parte. Crezi că pentru miorlăieli de-astea am să-ți plătesc eu consultația? Sunt un caz inedit, un caz special și tragic, înțelege-o! Tatăl meu, adică acela care era pe cale de a-mi fi tată, a murit în noaptea nunții. Și cu toate astea, *maman* a dat naștere unui copil, copilul ei unic, care sunt eu!

– De-abia acum înțeleg, am căutat eu, luând tonul unui om în fine dumirit, să-l liniștesc. Aveți desigur temeinice motive să bănuieți că doamna, mama domniei voastre, a... cum să spun?...

– O, te rog, *maman* e o sfântă, m-a întrerupt Arghir pe un ton jignit și cu un hotărât gest care îmi astupa gura. Tatăl meu, ipoteticul meu tată, a murit chiar în brațele lui *maman*. *Maman* nu s-a remăritat, și din acea noapte funestă nici un alt bărbat, am această certitudine, nu i-a trecut pragul.

– Impresionant! am exclamat eu, admirativ.

– Dar tocmai aceasta-i pricina desperării mele. Tatăl meu, un becher stricat, căsătorit într-un târziu cu o fată nobilă și fără experiență, și-a dat sufletul printre aburi acri de șampanie, chiar în clipa în care, să vorbim limpede, trupul lui istovit se pregătea pentru fericirea supremă.

¹ Nu-mi pasă (fr.).

Arghir s-a oprit, sufocat. Mă uitam la degetele lui gălbui, nicotinizate, cu unghii de chihlibar, toboșărind nervos pe mânerule fotoliului. Glasul lui se auzea înăbușit cu izbucniri ascuțite, printre sughițuri de plâns stăpânit.

– Eu n-am fost zămislit de un tată viu, doctore, eu sunt fiul cadavrului tatălui meu, sunt fructul unei mezalianțe îngrozitoare.

– Mezalianță! exclamai eu, dar în definitiv, dacă îmi permiteți să vă spun părerea mea, tatăl domniei-voastre a avut, la urma urmei, o moarte de invidiat. Multă lume își dorește un asemenea sfârșit. Și murind a dat viață unui copil în care el mai trăiește și astăzi. E o performanță. E un record.

– Inexact! a protestat domnul Arghir cu tărie. Bietul tata a murit „înainte“. Înțelegi? Înainte! Întâi a murit, și pe urmă m-a conceput, na! Ești greu de cap, mă silești să-ți dau lucrurile mură-n gură.

Și domnul Arghir s-a avântat cu pasiune și cu fruntea încrățită de efortarea de a preciza cu delicateță un proces atât de gingaș. A sporovăit câteva minute, vorbindu-mi de mirele la care spasmul morții a precedat pe al iubirii, anulându-l. Tot ce a urmat în acea îmbrățișare retezată de coasa năprasnică a sfârșitului, ca de o paranteză a eternității, n-a fost decât destindere treptată a unui trup neînsuflețit în drum spre liniștea și golul rigidității cadaverice.

– Nu pot pretinde nici măcar că aș fi un fiu *sui generis*, a continuat Arghir, fiindcă vezi, doctore, în cazul acesta aș fi mai degrabă un calambur decât o definiție.

Domnul Arghir grămădea explicații peste explicații, scoase din rezervorul lui de reflexiuni asupra ciudatei sale ursite. Își închipuia pesemne că tot nu-l pricepusem.

– Eu nu sunt decât rezultatul unei erori fiziologice, urmarea unui automatism postum: sunt conceput ÎN VIRTUTEA INERTIEI, a tunat Arghir, sunt plăsmuirea unui hiatus dintre moarte și viață – ești oare în stare, dragă doctore, să „realizezi“ asta?

– În sfârșit, pot declara că v-am înțeles, am exclamat eu, sunteți născut, ca să zic așa, dintr-un calcul și un regret, formulă în care calculul a fost greșit, iar regretul tardiv. Nu-i așa?

Dar Arghir nu părea încântat deloc.

– Formula dumitale, mi-a spus, e poate ingenioasă, dar e vagă, e în doi peri și e suspectă. Mie nu-mi arde de glumă. Văd că tot nelămurit ai rămas.

Și pe un ton răspicat și didactic, menit să-mi împlânte în cap silabă cu silabă, înțelesul întreg al tragediei sale, Arghir a luat-o iar de la început:

– Când un copil se naște fără viață, se zice că e născut mort, ești de acord? Cu mine însă lucrurile stau tocmai dimpotrivă: eu sunt mort-născut, înțelesu-m-ai?

– Nu tocmai, i-am răspuns; că ești născut, asta se vede și cu ochii liberi. Dar că ești mort nu se vede încă.

– Poate că ai dreptate. (Domnul Arghir a clătinat dubitativ din cap.) A fi mort înseamnă a fi existat vreodată, și orice existență presupune și o naștere. Eu însă nu m-am putut nici naște, nici muri, de vreme ce n-am avut un tată. Și domnul Arghir a adăugat, nu fără oarecare mândrie: Mie nu-mi poate nimeni spune uitându-se la mutra mea: „Urât tată ai mai avut!”

– Firește, i-am răspuns eu, firește că, dacă așa stau lucrurile, nimeni n-ar îndrăzni să-ți spună una ca asta, cu toate că nimic nu l-ar opri să o constate.

Domnul Arghir a surâs cu modestie.

– Știu, doctore, că nu sunt un Adonis. De câte ori mă uit în oglindă (ca să nu mă indispen, fac lucrul acesta cât mai rar cu putință) mă conving că urâtenia e singura mea realitate. Restul e abstracțiune, neant.

Zicând acestea, câteva lacrimi îi șiroiau pe obraji, ca să i se împotmolească în barba lui țepoasă, nerasă de trei zile. Am căutat să-l consolez.

– Nu te necăji, i-am zis, cu toții suntem sortiți neantului, adu-ți aminte: *Memento quia pulvis es...*¹

– Tocmai asta mă aduce la dumneata, doctore, mi-a spus Arghir cu neașteptată vioiciune. Vreau să devin o realitate. Am venit să mă concretizezi. Sunt îndrăgostit. Iubesc o femeie.

– Ia-o de nevastă, i-am zis.

Drept răspuns, domnul Arghir a izbucnit într-un râs batjocoritor.

– Hei, bravo! mi-a zis. Mărturisesc că la asta nu mă așteptam. Ai aruncat o fâșie de lumină asupra situației. Ești într-adevăr năzdrăvan. Dar să zicem că te ascult și că mă însor. Ce facem cu copiii? Ai cui sunt copiii?

Domnul Arghir se aprindea din ce în ce mai tare.

¹ Amintește-ți că ești țărână... (lat.).

– De vreme ce eu însumi nu sunt decât Fiul Cadavrului, adică al Nimănu, fiindcă un cadavru, lucrul e știut, n-are nici personalitate fizică, nici morală, atunci copiii mei ai cui sunt oare? Nepoții Cadavrului? Dar copiii copiilor mei? Strănepoții Cadavrului? Și mai departe? Răsstrănepoții? *Carramba!* Domnul Arghir bătu cu pumnul în mânerul fotliului. Asta nu trebuie să se întâmple! Îți dai seama, doctore, care ar putea fi consecințele?

Glasul domnului Arghir a devenit grav și unitar totdeodată. Nu se mai pițigăia acrobatic pe scara cromatică a sunetelor. Ochii lui de păcură sondau noaptea timpurilor viitoare.

– S-ar ivi pe lume o rasă nouă, pe care aș putea-o numi rasa cadaverică. O rasă fără tată, o parodie a imaculatei concepții, un blestem, un sacrilej. Oamenii atunci s-ar învrăjbi și mai rău: gândește-te numai la încurcăturile juridice care s-ar putea naște. Procesele de moștenire *et caetera...* De pildă, cui las eu averea mea, doctore?

– Copiilor dumitale, firește.

– Ce simplist! Domnul Arghir hohotea de râs. Păi dacă ei nu sunt copiii mei, după cum nici eu nu sunt fiul tatălui meu, cum o să le las lor averea? Domnul Arghir a întins spre mine un deget acuzator. Știu la ce te gândești, mi-a spus el cu vehemență. Vrei să zici că stăpânesc prin fraudă averea pe care am moștenit-o. Ai dreptate. Nu vreau să eternizez această fraudă. Ajunge. Scoate-mă, doctore, din această încurcătură juridică, te implor! Curăță-mi arborele genealogic de omizi, și am să cred și eu că ești doctorul minune!

– *Eureka!* am exclamat eu, am dobândit în clipa asta siguranța că te înțeleg. (Îl tutuiam.) Tu, Arghire, nu ești un caz medical. Dar, în schimb, o problemă juridică. Tu n-ai ce căuta la un doctor, locul tău nu este aici. Du-te la un jurist. Consultă-l. Repede, nu pierde vremea!

Domnul Arghir se ridicase în picioare, uimit. Părea că vrea să mai spună ceva, dar îl împingeam afectuos și energic spre ușă.

– Un avocat iscusit, Arghire, e singurul ins în măsură să pledeze propria cauză, la tribunalul conștiinței tale, și să câștige. (Îl tutuisem dinadins.)

Domnul Arghir se uita la mine din ce în ce mai perplex.

– Crede-mă, scumpe Arghire, că acolo unde medicina rămâne neputincioasă, știința juridică e suverană!

Ajunsesem în pragul ușii. Am deschis-o. L-am împins pe domnul Arghir în sala de așteptare. Pacienții mei holbau ochii. Erau

intrigați. De ce părea el așa de uimit?

– Un moment! se rugă el când ne găsirăm în vestibul.

– Ai uitat ceva?

– De ce nu mi-ai spus din capul locului că ești medic? mă întrebă domnul Arghir aproape răstit. N-am fi pierdut atâta vreme de pomană. Eu te crezusem doctor în drept. Avocat.

Am rămas cu gura căscată. Domnul Arghir continuă victorios:

– Ce era să caut eu la un medic? O rețetă? Ce vrei să fac cu ea?

Făcu un gest obscen, apoi, deodată, se uită la mine amenințător.

– Să nu care cumva să mai induci lumea în eroare, că-ți arăt eu ție! Șarlatanule!

Domnul Arghir mi-a întors spatele și a plecat gesticulând. *Ecce homo!*¹ și-a încheiat Barbu expunerea.

Silion rămase pe gânduri.

– Cred că, în țicneala lui, Arghir ăsta avea și nițică dreptate, rosti Silion după o pauză de tăcere.

– Dreptate? întrebă nedumerit doctorul Barbu.

– E totuși obsedant să te știi fiul unui părinte care a murit în noaptea nunții, zămislindu-te. Mărturisește și tu!

Barbu râse cu hohote.

– Dar cine îți garantează ție că a murit în noaptea nunții? Poate că n-a murit deloc.

– Atunci, care e adevărul?

– Nu mă interesează, răspunse doctorul, și bătu cu degetele în masă. Plata, te rog! Să mergem! hotărî el.

– O clipă încă! protestă Lucu. Oare doamna Ulmu se simte bine cu domnu Arghir?

– Întreb-o pe ea, răspunse doctorul, și se uită la ceas.

– Aș vrea să-ți aduc aminte că mi-ai făgăduit să vii să vezi pe...

– Credeam că ai uitat, îl întrerupse Barbu. Sunt gata oricând. Telefonază-mi.

Lucu îi mulțumi. Se despărțiră.

¹ Iată omul! (lat.).

CAPITOLUL 6

TRUDE RESCH

*„Prends garde aux promesses des yeux,
A la caresse du sourire,
Au mensonge délicieux
Des visages où tu crois lire...”¹*

ARTHUR RIMBAUD

Cam pe la asfințit, toamna se milostivi din nou.

Cu povara lor diafană de miresme, orele în culori de pastel se perindau alene prin aerul cald.

De pe vastul divan din holul locuinței sale, Lucu urmărea, prin ușile larg deschise înspre peronul de cărămizi ce dădea în grădină, feeria crepusculară, care descreștea treptat până la orizontul amenințat de cenușă. Din când în când își ducea la gură paharul balonat, pe fundul căruia licăreau vreo două degete de coniac Hennessy. L-avea la îndemână în sticla originală, pusă pe o masă scundă, cu picioarele răsucite de baset. Obișnuia la răstimpuri să savureze de unul singur această licoare veche, aurie și vie, până ce-și simțea gândurile pornite ușor, în spirale indiferente, prin paradisul fără timp, pe când obrații i se aprindeau arzând de o roșeață întunecată. O adiere umedă pătrundea în sală, fluturându-i perdeaua vapoasă înspre tavan, ca să se culce apoi, ca o nevăzută făptură familiară, în draperiile grele de brocart, trase la perete. În depărtare, acoperișurile de zinc și clopotnițele învăpăiate pluteau pe un ocean înnegurat. Din râpa învecinată suiau până la el glasurile de apă ale

¹ Nu crede în al ochilor grai,
În dulcele zâmbet ce-ncântă,
Si nici în minciuna ce, vai,
Din chipul iubit îți cuvântă... (fr.).
(Traducere de Lazăr Iliescu.)

copiilor mahalalei. Își încălzea paharul pântecos în palmă, sorbind din el, cu șovăielile iscusite ale unei lungi deprinderi, licoarea dulce-amară, care-i cotopea cu aburii ei subtili mirosul și gustul, răsuflarea și mințile, răsfățându-le. Îmbrățișa cu privirile amurgul pavoazat ca o corabie fantomă, încetinită pentru contemplarea lui într-o exaltare de nuanțe ce se desfășurau unele dintr-altele, iar în auzul lui fermecat i se părea că se înfiripă ceva din zvonul nedeslușit al largurilor.

Pe încetul, cântul acesta închipuit se opri, se cristaliză în cuvinte, și Lucu prinse a și le repeta în gând, turburat de înțelesul lor limpede: „În orice seară vrei, dar nu înainte de zece“... Poate că se va duce chiar astăzi, își zise. Poate că în curând va veni și ea aici, de vreme ce e singură și stăpână pe sine după o anumită oră. O vede răsărind aievea în ușile dinspre terasă, intrate cu totul în perete, și apropiindu-se de el cu pasul ei nepăsător. De nimic nu se îndoiește el azi în siguranța lui dumnezeiască. Numai Laura nu va veni niciodată. N-a venit și n-are să poată veni, cu toate că l-a rugat de atâtea ori să-i descrie fiecruia lucru, fiecruia încăpere, fiecruia ungher al locuinței lui. Veșnic va trebui să meargă la ea. Osândă cumplită și dulce. Dădu pe gât ce mai rămăsese în paharul de coniac, se uită melancolic în fundul lui și-și mai turnă unul. Îi zvâcneau tâmpilele. Își luă capul între mâini și izgoni cu hotărâre imaginea Laurei. Ținea să dezlege taina doamnei Ulmu, să știe dinainte ce rost avea ora nocturnă hărăzită ciudatei întâlniri. I-era ciudă că toată experiența lui nu slujea la nimic. Pentru oricare altul totuși, ora zece seara are un înțeles cât se poate de simplu... Dar el, de îndată ce se gândește la acest lucru, nu mai e sigur de nimic.

Tresări și-și aținti auzul. Zgomotul porțiței de fier de la intrare, trântită de zidul ei, îl smulse din preocupările lui. Un pas ușor suia scările de piatră. Cineva ajunsese acum pe bordura de granit a zidului casei, în dreptul brazei de flori, și se uita desigur la ferestrele cu zăbrele baroce ale fațadei. A sunat la intrare. Silion încremenise. Nu aștepta pe nimeni. A sunat din nou. Nici o mișcare. Acum, pașii se auziră depărtându-se. Ocoleau casa înspre grădina cea mare și în curând se auziră pe treptele terasei din dos. Era desigur cineva care mai fusese pe aci. Cunoștea bine locurile. Și erau pași de femeie. Prin inima lui Lucu trecu un fior de curiozitate și de neliniște. Speranța pândea veșnic în inima lui. Cine o fi? Ar fi vrut să se zăvorască. Dar ușile erau deschise. Lucu, prins.

– Alo, Silion, știu că ești acasă. („Al cui e glasul?“) De ce nu

deschizi?

Și Trude Resch apăru, într-o sosire înaripată, zveltă arătare, înfiptă și cambrată pe hotarul dintre terasă și hol. Un surâs sportiv, gata oricând, îi lumina fața. Purta un *tailleur* cenușiu-deschis de *homespun* cu puncte negre. Strânse nițeluș pleoapele și îl căută din priviri, apoi, cu un mers lung de ogar, înaintă repede în hol. Lucu rămase lungit nepăsător pe divan.

– Ai murit? îl întrebă ea, și în glasul ei suna o nemulțumire ascunsă: nu era obișnuită să fie primită așa.

– Nu, *merçi*.

– Treceam întâmplător pe aici și am zărit poarta întredeschisă. Cerberul tău a uitat să o încuie. „Ce-ar fi să intru? mi-am zis; tot am ceva de vorbit cu el.“ Și iată-mă. Te deranjez?

– De ce nu telefonezi în prealabil? întrebă Silion, mereu lungit și nemișcat.

– Ți-am spus că vizita mea e pur și simplu întâmplătoare. Și apoi, parcă răspunzi vreodată? Decroșezi mereu telefonul. Și dacă dau de tine, răspunzi cu glasul acela de ventriloc, sau de scapet, pe după care ți se pare că te ascunzi.

– Fac și eu ce pot.

– Dar nici nu mă poștești să iau loc. Ești necuviincios.

– *Faites comme chez vous*¹, rosti Lucu.

Trude se așeză într-un fotoliu.

– Hm! Se vede bine că nu mai sunt actuală.

– Credeam că n-ai băgat de seamă.

Trude își lăsă capul pe spătarul fotoliului și își întinse cât mai mult lungile ei picioare. În ciuda sezonului, nu purta ciorapi. Poșeta și mănușile îi alunecaseră pe covor. Suspină adânc:

– *Hélas!* Asta e soarta iubirilor când degenerază în prietenie. Sunt luni și luni de când n-am mai fost pe aici.

– O eternitate! declamă Silion.

– Ești mojic, spuse Trude.

– Sunt sincer, răspunse Lucu.

Trude izbucni în râs. Un hohot cristalin, care descoperea sălbatec dinții.

– Ești un fricos, Silion. Nu știi să te aperi.

Lucu surâse.

– Îmi vorbești ca unui Iosif.

¹ Simte-te ca la dumneata acasă (fr.).

– E ceea ce ești. Și ceea ce ai să rămâi. Dar n-am venit să te seduc. Oferă-mi ceva de băut. Prilej ca să te scoli, să-mi săruți mâna.

Lucu se ridică, i-aduse și ei un pahar pântecos și, fără un singur cuvânt, îi turnă coniac. Se înclină și îi sărută mâna.

– A fost un joc. Eram cam amețit. Hai să ne împăcăm.

Și își reluă locul pe divan, sprijinindu-se într-un cot. Trude se așează mai comod în fotoliu.

– Spune-mi, Luc, se poate vorbi serios cu tine?

– Numai proștii sunt serioși.

– Să încercăm. Măcar o dată.

– Nu cred că vom reuși.

Trude își drese glasul și reluă pe un tot blând:

– Ascultă, Luc, de ce ești rău?

– Nu sunt rău cu femeile. Până la urmă, cedez.

– Lasă gluma! De ce-l ataci mereu pe Amidon?

– Pentru că e ridicul.

– De ce nu-ți alegi un alt cal de bătaie?

Lucu o privi insistent.

– Cunoști un altul mai bun?

Trude făcu un gest de oboseală.

– Ar trebui să fii mai prudent. E un om bun, dar poate fi primejdios.

– Nu mi-e frică, prea are multe muște pe căciulă.

– *Tu m'embêtes!*¹, Luc! izbucni Trude și bătu din picior. Înțelege că vreau să vindem imobilul!

– Nu sunt nici contra, nici pentru.

Trude se aplecă înainte și căută să-i prindă privirea.

– Dar faci, fără să vrei, o atmosferă defavorabilă în jurul acestei chestiuni.

Lucu tăcu. Părea mirat. Chipul lui spunea: „Nici nu m-am gândit!”

– Faci pe prostul, reluă Trude, tu știi că e de ajuns să vorbești de o afacere în pregătire ca să-i și pui bețe-n roate.

Lucu încercă să se dezvinovățească:

– N-am discutat niciodată serios...

– Nici nu ești în stare! îl întrerupse Trude. Dar distrezi cafe-neaua cu această afacere.

– *Ridendo castigat mores!*¹

– Pfu!

– Dar dacă ții atât, spuse el blând, de-acum încolo am să vă susțin!

– Să nu faci asta! tresări Trude. Noi n-avem nevoie de comentarii: nici bune, nici rele. Avem nevoie numai de tăcere. Ține-ți gura!

– Nu pot!

– S-ar putea să mai ai nevoie de Amidon. Poate și de soțul meu. Bancherii...

– Soțul tău, iartă-mă, o face prea de oaie.

– Dar pentru stat e o afacere minunată, protestă Trude.

– A pus mâna pe un palat boieresc prin operații de camătă. Ce-a cumpărat ieri pe nimic, vinde azi statului pe bani grei.

Trude își țuguie buzele și exclamă pe un ton de ingenuă:

– Înțeleg, Luc! Civismul tău nu poate suporta una ca asta!

– Civismul meu vrea să se amuze. Măcar atât!

Trude clătină din cap.

– Ești un modest. N-ai prefera, cumva, foloase mai palpabile?

– *Merçi!* Nu-mi place să risc.

– Gândește-te bine!

– Ai fost de față când mi-am formulat pretențiile. Mai ieftin nici că se poate!

– Ți se pare, dragul meu. Ceri prea puțin ca să poți fi satisfăcut. Pretențiile tale sunt puerile, sunt minimale, dar tocmai de aceea sunt imposibile.

Lucu făcu un gest de neputință.

– Dacă n-am altele!...

Privirile li se întâlniră, se înfruntară o clipă, aproape dușmănos. Lucu și-aminti de vremea când Trude, care de atunci încoace juca pe femeia fără sfială și dezbărată de orice sentimentalism, îl îngrozise, urmărindu-l cu o patimă geloasă și acaparantă.

– Aștepți pe cineva? O femeie? se interesă Trude, cu o politeță prefăcută.

– Pe nimeni. Eram singur, cu gândurile mele.

– Dragul meu, stărui ea, silindu-se să pronunțe bine pe „r”, cu mine știi că nu trebuie să te jenezi. Suntem prea buni camarazi.

Graseia cumplit, în ciuda sforțărilor. Vorbea românește cu accent franțuzesc, așa cum vorbea franțuzește cu accent slav, ita-

¹ Mă plictisești (fr.).

¹ Îndreaptă moravurile răsând! (lat.).

lienește cu accent românesc, nemțește cu accent francez, și englezește cu accent american.

– Poți să rămâi, dacă nu te plictisești, o îndemnă Lucu. Dar să nu vorbim de Amidon.

– *Au diable*, Amidon! exclamă Trude. Ce-ar fi să facem o plimbare la vreo cârciumă afară din oraș? *J'ai ma voiture!*¹

Lucu refuză cu un „țț” plictisit. Cunoștea dedesubturile propunerii. Cârciuma, camera separată, vinul, căldura, singurătatea, priveliștea câmpului pustiu întrezărită prin perdele, și viorile sentimentale care se aud din local, și divanul lat cu scoarțe oltenești...

Trude îl pândea. Refuzul lui nu însemna încă nimic: prefera desigur să rămână acasă. Se întuneca încet. O dată cu umbra, o răcoare de toamnă târzie năpădi încăperea. Lucu se ridică și, cu sforțări domoale, trase ușile din perete, apropiindu-le. Prin marile geamuri de cristal, întunericul de afară se coloră în violet străveziu.

Lucu se tolăni din nou pe divan, sprijinindu-se în cot, ca mai-nainte. „Nici nu-i pasă de mine. Are deci o preocupare nouă”, își tâlmăci Trude purtarea lui. Dar nu deznădăjdui. Adesea, deznădământul dorit venea de la sine, ca un obicei tiranic sau ca o diversiune după un ceas, două de pălăvrăgeală enervantă. Firește, Trude în asemenea prilejuri nu se sinchisea de amorul ei propriu. Fusese cândva o femeie orgolioasă în căutarea marei pasiuni, pe care, bineînțeles, nu o găsisese în căsătorie. Mulțumită însă unei părăsiri brutale, cum se întâmplă negreșit, își făcuse o morală și o școală nouă, dincolo de fandoseli și de sublim. „Am devenit tot atât de cinică și de agresivă ca un crai bătrân, mărturisii ea într-un suspin, și n-am decât treizeci și cinci de ani.”

Pe Lucu, felul ei de a cânta silabele, răsfățul acestui glas de cucoană mare, mult prea limpede și șlefuit, îl scotea din sărite.

– Cafea, ceai, *whisky and soda*? psalmodie el ca să-și ascundă enervarea.

– Whisky.

– Atunci, fii drăguță și fii stăpâna casei: din păcate, cunoști locurile.

Cu un fals suspin de martiră, Trude se ridică. Silion o auzi cum caută prin odaia de alături.

– Nu găsesc sticla de whisky, zise ea întorcându-se cu o tavă încărcată. Una din succesoarele mele a introdus oarecare schimbări.

¹ Sunt cu mașina (fr.).

– Caut-o în sertarul biroului.

– În sfârșit, are și biroul o întrebuințare.

– Lucrez totdeauna pe divan. Biroul mă incomodează.

– Ar trebui să te menajezi.

Față în față, și-aprinseseră țigările și fumară.

Așezată acum în fața măsuței scunde, trupul ei subțire și musculos își dezvăluia, încovoindu-se, o tinerețe mlădioasă, care contrasta cu obrazul ei palid și subțiat. Din pricină că nu se farda, nici nu-și făcea buzele, tenul ei ars de vânt și de soare avea ceva uscat și câmpenesc.

Silion apăsă pe un buton. O lumină vagă, de un albastru-vânat, se răspândi în sală.

Privirile lui alunecară pe umerii ei plăpânzi, pe bustul costeliv și vânjos, cu sâni mici, și se opriră pe coapsele și picioarele ei plastice și alungite, cu mușchi nervoși sub pielea catifelată. Înțelese deodată de unde venea farmecul lui Trude Resch și i-l spuse pe loc: el se alegea din ciudata îmbinare într-un același trup a unui bust de fecioară cu o crupă de femeie. Diana și Venera în aceeași singură făptură. Trude îl asculta clătînând din cap.

– Asta înseamnă că m-ai înșelat chiar pe vremea când m-ai iubit; pe Diana cu Venera și pe Venera cu Diana.

– Eu nu iubeam. Eu făceam dragoste.

– Mințai, ca să mă exasperezi... Ca să dau totul până la istovire.

– Chestie de temperament: eu dădeam totul până la plăcere.

– Dar Laura?

– Laura e altceva. E altă poveste. Dar nu e iubirea cum o înțelegeți voi femeile.

Tăcură.

– Am îmbătrânit mult? întrebă Trude.

– Pari obosită. Ești în antrenament?

– Nu mai joc tenis decât pentru mine. M-am retras.

– Și campionatul?

– Nu mă mai interesează. Am treizeci și cinci de ani, e o vârstă matusalemică pentru un campion de tenis.

Lucu o amenință cu degetul.

– Ia seama, faci altfel de excese!

– N-am pe nimeni. Nici măcar pe bărbatu-meu.

– De când asta?

Trude aruncă o privire în gol, ca și cum ar fi măsurat noaptea timpurilor.

– De nu mai țin minte!

– Hm! E un fel de a doua feciorie. Și cum te simți?

– La început visam. Și dimineața saream din pat mulțumită. De la o vreme o duc foarte greu. M-aș bate cu toată lumea. Aș face cine știe ce prostie. Dar sunt o doamnă respectabilă, cu bărbat și copii. E un fel de autointoxicație. Arăt rău.

– Mă întreb de ce-ți impui atâtea restricții. Ai un salon suprapopulat. Un adevărat centru de recrutare.

– Niște imbecili. Mai bine lipsă.

– *Et le bel Annibal?*

– Îl găsești frumos? Are niște ochi de taur melancolic. Concediat.

– Bietul om!

– Nu pot să mă dau dacă nu iubesc. Și nu pot iubi dacă nu admir.

– Nu cred nimic. Castitatea ta e un truc cu care mi-ai mai stârnit imaginația de câteva ori. Dar, vai! nimic nu mai merge.

– Bănuiam. Ești amorezat.

– Se cunoaște? Întrebă Lucu îngrijorat.

– Nu e greu de ghicit. S-a împlinit ciclul de fidelitate. E momentul în care, sătul de marele amor (Trude rosti aceste două cuvinte pe un ton de comică exagerare), ieri Matilda, astăzi Laura, sătul de marele amor, începi să zburzi pentru o vreme. Am sosit prea târziu. Mi-a luat-o alta înainte. E una nouă.

– Cum ai aflat? mărturisi Lucu într-o întrebare.

– Am întâlnit-o pe Adina la un concert, pe Sidi la o expoziție, pe Toinon la un ceai. Le-am întrebat pe rând despre tine, așa cum întrebăm noi femeile: în treacăt, cu indiferență. Știi că există o francmasonerie tacită, a noastră, a fostelor tale iubite, a iubitelor trecute în rezervă. (Sunt nevoită să vorbesc în termeni militari.) Când vreuna din noi e rechemată „temporar sub drapel“, noi celelalte aflăm imediat. M-am încredințat deci foarte ușor că nici una din ele n-a primit ordinul de chemare. Ai o femeie nouă.

– Mai bine zis: voi avea o femeie nouă, corectă Lucu, sau cine știe...

– Aveai la îndemână un raft complet și pestriț de femei de lux, docile și numerotate ca niște cărți rare, continuă Trude cu ochii în

tavan, ca și cum și-ar fi citit cuvintele. Veneam când eram pofțite, plecam când stăpânul dădea semne de plictiseală. Fără scene, fără lacrimi. Spune-mi, și s-a urât cu binele?

– M-am plictisit de bibliofilie. Mi s-a urât să tot răsfoiesc cărțile vechi. Vreau ceva inedit.

– Te-a simțit Laura?

– Laura nu va afla nimic niciodată.

– Laura nu află, Laura simte. Ca orice femeie. Fii atent! În starea ei...

– Laura n-are ce simți, de vreme ce tot pe ea o iubesc, ca să vorbesc pe înțelesul tău. Pe cealaltă nu o iubesc, nici n-o voi iubi. O vreau. Sau cu alte cuvinte...

– *Merçi.* Cunosc formula, îl întrerupse Trude; te rog, încă un whisky.

Mereu culcat, Silion se trudi nițel cu sticlele și umplu paharele.

– Mă întreb însă când va fi să fie, continuă el, grăbit să între pe calea confidențelor. Mi-a dat o întâlnire la ea acasă, seara; „nu mai devreme de zece“, așa mi-a spus. Ce părere ai?

Se ridicase în perne și aștepta răspunsul ca un bolnav care ascultă verdictul medicului.

– Vreau să mă lămurești, adăugă Silion ca și cum ar fi enunțat o problemă de cea mai gravă importanță, ce înseamnă la voi femeile când dați întâlnire la voi acasă unui bărbat la o oră destul de extraordinară: „nu mai devreme de zece“?, repetă el ca un obsedat.

– E destul de clar dacă e singură. Te rog, încă o țigaretă.

Silion îi întinse din nou caseta lui de chihlimbar negru și îi oferi foc.

– Dacă ai fi auzit-o, continuă el, cât de misterios mi-a șoptit, „nu mai de...

– ...vreme de zece“, scandă Trude cu neastâmpăr.

Dar Silion urmă liniștit:

– Și asta tocmai când mă așteptam mai puțin. Eram la o masă la „Esplanade“, cu ea, cu un fel de suivantă a ei, doamna Nu-știucum, și cu Filip, patronul. Eram dezolat. Cu câteva minute mai nainte mă aflam singur, la o altă masă, nu ne cunoșteam încă decât din vedere și ne priveam ca doi halucinați. Și iată că prezentările oficiale erau cât p-aci să strice totul. Dintr-o dată, redusesem relațiile noastre la normal, le lipsisem de farmecul lor conspirativ. Se risipise tot farmecul, tot misterul. Pierdusem orice speranță. Și

tocmai când să plece, eram deja pe trotuar, mi-a spus încet: „Vino la mine...”

– „...în orice seară vrei, nu însă mai devreme de zece!” întrerupse din nou Trude pe un ton plictisit și tăios.

– Dar ce șoptă! exclamă Lucu. Numai noaptea pe întuneric se poate șopti așa. Și era ziua-n amiaza mare. Nu pot să dau de rostul acestor cuvinte. Poate că n-au nici un rost. Poate că nici n-au fost rostite cu un ton atât de misterios. Ce fel de femeie o fi Ana Ulmu – ce nume frumos, nu e așa? Poate că nu e decât o femeie ușoară, care dă orele care îi convin... Și chiar de-ar fi așa, cu atât mai bine! Tu știi că nu sentimentul mă interesează, ci posesiunea. *L'amour-plaisir*, cum îl numește Stendhal și cum îl obișnuia secolul al optzecelea.

Trude Resch îl asculta cu acea luare-aminte încordată și prefăcută pe care o arată femeile când sunt osândite la rolul de confidente. De câteva ori își mai schimbă un picior de pe altul, dezvelindu-și cu un foșnet anumit, de piele fină, genunchii rotunzi, cu rotula micuță, dar nu izbuti să-i ținuiască luarea-aminte. Ochii lui Sillion urmăreau o imagine absentă, în spațiul vizibil numai lui.

– De ce nu-mi spui nimic, Trude?

– Te ascult; e tot ce pot face pentru tine.

Și iarăși, cu aceeași mătăsoasă zvârcolire, Trude schimbă genunchii, unul de pe altul. De data asta, privirea lui Lucu prinse mișcarea, dar lunecă numaidecât în nepăsare.

– Are și un fel de scutier bătrân, care îi ține mantoul și poșeta când e nevoie. Un avocat obscur, dar bărbat arătos. De neam bun: se uită în jurul său ca unul care a stăpânit cândva mari întinderi de pământ. Umblă cu o flenderiță de ploaie pe el, cam ieșită la spălat. Văd din când în când în ochii lui negri un fel de spaimă. Niște ochi de iapă sperioasă. Nu e lucru curat cu el. Mă neliniștește. Mă întreb dacă îi este protector, sau logodnic, sau, mai știi... impresar... Mă tot frământ ce fel de învoială o fi între avocatul Arghir și doamna Ulmu. Filip, care se laudă că știe tot, nu mi-a dat nici o lămurire. Are pesemne o criză de discreție, sau pur și simplu vrea să mă întărească. Ce să fac?

Ca să-l asculte mai în tihnă, Trude își întinse în diagonală picioarele peste divan, așezându-le confortabil pe o perniță aproape de căpătâiul lui Lucu. Făcu apoi o pudică sfortare de a-și trage rochia peste genunchi și, neizbutind, renunță. Ca un talaz obosit, rochia se tot retrase apoi, în decursul convorbirii, din ce în ce,

descoperind-o. Spătarul fotoliului în care zăcea Trude era atât de înclinat, încât trupul ei se odihnea pe o linie aproape orizontală, printre umbre de fum și înserare. Surâdea unui gând: „Idila lor nici măcar n-a început. Se mai poate încă interveni. Dar trebuie deocamdată să-i dau un sfat. Povestea lui mă plictisește de moarte.” Își drese glasul.

– Să te duci la ea așa cum te-a poftit, „nu mai devreme de zece”. Fără voia ei, Trude puse nițel rânjet în acest citat. Poate chiar la zece jumătate. Nițică întârziere nu strică. Ai să fii lămurit cu atât mai repede.

– Crezi atunci că m-a chemat cu anumite intenții?

Trude își stăpâni o tresărire de neastâmpăr. În pantofii-sandale, picioarele ei se rotiră nervos, se înțepeniră întinse o clipă, vădind subțirimea elegantă a gleznelor. Cu prefăcut deliciu, trase din țigăreta Abdulah și urmări rotocoalele de fum, care se lărgeau în spirale, depărtându-se.

– O fi vrând să-ți citească în stele, mai știi?! Du-te la fața locului și pe urmă: văzând și făcând! Dacă n-ai altă treabă.

– N-am! A fost o vreme când mă trezeam în zori și saream din pat. Mă repezeam la fereastră ca la o trambulină și eram gata să mă arunc în văzduh ca într-o apă. Parcă soarele s-ar fi înhămat la sângele meu și m-ar fi tras din somn. Apoi, cu încetul, diminețile s-au lăncezit. Acum sunt grele și amare. Dar mi-e dor de trezirile acelea tumultuoase, de elanurile acelea fără scop. N-am mai avut de mult astfel de dimineți, Trude! Nici nu mai știu de când.

– *Autant dire*¹ că ți-e dor de tinerețe, *mon pauvre ami!* se înduioșă Trude. Trezirile acelea năvalnice sunt ale tinereții dintâi. Te cred că ți-e dor de ele. Dar n-ai să le mai întâlnești niciodată. Caută altceva!

– Senzația! exclamă Lucu. Numai ea mă scoate din toropeală. Privirile lor se pipăiră. Tăcere. Fiecare sorbi din paharul său.

Răsunară două lovituri ca două puncte rare ținute în parchet. Cu o sfortare dibace, imperceptibilă, Trude își lepădase pantofii de curelușe cenușii, unul după altul, pe parchet. Picioarele ei palide, cu unghii de jar, șlefuite cu grijă, străluciră acum pe pernele divanului lângă umerii lui Lucu. Cu vigoarea lor de aramă, pulpele și coapsele, ușor dezvelite, străluciau în toată grația și misterul lor. Trude se hotărâse la trucul acesta suprem, ca un comandant care și-aruncă în

¹ Cu alte cuvinte (fr.).

foc ultima gardă. Lucu se făcea că nu bagă de seamă nimic.

– Ești un Iosif, și-aduse el aminte, ai fost și ai să rămâi un Iosif.

O pauză grea de voințe care se atrag plutea în seara stătătoare. Trude își schimba la răstimpuri picioarele, ca și cum nu-și mai găsea locul, umplând tăcerea cu foșnetul animal și straniu al unui anotimp necunoscut.

Telefonul atunci izbucni strident ca un țipăt. Trude și Lucu tresăriră. El întinse mâna să apuce receptorul. Ca să-l ajungă, trebuia să se aplece peste genunchii ei, până la telefonul așezat pe o măsută de nuc.

– E Laura, spuse Lucu în șoaptă, ca și cum se temea să nu fie auzit.

O șovăială i se zugrăvise pe față. Telefonul suna mereu, cu o drăcească stăruință. Trude se încruntă.

– Lasă-l să sune, îl îndemnă ea, nu ești acasă.

Dar Lucu se întoarse pe o coastă, se întinse cât putu, strivind sub el picioarele lui Trude, și ridică receptorul.

– Da, Laura, eu sunt... sunt singur... studiam un dosar... Cum? Ai febră?... Dar bineînțeles că vin... vin într-un suflet... ba da, trebuie să te văd, măcar o clipă... *j'accours*¹.

Puse receptorul în furcă și, parcă sleit de efortarea lui de voință, își lăsă fruntea să se răcorească în pulpele lui Trude Resch. Acum se putea odihni în voie, dând drumul gândurilor și voinței. Așteptarea Laurei îl punea la adăpost de ispită. N-are să mai fie un Iosif. N-are să se mai ducă nici la doamna Ulmu. Peste o clipă are să se ridice și o să plece. Măinile lui neteziră cu regret coapsele și pulpele de lângă el, și când pogorâră la glezne le cuprinsă cu o apucătură de înecat care se pierde.

– Mă doare, gemu Trude închizând ochii.

– Să mergem, Trude, șopti Lucu fără convingere. Trebuie să plecăm imediat.

Trude își deschise pleoapele, clipind.

– De ce? întrebă ea mirată.

– Laura nu se simte bine. Are febră.

Trude se dezmeticise.

– Te minte.

– Nu se poate! Laura nu minte.

Glasul lui Trude sună sarcastic și aspru:

¹ Alerg (fr.).

– Îți cunoaște slăbiciunea și abuzează. Cum ajungi la dânsa, i-a și trecut febra. Poate chiar mai nainte. Ai să vezi!

Fără să-și dezlipească obrazul de pe genunchii ei, Silion își întoarse fața spre ea.

– Totuși, mă duc. Trebuie, negreșit!

Trude îi surăse cu amărăciune, cu înțelegere, cu dezgust.

– Bietul băiat!

Cu un suspin resemnat, se ridică pe jumătate. Surprinse încă o dată privirile lui Lucu înfășurând-o într-un bun rămas de dorință și părere de rău. Se înalță alene și se lăsă ca obosită lângă el, pe divan.

Silion se dădu mai întâi înapoi, dar peste o clipă căzu fulgerat cu fața înainte, cu respirația oprită, îngropându-și-o în grumazul ei parfumat. Șovăiră amândoi într-o ameteală supremă, oprți ca pe o margine de abis. Telefonul izbucni atunci din nou, mai strident, mai imperios ca înainte. Tremurând, Lucu apucă din nou receptorul. Trude își împreună mâinile, ca niște aripi de deznădejde și mânie. Și le duse la gură, să le muște. Cu capul în poala ei, Silion vorbea:

– Nu, Laura! Tocmai ieșeam pe ușă... Pornesc îndată... Negreșit, trec pe la farmacie...

Dintr-un salt, Trude se smulse de lângă el și fu în picioare, hotărâtă și dârză. Cuvintele clare ale Laurei răsunau în odaie, parcă purificând atmosfera:

– Eram sigură că ai plecat... am telefonat dinadins... să aud cum sună... în casa ta, din care ai plecat spre mine... Dar vino mai repede... sunt obosită și mi-e somn... mi-e teamă să nu adorm iar...

La poartă, lângă automobilul minuscul, smălțuit și nichelat ca o jucărie de lux, Trude și Lucu își strânsă mâna băieteste. Stropi rari, subțiri, prevestitori de ploaie. Pe buzele lui Trude întârzia un surăs de amărăciune.

– Iartă-mă, Trude, sunt dezolat.

– Te înțeleg, *mon pauvre ami*: „vocea stăpânei“!

– Nu mă duci până în strada Sălciilor? o rugă Silion.

Și din ochi îi arătă cerul plumburiu și amenințător.

– E singura întrebare pe care mi-o pui? îl dojeni Trude.

– Când ne mai vedem? rectifică Silion.

– Văd că știi lecția. Dar n-am să-ți fixez nici zi, nici oră: *pas si bête*¹! Îi întinse prin portieră mâna-i înmănușată. Drum bun, ce mai aștepti? Erai grăbit, pornește!

¹ Nu-s atât de proastă! (fr.).

– Nu mă iei și pe mine? se miră Lucu, neliniștit de culoarea văzduhului, care da în vânt.

În falduri de doliu, cerul pogora pe acoperișuri. Aerul avea un gust dulceag și sălcu de furtună.

– Îmi pare rău, *mon pauvre ami*, dar nu sunt înger! În clipa asta nu te pot suferi. Du-te pe jos!

Cu un sunet metalic, trânti portiera, urni motorul și porni. O răpăială cu bășici se dezlanțu pe urmă-i. În câteva clipe, trotuarul și caldarâmul străluciră* ca zincul sub șiroaiele de apă.

Silion își ridică gulerul treniului și o luă resemnat prin ploaie.

* În textul de bază: „străluci“.

CAPITOLUL 7

ÎNTÂLNIREA CU MATILDA

...A parcurs în neștire lungul drum care-l ducea la casa Feraru. Acum se strecura printre puținii trecători fără să-i vadă, plictisit de sine și supărat pe o viață în care totul se petrecea într-alt fel decât ar fi dorit el. Ploaia încetase. O lumină fără izvor inunda orașul. Din loc în loc, felinarele străluceau fantomatic în nimbul lor umed și bolnăvicios. Lucu înainta cu pași mărunți și rari, cu ochii în gol și fruntea înclinată, ca un om cufundat în gânduri. Ar fi tresărit dacă l-ar fi strigat cineva pe nume. Apelul telefonic care-l smulsese din repaosul lui pe divan îi dovedise, o dată mai mult, că el nu e decât o jucărie a întâmplărilor. Dacă n-ar fi fost un biet om plin de slăbiciuni și totdeauna surprins de împrejurări, n-ar fi trebuit să ridice receptorul când l-a chemat Laura. Și chiar dacă l-a ridicat, n-ar fi trebuit să cedeze chemării ei suave și neîndurate. Totdeauna, porunca ei îi sosea învăluită într-un suspin, cuvintele ei alcătuiau un cântec fără de moarte, un joc melodios de ape, într-o seară de cristal, spre stele. Supunerea lui oarbă când Laura îl cheamă, graba lui de a lăsa orice și de a da fuga să o vadă, drumul acesta prin ploaia care l-a pătruns până la oase nu însemna decât că el e robul unei patimi care nu iartă.

Ar mai putea totuși să-și dovedească sieși că nu e chiar așa. Ar mai fi un mijloc. Să între, de pildă, și să-i spună: „Am venit să te văd și să plec. Numai un sfert de ceas, și să plec. Sunt cât se poate de ocupat. Plec și vin mâine“. (Bineînțeles, nu-i va vorbi în felul ăsta. Știe el cum s-o aducă din cuvinte. Sau acesta le va fi înțelesul.) Și să stea într-adevăr numai un sfert de ceas, și să plece. Fiindcă

Laura îl crede când îi spune că e ocupat. Încrederea asta îl înduioșează și îl umple de remușcări. Lucu însă știe că nu va fi în stare să plece după un sfert de oră. O să rămână la ea până în toiul nopții, poate până în zorii zilei. Așa se întâmplă totdeauna.

Mai avea de făcut doar câțiva pași până la casa Feraru și, mașinal, își caută cheia în buzunar. Dar se opri deodată. Pe trotuar, în poarta casei, se afla Matilda Feraru, sora Laurei. Primul lui gând fu să dea înapoi. Era însă prea târziu. Înaintase ca un somnambul, puțin lipsise ca mâinile lor să se întâlnească pe ivărul metalic. Felinarul de fier forjat al casei îl scâldea în lumină. Lucu se înclină, scoțându-și pălăria, pe care o strângea cam tare de margini în mână, dimpreună cu trusa lui de chei. Un salut de o gravitate cam solemnă, asemenea unei plecaciuni de condoleanțe, ca și cum s-ar fi găsit în fața unei văduve în mare doliu, cu toate că Matilda era de o extremă eleganță, îmbrăcată într-un costum *trois pièces*, cu o jachetă de piele de antilopă, totul de la beretă până la pantofi de culoarea drojdiei de vin. Ea îi răspunse cu un semn din cap abia vădit și rămase locului.

– Dacă-mi dați voie, rosti el ca să spună ceva, și numaidecât, simțind că pâlise, se aplecă nițel să deschidă poarta, fără să izbutească însă dintr-o dată.

Nu nimerea în gaură cheia. Mâna îi tremura ușor.

Clipa de care se temuse ca de o fatalitate, o vreme atât de lungă, sosise în sfârșit. Pentru el era clipa destinului, clipa în care nu mai ai ce face. O dorise, fiindcă știa că e de neocolit, și o ocolise cu prețul unei atenții de fiecă minut. Întâmplarea din seara asta nu era câtuși de puțin surprinzătoare. Surprinzător nu era decât faptul că nu se întâmplase mai demult. Și poate că totul are să se oprească aci. Umbre tăcute, ei vor intra unul după altul în casa Feraru și fiecare are să se ducă la locul lui fără să-și mai spună un cuvânt. Erau ca doi străini. Ce mai puteau să-și spună oare?

Poarta, în sfârșit, se deschise.

– Un moment, te rog!

Era Matilda care vorbise, și Lucu se opri cu cheile în mână, cu pălăria pe cap, cu fața întoarsă spre ea, ca un om care așteaptă să i se poruncească. De mult nu-i auzise glasul răgușit și patetic, glasul ei de cântec de tavernă. Și-a păstrat înfățișarea ei de stăpână, cu fruntea sus, și nu pare câtuși de puțin turburată. Observă pe figura subțire și arămie a Matildei vagi urme de oboseală, o paloare discretă, nu lipsită de trufie, un fel de patină de nobleță, adaosul insidios al anilor.

– Poți să mă însoțești câțiva pași? Vreau să-ți vorbesc, adăugă Matilda și se depărtă încet, fără să-l aștepte.

Punându-și grabnic cheile în buzunar, Lucu o urmărea cu ochii. Mersul ei nu se schimbase. Era în el desăvârșita armonie de mișcări și de linii din mersul unui cerb. Încuie poarta la loc și se grăbi să o ajungă.

– Viu de la Fiereni, începu Matilda, privind țintă înaintea ei. E mai bine că te-am întâlnit, tocmai vroiam să-ți vorbesc.

– Și eu vroiam să-ți vorbesc. Matilde, vroiam mai de mult, răspunse Lucu și se opri, mirat de propria lui îndrăzneală.

Glasul îi sunase fals și pițigăiat ca al unui om în mare încurcătură. Un hermafrodit care se dezvinovățește.

– Nu prea văd ce-ai putea să-mi spui, sună răspunsul Matildei. Eu vreau să vorbim afaceri.

„Dacă vrea să vorbească de afaceri, gândi Lucu, are să vorbească și despre altele. Am să insist.“ Își înalță fruntea, își lungi gâtul, își luă o privire severă, imitând atitudinea de lebădă neagră a Matildei.

– Vreau totuși, Matilde. Ți-am scris de câteva ori, dar n-ai deschis scrisorile. Te rog acum să mă ascuți. Numai câteva cuvinte...

– Și ce-ai dori, mă rog, să ascult?

– Nu sunt atât de vinovat pe cât crezi, Matilde. Asta vream să-ți spun. M-ai judecat fără să mă ascuți și ai luat hotărâri pripite... Aș dori...

– Încetează, te rog! îl întrerupse tăios Matilda. Să nu răscolim. Credeam că-ți pot vorbi de anumite treburi care te privesc, măcar indirect. Văd însă că ar fi fost mai bine să fi recurs la un avocat.

Fiece capăt de frază fusese rostit pe un ton răspicat care nu îngăduia replică. Ajunseseră la capătul străzii. Matilda se opri și-i făcu față.

– Iartă-mă, Matilde, se scuză Lucu, spune-mi, numai ce-aveai de spus.

Cu același pas, Matilda se întoarse și o luă înapoi în josul străzii. Lucu o urmă. Amenințarea cu avocatul trezise în mintea lui o imagine aproape familiară: chipul unui tânăr scund și oacheș, a cărui existență îi făcuse lui mult sînge rău odinioară. Care va să zică, sunt tot împreună, își zise el. Mergeau alături, fiecare cu gândurile lui.

Matilda rupse tăcerea.

– Vreau să vând, spuse ea, am un cumpărător bun.

– Să vinzi? Ce anume? se miră Lucu.

Cu un semn din cap, Matilda îi arată masa întunecată a casei Feraru pe ai cărei plopî umezi de ploaie tremura lumina lam-padarului.

– Vând casele și moșia și plec.

– Cum? Vinzi și Fierenii? (Era și o dojană în mirarea lui Lucu.)

– Nu mă mai ține nimic aici. Glasul Matildei pogori, deveni grav. Vând totul și plec.

Silion căzu pe gânduri. Într-adevăr, nu se așteptase la această veste. Dar din spusa Matildei: „Nu mă mai ține nimic aici” înțelegea că Matilda nu mai are nici o legătură sentimentală, nici chiar cu avocatul. Matilda îl pândea cu coada ochiului.

– Ai ceva împotriva?

– Firește că nu. Mi se pare totuși ciudat... să vinzi Fierenii...

– Da, leagănul familiei... Copilăria, părinții, bunicii; știu cântecul. Vând! adăugă ea, dârz.

– Ești stăpână pe averea ta, întări Lucu, dar trăgeam nădejdea că totuși, până la urmă...

– Până la urmă, ce? îl întrerupse cu un glas întunecat și agresiv Matilda. Întrezăreai vreo soluție? Tonul ei deveni sarcastic. Sau poate vreun compromis? Fă biște și comunică-i soră-mii hotărârile mele! Sper că o vei sfătui să nu se opună. Coproprietatea asta nu mai are nici un rost.

– Am s-o sfătuiesc, făgădui Lucu îngândurat.

Descătușarea Matildei de dragostea cu adevărat maternă pe care o avusese pentru Laura și indiferența ei față de tot ce o lega de trecut i se părea lucru nefiresc.

– Desigur, are dreptul să se opună. Asta m-ar întârzia câteva luni. Nu văd însă de ce mi-ar face șicane. Vocea Matildei se umplu de subînțelesuri. Eu nu i-am făcut niciodată șicane.

– Sunt încredințat că Laura n-are să se opună, afirmă Silion, ca și cum n-ar fi înțeles aluzia.

– Îmi place s-o cred. Are prilejul să fie generoasă. (Pe întuneric, Lucu își dădu seama că se înroșește.) Orice-ar fi, eu mă bizui pe buna dumitale influență.

– Va fi așa cum vrei, Matilde, așa cum vrei, o asigură Lucu, smerit și sfios. Nu uitase izbucnirile de odinioară ale Matildei. Umblau ca sub un nor amenințător.

– Știi bine, reluă Matilda, că la moartea tatii eu am fost aceea care am plătit datoriile, eu am sustras și am ascuns, noaptea, recolta amenințată de sechestrul, și până la urmă tot eu am salvat averea

părintească. Laura n-a știut nimic. Am ținut-o departe de orișice grijă. Iar mai târziu (Matilda făcu o pauză, ca să-și aleagă cuvintele) tot eu m-am zbatut cu treburile și cu socotelile, ca o slugă credincioasă.

– Da, Matilde, așa a fost, întări Silion, căruia toate aceste amănunte îi erau bine cunoscute.

În teama lui subită de a nu stârni mâniile Matildei se strecurase un alt gând. După atâta vreme, el și Matilda se regăsiseră singuri pe strada pustie, cotropită de toamna cețoasă, în preajma casei Feraru. Pașii lor răsunau la unison, ființele lor se bucurau de aceeași gânduire, tainică și prietenoasă, a nopții comune. Și el nu vedea la Matilda nici o turburare, nici o șovăire în nepăsarea ei. Soarta se împlinise și nu le mai cerea nimic. Cum era oare cu puțință?

– Și unde ai de gând să pleci? întrebă el deodată.

– Unde-o vede cu ochii, răspunse ea, înălțând din umeri.

Toată lumea era a ei. Ajunseseră în fața porții casei. Matilda se opri.

– Dar ce-ai de gând să faci, insistă Lucu, pleci singură?

– Mă privește!

Lucu închise pleoapele, își opri o clipă respirația. În bătaia felinarului, chipul îngust al Matildei, cu ochii învăpăiați de lumini negre, strălucea de o paloare supranaturală.

– Așadar, ne-am înțeles, încheie ea, contez pe dumneata. Eu nu mai intru. Mă duc în oraș. Noapte bună!

Și, fără să-i întindă mâna, se depărtă pe trotuarul pustiu.

Opri în poartă, Lucu o urmări cu privirea până ce statura ei impunătoare și zveltă se topi în noapte. Încă o dată, încercă să ție capul sus, să-și tragă umerii înapoi, de parcă s-ar fi plâsmuit din nou, după chipul și asemănarea mândrei Matilda. Băgă de seamă însă că îi venea greu. Atunci, scoase cheile din buzunar, descuie poarta și pătrunse în curtea casei Feraru.

CAPITOLUL 8

SURORILE FERARU

*„We are such stuff as dreams are made of, and
our little life is rounded with a sleep.“¹*

SHAKESPEARE

Casa Feraru, în care, cu o cheie ce-i fusese anume dăruită, Lucu intra fără să mai bată, era o clădire veche și părăginită, așezată în cel mai central cartier al orașului. Tabla care odinioară, prelungind acoperișul, căptușise ca o platoșă mansarda pe din afară, fusese de mult înlocuită cu carton asfaltat, menținut pe chereștea cu șipci de lemn verticale. Acest amănunt sporea cu o notă de doliu înfățișarea de părăsire și ruină a imobilului. Construcția se ținea încă dreaptă, cu cornișele ei sculptate și balustrii ei plăpânzi, teferi încă, de la intrare: semăna cu una din acele frumuseți, faimoase pe vremuri, care păstrează până la adânci bătrâneți urmele șterse ale strălucirii de altădată. Era de mirare cum a putut dăinui o atât de sumbră paragină în acea vecinătate de birouri elegante și magazine de lux adăpostite în naltele zidiri modernizate. Plopi și salcâmi venerabili străjuiau grilajul ruginit și meterezul lepros care, sprijinindu-se pe calcanurile megieșe, împrejmuiiau curtea năpădită de boschete. Vegetația descătușată se răsfăța în felurimea ei de liliac și trandafir desfrunzit, de tufe de merișor veșnic verzi, de arbori funebri și grațioși de thuya, crescând într-o îmbulzeală atât de sălbatecă și îmbelșugată, încât, chiar în acele săptămâni supreme de toamnă,

¹ Suntem făcuți din aceeași substanță ca visul, și scurta noastră viață se împlinește cu un somn (engl.).

curtea din fața și din spatele locuinței, în ciuda crengilor spectrale care se crispau în văzduhul palid, alcătuiau un abis de întunecimi și de taină, mirosind a mucegai.

Laura Feraru locuia singură aici la parter. Sora ei mai mare, Matilda, se mutase la etaj, sub mansarda pustie, punând astfel capăt unei conviețuiri ce nu se mai putea prelungi. Își păstrase însă dreptul la intrarea principală. Această despărțire se întâmplase mai de mult, în împrejurări oarecum dramatice. Și dacă Matilda alesese de bunăvoie etajul cel scund de sub mansardă, cu trecerea prin holul comun, cu scara de stejar ce ducea sus la ea, a fost ca să-și afirme o dată mai mult spiritul de jertfă, dezinteresarea și disprețul ei față de bunurile vieții. Așa se spune. Alții însă susțin că numai trufia o hotărâse la o alegere care o silea să treacă, zi după zi, an cu an, prin locurile unde suferise o grea dezamăgire și umilință. De altfel, când o căutai era mai mult plecată. Când găseau deschisă ușa salonului de la intrare, prietenii Matildei, veniți să o viziteze, se opreau un minut și intrau să schimbe câteva cuvinte cu Laura, nemișcată pe divanul ei. Dar nu se așezau niciodată și căutau să vorbească încet – fără să pară că o fac dinadins, pe un ton confidențial – despre lucruri mărunte, de toate zilele. Numai Matilda nu se oprea și trecea fără să se uite în jurul ei, ca și cum se afla într-o casă pustie, în care vetustele trepte trosneau sub pasul ei sprinten și grăbit.

...Lucu pătrunse în vestibul. Îl întâmpină de îndată mireasma obișnuită și slabă care zăcea ca un sezon statornic în încăperile de jos: parfumul demodat de mosc. Dădu cu ochii de cuierul în care atârnav de ani de zile zgarda și lanțul unui zăvod defunct și care lăsase amintiri duioase în familie. Până în ziua de azi se mai pomenea de el. Această zgardă, veșnic la locul ei, căpătase pentru Lucu o valoare de simbol. Simbolul destinului său, sfâșietor ca un geamăt înăbușit. Un destin de monotonie și de repetiție a tot mereu acelorași rituri și amănunte. Așa credea el uneori.

Se opri și ascultă o clipă. Nu se auzea nimic. Așteptă. Dar statura solemnă și rigidă a Laurei nu se ivi nicăieri. De obicei, Laura îi ieșea în cale cu pașii ei mici, sacadați și mecanici, revărsați la urmă într-un singur pas mare, care i-o aducea ca într-o cădere și i-o lăsa întreagă în brațele aruncate pe după gât.

Tiptil, Sillion străbătu holul clarobscur, care trezea într-însul tot aceleași amintiri. Neașteptata întâlnire cu Matilda i le învia cu o intensitate de halucinație. Înainta cu mintea absorbită de icoanele trecutului. Prezentul îl smulse o clipă dintre ele.

Găsi întredeschisă ușa Laurei. Interiorul îi apără nimbat de o ceață adâncă și joasă, de violet misterios. Marginile odăii nu se vedeau. Se pierdeau în bezne. Stourile, de un albastru-întunecat, fuseseră trase și apropiate cu grijă. Nici o rază nu străbătea prin ele. „Semn de mare migrenă sau de oboseală de moarte“, gândi Lucu. Mireasma de mosc de la intrare plutea și aici, întetită. Este parfumul predilect al Laurei, și toată casa e îmbibată de el, ca un sanctuar.

Silion se strecură printre draperii înăuntru și rămase în prag cu respirația oprită. În pernele umbrite de răsfrângerea suavă a unui abajur de mătasă, Laura dormea. Chipul ei, precizat de acea savantă lumină de criptă, ce se revărsa de-a dreptul pe trăsăturile-i subțiri, părea de o frumusețe fără greș. O atmosferă de reculegere, aproape evlavioasă, iscusit ordonată, plutea în jurul acestei adormite arătări, de o paloare de sfântă. Într-un bășug suspect, care părea și el orânduit de mai înainte, pentru un efect anume, pletele ei de un blond metalic îi conturau obrajii înguști, iimitându-i, ca să se reverse pe umeri, printre dantele. Ca într-o halucinație, Lucu văzu în toate acestea pregătirile pe care le fac unele sinucigașe în preajma somnului lor de veci. Cunoștea pe de rost frumusețea Laurei și în amănunt. Dar rămase câteva clipe în contemplare, fără să-și poată desluși pricinile noi, care cu o liniștită putere îl îndemneau să o admire și mai mult. Chipul ei avea darul să i se pară tot mereu altul, după gând, după oră, după lumină, și să-i arate rând pe rând viața, bucuria, dragostea, părerile de rău, surâsul și lacrimile lumii și vremelnicia tuturor lucrurilor, totul sub o înfățișare extatică, dar împăcată cu sine și dureros de duioasă și de blândă. Aci era taina supunerii și robiei lui. O înțelese încă o dată, dar acum, în fața Laurei adormită în farmecul ei, răzvrătirea lui se spulbera, mânia lui pe sine însuși i se părea o rătăcire și era ca un călău căruia îi scapă fierul din mâini.

Cuprins de o veche teamă, care-l încerca mereu când pătrundea târziu, ca într-un altar al somnului, în iatacul întunecat, Lucu își aținti auzul și ascultă, până ce respirația ritmică și liniștită a Laurei ajunse la urechile lui. Nu, Laura nu murise. Dormea într-adevăr. Dormea somnul ei atât de adânc, ce pogora dincolo de adormire și de vis. Plutea undeva la suprafața neantului. Lucu nu sosise la timp. Nu trebuia să o trezească. Așa cum zăcea acum în deplină părăsire de sine a somnului ei depărtat, asemănarea ei cu Matilda era și mai vădită. O asemănare de surori gemene, cu toate că exista între ele

deosebirea de culori și de etate. Cu opt ani mai tânără, Laura părea o copie poetizată a sumbrei, sălbaticii și grațioasei creole care și din această pricină o iubise nu numai ca pe o soră, dar și ca pe un copil al ei.

Lucu își desprinsese privirile de Laura. Ar fi fost ispitit să o vegheze pe un fotoliu până ce ea s-ar fi trezit. Dar ceva îl îndemna să iasă din zona magnetică în care voința și luciditatea i se topeau ca în volutele unei taverne de opium. Cu aceeași băgare de seamă cu care intrase, Lucu dădu înapoi prin draperii, avu dibăcia să nu se poticnească de praguri și, cu pași de păslă, trecu să aștepte în camera vecină. Aci domnea o atmosferă cenușie și friguroasă, în care ardea o lampă zgribulită, făcută dintr-un bec obosit. Ferestrele dădeau spre nord. Niște învelitori gălbejite, odinioară albe, care îmbrăcau canapeaua și fotoliile, sporeau senzația de frig și pustietate nelocuită. Aici mireasma de mosc nu se mai simțea și mirosea numai a frig și igrasie. Lucu se întinse pe canapea și-și rezemă capul de mânerul ei costeliv. Oglizile ovale, cu apele lor turburi încercuite în poleială cojită, îl priveau solemn și glacial. Aci fusese dormitorul Matildei. Pe atunci, toată viața se strânsese în camerele de la parter, iar cele de la etaj fuseseră părăsite în voia prafului și a pânzelor de păianjen. Pe locul îngusteii canapele franțuzești cu droturile obosite, pe care acum se chinuia Lucu în așteptare, se aflase divanul confortabil al Matildei. Poate că trupul lui Lucu ocupă astăzi în spațiu tocmai locul pe care-l împlinea odinioară trupul Matildei. Pe atunci, divanul Matildei fusese pentru el o obsesie, care chema fără greș în mintea lui imaginea corpului stăpânei. Niciodată, gândea el, nu s-ar fi putut găsi pentru corpul mândru, ager și catifelat al Matildei un divan mai potrivit, un divan în care să te pierzi și să te regăsești, călătorind în doi, pe mările somnului. Dar niciodată în casa asta ei n-au fost singuri, cu adevărat împreună. N-a rămas nici o singură noapte în camera ei, nici nu s-a furișat cândva, pe întuneric, din patul lui de oaspete în culcușul Matildei, în serile când rămânea să doarmă la ele. În privința asta, Matilda a fost neînduplecată. Nici măcar într-unele după-amiezi de vară, când toți ai casei dormeau, nu i-a dat voie să se lungească măcar un sfert de ceas lângă ea. O cuprindea groaza la gândul că Laura ar fi putut să simtă ceva, Laura care știa totuși de legătura lor și o binecuvânta și care era și pentru el ca o soră. Dar Matilda era de părere că nu trebuia să arate Laurei priveliștea impudică a unei fericiri de care ea nu poate să se bucure. Într-adevăr, cum ar fi putut Matilda

să se răsfete în brațele iubitului la gândul că Laura, cu ochii mari deschiși în întunericul nopților ei albe, ar fi surprins fără să vrea șoaptele, sau fie și numai răsuflul amantilor adormiți? Căci orele acelea nesfârșite de repaos silit, în care Laura dormea pe apucate, îi stricase rânduiala somnului. Ea se trezea mereu în toiul nopții, aprindea lampa și citea sau aștepta în tăcere pe întuneric să vie zorile, sau un alt val de somn, care să o poarte în piuitul păsărilor treze, să vie revărsarea cea mare a dimineții să o libereze. Și atunci Laura se ridica anevoie din așternut. Într-o rigiditate de statuie, își petrecea unul din halaturile ei de mătasă brodată cu fir, ca odăjdiiile, și nu-și mișca decât brațele și mâinile ei lungi de ctitoriță zugrăvită în biserici. Și după o ezitare dramatică, izbutea să se urnească din loc, cu pași minusculi, dreaptă și țeapănă ca o păpușă mecanică, și uneori se încumeta – dar asta se întâmpla mai rar și venise numai cu vremea – să străbată încăperile drept pe la mijloc. Mergea prin casă sprijinită într-un baston și ținându-se de mobile. Lucu și Matilda o urmăreau cu emoția cu care ar fi supravegheat cele dintâi încercări de a umbla ale unui copil. Inima li se strângea dureros. Și aplaudau cu suflul la gură, istoviți de efortul ei, pe când Laura, cu un surâs de vedetă istovită, se lăsa să cadă pe un fotoliu și le mulțumea din priviri. Răsfătăță și tristă, căuta să le dea curaj celor doi amanți și să se îmbărbăteze și pe sine.

Matilda o îngrijea fără încetare. Contrastul dintre ele era și mai izbitor în orele de viață comună. Una în neconținută mișcare și zburcium, cealaltă veșnic scufundată în fotoliu sau întinsă pe divan. Cu fiecă gest al ei, cu fiecă răsuflare, clipele Matildei defilau încărcate de voluptăți simple, ca niște ostași care își poartă trofeele în triumf. Când vorbea, spațiul răsună de vibrații voioase. Râsul ei de amazoană, răsfățat și sălbatec, se revărsa molipsitor. Îi plăcea să poruncească și să aibă grijă de stăpân, care nu discută, și nu pierde un minut fără să-l folosească, dar asta nu însemna că nu-și vede de plimbările călare dimineța la Șosea, nici că uită să danseze în așa chip încât dansul pare că e singura ei îndeletnicire. Începea pe înserate și nu înceta înainte de revărsatul zorilor. Laura, dimpotrivă, nu lua parte la nimic. Pentru ea, viața îndeobște, ca și viața din jurul ei, era un spectacol indiferent. Râsul ei nu izbucnea ca o nesfârșită cascadă a bucuriei, ci se desfășura în tăcere, ca o revărsare de lumină spirituală, iar în zâmbetul ei pluteau o taină uitată și o făgăduială de fericire paradiziacă. Toate acestea, Lucu le gândise dintru început și i le spusese și ei cândva.

Matilda spera mai cu putere decât Laura în vindecarea acesteia. Îl chemase pe Lucu într-ajutor, și el îi răspunsese fără șovăire. L-a rugat să-i ție de urât Laurei, ceea ce n-a însemnat pentru el un sacrificiu. Matilda era mulțumită că în felul acesta Lucu aproape că nu se mai mișca din casa lor, iar ea în schimb mai putea să dea câte o raită prin dancierile de lux, în fruntea unei bande sclivisite și oxigenate de june făpturi cărora li se părea că a ucide timpul și a-l ucide în acest chip e o farsă pe care o joacă destinului. Lucu rămânea singur cu Laura ore întregi. Nu se mai sătura de priveliștea frumuseții ei calme și expresive. Putea să stea de vorbă cu ea la nesfârșit. Descoperi că în ce privește cărțile și poeziile aveau aceleași gusturi. Erau ca doi complici, doi conspiratori, dar fără alt scop decât sextetul lor. Înțeleseseră, fără să și-o spună, căci lucrul acesta făcea parte din tainele lor nevorbite, că există pe lume ceva care e numai pentru ei și de care Matilda a fost treptat îndepărtată. Dar asta nu s-a împlinit decât pe încetul și numai după ce încercaseră în zadar să o atragă și pe Matilda în petrecerile lor nemișcate și monotone. La început, Silion, care îmbrățișase cu pasiune rolul de lector al Laurei, a căutat să trezească și în Matilda interesul pentru poezia și muzica rafinată. Nu se poate spune că Matilda n-a pus multă bunăvoință ca să le intre în voie sau că n-ar fi fost în stare să înțeleagă unele pagini de versificație ermetică și să asculte cu interes discurile lor, alese cu grijă. Dar cu acest prilej, și el, și Laura constatară o dată mai mult ceea ce știau nu de ieri de alaltăieri: că Matilda nu e o ființă care poate să stea multă vreme într-un loc. Oricât meșteșug punea Lucu în citirile sale, modulându-și glasul pe o linie discretă, ca să nu cadă în patos, nu treceau multe sferturi de oră, și deodată Matilda izbucnea, spunându-le că îi este cu neputință să asculte mai mult fără să adoarnă, și până la urmă declara că singura lectură suportabilă *à la longue* e numai și numai romanul polițist inteligent, iar singurele discuri care nu te obosesc sunt cele cu muzică de dans. Ei nu se îndoiau, totuși, de inteligența și de gustul Matildei, și într-adevăr: puterea ei de pătrundere anevoie își găsea perechea.

– E o inteligență electrică, spunea Sabin, avocatul ei, e o minte care pricepe și străbate cu iuteala fulgerului problemele cele mai complicate, dar tocmai de aceea nu întârzie mult asupra lor și nu știe să savureze pe îndelete plăcerile vieții.

Lucu și Laura se însingurară în citirile și comentariile lor infirmite, în mărturisirile lor întortocheate și în plăcerea împărtășită,

mereu și mereu nouă, de a-și recunoaște subțirimea lor de cugetare. Sillion găsea că nimeni nu știe să-l asculte și nu-l înțelege mai bine decât Laura, iar ea, la rândul ei, îi dăduse dovada celei mai depline încrederi: îi povestise dragostea ei. Fusese logodită, puțin înainte de a se îmbolnăvi, cu un ofițer de marină, cu vreo doisprezece ani mai în vârstă decât ea, ceea ce o încredințase că e iubită nu numai cu patimă, dar și cu un sentiment de protecție, de care simțise întotdeauna nevoie. Cununia trebuia să se facă la Fiereni, dimineața la primărie, iar pe înserate la biserică, după care urmau ospățul și serbarea de nuntă la conac, sub jupiteriana oblăduire a conului Iordanache, cel care avea și menirea de a oferi miresei brațul ca să o ducă la altar. De două ori în decursul aceleiași luni, logodnicii făcuseră câte un drum la Fiereni și înnoptaseră acolo pentru a grăbi pregătirile. Conul Iordanache nu mai știa unde îi este capul. În viața lui nu muncise atât. Răgușise. Bătrânele și prăfuitele încăperi nelocuite fuseseră deretecate și apoi șlefuite ca niște diamante. Numai câteva zile îi mai despărțea de duminica hotărâtă. Dar într-o după-amiază lăncedă de iunie, Laura fu cuprinsă de acel somn misterios de care auzise vorbindu-se în basmele copilăriei. Zile și nopți a tot dormit. La deșteptare nu s-a mai putut ridica din pat. Logodnicul a vegheat-o și a îngrijit-o luni după luni. Poate că și-o fi dat seama într-un târziu că nu avea stofă de martir, căci, după o patetică explicație cu Matilda, a dat bir cu fugiții. Aceasta era povestea Laurei. Surâsul ei resemnat și duios îi vorbea lui Lucu de împăcarea ei cu oamenii, cu egoismul lor și cu vitregia sorții.

Lucu găsisese în Laura un duhovnic. Aștepta cu nerăbdare ceasul când va fi singur numai cu ea, ca să-i povestească de micile neînțelegeri dintre el și Matilda, de bănuielile lor reciproce și chiar de răzbunările lui de om gelos, adică de aventurile și plăcerile lui lăturalnice, de care se rușina în sinea lui pe urmă. Cu zâmbetul ei de vestală, care plutea dincolo de bine și de rău, Laura îi dăruia iertarea dorită:

– Nu e nimic, nu te prăpădi cu firea: omul gelos înșală ca să i-o ia înainte celuilalt și apoi își face sieși scene de gelozie, ca să se dezvinovățească. Dar emoțiile și amintirile curate rămân; asta e totul.

Vorbea uneori ca o femeie cu multă experiență și care a cunoscut toate plăcerile și tainele dragostei. În clipele acelea, Lucu ar fi vrut să știe mai multe. Romanul ei neisprăvit cu logodnicul marinar i se părea plin de mistere nedezlegate și de câte ori i-a mai

pomenit, cu precauții, de vremea logodnei ei, căutând să dobândească ceva amănunte, Laura a schimbat vorba sau a tăcut ostentativ. Într-o zi, a întrebat-o de-a dreptul:

– Spune-mi: ai fost a lui, sau nu?

A primit întrebarea lui fără să tresară și cu un surâs de care Lucu s-a rușinat.

– Ții mult să știi? l-a întrebat la rândul ei Laura.

Lucu simțea că nu mai poate da înapoi. A plecat capul.

– Da! a rostit el.

– E o întrebare brutală, i-a spus Laura.

Și îl privea drept în ochi, cu privirile ei mari, întristate. I-a luat mâinile între ale lui.

– Iartă-mă, am vrut să știu.

– Și acum nu mai vrei? (Parcă se juca cu el.)

– Nu! îi fu răspunsul. (Mințea.)

– N-am fost a lui! continuă Laura, încet.

– Și îți pare rău? întreabă Lucu.

– Nu pot să spun, îi răspunse Laura, după câteva clipe de șovăială. Nici eu nu mai știu.

A urmat între ei cea dintâi tăcere care a fost altfel decât tăcerile de până atunci. În seara aceea, Lucu s-a dus să doarmă singur, acasă.

Dar în dimineața următoare, la opt și jumătate, Matilda era din nou la el. Venise devreme, cum obișnuia, ca să plece înainte de amiază, ca și cum ar fi avut de dat socoteală unui bărbat gelos. Ținea ca plecările și întoarcerile ei să nu dea de bănuț.

– Exagerezi, îi spunea Lucu, îți închipui că Laura crede că amorul nostru e doar platonice?

– Tu nu cunoști femeile, îi răspundea Matilda, păcat de experiența ta! Noi trăim din imaginație mult mai mult decât voi. Nu vreau ca Laura să știe precis când anume sunt la tine și când nu.

Dar n-aveau vreme pentru controverse, clipele lor se mistuiau în flăcări, și în scurtele răgazuri care urmau, tolănit lângă trupul ei de chihlibar întunecat și răsuflând printre plețele ei parfumate și negre ca iadul, Lucu se legăna cu gândul că e înlănțuit de o bacantă întoarsă din poveste anume pentru îmbrățișările lui.

Poate că nu o făcea dinadins. Dar de câte ori venea diminețile la el, Matilda lua hotărârea să o plimbe spre seară pe Laura la Șosea. Poate că se mângâia cu gândul că răscumpără bucuriile dragostei ei, de care Laura e lipsită, sau încerca să-i risipească gândurile îndrep-

tate, credea dânsa, într-un sens neîngăduit și turburător. Și plimbarea urma neapărat. La început, Chevroletul astmatic al lui Lucu fusese de mare folos în acest răsfăț, dar mai târziu, răzgândindu-se, Matilda dădu preferință unui taxi de lux sau unui birjar jugănit, cu fața zbârcită ca un ciorap, una din cele mai din urmă rămășițe ale Bucureștilor de altădată. Lucu nu mai stătea la volan, lângă șofer, ci în fundul trăsorii, între ele.

În această zilnică plimbare cu trăsura între cele două femei, Eucu își găsea rostul vieții lui fără de scop. Lumea se schimba la față, și în jurul lui se răsfăța paradisul. O plantă între două adieri, între două miresme. Era prizonierul benevol al unei amante și al unei surori suferinde, copilul mare al celor doi îndrăgostiți.

– Sărut-o, îl îndemna Matilda, e copilul nostru.

O privea cu o încântare care ar fi dumirit pe orișicine de ce Matilda nu se mai măritase. Avea un copil frumos, care mai era și suferind. Asta îi ajungea. În asemenea împrejurări, un soț ar fi fost ceva de prisos. Matilda nu părea să fie una dintre acele femei care simt nevoia unui stăpân, ci numai a unui amant care să nu devie însă prea gelos. Niciodată Lucu n-ar fi sărutat-o pe Laura din propriul său îndemn. Firea lui nu se risipea în sărutări, ca a Matildei. Dar Matilda îl îmbia s-o facă la fiecă sosire și plecare a lui din locuința lor.

– Cum, îl certa ea, așa se vine? Așa se pleacă? N-o săruți?

În pregătirile lor înfrigate pentru plimbare, o ajutau amândoi să coboare din pat: unul îi ținea halatul, altul îi potrivea papucii, pe care, cu picioarele ei de fildeș, Laura îi dibuia pe covor fără să-i nimerească, sau o pieptăneau în grabă, smulgându-i câte un fir lung de păr blond-roșcat și scâncete pisicești de suferință. Apoi Lucu o ajuta la opintirea ei supremă, când da să se ridice. Laura îi refuza brațul. Ținea să ajungă singură, fără baston, cu pașii ei hașurați, până pe platforma scării, unde aștepta trăsura. Dar, ca de obicei, nu izbutea până la capăt și din când în când se rezema cu mâinile de pereți. Într-un rând, oprită în pervaz și roșie la față, s-a întors spre Lucu:

– Nu-i așa că nu se cunoaște prea mult că sunt o infirmă?

La întoarcere cinau în sufrageria spațioasă, luminată până mai ieri numai cu gaz aerian. Luminatul acesta, foarte potrivit cu zidurile căptușite cu stejar și cu mobilierul greoi, construit aci o dată cu casa, n-a fost înlăturat decât mai târziu, și asta nu din pricină că Matilda ar fi vrut să se țină în pas cu vremea. Nicidecum.

Numai o întâmplare neașteptată a hotărât-o să introducă electricitatea în cel din urmă imobil care pe strada Sălciilor mai păstra încă lămpile cu sită Auer. A fost într-o seară târzie când se întorsese de la o petrecere. Era la câteva luni după îmbolnăvirea misterioasă a Laurei. În casa cufundată în întuneric, a găsit-o pe Laura aproape asfixiată în camera ei cu ferestrele închise, în care plutea un miros intens de gaz aerian. Readusă la viață, Laura a tăgăduit cu îndărătnicie că ar fi avut de gând să se omoare. Și dacă mai vine vreodată vorba despre asta, tăgăduiește și în ziua de azi. Dar Matilda a desființat gazometrul anacronic și s-a rostit pentru progres.

Când Lucu înnopta la surorile Feraru, i se făcea patul pe un colțar de sub scara din hql. Pe dreapta și pe stânga holului se deschideau dormitoarele celor două surori. Ușile rămăneau date de perete toată noaptea.

Lucu își lua în primire ungherul lui confortabil. Atunci urma un răstimp în care policandrele din tavanul înalt dispăreau într-un haos de nepătruns, iar în odăi, la nivel scăzut, se instala un clarobscur misterios, prielnic pregătirilor de culcare, adică acelui fantomatic du-te-vino în halatul și papucii vieții de familie. După un răgaz pe care îl socotea îndestulător pentru acest domestic preludiv, cu glasul ei de comandă, Matilda puneă întrebarea:

– Sunteți gata?

Și, fără să mai aștepte răspunsul, dădea semnul stingerii, apăsând un buton la tabloul de electricitate. Beznele puneau stăpânire spontan pe încăperile fără margini.

Dar după câteva clipe de tăcere, convorbirile reînviu pe șoptite și sfioase, și mai apoi cu jumătate glas pe întuneric. Erau mai întâi niște întrebări răzlețe, ca niște iscoade șovăitoare într-o tabără ațipită. Apoi se înfiripau aluzii la întâmplările mărunte ale zilei și care își căpătau de-abia acum adevăratul tâlc și însemnătate. Amănunte pierdute, luminate de câte un cuvânt, comentarii așa cum se fac după miezul nopții, spuse pe un ton de mărturisire și de apropiere de la suflet la suflet. Treptat, răspunsurile se făceau tot mai rare, cineva se depărta de ceilalți doi și aluneca pe nesimțite dincolo de neguri. Era Matilda care adormea cea dintâi. Uneori de-abia își rezema capul în perne, și nu mai știa de nimic. Lucu și Laura, însă, își continuau până în zori spovedaniile lor, făcute din nimicuri. Începea pentru ei o ciudată singurătate. Nu puteau să facă lumină, pentru că, în această casă plină de sfesnice de argint, de bronz de toate mărimile și din toate vremurile, flăcăria unei

lumânări ar fi răsfrânt pe toate metalele și în toate ungherele prezența tăcută și vagă a unor oaspeți nedeslușiți. Matilda ar fi protestat prin câteva gemete înăbușite și până la urmă s-ar fi trezit din somn. Tocmai asta n-ar fi vrut ei... Întunericul acela era domeniul lor fermecat, în care n-avea voie să pătrundă nimeni. Erau ca două candelă în cripta umbrelor și își simțeau și ființa, și lumina. Lucu n-ar fi putut să-i vorbească Laurei de slăbiciunile și sfielile lui decât în aceste ceasuri de taină, când voința e abolită și mândria îl părăsea. Numai pe întuneric îndrăzne să-i facă anumite mărturisiri, ca și cum ar fi fost de aceeași vârstă și fără să i se pară că-i pune prea mult răbdarea la încercare. Bănuia că o obosește și ar fi vrut să o cruțe, dar între timp se întâmplau mereu fapte noi, menite să-l turbure și el avea nevoie de un duhovnic ideal, care să fie femeie. Numai o femeie l-ar fi putut ajuta, fiindcă numai ea ar fi fost în măsură să cunoască și să trădeze arcanele, tainele și capcanele unei alte femei. Câteodată își spuneau lucruri atât de minunate, de parcă și le-ar fi șoptit la ureche, întinși unul lângă altul ca în paradisul copilăriei. Dar diminețile uitau de ele, minunățiile se spulberau și le rămânea doar sunetul, clipa și singurătatea în care au fost destăinuite, însemnate în sufletul lor ca o panglică într-o carte. Adormeau într-un târziu, când la ferestre, printre storuri și draperii, zorile își suflau înlăuntru fulgul lor de păpădie.

La răstimpuri, pe care de la o vreme începuseră să le aștepte, Matilda pleca la țară, unde treburile moșiei se încurcau.

Aparițiile ei furtunoase erau menite să mai întărească autoritatea din ce în ce mai șubredă a lui conu Iordanache, administratorul moșiei, un fel de unchi al celor două surori – un unchi de văr, cum precizau ele. Fără îndoială că undeva pe arborele genealogic al familiei, pe o ramură oarecare, figura un strămoș comun al surorilor Feraru și al conului Iorgu Iordanache. La barba acestuia, barbă căruntă și ondulată, de rege asirian, ele n-ar fi renunțat cu una, cu două. Prea mare era plăcerea lor de a putea prezenta musafirilor abătuți pe la Fiereni, la câțiva ani o dată, pe această decorativă și scăpătată rudă, cu titlul pompos de *notre intendant*, ca să-i mai poată imputa lenea ei fără de leac și augusta nepăsare față de nevoile domeniului. Toate aceste mici și banale cusururi ale conului Iordanache se cumpăneau, în folosul lui, cu distinsa lui înfățișare de patriarh statuar și robust, în care se deslușea, ca în filigrană, prezența unui satir obosit dimpreună cu netăgăduita lui cinste în gestiune. În zadar susținuse în fața Laurei și a Matildei avocatul lor,

Sabin, că mai bine un vechil vulgar și hoț, dar care împarte cu proprietarul unele câștiguri, fie și suspecte, decât un majestuos inten-dent care îți prezintă neconținut incontestabile deficite. Iordanache nu se sinchisea de pierderi. Ele se puteau acoperi totdeauna, din vânzarea unui colțisor ciobit din hotarele moșiei, un loc de casă, un imas, o pârlăoagă, o dumbravă, un petec de pădure, iar de vreun alt fel de venituri nu catadicsea să se îngrijească. De când cu reforma agrară, agricultura era pentru el o îndeletnicire moartă și se mărginea, în ceea ce-l privește, să dea în dijmă la plugari. Se purta cu ei omeneste, dar nu din dragoste, nici din cine știe ce convingeri înaintate, pentru că Iordanache n-avea nici un fel de convingeri în nici un fel de materie, ci numai așa, ca să-i atragă pe vasali la dijmă. Ce prăpăd ar fi fost pe capul lui să fie nevoit să caute și să tocmească oameni ca să lucreze pământul „în regie“! N-ar mai fi putut urmări cu seninătate, din tihna unei existențe păraginite, dar senioriale, alunecarea unei lumi întregi și a unei epoci înspre obștescul ei sfârșit.

Cu toate acestea, Matilda nu pleca niciodată la Fiereni fără să pregătească de mai înainte pachetul lui nenea Iorgu, alcătuit totdeauna dintr-un kilogram de cafea, două de rahat, o jumătate de apă de colonie, un sfert de bomboane de eucalipt, un sfert de bomboane de mentă și o cutie de țigări Intim Club. Cumpărăturile pentru pachet și alcătuirea lui cădeau în sarcina lui Sillion. În gândul lui, el rostea tot felul de afurisenii că era nevoit să alerge pentru tainul răsfățatului și misteriosului inten-dent, a cărui existență o cunoștea, fără să-l fi văzut totuși niciodată. Fusese de multe ori vorba ca Lucu să o însoțească pe Matilda într-una din călătoriile ei la Fiereni, dar a fost parcă un făcut că împrejurările nu s-au vădit niciodată prielnice. În schimb, avocatul Sabin se bucurase de acest hatâr în mai multe rânduri. E drept că meseria lui îl îndreptătea să o facă. Sillion clocotea. „La urma urmei, sunt și eu avocat“, își spunea scrâșnind din dinți. Dar de această calitate a lui nu-și amintea nimeni. Așa cum nimeni nu tăgăduia că e un felcer dintre cei mai buni. La plecarea Matildei, care înainte de a-i părăsi îi repeta până la plic-tiseală mereu aceleași sfaturi și îndrumări cu privire la hrana și medicația Laurei, ea rămânea în grija lui. I se făceau zilnic injecții cu nemiluita. Tot ce născocise industria medicală mai nou și mai scump trecea în vinele albastre ale Laurei, iar pe măsuta de lângă divanul ei se afla rânduri-rânduri de sticlute și fiole multicolore, prețios etichetate, conținând esențe, pulberi și tablete, ce trebuiau

înghițite la intervale fixe, potrivit unui program în care, afară de Matilda, numai Lucu se mai putea descurca. Pe lângă astea, se adăugau diferite aparate electrice și lămpi cu înfățișare de monștri marini sau de scafandri, izvoare de unde tămăduitoare și de raze feerice, în șipotul cărora Laura trebuia să se scalde la trezire și la culcare. Trupul bolnavei accepta totul, cum acceptă idolii fumul de tămâie și ofrandele.

La răstimpuri anumite, medicii casei – doi la număr – se perindau la căpătâiul pacientei, o gădilau la tălpi, îi încercau cu tăișul palmei genunchii și, după alte câteva scamatorii, clătinau profesional din cap și ordonau cu gravitate continuarea tratamentului, a exercițiilor prudente, a masajelor electrice și a razelor de cvart, adăugând la răstimpuri cel mai recent preparat lansat de revistele de specialitate. Toată această agitație semăna în chip ciudat cu pregătirile pentru un bal de familie care se amâna mereu la calendele. Matilda îi însoțea pe vrăjitori până la ușă. Acolo, în schimbul plicurilor înmânate în ultimă clipă, le mai storcea câteva cuvinte de îmbărbătare.

În sfârșit, pentru Lucu și Laura, plecarea Matildei dădea semnalul orgiilor amicale. Și până după miezul nopții, sub scalpelul de lumină al minții lor, se perindau prietenii, gândurile, inimile, icoanele desprinse din paginile citite împreună și până și intrigile amoroase și clevetirile răspândite de gura lumii. În acest paradis capitonat al intimității, timpul fusese abolit. Uneori, pe vreme de iarnă grea, Lucu și Laura simțiseră oboseala ceasurilor de dincolo de noapte. Lucu nu mai pleca. Își așternea singur un culcuș pe colțarul lui din hol și rămânea să doarmă în casa Feraru.

La întoarcerea Matildei, îi povesteau totul, afară de numărul țigărilor fumate și al cafelelor sorbite împreună.

E mult de atunci și multe s-au schimbat între timp. Lucu își simte ceafa amorțită de mânerul canapelei *empire* din fostul iatac al Matildei. Fără să se miște, dibuie pe lângă el o perniță de mătasă brodată și și-o pune sub cap. Tăcere. Laura doarme încă. Nu fără oarecare mândrie, Lucu își dă seama cât este el de departe și de mai presus de bietul om care fusese odinioară. Fusese gelos pe Matilda, de o gelozie care-l mâna pe urmele ei pas cu pas, îl făcea să o scruteze gest cu gest, vorbă cu vorbă, o gelozie măruntă și săcâitoare, cu care o teroriza și o scotea din sărite, în vreme ce pe Laura o istovea tot povestindu-i bănuielile lui. De sute de ori îi pune cam aceeași întrebare. Își caută un aliat, cu ajutorul căruia trebuia să afle

adevărul. Această nevoie de adevăr o simțise dintr-o dată, fără să se fi așteptat, așa cum pe negândite și se poate face rău pe o arșiță grozavă. Iată:

Adormise în patul lui de acasă. O carte deschisă zăcea lângă el în perne, și cu o mișcare bruscă a împins-o pe covor când a zbârnâit în târziul nopții telefonul. O femeie. Nu cunoștea vocea.

– Te-am deranjat? sună întrebarea.

– La ora asta n-aș putea să spun că nu! a răspuns, cuviincios ca întotdeauna, Silion.

– Iartă-mă, te rog, continuă necunoscuta voce, dar vreau să-ți dau un sfat.

Lucu se dezmeticise de-a binelea.

– E prea întuneric, răspunse el. Sfaturile se dau pe lumină.

– De ce generalizezi? întrebă vocea. Sunt mai bine de două ore de când Matilda și Artur Sabin au plecat singuri de la bar, de la „Marea aventură“, unde au băut și au dansat ca doi îndrăgostiți. S-au dus pesemne la el acasă. Toată banda i-a văzut plecând, dar s-a făcut că nu bagă de seamă. Înțelegi acum de ce ți-am telefonat la ora asta? Și, cu un hohot de râs afectat, vocea adăugă: Artur – ce nume de amant! Și acum, noapte bună, domnul meu, și somn ușor, dacă mai poți!

Cu totul în perne, Lucu rămase pe gânduri. Într-adevăr, era greu să mai adoarmă. Glasul de la telefon nu mințise, sau cel puțin nu mințise pe de-a-ntregul. Știa bine că Matilda și grupul ei de prieteni obișnuiau să meargă la bar la „Marea aventură“. Ah, epicele ei plăceri la „Marea aventură“! De fiecare dată, Lucu a simțit că ar fi avut ceva de zis împotriva. Pleca însoțită de întreaga ei bandă, cu nelipsitul Artur Sabin în cap, iar pe el îl lăsau la căpătâiul Laurei, și se prea poate că asta era un fel de schimb care îi și convenea. Plecări zgomotoase, ca și cum ar fi fost vorba de o vânătoare, dar fără goarne și fără câini, și terminate adesea prin întoarceri voioase în bezna nopții, cu lungi opriri de bun rămas, în grup, sub felinarul de la poartă, unde veșnic Artur Sabin rămânea cel din urmă.

– Cum? Nu v-ați culcat încă? întreba Matilda pătrunzând cu o răbufnire de parfum în camera luminată a Laurei, unde Lucu tânjea, dezbinat de fericire și așteptare, pe fotoliul său.

– Destul cu lecturile, hotăra Matilda, toată lumea la culcare!

Lucu ar fi vrut să rostească un mic rechizitoriu, să protesteze în fața acestui fel de viață. Matilda îi tăia vorba:

– Nici un cuvânt! Sunt prea bine dispusă ca să pot asculta

predici. Măine, dacă vrei, îți stau la dispoziție.

Lucu înțelegea că mâine Matilda va veni să-l consoleze și să se dezbrace de preaplina satisfacțiilor ei coregrafice. A doua zi, în pauzele de acalmie, el încerca să aducă vorba despre ce îl rodea în suflet. Ea însă nu putea să admită că jocul cu mâinile, atingerile, pipăielile și dulcegăriile dansului în public, oricât ar fi de lipsite de gânduri ascunse, fac o impresie proastă. Și nici nu sunt atât de nevinovate cum pretinde Matilda. Ele pornesc, susține Lucu, din adâncuri întunecate, care nu-și mărturisesc năzuințele și își caută mulțumirea în jumătăți de împliniri.

– *Fous-moi la paix*¹, izbucnea Matilda, și tu, și răsuflatul tău Freud!... (Și era atât de frumoasă cu pletele răvășite și sânii ei mici de bronz dezgoliți, ca ai unei amazoane în bătălie!) Să știi, urma ea, că teoriile lui Freud au zăpăcit lumea... După el, și copilul de țată e un depravat și un incestuos... Toate acestea, afirma ea din ce în ce mai însufletită, se petrec numai în câteva capete viermănoase de babalăci excitați de lecturi obscene.

– *Voyons*², Matilde, stăruia Lucu, eu nu-ți pretind nimic. Socot însă că o ținută mai rezervată...

– Ținuta e bună pentru cocote, îl întrerupea Matilda, dar eu sunt o doamnă. Și acum, basta! Că nu pentru asta am venit aici!

În violența Matildei intra poate și o doză de cabotinism. Știa că, pentru închipuirea lui Lucu, sălbăticia ei era un aprig stimulent. Așa că el renunțase de mult să-i refacă educația, cu toate că îi dispăcea din ce în ce mai mult familiaritatea purtărilor ei cu bărbații. Își ticluise un fel de a fi pe care ea îl socotea drept camaraderie. Se tutuia cu oricine la numai cinci minute după ce îl cunoscuse, dezlegându-l și pe el de datoria de a-i spune doamnă. Tot camaradereste se săruta cu unii musafiri, din întâmplare cu cei mai chipeși, la sosire, la plecare și uneori în răstimpuri sub felurite pretexte și spontaneități. În clipele de exaltare, când o melodie suavă de fereastră o ducea cu gândul cine știe unde, i se întâmpla să ia pe câte un asemenea camarad pe după gât și să rămână așa un timp, cu capul pe umărul lui, în ascultare infinită. Și nu avea nimic împotriva când unul din ei, tot atât de camaradereste, o cuprindea de după mijloc sau o atrăgea pe genunchi. „Astea sunt maniere de bordel!“ scrășnea Lucu în sinea lui, dar tăcea. Și în clipa asta noc-

¹ Nu-mi bate capul (fr.).

² Ascultă (fr.).

turnă, telefonul unei necunoscute răscolise în el toate aceste neajunsuri și umilințe. „Așadar, gândea el, Matilda e din nou la „Marea aventură“. Și a mai dispărut de acolo. Dar asta nu înseamnă mare lucru. Matilda nu-și pierde chiar toată noaptea prin barurile dansante.“ Uneori își lua rămas bun mai din vreme și pleca, iar Artur Sabin o însoțea până acasă. Un june scund și jovial, cu umerii înguști și un pântecel rotunjor și moale. Un cap mare, cu ochi imenși, cu pleoapele grele, ochi melancolici, care contrastau cu veselia insului. Avea un glas puternic de bariton, care se făcea duios și dulceag în tangourile sentimentale. Pe lângă el, Matilda arăta ca o cerboaică falnică și bine cumpănită. O bacantă, travestită în tânără și mare doamnă. Cum era să se uite una ca ea la un rotofei gălbui și stârpit, la un cântăreț de pahar, ca Artur Sabin? Hm! Lucu rânjea de unul singur. „Acestea sunt apucături pamfletărești, se răzbuna în cuvinte. Nu cumva sunt gelos?“ Se uită la ceas. „Trei. Dar unde-o fi la ora asta? Chiar dacă, părăsind barul, a făcut și o plimbare în automobil la Șosea, cum avea obicei, trebuie să se fi întors de mult acasă.“ După câteva clipe de ezitare, Lucu telefonă. Așteptă. Nici un răspuns. Deodată, se bătu cu palma peste frunte. Cum de nu i-a dat prin minte de la început? Telefonă la „Marea aventură“ și întrebă de Matilda. I se răspunse, fără ezitare, că plecase de mai bine de un ceas, poate două... Fruntea i se umezi. Căută în anuar casa lui Artur Sabin și telefonă. Mac-mac-mac: semnalul de ocupat. Repetă apelul. Insistă. Mac-mac-mac: același rățoi ironic îi spunea că telefonul e ocupat, mereu ocupat: „Au scos din priză aparatul, să nu fie deranjați.“ Lucu simți cum i se bat tâmplele, un val de sânge îi întunecă mintea. Sări în picioare, se îmbracă într-o clipă. Afară, aerul nopții îl mai dezmetici. O adiere lină purta miresmele parcurilor apropiate. Stelele se uitau la el din liniștea lor eternă. În pas alergător, ajunsese la stația de taxi și dădu adresa casei Feraru. Pătrunse în ea ca un hoț pe întuneric. Îl întâmpină parfumul de mosc și de umezeală al locuinței. Își duse mâna la piept, să-și astâmpere inima. Înainta tiptil, cu opriri de spaimă, spre camera Matildei. Parchetul vechi trosnea îngrozitor. Auzi din hol respirația Laurei în somn. Veacuri de șovăire treceau printre clipe. Se opri în prag și ascultă. Stourile nu fuseseră lăsate, un snop sfios de raze de strecura de la felinarul depărtat până aci. Nimeni. Ochii i se obișnuiră cu beznele. Desluși patul alb, desfăcut și neatins. Se retrase în grabă. Poate că a făcut zgomot; din vestibul îl ajunsese glasul nedumerit al Laurei:

– Cine e?

Străbătu curtea în goană și porni din nou. Casa lui Artur Sabin. Un apartament oarecare, într-un bloc cu opt caturi. Lăsă taxiul să-l aștepte la colț și începu să se plimbe în neștire prin dreptul blocului. Noaptea se destrăma, felinarele păleau. Într-o curte adormită, un cocoș vui din aripi și sfâșie negurile cu trâmbița. Sergentul de stradă trecu de câteva ori pe lângă el, îl privi bănuitor. Lucu se depărtă. Îl văzu pe sergent stând de vorbă cu șoferul de taxi, auzi uruiul motorului. Taxiul coti pe una din străzile de după colț și opri din nou: numai acolo avea voie să aștepte. Lucu își continuă nemulțumit perindările. Ce-ar fi să intre, să urce până la apartamentul lui Sabin, să sune, să pătrundă în casă? Desigur că Sabin ar căuta să-l oprească, dar ce-i păsa lui de Sabin? Dar dacă Matilda nu mai e acolo? Se poate să fi plecat între timp. Ar fi o prăbușire fără seamăn. Cu verva lui incultă și vulgară, Sabin ar povesti în tot orașul cele petrecute. Ar fi un hohot de râs de jur împrejur, de la Automobil Club și până la Forul Intercultural, de la Iordache la „Capșa” și până la *Opinia publică*, unde Fane Chiriac l-ar măsura din priviri fără să spună nimic. Numai dacă ar da buzna ca un tâlhar și ar sparge ușa cu o singură lovitură de umăr, așa încât să-i surprindă pe vinovați într-o ținută care nu mai îngăduie tăgadă, ar putea el să iasă cu bine din această împrejurare.

Pasul potcovit al sergentului îl ajunse din urmă. Lucu se opri și îi făcu față. Sergentul îl salută cu mâna la chipiu, înclinându-se ușor. Se priviră. În revărsatul zorilor erau palizi amândoi, cu fețele încadrate într-o dâră de barbă nouă.

– Mă iertați, îi spuse sergentul, și întrebarea lui îl uimi pe Lucu, sunteți de serviciu?

„Individul ăsta mă ia drept un polițist în civil, gândi Lucu, dar e mai bine să-i spun adevărul.” Îi întinse mâna în chip de salut, strecurându-i în palmă o bancnotă.

– Tocmai vroiam să-ți vorbesc, îi zise; ești de mult pe strada asta?

– Am intrat aseară la opt, și de atunci am trecut de multe ori pe aici. Blocul ăsta are mai multe intrări și sunt ținut să fiu cu ochii pe el. Zicând acestea, sergentul îi arătă spre clădirea în care se afla și locuința lui Sabin.

– N-ai văzut cumva ieșind de aci o doamnă înaltă, brună, însoțită de un domn mic de stat și grăsun, cu o mustăcioară neagră, tunsă perie?

Așteptând răspunsul, Lucu era mulțumit în sinea lui de acest

model de descriere detectivă. Sergentul se gândi o clipă.

– V-am spus că n-am stat tot timpul pe strada asta. Am șai-sprezece străzi în sectorul meu. Făcu o pauză și reluă: Parcă am văzut ieșind de aci o doamnă, dar era singură. Da, desigur, am văzut-o, dar nu știu dacă era aceea de care vă interesați dumneavoastră.

– Și când asta? întrebă Lucu.

– E mai bine de un ceas, poate chiar un ceas jumătate.

– Cum era îmbrăcată?

– N-aș putea să spun. Era însă foarte frumoasă. Pe întuneric părea grăbită. A oprit un taxi care tocmai trecea.

Lui Lucu nu-i mai rămânea decât să mulțumească, să salute și să plece. Dar care nu-i fu uimirea când, trecând prin dreptul casei Feraru, văzu stururile de la ferestrele Matildei lăsate. O lumină străvezie se tăia în vârfurile plopilor, năpădea acoperișurile, străzile și grădina. Lucu se apropie în grabă și bătu încet la geam, de câteva ori. În sfârșit, sturul se ridică. În chenarul îmbelșugat de bucle negre și de șuvițe șerpuite și rebele, chipul somnoros al Matildei apără. Văzându-l pe Lucu, se lumină deodată la față și îi deschise larg fereastra.

– Ce-i cu tine? îl întrebă într-un sărut.

– Am fost la o petrecere cu niște prieteni, și trecând pe aici...

Din convorbirea care a urmat mai mult în șoapte și care a fost din ce în ce mai aprigă și mai însuflețită, Lucu a reținut, o dată pentru todeauna, sfârșitul:

– Sunt liberă și știu cum să mă port. Nu mai sunt o copiliță care poate fi amețită și sedusă. În dragoste, eu sunt aceea care alege și culege, nu voi, bărbații... (Cu o zvărlire ușoară a mâinii prin aer, Matilda spulbera jumătatea bărbătească a omenirii în neant.) Mă pot duce oricând la cine vreau. Nu cred în viol. N-am întâlnit încă nici un Siegfried. Dar eu sunt totuși o Brunhildă. Și să mai știi ceva: când am să te înșel, am să ți-o spun.

Cu pielea ei de culoarea aurului vechi și ochii ei de catran topit, Matilda era într-adevăr o Brunhildă. Cu gândul la clocotul de viață al făpturii ei mândre, Lucu s-a surprins adesea suspinând: niciodată nu va fi la înălțime. Totdeauna îi va rămâne Matildei un prisos nevătămat și slobod, oricât s-ar sili el în mângâieri, în patima lui mereu vie. Gelozia nu i-a mai dat pace, mai ales noaptea. Treaz în pat sau adormit pe jumătate, i se părea că simte poftele rătăcitoare ale Matildei îndreptate spre micuțul Sabin. I-a și spus-o într-una din acele dimineți împărțite, pe când ea îl privea galeș și

îi vorbea duios, cu acel scâncet în glas care e al femeii recunoscătoare și răsfățate:

– Toată noaptea ți-am interceptat gândurile! Nici unul nu mi-a scăpat. Știu la cine te gândeai. Știu tot; nerușinato!

Un hohot de râsfăț, măgulit și sfruntat, i-a fost răspunsul.

Da, surorile Feraru nu erau femei ca toate femeile. Mai întâi că nu se învoiau cu celelalte femei, amândouă i-o spusese răspicat: ele nu se simțeau bine decât cu bărbați. Silion se strădui să nu se gândească la Sabin.

Și astăzi încă, Lucu se mai minunează cum de a putut să se lase stăpânit de sentimentul schimonosit al geloziei, semnul sigur al slăbiciunii și al robiei care se îndoieste de sine, de libertate și de viață. Se bucură și se feliicită că de atunci încoace a depășit această stare infantilă, în care o singură floare te împiedică să zărești grădina lui Dumnezeu plină de minunate despăgubiri.

Dar până să ajungă aici a mai trecut prin multe.

Toate acestea și altele încă, Laura le aflase și le îndurase de la el nu o dată. Îl asculta ca pe un bolnav.

– Laura, numai tu poți să mă lămurești. Ochii tăi văd ce se vede și ce nu se vede. Uită-te în sufletul Matildei. Caut-o. Spune-mi unde este acum, cu cine e, ce gândește, ce face.

Laura îi trecea mâna ei magică peste frunte.

– Laura, tu îl cunoști pe Sabin mai bine decât mine. Nu e așa că e prea mărunțel și prea rotunjour pentru vârsta lui, și prea vulgar ca să-i placă Matildei? Ție, știi că nu-ți place. Face glume ieftine, povestește anecdote, spune „bancuri“ (cum zice el) culese de prin baruri și bodegi, la un aperitiv. Le spune cu haz, e drept, fiindcă are ochii triști și bulbucăți ca bufonii lui Velasquez și un zâmbet zevzec și comunicativ sub mustăcioara lui neagră de mitocan, tunsă perie! Nici un pic de personalitate, dar poate tocmai de aceea îl place Matilda. Mi-a spus chiar ea că inteligența o obosește. Și mai e și un dansator neobosit. Cu picioarele lui arcuite!... Iar Matilda dansează cu frenezie. Lucu suspină adânc. Eu nu dansez deloc. Matilda m-a sfătuit să renunț. Dansez ca un manechin. Dar pot să-mi dau seama de avantajele dansului. Bineînțeles, pentru dansatori. În materie de dragoste, dansul e un mare *atout*, *il brûle les étapes*¹, trebuie să recunoști! Uneori e aproape totul, adăugă el cu glas scăzut.

– Nu pentru Matilda, râse Laura, ea nu e femeia jumătăților de măsură.

¹ Arde etapele (fr.).

„Din partea unei fecioare, iată o replică ciudată“, își zise Lucu și rămase o clipă pe gânduri.

– Și pe urmă, el bea, continuă Silion, Sabin asta e un șampion al sprituului, al coniacului, al whiskyului, al șampaniei. Matilda e nebună după șampanie... După câteva cupe nu mai vrea să știe de nimic. Nici nu-și dă seama de stârpenia lui Sabin, care se laudă că are exact talia lui d'Annunzio și a tuturor oamenilor mari: de-abia un metru șaiszeci și patru. E un domnișor cu tocuri înalte și mai poartă și talonete pe dinăuntru. Caută să mai câștige doi-trei centimetri, ha-ha! Lucu se opri, ca și cum propriul său răs îi sunase fals, și reluă pe un ton minor: Eu nu știu să beau. Am paharul trist. Când nu mă cretinizează, mă adoarme. E drept că beau din când în când, de unul singur. Dar nu mă dau în spectacol.

– Văd că ai născocit un cuvânt nou: stârpenia! Eu nu l-am mai auzit.

– Văd că vrei să schimbi vorba. Te plictisesc, iartă-mă, dar nu pot altfel.

Lucu îi luă mâinile și i le sărută pe rând.

– Dar ți-am mai spus că stârpenia, cum îi zici tu, a lui Sabin e o garanție pentru Matilda. Cu el e sigură că niciodată nu va îndrăzni... O amuză și atâta tot. N-are pentru el decât prietenie și milă.

– Oh, mila femeilor! *Je m'en méfie!*¹ izbucni Silion. Să-ți povestesc eu despre mila femeilor. E o scuză și un pretext.

– Dar Matilda nu se înduioșează cu una, cu două.

– Oh, e foarte sentimentală, nici nu știi. Dar nu se poate, nu-i așa? Ar fi grotesc. Cu un maimuțoi...

Laura zâmbi. Silion cădea în greșeala bărbaților arătoși și cam încrezuți. Tot ce se găsea sub nivelul zvelteții lui i se părea dizgrațiat, scos de mai înainte din lupta pentru dragoste, ca printr-un ucaz al ursitelor.

– Cum o să se uite o femeie superbă la o stârpitură pe care trebuie să o privească de sus în jos? Spune-mi, Laura, n-am oare dreptate? Și pe urmă mai e și cu cinci ani mai tânăr decât ea. În ruptul capului Matilda nu și-ar lua un amant mai tânăr decât ea! Tu ce crezi?

– De ce nu? răspunse Laura jucându-se cu el pisicește.

– E prea orgolioasă. E și o chestiune de vanitate și de prudență.

¹ Nu am încredere în ea! (fr.).

De ce taci?

Răspunsul! Laurei întârzie nițel, dar sosi clar și liniștitor.

– Matilda nu te are decât pe tine. Numai pe tine te iubește.

Lucu păru mulțumit de acest răspuns. Dar peste o clipă sări de pe scaun.

– Laura, te-am prins. Umbli cu șiretlicuri. E ceva evaziv în cuvintele tale. O femeie te poate iubi și te poate înșela în același timp. Am cunoscut eu una care-și adora bărbatul și-l înșela totuși, plângând cu lacrimi cât pumnul. E drept că avea grijă să-i întoarcă portretul din cui cu fața la perete, să nu vadă nimic.

– Era o isterică.

– Dar Matilda e și o femeie cu multă fantezie. Pretinde că e tot atât de liberă ca și un bărbat, ceea ce eu nu contest; mai susține că în amor ea e aceea care alege și care atacă. În dragostea noastră are pretenția că ea m-a ales și m-a luat, ceea ce știi bine că nu e adevărat.

Laura râdea din toată inima.

– Vreau să spun că s-ar putea ca tocmai diferența de vârstă să fie ceea ce o apropie de Sabin. Pentru ea, un tinerel plâpând e un fel de Iosif. Ea e un Don Juan, un Casanova. Dacă ar fi vorba de căsătorie, nici nu s-ar gândi, desigur. Dar nu s-ar da în lături de la un capriciu.

– O femeie care iubește n-are asemenea capricii.

– Atunci, de ce-l primește și în timpul zilei, când nu sunt eu pe aici?

– Fiindcă preferă să fie singură cu tine când vii tu.

– Și de ce-l tot piaptână și-i potrivește cravata când e în lume?

– Fiindcă se ciufulește și se strâmbă ca să-l imite pe Charlot, pe Raimu, sau pe Jean Gabin. L-ai văzut, e *tordant*¹. L-aș pieptăna și eu dacă aș fi sigură pe mișcările mele, mărturisii Laura într-un suspin.

– *Voilà les femmes!*² exclamă dezolat Lucu. Și după o pauză: Dar drumurile la moșie împreună? Adevărate călătorii de nuntă.

La întrebarea aceasta, care în convorbirile lor revenea cu o fatalitate mecanică, Laura își stăpânea un suspin. Căuta să varieze răspunsurile.

¹ Amuzant (fr.).

² Așa-s femeile! (fr.).

– Ai fi preferat să plece fiecare pe furiș și să se întâlnească acolo întâmplător?

– Ar fi fost mai normal să-mi încredințeze mie procesul cu țărani și să nu-mi facă o asemenea jignire...

Laura izbucni într-un hohot cristalin, fără sfârșit.

– De ce râzi?

– Aș fi vrut să o văd și pe asta: „Consilierul“ Lucu la judecătoria de ocol, cu țărani!

Și hohotul izbucni din nou, limpede, muzical și din plin, ca un șipot de munte.

– De ce nu s-a gândit că mi-ar fi plăcut și mie să fiu singur cu ea douăzeci și patru de ore la țară?

– Din pricina mea. Ca să nu mă lase singură acasă. Ești un sacrificat. Ții de urât unei femei bolnave. Bietul Lucu!

– Nu vorbi așa, Laura. Tu știi bine... Lucu se întrerupse și reluă: Dar nu trebuia să plece cu Sabin. Măcar să mă fi întrebat...

Laura tăcea.

– Se găsesc avocați pe toate cărările. Nu era nevoie de cel mai prost. Chiar și în cercul nostru, toți băieții sunt avocați.

– Dar sunt băieți chipeși!

– În ziua plecării nu mi-a spus cu cine pleacă. Îmi pomenise de el cu o săptămână înainte, ca să aibe o acoperire. Când i-am reproșat, mi-a răspuns: „Cum, nu ți-am spus? Nu mai ții minte?“ În felul ei, avea dreptate. Esențialul este că în ziua plecării nu mi-a mai spus că nu pleacă singură. A tăcut. Sunt tăceri-minciună. De altfel, Matilda face tot ce vrea. Gândește-te: douăzeci și patru de ore! Au luat masa de seară împreună pe faimoasa terasă de care vorbiți mereu. Liniștea. Luna. Stelele. Miresmele câmpului. Unde mai pui vinul vechi de la pivniță și șampania din valiză?! Desigur, ea l-a pus să-i cânte ceva. În tăcerea ceea, vocea lui vulgară. Și ți-am spus că Matilda când bea șampanie...

I se părea lui Sillion că în ceea ce privește șampania Laura nu vrea să discute.

– Nu ți-a mai spus că pleacă la drum cu el, ei și? A vrut să evite o discuție inutilă. Sau pur și simplu n-a dat importanță faptului. Ai spus-o chiar tu: Sabin nu poate fi un bărbat în ochii Matildei.

– Ai putea să juri că la țară nu s-a petrecut nimic între ei?

– Pot să jur că Matilda te iubește. Numai pe tine. Și, îndrăgostită cum e, îl vezi pe Sabin atacând-o? Pe Matilda?

Laura râse din nou. Râdea cu ochii închiși, ca felinele. Parcă

încerca să-și închipuie scena la care se gândea. Lui Lucu nu-i plăcu nici jurământul, nici râsul.

– Dar dacă lucrurile s-au petrecut altfel? Dacă Matilda a luat inițiativa?

– Nu te înțeleg! Te preocupă soarta lui Sabin?

Lucu tresări, ca împuns de o floretă.

– Așa merit, sunt un obsedat. Dar nu-mi iese din cap gândul că femeia e făcută să cedeze. Așa e construită ea. Cedează oricui știe să insiste. Orice pisălog poate fi un Don Juan. Iar Sabin e un teribil pisălog.

– Cedează, fie! Nu însă orișicui și orișicând.

– Ba da! Oricărui mascul. Numai să fie de față atunci când trebuie. Cu condiția asta, un valet poate avea o ducesă, un cocoșat o amazoaică, un hotentot o pariziancă.

– Dacă îi dă un pumn în cap, se prea poate.

– Să știi atunci că eu sunt fericitul, rânji Silion, care a întâlnit femeia din visuri: femeia care nu minte și nu înșală... femeia pentru care nu există alt bărbat decât acela pe care-l iubește. Nu-mi rămâne decât să cred orbește în fericirea mea.

...Și, ca într-un canon muzical, ciclul de întrebări și răspunsuri se pornea din nou, de la început.

Gelozia e obositoare și nu se lecuiește decât o dată cu dragostea. Când pricinile mari și mici au dispărut, se ivesc altele și, ca o mană a deșertului, o hrănesc mai din nimic.

Uneori, câte un vizitator se mai abătea pe la ei, întrerupând dialogul monoton și obositor pe care Laura îl suporta cu abnegație. Își aprindea o țigară, ca pentru a determina răstimpul vizitei, căuta să lege o conversație. În lumea lor, prestigiul Laurei avea ceva sacerdotat. Era un ciudat prestigiu, care nu se putea explica numai prin inteligența ei. Poate că răspunsurile ei rare și grele, privirile, care păreau uneori să contemple o a doua realitate, trăsăturile ei senine, nemișcarea și chiar suferința ei îi dădeau ceva orăcular. Dar când Silion era de față, vizitele deveneau rare și nu durau. Un fel de înțelegere tacită îi izola în marginea micii și zgomotoasei societăți a Matildei. Obișnuții casei îi știau că se simt bine singuri, pălăvrăgind mai totdeauna despre lucruri de care le pasă numai lor.

Dincolo de pragul cu ușile date de perete se desfășura uneori, în sunete de radio-jaz, pe care avocatul Sabin se pricepea ca nimeni altul să le capteze, obișnuita petrecere organizată de Matilda pentru desfătarea Laurei, dar mai cu seamă pentru deplina izbucnire a

tumultoasei sale vitalități. Conducea micul bal cvasi seral cu vigilența unui căpitan de vas în furtună. Avea grijă ca nimeni să nu tânjească și să nu ducă lipsă de nimic, îndemna pe unul și pe altul la joc, în vreme ce ea însăși lua parte la toată mișcarea, întetind-o din ritmul ei irezistibil și cu exemplul ei molipsitor. Artur o supra-numise „centrala electrică“, și această poreclă fusese aplaudată de întregul cerc, cu excepția lui Silion. Când glasul ei nu mai străbătea tumultul cu accentele lui pline, însemna câteodată că Matilda dansează și era de fiecare dată un spectacol de o grație desăvârșită. Oprite, perechile făceau roată în jurul ei și al partenerului. Dansa cu aceeași măiestrie dansurile tuturor epocilor și nu ocolea nici bolearoul, tarantella și acel brăuleț frenetic și istovitor care puneă vârf la toate. Un minut mai târziu, se aduna din acest delir într-un menuet măsurat și melancolic, cu legănări nostalgice și reverențe pudrate. Apoi, când Artur Sabin, nelipsitul regizor, mânuind anumite abajururi de feerică tiplă, inunda spațiul cu o lumină de junglă de *music-hall*, Matilda se lichefia în ritmul unui tango leșinat și senzual.

În seara de pomină, în care viața lui a luat o întorsătură neașteptată și hotărâtoare, petrecuse ore de nemaipomenită liniște la căpătâiul Laurei. Uitase de chinurile geloziei și o scutise pe Laura de interogatoriul migălos prin care încerca să-i smulgă tainele sufletului femeii și îndeosebi al Matildei. Convorbirea lor fusese potolită și intimă cum nu mai fusese de mult. Părea că toată viața se mărginește la cercul de lumină tamizată pe care-o descriu neprecis lămpile de mătasă ale Laurei. Dincolo de ușile lor întredeschise, în încăperile alăturate, se desfășura, printre acorduri sughițate de saxofon și sonorități metalice de tipsii muzicale, una din seratele cu dans ale Matildei. Afară, un vânt de sfârșit de octombrie jefuia arborii și cutremura la răstimpuri cercevelele subrede. Cât să fi trecut de atunci?

– Ce bine suntem așa! îi spunea Laura, dându-i mâna. Minutele trec atât de line!

Aducea laude monotoniei. Se aflau ca pe o plajă deșartă, prin care se cerneau mii de nuanțe și de nepăsări. Ochii Laurei, acel violet întunecat pe care Lucu nu-l mai întâlnise niciodată, păreau atunci să-i dăruie ceva din largurile și mirajele visate.

– Câteodată, urmă Laura, nemișcarea asta detestabilă în care învăț să mă deprind cu gândul morții nu mi se mai pare atât de rea: nu-mi dau seama că am ajuns o infirmă, am iluzia că stau lungită dinadins, din lene sau din cochetărie. Atât mi-a mai rămas, sunt o

păpușă uriașă de muzeu, uitată printre lucruri acoperite de praful altor vremi și înfățișez pe cineva care a trăit demult.

Plutea în aer ca un tremur de violoncel sugrumat. Stăteau cufundați într-o penumbră prielnică fantasmagoriei și schimbau cuvinte arare, ca un început de desfrunzire, și al căror înțeles creștea în reculegerea lor întocmai ca tremurul unor cercuri de tăcere pe ape. Alcătuiau împreună un tablou șters și desuet, ca în ilustrațiile sentimentale și naive care însoțeau romanele tipărite spre sfârșitul veacului trecut. Camera cu grele draperii de brocart, cu mobilierul de tisă și de nuc și tapiseriile ei vienezee oferea decorul cel mai potrivit unui asemenea tablou, în care Lucu, adâncit într-un fotoliu încăpător și arcuit, sta minute întregi în contemplare în fața Laurei, rezemată în pernele brodate ale largului ei divan și parcă oprită în plutire pe undele încremenite ale rochiei de tafta, care îi exagera subțirimea taliei și micimea picioarelor prinse în pantofi de atlas.

Într-una din aceste pauze de tăcere, când discul îmbinase tobele, havaiana, saxofonul și ferăstrăul într-o melodie sugrumată, cu zvâcniri păgâne, iar în cameră se revărsase lumina albastră a momentului de mare tensiune, Laura îi spuse lui Lucu:

– Dansează Matilda. Du-te să o vezi.

Lucu nu se mira când Laura îi ghicea gândurile și îi prevenea dorințele. Se îndreptă spre holul în care se dansa și se opri în prag.

Totdeauna când îl știa de față, Matilda îi arăta, cu o căutătură galesă, că dansează cu gândul la el. Partenerul ei dispărea în această ocheadă complice. Acum, Lucu nu văzu decât vârtejul compact și încetinit al dansatorilor doi câte doi, șovăind într-o rotire ritmică, de iureșuri stilizate și legănări strunite. Ascultă freamătul de mătăsurii și pași în lunecare înfiorată prin paradisul ticluit. Toba jazului puncta în surdină mersul rotund și sclivisit al acestor înlănțuirii premergătoare. De data asta, Laura nu ghicise. Matilda nu dansa nici pentru el, nici pentru publicul de oaspeți, constată el căutând-o din ochi. E pe undeva, pierdută prin roiul dansatorilor. Deodată, o zări. Și aproape imediat, Lucu se întoarse în camera Laurei și se lăsă în fotoliu. Era atât de palid, încât, în ciuda luminii tamizate, Laura bănuia că se petrecuse ceva nobișnuit.

– Ce ți s-a întâmplat? Nu ți-e bine?

Pe fața lui Lucu se schimonosi un zâmbet amar.

– Dacă mi-a fost vreodată rău, sunt pe cale acum să mă vindec.

Laurei nu-i plăceau răspunsurile sibiline și își manifestă nemulțumirea prin tăcere.

– Matilda dansează cu Sabin, reluă Lucu fără să fie întrebat; e un tango de Albéniz, care le place foarte mult și pe care îl interpretează în felul lor.

Căuta să vorbească pe un ton de ironie calmă și disprețuitoare, care însă nu putea să înșele pe Laura.

– Spune, dragă, ce ți s-a mai năzărit?

– Îmi pare rău că n-ai făcut un efort până la ușă: ai fi avut ce vedea.

Dincolo, dansul se sparse deodată, într-o ciocnire de tipsii muzicale, lumina albă năvăli de pretutindeni în paradisul spulberat, și glasul Matildei răsună vioi:

– Cine vrea să rămână la masă ridică un deget! Fără pretenții: Avem ochiuri pe *purée* de spanac, mămăligă, unt, brânză, salată de roșii și fructe.

Era felul ei de a-și concedia sau de a-și reține oaspeții. Apoi pătrunse mlădios în camera Laurei, răsuci comutatorul lămpii din tavan, potopind cu lumină încăperea.

– Ce fac astrologii? întrebă.

Folosise porecla pe care le-o dăduse cândva Sabin și pe care bineînțeles că Lucu n-o prețuia câtuși de puțin. Dintr-un fel de lașitate, el îi zâmbi totuși Matildei. Vroia să o scruteze nebănuit. Nu descoperi pe fața ei nici urmă de neliniște. Matilda se purta ca și cum nu se întâmplase nimic, și tocmai acest lucru îl întărea pe Lucu în bănuielile lui.

– Peste cinci minute, toată lumea la masă! proclamă Matilda uitându-se la ceasul vetust din perete. Se aplecă ușor spre Laura. Glasul ei se făcu duios. Vrei să-ți ajut, draga mea?

– Lăsați-mă singură, răspunse Laura, sosesc prin propriile mele mijloace.

Matilda se întoarse către Lucu.

– Dă-mi brațul, îi spuse, și ajută-mă să punem masa. E sâmbătă și sunt singură... Femeia e învoită în oraș...

*

După plecarea oaspeților, Lucu, poftit să rămână la ele peste noapte, se închisese într-o tăcere posomorâtă, ca să grăbească ora culcării. Era nerăbdător să afle părerea Laurei asupra celor ce avea să-i spună. Peste puțin, se auzi întrebarea sacramentală:

– Toată lumea gata? Și casa întreagă se topi în întuneric. Puteți

acum să mă bârfiti în voie! strigă Matilda apropiind ușile dormitorului.

Liniste. Laura aștepta. Amenințată cu destăinuirii și spovedanii, știa că nu trebuie să adoarmă. Nici nu-i era somn. Îl auzea pe Lucu zvârcolindu-se în așternut.

Parcă plutea o nehotărâre în pauza aceea de tăcere. Mai trebuia să treacă minute de așteptare. Într-un sfârșit, Lucu vorbi:

– Laura, dormi?

– Mă silesc, dar nu pot.

Șoaptele lor se căutau prin beznă ca liliicii.

– Să-ți spun ce s-a întâmplat, continuă Lucu.

– E târziu, obiectă Laura.

– Vreau să mă sfătuiesc cu tine, stăruiește Lucu, de aceea am rămas.

Se auzi un suspin.

– Așteaptă nițel, șopti Laura. Vin la tine.

Și, vreme de un minut, care lui Lucu i se păru fără sfârșit, urmări cu auzul mișcările Laurei pe întuneric: foșnetul de mătasă al veșmintelor ei nocturne, pașii ei mărunți, opririle ei dramatice, apropierea ei sincopată pe parchetul vechi și nesigur, care trosnea înfiorător. În tot acest răstimp, Lucu trăgea cu urechea și spre ușile Matildei. Nici un zgomot. Atunci, ca să curme chinul fără de sfârșit, sări din așternut, înaintă spre forma albă pe care o deslușea prin noaptea din încăpere, o ajunsese, își petrecu brațul pe după mijlocul ei și o ajută să se așeze pe patul lui.

Rămaseră o clipă cu răsufletul oprit, ca doi copii după o ispravă neîngăduită. Lucu își dibui tabachera, apoi bricheta și o scăpără. La lumina ei slabă își văzură chipurile ciudat de palide.

Își aprinseră câte o țigară. Apropierea lor li se făcu acum mai ușoară; erau împreună două puncte de foc în hruba neagră a orei.

– Te ascult, spuse Laura încet.

– A dansat cu el, începu Sillion cu gândul mereu la Sabin. Și se opri să-și dreagă glasul. Au dansat amândoi cu atâta nerușinare, încât dansul lor părea ceva firesc, ceva care așa trebuie să fie, reluă Sillion. Șoapta lui era sugrumată, arsă de patimă. Au dansat ca doi vechi complici; dacă i-ai fi văzut, ți-ai fi dat seama.

– Ți s-a părut așa fiindcă nu dansezi, răspunse Laura. Dacă ai dansa, ai vedea lucrurile altfel.

– Le-am văzut așa cum s-au petrecut, protestă Lucu: au dansat

cu pânțele și coapsele lipite, el cu obrazul pe gâtul ei, și în mișcarea lor parcă făceau un singur trup. Înțelegi, Laura, nu era un dans, era o posesiune.

– Era o halucinație a geloziei.

– Dar am dovada! protestă el din nou. Lasă-mă să vorbesc.

– Te ascult.

– Erau așa de însingurați în dansul lor, reluă Sillion, că se credeau invizibili. Poate că și melodia aia leșinată, cu eclerajul acela de operetă, îi susținea în iluzia asta. Matilda îl domina pe Sabin în înlănțuirea lor... Era ca o iederă revărsată peste un arbust, ba nu, era o arătare cu totul indecentă, aveai impresia că Sabin se pierdea în ea ca un pui de cangur în marsupiul matern... Puah!

– Ești bolnav! exclamă Laura, care se simți roșind pe întuneric, asta nu mai e gelozie! Ar trebui să pleci undeva, să călătorești câțva timp. Cu ea, bineînțeles.

– Nu se mai poate, oftă Lucu, judecă și tu: lunecau spre mine fără să mă vadă... Nici ea, care totdeauna îmi simțea prezența... Uitase că exist... când colo, la o cotitură a dansului, au dat cu ochii de mine, amândoi deodată... Și atunci, s-au dezlipit brusc, au făcut un gol între corpurile lor, ca două paranteze care s-au depărtat. Ca să fiu precis, numai crupele lor s-au dezlipit grotesc, parcă aș fi apăsare pe un buton, și au continuat să se bălângăne fără rost într-o mișcare mai decentă. Matilda a încercat chiar să-mi suradă, cum face de obicei când dansează cu altul. Mi-a zâmbit crispat, numai cu mușchii feței, și în privirea ei era ceva sticlos: o prinsesem cu o minciună. I-am întors spatele și am venit la tine. Tu ai ghicit imediat că se întâmplase ceva.

– Da, dar numai în imaginația ta...

– Îi văd și în clipa asta cum au tresărit și s-au smuls unul de altul, așa cum s-ar smuci un pungaș prins cu mâna în buzunar. Nu se așteptau să mă găsească în calea lor, s-au trădat printr-o singură mișcare. În copilăria mea, la țară, în vacanță, când hoinăream prin sat pe înnoptate, speriam îndrăgostiții înghesuții la gard, pe întuneric. Tresăreau și se dezlipiau tot așa de grabnic, privindu-și hainele uneori. N-o făceau dinadins. Dar acum, lucrurile se petreceau de față cu o duzină de perechi de orbeți, care mai mult sau mai puțin aveau aceeași preocupare.

– Te compătimesc, dragul meu, ești obsedat.

Și, cu degetele ei lungi, Laura îi pipăi fruntea și i-o mângăie. El îi prinse mâna și o duse la buze.

– De ce o aperi cu orice preț? Am văzut cu ochii mei. N-ai să-mi scoți imaginea asta din cap, am s-o văd mereu, n-am încotro. Dacă erau așa de inocenți, de ce s-au dezlipit când au dat cu ochii de mine? Dacă nu se simțeau vinovați, de ce și-au schimbat atitudinea, continuând să danseze? Și de ce mi-a zâmbit ea ca o mască? Un zâmbet de panică. Și crupele lor, care-și pierduseră relieful, atât erau de teșite când dansau, singuri pe lume, de ce și-au recăpătat subit rotunjimile în clipa când s-au dezbinat? Sunt ridicul, știu, dar imaginea asta grotescă are să mă urmărească veșnic. Degeaba îi aperi, Laura, afară numai dacă nu vei susține că pe când se legăna așa cu Sabin se gândea intens la mine. Ha!

Șoapta lui ieșea dintr-un gâtles uscat și ars, cu monotonia vântului de iarnă într-un horn încins și cu tresăririle lui de mânie stearpă și de suferință. Ascultându-l, Laura nu mai găsea ce să-i răspundă: el prevedea cu o stăruință de maniac tot ce ar fi putut ea spune în apărarea Matildei. Se resemna să-l asculte cum reîncepea povestea de la început, cu amănunte răsucite pe toate fețele, până ce, istovită de efortul de a-l urmări, nu mai prindea decât isonul veșnic al obsesiei lui arzând ca un tăciune care țiuie la nesfârșit pe jarul geloziei.

– Încă un amănunt, reîncepu îndărătnic Silion. Ai observat atitudinea Matildei când s-a întors la tine în odaie și purtarea ei în timpul mesei? Dacă ar fi fost cât de cât cinstită, n-ar fi luat înfățișarea aceea de seninătate. Chiar dacă nu se știa vinovată cu nimic, nu se putea să nu-și dea seama că la surâsul ei am răspuns întorcându-i spatele. Trebuia măcar să-mi ceară socoteală. Dar prefera să evite o explicație. N-am dreptate?

– Nu mai pot să te ascult, sunt înghețată.

– Mai stai, se rugă Lucu, pe care îl înspăimânta eternitatea unei nopți de insomnie.

– M-a luat cu frig. Sunt istovită.

– Nu pleca încă, o rugă Lucu, să te acopăr cu ceva.

Dibui în jurul lui după un pled, fără să-l găsească, și mâinile lui pipăiră halatul somptuos pe care Laura îl îmbrăcase peste cămașa de dantelă.

– Am înghețat, stăruie Laura, trebuie să mă duc la mine în pat, ajută-mă, te rog.

– Bagă-ți picioarele sub plapumă, o îndemnă Lucu, îndărătnic.

Cu gestul pe care-l mai făcuse de zeci de ori când o ajuta să

pogoare pentru plimbare, îi cuprinse genunchii pe dedesubt. Dar de data asta îi ridică pe divan picioarele înghețate. Nu izbuti însă să tragă plapuma de sub corpul ei ca să o poată înveli cu ea, cum sta acum de-a latul așternutului. Se aplecă nițel, îi cuprinse amândouă gleznelor într-o mână, pe când cu cealaltă o sprijini de ceafă, pe sub șuvițele subțiri și răcoroase, și o făcu să pivoteze cu ușurință, întinzând-o în lungul patului, la perete. Laura se lăsă în voia lui. Noaptea umedă și vicleană o pătrunsese până în oase. Cutreierată de fiori de gheață, începu să tremure. Printre dinți, care i se ciocneau, răsuflarea îi izbucnea șuierătoare pe vuietul unui geamăt sacadat și înăbușit. Fiorul înceta o clipă, apoi o plugărea din nou, cu înțetiri. Lucu băjbâi în sfârșit pledul, o acoperi și cu el, apoi se repezi, în vârful picioarelor, până în camera Laurei și la întoarcere grămădi peste ea tot ce adusesse, ca pături și perne. În zadar! Se ridică iar, îi luă mâinile reci și i le fricționă, încercă apoi să-i încălzească, în palme, picioarele înghețate până în sloiurile mici ale genunchilor. Simți frigul morții în pulpele ei, în coapse, în șolduri, de-a lungul spinării. Fu cuprins de spaimă. Știa că Laura nu trebuie să se îmbolnăvească. În starea ei, nimeni n-ar fi în măsură să prevadă urmările unei răceli. Fiorii o străbăteau tot mai des, o scuturau în clipe lungi și cu atâta putere, încât i se părea că se pregătește o minune și picioarele ei aproape moarte se vor dezlega prin tămăduire. Îi dădu prin gând să o trezească pe Matilda. Ce-ar fi spus însă dânsa găsind-o pe Laura în toiul nopții și cu aproape tot așternutul ei mutată în patul lui? Nimic nu i se păru mai greu decât să se dezvinovățească în acel minut întunecat. Și să mai fie și nevoit să dea lămuriri, tocmai el, care avea să-i ceară o grea socoteală. Se văzu deci osândit să facă față singur împrejurărilor. Cu deznădejde, mâinile lui alunecau pe trupul Laurei, pe umeri, pe șale, pe glezne, fără să-l încălzească. Se întinse istovit lângă ea, o cuprinse în brațe, își lipi obrazul de al ei, îi rosti în șoaptă numele, ca pe un descântec. În avântul lui ar fi vrut să fie un izvor de viață vie, din care s-o poată împărtăși cu darul sfânt al sănătății. Nu și-a dat seama cât a ținut lupta lui cu fiorii care la răstimpuri scurte se năpusteau ca șerpii asupra ei și o scuturau năprasnic. De fiecare dată, Laura își căuta adăpost în îmbrățișarea lui, care se făcea tot mai strânsă, ca și cum ar fi căutat să-l înăbușe. Pe încetul, tremurul se potoli. Furtuna o bântuia încă, dar cu o furie mai puțin răscolitoare. Răsuflul Laurei se îmblânzi. O arșiță i se răspândi cu încetul în sânge, izgonind treptat înghețul și spaima de moarte. Își simți gura iarăși moale,

buzele umflate și aprinse. O pace molcomă, nedeslușită, cu tresăriri de fericire, o învălui din îmbrățișarea mereu trează a lui Silion. Fără să-și dea seama, se cuibări mai adânc în el și fața ei, însuflețită iarăși, îi căuta pieptul și grumazul, cu o încredere copilărească. Măinile lui, tinzând mereu să o liniștească, alunecară pe un trup neted și lin la pipăit ca ovăzul. Mișcări domoale și lungi și o ființă care tresare cu ele. Mișcări încete și leneșe, călăuzite acum de o luare-aminte duioasă, care le preschimbă pe nesimțite în mângâiere. E Laura, e lângă el. Apropierea ei îl umple și îl turbură ca aburul unui vânt întunecat. Nu mai e Laura cuminte și resemnată a mărturisitorilor fără sfârșit, e o altă ființă, care îl îmbie cu darul amețitor al vieții și care la rândul ei îi cere totul. Și veșnicia toată e în clipa de față. Lucu pregetă și se înclină ca pe o margine de abis. Răsuflarea Laurei îi dogoare obrazul. Mințile lui sunt mistuite de o flăcără roșie.

Un braț răcoros și ușor ca o rază de lună i se încolăci pe după gât. Și amândoi, sălbăticii deodată, se căutară orbește în noapte. În nebunia lor neașteptată, închiseră ochii, să fie și mai întuneric.

...Mai întâi se făcu lumină în camera Matildei. În aceeași clipă, la colțarul de sub scară, pe care zăceau obosiți, se strecură o ceață rară și aurie. Se zăriră unul pe altul. Își traseră cearșafurile pe ei. Privirile lor se ocoliră; Matilda aprinsese desigur lampa de la căpătâi. Uitaseră de ea. Cu inima strânsă, priviră spre locul de unde venea cea lumină sfioasă așa cum se uită osândiții la zorile care le dau de veste că e cea din urmă zi. În jurul lor, în spălăceala disdiminției, se desluși treptat covorul vechi de pe parchet, lambriurile de stejar ale holului, rampa lustruită a scării, pernele și pledurile învălmășite. Se deschise o ușă. În tăcerea turbure și ciudată, glasul Matildei se auzi.

— Laura, unde ești?

Nici un răspuns. În ascunzișul lor, cei doi vinovați se simțiră pälind, schimonosiți și sluți de o hădă rușine, care le storcea sudori reci. Timpul parcă s-a oprit din mers, în locul lui se așezase tăcerea. Un gând năstrușnic îi fulgeră lui Lucu prin minte: o gaură de șarpe. O scorbură adâncă într-un copac scortos și ars de soare. Tot atunci, cu o sfortare deznădăjduită, Laura încercă să sară din pat. Rămase însă cu picioarele atârând pe covor, cu trupul sprijinit în coate, în faldurile așternutului, cu capul pe spate și părul revărsat, ca o sirenă prizonieră pe uscat. Silion sări s-o ajute. S-o ridice, s-o ducă grabnic la ea ar fi fost scăparea. Laura însă nu se mai mișcă. În trupul ei

greu ca plumbul nu mai era nici voință, nici putere. Zadarnic se strădui el să-l miște, să-l însuflețească! Resemnat, se aplecă, o luă pe sub genunchi, o întinse și o înveli, în culcuș. Stătură în așteptare, nemișcați, cu ochii la ușa înaltă, întredeschisă, de unde nu venea nici un zgomot. Prin sita deasă de storuri și perdele, o pulbere sidefie limpezea penumbra din încăperi, străbătută și de pârtia rară a lămpii aprinse. Și, deodată, fantoma fastuoasă a Matildei se ivi nemișcată în prag. Au văzut-o cum ascultă nedumerită, să prindă un zvon cât de ușor în tăcerea compactă, cum șovăie o clipă și apoi străbate repede și fără zgomot holul și dispăre în iatacul Laurei. S-a oprit acolo în fața patului fără perne și pleduri și fără stăpână. A aprins o șuviță de lumină, de care au simțit că penumbrele se răresc și mai mult. E ca și cum un spirit răutăcios și crud s-ar fi jucat cu ei, descoperindu-i și dându-i în vileag treptat. Matilda. La fel ca adineauri, o văzură din nou cum apare, dar de data asta în pragul celeilalte uși. Pe trăsăturile ei, nedumerire și teamă. Nu bănuia nimic. Buzele i se mișcară, spusese ceva, dar nu s-a auzit nimic. Se uita la ei, fără să-i vadă. N-are să uite el niciodată acea privire vastă, neagră, oarbă. Și iar văzu pe gura ei acea șoaptă fără sunet. Ghicise: îl chemase pe nume. Poate că ar fi fost mai bine să răspundă. Dar fălcile îi erau încheștate. Atunci, ca la o poruncă, Matilda se îndreptă spre ei. Se opri la doi pași, îi privi rătăcită. În sfârșit, înțelese. Un geamăt surd. Se clătină. Lucu sări din pat, vru s-o susție. Cu un gest scurt, Matilda îl îndepărtă. Ochii îi jucau în cap cu repeziciune, se uita când la el, când la Laura, nemișcată și tăcută în perne. Își duse mâna la frunte. Trase aer în piept. Pe chipul ei se zugrăvi durere și ură. Lucu se apropie din nou. Să spună ceva, să o ia de aci.

— Matilde, băgui el.

Ea se întoarse, dreaptă deodată, cu flăcări în ochi.

— Pleacă! îi porunci, arătându-i ușa.

A fost o izbucnire înăbușită și aspră ca șoapta unei furtuni. Trecu pe lângă el ca o stăpână, se opri în prag la ea și adăugă:

— Dar mai întâi du-o pe nefericita asta în patul ei.

Și dispăru.

Lucu s-ar fi repezit pe urma ei, să se dezvinovățească. Să-i spuie că totul a fost neașteptat și fără rost. Și el, și Laura au fost victimele unei împrejurări absurde. Să-și ceară iertare și în genunchi. Dar trebuia să se îmbrace. Nu se cere iertare într-o pijama mototolită. Un suspin slab în apropierea lui îi aduse aminte de Laura. Nu mai știa cum să se împartă. Din camera Matildei ajunse până la el hohotul

unui plâns dezlănțuit. Și numai la un pas, erau suspinele întretăiate ale unui plânset de copil. Laura. Se întoarse și se aplecă spre ea. Îi luă mâinile înghețate și inerte și i le sărută în tăcere. Un bun rămas tăcut, ca de la mort. Pleoapele ei plâpânde clipiră mărunț, ochii ei rătăciți îl priviră vag, de dincolo de lume. Nu putea s-o lase așa. Cine știe dacă după cele întâmplate va mai fi în stare să se târască singură până la ea în odaie?! Ca și cum Matilda i-ar fi pândit și ar fi vrut să-i ajute, lumina lămpii ei se stinse tocmai atunci. Lucu se apropie de căpătâiul divanului. Acum, spre norocul lor, semiîntinericul nu le mai îngăduia să se vadă deslușit. Ca un temnicer, Lucu îi puse o mână pe umăr. Laura se ridică în așternut.

– Să mergem, șopti ea.

Lucu se aplecă, îi găsi pe covor și îi potrivea încălțările, așa cum făcuse de atâtea ori mai înainte. La pornire, își încărcă pe un braț pernele și pledurile Laurei. Și marșul lor jalnic și grotesc, de umbre osândite și bolnave, prin nemișcarea spectrală a lucrurilor familiare li se păru nesfârșit de lung și anevoios. Ajunseră. Tăcut, Laura se prăbuși în pat, cu fața în jos, înăbușind un hohot de plâns. Lucu o acoperi în grabă. Ar fi trebuit să-i spună ceva. Dar cum să-i spună că nu și-a dat seama de ce s-a petrecut, că amândoi erau mult mai fericiți înainte de această întâmplare neînțeleasă, fără să o jignească de moarte? Se depărtă fără a rosti un cuvânt. Peste alte câteva clipe fu îmbrăcat gata. Grăbi pasul spre ieșire, de teamă să nu fie chemat înapoi. Nu mai avea ce căuta în acest loc, pe care-l pângărise cu nesocotința lui.

Până în zorii zilei, rătăci pe străzile pustii. Felinarele albe îi așterneau un drum palid prin noaptea umedă și rară și, urmându-l în neștire, Lucu ajunse în cele din urmă printre arborii negri ai unui parc lacustru de la marginea orașului. Se lăsă pe o bancă și așteptă acolo, cu capul între mâini, până la răsăritul soarelui, care nu-i aduse nici mângâiere, nici dezlegare.

*

Mare lucru nu se schimbă de atunci. Drumurile lui Lucu au rămas aceleași, orele pierdute – de asemeni.

Surorile își împărțiră locuința pe din două și trăiră despărțite. Singura legătură dintre ele rămăsese scara de stejar dinlăuntru. Niciodată el n-a știut ce s-a mai petrecut între ele. Pesemne că o explicație tot a avut loc. Trebuie să fi fost foarte scurtă. E tot ce a

putut el prinde mai târziu de la Laura. L-a surprins liniștea ei.

– Poate că nu sunt atât de păcătoasă cât s-ar putea crede. Cel puțin n-am făcut-o dinadins. Nemesis însă știe ce face. Se amestecă uneori în trebile oamenilor fără să fi fost rugată.

– Ce vrei să spui? a întrebat cu voioiciune Lucu.

L-a potolit cu un gest.

– Nu mă întreba. Ar fi inutil.

Lucu a mai hărțuit-o în două-trei rânduri în această privință.

N-a mai aflat nimic.

– Am spus și eu o vorbă, i-a răspuns Laura, am vrut să fiu interesantă.

Ceea ce l-a uimit pe Lucu, între altele, a fost că în plină dramă sentimentală femeile s-au folosit de prilejul casnic ce li se oferea, ca să zugrăvească apartamentele și să curețe parchetele, comunicând tot timpul între ele prin meșterii tocmiți pentru lucru. Părea un armistițiu pe front, pentru îngroparea morților, în care timp dușmanii fac schimb de țigări și de surâsuri. Pesemne că numai bărbaților, ca mai slabi de înger, li-e dat să lase totul vraște când sufletul le este sfâșiat.

Din trei în trei luni, avocatul Sabin aducea Laurei socotelile averii comune, pe care Matilda continua, peste capul decorativului lor intendent și unchi de văr (sau văr de unchi?) Iordanache, să o administreze cu o mână de fier. Înălțarea și menținerea lui Sabin în slujba de Potemkin al Matildei i se păru lui Lucu o jignire cinică adusă defunctei iubiri. Dar astăzi, toate astea nu mai însemnau nimic pentru el. De-abia îl mai încerca o ciudă postumă, despuiată de incriminări și îndulcită prin resemnare. Pe atunci însă, la începuturi de restriște, i se păruse că o dată cu dragostea lor se sfârșise cu viața. Întâmplările i-au arătat însă foarte curând cât de mult se înșelase. Crezuse că Matilda e zdrobită de durere. E singură și deznădăjduită în sihăstria ei și își răsuțește cuțitul în rană. Negăsind-o, chemase în grabă pe șoferul Coman. Cu cascheta lui pe o ureche și ciuful blond în bătaia luminii, cu ochii lui albaștri, rotunzi și întrebători ca într-un ilustrație de Poulbot, el i s-a înfățișat fără întârziere.

– Tot la Fane Chiriac lucrezi? s-a interesat Lucu.

– Sunt în concediu. Domnul profesor a plecat pe opt zile la Berlin.

– Optzeci la dus, optzeci la întors, șoseaua asfaltată, pornim imediat și ne înapoiem în aceeași zi, i-a explicat Lucu. Ce zici?

– Singuri? a întrebă Coman.

– Da!

– Atunci, doamna ne așteaptă acolo?

– Care doamnă?

Pamfil clătină din cap, râzând din strungăreața lui imaculată.

– Hei! Parcă eu nu știu cum stau lucrurile!

– Tot cu gândul la rele, Comane!

– Cum e turcul – și pistolul, domnule Lucu!

– Ai ceva contra?

Coman îi aruncă o privire cu înțeles.

– Domnul Lucu trebuie să mai petreacă un an, doi.

– De ce numai un an, doi?

– Păi, până vine „năsulia“, domnule Lucu. Atunci s-a isprăvit cu petrecerea.

– Crezi mereu în „năsulia“ ceea?

– Cum cred în lumina soarelui, domnule Lucu.

– Să pornim, Comane! Și până la „năsulie“, cată să nu ne frângem gâtul!

– Las' pe mine... domnișorul!

Și anticul Chevrolet fu scos grabnic din garajul în care ruginea, ca o armă veche într-un muzeu, pusă din nou în funcțiune când patria e în pericol. Ca viforul s-au fost năpustit la Fiereni. Dar nu găsiră pe nimeni la conac, nici chiar pe misteriosul Iordanache, plecat până la reședința de plasă. Cum de nu se gândise, se muștra la întoarcere Lucu, să o caute mai întâi în București, pe la prieteni? Să fi început cu aceea era mai simplu și la mintea omului. Totdeauna încurca lucrurile. De-ar ajunge măcar la timp, să preîntâmpine o sinucidere! Închidea ochii, să strivească imaginile sinistre care i se plăsmuiau în minte. Ar fi groaznic. Nu se poate!

– Ce facem, Comane, cum o mai găsim noi pe doamna?

Pusese întrebarea numai ca să rupă șirul iscoadelor cumplite ale tăcerii.

– N-am nici o idee, domnule Lucu, n-o cunosc și nu-i știu obiceiurile.

– Ceva îmi spune că e în București, totuși.

Cu mâinile pe volan, cu țigara în colțul gurii, Coman înălță din umeri.

– Acul în carul cu fân, domnule Lucu: decât să o căutăm casă cu casă, mai bine vedem de alta.

Lucu se aplecă să-l privească în față.

– Vorbești ca și cum n-ai fi iubit niciodată.

– Ba de iubit, oi fi iubit eu, când eram mai tânăr, protestă Coman, mereu cu ochii țintă înainte. Noi ăștia care trudim n-avem la dispoziție toată ziua și toată noaptea pentru așa ceva.

Lucu nu-i mai răspunse.

A aflat totuși ceva care, înșelându-i așteptările, i s-a părut mai rău decât moartea. N-a mai găsit-o pe Matilda nicăieri, nici chiar la Sabin, căruia, călcându-și pe inimă, s-a încumetat să-i telefoneze. Și de-abia după câteva zile de chinuitoare și zadarnice căutări, a aflat întâmplător adevărul. I l-a spus domnul Filip la „Esplanade“. Domnul Filip avea darul să afle tot ce se petrece, fără să se deplaseze, necum să alerge după vești și mai ales fără să întrebe. Făcea el însuși haz de acest dar al lui de a ispiți confidențele, de a absorbi ca o hârtie sugativă tainele oamenilor, spovedaniile și noutățile.

– Vine lumea la mine ca la rabinul de la Buhuși, îl întâmpină el. Aș fi fost poate un excelent reporter, mai tare decât Stanley, dar fără să umblu atât. Dacă te lași de femeii și ajungi prim-ministru, să mă faci șef al Siguranței sau al biroului doi.

– De ce sporovăiești atât? îl întreabă Lucu, cuprins subit de teama că Filip știe tot.

– Ia loc, îl pofti Filip, așezându-se într-o boxă de plus.

Trase un fum din veșnicul său trabuc parfumat.

– Ai un cap de înmormântare de clasa treia, nu-mi plăci! Ți s-a întâmplat iarăși vreun lucru de rușine?

– De ce de rușine?

– Fiindcă te arată așa cum ești. Nici n-ai curajul să te mărturisești.

Silion ridică din umeri nerăbdător și-și întoarse privirile spre spectacolul străzii.

– O mai cauți pe Matilda? E colea, peste drum.

Și cu trabucul nescuturat, care amenința cu o avalanșă de scrum, îi arată înspre piața înșorită a Episcopiei, sus, spre renumăratele ferestre ale hotelului „Athénée Palace“.

– S-a instalat de câteva zile într-o cameră la etaj, cu balcon, alcov, salonaș și sală de baie. Duce o intensă viață de noapte: bar, bal, muzică, dans, șampanie, pilotată de Sabin, avocatul. Caută să se ametească și să uite, să uite ceva foarte dureros ce i s-a întâmplat de curând. Și consolatorii nu lipsesc, slavă Domnului!

Lucu n-a mai cerut amănunte. Fără să-i mulțumească, s-a

năpustit în ușa turnantă, rotită cu o iuțea de furtună, și a străbătut cu pași mari și repezi Piața Episcopiei (ar fi alergat dacă piața n-ar fi fost plină de vehicule și de lume), până în holul hotelului „Athénée Palace“.

– Doamna Matilda Feraru? se adresa el portarului.

– Doamna nu primește și roagă pe oricine ar căuta-o să nu aștepte și să nu insiste.

Răspunsul fusese rostit cu voce tare, să-l audă și alții. Era vădit că portarul vroia să se descotorosească de el și că vizita lui Silion nu-l găsisese nepregătit. Fraza fusese învățată pe de rost și ticluită anume pentru el. Se gândi să mituiască portarul. Dar își dădu seama că Matilda i-o luase înainte.

Se întoarse la „Esplanade“, îngândurat. Filip îl aștepta. Lucu se lăsă pe canapea lângă el. Își aprinse o țigară.

– Ce e cu mutra asta? „A fi sau a nu fi?“ îl muștră Filip. Ai făcut bine că te-ai întors numaidecât. Mă temeam că ai să te postezi la intrarea hotelului, să pândesti apariția Matildei. Ar fi fost o greșală de psihologie. Unde mai pui și ridiculul?!

Lucu pufăia nervos.

– Ce caută aici demnitatea și psihologia? Vorbea răgușit și slab. E un *malentendu*¹ îngrozitor. Nu-mi pasă de ridicol, nu-mi pasă de nimic. Trebuie să o văd și să-i explic.

– Ce să-i explici? Filip se plecase nițel înainte, întors spre el să-l privească drept în față. În starea ei, cu cât îi vorbești, mai rău te-nfunzi. Nici n-are timp să te asculte.

Un junghi îi trecu prin inimă.

– Cum adică?

– În astfel de împrejurări, îl lămurii Filip, o femeie ca Matilda nu mai așteaptă vorbe. Trece la fapte.

Lucu păli. Filip îi puse o mână amicală pe umăr.

– Sper că n-ai să-ți petreci nopțile la „Eldorado“, s-o vezi cum dansează cu alții și cum pleacă în zori cu „rivalul“. O greșală trebuie plătită. Lasă lucrurile în voia lor. E dureros, dar nu e decât o problemă de amor-propriu. Ți se pare nemaipomenit că Matilda, în loc să se prăbușească, se consolează. Marele amor înlocuit în douăzeci și patru de ore; iată ce nu poți tu pricepe. Dar cu creolele astea... E o chestie de temperament.

Filip respiră adânc, făcând să fumege trabucul. Vorbea cu atâta

¹ Neînțelegere (fr.).

seninătate de lucrurile care-l frământau pe Silion, încleștându-i gâtul și inima cu o gheară de fier. Volutele de fum parfumate se destrămau azurii, pluteau ca un vis spre tavanul de zahăr și se revărsau cu încetinelii infinite în clopotele metalice, care le înghițeau, ca niște rechini cu gura în sus, nemișcați, prin unghere.

– Te-ai sfătui să călătorești nițel, reluă Filip, întinzându-se cu decență peste spătarul fotoliului. Remediul e clasic. Dar ce te faci cu Laura? Du-te la ea, e singură, e o soluție... Mi se pare că ai oarecare răspunderi și acolo.

Căscă încrețindu-și nasul și păzindu-și gura cu palma și trabucul, ținute la distanța convenită. Lucu se uită la el cu ciudă, vedea firele retezate scurt ale mustății lui, ușor ruginită pe margini de nicotină. De unde aflase Filip tot ce i se întâmplase?

– Nu mă întreba nimic, îi răspunse Filip ghicindu-i gândul și zâmbind măgulit. Serviciul meu de informații nu dă greș niciodată. Nu e nevoie să faci mărturisiri. Nu cer nimic. Dar dau în schimb sfaturi. Fii cuminte. Fii cavalier. Și totul se aranjează ca un joc de cărți: figurile rămân aceleași, se schimbă numai pozițiile.

Filip se ridică, îi puse o mână pe umăr în chip de bun rămas și porni printre mese, întorcând capul în toate părțile, ca un patron impunător și harnic.

*

N-a fost atât de simplu să-i urmeze sfatul.

Când s-a dus pe înserate să o vadă, pentru întâia dată după noaptea care a despărțit în viața lor tot ce a fost de tot ce începea, i s-a făcut milă. Privirile ei violete îi cotropiseră fața ca două lacuri bolnave, ale căror ape s-ar fi strecurat până la marginea cearcănelor ei de nesomn. Arăta istovită și atât de palidă, că Lucu s-a temut că nu mai are scăpare. Și mâinile pe care ea i le-a întins i se subțiaseră. Mâini descărnate, de sfântă. O deznădejde îi licărea în ochi.

– Credeam că nu mai vii, i-a spus.

El îi ținea mâinile între ale lui și i le pipăia, să-și dea seama cât sunt de ușoare și de suferinde. Venise cu hotărârea să discute prieteneste, să scoată la lumină împreună întâmplările întunericului, să reaseze lucrurile în matca lor de mai înainte.

– Laura, începu el cât putu mai blând și mai liniștitor, trebuie să vorbim...

– Trebuie să vorbim, repetă ea în șoaptă.

Lucu zări în ochii ei o întunecare și adăugă sfios:

– Dar nu acum... numai când ai să vrei...

S-a uitat la el cu teamă. Era o pasăre plâpândă și ostenită.

– Da, Luc, nu acum... Când ai să vrei tu... Nu trebuia să vii...

Lasă-mă singură...

Și din ochi îl ruga să plece.

Lucu se vedea singur pe lume.

Se așeză pe marginea patului. Ea își trase mâinile dintre ale lui. Se lăsă pe perne. Pe chip i se zugrăviseră o suferință nouă.

– Mi-e frică... (vorbi ea ca numai pentru sine). Da, Luc, totul are să se îndrepte... ai să vezi... are să fie ca mai înainte...

Lucu asculta ca pe o sentință propriile lui cuvinte, repetate de Laura. Înțelesul lor i se părea mai limpede așa. Își vor reface viața la umbra Matildei, așa cum a fost. Îi vor cere iertare. Îi va ierta. Vor uita. E greu. E îngrozitor de greu, dar vor izbuti. Astfel îi vorbea uneori nădejdea lui în absurd.

– Lasă-mă, îl îndemnă Laura aproape în șoaptă, nu trebuie să ne mai vedem câtva timp.

El îi căută și îi apucă din nou mâinile reci, inerte.

– Nu, Laura, nu se mai poate... Și eu sunt singur; nu te mai am decât pe tine.

Vorbea însuflețit de adevărul care i se dezvăluia treptat. Pe buzele Laurei tremura o șoaptă. Clătină ușor din cap, șoptind ceva. Se aplecă spre ea. O auzi suspinând: „nu trebuie“, un suspin repetat, ca un crâmpei dintr-o rugă zădărnicită, ca un vaiet de ajutor. Prin fereastră, cea din urmă rază de soare se stinse cu o patetică înduioșare de chipul ei supranatural. Glasul ei îl silea să se aplece asupra-i, cu răsufierea oprită, pe urmă raza dispăru. Lumina ei o părăsi ca un fel de părere de rău, ca ultimele note ale unei romante ce se stinge în romantica înserare a unui parc neadormit. Lucu rămase cu fruntea rezemată la căpătâiul ei, pe când din perne, din pletele revărsate se înălța spre el parfumul vag care îi înfășurase mințile în noaptea nedeslușită a rătăcirii lor. Clipele treceau. Sta de veghe lângă o dragoste nouă și tristă, lângă amara taină a unei femei care a fost a lui și nu mai este a nimănui. Matilda e pierdută pentru el, și depărtându-se îi osândește să rămână împreună. Sunt amândoi sub povara blestemului ei nerostit, care îi apasă și-i unește. Ar vrea să se smulgă puterii lui, dar este în el o vrajă care îl subjugă.

Astfel și-au înfruntat ei, o vreme, păcatul săvârșit. Și unul, și

celălalt au încercat să se lepede de el, să dea înapoi, să uite, așa cum te smucești dintr-un vis urât. Dar au lunecat în prăpastie, cu șovăieli, cu opriri de groază, cu dorința nebună de viață și de moarte.

...Trecuseră alte săptămâni. Laura și el se gândiseră să se mute și să-i lase Matildei casa întreagă. Dar planul lor nu se putea înapoi fără mari greutate. Iar ei erau prea obosiți de schimbarea amănunțită pe care o trăiau ca să mai ia și hotărâri. Unde să găsească o locuință nouă pentru Laura, cum să pună la cale mutatul și toate amănunțităle care țineau de el? S-o adăpostească vremelnic în casa lui din Dealul Spirii? Cuibul de piatră și cristal devenit un cămin de lună de miere; ar fi fost pentru Lucu jertfa supremă, cuvântul destinului. Un tainic îndemn, pornit dintr-o speranță absurdă, îl înduplecă să nu spună Laurei nimic. Totul a rămas pe loc. E resemnarea în fericire, gândea Lucu.

Dar la răstimpuri mari i se făcea dor de Matilda. Numele ei răsuna dureros în pustiul inimii lui, rostit nostalgic de buzele amintirii, și parcă se aștepta să i se ivească aieva, risipind realitatea ca pe un vis. Își căuta un leac și o consolare la gândul că nici ea nu fusese atât de nevinovată. Poate că totul fusese pus la cale cu o diabolică răbdare de către însăși Matilda, ca să scape și de el și de Laura, lăsându-le lor și vina și rușinea. Alunga însă repede aceste gânduri rătăcite, rod stricat al umilinței neputincioase și al orgoliului rănit. Cel puțin să păstreze trecutul intact. Fără bănuiele și învinuiri, până la clipa infamantă a prăbușirii. Și să-și poarte jugul cel nou de mătăasă cum își poartă osândiții florile albe și roșii la gât.

Era nedrept cu Laura, își da seama și știa să răscumpere asemenea minute de nerecunoștință, pe care ea nici nu le bănuia. În jurul Laurei plutea o atmosferă de reculegere și taină, de făgăduințe nerostite, de șoapte defuncte, așa cum Lucu nu mai simțise decât în penumbra târzie a unei săli de concert capionate și deșarte, în hruba orchestrei, acolo unde așteaptă în părăsire instrumentele muzicale, interceptând vibrațiile singurătății. Lângă Laura i se părea că e mai aproape de celălalt înțeles al lucrurilor, ascuns muritorilor de rând, și cu toate că ea nu l-a deslușit nimănui, îl mărturisea, ca o vestală, numai cu prezența ei. În preajma ei înțelegea fără cuvinte tot ce uita când se afla departe. Cu ea, și fiorii, și cutremurul dragostei se deosebeau de tot ce trăise și-l înălțau peste fire, dincolo de dragostea și mândria lui. Să trezești atât de adânc și de tragic bucuria într-un corp în care moartea și-a distilat veninul îl

facea să se simtă ca un virtuoz care smulge accente sublime dintr-o vioară bolnavă. Nu era deci de mirare că la răstimpuri se pomenea tânjind după dezmierdările sălbatece și după sentimentele simple ale Matildei.

Nu poți trăi pe piscuri la nesfârșit. Viața nu e toată ca un concert de Bach. Uneori ai vrea să mai auzi o romanță banală sau tărăboiul unui jaz. Niciodată o fee, un înger nu va înlocui întru totul o bacantă.

Rumegând asemenea scuze, Lucu lua drumul spre Laura, încovoiat ca un slujbaș care, cu o umbrelă ponosită sub braț, se duce la zilnica și posomorâta lui datorie. Îi va spune azi o poveste născocită de el, mâine va fi gata cu spusa lui despre un poet descoperit de curând, iar poimâine are să-i aducă ultimul disc al Clarei Haskil, toate pe rând, fiecare zi cu „surpriza“ ei. O ținea la curent cu progresele medicinei și întreținea speranța Laurei în vindecare. Dar ea părea că nu mai ține prea mult să se vindece.

– Patru pereți, un fotoliu și un culcuș, iată viața mea, îi spunea Laura.

Nu-i mai trebuia nimic afară de prezența și de mângâierile lui.

– Ești totul pentru mine!

Aceste vechi cuvinte și răsaute căpătau viață și adevăr când le rostea Laura. Tremura în ele un ecou de veșnicie, o amintire nedeslușită și o făgăduință de ceea ce niciodată nu va fi fost.

*

Un suspin adânc, suspinul unui copil care se trezește, ajunsese prin întuneric până la el.

– Ești aici? urmă, ca un cântec, întrebarea. Smuls amintirilor, Lucu se ridică de pe canapeaua îngustă pe care zăcuse, intră în camera Laurei și se apropie de căpătâiul ei.

Nu-l auzise când a venit. Dar, ca întotdeauna, îi simțise prezența.

– Să nu aprinzi! o auzi el că-i spune, pe același ton de mângâiere și răsfăt.

În odaie ardea o veioză.

Îl întâmpină cu surâsul ei de bucurie obișnuit și atât de proaspăt și de spontan, încât lui Lucu i se părea că îi dădea iluzia că într-adevăr el e în măsură, prin simpla lui sosire, să facă fericirea unei femei. Laura se înalță în perne încet, și mâinile ei luminoase

înfloriră fantastic spre Lucu, într-un elan de iubire și rugă, în vreme ce genunchii tresăreau ușor sub pledul care îi acoperea. Părul i se despleti somptuos pe umeri, pe spate, în jurul ei, cu milioane de scânteii și licăriri prețioase de chihlibar întunecat. Fiece gest al Laurei vorbește și dăruie. E o mare artistă a jocului fără cuvinte și a nemișcării, gândi Lucu.

– Nu te-am văzut de un veac, îi spuse ea, ca o plângere care nu învinuiește, nici nu cere mângâiere, ci își găsește rostul numai în sunetul istovit și plin ca o notă nostalgică dintr-o lamă de fierăstrău.

Lucu asculta fermecat.

Își luă în stăpânire locul său de-a latul patului, la picioarele Laurei, cu spatele rezemat de covorul din perete. Îi căută gleznele și le păstră în mâna lui încăpătoare. Laura respira adânc, într-un suspin de recunoștință. Niciodată nu i-ar fi cerut socoteală de timpul petrecut departe de ea, necum să-i fi imputat că n-a venit să o vadă. Se uita la el ca și cum azi l-ar vedea pentru întâia și ultima oară.

– Ce bine că ai venit... Acum nu mai sunt singură...

Sunau în glasul ei două melodii, o bucurie și o tristețe. Glasul acesta încetinit și muzical te silea să-l ascuți ca pe o melodie îngănată, înfiorând auzul cu fermecate făgăduințe. Lucu îl urmărea subjugat. Amintirile îl părăsiră, iar noua lui obsesie, chipul doamnei Ulmu, se risipi în conștiința lui ca o răsfrângere pe oglinda tremurătoare a unui lac. Gândul că ar putea pricinui o durere Laurei îl înspăimânta. Pe chipul ei, bucuriile și întristările, uimirile și părerile de rău, încrederile și îndoielile, întoarcerile în trecut și regăsirile în realitate se perindau cu o putere de expresie care îl silea să ia parte la tot ce se petrece într-însa. În privirile ei imense urmărea o neconținută și ciudată spovedanie din adâncuri. În preajma ei se statornicea cu fruntarii vagi un domeniu de vrajă. Se teme de clar-vederea iubitei; în veghile ei nesfârșite i s-au ascuțit simțurile și au înviat în ea puterile defuncte ale sibilelor antice.

– Când ai să mă înșeli, să nu mă minți, zise ea deodată. Să vii la mine să te iert și să te dezleg, altminteri să știi că are să-ți meargă rău.

De ce îi vorbește așa tocmai astăzi? El își păstrează seninătatea celui care nu are nimic de ascuns. De altfel, nu s-a întâmplat nimic între el și doamna Ulmu, nu are încă nici o vină, iar de măruntele lui păcate Laura nu trebuie să afle niciodată. Orice ar spune ea, Laura nu l-ar ierta dacă ar ști adevărul. Mândria ei n-ar lăsa-o să-l

ierate. Ar prefera să rămână singură în odaia ei întunecoasă, ca într-un cavou părăsit. Nu, niciodată nu va pricinui Laurei o asemenea durere.

Se auzi cheia de la intrare. Lucu și Laura schimbă o privire.
– Închide, îi șopti Laura.

Lucu se ridică în grabă și închise ușa încet.

Să nu o vadă, să nu o audă trecând. Și o vedeau totuși cu ochii minții, dreaptă și trufașă, urcând scara spre încăperile ei. Pasul ei sprinten, înăbușit în covoare, răsună în simțirea lor ca pe un capac de sicriu. Era singurul sunet care de atât amar de vreme le talmăcea disprețul tăcut al Matildei. Nu se putuseră obișnui cu acest minut, care în fiecare seară îi smulgea din însingurarea lor, ca să-i confrunte ca pe doi complici cu trecutul. Numai când zgomotul înceta relua anevoie firul întrerupt al convorbirii. Ecoul dănuia în ei ca o apăsare.

– Am vorbit azi cu ea, începu Lucu, folosind prilejul.

– Cu Matilde?

Pe fața ei se întipărise teama și uimirea.

– Firește. Ea mi-a vorbit întâi, se grăbi el să adauge, ca și cum s-ar fi dezvinovățit: simțise nesiguranța Laurei și ascuțitul geloziei în uimirea ei. Îl luă de mâini și i le strânse cu putere:

– Ce vrea? Ce spune?

– Nimic rău. Dar nici bun.

Silion nu mai știa cum să urmeze.

– Nu mă chinui, îl imploră Laura.

– Mi-a vorbit de planurile și de afacerile ei. Vrea să plece în străinătate, să-și schimbe felul de viață. A hotărât să vândă moșia și casa și m-a rugat să-ți aduc la cunoștință gândul ei, cu rugămintea să nu te opui. Pesemne că Sabin are să vie cu propuneri mai precise.

Se opri și răsuflă ușurat. Pe fața Laurei reapăruse surâsul, trăsăturile i se înseninaseră, Laura se lăsase în perne, ca liberată de o alarmă fără rost.

– Pleacă în străinătate? Întrebă ea, și parcă se făcuse lumină în glasul ei.

– Numai după ce vindeți casele și moșia, îi răspunse Lucu îngândurat.

Pentru întâia oară surprindea în cuvintele Laurei un interes atât de femeiesc și de pământean.

– N-are decât! exclamă Laura. Averea noastră îi aparține;

nu-mi trebuie. Ea a salvat-o... n-am avut nici un merit, n-am nici un drept. Privirile li se întâlneau. Ochii Laurei se umplură de imaginea lui. Și-am mai spus: nu te am decât pe tine. Întinse brațele spre el. Numai tu ești averea mea. Adăugă: mobilă și poate și imobilă. Și n-aș vrea s-o împart cu nimeni!

Lucu o strânse la pieptul lui. Gest uzual. Nu găsea că momentul unor asemenea gingășii fusese bine ales.

– Trebuie să examinăm situația, Laura, reluă el grav.

Cu un gest comic, Laura își astupă urechile.

– Sunt pierdută! exclamă ea... Mi-ai zis „Laura“.

Într-adevăr, îi rostise numele întreg. Era un semn că discuția devine serioasă.

– Zi-mi altfel! îl rugă Laura, cu o vioiciune voit copilărească. Zi-mi cum îmi zici de obicei. Altfel, nu mă mai iubești.

– Dar, Laura...

– Nici o Laura! reteză ea obstinată. Eu nu sunt Laura! își împreună mâinile a rugăciune: Bitti, bitti! spune-mi așa cum știi.

Cu un zâmbet resemnat, Lucu o luă în brațe. Laura îl asculta, răsfățată și cuminte, cum ascultă un cântec de leagăn:

– Lo, Lu, Lur, Lar, Lol, Lara, Lora, Loli, Lalo!

Laura se desprinsese încet din brațele lui. Rămase rezemată în perne.

– Fă nițică lumină! Își alcătui o figură de extremă atenție. Ia uită-te, e bine așa? Și acum spune, ascult!

– Chestiunea e foarte complicată, spuse Silion cu ochii în gol, ca și cum ar fi cercetat noile lor orizonturi.

– Nu încreți fruntea, îl rugă Laura, îți faci un cap de prost...

– Sunt două lucruri deosebite, începu Lucu încurcat. (Nu era la largul său când vorbea despre afaceri.) E mai întâi moșia, pe urmă casa. Cu asta e mai simplu: o vindeți și împărțiți suma. Vine apoi mutatul, cu tot ce se leagă de el; dar asta e altă chestie... (O chestie care mă privește, continuă el în gând, și i se păru deodată că se împotmolește într-un noian de imagini nedeslușite: camioane, boccele, troace și calabalăcuri, tabloul îmbâcsit al unui viitor de neajunsuri fără sfârșit.) O altă chestie, reluă el, adunându-și gândurile. A, da, moșia, a doua problemă, și aici aveți două soluții: ori o vindeți acum în întregime, ori ceri ieșirea din indivizie și vindeți atunci numai partea Matildei, adică cinci sute de pogoane, dimpreună cu conacul. Fiindcă nu e nimeni nebun să cumpere cinci sute de pogoane fără conac, afară poate de vreun vecin, pe care însă nu-l

văd nicăieri. Și atunci ești obligată, din banii luați pe jumătatea ta a conacului, să construiești altul mai mic, mult mai mic, pentru administrarea jumătății care îți rămâne. Va trebui să găsești, hm, să găsim (se corectă Lucu) un alt administrator, mai sărguitor, că doar n-ai de gând să-l ții tot pe conu Iordanache, pe care nu-l cunosc, dar știu câte parale face. Cinci sute de pogoane se administrează mai greu decât o mie, fiindcă ele trebuie într-adevăr administrate. Sau să găsești, hm, să găsim un arendaș, dar ce arendă poți lua pe cinci sute de pogoane... („De fapt, gândea Lucu, va trebui să mă ocup eu de toate acestea, să cumpăr materiale, să construiesc, să caut alt administrator, să-l supraveghez, să ar, să semăn, să recoltez, să vând, să țin socotelile, să port toată răspunderea. M-așteaptă o viață grea.“) Într-un cuvânt, continuă el cu glas tare, totul depinde de tine: sau vânzare integrală, și atunci, ce faci cu banii? cum îi plasezi? cu ce garanții, cu ce venituri? sau ieșire din indivizie, *et caetera*, nu vreau să mă mai repet... Trebuie să știi ce vrei, să iei o hotărâre. Aștept.

Și, ca un om de afaceri hârșit în asemenea treburi, Lucu își scoase tabachera de aur, oferi țigări și foc și tăcu. Tăcu.

– În definitiv, trebuie să ai și tu o părere, spuse el blând, așternându-și un zâmbet peste impaciență.

– *Hélas! Tout m'indiffère!* răspunse Laura savurându-și arhaismul, *tout hormis toi!*¹ expiră ea într-un tremolo suav, care, împletind ironia cu extazul, își crea cântecul prin lume lunecând ca o cascadă cristalină peste piedicele existenței.

Străbătând ca printr-un vis de opium prin magia descântecului, gândul lui Lucu înțelegea că mai presus de toate pe Laura o preocupă plecarea Matildei, care o libera de teama nemărturisită a unei reînțarceri năprasnice a surorii ei în viața lor. Casa, moșia, ieșirea din indivizie, conacul, banii și greutățile traiului nu mai însemnau pentru ea nimic. O amenință cu degetul ca pe un copil.

– E în joc, îi zise, toată existența ta... existența noastră, se corectă el și gândi: „Cu fiecăare cuvânt, mă leg tot mai mult de un viitor fără scăpare, mă scufund într-o potecă de nisip și ape, dar nu e momentul să fac o deosebire între viața ei și a mea“. Și reluă: Să știi că mijloacele tale vor fi simțitor reduse...

– La jumătate, bineînțeles, îl întrerupse Laura, cu prefăcută îngrijorare.

– Ar fi foarte bine, dar nu e așa: cu o jumătate din moșia vândută nu realizezi nici pe departe o jumătate din venitul ei când e întregă. Să ne mulțumim cu o treime. Și, văzând pe chipul ei o plictisită sfortare de a pricepe, adăugă: Am să-ți explic altă dată de ce. Nu uita apoi datoriile: trebuie să plătești, și Matilda ți le va pune cu siguranță la socoteală, de vreme ce au fost făcute pentru sănătatea ta, în străinătate.

– Fie, consimți Laura, dar îmi rămâne totuși destul pentru o existență modestă. Nu mai mănânc nimic. Un baton de șocolată și un corn pe zi. Am să caut să nu mai merg la baluri, serate, recepții, ospețe, premiere, apoi tot astfel tenisul, calul de călărie, patinajul și partidele de hochei pe gheață, declară Laura solemn. Ajunge? Vând cărțile și mă abonez la o bibliotecă de împrumut. Ai să-mi găsești o garsonieră cu două camere și hol; în cea mai frumoasă am să-ți pun divanul, divanul nopții noastre dintâi, pentru nopțile când rămâi la mine. N-am să-l vând. E singurul lucru din toată casa pe care nu-l vând.

Lucu îi luă mâinile și i le sărută pe rând.

– Mi s-a urât, reluă ea schimbând tonul, trebuie să plecăm de aici. Mi s-a urât cu aceste ziduri trainice și bătrâne. Prea au murit mulți din neamul meu aici. Prea s-au uscat salcâmi și plopii din grădină. Când au murit prea mulți într-o locuință, se face, încet-încet, o atmosferă de capelă, miroase a flori putrede, a umezeală și a penumbră. Miroase a doctorii trezite, ca într-o fostă farmacie. Încă puțin, și o să apară și stafiile, în rochii de ceață; poate că au și sosit, dar n-au debutat încă. Așteaptă să mă părăsești tu, care nu crezi în ele. Dar poate că n-ai să mă părăsești așa de curând dacă ne mutăm de aici. Vreau să te aștept într-o casuță nouă, cu perdele de creton și mobilă cubistă. E odios, dar vreau un bar în perete și un divan-studio. Stafiiile detestă mobila cubistă și divanurile-studio.

Încă o dată, Lucu îi sărută mâinile.

– Dar trebuie să dai un răspuns, Laura. Hai să vorbim serios.

– Ce înseamnă serios? întrebă Laura. Apoi decretă, imitându-l pe Lucu: Tot ce e serios e și trist. Serioasă e și sărăcia, durerea și suferința sunt lucru serios, bătrânețea și moartea sunt serioase, nu mai vreau să mă gândesc la ele.

– Nu chiar la ele... Dar până mâine, poimâine, o să ne hotărâm...

Lucu o dezmierdă cu duioșie pe obraji și pe tâmpile. O scăpa de grija de a lua o hotărâre. Asemenea ființe nu trebuie să aibe pre-

¹ Vai! Totul mi-e indiferent... totul, afară de tine! (fr.)

ocupări și griji. Dacă ar avea puterea de a face minuni, i-ar porunci: „Ia-ți patul tău și umblă!“ Și viața s-ar îmbogăți cu o podoabă mai mult. Dar Laura rămâne ținută în patul ei. Și el rămâne legat lângă patul ei, în numele dragostei și al datoriei. Lucu își cercetă ceasornicul pe furis: poate că tot se va duce la doamna Ulmu în seara asta.

Laura îl pândea. Desprinsă de clipa de față, cu ochii în gol și gândul aiurea, ca un orb viclean care te înfășoară în plasa lui de tenebre, nu pierdea totuși nimic din ce trebuia să vadă. Cel puțin așa i se părea lui Lucu.

– Rămâi cu mine astă-seară, îl îndemna ea, cu o șovăială sfioasă.

Numai o inimă de piatră ar fi putut lăsa pradă singurătății o ființă care se roagă atât de duios.

– Luăm masa împreună, îl îmbie, avem Tokay și Bordeaux vechi, și Armagnac din rezerva supremă...

Lucu își înăbuși un suspin. Știa ce înseamnă tremurul abia simțit din acea ispitire cu vinuri vechi din rezerva supremă. Se simți un biet punct dintr-un program hotărât de mai înainte. Dorința Laurei nu pornește dintr-un trup fericit și puternic, ci din enervarea lungilor ore petrecute pe așternutul ei de osândă. Dar nu mai era nimic de făcut. O măsută rotundă și joasă, încărcată cu bunătăți, scânteind de cristaluri și argintării, fu gata, ca prin farmec, într-un colț al încăperii. Vizita la doamna Ulmu se amâna, din oficiu.

Încercă totuși să-i vorbească de oboseală, de treburi care îl silesc să se scoale a doua zi foarte devreme, și chiar de sănătatea ei, care trebuie să fie cruțată. Dar Laura întâmpină că ea însăși e obosită, că după cină se vor odihni mai bine amândoi în somnul lor, în care, oricât ar fi de adânc, nu pierd bucuria de a se simți unul lângă altul. Lucu o asculta cu un zâmbet măsluit de penumbră și purtat în colțul gurii ca o floare de oiță. E dureros și umilitor să fie o simplă jucărie în mâinile altuia. Trebuie să ies din viața asta, să fug, să scap chiar cu prețul unei lașități trecătoare. Dar e prea târziu. Plecarea Matildei în străinătate înseamnă sfârșitul visului lui de libertate. Înseamnă grija și truda în locul existenței lui de boemă confortabilă, dibaci sprijinită pe sinecuri. Dar dacă ar angaja un avocat tânăr pentru afacerile Laurei? Ce-ar fi dacă ar găsi un Sabin *ad usum Laurae*¹? Un băiat zdravăn și simplu, o țeapă sportivă, un fante sărăntoc. Lucu se întrerupse, rușinat. Îi vin uneori gânduri atât de ciudate, că e aproape convins că i le suflă Necuratul. Spirite mari

¹ În folosul Laurei (lat.).

au crezut în existența lui. Altminteri, oamenii n-ar oscila la infinit între sublim și abjecțiune. Numai o minune îl mai poate scoate din acest impas. Singura cale de mântuire ar fi minunea, vindecarea Laurei.

– Laura, am o rugămintă. Trebuie să mă ascuți.

– Trebuie să fie vorba de ceva foarte plictisitor, răspuse Laura, tonul ăsta dulceag și patetic nu anunță nimic bun.

– Ai să primești un doctor nou.

– Mă așteptam. „Se respinge“. Nu insista.

– Trebuie să-l vezi, se rugă Silion, e un fost coleg, *un brave copain*¹, întors din străinătate. N-o să te examineze. Ai să-l primești ca pe un musafir.

– Nu mă joc de-a v-ați ascunselea.

– E un savant adevărat, un mare artist al vindecărilor...

– Tu ești vindecarea mea, îl întrerupse Laura, vrei poate să mă faci sănătoasă și să mă dai altuia?

Glasil i se pierdu ca un ecou într-o pădure.

– A studiat medicina în Apus, apoi în Japonia, în China, în Tibet... Se spune că în materie de paralizii nervoase, asiaticii știu mai mult decât noi europenii... A fost și prin Polinezia, a studiat medicina empirică de pe acolo. Se zice că vracii și călugării lor posedă reminiscențe din știința pierdută a atlantiilor, păstrată în tradiții obscure, descântece, vrăjitorii...

– Vai mie! Îmi cauți pe cineva care să mă descânte și să mă vrăjească... Unde am ajuns!

– Laura, tu n-ai voie să-ți bați joc de lucrurile astea. Prietenul meu s-a specializat în studiul veninurilor de șarpe, al acțiunii acestui venin asupra marelui simpatic și asupra compoziției sângelui. E autorul unui vast tratat de medicină, în care arată unde sfârșește știința și unde începe arta în această materie. E cât se poate de interesant. A consimțit să te vadă. E un mare noroc.

– Asta înseamnă o seară pierdută, oftă Laura, pierdută pentru noi, pentru mine.

– Dar dacă te vindecă?

– Cine știe dacă ai să mă mai iubești când voi fi sănătoasă?!

În alte împrejurări, un asemenea răspuns l-ar fi încântat pe Silion. Astăzi nu vedea în el decât exagerare sentimentală: nu o preocupă nimic alt decât dragostea, și în dragoste numai și numai băr-

¹ Un prieten de nădejde (fr.).

batul iubit. Se cunoaște că nu a mai avut a face cu alți bărbați.

Îi făcea o vină până și din nevinovăția ei.

Sfârșiseră masa. Se aflau din nou pe divan.

– Îmi dau seama că te obosesc, spuse deodată Laura, și că într-o bună zi... mâinile ei fluturară în gol, a despărțire. Și chipul i se întoarse înspre fereastră, urmărind un zbor imaginar, dincolo, în seara violetă. Cu o suavă melancolie, Lucu se și văzu în chip de pasăre mare, vâslind cu imense aripi albe prin paradisul întunecat. Știu că ai să mă părăsești, continuă Laura, și gestul mâinii ei pecetlui pe gura lui Lucu cuvintele de protestare ce stau să iasă; știu, dar tocmai de aceea vreau să mă bucur de fiecare minut în care mai ești cu mine. Să mă bucur cât timp încă nu-mi rezisti.

Cuprins de remușcări, Lucu îi luă mâinile. Mâinile de înger istovit ale Laurei. Ar fi vrut să-i ceară iertare, dar fără să se trădeze.

– Niciodată, îi șopti el, niciodată.

În turburarea lui, nu găsea nimic mai mult de spus. Laura clătină din cap.

– Ești bun cu mine, poate chiar crezi ce spui. Ca să nu-i tremure glasul, îi vorbi în șoaptă, pe o notă înăbușită și gravă. Într-o zi voi rămâne singură, cumplit de singură.

Apăsă pe acest cuvânt și-l ascultă în golul inimii ei.

– Toate femeile spun așa, continuă Laura, ai mai auzit cântecul, dar să știi că, dintre toate femeile, numai eu rămân cu adevărat singură. Uită-te la mine și-ți vei da seama. Toate femeile spun: „Sunt singură pe lume. Nu te mai am decât pe tine.“ Poate mint. Toate mai au ceva. Numai eu nu mai am pe nimeni. Am avut o soră, Matilda. Făcu un gest care spunea: „S-a dus.“ Lumea mea ești tu. Aș vrea să mor în clipa când vei pleca. Și să n-ai remușcări. Din nefericire, nu poți să mori când vrei, rămâi singur și aștepți.

Lucu o luă în brațe. Se legănară amândoi peste prăpastia singurătății evocate. Și ca să nu vorbească, să nu-l audă mintind, Laura îi lipi fața de sânul ei. Lucu socoti că îi va fi peste putință să o părăsească vreodată pe Laura. Inima i se strânse dureros. Niciodată nu o va lăsa pe Laura. Viețile lor sunt împletite strâns până în rădăcini, ca două iedere gemene. Și ființa ei respiră prin el. De el depind bucuriile ei și tristetea. Laura nu trebuie să afle nimic. Trebuie să se știe mereu iubită, singura, unica iubită. Dorind acesteia din toată inima, Lucu era sigur că gândurile lui răsună ca o armonie în sufletul Laurei. Buzele ei sunt mai roșii, mai pline ca de obicei, obraji îi ard, privirile scânteiază. E însuflețită de un tremur

depărtat, de o sevă adâncă, pe care el o simte cum simți venirea furtunii din fundul unei tăcute nopți. Ar trebui să se ridice, să se depărteze, dar e ținut pe loc, într-un fel de așteptare magnetică. Laura s-a întors încet spre el, cu fața plină de frumusețea dorinței.

– Sărută-mă, Luc!

Și el nu mai e decât o fântână pentru setea ei. Nu-i mai e dor de ea, și totuși apasă asupra lui o lege știută, care-l înduplecă la dragoste. Ar ucide-o chiar acum în îmbrățișarea lui de voluptate și de ură, într-un spasm de fericire supremă pentru ea, de libertate pentru el.

Această ispită nu-l încearcă pentru prima oară, o știe bine. Mai știe că e propria lui slăbiciune aceea care răbufnește așa. O strânge, o înlănțuie mai puternic, ca și cum ar vrea să o smulgă morții apropiate, și fiecare suspin îngemănat luminează ca o imensă aripă, una după alta, aripi ce-și răspund, iar ei nu mai sunt decât un zbor de fulgere peste adâncuri.

„Asta e totuși femeia mea, gândește Sillion, e iubirea mea, restul e rătăcire și lăcomie.“ Un val se ridică în el vertiginos. Acum viața lui se avântă spre Laura ca un fluviu exaltat de apropierea mării. Un gând suprem îi fulgeră prin minte: „E femeia mea, până la moarte“.

Și, înlănțuind-o ca un mântuitor pe un prag de întuneric, se spulberă cu ea în neant.

CAPITOLUL 9

SUB CANDELABRUL LUI SCAFA

„...Ce qui dominait, c'était la soif des jouissances et du luxe et la licence des gens qui avaient appris à vivre de l'amour du sport et du sport de l'amour.“¹

GUSTAVE FLAUBERT

Întârziase. N-a îndrăznit să sune pe întuneric la intrarea principală, o poartă masivă de fier forjat și sticlă opacă, groasă de un deget. S-a temut să nu turbure din vreo greșeală pe vecinii de la celelalte etaje. Silindu-se să nu facă zgomot pe pavajul de bazalt al curții, dădu ocol clădirii și descoperi o ușiță întredeschisă, pe care, după o șovăială de o clipă, intră. Dibui rampa unei scărițe, și iată-l urcând, ca un răufăcător, pe o spirală de fier, întunecoasă ca un dulap, răsucită și îngustă, ale cărei trepte metalice cu muchii ascuțite îl izbeau dureros în fluierile picioarelor și răsunau nesuferit la fiece pas. „*Ad augusta per angusta*“², se îndemna Silion făcându-și curaj și numărând palierele. Se opri și bătu.

O slujnică oacheșă îl întâmpină într-un cadru de lumină. Pe obrazul ei rotund, doi negi coralii, cu peri sărmoși și răsuciți ca niște cârcei de vie, îi dădeau o înfățișare de ghicitoare în cărți și în cafea.

– Doamna Ana Ulmu locuiește aci?

– Dar cum de-ați nimerit tocmai pe scara podului? îl întrebă, vorbind pe nas, ca un paracliser, servitoarea. Bine că nu v-ați frânt

¹ Ceea ce domina era setea după plăceri și lux, și necuviința oamenilor care învățaseră să trăiască de dragul sportului și din sportul dragostei (fr.).

² La teluri nobile se ajunge pe căi înguste (dificile) (lat.).

gâtul! – și-i făcu semn s-o urmeze.

Străbătură un culoar destul de larg, până la o ușă, în fund. Îi făcu loc și, ca și cum ar fi vrut să scape de el, deschise și îl împinse într-o lumină orbitoare. I se păru că intrase în atelierul unui fotograf. Un focar central, răsfrânt cu violență în toate părțile, îi lua vederile. Se simți ca un liliac prins între oglinzile paralele ale unui bal.

Când i se mai obișnuiră ochii, Lucu putu să admire un antic și măreț candelabru, care, pogorând din tavan ca o caracatiță de cristal și de foc, își răsfrângea pretutindeni, într-o feerică încremenire, brațele lui tentaculare, aprinse toate.

Se afla într-un salon spațios, ale cărui amănunte îi scăpau deocamdată. Un pendul sepulcral legăna clipele în tăcere. Un pian negru, în fund, îi atrase atenția prin masa lui întunecată. Era totuși o nepotrivire între dimensiunile și luxul aceluia candelabru și restul încăperii, mobilată desigur cu gust, dar fără pretenții mari, ca o cameră de primire burgheză. Un candelabru de sală de recepții într-un palat și exilat aci prin cine știe ce decăderi succesive, de care nu scapă nici oamenii, nici caii de curse, nici transatlanticele dacă nu pier la timp. O lume de schelete, în peruci, taftale și mățăsurii, și-a legănat vârtejul ei ritmic de malacoave la soarele lui factice, prin cine știe ce cartier de fațade placide, azi dispărut. În sfârșit, clipind din ochi, Lucu descoperi pe stăpâna casei. Îl cerceta în voie, din fundul unei berjere înalte de damasc, de lângă sobă. Purta o somptuoasă rochie de casă de brocart gaben pe negru și papuci de sultană, bogat cusuți cu fir, dar cu vârfurile amputate. Ungunii de jar. O răzvrătire de bucle proaspete și bogate îi încadrau figura îngustă: cap de meduză care a îndurat represiunea și disciplina coaforului. Toate acestea, gândea Lucu apropiindu-se și mereu preocupat de desfășurarea cu putință a împrejurărilor, alcătuiau poate un semn al intențiilor ei generoase.

– Am impresia că mă aflu la Curte sau la ambasadă, zise el cu o plecăciune exagerată.

Și îi arătă înspre candelabru.

– O ambasadă în care se intră prin scara podului sau prin cea de serviciu, răspunse stăpâna casei.

Zâmbetul ei era un ciudat amestec de amărăciune și maliție.

– Contrastul e cu atât mai mare pentru mine, întări Silion, cu ochii la turțurii de cristal în care se zdrobeau luminile.

– E candelabrul lui Scafa, îl lămurii doamna Ulmu, pe un ton

de custode obișnuit a rosti cu băgare de seamă numele oamenilor iluștri, și îi făcu semn să ia loc.

– Ah, da! exclamă Lucu încurcat, ca și cum și-ar fi adus aminte cine a putut fi Scafa. („E desigur vreun pirat frumos, pe care posteritatea îl mai pomenește mulțumită numeroaselor lui fărădelegi“.) Dar nu-mi explic, reluă el cu un efort, cum a ajuns un aventurier levantin, care a străbătut toate mările, posesor al unui candelabru, adică al unei mobile de stare pe loc.

Pe fața doamnei Ulmu se zugrăvi mirare și compătimire.

– Faci o confuzie, domnul meu. Scafa n-a fost un aventurier levantin, ci un filantrop macedonean, mare proprietar de târle și vapoare. A lăsat țării o avere uriașă pentru așezările de binefacere. Îl confunzi pesemne cu Spada, banditul corsican de care sunt pline gazetele. Scafa e mort de mult.

– Atunci, reluă cu prudentă Silion, fără să-și desprindă ochii de la a șaptea minune, e poate un suvenir de familie.

– Răposatul meu soț era nepotul lui Scafa. L-a și moștenit pe marele filantrop, dar numai în ceea ce privește candelabru, accentuă doamna Ulmu cu o ironie amară. Restul s-a dus la spitalele, școlile și orfelinatele din țară și din Grecia.

Cu un surâs care osândește rătăcirile milionarilor vanitoși, nesimțitori față de suferințele rudelor sărace, Lucu se solidariză cu doamna Ulmu:

– Așa sunt toți unchii ăștia din America. Pe patul de moarte devin filantropi. Se mângâie cu gândul că le rămâne numele pe diverse frontispicii...

– Dar eu m-am răzbunat! Mi-am reluat numele de fată. Sună mai frumos decât Scafa.

– Mai românesc, întări Silion.

Nu-i displicuse schima de fetiță feroce pe care o făcuse doamna Ulmu când îi vorbise de mica ei răzbunare.

– Să știi însă că numele răposatului meu soț e ilustru în analele Fanarului. Figurează în *libro d'oro* al nobleții bizantine. (Pe același chip de fetiță se așternu un văl de solemnitate.) Românii macedoneni, continuă ea, au avut în Răsărit un rol mult mai mare decât li se recunoaște. Și e foarte cu puțință ca drepturile lor pe aceste locuri să fie mai vechi decât ale grecilor și ale latinilor.

Doamna Ulmu înghiți în sec și-și linse buzele cu o comică gravitate.

– Tot ce se poate, încuviință Silion intimidat.

Convorbirea lua o întorsătură primejdioasă pentru el. Nu

venise aci la această hamletică oră ca să asculte o prelegere asupra fraților din Pind.

Stăpână pe materie, Ana Ulmu continuă:

– Acest Scafa, străunchiul lui Lambe, a dat bani cu nemiluita și Eteriei. Lordul Byron l-a felicitat printr-o scrisoare personală!

– Foarte frumos!

– Și candelabru ăsta, pe vremurile când ardea cu lumânări, a aparținut lui Capo d'Istria, de la care a trecut în posesia regelui Otto de Bavaria. Când și-a părăsit tronul din Atena, l-a vândut lui Scafa.

Toate acestea, Ana Ulmu le povestea cu un glas de femeie răsfățată, puțințel zgâriat, ca o placă uzată de patefon, care la fiecare rotire șovăie o clipă și se abate ușor de la tonul inițial, ca să-l regăsească la rotirea următoare.

– Și să mai știi că Lambe a fost un aristocrat autentic, izbucni cu un accent de păpușă mecanică doamna Ulmu.

– Dar cine e Lambe? se interesă Lucu.

– Fostul meu soț, suspină amfitrioana, așa îi spuneam eu: Lambe, vine de la Haralambie, așa îl chema.

Și numele răposatului îi expiră pe buze, cu sfârșeala unui vechi și nestins regret.

– E lucru știut că Haralambie Scafa se trăgea dintr-o familie aristocratică, întări Silion cu autoritate. E un adevăr istoric, pe care-l cunosc și copiii de școală.

– Oh, marele lui regret era că n-avem copii. Și-i dorea din tot sufletul, cu toate că știa bine că nu mai apucă să-i vadă mari.

– Suferea, desigur, de o boală incurabilă.

– Era zdravăn ca Foișorul de foc! protestă doamna Ulmu. Dar ce vrei, vârsta!...

– Sunteți de mult singură, doamnă? se interesă Lucu, precaut ca un felcer care desface pansamentul de pe o veche și iremediabilă rană.

– Luna viitoare se împlinesc trei ani.

Ochii Anei se ațintiră în tavan, urmărind printre cristalele candelabruului umbra în plutire (și vizibilă numai ei) a scumpului dispărut. Lacrimi nu se iviră, dar poate că miile și negrele scânteii se mărturiseau ființa.

– Ați suferit mult, firește, compătimi baritonal și elegiac Silion, gata să îndure o lungă poveste de doliu și eventual să consoleze.

Se simțea gata să renunțe la încă o perioadă a vieții sale, să-și

amâne eroicele hotărâri, să lase deznodămintele la voia întâmplării. Ar fi vrut să poată ghici dacă fericirea lui cea nouă va fi să aibă un prompt început chiar în seara aceea. Dar din fundul fotoliului și al trecutului încă viu, Ana Ulmu pornise să-i depene firul tristeților și fericirilor ei conjugale. Totul fusese de o atât de scurtă durată, vai! Se măritase la numai nouăsprezece ani, cu un bărbat de aproape cincizeci și cinci („Cum, chiar atât? De ce-ai făcut asta?“ „L-am iubit!“), dar care avea marea însușire de a nu arăta nici măcar patruzeci și care cu avântul și cu fapta (așa cel puțin reieșea din spusele obscure ale tinerei vădane) îndreptătea, fără întrerupere, aceste aparențe.

De pe o măsuță joasă de nuc, Ana luă o fotografie ovală încadrată în argint și o întinse lui Silion. Era portretul unui bărbat uscățiv și spân, cu păr buclat și cărunt și, pe cât se putea ghici, de o statură ciclopică, dar elegantă. Într-adevăr, domnul Scafa părea încă tânăr. În etatea răposatului intervenise, sfidând cronologia, un fel de stabilizare. Se oprise la vârsta bărbat, acea vârstă care nu are cifră, ci arată o făptură ajunsă la împlinirea forțelor ei. Defunctul Scafa părea durat din piatră și oțel.

Lucu își aduse aminte de tutorele Anei, de la „Esplanade“. „E fidelă genului, gândi, dar răposatul a fost mult mai arătos și mai viril. Era un brun mediteranean, gen contrabandist și pirat, pe când tutorele e un brun circazian, moale și catifelat, negustor de covoare, mirodenii și, pe sub manta, ceva stupefiant.“

– Frumos bărbat și distins! se rosti Lucu restituind pios portretul. Aduce poate cu domnul cu care v-am văzut la „Esplanade“.

– Ca statură și culoare, poate că ai dreptate, se învoi Ana. Dar soțul meu era cu o palmă mai înalt. S-au cunoscut destul de bine. Bietul Lambe! Cu toate că era așa de viril, nu putea suferi bărbații. Sau poate tocmai de aceea.

Pauză meditativă. Reluă:

– Prietenul casei era doctorul Leonte, nas-gât-urechi, pe care poate ai să-l cunoști. Ana culese un alt portret de pe măsuța de nuc și i-l întinse lui Lucu. E Puiu Leonte, cel mai bun prieten al lui Lambe și al meu. A fost singurul meu sprijin în nenorocirea care m-a lovit. Locuiește aci, în vecinătate.

Ana se aplecă în fotoliu să pună un lemn pe foc. Trupul i se contură subțirătec și armonios în teaca lui de mătasă brodată.

Silion își aruncă ochii pe fotografie. Hotărât lucru, gentlemenii care alcătuiău anturajul doamnei Ulmu păreau plâsmuiți în serie.

Acest al treilea personaj cu care făcea cunoștință părea și el o rudă a defunctului Scafa și prin urmare și al avocatului Arghir. Era mai chipeș, mai mlădios, mai tânăr. Sprâncenele subțiri și codate îi adumbreau pleoapele, gene lungi și aduse la vârf îi strecurau luminile galeșe. Silion se încruntă ușor, strânse din pleoape. „Acuma știu, își zise, Scafa te aștește cu privirea scrutătoare și neîndurată a corsarului, Arghir te măsoară cu privirea scârbită a unui pașă în surghiun, iar acest Leonte, atlet între atleți, te scaldă în apele albastre și dulcege ale căutăturii lui de fante binecrescut și răsfățat. Ce sunt eu pe lângă el?“ se întrebă umilit. Se simțea ca un plop argintiu și firav pus în front cu zmeii codrilor.

Doamna Ulmu îl observă cu luare-aminte. Părea că pune preț pe impresia pe care i-o va face Leonte și că îi așteaptă părerea ca pe un verdict.

– Ce zici?

– Frumos bărbat, fără îndoială! opină Lucu.

– Dezgustător de frumos. Mă întreb cum poate să-ți placă așa ceva.

Doamna Ulmu îi surâsesse totuși cu încredere și satisfacție. Lucu Silion căpătase un certificat de bun-gust.

– Nu găsești o oarecare asemănare și între dumneavoastră doi? îl întrebă, răspunzându-i gândului nerostit, Ana. Tăcerea lui Lucu cerea lămuriri. Aveți ceva la fel: croiala obrazului, privirea, statura... toate astea la o scară mai mică... Doamna Ulmu continuă: Ești mult mai tânăr, firește, ești mai scund, mai subțiratic, mai paj. Ce vârstă ai?

– Treizeci și trei! E o vârstă matusalemică pentru un paj.

– Ce înălțime?

– Un metru șaptezeci și opt, după fișa de la recrutare.

– Mda, e o statură mai umană. Ceilalți prea sunt din Olimp! râse doamna Ulmu. Ești departe de a fi frumos ca dânsul, dar asta poate fi în avantajul dumitale. El e blond, dumneata ești brun. Totuși, semănați. Doamna Ulmu se încruntă ca pentru a-și aduna gândurile. Da, semeni cu el cum seamănă un diminutiv cu numele propriu. Asta e!

Silion înălță din umeri.

– N-am nici o vină.

– Ești în diplomație?

– Sunt avocat.

– Păcat! Credeam că ești în diplomație.

Silion căuta să descopere trăsătura care lega fizicește tipul don juanului modern, al pașalei dizgrațiate, și al piratului domesticit de înfățișarea de atașat de legăție.

– Vrei să spui că în comparație cu titanii din jurul dumitale par nițel degenerat...

– Complimente nu vreau să-ți fac; nu încă!

Rămăsese cu fotografia lui Puiu Leonte.

– Ești însurat?

– Nu, doamnă.

– Nici o dragoste? Nici o legătură statornică?

Silion șovăi.

– Da și nu!

– Ce fel de răspuns e acesta: „Da și nu“?

Lucu oferi o țigaretă. Ana refuză. Aștepta răspunsul. El și-o aprinse pe a lui pe îndelete, să poată reflecta.

– Am avut o dragoste, o legătură; chestie veche.

– Și de atunci?

– Iubita mea s-a îmbolnăvit grav și e bolnavă și astăzi. Dar legătura, cum o numești dumneata, a rămas. Dragostea însă s-a transformat. Ce a fost nu mai poate fi. Am devenit un amant platonice, sunt, în sfârșit, un infirmier devotat, așa putea spune pasionat.

Silion se opri. Socotea că a dat un răspuns mulțumitor. Nici liber și nici rob, dar pe de-a-ntregul disponibil pentru o aventură amoroasă.

– Și locuiți, firește, împreună?

– Dimpotrivă, doamnă, locuiesc singur: la periferie, pe un deal, într-un cuib de granit, o mică cetățuie...

– A dragostei? Întrerupse Ana.

– Poarta mea e totdeauna întredeschisă, doamnă; nimeni, însă, nu mi-a dat-o de perete...

– E păzită de un câine rău...

– E păzită de așteptarea mea într-un ideal.

– Atunci poți aștepta mult și bine.

– Nu desper niciodată, doamnă.

În auzul lui Lucu, propriile sale cuvinte răsunau rușinos de patetic. Doamna Ulmu păru că vrea să schimbe vorba.

– Trebuie să-mi faci confidențe, domnule... am și uitat cum te cheamă; ador confidențele.. pentru conținutul lor de minciună...

– Nu prea înțeleg.

– Prețuiesc bărbații după cum știu să mintă. Te rog, începe.

Lucu tăcu.

Pași pe culoar. Un clinchet de chei. Se deschise undeva o ușă.

– E chiriașul meu, Jean Baudat. Ocupă o garsonieră care ține de apartamentul meu.

– Francez?

– Da, reprezentant de rujuri, pudre și parfumuri.

Mașinal, privirile lui Lucu cercetară măsura de nuc, în căutarea unui al patrulea document fotografic. Ana Ulmu surâse.

– Domnul Baudat nu face parte din galeria mea de portrete. Nu-i deloc reușit. E o fărâmă de om. Dar foarte cumsecade.

– Precum văd, sunteți o mare prețuitoare a forței masculine.

– A frumuseții, corectă doamna Ulmu. Un suflet ales se cuibărește mai degrabă într-un corp frumos. Nimeni nu e slut din întâmplare. Sunt, firește, și excepții. Dar prefer să nu risc. Frumusețea e un indiciu aproape sigur. Bunică-mea, de pildă, era o femeie de o bunătate îngerească. Fii, te rog, bun și dă-mi fotografia de pe pian. Originalul în ulei se află la pinacotecă. Ia te uită: ochii... mâinile... ce zici?

– E nemaipomenit de frumoasă. Și semănați: ovalul, privirea. Un aer de familie.

– Soră-mea, Elena, îi semăna însă mai bine. Vezi, te rog, pe etajeră. Mulțumesc!

Era portretul unei femei cu vreo zece ani mai în vârstă decât doamna Ulmu. Aceleași trăsături, aceeași expresie, aceeași linie, totul, însă, idealizat în tonuri blonde, în seninătate.

– Semănați ca sfânta Maria cu sfânta Ana în tabloul lui Da Vinci, constată Lucu. Dar în cazul de față, dumneata nu ești Ana, ci Maria.

Cu un zâmbet îngăduitor, Ana îi arătă că prețuiește acest compliment întortocheat.

În ramele lor de argint, portretele din camera sa se adunaseră pe măsura de lângă ei, martori nemișcați, turburând cu tăcerea lor târziu de toamnă.

Ochii migdalați ai bunicii și ai surorii mai mari îl priveau cu o nepăsare plină de superioritate și poate cu o nuanță de dispreț: „Ce caută la noi veneticul acesta?“ Iar căutările falnicilor bărbați, croiți ca grenadierii din Pomerania, îl scrutau cu un aer complice: „Nu ne duci pe noi cu șiretlicuri... știm ce urmărești.“

Lucu fu cuprins de neliniște. Se temea de una din acele prăpăstii de tăcere care se deschid între doi inși ce de-abia s-au cunos-

cut sau care sunt stânjeniți de gânduri ascunse. Dacă el n-ar fi fost hărțuit de intenția cu care venise, vizita lui s-ar fi desfășurat mai firesc. Căuta zadarnic un gând pe care să-l arunce în golul dintre ei ca pe o jertfă. Dar mintea lui e un deșert secetos. Nu mijește în el nici un scaiete. Și tăcerea îi apăsa cu timpuri îndoite. În fotoliul ei, Ana Ulmu aștepta, în neclintirea unei statui funerare. Într-un sfârșit, luă scrumiera, se aplecă încet, deschise portuța sobei și îi azvârli conținutul în jăratec. Rămase o clipă înclinată spre feeria focului zdrobit. Nici o buclă nu i se clinti din artistica ei așezare. Pe ceafă, părul i se rărea în cărcei răzleți și plăpânzi. Lucu zări un luminiiș între ei. Părea locul de pogorâre, plâsmuit anume, al unui sărut care pândește, rotindu-se ca un erete, din înălțime. „Acum ar fi momentul, gândi turburat Sillion, acum, acum, acum... și dacă n-o fac, mă paște plictiseala și eșecul.“

Deci Lucu se hotărî la sărut, ca unii tirani la război ca să evite o criză. Fulgerător, eretele se năpusti din văzduh, de-a dreptul pe locul ales. Ana se întoarse încet. Nu părea surprinsă. Nu se zbatu, nici nu i se lăsă în voie.

Cinematograful a perfecționat pentru toată lumea și pentru toate vârstele arta sărutării, din întreitul punct de vedere: al atitudinii, al intensității și al duratei. Amanții secolului al XX-lea, inițiați în mase compacte prin sălile de spectacol, nu fac decât să reproducă mașinal fazele unui film american, încă de la prima lor îmbrățișare. E de bun augur, e semnul cel mai sigur al armoniei finale, un sărut izbutit dintru început. Cu astfel de învățături ale experienței se depărtează amanții adulți de prospețimea iubirilor dintâi.

Ana Ulmu căuta să-și arate nemulțumirea prin absența ei din sărutare, printr-o supunere resemnată față de abuzul de ospitalitate și putere. Buzele ei inerte, dinții încheștați, ceafa și trupul țepene, privirile glaciale păreau a-i spune: „N-ai decât să continui dacă îți place să săruți un manechin.“

Stăruința, totuși, are virtuți diavolești. În cele din urmă, Lucu surprinse în ochii Anei o ceață ușoară. Prin pielea ei se strecura un fior împrăștiat, foarte asemănător cu vibrația difuză pe care o poate cineva pipăi pe suprafața unui reșou electric când vrea să se convingă dacă are curent. Pesemne că și Ana se simțea înfrigurată de acel snop insidios. Întreaga ei ființă se opinti ca pe un povârniș. Sprâncenele i se încruntară, scrutând cu ochii realitatea de dincolo de vedenie. Printre țândările unei clipe, sărutul lor culmină biruitor.

Cu o supremă efortare, Ana izbuti să i se smulgă. Își dădu seama, cu satisfacție, că împotrivirea ei nu avusese nimic grotesc.

Pentru Lucu, restul nu mai avea însemnătate. Nu trebuia ca totul să se încheie pe loc și cu luptă. O lăsă pe Ana să se desprindă cu totul din îmbrățișarea care nu mai era numai a lui, ci și a ei.

Cu mâinile ei mate, Ana își repotrivi coafura, cutele veșmântului și își reluă, posomorâtă, nepăsarea ei statuară, pe fotoliu. Lucu își îndreptă nodul cravatei, care o luase pieziș. Zâmbea încurcat și duios. Nu cutezau să se privească. O bătaie la ușă le veni providențial în ajutor. Amândoi se reasezară mai bine în fundul fotoliilor, nemișcați, ca la fotograf.

Ușa se deschise foarte încet. În prag se ivi un tânăr mărunțel și bine îmbrăcat. Se ținea drept și cu umerii trași înapoi ca un ofițerăș în civil. Se înțepenea pentru a-și ascunde timiditatea. În mână avea o cutiuță de metal alb.

– Mă scuzați, se adresă el doamnei Ulmu, dar am văzut lumină în salon și am venit să vă rog...

Vorbea românește cu băgare de seamă, străduindu-se să nu graseieze și să-și învingă accentul francez. Era vădit că nu se așteptase să-l găsească pe Sillion acolo și că nutrea pentru el o antipatie spontană. Doamna Ulmu îl reținu cu un gest.

– *Monsieur Jean Baudat*, prezentă ea, chiriașul și elevul meu cel mai bun. Cel mai bun pentru că e unicul.

Cei doi bărbați se înclinară ceremonios.

– Venisem numai să vă rog, reluă Jean Baudat, de data asta în franțuzește, dacă n-aveți cumva nițică esență pentru bricheta mea (domnul Jean Baudat îi arătă cutiuța de metal alb, prezentând-o ca pe un chivot, pe vârful degetelor); sau poate un plic de chibrituri... dar numai dacă le aveți la îndemână, adăugă el pe românește, n-aș vrea să vă deranjez.

– La îndemână, repetă doamna Ulmu, îngânându-l. Domnule Baudat, sunt mândră de dumneata, ai făcut niște progrese uimitoare.

Baudat surâse modest și intimidat.

Lucu interveni:

– Vă pot oferi un plic de chibrituri, dacă-mi permiteți. Vă rog să-l păstrați, n-am nevoie de el.

Se gândea totdeodată: „Dacă gazda îl pofteste să șadă, totul e pierdut“.

Baudat luă plicul de chibrituri și mulțumi cu oarecare exage-

rare, ceea ce trăda efortarea lui de a-și acoperi nemulțumirea. Doamna Ulmu nu-l pofți să ia loc, astfel că elevul Baudat fu nevoit să se încline și să se retragă în mijlocul unei tăceri nemiloase, care-l sili să se izbească nițel de ușă, în încercarea lui de a ieși de-a-ndaratele, neturburat și calm ca un desăvârșit om de lume.

Ana și Lucu se priviră în sfârșit. Acest neînsemnat incident îi apropiase. Aveau un secret. Începuseră a fi complici. Lucu îi căută și-i pipăi mâinile. Ana și le retrase încet, dar cu dinadinsul. Lucu lăsă o mână în jos și-i cuprinse o gleznă care se legăna în spațiul restrâns dintre cele două fotolii. Ana și-o liberă ridicându-se în picioare.

– Numai o clipă, îl rugă ea, și părăsi încăperea.

Se întoarse de-abia peste câteva minute, care i se părură lui Lucu nesfârșit de lungi. Puse pe măsută o tavă, pe care se aflau cafele fumegânde în cești de cobalt, struguri negri tardivi și mere radioase ca rodiile, alături de două talere de argint și două cuțitașe fumurii cu plăselele cizelate. În ochii lui Lucu, toată această natură moartă însemna că seara era pierdută pentru el.

– Mi-ar fi fost mult mai plăcut să n-am pe nimeni în casă, reluă Ana ca și cum ar fi recitat un monolog, cu toate că garsoniera pe care o ocupă domnul Baudat e cu totul separată, iar dumnealui e un om subțire și simțit. Dar de la moartea bărbatului meu a trebuit să mă restrâng. Familia nu s-a purtat frumos cu mine. Așteptau din partea mea nici eu nu știu ce. N-am vrut să le cer nimic. Nici măcar drepturile mele, cu toate că o scot la capăt destul de greu.

Zâmbetul ei de amărăciune și neașteptata ei spovedanie treziră din nou bănuielile lui Lucu. După sărutarea ei de adineauri, trecută sub tăcere, iată și mărturisirile de strâmtoare bănească. Dacă lucrurile stau astfel, totul se simplifică. Etapele se precipită și se împutinează. Jurămintele și făgăduielile nu-și mai au rostul. Și de-a lungul unui ritual dezbărat de vorbe mari, recoltezi plăcerea și-ți păstrezi libertatea. E tocmai ceea ce își dorise Lucu în sinea lui. Cineva nevăzut și puternic veghează asupra dorințelor lui. Știe providența ce face!

– Păstrezi legăturile cu familia defunctului?

– Ne scrim din când în când. Scrisorile lor mi-aduc ceva din parfumul Bărăganului. Ele mi-amintesc de viața mea de acolo.

– Domnul Scafa a fost agricultor?

– Da. Locuiam într-un arman fără pereche, în mijlocul unui parc de salcâmi și de pini maritimi. Pentru mine, care sunt musce-

leancă, viața din Bărăgan mi s-a părut cu totul extraordinară, mai cu seamă verile. Închipuie-ți că de la opt dimineața trăiești închis în casă, cu stourile și perdelele trase. Afară, cât vezi cu ochii, e numai o văpaie. Orbești. Respiri focul soarelui. Câteodată, stogurile și chiar lanurile de grâu se aprind, fără de veste, de la sine. În casă e umbră și răcoare. Dar trebuie să stai nemișcat ca o mumie. Orice mișcare parcă adaugă o liniuță la termometrul din perete. Lambe pleca pe moșie cu noaptea-n cap. Îl însoțeam uneori până la poartă. Era întuneric încă. Se mai vedeau câteva stele pe cer. Orizontul se rumenea la răsărit. Auzeam cum se trezesc păsările, greierii, lăcustele. Lambe se întorcea pe la opt și se culca din nou lângă mine. Zăceam până la nămiezi, pe un pat imens, alături. După masă, la fel.

Pleoapele Anei Ulmu se închiseră, trupul i se întinse ușor în fotoliu, nările i se zbătură delicat.

– Somnul de după-amiază dura până la șase. Dar nu se putea încă ieși pe terasa dinspre nord, atât de cumplit era pârjolul de afară. Până începea să se însereze, ne aflam tot mereu împreună. Slugile nu aveau voie să intre în casă și în dormitor decât după șapte, ora dușului. Proaspeți și dichisiți, porneam atunci în trăsură sau cu mașina la proprietarii vecini. Câmpul înspre apus ardea încă: aramă topită și mărgean. De multe ori, însă, nici nu mai ieșeam. Luam mesele în doi pe terasă, la lumina marilor focuri aprinse ceva mai departe pentru țânțari. O adiere se ridica întetindu-se dinspre Dunăre. Aducea mireasmă de baltă și corul uriaș al broaștelor. Ce nostalgic e corul haotic al broaștelor! Umple toate prăpăstiile lumii. Așteptam așa, numărând stelele, până după miezul nopții. Lambe cunoștea foarte bine harta cerului. Mi-a recomandat toate stelele și zodiile, una câte una. La fiecare cunoștință nouă, mă ridicam și făceam o reverență, iar ele îmi făceau cu ochiul, uite-așa. (Ana clipi din ochi ștregărește.) Asta îl amuza grozav pe Lambe. Mă trata ca pe o fetiță – fetița lui. Cred că l-am făcut fericit. Câteodată, însă, era trist.

– Îl supărai?

– Eu să-l supăr? protestă doamna Ulmu. Dar îl muncea gândul deosebirii noastre de vârstă: treizeci și mai bine de ani. E ceva! Din când în când, îmi spunea: „Va veni o zi când n-ai să mă mai iubești. Vremea trece, și eu nu întineresc. Când n-am să mai fiu cum sunt, când n-am să te mai țin în brațe zi și noapte, n-ai să mai vezi în mine decât un biet bătrân.“

– Cu alte cuvinte, și în ciuda deosebirii de vârstă, erați ca doi tineri îndrăgostiți! opină Sillion, mulțumit de întorsătura erotică pe care o lua convorbirea.

– Extraordinar! Întări doamna Ulmu cu o convingere nestrămutată. Nu cred să mai fi fost pe lume un amant ca Lambe.

– *Qu'en savez-vous?*¹ spuse Sillion, cu un surâs plin de subînțelesuri și îngâmfări.

– Am și eu mica mea experiență, îl sfidă Ana.

– Ai mai fost măritată?

– Ce idee! Când m-am măritat nici nu împlinisem douăzeci de ani.

– Dar mi-ai vorbit de mica dumitale experiență, se scuză Lucu.

– E vorba de mica mea experiență ulterioară, preciză apăsător și glacial doamna Ulmu.

– Ciudat debut pentru o fecioară din zilele noastre... să-i fie mire tocmai Booz sau Matusalem...

– Mai degrabă Samson. Că era păros și puternic ca un Samson, exclamă Ana Ulmu cu entuziasm retrospectiv, iar ca om era minunat. Un înger, un sfânt. Dacă n-ar fi avut meteahna cu care s-a ales de pe front, nu m-ar fi chinuit niciodată. Dar nu era din vina lui.

– Ce meteahnă?

– Îi zic așa fiindcă nu era o maladie propriu-zisă. Fusese rănit la cap în război. Doctorii spuneau că de aici i se trăgea beteșugul.

– Păcat! oftă Lucu.

– O, nu era ceva grav. Avea din când în când momente în care își pierdea luciditatea. Un minut, poate două. Apoi se trezea ca din vis. Cine știe ce se petrecea în mintea lui?! Rămânea trist și ursuz pe tot restul zilei. Bănuitor și gelos, într-un chip absurd. Cumplit de gelos. Dar nu ținea mult. Îi trecea repede.

– Poate că gelozia nu avea nici o legătură cu boala. O fi avut omul motivele lui... mai știi?...

– Nu-ți dau voie! protestă Ana Ulmu. Cu mentalitatea și creșterea mea... în pustiul acela!

– Ce-are a face pustiul cu fidelitatea? întâmpină Lucu. Ascultă! (Își drese glasul.) A fost odată un zmeu năprasnic. Se zice că era zmeul zmeilor în persoană. Mergea prin lume cu o colivie în cap. Ținea încuiată în colivie o femeie minunată de tânără și de fru-

¹ Ce știți dumneavoastră? (fr).

moasă. Nimeni nu putea să se apropie de ea. Dar, în schimb, nici el nu putea să se atingă de dânsa. Prea era năprasnic zmeul, prea era cât turnul Colței, ca să se atingă de o fiică a oamenilor. Și zmeul era gelos și trist. Și de la un timp, colivia i se păru zmeului tot mai grea, și câteodată, în toiul nopții, foarte grea, dar el tot pe creștet o purta. „Îmbătrânesc, își zicea zmeul cu întristare. (Clătina din cap și umbra neconținut.) Timpul trece și puterile mă părăsesc. Odinioară o duceam pe femeia asta ca pe un fulg. Și acum îmi simt povara. Am să mă întorc la mine acasă, am s-o împrejmuiesc cu zid nou până la cer și am s-o încui în grădină.“ Și, făcând cale-ntoarsă, zmeul o porni spre casă. Mai greu, tot mai greu, dar într-un sfârșit ajunse. Ajunse, puse colivia jos, o descuie și o deschise. Care nu-i fu mirarea când își văzu femeia alăptând un nou-născut. Și în jurul ei se strângeau îngroziți o jumătate de duzină de țânci de etăți deosebite. Iar la picioarele femeii văzu o cheie cu totul și cu totul de aur. Cheia coliviei: o cheie falsă.

– Povestea dumitale e stupidă, exclamă doamna Ulmu. Te rog, nici în glumă să nu mai vorbești de așa ceva. Mă superi.

Accentul Anei era sincer. „Doamna Ulmu e o doamnă de provincie, gândi Lucu. A pogorât din Muscel pe Bărăgan ca să stea închisă într-un conac spațios cu un soț vârstnic și libidinos. După moartea lui a rămas în București, să se scuture de polenul trecutului.“

– Și câtă vreme ați locuit la țară? se interesă Lucu, pe care insuccesul istorioarei lui îl făcuse nițeluş posac.

– Numai cinci ani. A trebuit să plecăm, răspunse Ana, și se înfioră deodată. S-a întâmplat ceva foarte dureros, aproape tragic. A fost într-una din crizele de gelozie ale soțului meu... Ana se reculese și continuă: Ultimii doi ani i-am petrecut la București, unde Lambe fusese numit director la o societate de asigurare. Nu ne mai duceam la moșie decât de sărbători și uneori vara, ca să-l prăznuim pe Gâri.

– Ați avut un copil de suflet?

– N-ai nimerit-o. Gâri a fost singura ființă cu care l-am înșelat nițel pe Lambe, suspină Ana suflecându-și buza de jos în semn copilăresc de întristare. Venea când îl strigai, venea în goană, legănându-se ca o matroană, și-și ascundea capul în poala mea. Era sensibil și cutezător ca un paj. Nu mânca decât din mâna mea: suprema lui satisfacție! Seara când ne întorceam de la plimbare ne întâmpina cu brațele deschise. Diminețile, ne trezea din somn cu un salut

năprasnic. Când slujnica intra în casă, Gâri da buzna în dormitor și zup în pat, și ne privea pieziș când cu un ochi, când cu celălalt, parcă ne suspecta și-și stăpânea gelozia. Se înfiora în toată făptura lui albă și creată când îl mângâiam.

– Dar e un tablou foarte gingaș! exclamă Sillion. E ceva care aduce cu *Leda și Lebăda* lui Leonardo!

– Adevărat? N-am știut că Leonardo se îndeletnicea și cu pictura. Îl credeam simplu tenor...

– Leonardo, tenor!

Lucu părea buimăcit.

– Să știi că sunt foarte incultă, așa m-a vrut familia. Numai Lambe găsea că am o inteligență naturală, care ține loc de orice!

– Sunt cu totul de părerea răposatului.

Ana îl amenință cu degetul.

– Știu să fac și pe proasta.

– N-am remarcat încă.

– Nu fi amabil! Fac pe proasta fiindcă nu-mi vine greu; cunoști desigur părerea profesorului Pierre Janet: „*On n'imite bien que ce qu'on est.*”¹

Lucu o privi în adâncul ochilor.

– Ți bați joc de mine.

Ana bătu din palme.

– Te uiți la mine exact ca Gâri-gâri... cu toate că între el și mine nu era decât un sentiment curat și fără amestec: întocmai ca poezia pură!

– Dar parcă era și nițel gelos...

– Ca un eunuc. Ura câinii, pisicile și chiar și pe Lambe, pentru că se apropiau de mine. Dar amorul nostru n-a durat mult. A fost o greșeală a mea. Într-o zi pe înserate, când Lambe și cu mine ne pregăteam de plecare, am chemat pe o fată de la bucătărie să-i dau ordine pentru cină. Fusese angajată de curând. Lambe avea invitați și ținea să le dea friptură de pasăre. Ne-am dus cu fata în poiată să alegem o găscă. Cum m-a văzut, Gâri-gâri s-a și desprins din cârd și a venit gâgâind spre mine. L-am mângâiat pe cap ca de obicei și i-am spus fetei: „Țaie oricare vrei, afară de asta. M-ai înțeles? Afară de asta!” Fata a dat din cap că a înțeles și a plecat în grabă. Am plecat și noi. Seara, la întoarcere, am aflat că musafirii sosiseră de mult și ne așteptau. Noi eram cei cu întârzierea. Nici n-am băgat de

¹ Nu imiți bine decât ceea ce ești (fr.).

seamă că Gâri-gâri nu ne ieșise înainte. Asta se mai întâmpla câteodată. Ne-am așezat grabnic la masă. Ca gazdă nu prea mă simțeam bine în seara aceea. N-avusesem grijă de nimic. Dar lucrurile se desfășurau normal. Servitoarea aduse pe tavă o găscă bine rumenită și de o mărime care făcu senzație. Ovații. „E cât un purcel!” a exclamat unul din oaspeți. M-a năpădit deodată o presimțire sinistă. Mi s-a strâns inima. Fără să-mi cer iertare de la comeseni, m-am ridicat și, ca o nebună, m-am repezit la bucătărie. „Gâri-gâri, unde e Gâri-gâri?” „Păi, n-ați dat ordin să-l tăiem, coniță?” Mi s-au tăiat mie picioarele. M-am frânt. Am căzut moale pe podele, parcă eram făcută câlți. N-am leșinat. Simțeam că mor. Mai întâi Lambe, și după el musafirii toți s-au înființat buluc la bucătărie. Unii cu șervetele la gât, alții cu gura încă plină. Unul îmi dădea apă să beau, altul mă fricționa cu colonie. M-au luat pe sus, m-au dus în dormitor și m-au culcat. Apoi au încercat să mă consoleze, ba chiar să mă înduplece să mă întorc cu ei la masă. S-au întors ei și fără mine și au continuat ospățul, și-l devorau cu o poftă canibalică pe sârmanul Gâri-gâri și mă compătimeau cu vorbe de adâncă înțelegere, la fiice îmbucătură. Nici până astăzi nu m-am mângâiat de moartea lui Gâri-gâri. Remușcărilor nu m-au părăsit, că n-am fost mai energetică, mai explicită. S-o fi pus să repete ordinul ca la militarie, și nu s-ar fi întâmplat nimic. Aș fi dorit ca Gâri-gâri să moară de bătrânețe în poata lui, ca un pensionar care s-a apucat de grădinarie. Dumnezeu! S-o fi lămurit mai bine pe toanta aceea! Cum de n-am băgat de seamă că era atât de gușată?

– Lucrul ăsta nu se bagă de seamă așa, dintr-o singură dată. Nici n-ai avut prilejul să stai de vorbă cu ea! Încercă Lucu s-o consoleze.

– Cum nu se bagă de seamă? Avea o gușă cât un cimpoi!

Ana Ulmu tăcu, pironind în candelabru lămpii de la Scafa priviri de imposibilă resemnare.

– Cum ți se pare romanul meu? Întrebă ea cu o bruscă vioiciune. Te așteptai, desigur, la o spovedanie mai picantă. Și când colo, ți-am servit o poveste tot atât de anostă ca și a dumitale. A mea, însă, are dezavantajul că e adevărată.

– Și e și pricina pentru care ați părăsit Bărăganul...

– O, nu! Alta a fost pricina: mult mai dureroasă, mult mai gravă. Dar asta e cu totul altă poveste. Ascultă mai bine ce s-a mai întâmplat.

Și Lucu urmări cu luare-aminte continuarea: Doamna și dom-

nul Scafa se mutaseră deci la București. Ana a făcut cunoștință cu luxul muzical și catifelat al vieții de noapte. A strălucit în rochii de seară prin baluri, la recepții, la legații, prin dancierii, prin restaurante. Puiu Leonte, singurul lor prieten, își lăsa nevasta vârstnică și ursuză acasă și, înfruntând furtunile casnice, îi însoțea pretutindeni. Era cu aproape cincisprezece ani mai tânăr decât Lambe și purta fracul tot atât de impresionant ca și el. Prietenia lor devenise și mai strânsă după ce trecuse printr-o neînțelegere tragică, pe care Ana Ulmu n-a vrut să i-o destăinuie lui Lucu. Câteodată își mai pune urechea pe inima năvalnică a lui Lambe, asculta și iar asculta, îi lua pulsul și tensiunea, îi da să bea digitală, adusă chiar de el, și ordona plecarea reconfortantă în oraș. Alcătuiau amândoi o gardă de corp a doamnei Ana, și frumusețea lor bărbătească o încadra ca pe o arătare candidă între coloane negre. Astfel îi apucau, noapte după noapte, apusul stelelor și cele dintâi mijiri ale aurorei. Lambe nu mai avea timp decât să facă un duș, să-și schimbe hainele, să soarbă în grabă o stacană de cafea fierbinte și tare și să plece cu o vitalitate biciuită și împospătată la birou. Datoria nu-i îngăduia să se odihnească în orele de lucru. Puiu Leonte mai întârzia câteva clipe, o sfătua pe Ana să tragă storurile și să doarmă până la amiază și, în sfârșit, pleca să se certe cu neadormita lui nevastă.

În tablouri fugare și bine încheiate, trecutul Anei Ulmu se realcătuia cu reliefuri tari în mintea lui Lucu. O vedea palidă și împietrită, în cadrul unei uși, când a întâmpinat pe brancardierii ambulantei în care i l-au adus pe Lambe în nesimțire acasă. Un anevrism îl doborâse chiar în cabinetul său de la societatea de asigurare la care lucra. Până în seară, Lambe și-a dat sfârșitul fără să-și mai vină în fire. Poate că ar fi fost o mângâiere pentru el dacă și-ar fi dat seama că se sfârșește în brațele unei soții desperate. Ea n-a mai cules din genele lui nici o privire. Lambe n-a mai deschis ochii, oricât l-a strigat ea de sfâșietor pe nume. În zadar i-a ridicat cu degete tremurătoare pleoapele inerte: n-a mai găsit în ele decât abisul alb, răsfrângerea neantului.

Și după aceea au trecut de-abia câteva ore, și Ana nu l-a mai recunoscut. Era un altul. Se depărtase în somnul lui de veci cu graba cumplită a morții, care întrece timpul. Se depărtase cu zece, cu cincisprezece, cu douăzeci de ani. Nu mai era bărbatul zdravăn din ajun și al cărui chip neted și aspru cu trăsături sculpturale aparținuse unei tinereți fără de vârstă. În locul lui zăcea un moșneag scofâlcit și veșted, o mască tragică și descompusă de actor octoge-

nar care jucase comedia tinereții și, o dată ieșit din scenă, se prăbușise ca într-o prăpastie în propria lui etate. Parcă o minune se risipise, iar acum se înfiripa dezmințirea hidoasă. Poate că dragostea lor mistuise în el mai mult decât o viață.

– Nu-mi puteam crede ochilor, eram îngrozită, spunea Ana Ulmu. Bătrânul acela sinistru nu putea să fie Lambe. Nu cumva m-a păcălit toată viața, m-a vrăjit și m-a făcut să-l văd altfel de cum era? Nu se poate! Îl văzusem de atâtea ori lângă mine, cufundat în somn adânc... Tânăr ca în portretul pe care l-ai văzut. Nimeni nu se prefăce în somn. Am stat așa cu coatele rezemate de catafalc, hărțuită de gânduri. Poate că dragostea e tinerețe, și eu sunt o biată bătrână, sulemenită și dornică de iubire, și când o fi să mor o să mi se vadă adevărata față... Mă simt atât de obosită... Și deodată am dat un țipăt. „Luați-l de-aici! am strigat. Nu-l cunosc. Nu e el. Luați-l!“ Și nu mai știu când l-am înmormântat. Nu-mi aduc bine aminte.

Părea că povestea doamnei Ulmu se oprește aci. Doliul i se întetea în privirile triste și întunecate. Tăcerea umplu salonul bătrânesc și un ecou armonios zvoni din corpul lustruit al pianului vetust. Ana tresări. Silion îi ghici gândul. Era spiritul lui Lambe Scafa, care, turburat din repaosul său sideral, se întoarce, în nepăsarea unei clipe, să-și manifeste prezența în măruntaiele metalice ale pianului, potrivit ciudatelor apucături ale celor de dincolo de prag.

– N-aș fi putut îndura singurătatea, continuă Ana Ulmu, răgușită de emoție, n-aș fi putut-o îndura, repetă ea împletind desperarea cu recunoștința. Într-o zi a intrat pe ușă el! M-a surprins cu revolverul în mână. Revolverul lui Lambe. Mi l-a luat. O, dacă Puiu Leonte n-ar fi sosit tocmai atunci...

Doamna Ulmu își termină fraza cu un gest vag al mâinii, o mână de fantomă străbătând infinitul și eternitatea. Alcătuiindu-și o mască de ascultare întristată, Lucu nu se putu împiedica să constate: „Care va să zică, acest Puiu Leonte posedă o cheie a apartamentului sau cel puțin dreptul de a intra pe scara de din dos ca la el acasă. Altfel, n-ar fi putut interveni atât de oportun să împiedice sinuciderea Anei Ulmu.“

Mai stăpână pe sine, Ana continuă:

– Șase luni m-am luptat cu devotamentul și supravegherea lui Leonte. După asta, criza a trecut. Nu pentru că m-ar fi convins cei care susțineau că n-am dreptul să-mi pun capăt zilelor. Dar am simțit că e mai bine să sufăr: e un drum tot atât de singur ca și si-

nuciderea, încă mai viu, mai omenesc, mai nobil.

– Nu trebuie, glăsui Lucu, n-ai voie să gândești așa. Ești tânără, ai să-ți refaci viața.

Spunând aceasta, își dădea seama că repetă fraze pe care Ana Ulmu trebuie să le fi auzit de zeci de ori. Și, cu toată sinceritatea spuselor sale, adăugă în sinea sa: „Idiot, joci un rol cu totul idiot, și dacă te-ar vedea și auzi cineva, ai roși.“

– La ce bun? răspunse Ana Ulmu. Ce-a fost, a fost... și nu mai poate să fie.

Silion fu cât p-aci să rostească replica inevitabilă că nu se știe ce surprize îi păstrează viața în cutele ei... Se temu însă că acest adevăr răsuflat ar putea fi luat ca una din acele făgăduințe vagi care înlesnesc femeilor pasul cel mare, atrase fiind de perspectiva unei viitoare căsătorii. Orgoliul însă nu-i îngăduia să folosească astfel de mijloace – năzuise totdeauna să fie ales fără promisiuni și jurăminte, pentru simplul său prestigiu animal. Se mulțumi să ia cu oarecare solemnitate mâna doamnei Ulmu și să i-o sărute în semn de înțelegere și devotament până la moarte. Ana nu-și retrase mâna, Silion i-o luă și pe cealaltă. Măinile doamnei Ulmu, ținute strâns cu stăruință, nu păreau părăsite în neștire, ci pline de o încredere caldă.

– Du-te, îi zise ea, și vino altă dată, când nu mai sunt atât de tristă.

Dar mâinile ei plâpânde tremurau în calda lor captivitate. Singurătatea îi găzduia pe amândoi în plasa ei de penumbra. Silion pregeta pe marginea fericirii iminente. „Sunt la o vârstă, își zise, când toate emoțiile, chiar cele mai curate, sosesc premerse și vătămate de o rece constatare. Ce departe sunt de animalul pur și idiot de sentimentalitate care eram la douăzeci de ani! Această floare uriașă, catifelată din fața mea... Nu mă așteptam... O floare uriașă... Un bondar amețit în abisul de miresme al unei corole... O corolă înfiorată... Unde mi-e gândul?“

– Mă iubești? îl întrebă Ana cu severitate.

Întrebarea îl dezmetici.

– Te doresc, răspunse Lucu în șoaptă.

I se părea că șoapta întetește violența expresiei.

– De câte ori ai fost în viață sincer ca acum?

– Ori de câte ori mi-a plăcut nebunește o femeie.

– Plăcut? Asta e la dumneata iubirea?

Lucu socoti că a sosit clipa să-și ia toate măsurile de prevedere pentru viitor.

– Să ne iubim fără cuvinte mari... Nu vrei?

– Asta nu e decât dorință, protestă ea.

– Spune-i așa dacă vrei... Restul e literatură.

Tăcere. Lucu se temu că a mers prea departe. Adăugă:

– Ceii ce se doresc cu adevărat nu au nevoie de asemenea cuvinte... Ceii ce se doresc din adâncurile ființei lor...

Și o cuprinse în brațe. Ana se lăsă în voia lui, dar privirile ei îl ocoliră și căutară înspre pendulul sepulcral din perete, ca și cum ar fi cerut o consimțire de la ora care va suna.

– Fie! șopti ea ca prin vis.

„O clipă încă, și vom călători împreună pe un ocean de suspine, dincolo de speranțe și de amintiri.“

Simți deodată o tresărire în trupul Anei Ulmu, ca o trezire speriată dintr-un somn adânc. O văzu ridicându-se cu ochii ațintiți în vag, cu o expresie de teamă pe față și ascultând cu încordare ceva în noapte.

– Ai auzit? îl întrebă. El nu auzise nimic. Ana se desprinsese, se repezi la un fotoliu pe care zăceau demiul și pălăria lui Lucu, le culese și i le aruncă în brațe. Vino! îi porunci. E Puiu Leonte!

De data asta i se păru și lui Silion că aude un pas rar afară, pe asfaltul din curte. Se ridică în grabă și căută din ochi o ieșire.

– Pe aici, îi spuse ea, ajută-mă. Cu mâinile ei subțiri și tremurătoare, căuta să urnească din loc divanul greu, așezat în dreptul unui covor din perete. Ajută-mă, îl rugă.

Divanul fu clintit din loc ca de vreo jumătate de pas. Ana trecu de cealaltă parte, între divan și perete, ridică de colț covorul vertical și descoperi o ușă îngustă.

– Intră aici, îi spuse, împingându-l în întunericul unei încăperi pe care el nu o bănuise. Camera se lumină deodată. Ana duse degetul la gură. Pe chipul ei văzut prin deschizătura se zugrăvisese o grabă înfrigurată. Să nu faci zgomot, îl sfătui ea. Mă întorc îndată.

Și, fără să fi trecut pragul, îl mai îndemnă o dată la tăcere, tot cu degetul pe buze, și dispăru. Silion o auzi, dincolo, cum împingea divanul la loc.

Se afla într-o debara plină de blănuri și haine înfășurate ca niște spectre în cearșafuri albe și atârinate de cuiere pe afară și prin dulapurile deschise. În aerul închis și greu plutea un miros intens de camfor și naftalină. Lucu vru să deschidă un geam peste care se țintuise hârtie albastră. Dar se împiedică de un sul de convoare trântit pe jos la întâmplare, scuturând de pe el o promoroacă brumărie:

mâna gospodinei le ninsese și pe ele cu straturi polare de naftalină. Se răzgândi. N-ar fi lucru cuminte să deschidă fereastra. N-ar mai putea să a dă ce se petrece în apartamentul Anei Ulmu. Zgomotele pătrundeau foarte ușor până la el.

Din salonul învecinat se auzea un glas bărbătesc. Un murmur limpede și nițel nazal. Glasul unui bărbat care se ascultă vorbind. Al unui om încântat de sine însuși. Lucu auzi țcănitul repetat al unei brichete. Puiu Leonte, stăpânul netăgăduit al locului, își aprinse țigara. Tiptil și ferindu-se de poticneli, Lucu se apropie de ușiță. Pe un balot masiv și lunguiet, de lângă sobă, și cusut în madipolon alb, își aruncă pălăria și pardesiul cu care rămăsese pe braț. Trase cu urechea. Nu se poate spune că era prea mândru de purtările sale. Ana Ulmu și vizitatorul ei nocturn stăteau de vorbă, desigur lângă măsuta cu portrete. Prin zumzetul acrișor de tenorino de operetă al lui Leonte, accentele Anei străbăteau agresive ca niște vârfuri de stilet. Leonte nu izbutea să-și ducă un argument până la capăt. Era întrerupt fără încetare. Se certau? Lucu prinse câteva cuvinte răzlete și înțelese că domnul Leonte era dojenit pentru vizita lui neașteptată la o oră cât se poate de nepotrivită. Pe domnul Leonte, această imputare îl uimește: i se făcuse dor. Un hohot de râs. Se prea poate să i se fi făcut dor de ea. Nu încapă îndoială. Dar dorul ăsta e de o calitate care n-o măgulește pe Ana cătuși de puțin. Și chiar așa cum stau lucrurile, dorul acesta i se năzare foarte rar. E mai mult un capriciu de stăpân și se manifestă (ca să zic așa) la niște ore când nu trezești din somn nici chiar pe o subretă. Vai! Cum poate vorbi atât de urât o femeie atât de frumoasă? Atât de rafinată. O aristocrată. Dar sunt singurele ore când stăpânul casei – ce? nu e el stăpânul? nu plătește oare chiria? – scapă de supravegherea vârstnicei sale neveste. Și catadicsește să se abată pe la metresa lui de mahala... Oh, de ce-i aduce mereu aminte de grelele lanțuri... De ce? de ce? pentru că nu sunt decât niște lanțuri metaforice. Niște lanțuri de aur. Iar acum bătrâna doamnă, care pas cu pas îl urmărește la telefon, îl știe plecat pe jos (plimbare nocturnă, de digestie), de la Automobil Club spre domiciliu. Și e foarte greu să-l cronometreze până într-atât, mai ales că popasul pe care-l face el la sărmana lui metresă e foarte măsurat. De multe ori e cu taxiul la poartă, ca să se înapoieze cât mai neîntârziat la antica lui soață legitimă. Vai, cât de greșit și cât de vulgar, da! își îngăduie să spună lucrurilor pe nume, interpretează Ana, împrejurările grele prin care el... dar mai întâi de toate, ea singură l-a rugat și a stăruit

să-și rărească și să-și scurteze vizitele. Și trebuie în treacăt să protesteze împotriva cuvântului metresă. Afară numai dacă-l lasă să-l accepte în înțelesul cel mai cavaleresc și mai feudal cu putință. Ha-ha! Iată unde s-a cuibărit cavalerismul feudal! Puiu Leonte în armură medievală! Te pomenești că ai venit călare?! Grăbește-te! Nechează Rosinanta de acasă. Ha-ha!

Gasurile au coborât nițel, ca să înăbușe parcă vrajba care se ascuța în ele. O clipă, două, Lucu a pierdut firul pasionantului dialog, apoi, limpede, se ridică protestul Anei:

– Scutește-mă cel puțin de lirismul dumitale de fante! Și nu mă mai sili să suport reproșurile bătrânei doamne...

Gasurile scad din nou. Lucu nu mai prinde decât crâmpeie în privința unei vizite foarte umilitoare, pe care doamna Leonte o făcuse Anei ca s-o roage să nu-l mai primească la ea pe Puiu Leonte. Anei i se făcuse milă de biata femeie, fardată și dichisită cu exagerare. Dar i se făcuse și scârbă de Puiu Leonte, și de lașitatea lui bărbătească.

– Când mă gândesc că ești nevoit să te culci cu așa ceva... Are un cap de broască-țestoasă, garnisit cu pielețe de o mie de ani, și niște priviri chele... Ah! Privirile ei de vrăjitoare vlăguită, privirile ei alburii... Cum poți să te culci cu așa ceva? Cum te-am mai putut suporta? Ai stomac, n-am ce zice!

Și a făgăduit bătrânei doamne să nu-l mai primească pe Leonte, și vrea să-și țină făgăduiala. Să nu se mire dacă în ultimul timp se schimbaseră multe în sufletul ei, atât de multe încât s-a obișnuit și cu vizitele acestea rare și pe apucate, aproape să-l uite de tot. Aci Leonte o întrerupe și, pe un ton de imputare patetică: el nu o poate uita, nu concepe viața fără de ea, și, oricât de rar a venit în ultimul timp să o vadă, i-a dat totuși neconținut dovezi, i-a dat concrete dovezi că se gândește mereu la ea, că ea e singura lui grijă pe lume... că ea știe bine de ce trebuie să-și menajeze nevasta, că e în interesul lui și al ei deopotrivă să-și menajeze nevasta. Știi bine că fără ea nu se poate.

– Socotelile dumitale nu mă interesează, s-a ridicat tăios glasul doamnei Ulmu; ești odios, vrei să mă faci complicea dumitale.

– Ești așa de frumoasă când te superi! a răspuns domnul Leonte.

– Sunt obosită, a suspinat doamna Ana Ulmu, vreau să dorm, du-te acasă; altfel, bătrâna doamnă e în stare să te caute aici.

– Nu fi rea, Ana! a răspuns vocea domnului Leonte și a prins

a vorbi pe un ton stăruitor, din care se desprindea o făgăduință pasionată: toată noaptea! toată noaptea!

– Nu, nu, nu! Toate sunt minciuni. Nu te interesează în mine decât tinerețea. Ia-ți mai bine o baletistă, e mai convenabil.

Pașii ei ascuțiți răsunară în odaie, se ridicase desigur și se plimba agitată încoace și încolo, urmărită de exclamațiile guturale ale lui Leonte. Apoi un suspin de femeie resemnată, o ușă care se deschidea mai departe și glasurile care se depărtau, pe urmă tăcere. O ușă se închise în urma lor. I se păru lui Silion că e mai singur acum și că vremea trece mai încet. Își deschise gulerul sub cravată, ca să respire mai ușor; într-adevăr, aerul de camfor și de naftalină îl amețise. Se întinse pe balotul lunguiet de lângă sobă și se acoperi cu un șal de lână găsit. Vasăzică, domnul Puiu Leonte mai avea drepturi în această casă din care fusese poftit afară, nu însă cu destulă energie. Poate că erau unele interese la mijloc, sau numai o slăbiciune de femeie pusă în fața unui bărbat atât de statuar. Iar el e desigur dat uitării. Altfel, doamna Ulmu nu l-ar fi lăsat să se înăbușe aici, în această atmosferă de puf și fulgi, de blănuri și de lână, în loc să facă fățiș prezentările, ca orice femeie stăpână pe destinele sale. Nu se mai auzea nimic, nici un glas, nici o șoaptă nu mai venea de dincolo de ușa îngustă și era lucru sigur că doamna Ulmu și domnul Leonte nu adormiseră. Nu știa cât va mai rămâne aci. N-are decât să deschidă ușița și să se strecoare prin salon spre culoar, pe scara de serviciu. Dacă e auzit și surprins, cu atât mai rău pertru cei care îl vor surprinde: vor avea mai multe de vorbit pe urma lui. Dar își aduse aminte de chipul înspăimântat al doamnei Ulmu în clipa când s-a smuls de lângă el.

Se duse la fereastră, o deschise cu hotărâre și privi: trei ziduri cenușii îi mărgineau vederea, apropiate ca înlăuntrul unui puț. Silion părăsi și gândul de fugă, care-l încercase o clipă. Îi era cam frig. Scotoci prin dulapuri și dezgropă câteva pleduri vechi. Se întinse pe balotul confortabil de lângă sobă și se acoperi cu ele. Își mai aprinse o țigară, ca să lupte cu o greață care îl săcăia, agresivă, și închise ochii.

Se trezi în întuneric. Cineva se apropia de el. Cineva care, după ce stinsese lumina, făcea eforturi trudnice să se apropie de el. O șoaptă:

– Nu te mișca; sunt eu, Ana.

Fără să se ridice, Lucu scăpără bricheta și făcu lumină. La doi pași de el, Ana Ulmu, în penoarul ei de brocart, se tot căznea cu un

vas mare chinezesc, involt și zvelt, zugrăvit cu mandariini și flori, cu păsări și balauri, să-l care ținându-l aplecat și rotindu-l pe baza lui, spre colțul încăperii. Îi venea până aproape de șold. Cu această fragilă și prețioasă povară, pe care o ferise cu grijă de ciocnire, se strecurase anevoie și în taină prin ușă. De-a lungul piciorului ei dezgolit și al gleznei nervoase, mușchi subțirateci dar plastici se încordau cu o putere grațioasă. O urmărea uimit. Nu înțelegea rostul acestei manevre. În sfârșit, tot rotindu-l și împingându-l, Ana izbuti să așeze vasul într-un colț lângă ușiță. Aprinse electrica.

– Of! Puteai să te deranjezi! găfâi ea, roșie la față. Ți l-am adus pentru orice nevoie.

Lucu făcu ochii mari. *Merçi*. Nu se așteptase la atâta solitudine și prevedere.

– Cât să fie ceasul?

Ana nu răspunse. Îl privea cu severitatea maternă a tuturor femeilor când au asemenea îngrijorări. Vasul chinezesc lua parte la această scenă mută.

– Cât ai de gând să mă ții aici?

– Vorbește încet! Ai răbdare și nu face zgomot.

– Mi-e sete. Aerul ăsta...

– Am să-ți aduc apă. Iată țigări.

– Mulțumesc, am și eu.

– Fii cuminte și așteaptă. S-a auzit ceva?

– Ce să se audă?

– Ne-am cam certat și am vorbit prea tare.

– N-am auzit nimic.

Ca un temnicer, Ana Ulmu îi întoarse spatele, stinse lumina, deschise ușița, dădu la o parte covorul de dincolo, care o masca, și se strecură, pieziș și plecând capul, în salon. Un zvon de ape curgătoare, în apartament, departe. Se deșerta cu vuiet o baie. Apoi o exclamație de surprindere a Anei:

– M-ai speriat.

– Dar ce cauți în debara la ora asta?

Era glasul dulceag și acrișor al lui Puiu Leonte.

– Niște boarfe, sună răspunsul țipător al Anei.

– La ora asta? se miră Leonte.

– Caut când pot. Ți-ai făcut dușul?

– Da. Și acum trebuie să plec. Aștept un telefon din provincie. (Mintea.) Ai văzut că am rămas la tine toată noaptea. N-aveai dreptate, prin urmare, când susțineai că mi-e frică de doamna Leonte.

De acum încolo am să te plictisesc mai des.

– Te rog să te abții.

– Ai poate un amant?

– De ce nu?

– Poate că l-ai ascuns acolo... în debara. Nu te văd cu nici o boarfă în mână.

– Ai ghicit! răspunse Ana. Din ascunzătoarea lui înăbușitoare, Silion o auzi cum împinge divanul la loc. Aici e omul cu care am să te înșel, continuă ea, ridicând glasul. Îl păstrez la naftalină. Ce te uiți? Nu sunt liberă? N-am dreptul? Caută, caută, nu glumesc. E chiar aici și ne ascultă vorbind.

Silion așteptă zadarnic răspunsul lui Leonte. Tăcere. Dar îi auzi pașii rari și apăsați apropiindu-se. O zguduitură urmată de târșitul unei mobile. Dizlocase divanul, pesemne, cu piciorul, căci doamna Ulmu izbucni:

– Ce sunt manierele astea? Nu cumva domnul e gelos?

Râsul suna limpede și plin, dar în cascada lui, urechea deprinsă a lui Silion deslușea tremurul abia simțit al fricii și al prefăcătoarei. Zvârlind de pe el șalurile, sări pe balot fără zgomot. Își dibui pălăria și demiul, pe care și-l înfășură cu înfrigurare pe braț, așa cum citise, copil fiind, că trebuie să facă, în broșura intitulată *Les cent moyens de se défendre dans la rue*¹, și își puse mânușile de porc, care îi măreau simțitor volumul pumnului. Se deprinsese foarte de timpuriu cu boxul, în vederea unui pugilat ipotetic. Perspectiva unei încăierări nocturne, într-o casă străină, nu-l încânta defel, dar făcea de mult parte din așteptările lui eroice. Poate că sunase ceasul. Era din fericire gata îmbrăcat. Totdeauna se temuse ca o asemenea întâmplare să nu-l surprindă în pielea goală. Întunericul, greu de mirosul naftalinei, se înfiora de clipe lungi.

– Ce mai aștepți? Intră!

Sfidarea ironică a doamnei Ulmu îl întărâta pe Leonte. Răsunară doi pași grei și războinici. Cu ochii minții, Lucu îl vedea pe Leonte cum își umflă pieptul și înaintează ca un Lohengrin în primejdie. Simți cum i se schimonosește fața: ușița se deschisese din nou, dând drumul unei dăre de lumină. Totuși, nu-i era frică. Electrica se aprinse din nou. Lucu se dădu strâns lipit de sobă.

Zări mai întâi o mână uriașă, robustă și albă, acoperită până la cot de fire roșcate, mișcându-se ca un păianjen monstruos pe

¹ O sută de mijloace de a te apăra pe stradă (fr.).

peretele dinspre salon. Dibuia după comutatorul electric, să mai aprindă un rând de becuri. Apăru apoi capul prudent și sclivisit al lui Leonte, un cap rozaliu și blond, înprospătat, ca într-o reclamă de cosmetică, de dușul abia luat și de o fricțiune parfumată cu *Birkenwasser*. În sfârșit, liberându-se ca de un cadru prea îngust de pervazul ușiței, înaintară în încăpere grumazul înalt și zdravăn, urmat de umerii titanici care susțineau acel cap de fante bălan și de căpcăun. Cu restul trupului său herculean, Leonte rămăsese nemișcat și strâmb, în poziția înclinată a turnului din Pisa. Silion nu mai respira. Un fior de gheață îl străbătu și se pierdu în pământ. Dar nici de data asta nu-i era frică. Ar fi dorit să se poată apropia și folosi vasul chinezesc din apropierea lui Lohengrin. Când e vorba de luptă, e totdeauna preferabil să combați cu bășica deșartă.

Ochii spălăciți și cam bulbucați, cu gene lungi de borangic, ai lui Leonte cercetau atmosfera stătută și deasă a odăii. Se opriră nedumeriți asupra vasului chinezesc de lângă ușiță. Nu-și puteau lămuri surghiunul acestui obiect de artă aci. Mâna lui apucă vasul, îl înclină, și ochii lui sentimentali priviră stupid și fără rezultat înăuntru. Silion se gândea: Poate că ar fi bine să se arate acum și să nu mai aștepte să fie prins pitit pe după sobă. Sau chiar să tabere pe el și să-l bușească, fără avertisment, ca japonezii. Momentul strategic e minunat. Dar după jalnica izgonire a lui Puiu Leonte va trebui să preia moștenirea totală: Ana și angaralele ei. Și nu în căutarea fericirii depline venise el aici. Inima îi bătea repejor. Rămase locului nehotărât și, în culmea neliniștii, îl văzu pe Leonte cum adulmecă în colbul textil al încăperii, ca un zăvod. Adversarul nu-i păru primejdios, cu toată împărăteasca lui măreție. Era un colos grăsuliu și blajin, cu totul lipsit de agresivitate, pus pe trai tihnit și bun. Nu părea într-adevăr convins că în camera de naftalină se adăpostește vreun mister. Ar fi, dimpotrivă, foarte mirat dacă ar descoperi aici vreunul. Întârzia, acoperind ușița cu făptura lui de biftec învelită în piele roz-albă, roșcat și creț, îmblănită pe latul ei piept, cu șoldurile mănoase prinse în niște pantaloni de pijama de mătăasă, cu picioarele goale în niște papuci lătăreți de marochin roșu. Își are tot dichisul depozitat aici, gândi Silion. Întârzie de ochii Anei. Pozează în amant gelos și feroce. Lucu își ține mereu răsuflarea. I se părea că aerul trecând prin nări și trahee face un zgomot nesuferit. De s-ar sfârși odată într-un fel sau altul! Și, deodată, camera de naftalină se cutremură de un răsunet năprasnic. Silion tresări. Și de trei ori la rând colosul strănută, cu pauze dramatice

între strănuturi, trăgându-și răsuflarea ca dintr-o nevăzută ață, cu ochii ieșiți din cap, cu obrazul congestionat și schimonosit și lăsându-se spasmodic pe vine.

După care se uită îndărăt pe perete, stinse lumina, se chircoi să reîncapă în cadrul ușiței și, îndoit de șale, sprijinit cu mâinile în lături, deschise și se retrase anevoie în salonul luminat, astupând o clipă orizontul lui Silion cu emisferele învelite în mătasă ale unui trup copios.

Silion răsuflă. Îl auzi pe colos cum împinge divanul, tot cu piciorul, de unde-l urnise. Dincolo, glasul Anei Ulmu se înalță ca un tril de ciocârlie:

– Hai, v-ați bătut în duel? Mi-ai adus capul lui în vârful spadei? Sau i-ai sucit gâtul și l-ai tăiat apoi în bucățele?

Droturile divanului gemură prelung, întocmai ca măruntaiele calului troian.

– Fă-mi o cafea, te rog. Nu mai am puls. Am strănutat adineauri.

Ana Ulmu dădu frâu slobod nervilor ei prea mult stăpâniți:

– O cafea? Și mai ce încă?

– Puțină amabilitate, se rugă Puiu Leonte, pe care Lucu și-l închipui lungit de-a latul pe divan, lenevit și umil și mai ales foarte dornic să evite o ceartă.

– O clipă numai, și conașul e servit!

– Dacă-ți vine atât de greu... mormăi Leonte împăciuitor.

– Din ce în ce mai greu, reteză doamna Ulmu, n-ai băgat de seamă încă? De luni de zile îți repet același lucru și parcă vorbesc cu peretii. Când cred că, în sfârșit, ai înțeles, domnul își face din nou apariția, cum îi abate, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, stă un ceas, face o scenă de gelozie, cere o cafea și pleacă.

Jale metalică: Leonte se urnise de pe divan. Sub pașii lui, parchetul trosnea. Începu să fluiera *E drum lung până la Tipperary*, dar se opri cuviincios și prudent.

– Calcă mai ușor, ai să scoli vecinii, îi porunci doamna Ulmu.

– Nu-mi gălesc cravata, o lămuri Leonte, am lăsat-o aici.

– Uite-o jos, lângă berjeră... Și doamna Ulmu i-o culese și i-o întinse, pesemne cu o reverență și arătându-și colții. Stăpâne!

– Oh, mulțumesc! răspunse Puiu Leonte cu recunoștință exagerată.

Silion și-l închipuia cum își înnoadă cravata, fără să pară că se zorește și căutând să fie cât mai repede gata.

– Bătrâna doamnă Leonte va fi fericită să-și întrerupă somnul

și să-ți facă loc în așternut. Nu cred însă că va mai obține mare lucru. Ia seama. O să te dea afară din slujbă.

Un suspin resemnat îi întâmpină cuvintele, suspinul unui om care a mai auzit-o vorbind astfel, dar nu catadicsește să mai discute. Amândoi se depărtară spre culoar într-un zvon confuz de pași și de glasuri. Silion așteptă.

– Vino!

În sfârșit, Ana Ulmu era lângă el. Strâns lipită de el, își rezemă capul de umărul lui.

– Mi-a fost îngrozitor de frică.

– Îmi închipui.

– Pentru tine, dragul meu – îl tutuia pentru întâia oară – să nu te bată.

– Vrei să spui să nu ne batem, corectă Silion, jignit de afirmația ei că într-o astfel de încăierare el ar fi fost de mai înainte sortit să mănânce bătaie.

– N-am avut, ca tine, prilejul să-mi dau seama...

– Să știi însă că nici eu nu sunt un pui de găină.

O ridică ușor de la pământ, dar ea se desprinsese încet, cu hotărâre.

– Un minut, dragule, se rugă ea și, lăsându-l singur, fugi în sala de baie. Aproape îndată, o văzu din nou lângă el, cu un pulverizator în mână: Închide ochii!

Se supuse, și câteva trâmbe de aburi parfumați îi răcoriră obraji, părul, pleoapele, gâtul, mâinile, cămașa și hainele... Pulverizatorul se rostogoli moale pe covor. Ana și-aruncă brațele pe după gâtul lui și-l privi cu duioșie.

– Miroseai atât de tare a naftalină, dragul meu!

Ca pe o pană, Lucu o luă în brațe, dar șoapta ei răgușită și patetică îi tăie avântul, i-l îndreptă înspre alte vârtejuri.

– Nu acum, îl rugă, nu încă, nu astăzi; te implor, cruță-mă!

Dacă ar fi fost mult mai tânăr, Silion n-ar fi înțeles-o și n-ar fi ascultat-o. Dar avea destulă experiență ca să renunțe la o izbândă prematură și să-i exalte viitorul, amânând-o. Cu resemnare mai întâi, iar apoi cu elan, o urmă pe spiralele lirismului ei curat, de început de dragoste.

Și la plecare, Ana îi spuse, în felul ei misterios, turburător:

– Măine, te aștept mâine seară; dar nu mai devreme de zece.

...În seara următoare, mai punctual ca niciodată, Lucu suia, pentru a doua oară, treptele metalice, cu muchii tăioase, ale scării în spirală. De data asta o luase pe acolo dinadins. Era mai înfrigorat și mai hărțuit de întrebări decât ar fi vrut să-și mărturisească. Aproape la fiecare pas se izbea amarnic de scara de fier. Dar nu mai lua seama. Cu mâna încleștată pe rampă, înainta încet, cu întunericul pe ochi. Tot pe aci suise și Puiu Leonte de atâtea ori. Iară și iară, Lucu retrăia întâmplările din ajun. N-avea cătuși de puține cuvinte să fie mândru, fără îndoială. Noaptea petrecută în camera de camfor și naftalină părea născocirea unui umorist, dar faptele, din nenorocire, nu se petrecuseră în literatură. Pățania lui fusese o întâmplare aievea. Și, colac peste pupază, tocmai în acel răstimp al lui de silnică veghere printre dulapuri și boccele și la câțiva metri de el, Puiu Leonte se desfăta ca un stăpân, în așternut de dantelă. Adevărat. Umilitor de adevărat. Iar în zori, când i s-au deschis, spre salon, ușile libertății, aceleași împrejurări l-au împins pe culmile cavalerismului. O jertfă pe hotarul dintre sublim și ridicol și pe care Ana poate că nici nu o prețuiește. Ana. O destrăbălătă sau o curtezană. Sau poate o victimă. Desigur, candelabru lui Scafa, pianul dreptunghiular de eben, pendulul și fotografiile de familie sunt martori onești ai unei vieți așezate, dar cele petrecute și aluziile ei la reaua ei stare materială dau de gândit. Și iată-l azi pe aceleași trepte, gârbov și îngândurat ca pe un drum de pocăință. Nedumeririle nu i-au mai dat pace. Se dusese a doua zi devreme la „Esplanade“ și așteptase. La un ceas după amiază a sosit Ana Ulmu, însoțită de Arghir, în flenderița lui ponosită, și de doamna cea blondă pe care o cunoscuse. A salutat și de-abia i s-a răspuns. Ana nici nu s-a uitat la el. Avea cearcăne și părea obosită, bineînțeles. Arăta cum arată o femeie după o noapte de emoții și senzații. Asculta spusele lui Arghir cu ochii măriți de luare-aminte, ochii elevului care din tot ce i se spune nu aude și nu reține nimic. Lucu nu mai exista nicăieri. E o cochetă ieftină și crudă. Dar în duelul dragostei, tocmai aceste mijloace ieftine și crude sunt cele mai bune. Femeile proaste izbutesc totdeauna, pentru că nu renunță la ele. Lucu o știe, dar o să se răzbune. O să se răzbune dacă va fi primit diseară, nu mai devreme de ora zece.

A ajuns. I-a deschis aceeași subretă oacheșă, cu alunițe sârmoase și păr de papuaș, tăcută și vorbindu-i prin semne, ca un

eunuc în serai.

De data aceasta, candelabru cu luminile lui zodiacale era stins. Un sfeșnic de argint cu trei lumânări ardea în fund, pe o măsuță de lac. Trebui s-o descopere pe Ana ghemuită în fotoliul ei de lângă sobă. S-a apropiat de ea, cuprins de sfială. Dar nu se schimbă nimic. Și pe buzele ei a cules răspunsul la toate întrebările lui de prisos.

...Spre ziuă, timpul, cu miile-i de clipe, care pierise dintre ei prin magia suverană a închipuirii, se întoarse pe nesimțite, ca un roi de musculițe de vară, într-o zi cu soare, în jurul capetelor unor drumeți istoviți. Realitatea se furișă de-a binelea între ei. Ferestrele, draperiile și lucrurile din încăpere își reluau conturul obișnuit. Un ascensor se urni bătăind ca un bondar în colivia lui de beton verticală, țevi de apă se cutremurară în perete, din etaj în etaj se chemară și își răspunseră zvonurile unui imobil care se trezește. Iar Ana îi șoptea la ureche, imperios, dar cu duioșia unei femei care nu e o ingrătă:

– Acum, dragule, trebuie să pleci... E atât de bine împreună, dar trebuie să pleci.

Lucu se uită la ceas.

– E șase, spuse el, ca și cum i-ar fi cerut un răgaz.

– S-au trezit vecinii, îl lămurii Ana dezmierdându-i părul, și n-ai să mai poți pleca până în prânz. Dacă vrei, rămâi. Dacă vine cineva, te ascund în cămară.

Cu puterea lui de a-și închipui lucrurile, Lucu se și văzu într-un fel de carceră cu iz de unt topit, înghesuit între rafturi pestrițe cu borcane de marmeladă și murături, cutii de conserve și marmarinate, pe când din tavanul întunecat îl amenință ca niște stalactite șuncile rubiconde și afumate și momăile sărate de crape și de scrumbii. În câteva clipe, fu gata pentru sărutarea de bun rămas. (Ca să nu urmeze întocmai ritualul casei, refuzase dușul la care, întocmai ca și Puiu Leonte, fusese îndemnat.) Ana Ulmu îl însoți până la scara în spirală, de care el își aminti cu neplăcere. I se păru în clipa despărțirii că aude scârțâitul suspect al unei uși. Se îmbrățișară ca în pragul unei absențe îndelungi.

– Diseară la zece, nu întârzia, diseară la zece, îi repetă Ana închizând ușa în urma lui.

Vântul gonia nori de plumb pe cer. Pașii lui Lucu răsunară prin curtea pustie încă. Aerul unei dimineți de toamnă sură îl învioră de-a binelea. La poartă se opri. Se întoarse și-și ridică ochii

spre ferestrele Anei Ulmu. Se strădui să ghicească pervazul dincolo de care fusese atât de fericit. Toate stururile erau trase, afară de unul singur. Fereastra era însă închisă. Lucu îi scrută adâncurile spălăcite. Pe încetul, desluși o pată ovală și gălbuie, nemișcată și aproape lipită de geam. Se uită mai stăruitor și, în sfârșit, își dădu seama că e figura palidă a unui bărbat bălan și spân, ai cărui ochi cețoși și bulbucăți îl priveau țintă. După nasul cărnos și rozaliu și bărbia abia conturată, îl recunoscă pe Jean Baudat. În leșia privirilor lui i se păru că sticlesc două scânteii dușmănoase. Fără să-și dea seama ce face, Lucu își duse mâna la pălărie și salută. Jean Baudat se retrase brusc, și paloarea lui tragică se topi în umbra dinlăuntru.

„Ce-o fi pândind, cu noaptea-n cap, insul ăsta? se întrebă Lucu, depărtându-se. O fi fost bolnav? Părea că n-a închis ochii toată noaptea: era verde la față. Oare nu l-am lăsat să doarmă? Lucu rânji: Ha-ha! Ciudate satisfacții îi rezervă curiozitatea! Sărmanul! E tânăr încă.“

Și, cu superioritatea celui convins că a biruit de mult în el apucăturile geloziei, Lucu înălță din umeri și se afundă înalt în ceața rară.

De la un magazin de lux din Piața Teatrului, Silion cumpără cel mai arătos ambalaj de parfum cu puțință, cu trei flacoane de diferite esențe, foarte la modă, în interiorul capitonat. Adăugă o duzină de trandafiri, firește roșii. În fața unei vitrine cu galanterii șovăi câteva clipe: o cutie cu ciorapi arahneieni, de mătăasă, nu e niciodată de prisos în scrinul bine garnisit al unei chipeșe femei. Dar momentul unui asemenea plocon nu sosise încă. Ceea ce poate fi binevenit și folositor mâine, astăzi nu e decât stângăcie și jignire. Se mărgini la parfumuri și la flori și le expedie. Ele nu pot fi socotite niciodată ca o răsplată, cu toate că prin valoarea lor alcătuiesc una.

Seara. Acasă. Din cutia lui poștală, de la poartă, Lucu scoase un pachet și două scrisori. Pachetul conținea ambalajul cu flacoanele de parfum. Cu un fior de neplăcere, îl recunoscă. Rupse înfrigurat plicul. „Dragă prietene, îi scria doamna Ulmu, îți mulțumesc din inimă pentru florile trimise, nu știi câtă bucurie îmi fac totdeauna florile. Din greșeală însă, ai trimis o dată cu ele flacoanele de parfum, pe care mă grăbesc să ți le înapoiez, fiindcă nu

se putea să-mi fie destinate mie. Prietenia noastră atât de recentă nu justifică asemenea sacrificii. Te rog expediază-le de urgență adevăratei destinatar, care te va scuza pentru întârziere și zăpăceală. Cu multă prietenie, Ana Ulmu.“ Iar în *post-scriptum*: „Mie îmi plac oamenii zăpăciți“.

Lucu reciti scrisoarea. „Iată, își zise, încă o dovadă că genul epistolar e apanajul femeilor... Dar ce scris plin de hotărâre agresivă și de liniștită bravură!“ Îl cercetă cu atenția unui grafolog încercat. Își aduse aminte de povestea neroadă și mironosită cu Gâri-gâri gâscanul și i se păru că a fost mistificat. Iar în privința moravurilor doamnei Ulmu rămase mai nelămurit ca oricând. Cealaltă scrisoare era de la Oficiul Intercultural. Lucu nu găsi cu cale s-o mai deschidă.

CAPITOLUL 10

VRACIUL

...Iar acum, fără să știe, fără să se cunoască, cele două femei își împart zilele și nopțile lui. Ca luna cu soarele, una răsare când apune cealaltă, și din această neconținută goană între ele, Lucu se alege găfăitor și năuc.

În după-amiaza de joi se duse să o vadă pe Laura. Așa se cuve-nea; îi venise rândul, iar în cugetul lui, împotrivindu-se ispitei, Lucu nu-și îngăduia să facă o nedreptate.

L-a primit ca de obicei: nici o privire de reproș, nici un cuvânt de imputare.

– Ești palid astăzi. Ai slăbit de când nu te-am văzut.

Că a slăbit își dă seama și el. Nu-i de mirare. Sunt nopți întregi de când n-a mai dormit. Nopțile lui sunt toate pentru Ana. Iar pentru Laura – numai diminețile și după-amiezile spre seară. Da, e atât de prins și de hărțuit de când s-a hotărât să se ia de piept cu viața...

– Sărmanul Lucu! Începuturile sunt totdeauna atât de grele!

„Crede tot ce-i spun, gândi Lucu, și se rușină. În ochii ei sunt un avocat în devenire, și-mi urmărește primii pași pe drumul gloriei și averii. Ce priviri exaltate! Și trebuie să mint mai mult ca oricând.“

Minciunile lui. E ținut să i le înșire, una după alta, ca într-o poveste pentru copii, să le potrivească atât de bine, îmbinând ade-vărul cu născocirea, ce se poate cu ce nu se poate, încât să închipuie pentru Laura o altă existență, între fantastic și real. Numai așa n-are să poată fi prins niciodată în domeniul de umbre, neguri și lumini, în care cuvintele lui sună după cum vrea: a descântec sau aiurare,

sau a mărturisire făcută în pieritoare șoaptă.

Astăzi îi vine mai ușor. Îi aduce o veste.

– Știi că am vorbit cu doctorul Barbu. A consimțit să treacă să te vadă. E un om interesant. Nu te bucuri?

– Și când vine? întrebă Laura, cu un comic oftat de resemnare.

– Cât de curând, răspunse Lucu; poate chiar acum, poate mai pe seară.

Cu un geamăt nedeslușit, se tolăni pe divan. Cât mai aproape de ea, ca să aibe cât mai puțin de spus. Să-și poată roti gândurile în voie în jurul obsesiei lui: Ana și nopțile lor comune.

Întinse un braț pe sub umerii Laurei și îi luă capul pe pieptul lui. Amândoi nemișcați. Trup lângă trup. Graiul mut al gesturilor îi va îngădui să tacă și să viseze mai departe. Închise ochii a somn. Laurei îi place să-l vegheze când e obosit. Tăcere. Ana. Unde e Ana? E în el. Cu viața lor ciudată, între îngăduit și neîngăduit. Iată. E în așternutul ei neted și parfumat, în care el trăiește clipe de așteptare halucinantă în fiecare miez de noapte, până se întoarce Ana din oraș. De ce întârzie atât? Unde umblă? Nu simte oare că minutele trec? E o veșnicie un minut. Unde e, cu cine? De fiecare dată o așteaptă cu patimă, cu durere. Așteptarea e un suspin necon-tenit în hornul unei cocioabe troienite de iarnă. Ana a venit. Noaptea îi învăluie. Noaptea e o floare lacomă, vânăță, care se închide peste cei doi bondari de catifea, în cutremur. În clopotul ei moale de miresme, Ana și Lucu își jertfesc glorios puterile tineretii, înlănțuiți pe rugul nevăzut și nemilos care le cere totul, într-o ardere când mocnită, când sălbatecă, până la scrum. Focul acesta nu se mai stinge în el. Îi rămâne cu Ana în văz, în auz, în pipăit, în suflu, în sângele biciuit de o alarmă neîncetată, aprigă și dulce, și în simțirea lui, legănată de o beție fără de sfârșit.

– Nu vrei să stai de vorbă cu mine nițel? întrebă Laura blând.

Ah, mlădierea nemaiauzită a glasului ei, de care și uitase... Nu răspunse numaidecât. Glasul îl rechema brusc din miezul nopților evocate, fără să sfâșie și fără să năpustească imaginile vădite numai lui. I se părea că se joacă cu focul când se deda acestor amintiri chiar în preajma Laurei, în chiar domeniul ei de vrajă.

Nu cumva gândul ei s-a strecurat într-al lui și a prins filmul obscen al minții lui, desfășurat în spațiul închipuit?

– De ce taci? stăruie Laura, și sunetele lunecară alene, ca să fie mai mult o mângâiere decât un apel la realitate.

– Totdeauna cuvintele tale plutesc între noi și întârzie fără

înțeles, în aer, mult după ce au fost rostite, răspunse Lucu fără să se clintească din poziția lui de vis în veghe; lasă-mă cu ele puțin.

Asemenea răspunsuri erau pe placul ei.

Îi dovedeau că sunt *altfel* de amant și *altfel* de oameni, că amândoi sunt cu luare-aminte la o *altfel* de lume decât a muritorilor de rând. În fața ei, care descoperea în toate lucrurile *alte* înfățișări și *alte* înțelesuri, Lucu se simțea o făptură profană, dusă de mâna unei zâne prin pădurea fermecată a existenței. Veghile ei prelungi o adânciseră, o subțiaseră, o făcuseră mai vulnerabilă, ca o plantă crescută la lumina lunii. Un nimic putea să o sufle ca pe o umbră. Se depărtase cu totul. El singur o urma în negurile ei melodioase, cu toate că viața îl chema îndărăt cu puterea elementară a gravitației pământului.

– Nu vrei să-mi spui și mie la ce te gândești? se rugă Laura din nemișcarea ei de ceară.

Lucu răspunse printr-un gest larg deasupra și în jurul lor, să spulbere imaginile evocate mai înainte ca ele să se înfiripe ochilor de sibilă ai Laurei în priveliști care i-ar fi destăinuit totul.

– Mă gândeam la ce mi s-a întâmplat mai alaltăieri, începu el, neștiind cum o să continue; o întâmplare destul de neobișnuită, da, neobișnuit de stranie...

Trebuia să arunce cuvinte în golul tăcerii. Era ca un călător într-o sanie urmărită de lupi. Lupii sunt gândurile avide ale Laurei. Trebuie să-i oprească, să le arunce o jertfă, să câștige timp, să câștige spațiu.

– O întâmplare stranie! repetă cu o voce încântată și copilărească, și aproape silabisind, Laura, dar de ce taci? De ce nu mi-ai spus-o încă?

– Dinadins nu ți-am spus-o, replică Lucu, astfel de lucruri nu se povestesc.

– Vai, ce urât! Ai secrete față de mine... Of!

– N-am secrete față de tine, o liniști Lucu, n-am secrete față de nimeni, dar a venit iarna, și toate lucrurile, toate, chiar cele mai firești, par de necrezut. Cum era să-ți spun?

Laura se întoarse, se lipi de el, îl strânse în brațe.

– Spune-mi, spune-mi, tu știi bine că eu cred tot ce-mi spui.

Lucu își adună gândurile cu o sfortare deznădăjduită de a născoci. Din crâmpie de vis, din năzuințe neînfăptuite și din năzdrăvăni uitate se avântă în povestire ca un trapezist care se aruncă în gol.

– Treceam pe strada Frumoasă, începu el, și mă oprisem în colț, unde e castanul acela uriaș, îl știi și tu.

– Da, mi-amintesc, rosti Laura, care nu văzuse castanul acela nicipând.

Lucu se înalță într-un cot.

– Era desfrunzit și uscat. Era frig. Primul frig mai serios în sezonul ăsta. În fața arborelui văzui oprți vreo douăzeci de bărbați și femei de toate vârstele, de toate stările. Dădai să trec. Dar m-a oprit un tânăr înalt și costeliv, pe umeri cu un macferlan păros și verzui și pe cap cu o borsalină. Purta lavalieră. „Domnule, mi-a zis, fii bun și așteaptă o clipă. Te rog să fii martor la ceea ce am de gând să fac. Uită-te la copacul acesta.“

M-au impresionat ochii lui albaștri. Aveau pupilele atât de dilatate, încât păreau negri. Ochi mari de albastrul întunecat al Mării Negre. Purta o bărbuță de un blond metalic, moale, și de sub pălărie îi izbucneau plete inelate, de același blond și ele. Glasul lui era prea sonor pentru făptura lui firavă.

– Da, îl văd... șopti Laura cu încântare.

– Mi-am dat seama, urmă el, că toată lumea care era de față și murmură nemulțumită fusese oprită de el în același chip. Era pesemne un scamator, sau așa ceva. Plin de autoritate de altminteri. Cătai să-mi văd de drum, dar tânărul mă împinse cu un gest blând în gloata care aștepta, se întoarse cu spatele spre noi, se îndreptă statuar și făcu doi-trei pași mari și solemni spre arbore. Și deodată, ridică mâinile spre el, ca un dirijor spre orchestră. Niște mâini albe, lungi, mate, așa cum le zugrăvesc pictorii de icoane. Se făcuse tăcere. L-am auzit spunând ceva într-o limbă necunoscută, cu glasul lui domol și vibrant. Niște silabe misterioase. Pretind unii că a spus „Arbore, înflorește!“ Cu toții ne uitam la arborele scheletic. Nu da nici un semn de viață. Ca și cum n-ar fi fost auzit, tânărul porunci din nou, de data asta ceva mai tare și poate cu aceleași cuvinte, rostite răspicat: „Arbore, înflorește!“ Și arborele – nimic! Nemișcat, țeapăn, scheletic, așa cum era mai înainte. Un birjar care tocmai trecea oprici ai, se ridică în picioare pe capră și se uită și el. Pentru a treia oară și cu o voce de tunet, dar minunat de curată și de sonoră, tânărul porunci, silabisind cu putere: „Arbore, înflorește!“ Spun așa fiindcă așa a înțeles toată lumea, eu, însă, nu. Și în singurătatea lui, arborele acela de oțel iată-l că se învâluie ca într-o ceață fumurie și se acoperă treptat și totuși miraculos de repede de o spuzeală umedă, din care se ivesc muguri verzi și noi pe toate ramurile lui zgârcite de frig, de sus și până jos. Acum tânărul parcă-și pierdu răbdarea și strigă a patra oară: „Arbore, înflorește!“ Și arborele se acoperi, în sfârșit, de frun-

ze mari și de flori de castan și străluci, verde și alb, în mijlocul iernii. Un murmur de uimire și de admirație crescuseră de jur împrejur. O doamnă tânără și elegantă, o babă peticită și gârbovă, o fetiță de școală cu ghiozdanul în spate ieșiră din rânduri, se repeziră la el, se aplecară, îi îmbrățișară genunchii, sărutându-i mâinile. Doi inși căzură în rugăciune, alții se prosternară cu fața la pământ. Glasuri strigau: „Minune, minune!“ Doamna cea elegantă se agățase de el, în culmea exaltării. „Te recunosc, știu acum cine ești!“ Mulțimea sporea, se auzeau întrebări: „Ce s-a întâmplat?“ Dar tânărul se smulse din cercul de adoratori, bătu nervos din picior și exclamă: „Eu n-am vrut asta, eu n-am vrut asta!“ Și întâlnindu-mi privirile, îmi spuse ca și cum m-ar fi luat de martor: „Domnul meu, crede-mă, te rog, eu n-am vrut asta!“ Între timp, un sergent de stradă se apropie încet, se uită la copac o clipă, ridică din umeri și se adresă publicului: „Circulați, vă rog!“ Atunci, ca un răufăcător, tânărul își înfundă pălăria pe ochi, își ridică gulerul macferlanului și, ocolind grabnic mulțimea, sări în birjă și strigă birjarului, care se mai crucea încă: „Mână, birjar!“ În urma lui, copacul se stinse deodată și rămase de tuci, ca mai înainte, gloata se sparse și se împrăstie, numai doamna, baba și fetița mai rămaseră, stane de piatră, pe marginea trotuarului, în fața arborelui desfrunzit și stins...

– Ce păcat! suspină Laura, lăsându-se dezamăgită în perne. Aș fi dorit așa de mult ca arborele să rămână verde în tot timpul iernii...

– Numai coniferele și unele plante vivace înverzesc tot anul, se auzi din prag vocea de bariton, liniștită și egală, a doctorului Barbu.

Tresărind, Lucu și Laura se ridicară pe divan în capul oaselor.

– Castanaceele n-au astfel de virtuți, continuă Barbu înaintând în odaie cu o plecăciune scurtă în fața Laurei, iar povestea colegului meu Sillion, să fie cu iertare, n-are nici un chichirez... Dar, vă rog, mai multă lumină.

Dezmeticit de această imperativă rugămintă, Lucu sări în picioare, dar Laura, cu o simplă apăsare pe un buton, aprinsese câteva ciuperci răzlețe, cu berete mari de atlazuri violet.

Camera vastă se coloră ca un acvarium.

– Pe mine să nu mă luați așa, îi preveni doctorul zâmbind, eu n-am venit la *music-hall*. Încă o dată vă rog: lumină!

Lucu și Laura se priviră o clipă nedumeriți. „Doctorul ăsta are niște maniere de șarlatan“, gândi Laura, și își lăsă capul în perne, cu o revărsare somptuoasă de plete metalice. Doctorul se uita la ei cu o ascuțită și lacomă căutătură profesională. Cercetă apoi

covoarele adânci, draperiile grele și aproape ermetice, tapetul întunecat, cu turburătoare răsfrângeri de țesuturi vitale, înaltele vase, cu lungi tulpini sfârșite în corole extatice, și răsfirarea sfeșnicelor de argint ce se înmulțeau în oglindă. Scâlțați în amurgul spectral din odaie, tustrei aveau niște chipuri străvezii, de panopticum.

– Ha-ha! izbucni doctorul, înveselit deodată, un bolnav de nervi în decorul acesta!

Lucu n-apucă să-i răspundă, când Laura, pe un ton stăpânit și egal, luă cuvântul:

– Protestez, domnule doctor, nu sunt deloc bolnavă de nervi. Diagnosticul e cam pripit. În tot cazul, e dat pe nevăzute. Poate că asta e tehnica dumneavoastră.

Barbu se înclină ușor.

– Nu polemizez cu pacienții, doamnă. S-ar putea să aveți dreptate. O să trebuiască, desigur, să vă examinez.

– Ah, bietele mele reflexe! suspină Laura.

– Cât despre tehnica mea, nu sunt eu de vină că se intră în casa dumneavoastră ca într-o biserică.

De-abia acum, Lucu îi oferă un scaun.

Barbu rămase în picioare.

– Mulțumesc, nu încă. Panorama e prea interesantă ca să mă așez. Dar nu există nici un bec de o sută de lumini în hardughia asta?

Lucu aprinse candelabrul auriu și gingaș din tavan. Se făcu o lumină albă, clară, necruțătoare. O clipă, Laura închise ochii. Genele îi tremurară. Barbu se apropie de căpătâiul pacientei, se așeză pe unul din fotoliile mici și joase de lângă divan și, în tăcerea care se făcu, începu să cerceteze una câte una sticlulele, fiolele și cutiile de medicamente de pe măsută. Mai întâi Lucu, și pe urmă Laura, care în sfârșit se obișnuise cu lumina sălbatecă revărsată în juru-i, căutau să citească pe trăsăturile nemișcate ale figurii lui palide și pietroase efectul acestei treceri în revistă. Când isprăvi, doctorul se uită întrebător la Lucu.

– Numai atât?

– Mai sunt și apele minerale. Să le aduc?

– Nu-i nevoie. Dar în afară de ele?

– Mai sunt și aparatele electrice de masaj, vibratoarele și mai multe lămpi cu fel de fel de lumini. Vrei să le vezi?

– Mulțumesc, le cunosc. Asta e tot?

– Sunt și niscai alifii... ceaiuri medicinale... laxative...
Doctorul se ridică.

– Aveți prin casă vreun coșuleț în care să încapă toată gunoștea asta? întrebă el arătând spre încărcătura fragilă și pestriță a măsuțelor Laurei.

Lucu se uită la el, așteptând urmarea.

– Strânge-le toate și aruncă-le unde știi! Te-aș sfătui să le vinzi, dar nu le cumpără nimeni. Bolnavii n-au încredere decât în flacoanele neîncepute.

– Aveți desigur vreun elixir misterios, vreun panaceu infailibil? interveni Laura, și fiecare cuvânt purtat de glasul ei pluti în azul celor doi bărbați ca un început de stranie cantilenă.

– Ar fi prea simplu dacă ar fi așa.

– Și eu care auzisem că sunteți făcător de minuni! exclamă Laura pe o notă de violoncel întristat.

– Făcătorii de minuni nu se mai întâlnesc decât în poveștile cam suspecte ale lui Silion; eu nu-s decât un biet medic, un începător, un ucenic. Dar dacă vrei să te lași îngrijită de mine, trebuie să mă ascuți.

– Înțeleg, se resemnă Laura, mai întâi examenul reflexelor...

– Putem începe și altfel, spuse cu nepăsare Barbu. Se apropie cu pași mărunți și luă loc în fața ei, pe divan. O privea țintă. De pildă așa. Uită-te la mine!

Imenșii ochi ai Laurei se înfruntară cu ochii struniți și negri ai lui Barbu.

– Nu, nu așa! o corectă el. Nu te lupta cu mine. Ajută-mă!

Îi puse palma lui stângă pe ochiul stâng, închizându-i-l. Apoi își roti arătătorul mâinii drepte în fața ochiului ei drept, larg deschis.

– Ce vezi acum? o întrebă el.

– Degetul dumatăle, firește, răspunse Laura.

Arătătorul lui Barbu continua să se rotească încet, apoi mai repede, în fața ochiului ei violet.

– Dar acum?

– Degetul dumatăle, repetă Laura, cu o voce mai slabă.

Arătătorul continua să se rotească din ce în ce mai repede.

– Nu e adevărat, tăgădui doctorul, și adăugă: e degetul dumatăle, uită-te bine, e degetul dumatăle.

Și întrebă din nou:

– Ce vezi acum?

Laura șovăi. Respira greu, vorbea mai încet:

– E degetul meu, consimți ea, în sfârșit.

Trecură câteva clipe.

– Ți s-a părut, îi spuse Barbu încet, luându-și mâna de pe ochiul ei. O mângâie pe obraji. Era, desigur, degetul meu. Te-am păcălit. Se ridică.

– O să stăm acum nițel de vorbă împreună. Să ai încredere în mine. Am să încerc să te fac bine. Nu vrei?

Laura îl privea cu ciudă. Era nițel rușinată.

– Nu vrei să uiți mica farsă pe care ți-am făcut-o adineauri? Ne-am jucat nițel de-a hocus-pocus. Prea m-ai săcâit și dumneata cu reflexele! Să fim prieteni!

Laura strânse mâna care i se întinsese.

– Trebuie să-mi destăinuiești ce fel de paradis pierdut realcătuiai dumneata cu toată recuzita asta.

Și, cu un gest rotund, doctorul îi designă măsuțele scunde și lustruite, ciupercile luminoase, abajururile de taină, sfeșnicele, cădelnițele, crucifixele vechi, draperiile, țesăturile scumpe, risipite pretutindeni. Întâlnind privirile lui Lucu, doctorul îi făcu semn să-i lase singuri.

...Când doctorul îl chemă înapoi în odaie, Lucu se afla în fața unei scrumiere, pe care o umpluse cu proaspete mucuri de țigară. O găsi pe Laura liniștită pe perne. I se pără lui Silion că e mai odihnită, cu toate că era mai palidă și mai trasă la față.

– Ne-am înțeles de minune: parcă ne cunoaștem de când lumea, îi raportă Barbu. Am să mă ocup de dumneaei. Deocamdată nu pot făgădui mai mult.

– Dar, doctore..., se rugă Lucu.

– Să știi că merită felicitări. A rezistat de minune tratamentul criminal care i se aplică de ani de zile. Cu atâtea otrăvuri, puteați ucide și un zimbri. E foarte robustă. Și, punctându-i fruntea candidă cu arătătorul lui energic, adăugă: Boala ei e numai aici!

Barbu își căută pălăria, și-aminti că o atârnase în cuier în vestiar și promise să treacă de două-trei ori pe săptămână, „poate mai des, poate mai rar, cum îmi abate“, preciză, și se găti să plece. Cu discreție și stângăcie, Lucu îi strecură în mână un plic.

– Ce e asta?

– Vizita, doctore.

– Mulțumesc, trebuie să primesc. N-am nevoie de banii voștri, dar, dacă îi refuz, nu mă mai luați în serios: în medicină, asta e totul.

CAPITOLUL 11

A PATRA PUTERE

Așadar, Lucu nu deschisese plicul primit de la Oficiul Intercultural și de Turism. Amânase, ca de obicei, până în ultima clipă, ca să-și cruțe poate o neplăcere. Într-adevăr, nu se aștepta la nimic bun. Și această ultimă clipă sosise și ea, când Lucu suia fără grabă treptele stâlciate ale scării care, descriind o curbă primejdioasă înclinată în afară, ducea la redacția gazetei *Opinia publică*. Trebuia să se hotărască. Nu putea să intre la profesorul Chiriac fără să fi citit scrisoarea. Deasupra palierului, un ornec hârbuit și rotund îi arăta, cu singurul său braț, ciuntit și el, că e trecut de amiază. Lucu se opri, rupse plicul și-și aruncă ochii peste rândurile dactilografiate.

Chipul său tras și palid se schimonosi într-un zâmbet pieziș. Zâmbet de Mefisto de afiș, zâmbet de ciudă și de satisfacție. Trecuse cu succes un „examen de perspicacitate“. Așa se numea, pentru el și câțiva inițiați, unul din exercițiile spirituale pe care le învățase de la Fane Chiriac. Când pentru întâia oară s-a văzut în posesia plicului cu *en-tête* al Oficiului Intercultural și de Turism, el nu s-a grăbit să-i afle conținutul. Ca un telepat, a rămas un minut pe gânduri. Știa, firește, despre ce putea fi vorba. Dar nu sensul misivei primite îl interesa, nu aci era jignirea, ci tonul, termenii folosiți, întorsătura frazelor și nuanțele în comunicarea ce i se făcea. Și tocmai pe acestea le ghicise. Câteva clipe de adâncire, și parcă citise cu adevărat textul adresei pe care o avea în mână.

Nu era vorba de o concediere. Nu încă. Amidon nu îndrăznise. Ci numai de un avertisment premergător. I se punea în vedere să se

conformeze programului instituției. Să semneze personal, și nu prin mâna altora, în condica de prezentă. (Bădăranul de Amidon introdusese în înaltul său for condica de prezentă...) Să fie neapărat de față la serviciu în toate orele fixate prin amintitul program. În caz de noi abateri, direcția Oficiului îi punea în vedere că îi va da un înlocuitor. Fără întârziere și fără preaviz.

Cu răsuflarea oprită, Lucu mai sui o treaptă, stătu din nou locului, se încruntă. Cine o fi redactat adresa? Stilul acesta hermafrodit, amestec de proces-verbal și de notă diplomatică ultimativă... Reciti textul. Îi știuse și pe necitite, dar acum, când luase aievea cunoștință de el, i se păru cu desăvârșire neașteptat și surprinzător. Acel ton autoritar și agresiv era de o nemaipomenită îndrăzneală. E ceva mai greu de mistuit decât o piatră de moară. Închise pleoapele, amețit. Chipul de albinos al lui Amidon îi apărură într-o negură de sânge și văpaie. E el! L-ar fi străfulgerat pe loc, dacă gândul lui ar fi avut puteri de nimicire. Molusca! Stârpitura! Cum de cutează acest pui de lele, feciorul unui funcționarș postălar, să-l cenzureze pe el, pe Lucu Silion, și să-l ia de sus? Uitase oare de unde vine și cine e? Mamă-sa, funcționară la Poștă și ea, o iazmă boită și oxigenată, în veșnic echilibru pe niște tocuri acrobactice, se pusese bine cu toți șefii ierarhici ca să dobândească avansarea ei și a unui soț cu guler și manșete de celuloid, care se făcea că n-aude, n-a vede. Mai rar așa „poștă“, nimic de zis! Dar ce strașnică orânduială e aceea care-l pune pe el la cheremul unui asemenea ipochimen!

Când a rămas văduvă, mama lui Amidon a deschis o casă de *rendez-vous* pe cheiul gârlei, pe lângă prefectura de Ilfov. O casă de încredere; nici un incident, nici un flagrant delict, nici un scandal, de-a lungul a cincisprezece ani. Un salon de dans, de muzică și de artă, în care un provincial fără experiență s-ar fi putut duce cu soacra, cu nevasta, cu sora de măritat și copiii, fără să-și dea seama unde se află. Intrarea însă nu era îngăduită oricui. Trebuiau două recomandări de la veteranii instituției. Iuscisită femeie! Și-a trimis feciorul să-și facă Dreptul la Paris, cu o bursă de stat rotunjită cu bani de acasă. Floare la ureche pentru fosta patroană de pe Cheiul Gârlei! Amidon a descins de-a dreptul într-un hotel deocheat din Cartierul Latin. Nimerise acolo fără adresă. Colegii spuneau că l-a tras așa. Dar l-au acceptat fără șovăire, fiindcă plătea consumațiile. De pe atunci, din cărdășiiile lui de la Paris, i-a intrat în cap lui Amidon că face parte din protipendadă. Bun de cinste și linguiștor

și tot împărțind la împrumuturi mărunte, și-a făcut cu vremea chiar și prieteni. După șase ani de vesel exil, ce obârșie oare nu se șterge? Lasă-lasă... Dacă va fi nevoie, Lucu are să-i amintească toate astea. Când va veni momentul. Ah! Ce sălbatică și supremă voluptate: să-ți strivești dușmanul sub picioare! Tăcere, deocamdată. Răbdare și pregătire. Asta e tactica celor calmi și puternici.

Și Lucu porni din nou, suind treptele arar și câte una, ca și cum le-ar fi numărat. Pe lângă el se perindau, în sus și-n jos, siluete fără chip, rezezi umbre, care din când în când îl salutau moțâind grăbit din cap sau ducând două degete la pălărie. Dar nu-l vedea decât pe Amidon, scaldat, ca un cadavru spelb și lichefiat, într-o aureolă lipicioasă și purpurie. Tâmpile îi zvâcneau. Se silea totuși să gândească. Așa. În postul lui de înalt demnitar, Amidon stă ca un comandant de cetate. Cuvântul lui e lege. Te scoate din pâine cu o simplă parafă. Cât ai bate din palme, te pomenești șomer, purtător de jalbe și memorii, o nobilă victimă care bate la uși istorisindu-și necazul – un nepoftit plicticos și ridicol. E greu să te mai altoiești pe locul din care ai fost scos ca o măsea stricată. Nu trebuie să ajungă aci. Are să rămână pe dinlăuntru, orice s-ar întâmpla, are să se dea la fund ca o cârțiță, are să facă pe mortul. Cu prețul unor umiliri trecătoare, va sta pe loc. Slavă Domnului, mai există mijloace! Amidon nu e invincibil. Are rude la Ierusalim, desigur, dar are și dușmani: sunt toți aceia care vor să-i ia locul. Sunt mulți, dar răzleți, deși nu stau cu mâinile-n sân. Trebuie să-i adune și să-i asmută. Peste câteva clipe, Lucu are să-l vadă pe Chiriac, profesorul de carte și de viață: de la el o să învețe ce e de făcut. Rău a ajuns: să-și caute aliați și protectori împotriva lui Amidon! Ah, dacă întâmplarea i l-ar scoate o dată în cale, pe o potecă de codru... Într-o noapte fără lună... N-ar mai avea nevoie nici de aliați, nici de protectori. Acolo numai puterea năprasnică și sfânta mânie au cuvântul.

Lucu se opri la primul etaj, într-un fel de tindă prăfuită și care, lărgindu-se ca o arie din ultimul palier al scării, servea de sală de așteptare. Se lăsă, obosit, pe o canapea desfundată și-și rezemă capul pe spătarul ei. O mobilă de stil, pogorâtă aci din muzeul anonim al podurilor caselor bătrânești. Rezemătoarea se alcătua din trei medalioane mari, încadrate în lemn de nuc și a căror umplutură de călți răzbea prin învelitoarea destrămată ca niște cărcei mustăcioși într-un obraz scofălcit de babă. Lucu își căută un locșor să se cuibărească. Prin materialul de rips decolorat, droturile ieșite pe

alocuri la iveală îl treziră dureros la realitate. O mizeră priveliște îl înconjură. Nici o măsuță, nici un scaun împrejur, afară doar de o scui pătoare albă de metal smălțuit, în care se descompuneau fără grabă, într-o apă deasă și gălbuie, cam o duzină de mucuri moi. Un dreptunghi de carton alb, șnuruit, atârna strâmb de un cui în peretele din față. Lucu citi: „Domnii reporterii sunt rugați să nu plece înainte de a veni“. Lucu își alese alene, schimbându-se de pe o coapsă pe alta, o poziție mai prielnică și privi în jurul lui, sucindu-și gâtul în toate părțile. Nimeni care să-l anunțe. Nimic nu se schimbă în aspectul păgubos și jalnic al sălii de așteptare, care părea că ține mai degrabă de vreunul din acele „birouri de plasare“, cu dușumele pătrunse de praf și stropite cu pâlnia de apă, ale Bucureștilor de altădată, decât de redacția simandicoasă a unui organ de atitudine și control. Nici infuzia de aur făcută de inginerul Androne gazetutei muribunde de odinioară, nici intrarea lui Fane Chiriac în redacție nu clintiseră starea de lucruri găsită rând pe rând la sosirea lor. Praful se încrustase cu dâre cenușii în parchetul mișcător și nesigur ca într-o locuință cu stafii. Poate că atâta sărăcie menținută cu sfințenie trebuia să ofere vizitatorilor o priveliște de boemă eroică, în care vreo duzină de idealști flămânzeau scriind de zor pentru binele obștesc. Sau nu era decât urmarea firească a neglijenței, cu amânările ei fără sfârșit... Sau, poate, corolarul unei tradiții potrivit căreia un ziar nu putea să aibă altă reședință decât în păduchernița suprapoluată a Sărindarului. Numai cu mare greutate izbutise *Opinia publică*, la începuturile ei, să-și găsească un local modest pe un coridor al acestei hardughii uriașe. O parte a ferestrelor dădeau în stradă, iar celelalte se deschideau sus, deasupra grădinii unei ospătării de lux, adăpostită de holul de sub redacție, un hol imens și scânteietor serile, ca o căpățână de zahăr. În prelungirea lui, câteva „separeuri“ clarobscur, firește, și un șir de oficii și bucătării, din care pornea spre toate caturile migrația mistică și fără de sfârșit a găngăniilor culinare. Camerele de lucru ale redactorilor erau năpădite de toate soiurile cunoscute, începând cu șvabii lunguiți, mustăcioși și blonzi, adăpostiți mai ales prin sertare, și culminând cu gândacii în ținută de gală, negri și lăcuiți, rezezi la nevoie ca glonțul și care forfoteau prin coșurile de hârtii. Scribii se obișnuiseră cu acești iscoditori musafiri tot așa cum se resemnaseră și cu duhoarea vagă, de câmp de bătălie, care plutea în permanență în văzduhul de celuloză, suind din cuptoarele vulcanice ale marelui restaurant. Taraful țigănesc, dirijat de doi faimoși lăutari, care

faceau cu schimbul la baghetă, îi desfăta, vrând-nevrând, de două ori pe zi. Dar ziaristii, cu nasul obsedat de mirodenii și descompuneri animale fumegânde, se bucurau totuși de avantajul de a pogori numai o scară interioară, ca să prânzească sau să cineze cu zece la sută rabat și uneori pe credit lung.

Lucu trăgea cu urechea. Mânia îi trecuse. Se scurseră așa câteva minute. Își dădu seama că picase tocmai în scurta pauză dintre două răbufniri. Știa că tăcerea asta neobișnuită nu era decât o acalmie. Într-adevăr, prin înaltele uși capitonate izbucni deodată o larmă de glasuri, o întretăiere de zbierete care căutau să se încalce, să-și impună silabele, vorbele, argumentele, făcute căluș pentru gâtlejul „celorlalți“. Apoi un puhoi de hohote, răcnete și clamori pasionate, care se cățarau pe scara sunetelor. Silion cunoștea înțelesul acestui vacarm: redacția e în „conferință“, se fixează atitudinea ziarului față de evenimentele zilei. O sonerie stridentă se pune să ciuruiască aerul la răstimpuri dese, ca printre cabinele unei nave în perdiție. În nodul de năpârci al glasurilor întăritate, Lucu recunoaște pe-al fiecăruia. Iată-l pe-al directorului. Beregătit și prelung și strangulat în suire, ca de câine urlând singur la lună. E în mijlocul redactorilor. Ca să nu gesticuleze (ceea ce n-ar fi elegant), se lasă, în schimb, încet pe vine, cu atât mai jos cu cât e argumentul mai hotărâtor și mai sfântă indignarea. Cel care spumegă acum și răgușește și se îneacă e desigur Răsvan Casapu. Tună și fulgeră și-și duce batista la colțul gurii, unde s-a încheat o virgulă de salivă. S-a făcut tăcere; un alt glas a izbutit să se ridice la diapazonul cel mai de sus, de unde se prăvălește răspicat și doctoral. E al profesorului Chriac. E tonul celui care pune lucrurile la punct. Iar cel ce hohotește pițigăiat, ca o capră gădilată, e desigur... Un hohot de râs se umflă băiețește, dominând tărăboiul. Cu grabă școlărească, Lucu își luă o poziție pe care o socotea mai corectă. Uși se dădură de perete, pași dudură încoace și încolo. Trepăduși cu mauscrite sau cu șpalturi de corectură fluturând în mână trecură pe lângă el, suind sau coborând scările în fugă. De la Cameră și Senat începură a sosi reporterii, luând și ei treptele câte două: fusese ședință de dimineață. Mai puteau strecura câte o însemnare la „ediție“, o simplă informație, un elogiu discret sau o insinuare perfidă, până nu se încheia pagina ultimă. Dar trebuiau să se grăbească. Vor îndupleca paginatorul cu un pachet de țigări, sau, la nevoie, vor mitui pe colegul lor, ajutor de secretar de redacție.

Răsufând anevoie, un bărbat rumen, cam țeapăn însă și înde-

sat, străbătu cu o siguranță musculară sala. Era Paul Plahida, șeful „cartelului“, adică al reporterilor de ministere, care se întâlnesc zilnic să facă schimb de informații și impresii. E o demnitate onorifică, dar care nu se capătă decât dacă ești țațoș și înfipt, când și unde e de trebuință. E o veche cunoștință a lui Lucu. Celălalt însă nu luă seama la el. Între ei legăturile, deși amicale, nu par bine lămurite. Silion simțea că nu înseamnă mare lucru pentru Plahida, care la rândul-i n-are nici o îndoială că nu reprezintă pentru Lucu nimic. Viața îi atrăgea în chip diferit pe fiecare.

– Pe mine, i-a declarat într-un rând și fără nici o introducere Plahida, nu mă interesează nici muierile, nici băaturile, nici cărțile.

– Ce pot să-ți fac, i-a răspuns Lucu, eu nu pot fi un izvor de informații.

Au râs amândoi, strângându-și mâna. De atunci, salutul scurt al lui Plahida, privirea lui metalică și piezișă i-arată, în trecere, că lucrurile au ajuns între ei la un punct mort. Privirea lui Plahida îl urmărește totuși. Metalică ea este, desigur. Dar de un metal șters, ca un fund de tabacheră de duzină.

Paul Plahida dispăru. E iureșul cel mare al amiezii. Câte un vizitator intimidat tușea formal în mijlocul sălii, se oprea nedumerit la o ușă, bătea fără să capete răspuns, iar în cele din urmă lua o hotărâre și intra.

– Vasile! Unde e Vasile? Sun de o juma' de ceas. (Soneria încetase.)

Izvorul acestei energice plângeri era beregata noduroasă a unui tânăr și firav bărbat, mijlociu și adus de spate, lemnos și scobit ca o cobiliță oltenească – apărut cu eleganță în cadrul uneia din uși. Prin ochelarii săi cu ramă de aur căuta furios prin sala aproape deșartă o fantomă veșnic absentă, ceea ce nu-l împiedica să-și tot treacă prin părul castaniu și lucios un pieptene de buzunar. Ochii săi de culoarea cleiului străluceau vioi, cu sticlirea inteligentă a miopilor când privesc prin lentile. Lucu se ghemui pe locul său. O clipă, avu nesocotita nădejde că Ifrim, secretarul *Opinieii*, omul de încredere al direcției și mâna de fier a întreprinderii, nu-l va zări. Dar acesta, cu un zâmbet gata făcut, îi și întinse o mână cordială.

– Să trăiești, frate Lucule, de ce stai pe sală? Ne-ai adus ceva? Și, interpretând just mutra spăsită și gestul dezolat al lui Silion, adăugă: Nu face nimic, ai să ne dai un foileton pentru numărul de Crăciun. Îi strânse mâna privind printr-însul, ca printr-o ceață, în golul dimprejur. Nu cumva l-ai văzut pe Vasile? Unde mă-sa o fi?

Își mai roti o dată ochii și oftă, cu o prefăcută resemnare de blând seminarist. Las', că dau io de el! Mata pofteste, rogu-te, la mine. Îl cauți, desigur, pe profesor. E ocupat: chestie de câteva minute.

Și, împingându-l cu politeță, îi dădu pasul spre secretariat. Urmându-l, își petrecea mereu pieptenele prin pletele lucioase, care se despărțeau, totuși, de-a lungul unei cărăruși de sedef, căzând în două șuvițe late și rebele, de o parte și de alta a capului, încadrându-l ca două urechi de prepelicar. Lucu își stăpâni un surâs. Șuvițele acestea îl preocupau veșnic pe Ifrim. Îl sâcâiau ca o insurecție permanentă, ca o activitate perpetuă de contrabandiști într-o zonă de frontieră... O anarhie capilară foarte nepotrivită cu estetica de birocrat a lui Ifrim și cu tipul ideal pe care și-l croise în închipuire și în oglindă.

Se găseau într-o încăpere nu prea mare, cu pereții albi, de curând văruiți, netezi și goi ca într-un arhondaric. Un vast birou de fals abanos, un fotoliu și două scaune la fel. Nici covor, nici podoabe. În schimb, nelipsita scuiptoare într-un colț. „Seminaristul ăsta, gândi Lucu, și-a realcătuit un cadru bisericesc în plină redacție. E un fel de a-și potoli păreri de rău și căințe vechi. M-aș mira să nu-l întâlnesc și pe Mareș pe aici. Mă simt ca în biroul unui dricar.“

Când Silion și Ifrim își făcură intrarea în secretariat, doi vizitatori care așteptau în picioare se înclinară cu respect.

– Poftim! exclamă Ifrim, fără să le răspundă la salut, adineauri nu era nimeni aici. Pas de mai lucrează în condițiile astea! Și, întorcându-se spre ei: Domnii mei, pe unde ați intrat? În tot cazul, nu v-am introdus eu. Regret, dar nu putem sta de vorbă acum. Diseară la opt vă stau la dispoziție. Și, deschizându-le ușa: Fiți buni, vă rog, nu vă rețin.

Lucu se uită cu admirație la omul acesta care știe ce vrea și, pe când necunoscuții se strecurau binișor afară, Ifrim reluă cu aceeași voce de stentor:

– Vasile! Vasile! Unde mă-ta ești? Și, apăsând cu palma pe toate butoanele de pe masă deodată, stârni până departe o alarmă metalică prelungită. Am căpiat strigând!

În sfârșit, un bărbat scund și oacheș, cu o barbă nerasă, neagră și numai țepi, și cu ochii injectați, tiviți cu roșu, apăru gâfâind și încremenit în fața lui Ifrim.

– Unde mi-ai fost?

– Să mă iertați, dom' Ifrim, la tipografie.

– Ce-ai căutat?

– M-a trimis domnu... domnu...

– Minti, brută, iar ai băut!

– S' trăiți, dom' Ifrim, n-am băut.

– Ai cincisprezece zile preaviz: ești concediat.

Figura buhăită și roșie a lui Vasile se învineți.

– Dom' secretar! imploră el.

– Nici un secretar! tăie Ifrim. Lași pe toți gușații să intre la mine. Mișună agenții Siguranței prin birouri, cotrobăiesc prin manuscrise, știi mai bine decât mine ce-o să apară mâine în ziar. Hai, cară-te!

Vasile se făcu nevăzut. Ifrim se instalează în fotoliu și făcu semn lui Lucu să ia loc.

– Uite-așa mă freacă toată lumea, se tângui Ifrim, întinzându-i o tabacheră de aur deschisă. O țigară?

Scăpărând apoi dintr-o brichetă galbenă, i-o aprinse. Rotocoale de fum. Clipe de liniște. Lucu rupse tăcerea:

– Nu știi cum aș face să pot vorbi cu Fane între patru ochi, zise, arătându-i spre una din uși.

Ifrim se uită la el zâmbitor. Pleoapele i se încrețiseră pe la colțuri.

– Se cunoaște că n-ai mai dat pe aici. Profesorul nu mai lucrează în sala cea mare. I s-a pus la dispoziție un birou somptuos. S-au mutat niște misiți din imobil și am pus mâna pe camerele lor de pe coridor, adăugă el.

– Și de când asta?

– Sunt câteva săptămâni.

– Când a intrat la ziar, de-abia își găsea loc la câte-un colț de masă, observă Lucu.

– I-a încălecat pe toți.

– A mai rămas Răsvan Casapu. Vioara-primă a gazetei. Acesta nu-l înghite pe Fane, opină Lucu.

– Îi vine greu să-l recunoască de mai-mare. Dar îi sar pernele una câte una.

– Nu-mi vine a crede, întâmpină Lucu, prefăcându-se că știe tot, când în realitate nu pricepea mai nimic. Era însă singura metodă să afle câte ceva. Ghicise că e vorba de o intrigă. Nu există redacție fără intrigi. E vreo luptă între Chiriac și Casapu. Ca să nu-și trădeze ignoranța, Lucu urmă evaziv: Răsvan Casapu nu e prost, e numai vanitos. Își apără locul.

– „Eu îmi apăr sărăcia, și nevoile, și neamul“, recită încet Ifrim.
– Și pe bună dreptate: *Opinia* e creația lui. El a înființat-o. El l-a găsit pe Androne și l-a făcut să vină cu bani la gazetă.

– Nu ni-i nouă dat să judecăm, ci numai să alegem, rosti sentențios și prudent Ifrim. Toată „chestia“ e între ei doi. Care pe care! Noi, ceilalți, nu contăm: simpli chibiți. E un război de toată frumusețea. Stau și mă uit și mă sirnt gata să sar în ajutorul învingătorului.

– Numai s-o faci la timp: nici prea târziu, nici prea devreme.

– Aici e-aici! exclamă Ifrim, aplecându-se în fotoliu și punctând cu arătătorul în văzduh. Cred că nu mai e mult de așteptat. Ce spectacol! Să-l vezi pe Răsvan Casapu... Mai zbuțumtat ca oricând. Fumează țigară după țigară, horcăie, răcăie, scui-pă, răcnește, dă din mâini, clocotitor și zgomotos ca o motocicletă. Și în fața lui stă Chiriac. Calm și stăpân pe sine, măsurat, ațintit la nu știu ce glas lăuntric, dar gata să se destindă ca un arc, la nevoie. Îți vine să crezi uneori că o să se încaiere țigănește. Se apropie unul de altul atât de mult, că-și tamponează mutrele între ele, și fiecare își vede chipul oglindit în lumina ochilor celuilalt. Nimic! Nu e decât o discuție pasionată. Adevărata luptă se dă pe sub pământ, pe tăcute, prin salturi de apropiere pe întuneric, prin câte-o hrubă dibuită cu sapa. Eu ca teolog știu să prețuiesc o astfel de lucrare.

Ifrim clătină din cap admirativ și tăcu.

Lucu aflase despre ce e vorba. Dar se feri să-și dea pe față uimirea.

– Prin urmare, zise el cu o indiferență prefăcută și lacom de a ști cât mai multe, Răsvan Casapu a încetat de a mai fi șeful de redacție?

– N-am zis asta, protestă Ifrim, dar profesorul nu e om să-și facă un obstacol din titlaturi. Eheh!...

Lucu așteptă continuarea. Ifrim tăcea. „Face pe sfinxul“, gândi Lucu. Trebuia negreșit să-și dea bine seama cum stau lucrurile și care e poziția lui Chiriac, biet venetic într-o redacție în care totul era Casapu, iar Androne, directorul, un simplu finanțator cu interese limitate la Căile Ferate.

– Ciudat! exclamă el. Eu nu sunt de părere că profesorul nu se preocupă de titlaturi. În fond, e dornic de mărire și onoruri. E slăbiciunea lui. Nu-l văd în chip de om de paie. E drept că știe să se stăpânească. Dar e prea orgolios și conștient ca să se resemneze. Nu-i convine să lucreze ca o carie la umbra lui Răsvan Casapu sau

chiar a lui Androne. Și dacă se strânge ca un resort, e ca să se destindă mai cu putere la o adică.

Zicând acestea, Lucu se întreba dacă nu cumva simplifica prea mult psihologia straniului său profesor. Ifrim vorbi:

– Eu n-am zis că nu-l preocupă titlaturile. Am zis că nu-și face din ele un obstacol; asta e altceva.

– Fii mai explicit, îl îndemnă Lucu.

Ifrim oftă ca un pedagog ce se pregătește să țină o prelegere unui elev naiv sau greu de cap.

– Există, începu el, mai multe modalități de a te descurca în materie de titlaturi...

– Dintre care cea mai bună e să le desființezi pe toate, îl între-rupse Lucu.

– Asta se cheamă a lua taurul de coarne. Așa procedează un ageamiu. Dar profesorul nu e un ageamiu. N-are nici un interes să întărească taurul. Va căuta un alt procedeu. Ghici!

Lucu rămase pe gânduri.

– Nu încreți fruntea, îl dojeni Ifrim. Caută bine.

– Am găsit. Va face să se golească titlaturile de conținutul lor. Așa cum îi lași unui general gradul, dar îi iei comanda.

– Te-ai apropiat, îl încurajă Ifrim. Mai caută!

– Va înălța în același grad și pe alții: bagatelizarea, printr-un fel de inflație.

– Te-ai depărtat! Treci la loc! Să-ți spun eu.

Și, rezemându-și coatele pe masă, Ifrim continuă pe un ton confidențial:

– Profesorul și-a luat și el un titlu – din inițiativa directorului, firește! Subdirector! Ai înțeles? Androne director, Chiriac subdirector, Casapu redactor-șef. A băgat un fel de pană între direcție și șefia de redacție. Deocamdată e numai o funcție de interior. Măine-poimăine o să apară și pe *en-tête*-ul *Opinieii*. Și atunci, adio Răsvan Casapu!

Lucu socoti că e nimerit să se mire nițel.

– Dar Casapu e cel mai bun condei al gazetei. Pamfletele lui au făcut succesul *Opinieii*. Eu nu le citesc, nu-mi plac violențele...

– Nici bădărăniile...

– Dar suta de mii de cititori e de altă părere. Fane Chiriac nu e tocmai un gazetar. Zi-i eseist, zi-i filozof, dar nu ziarist. O spun tocmai pentru că-l admir prea mult.

– I-ai fost elev, nu se poate să nu-l admiri.
– E un bărbat de stat, afirmă Lucu.
– E un om subțire, corectă Ifrim.
– El e briciul, Răsvan Casapu e târnăcopul, încheie Lucu.
– Vrei cumva să insinuezi că profesorul nostru e un *rasseur*?
– Vreau să spun că la gazetă e mai multă nevoie de un târnăcop decât de un brici.

– Cu condiția – preciză Ifrim – ca târnăcopul să nu stea pe măsuta de toaletă, ci la magazie.

Ifrim își lăsă alene capul pe spătarul fotoliului. Cu trăsături line de pieptene își readuse la ascultare pletele rebele.

– Ca să schimbăm vorba, cum stai cu finanțele, frate Lucule?

– În privința asta n-aș putea să-ți spun nimic bun.

– Fii bun, te rog, și semnează-mi un bon „pentru colaborări“.

Și, clipind șiret, Ifrim trase sertarul și îi întinse un bon de casă imprimat.

– Ce te uii?

– E o greșală, răspuse Lucu intimidat; săptămânile astea n-am colaborat deloc.

– Cum poți spune una ca asta, scumpe confrate? răsună dulce imputarea lui Ifrim. Aici la gazetă numai eu sunt cel în măsură să știe cine colaborează și cine nu. Ai colaborat la *Opinia*. E clar? Iscălește!

Ca și cum ar fi semnat un pact de Mefisto, Lucu își contemplă melancolic semnătura.

– Ce nu fac eu pentru dumneata, ispititorule?! Și mărturisii: Nici nu știi ce bine pică.

Ifrim se ridică în picioare, cu acel oftat suprem prin care arăta că vicisitudinile vieții îl silesc să pună capăt unei plăceri dintre cele mai rare. Poate găsea și că vorbea prea mult.

– Dacă nu-ți vine prea greu, fii bun și amintește-i profesorului că sunt omul dumisale. Țin „musai“ să i-o strecuri când veți fi între patru ochi. Și nu uita să treci pe la casă.

Îi strânse mâna cu un zâmbet mios.

– Îți făgăduiesc, declară Lucu, fără solemnitate; și n-are să știe stânga ce face dreapta.

Se despărțiră râzând.

Cu toate că se grăbea să ajungă la fostul său magister, Lucu mai întârzie pe la casierie, să-și ridice banii cu care-l căpătuisese

Ifrim. Urma cu sfințenie sfatul pe care i-l dăduse cândva venerabilul Resch, fondatorul băncii cu același nume și părintele lui Alcibiade Resch, soțul faimoasei Trude și tainicul protector al regretabilului Amidon: „Grăbește-te când ai de luat, zăbovește când ai de dat“. Căptușit cu un teanc subțire de bilete cu filigrană, Lucu se simți ca un spadasin care poartă pe sub veșminte un pieptar de oțel. Dar pătrunse cu precauție în uriașa încăpere în care lucrau corifeii gazetei. Vopsită și reparamentată de curând, sala fusese răscumpărată cu filodormă de la un speculant care o închiria seral pentru baluri, nunți și sărbători de familie. Un înalt spațiu dreptunghiular, în care lumina de miazăzi se revărsa prin opt ferestre mari și prin două duble uși ale unui balcon pe care în zilele festive se arbora tricolorul. Față în față, în dreapta și în stânga odăii, se înșirau șase mese de scris, drepte și simple, înzestrate fiecare cu câte un fotoliu basculant. La fiecare din capetele acestor rânduri, închizând aria destul de largă dintre ele, trona pe platforma lui de lemn câte un birou monumental, cu suprastructură de sertare și sertărele și prevăzut cu oblon, totul în culoarea naturală a stejarului. Nimeni însă nu părea să lucreze la aceste construcții de tip american, în care scriitorul ar fi dispărut ca într-o cușcă de sufleur.

Intrarea lui Lucu nu turbură câtuși de puțin tăcerea care domnea în încăperea potopită de soare. Cei câțiva redactori, risipiți fiecare pe la mesele lor, nici nu-și ridicară ochii de pe manuscrise. Pentru ei, Lucu se categorisise printre acei chibiți de presă atrași de atmosfera magnetică a gazetelor. Spiritul tolerant și sceptic al ziaristului, veșnic pripit și cu ochii în patru, îi accepta pe acești musafiri scutiți de însărcinări și răspunderi care, trăind în marginea presei, nu se ațin decât la firimiturile ei. Ei se înființează la redacție numai atunci când nu supără pe nimeni, la ora anecdotelor pipărate, a știrilor de senzație și a filtrului de cafea. Sfiala lor și respectul cu care-l înconjoară întrețin în cugetul profesionistului iluzia însemnătății lui în vârtejul zilelor spulberate în neant. Din când în când, câte un asemenea chibiț sfârșește prin a căpăta un post fix și o leafă simbolică, pe care, dacă e băiat isteț, învață destul de repede cum s-o rotunjească, învățând la manivela madrigalelor răsuflete sau fluturând o batistă de neguri și furtuni. Dar cei mai mulți se mărginesc la o muncă prestată din afară, la răstimpuri regulate, în cuprinsul unei rubrici sau al unui foileton de specialitate, plătit cu bucata. Se mulțumesc astfel să-și mențină linia de plutire pe apele turburi ale cotidianului, păstrându-și în același timp tot ce

e mai de preț: speranța că odată și odată, la ora H a existenței lor, se vor curăța de rugină și vor urma viforos chemarea irezistibilă a unei iluzorii trompete. Mai hrănesc în sinea lor și credința că această mică revoluție lăuntrică, mereu amânată între un „La ce bun?“ și „Nu încă“, depinde numai de voința lor.

Lucu știa bine ce gândesc despre ei mai-marii gazetei. Își alcătui un chip nepăsător și sigur de sine. Ar fi dorit totuși să străbătă sala cât mai neobservat. S-ar fi strecurat pe sub mese, ca un câine de pripas, dacă i-ar fi fost cu putință. N-avea legături prietenești decât cu trei dintre cei de față. Iată-i. Păreau absorbiți în lucrul lor.

Văzu capul inelat și cărunt al colegului Kiriazy, cu obrazul lui cărămiziu atârând botos deasupra unui bloc de hârtie. Cu vârful limbii, plimbată circular și încet pe buza de sus, urmărea mersul stiloului său pe pagini. Prezența lui aci îi aduse aminte lui Silion că e sâmbătă. Specializat în ironia fină, Kiriazy trecea în revistă întâmplările mai de seamă ale ultimelor șapte zile, într-un articol hebdomad ar intitulat *Cronica săptămânii*. Gurile rele susțineau că imită revistele de ecouri și cancanuri ale Parisului. Mai spuneau că el singur își expediază la gazetă scrisorile și cărțile poștale pe care le primea de la numeroșii săi admiratori. Și mai spuneau că la treaba asta este înhămată întreaga familie Kiriazy: doamna mamă cu cele două domnișoare mari și cei doi băieți de la Litere și Drept. Un secretariat în toată regula, în care se muncea, în numele tatălui, în fiecare zi. Dresajul nu lăsa nimic de dorit și fiecare dintre secretari știa să-și varieze, după trebuință, stilul, argumentele și semnătura, ca să se facă dovada că scrisul lui Kiriazy e urmărit cu interes, în saloane, în cafenele, în cercurile parlamentare. Lui Kiriazy îi plăcea să afirme cu modestie (Kiriazy se pricepea să fie impertinent cu modestie) că el singur își frânează succesul, care altminteri ar fi cuprins toate păturile sociale.

– Trebuie să țin caii, spunea el, ca înalt demnitar, eu n-am voie să fiu mojić. Am oroare de popularitate și scandal.

Vădită referire la gălăgioasa carieră a lui Răsvan Casapu și totodată o mostră a manierei aluzive a lui Kiriazy.

La masa alăturată îl descoperi, după o dără de parfum, pe junele Dini Vareli, sclivisit și însingurat într-o zonă proprie, alcătuită din exalații de apă de păr și de colonie, și îmbrăcat cu eleganța liniară a omului deprins să frecventeze o lume înaltă... Figura lui micuță și spirituală, cu acei ochi de maimuță de buzunar, două puncte umede și negre, în veșnic neastâmpăr, apărea la capătul unui

gât exagerat de lung și înfășurat în mătăasă ca în portretele lui Lawrence. Pururi gata să prindă o vorbă de duh și să-i dea pe loc răspunsul, ca un jucător de tenis care pândește mingile în zbor spre el... Părea că face haz în sinea lui de spusele lui Plahida. Oprit în picioare lângă el, Plahida îi vorbea, bineînțeles la ureche, cu mâna dusă cofidențial la gură, în chip de pâlnie și paravan. Obrazul lui brutal și lipsit de orice tresărire îi displăcea suprem lui Lucu, dar îl și atrăgea, cu atracția oricărui semn de forță sigură de sine și pentru care îndoielile n-au nici un rost. Nasul lui borcânat și turtit îl ducea cu gândul la cine știe ce pugilat petrecut cândva într-o speluncă nocturnă, iar urechile lui clăpăuge și neargășite păreau făcute să fie pironit prin ele de vreun buștean de măcelărie. Întâlni ochii lui spălăciți și pieziși, cu pleoapele grase, tivite și chele. Dar, ca și adineauri pe scări, în sala de așteptare, Plahida păru că nu-l vede și nu-l recunoaște. Privirea lui ursuză îl cântărise totuși și-l cercetase până în adâncuri. Se aplecă mai tare la urechea cizelată și trandafirie a lui Vareli și, de-abia mișcându-și buzele crețe și subțiri, continuă să-i vorbească în taină. „Ce gură de fost ocnaș!“ gândi Lucu, în mintea căruia se năzări fantasticul *Gefängnishof*¹ al lui Van Gogh – gură care vorbește ca o piatră, gură cofidențială, conspirativă, pe care nici surdomuții n-ar putea s-o descifreze. Nu cumva?... Vareli îl asculta încântat și la răstimpuri lua câte o notă. Ca șef de rubrică, își aduna material pentru zilnicul său reportaj politic, potrivit adagiului: când evenimentele nu există, ele trebuie create – iar Plahida, subalternul său, trecea drept cel mai bine informat reporter, cu toate că niciodată nu punea mâna pe condei... Inventator al gazetăriei vorbite, el nu-și șoptea informațiile, totdeauna precise și controlate, decât la urechea celui menit să le redacteze.

Nici nu ajunse Lucu în dreptul lor, când Vareli, scăpând creionul din mână, își repezi brațele spre tavan și, deschizându-și gurița lui stupefiată, îi făcu spasmodic semne să se apropie mai curând. Plahida îi puse repede mâna pe umăr, ceea ce avu darul să oprească pe loc inevitabila explozie a acestei mute manifestări de prietenie. Avea dreptate. La câteva mese mai departe, Cyrus scria de zor. Cyrus Burdea. Nu trebuia deranjat. Era unul dintre puținii ziariști care nu pot să lucreze când e zgomot. Îi văzuse, le zâmbise – un zâmbet forțat „zigomatic“ – și își depusese ostentativ stiloul

¹ Curtea închisorii (germ.).

pe masă. Aștepta. Ceilalți trei se uită la el cu ironie și teamă.

Cyrus trecuse de patruzeci de ani. Smead, sclivisit și monoclat, își menținea monoculul în arcada oculară numai printr-o schimonosire fără sfârșit a mușchiului feței. Își dădea fără voia lui o expresie de măreție scârbită. Omul de pe stradă l-ar fi luat drept ceea ce vulgar se numește un ciocoi borât. Ne grăbim a spune că Cyrus nu merita o asemenea caracterizare. Avea, dimpotrivă, o faimă de băiat de viață și de bun camarad. Cu ajutorul monoclului, își masca un beteșug ocular care altminteri l-ar fi osândit să poarte niște ochelari cu lentile indiscret bombate, ceea ce l-ar fi îmbătrânit peste măsură. Unde mai pui că se mai războia și cu o chelie care, pe creștetul capului, își croia un luminiș largit pe zi ce trecea! Dar cu un creion dermatograf, Cyrus își desena dimineața pe țeastă o chică iluzorie, peste care mai așternea puținele șuvițe gălbui aduse ca niște întăriri din împrejurimi și aglutinate cu cosmeticiuri vâscoase pe locul de rușine. Se apăra de bătrânețea care-l asedia fără milă, din aer, de pe apă și de pe uscat, ca un vrăjmaș neobosit. Peste toate aceste cotidiane mizerii, el flutura totuși, ca pe un drapel de pace, un hohot de râs strălucitor și răsfățat, dar prea imaculat și impecabil ca să ru trădeze contribuția din plin a dentistului.

Cyrus fusese adus la redacție de Fane Chiriac și pus să scrie pamflete virulente, ca să-l dubleze pe Răsvan Casapu, iar la o adică să-l și înlocuiască. Îl culesese din grădinile de mucava ale teatrului de bulevard, unde verva lui nesecată se risipea în snopuri de lumini eterne. Nu se poate spune că Cyrus nu și-a luat misiunea în serios, dar opintelile lui de a se arăta căinos și teribil erau zădărnicate de firea lui voluptuoasă și îndatoritoare. Fane greșise când a pus un carlin gălăgios și jucăuș (și puțintel cam obosit de molatece naravuri) să mârâie fioros ca un mops de măcelărie.

În sfârșit, într-o tăcere de bibliotecă și cu înaintări line de lunatec, Lucu ateriză capitulând în acolada pregătită de Dini și, peste umărul acestuia, strânse și mâna pe care i-o întinse, scurt și bărbătește, Plahida.

– Ce e cu tine? îl întrebă în șoaptă Dini, privindu-l ca pe o arătare din altă lume. Era felul său de a se uita la oameni. Constatase că oamenilor le place să fie priviți ca niște făpturi neînțelese. Sunt uluit că te văd. Am auzit atâtea lucruri...

– Ce fel de lucruri?

– Hai, lasă... nu te mai ascunde după deget. N-am timp acum. Dar fii atent. Ce înseamnă tenul ăsta de hârtie de bulin? Ai ejaculat

tot. Mai lasă-te!

Mulțumit de sine, Dini se așeză în fotoliu și-și vârî năsul în foile manuscrisului, pe când Plahida, întinzându-i peste masă mâna robustă și ținându-i-o strâns pe a lui Lucu, îl petrecu vreo doi pași prin fața biroului, ca pe un manechin, și-i dădu astfel direcția spre ieșire.

Dar de după suprastructura marelui birou, înălțat ca o proră pe platforma lui și care închidea ringul celor două rânduri de mese ale sălii, se iviră – trifoii – trei tinere capete netunse și inelate, care-l priviră iscoditor. Trei capete. Era vădit că bărbierul, cu foarfecele lui, se străduise a le fasona după tipul convențional care înfățișează un poet inspirat în veșnica ascultare a unor glasuri de dincolo de lume. Din când în când, ca și cum și-ar fi adus aminte de o poruncă neclintită, privirea lor se ațintea extatic într-un punct sideral din alte sfere, vizibile numai celor inițiați. Unul singur își știrbea dantesca înfățișare de laureat, prin niște ochelari de profesoraș agățați cu ciupitură, hăt-sus, pe șeaua nasului.

Silion nu-l cunoscuse decât în treacăt... Nu mai ținea minte cum îl cheamă. Alcătuiau secția mistică a gazetei. Kiriazzy le zicea „mistagogici“. Ei se autobotezaseră „falangiștii“ – și pentru debutul lor în presă porniseră o campanie de ei înșiși aleasă și zilnic hrănită prin scurte interviuri. Nu publicau, firește, decât răspunsurile care le veneau la socoteală.

Profesorașul cu ochelari părăsi biroul ca și cum ar fi debarcat de pe o punte plutitoare și, ocolindu-l prin stânga, îl acostă pe Silion cu o plecăciune care se transmise și glasului:

– Vă salut, maestre!

Dar nu sfârși bine vorba, și parcă avu o clipă de absență. Îl privi pe deasupra capului, ca o ființă desprinsă de orice realitate, setoasă numai de ceea ce nu se vede, întocmai ca principele Hamlet în scena cu regina și fantoma.

– Am o rugămintă, dacă binevoiiți...

Aceste cuvinte le rosti cu tonul cel mai pozitiv și ceremonios cu putință.

De pe ambarcațiunea cu oblon pogorî un al doilea tânăr, pân-tecos și masiv, o figură de corsar din mările Sudului, oacheș și creț, cu nas de statuie și ochi imenși de smoală topită, străjuiți de gene dese și lungi, aduse în chip de virgulă pe lungile lui pleoape. Corsarul îl cântări cu o privire materială, grea, care te pipăie ca pe

o pasăre în piață, la vânzare.

– Cu ce vă pot fi agreabil? întrebă Lucu intimidat.

Înainte de a primi vreun răspuns, se simți ușor împins de o mână care i se așezase cu politeță pe talie, pe când atletul cel pieptos și ventripotent îi tăia retragerea, poftindu-l sus, pe bordul biroului cu oblon, ca pe un vas de război, și se văzu înconjurat.

– Să ne dați un răspuns la ancheta noastră cu crematoriul, grai, în sfârșit, profesorașul.

– Care crematoriu?

– Crematoriul din București! îl informă uimit profesorașul. Nu citiți gazeta? *Opinia* duce o campanie pentru desființarea crematoriului capitalei.

– Dar ce zor are?

– Cum „ce zor are“? se încruntă corsarul, străduindu-se totuși să nu ridice tonul. Crematoriul acesta e un scandal. E o crimă.

– Ce fel de crimă? întrebă Silion, intrigat.

Un zâmbet ironic și amar fu răspunsul.

– Presupunem că știți că la crematoriu se ard cadavrele.

– Se ard oare și cadavre vii?

Corsarul clătină disprețuitor din cap.

– Prietenul nostru vrea să spună că e vorba de o crimă împotriva tradiției și a credinței, interveni junele profesor.

– Iertați-mă, nu pricep. Nu văd logica.

– Că e o crimă împotriva datinii, asta nu mai are nevoie de demonstrație, îl întrerupse profesorașul. Până în anii din urmă, morții la noi se îngropau în pământ, cum scrie la carte: din pământ te-ai născut, și în pământ... Dar de când cu crematoriul, morții noștri încep să nu se mai întoarcă în pământ. E o erezie.

– Cred că vă înșelați, se împotrivi Silion. Morții noștri, fie că-i îngropăm, fie că-i incinerăm, tot în pământ se întorc.

– Dar numai în parte! obiectă corsarul. Ce faci cu fumul? Cum îngropi fumul? Veezi?!

– Colegul meu merge prea departe cu analiza, se amestecă împăciuitor profesorașul. Părerea noastră e că incinerarea contravine neaoșei tradiții. Părinții noștri, străbunii noștri nu s-au incinerat – s-au înmormântat.

– Ca să aștepte în mormânt învierea, îl completă cu solemnitate corsarul.

– Dar de ce n-ar aștepta-o și într-o mică urnă? întâmpină Silion. Nu văd dificultatea!

– Pentru că se strică rânduiala, proclamă corsarul.

– Care rânduială?

– Rânduiala cucernică și tradițională care cere ca morții să odihnească după un anume tipic: capul la răsărit, mâinile la piept *et caetera!* (Corsarul părea mâniat.)

De data asta, profesorașul nu-l mai întrerupse. Se mulțumi să aprobe din cap, cu arătătorul întins spre el, ca și cum i-ar fi spus lui Silion: „Ia aminte!“ Toată această vorbărie se desfășura pe un ton înăbușit, ca să nu turbure pe redactorii care scriau. Lucu își dădu seama de zădărnicia ei. Mai puse totuși o întrebare:

– Dar de ce trebuie neapărat ca morții să odihnească numai în felul acesta?

– Ca să-i găsească ziua de apoi în poziția tradițională. Când arhanghelul o să sune din trâmbiță, morții trebuie să se ridice din mormintele lor. Cum o să sară un mort din urnă afară?

– Nimic mai simplu, exclamă Lucu, de vreme ce admiteți miracolul!

– Ești un cinic și dezdrumat!

Cel care-l apostrofase astfel, înăbușindu-și revolta vulcanică, era chiar Mareș, predicatorul cu bărbuța cănită, veșnicul lider al generațiilor noi.

Silion se uită pe rând la tustrei. Căuta să ghicească dacă nu cumva echipajul ciudatei ambarcațiuni își bate joc de el. „Băieții ăștia, tobă de carte, își zicea, cugetă și vorbesc ca niște babe-cloaște. Niște farsori, desigur, sau niște nebuni în libertate.“ Căuta să le citească în suflet. Nimic. Dar corsarul și profesorașul și profetul Mareș, care până acum nu mai suflase un cuvânt, păstrau o tăcere grea de convingeri mari.

– Să vă dăm un chestionar, reluă insinuant profesorașul. Puteți să vă redactați răspunsul chiar aci. Nu trebuie vorbărie.

La cuvintele acestea, Mareș, predicatorul, muie un toc în călimară și-l ținu suspendat, gata să-l înmâneze lui Silion.

– Mă iertați, spuse Silion, dar sunt un biet ignorant. Nu mă pricep nici în filozofie, nici în religie, necum în chestiunile pur bisericesti.

– Dar colegul nostru a lămurit chestiunea, stăruie profesorașul: ziua de apoi, rânduiala, crematoriul...

– Sunt un biet profan, întrerupse cu umilință Lucu. Problemele astea sunt mai presus de mintea mea... (Așa îl învățase Fane: printr-o modestie, fie și excesivă, să cruțe amorul-proprriu al adver-

sarului.) Vă rog din nou să mă iertați, dar prefer să n-am nici un amestec în treaba asta.

– Dar în chestiunea reintroducerii titlurilor de nobleță ce părere aveți?

Lucu nu răspunse.

Corsarul stătea cu pleoapele închise, cu mâinile astupându-și urechile ca unul care nu mai vrea să vadă și să audă nimic. Profesorașul clătină din cap a muștrare, iar Mareș, cu o schimă scârbită, zvârli tocul pe masă, în semn că nu e nimic de făcut. Tustrei se depărtară de el cu o înclinare abia simțită, lăsându-i loc de trecere ca unui sol vrăjmaș.

CAPITOLUL 12

ȚINTARUL

Nimeni în cameră...

Pe biroul lui Fane, o havană, cu un capăt strivit de fundul unei scrumiere de jad, fumea mistuindu-se în tăcere. Printre draperiile aurii și peste fotoliile și canapeaua de piele, de culoarea zafului de cafea, plutea o mireasmă dulceagă de cumarin. Ca într-un sanctuar, fumul caprițios al țigării părea închinat unei tainice așteptări.

Cu toată nerăbdarea care îl mânase aici, lui Lucu îi păru bine că e pentru câteva clipe singur. Privi împrejurul lui cu o lacomă curiozitate. Nimic nu-i mai amintea de odăița rece și mizeră a hotelului deocheat de lângă gară. Numai un cuieraș de lemn, bătut în perete lângă sobă, și o pălărie veștedă de lucru, de fetru, cu panglica dungată de un praf soios, spânzurând acolo de cine știe când, contrasta cu luxul căutat al încăperii. Masa de lucru din stejar lustruit în tonul întunecat și cald al mierii de viespe îi atrase atenția. Era o mobilă florentină din veacul al șaptesprezecelea. Lucrată cu o rustică și parcă voită stângăcie, cu balamale rudimentare de fier la pupitru, ce putea fi tras mult în afară, ici și colo cu pene din aceiași metal înfipte pe la încheieturi și cu rozete de tablă oxidată aplicate la broaștele sertarelor greoaie, ea părea scoasă, răsturnată și adusă dintre rămășițele unui castel în ruină. Pe un ceaslov cu scoarțele lucioase și plesnite, un sfeșnic scund, de o formă uitată, alcătuit dintr-un taler negricios cu marginea încrețită de ciocan și cu o lumânare scurtă de ceară gălbuie înfiptă într-o țeapă crescută din centrul lui, părea și acesta dezgropat din hrubele altor veacuri. Nici un tablou, afară de câteva icoane de sticlă și lemn, chipuri pământ-

tii scăldate în purpură, în soare și argint. În schimb, o tapiserie franceză, cu arbori, cu cerbi, cu haite de copoi, de prepelicari, de ogari și bazeți, cu vânători cu goarneau în vânt, călări pe cai cabrați sau în plin galop, acoperea în întregime și fără zgomot un perete. Pe parchet, un covor *Savonnerie* de un alb ivoriu se întindea mătășos peste tot mijlocul odăii. Silion clătină din cap... Își aminti din nou de profesorul înfrigorat și neras, în halatul său fibros, plimbându-se slab ca un lup pe poteca decolorată a covorașului destrămat al chiliei lui, pe care o măsura din trei pași, pe când de pe palierul scării pătrundea pe sub ușa un iz iritant de pisici.

Din camera vecină îl trezi la realitate glasul cavernos al lui Fane. După tonul răspicat și clar, după debitul ciocănit, după accentele suspensive care invitau auditoriul la niște completări ce nu veneau, Lucu înțelese că profesorul făcea o expunere și un rezumat. Dar între timp, în sala de așteptare izbucni cu furii reînnoite sone-ria. Tot mai lung, mai des, mai stăruitor. Ușa se deschise și capul lui Fane, triunghiular și scofâlcit:

– Niciodată nu-i găsești când îi cauți...

Și în aceeași clipă Lucu se pomeni față-n față cu fostul său profesor. Cu toate că nu-l văzuse de atâta vreme, Chiriac nu se arătă câtuși de puțin surprins că-l găsește tocmai acolo.

– Fii bun și adu-mi-l pe Ifrim. Poștește-i și pe domniile redac-tori. Vii cu ei.

Și, fără măcar să-i fi strâns mâna, Fane dispăru în cabinetul patronului, trăgând ușa după el.

În amiaza aceea, petrecută în biroul lui Androne, Lucu Silion a fost destul de uimit de cele văzute și auzite.

Se găsea acum într-o încăpere spațioasă, somptuos mobilată cu tot ce ar putea oferi mai de preț fabrica lui Székely și Retty: totul imitație, totul de-a gata: camera de lucru a unui birocrat.

Intrase la director cel mai din urmă, numai după ce-și îndeplinise însărcinarea dată de Fane. Căpătase dintr-o dată drept de cetate: nu mai era un străin și un nepoftit în redacție, de vreme ce aduna lumea la o conferință la care lua parte și el. Devenise unul de-ai casei. Dar nici acum apariția lui nu fu luată în seamă. „Pesemne că m-am înșelat: nu sunt un om interesant... La Oficiul de Turism sunt o pasăre rară, o apariție bizară, pe când într-o sală de redacție nimeni nu se uită la mine, chiar dacă mi-aș lăsa cioc...”

Cei de față se strânseseră în jurul lui Androne și al mesei lui, un birou trandafiriu cu picioare înalte și recurbate și cu aplicațiuni de

bronz aurit. Peste capul și umerii directorului, colaboratorii cercetează din ochi un exemplar al *Opinieii* desfăcut și întins dinainte-i. Febril și ascetic, profesorul Fane, cu un creion colorat în mână, își continua expunerea. Lucu, mereu hărțuit de imagini picturale, se gândi la *Lecția de anatomie* a lui Rembrandt. Căuta asemănări între capetele din faimosul tablou și mutrele celor de față. Coala de hârtie tipărită ținea locul cadavrului asupra căruia se înclinau capetele atente ale ciracilor. Se uită la Androne. Înfundat în fotoliu, directorul părea un prizonier încurcat și plictisit. Nu se simțea la largul său printre acești lefegii parazitari și pretențioși, care semănau așa de puțin cu slujbașii lingușitori și cu frica stăpânului, așa cum îi știa el de la întreprinderile ingineresti. Se silea totuși să pară la largul său. Din când în când tușea sec și înfundat, trecându-și batista parfumată peste mustața neagră, retezată scurt, peste buzele roșii, care contrastau cu paloarea catifelată a obrazului său uscățiv. Se prefăcea că ascultă cu mult interes expunerea lui Fane, ca și cum ar fi fost ceva cu totul nou pentru el, și moțăia în semn de aprobare la fiecă sfârșit de frază, fără să-l privească totuși.

– Se gândește la madam Resch, șopti Vareli la urechea lui Kiriazy.

Ținându-se cu dinadinsul în afara grupului, Răsvan Casapu sta rezemat de soba de teracotă, de culoarea vișinei putrede, lângă ușa. Se străduia în zadar să-și alcătuiască din trăsăturile largi și neregulate ale figurii lui oacheșe și expresive, încadrată de o coamă rebelă, masca nepăsării suverane. Pe buzele întunecate și carnoase îi întârzia un rânjet dureros. În ochii lui bulbucăți și focoși, lumini suferinde se fugăreau cu fulgere scurte. Spre a-și stăpâni pornirile de mânie care îi străbăteau din când în când trupul vânos, Răsvan se alipea tot mai tare de soba de plăci răcoroase, dându-și capul pe spate și aplecat nițel spre un umăr, într-o poză de răstignit. O țigaretă stinsă îi atârna în colțul gurii. I se părea că e osândit să-și asculte prohodul. Era furios și amărât mai ales din pricina lui Androne, spre care holba, fără voie, priviri de ură și dispreț. „Un gangster fără scrupule, gândea el, asta ești... Și un idealist în orele de digestie. Un aventurier cincantener, pe care l-am găbuit din neant, să-l fac patron de gazetă.” (Cu Androne, el avusese, totuși, o înțelegere clară, deși alcătuită numai din jumătăți de cuvinte și de înțelesuri.) „Tu investești în *Opinia* două sau trei milioane, ca să-ți recâștigi câteva zeci pe care guvernul refuză să ți le plătească, în

ciuda Curții de Casație, pentru că guvernele cunosc tariful Înaltei Curți, iar miniștrii știu cum se amână la calendă plata unei creanțe asupra statului, prin simpla ei neînscrisoare în buget. Eu vin și-ți pun la îndemână o armă veche, pe care cu nițel praf de aur o cureți de rugină și taie ca briciul... Acum, grație mie, ai ajuns un om de temut și ești pe cale să-ți capeți banii toți. Nu ți-am cerut nimic. Mă mulțumeam cu ce aveam: conducerea de fapt a gazetei. Și tocmai acum îți calci cuvântul. Te-ai aliat cu iezuitul de la Dunăre, cu Fane Chiriac, și până la urmă tot Fane o să-ți mănânce capul... Canalia!“

Sprrijinit mereu de plăcile de teracotă, capul lui Samson, zbâr-lit și creț, continua să se clatine bolnăvicios la dreapta și la stânga, ca și cum s-ar fi legănat pe niște perne de spital, pe când ochii lui basedovieni, pe al căror luciu sticlos părea că se oprise o lacrimă înghețată, galopau divergent ca doi cai năvăși: semn de indignare greu stăpânită sau de jale abia ținută în frâu. Răsvan totuși nu-l urăște pe Fane. „Nu poți urî un șarpe, își repeta el, cu toate că bucuos i-ai slei creierii sub călcâi.“

– Colegul Răsvan nu se poate să nu fie și el de aceeași părere!

Răsvan tresări. Afirmația pornise tot de la Fane. Debitul lui egal și tăcânit, de belfer deprins să vorbească în buiestru, aproape că-l toropise. Se uită la cei din jur. Urmăreau expunerea lui Fane cu o rece atenție profesională. Sub ochii lor neutri se desfășura, fără spectacol, una din luptele care duceau la stăpânirea gazetei. Știau că Răsvan Casapu urma să fie scos, fără zarvă, dintr-una din „pozițiile-cheie“ ale acesteia. Poziție conturată precis, cu creionul albastru, drept în mijlocul paginii întâi a *Opinieii*, desfăcută sub nasul de vulpoi al lui Androne. Loc păstrat cu sfințenie pentru articolul zilnic, tipărit cu aldine, al lui Răsvan, care tot așa de bine ca și ceilalți știa și el despre ce e vorba. Nu se simțea părăsit, dar nici susținut. Ca un cor antic, strânși în jurul protagoniștilor, redactorii asistau la acest spectacol unic fără să ia partea nimănui deocamdată.

– Neutralitate și expectativă, le șoptise la venire Kiriazzy, care își compusese un chip de piatră, cioplit pentru eternitate.

Lângă el, Plahida, cu rictusul său strunit și dezgustat, urmărea scena cu coada ochiului. În dreptul unei ferestre, Lucu îi regăsi pe cei trei piraiți al căror prizonier fusese. Foarte încălzit, Mareș își trecea la răstimpuri dese pe obraji și pe tâmpile veșnica lui foită pudrată, apoi o mototolea, zvârlind-o cu energie în coșul de hârtii.

Ardea de dorința de a lua parte la discuție, dar pentru el scena era prea interesantă ca să-i turbure desfășurarea. Ceilalți doi ascultau cuminiți ca la liturghie... Ceva mai departe, Cyrus se rezemase de peretele din fund, lângă harta strategică a gazetei, o Românie pe a cărei suprafață niște stegulețe tricolore, cu prăjini minuscule de ac, arătau pătrunderea *Opinieii* până în cele mai anonime cătunuri. Adulmecând atmosfera înșorită, plină de spirale de fum și de snopi moleculari de praf, Dinu Vareli, cu năsul său șugubăț, părea că face haz de tot ce se petrece.

– Ce importanță mai are părerea mea? sună deodată glasul răgușit al lui Răsvan.

Răspunsul lui întârziat căzu în tăcerea penibilă a celor de față ca un bolovan într-o baltă stătută.

Cu o mișcare înceată, de dascăl plin de răbdare care se adresează unui elev îndărătnic și aiurit, Fane se întoarse spre el, să-l lămurească. Ținea în mână o foaie de hârtie.

– Precum spuneam, reluă el rotunjind cu grijă cuvintele, directorul nostru a hotărât să pună capăt monotoniei acestei gazete.

– Hăc-hăc! își drese vocea Androne, înclinat peste foaia de ziar.

– Elogiile directe dau tignafes, șopti Kiriazzy către Vareli.

– Depinde de gâtlej, răspunse tot în șoaptă Vareli; chestiune de perimetru.

– Directorul nostru și cu mine, reluă Fane, am căzut de acord – și cred că Răsvan va fi de aceeași părere – că „monotonia“ gazetei se datorește mai ales felului cum este paginată.

– Exact! sări de lângă fereastră Mareș, înălțându-se pe vârfuri. Am spus-o din capul locului: paginația noastră e sinistră! E țeapănă, e mereu aceeași. Să trecem la una mai variată, mai mobilă, mai vie! O paginație modernă!

Se opri, răsufli, și peste obrazul smead și transpirat își mai trecu o fițuică pudrată.

– În ruptul capului! protestă Fane, respingând, spre uimirea lui Mareș, ajutorul acestuia. *Opinia* nu va deveni niciodată un ziar de bulevard. Nu ne interesează construcții fanteziste, eșafodajele savante, echilibristica titlurilor și textelor care se încălesc, se întretaie în pagina întâi și-l trimit pe cititor să băjbăie continuarea unui articol printre coloanele de reclamă de la coada gazetei. Nu ne preocupă nici pozele, nici fotomontajele. Numai și numai textul. Gazeta noastră e de citit, nu e o gazetă de „abțibilduri“.

Cei de față îl priviră nedumeriți. Chiar și Răsvan se opri din legănarea lui occipitală, așteptând continuarea.

– Dar atunci, cum? întrebă Mareș, opărit.

– Cum? repetară câteva glasuri.

– Foarte simplu! rosti Fane, subțindu-și glasul și însoțindu-și exclamația cu un gest de scamator gata să repete o demonstrație; rămânem la paginația fixă, paginația noastră cu cele șapte coloane de gazetă pe care apar invariabil cele șase articole ale noastre, plus foiletonul. Dar de azi înainte, continuă el punând pedală glasului său redevenit cavernos, noiăștia, cei șapte articlieri, vom face cu rândul, adică ne vom perinda cu semnătura noastră pe la toate cele șapte rubrici. Pe la toate, fără excepție. Asta e deosebirea. E clar?

Privirile tuturor se îndreptară spre Răsvan. Pauză grea. Redactorii așteptau nemișcați. Cu coatele pe birou și capul între mâini, absorbit parcă în geometria desenată cu linii albastre pe pagina *Opinieii*, Androne îl cerceta pe Răsvan pe sub sprâncene. Primise lovitura în plin. Dar cloșotul đureros pe care-l citi pe figura crispată a redactorului îl neliniști. „Asta coace ceva... nu se poate altfel. Căci toată reforma paginației avea un singur scop: să-l scoată pe Casapu din așa-zisul mijloc al gazetei, mijloc în care articolul său dădea zilnic tonul *Opinieii*“.

Răsvan ridică din umeri.

– Mie mi-i totuna! Puneți-mă unde vreți! Omul sfintește locul!

Tăcu și-și mușcă buzele vineții și cămoase. I se părea că vorbise prea mult, că glasul i se despotmolise anevoie din răgușeala unei emoții rău ascunse. Nu găsise nota justă, dorita notă a nepăsării auguste, ci dimpotrivă, orgoliul lui exasperat se trădase prin anumite pițigăieli, de care cel puțin el își dădea bine seama.

Pe sub sprâncenele lui circumflexe, Fane se uită pe rând la toate chipurile, ca și cum le-ar fi luat de mărturie într-o gravă clipă. Reluă:

– Eu nu mă îndoiesc că temperamentul impetuos al lui Răsvan se va afirma cu aceeași vigoare și în rubricile din care a lipsit până acum. Ceea ce va pierde în amploare va câștiga prin *raccourci*. Desigur, un „cursiv“ nu oferă posibilitățile de desfășurare ale unui „mijloc“. Dar adesea un torent e mai primejdios decât un fluviu.

– Mi se pare că ai impresia că m-ai îndatorat, zise Răsvan, cu o plecăciune.

Scoase batista și-și tamponă fruntea. Era furios mai ales pe sine.

Fane clătină din cap cu o amărăciune de profesor.

– Nu mă înțelegi, Răsvan! Eu n-am ambiții de gazetar. Mă aflu doar în trecere prin gazetărie. Vreau numai să realizez o economie de timp și de forțe pentru toată lumea, într-o cât mai mare varietate a gazetei.

– Ba te înțeleg mai bine decât crezi. Nu ești atât de indescifrabil, rânji Răsvan.

Fane se întoarse spre Ifrim. Îi întinse foaia de hârtie pe care o ținuse tot timpul în mână.

– Am schițat aici un fel de țintar, un program săptămânal văzut și aprobat de directorul nostru. E de-ajuns să te uiți la el, și afli ce anume articol ai de scris în ziua aceea... N-ar fi rău să-l afișezi la secretariat și în sălile de redacție.

Ifrim se înclină cu demnitate și supunere și începu să examineze „țintarul“.

– Teologiiăștia sunt niște maeștri ai reverenței, spuse Kiriazy, în șoaptă, lui Vareli. Se ploconesc exact cât trebuie.

– Și tocmai când trebuie.

– Exatrdinar! exclamă încântat Ifrim când sfârși de parcurs „țintarul“. Simplu și ingenios!

Și, pornind de la Ifrim, „țintarul“ călători din mână în mână, pe sub mimica redactorilor, stărnind cuvintele lor de laudă:

– Minunat! Nemaipomenit!

Ajunse în cele din urmă în mâna lui Răsvan, care-l restituî fără măcar să-l fi privit.

Lucu îl cercetă cel din urmă.

Era un lucru într-adevăr simplu și îndeajuns de ingenios.

Un dreptunghi mare, cuprinzând în lungime șapte dreptunghiuri, despărțite între ele prin câte o linie orizontală. Cinci verticale împărțeau suprafața întreagă în casete mici, dreptunghiulare și ele. În afară, pe latura din dreapta, de sus în jos, zilele săptămânii. Deasupra laturii de sus – titlurile de rubrică, șapte la număr. Numele articlierilor, unul câte unul, umpleau lăuntrul casetelor. Citind pe marginea din stânga ziua și pe marginea din dreapta rubrica, fiecă redactor știa ce are de făcut. Nu-i mai lipsea decât „subiectul“ și inspirația, care – se știe – vine scriind.

– Țintarulășta, declară Ifrim, mă face inutil. Mă scoate din pâine.

Androne dădu semnalul felicitărilor, strângând cel dintâi mâna lui Fane. Ceilalți îl imitară pe rând. Răsvan șovăi o clipă. Să-și arate

mânia și necazul înseamnă să faci pe placul dușmanilor lui fățarnici. Să se stăpânească, și apoi cu o seninătate olimpică să-i strângă și el mâna lui Fane, ar fi ceva forțat și nefiresc: i s-ar strâmba obrazul, i s-ar încăleca privirile a turbare.

– Ar trebui să-ți brevetezi invenția, zise, și își mușcă buzele.

Se întoarse apoi cu spatele și începu să urmărească pe stegulețele hârtii din perete progresele *Opinie* în satele din Ardeal. Rămase așa până ce momentul felicitărilor trecu. Un claxon nevăzut, strănutând năprasnic sub ferestre, puse capăt acestei solemnități.

– Mi-a venit mașina! sări Androne ridicându-se din fotoliul directorial.

Ifrim se repezi pe culoar și cât ai clipi din ochi se întoarse cu pardesiul directorului pe braț.

– Iată cum se aduce un pardesiu patronal când nu ești un ingrat, șopti Kiriazy.

– Promptitudinea gestului îi anulează slugărnicia, tălmăci tot lângă ureche Vareli.

– Aș dori să știu ce am de scris pe luni – după țintar, firește! se răsfătă Androne, supus și cuminte.

Ifrim își aruncă pardesiul pe un umăr. Își potrivi ochelarii, consultă țintarul.

– Aveți „mijlocul“, domnule director. Și să fie într-un ceas bun!

Cei trei pirați de lângă fereastră bătură scurt din palme. Urarea lui Ifrim sublinia înfrângerea lui Răsvan. Androne își va scrie astăzi primul „mijloc“.

– Am înțeles, spuse acesta pe un ton de supunere militară care-l scotea din încurcătură. Pomeții lui catifelati se rumeniră ușor. Adăugă:

– Plec la fermă. Articolul ți-l voi trimite mâine, cu șoferul.

Și, luându-și pardesiul, pe care i-l îmbia, cu un egalitar respect, secretarul de redacție, se înclină ceremonios și dispăru.

Ceilalți se grăbiră să plece. Fane se uita la ei cu o privire care lui Lucu i se păru a unui repetitor muțumit de felul cum i s-au purtat elevii la curs și în recreație. Cu țintarul în mână, Ifrim, vădit amuzat de noua sa jucărie, comunica fiecărui scrib ce rubrică avea în seamă pe ziua de luni. Trebuia să ajungă la Răsvan. Îl căută din ochi. Îl găsi stând tot lângă sobă, cu ochii în tavan, cu sprâncenele crispate pe un gând neadormit.

– Domnu Casapu are de dat un „cursiv unu“.

Răsvan tresări. În câteva clipe recapitulase lungile luni de luptă surdă, care se încheiau pentru el cu un eșec. *Opinia* îi scăpase din mâini. Din *leader* al ziarului, ajunsese un simplu redactor, prăvălit între ceilalți lefegii, ca un hultan într-un fund de poiată. În fața lui se desfășurau cotiturile, multe și anevoioase, ale unui nou urcuș. Își drese glasul și rosti cu nepăsare:

– Mâine seară îl ai negreșit.

– Stai o clipă!

Ifrim își duse un deget la tâmplă.

– Așteaptă până la opt. Dacă până atunci nu ți-am telefonat, scrii „cursivul“. Dacă însă îți telefonez să scrii „mijlocul“, înseamnă că directorul n-a avut răgaz să-l scrie.

– Dama voalată! exclamă Vareli, făcând ștregărește cu ochiul.

– Plăcerea primează, datoria dă pasul, întări Kiriazy.

– Dacă e așa, de ce să-mi stric eu duminica? protestă cam moale Răsvan. Pune-l pe Cyrus.

Cu toții îl căutară din ochi pe Cyrus. Cyrus plecase.

– L-ai scris totdeauna dumneata. Ești cel mai indicat.

Ifrim și Fane schimbară o privire pe furiș.

„Sunt mulțumit de tine!“ spusese privirea lui Fane.

„Sluga dumitale!“ răspunsese privirea lui Ifrim.

Vădit încurcat, Răsvan se adresă lui Ifrim:

– Mă duci cu zăhărelul! Fie! Dac-o trebui, am să-l fac.

Și, fără să mai dea mâna cu nimeni, părăsi grăbit încăperea.

Pașii lui duduiau pe scări.

– Nu-ți plac execuțiile capitale, spuse Kiriazy.

– Preferi să tai coada câinelui în rate, îl completează ca un ecou

Vareli.

Zâmbind cu modestie, Ifrim își plecă privirile în pământ.

– Caut să împac lucrurile.

*

– Iată-ne singuri! suspină teatral Fane când rămase față în față cu Silion: se retrăseseră amândoi în cabinetul profesorului.

Cu mâinile proptite pe marginea mesei de lucru, Fane își împinse de perete fotoliul pe care ședea, întinzându-și peste vetustul birou florentin picioarele, încălțate în pantofi de antilopă și

șosete cu romburi tricolore „cubiste“.

– Ce zici de ciorăpeii ăștia? întrebă el dezmiertându-i cu buricele degetelor. Ia pune mâna: sunt londoneji.

Lucu se apropie și ciupi ciorapii cu băgare de seamă, încercându-le elasticitatea.

– Excelenți, dar cam fistichii... ăștia se poartă în Montparnasse. Prefer ciorapii Derby.

Fane făcu ochii mari.

– Derby? Adică cum?

Drept răspuns, Lucu își săltă pantalonul, apucându-l gingaș cu două degete de dungă. Fane putu să-i admire nu fără invidie ciorapii Derby, tricotați din *fil d'Écosse* de culoare tutunie, cu baghete subțiri de o nuanță mai deschisă. Apoi își ținti acuzator spre el arătătorul.

– Norocul tău că ești sinecurist și nu profesor! Eu sunt ținut să fac pe năzdrăvanul ca să mă depărtez de gravitatea solemnă a belferiei.

Ca pentru a face pe loc o demonstrație de năzdrăvănie, exclamă pe un ton de copil răsfățat:

– Dar nici nu vezi că am hăinuțe noi! Ce naiba?! Ia te uită, stofă!

Lucu se apropie mai tare de el, îi pipăi reverul hainei.

– Lână australiană, țesătură englezească, model francez, pictor Delauney, spuse pe nerăsuflăte, dând debitului său verbal monotonia unei expertize fără importanță.

– Știam că te pricepi! aprobă Fane. Suspină adânc. Numai cu tine mai pot discuta de marafeturile astea... Dar vii atât de rar pe aici!... Ia loc, te rog.

Dintr-o cutie plată de lemn parfumat și subțire, îi oferii lui Lucu o țigară de foi. Lucu refuză. Fane își alege o țigară, mușcă scurt din ea de la un capăt, scuipă apoi cu grație și, scăpărându-și bricheta de aur, aprinse și pufăi alene și prelung. Executase tot șirul acesta de mișcări cu o precizie rituală și cu voluptatea unui fumător de opium care își prepară o pipă. Volute de fum. Priviri de reverie. Fane zâmbi unui gând.

– O făcui și p-asta!

– N-am înțeles mare lucru.

Fane se îndreptă și se uită la el pe sub sprâncene. Era ca și cum i-ar fi zis: „Te credeam mai deștept!“ Luă cuvântul:

– Nu e o problemă. Trebuie să înțelegi doar atât: că Răsvan se

plasase dintr-o dată și *for ever*¹ pe centrul de gravitate al paginii întâi. Cu semnătura lui, parcă ne lua pe toți pe garanție. El – cloșca; noi – pușorii. Dar l-am dizlocat. De azi înainte suntem cu toții și cloșcă, și pușori – rând pe rând.

– Și în poata asta cocoșul vei fi tu.

– Așa va fi, dar nu pentru că sunt mai breaz. Eu n-am talentul lui Răsvan. Poate că n-am talent deloc. (Își duse un deget la frunte.) Dar în schimb am cap!

– Mi se pare că Răsvan a cedat cam repede.

– N-avea încotro. Prea era singur. În fața lui, eu apărăm interesele întregii redacții.

Mai trase un fum, se îndreptă nițel în fotoliu, își drese glasul.

– Să nu lucrezi niciodată numai pentru tine: te izolezi! Io mă plasez totdeauna din punctul de vedere al colectivității; și ce-i al meu e pus deoparte!

– Se prea poate. Dar Ifrim a știut ce-o să se întâmple și fără teoria asta.

– Ce spunea?

– Că lui Răsvan îi sar pernele, una câte una.

Pe figura lui Fane se despică un surâs de satisfacție. Nu era frumos când râdea. În zâmbet, chipul lui, făcut pentru meditație și concentrare, se schimonosea.

– Tactica asta, cum îi zici tu, îmi pune în mână cartea cea bună.

Joc la sigur, fără să trișez.

– Vrei să spui că Răsvan...

– Răsvan își vede de micile lui operații extraprofesionale. Mendicitate și gangsterism. Șantaj și marșandaj. „Te văd, te văd! Dă și mie, că te spun!“

– Asta e presa. Toți fac la fel.

Fane înălță din umeri.

– Chestie de perdea. Când am venit la ziar, am văzut și am tăcut. M-am pus pe lucru. Mi-am câștigat încrederea patronului. Pe urmă l-am făcut om.

– L-ai făcut om! îngăimă Lucu. Ce enormitate!

– Chiar așa! susținu Fane. Ce era el la început? Un biet elefant „barosanul“ care acoperă paguba. El plătea, ceilalți încasau. Îl costa scump cinstea de a figura pe frontispiciul gazetei. Dar nimeni nu „caschează“ la infinit. Nici în presă, nici în politică, nici la curse,

¹ Pentru totdeauna (engl.).

nici la dame. Până la urmă, barosanul se lasă păgubaș. Și s-ar fi lăsat și Androne, mai ales că șantajul asupra Căilor Ferate nu prea dădea roade.

Fane se întrerupse și scoase din buzunar o batistă imaculată. Apoi, cu opintiri minuscule și stoarceri repetate, își extirpă un punct negru de pe nas. Când termină dureroasa operație avea ochii înlăcrimați.

– Iartă-mă, zise, nu e frumos ce fac. Unde am rămas? A, da, directorul! Încet-încet, m-am furișat în destinele lui. Pe ușița din dos. M-am insinuat. Și din ziarist diletant, am făcut din el un profesionist. Adică tocmai ce nu-i convenea lui Răsvan et comp.

– I-ai dat cumva lecții de ziaristică?

– N-a fost greu. Elevul nu e chiar un nătărău, iar profesorul necunoscând meseria și-a îngăduit să devină inovator.

Obișnuit cu acest fel de a vorbi, Lucu surâse. Lui Fane îi plăcea să se declare un ignorant fără pereche, ca să poată apoi arăta cât e de spontan și de meșter oriunde și ori la ce treabă l-ai pune. În realitate era un laborios și un căznit care se trudește pe tăcute.

– Și din lecție în lecție...

– Nu mă lua repede! îl întrerupse Fane. Curând după intrarea mea la gazetă, directorul și-a putut da seama că n-am în mine nimic dintr-un boem sau dintr-un artist de teapa celor ce-i împuiază redacția. Io știam că după doi ani de deficite trebuie să se fi săturat până-n gât de hibridul ăsta, cabotin și parazit, care e gazetarul. Împrejurările m-au ajutat să-l conving că io sunt făcut din altă plămadă.

– Cred că nu ți-a fost greu.

– Io nu disprețuiesc succesele ușoare.

– Numai proștii umblă după dificultăți.

– Adică cei care fac pe deșteptii...

– Destul! Să ne întoarcem la Androne.

– Androne e lacom de știri. Trăim vremuri grele – toate vremurile au fost grele. Situația se schimbă din zi în zi, din ceas în ceas. Războiul bate la ușă, evenimentele se precipită, cum spun dumnealor, gazetarii. Nu e deci de mirare că vrea și Androne să fie informat. Mai ales că afaceriștii din jurul său îl iau drept director de ziar. Și-i cer mereu noutăți.

– N-are decât să le spună pe de rost din *Opinia*.

– N-ajunge. Trebuie să le cunoască mai înainte de a fi apărut: așa cere prestigiul!

– Înțeleg. Și n-ar fi rău să le știe mai nainte de a se fi întâmplat.

– Tocmai. Dar redactorii îl țineau departe de izvorul informațiilor. Adică de foile agențiilor. Pentru ei, un director ideal e acela care habar nu are de nimic.

– Dar tu ce interes aveai să-i turburi fecioria?

– Să-i curăț pe ceilalți!

– Și pe urmă?

– Văzând și făcând.

– Nu te temi că un director prea „inițiat” te poate curăța și pe tine? Ești departe de a fi un sftnic *de tout repos*!

– Mai e până atunci! Vorba poetului: „*Je ne saurais prévoir des malheurs si lointains!*”² Cine-a spus asta?

Lucu făcu un gest de nerăbdare. Fane înțelese. Vorbi.

– Cu venirea mea, lucrurile s-au schimbat la *Opinia*. Dacă nu pentru toți, cel puțin pentru Androne. De câte ori zbârnâia telefonul, îl întâmpina mereu aceeași voce: „Ordonăți, domnule director!” „Da cine-i acolo?” întreba. Mă lăsam în beregată. „Profesorul Chiriac.” Veșnic profesorul Chiriac. La orice oră din zi și din noapte, profesorul Chiriac. Cu sepulcralul său „Ordonăți, domnule director!” Că Androne, ca orice nevropat, suferă de insomnie. E obsedat de atentate, incidente de frontieră, insulte la drapel, ultimatumuri și conflagrații. Poate că are și nevoie de așa ceva, pentru combinațiile lui la Bursă. Dar nu-l puteam servi: n-aveam în buzunar războiul și pacea. Stam însă ca un cerber neadormit la datorie. Ham-ham! Și adesea cerberul i-o lua înainte. Venea, de pildă, o informație, sau vreo telegramă mai importantă în cursul nopții. – Vreun Havas, vreun Reuter, vreun Tass, sau mai știu eu ce. Ham-ham! Cerberul – la telefon. Chema pe director. Îl scula de la masă. Îl scotea din pat, noaptea, de lângă damă, și-i da textului citire. „Ce zici, directoare? Nu-i așa că știrea asta merită un comentariu?” „Hăc-hăc”, tușea directorul, adormit și afirmativ. „În ce sens?” întreba Cerberul. Îl silea respectuos să-și dea cu părerea. Abia dezmeticit, Androne bolborosea în pâlnie câteva banalități inevitabile. „Așa, chiar așa! îl aproba Cerberul; ai aruncat o fâșie de lumină asupra situației. Trebuie să-l somăm pe agresor să-și retragă trupele din regiunea litigioasă.” „Să-l somăm, întărea directorul, chiar ăsta tre-

¹ De toată încrederea (fr.).

² N-aș ști să prevăd nenorociri atât de îndepărtate (fr.).

buie să fie sensul comentariului nostru.“ „Fă-l dumneata, domnule director.“ „Hâc-hâc! De ce nu l-ai face dumneata?“ se apăra, măgulit, Androne. Cerberul nu-l slăbea: „Numai douăzeci de rânduri, domnule director! Nimeni nu le poate face ca dumneata... Avem nevoie de formularea dumitale concisă și lapidară. Avem nevoie de numele dumitale în coloanele ziarului. Mare păcat! Ești cel mai mare gazetar!“ „Hâc-hâc! Dar de ce păcat?“ „Fiindcă nu-ți dai drumul. Din modestie, nu-ți valorifici darul pe care ți l-a hărăzit providența. Te implor, domnule director, ce atâta timiditate? Trimit chiar acum curierul. Dumneata redactezi ușor: până ajunge băiatul, gata și manuscrisul! Sau poate preferi să dictezi la telefon?“ „Nu-nu! se împotriva Androne. Prefer să vie curierul. Vreau să redactez mai pe îndelete. E o problemă dintre cele mai grave.“ „Grave, domnule director!“

Fane se opri. Își schimbă trabucul dintr-un colț al gurii în celălalt și-și adânci privirea de împlânzitor de șerpi în ochii lui Lucu.

– Mi-am dat seama, după acest adaos din coadă, cu problema din cele mai grave, că vorbea în același timp și pentru o gingașă făptură care, parc-o văd, îl asculta despletită și îmbufnată, cu coatele adâncite în perne și cu bărbia sprijinită în palme. Mare plăcere trebuie să-i fi făcut io lui conu Androne scoțându-l din așternut în noaptea aia! I-am dat prilejul să facă pe bărbatu' de stat în fața iubitei. Măcar atât! Cred că de-acolo i se trage. De unde la început se mărginise să inspire câte-un articol financiar cât se poate de anost sau să procure materiale pentru o campanie despre furnituri și comenzi de stat, iată că omul nostru a prins gust, sub oblăduirea mea, de politică externă. Al meu e! Polemizează astăzi cu Downing Street-ul, cu Kremlinul și cu Casa Albă. Dă sfaturi miniștrilor și-l ia de sus pe președintele de consiliu. Am făcut un *Presseleiter*¹ dintr-un inginer de poduri. Și articolele lui nu-s mai rele decât ale oricărui scrib cu renume, crede-mă!

Și, luându-și un aer de modestie ipocrită, Fane tăcu. Aștepta un cuvânt de laudă.

– Și cum a devenit cazul cu Răsvan? întrebă Lucu, vădit interesat și dându-și seama că, fără să vrea, imită vorbirea apăsată, sfătoasă și cu subînțelesuri a lui Fane.

– Nimic mai simplu: când i-am deschis ochii patronului asupra veniturilor lăturalnice ale ziarului, de care el, firește, habar n-avea,

¹ Conducător de presă (germ.).

a căscat gura și a început să se încredințeze că jucărioara asta de hârtie îl costă cam scump și ca s-o poată duce mai departe îi trebuie un vâtaf serios. Am uitat să-ți spun că între timp încurajasem, prin toate mijloacele, spiritul de anarhie și de chiul în redacție. Vrea unul să nu scrie nimic în ziua aceea? Avea sigur izbăvire de la mine și făceam eu articolul în locul lui. Vrea un altul să plece acasă pe două-trei zile, îi dam binecuvântarea și pleca. Le făceam rost de parale pe la ministere, bani pentru vreo carte, vreo lucrare, vreun raport confidențial și câte și mai câte. Când ziaristul are bani, chiu-lește mai ușor. De ce făceam asta? Întâi ca să pot lucra mai liber. În al doilea rând, ca să fie și mai vădit că sunt singurul om de nădejde în complexul *Opinie*. În sfârșit, Androne mi-a dat depline puteri. I-am adunat atunci pe articlieriiăștia fuduli, care își umpleau buzunarele pe tăcute, și pe găinariiăia de reporteri și le-am spus ritos: „Sau facem de-adevăratelea pe nebunii și devenim oficiosul lui Vlad Țepeș dincoace de mormânt, atunci basta cu dijmuirile, cu șperțurile și subvențiile de tot felul, sau ne punem serios pe jaf, dar sistematic și căutând să nu ne compromitem! Dar dacă ne-am hotărât să jefuim, să fim barem cogeamite tâlharii, nu manglitori și borfași de duzină! Să jefuim cu metodă și în stil mare.“

Fane se încălzise vorbind. Se opri să-și astâmpere răsuflarea și relună, măsurat și tacticos:

– „Să ne croim, le spusei, o traistă încăpătoare, în care să-și toarne fiecare aportul de pradă, dar nu tot: trei sferturi la traistă, adică pentru gazdă, și un sfert pentru individul care a venit cu pontul și cu biștarii. Iar împărțea cea mare, la sfârșitul anului, ca la orice încheiere de bilanț.“

Lucu se uită la el nedumerit.

– Parcă ziceai că nu te pricepi în meserie!

– *C'est un façon de parler!*¹ În tinerețea dintâi am robotit o vreme la *Cotidianul*, marele ziar de atitudine. La început corector, pe urmă ajutor de secretar de noapte, apoi de zi, până m-am pomenit, din treaptă în treaptă, reporter și articlier de pagina întâi, însărcinat cu Camera și Senatul, plus contactul cu două ministere, cele mai grele: finațele și industria. Un fel de femeie la toate. Nu mai pridgeam. Îmi ieșea sufletul. Acolo am învățat eu ceea ce numești tu meserie, într-o împrejurare pe care să-mi dai voie să ți-o povestesc.

¹ E un fel de-a zice (fr.).

– Ce leafă aveai? îl întrebă Lucu, încurajându-l să continue printr-un semn din cap.

– Nouă mii de lei. Cât să mănânc o singură dată pe zi, dar cu măsură. Și aveam o foame de lup. Nici nu e de mirare. Serile însă, mă aciuisem la masa unor evrei cu dare de mână, unde aveam tacâm. Eram în dragoste păcătoasă cu domnișoara casei și părinții mă socoteau viitor ginere, cu toate că habar n-aveam. Prejudecați religioase, ioc! Iar eu cu atât mai puțin. Dar n-aveam de gând să mă însor. La vârsta aceea prea băteau darabanele în capul meu o șarjă eroică și amețitoare. Nu-mi plăcea să fac pe escrocul sentimental. Nu-ți mai descriu în ce hal erau veșmintele și cămășile mele. Într-o bună zi, m-am hotărât să vorbesc. La urma urmei, nu riscam decât un simplu refuz. M-am dus la Petrișor Vrabie, directorul *Cotidianului*, ziarist de talent, conducător dibaci, om de spirit, de convingeri și de inimă. Și delicat. Și grăsun. Și grăsun, și delicat! Toate guvernele și opoziția veneau la el ca la Mafalda ghicitoarea, să-i ceară sfatul. Parcă-l văd: rotofeci și îndesat, cap spân de prelat, în care ironia corectă solemnitatea, două guși una peste alta, ochii nițel basedovieni și blânzi, răsufierea scurtă, glasul catifelat și duios! M-a pofțit să stau. „Ce te aduce la mine?”

În așteptare, se tot juca cu manșetele, le băga și le scotea din mânecă mașinal, cu unghiile mari, șlefuite, ca ale unui cartofor. Mi-am dres glasul, am uitat de toate frazele de efect pregătite și i-am spus, pe nerăsuflăte, necazurile mele. I-am spus și cât de multă treabă făceam zilnic la *Cotidianul*. Știa tot. „Unde mai pui, a adăugat el, că gazeta noastră trage cinci ediții și la fiecare <<schimbare>> trebuie să mai dai manuscris!” „Așa e!” oftai eu. „Lucrezi de fapt la cinci gazete, pentru un singur biet salariu!” m-a jeluit Vrabie. Și s-a uitat la mine cu ochii lui boboșați și sentimentali.

„Ce leafă ai acum?” „Nouă mii”. „Puțin! Și cât ai vrea să ai?”

„Ce om înțelegător! gândii eu. O să mă majoreze cu cel puțin cincizeci la sută.” Și ca să-i las satisfacția de a se arăta mărinimos, mi-am plecat fruntea și am răspuns, mironosit: „Zece mii!”

A căzut pe gânduri. Reflecta desigur la modestia cererii mele.

„Nu-ți dau!” „Poftim?”

Crezusem că n-am auzit bine. Nu mă așteptasem la un astfel de răspuns. „Sunteți nemulțumit de mine?” l-am întrebat, cu oarecare nedumerire. „Dimpotrivă!”

Răspunsul acesta trezi în mine o curiozitate care mă ajută să mă stăpânesc. „Atunci, de ce nu-mi acordați mia de lei în plus pe

care v-o cer?” „Fiindcă nu-ți ajunge!”

Parcă îmi tăiasă respirația. „Individul ăsta, mi-am zis, e uns cu toate alifiile. Ce-o fi vrând să înțeleagă cu vorba asta <<nu-ți ajunge>>?!“ Și nu m-am ridicat să plec. Venisem hotărât să capăt un drept al meu. „Atunci... atunci dați-mi... unsprezece...” i-am răspuns, cu pauză între cuvinte.

A dat turcește din cap, de jos în sus. „Nu-ți ajunge!” „Dați-mi douăsprezece!”

Același gest al zădărnicii: „Tot nu-ți ajunge!”

Începusem să sper. Îl judecasem greșit. Îl priveam cu recunoștință: „Ce om minunat!”

„Dați-mi... (am ezitat cu ipocrizie) dați-mi paisprezece... cincisprezece.”

Văzându-l că râde părintește, eram sigur de izbândă. Îl băgasem în cofă.

„Nu-ți dau, mi-a zis. Nu-ți ajunge. Nici șaisprezece, nici douăzeci. Ar fi de altfel prea puțin pentru serviciile dumitale. Nu, nici chiar treizeci. Ți-a blestemul salariului: să nu-ți ajungă nicio dată, oricât ar fi de mare. Uită-te la mine: am o sută cincizeci de mii. Nu beau decât apă, nu mănânc decât tăitei: sunt la regim... Cărți nu joc, femeile nu mă interesează, nevasta se îmbracă numai în stambă, nu mă duc la băi, insulina nu mă costă mai nimic... Nu sunt filantrop, nu sunt bibliofil, nici filatelist, nici colecționar de tablouri, nici fumător, nici toxicoman, și leafa tot nu mi-ajunge!”

Cu glas subțiat de emoție și de mânie, l-am întrebat de pe culmile disperării: „Ce e de făcut... atunci?”

Aveam o poftă strașnică să mă ridic, să-l las și să ies trântind ușile. Dar curiozitatea mă ținut pe loc. Și unde pui că – bun sau rău – nu ținusem defel să-mi pierd postul.

Mi-a vorbit încet și confidențial, pe un ton de sfat și de imputare blajină, cu pauze pline de reticențe și de subînțelesuri: „Ești redactor la *Cotidianul*. Semnezi în pagina întâi. Ai Camera și Senatul, ai Finanțele și Industria. Și îți mai pui probleme de salar...”

Spunând acestea își lăsase buza în jos cu scârbă și clătina din cap amarnic. Pierdusem în ochii lui orice prestigiu. Eram un pigmeu, era un gigant. Poate că avea dreptate. Continuă: „Dar salariul dumitale nu-ți ajunge nici pentru mașini. Nu trebuie să-ți ajungă! E un biet simbol, e o simplă expresie contractuală, bună doar pentru declarația la fisc.”

Am crezut că sunt de o amabilitate diabolică dacă mă umilesc

și-l înduioșez prin inexperiența și tinerețea mea. „Nu știu ce să mă fac!”

Și astăzi încă regret acest răspuns sfios și dezolat, care i-a prilejuit un mic triumf ușor, trădat printr-o îngâmfare de gușă. Dar oamenii în vârstă îmi impuneau încă un fel de respect. Mai puteam încă avea un tată și eram un orfan. Treacă de la mine!

S-a ridicat încet și mi-a întins, cu un zâmbet onctuos, mâna lui moale, catifelată, cu degete grăsunе cu gropițe, mâna lui de cardinal. Dar nu mi-a dat-o nici s-o strâng, nici s-o pup, nici nu m-a binecuvântat. A lăsat-o s-atârne în aer ca un adio. A pus surdină glasului, ca nu cumva cuvintele să sune marțial, ca din goarnă: „Trage umerii ‘napoi, scoate pieptul, capu’ sus... așa... așa... (Am executat, fără voie, ca un hipnotizat, porunca lui dulceagă.) Și acum, descurcă-te! m-a îndemnat el cu aceeași moderație... nu te mai milogi, nu mai gunguri, ci pune pumnul pe masă: revendică, protestează, *exige!* Iar dacă nu te simți în stare de așa ceva, renunță, seamănă-te, fă-te funcționar, dă lecții de limbi moarte. Sau – mai știi? – spânzură-te!”

M-a văzut că tresar, a șovăit, și-a pironit privirea serafic în tavan și a rostit, ca numai pentru sine: „Nu, nu! Nu trebuie să ți-o dau! Ar fi să-ți fac un rău serviciu. Nu-ți dau mia de lei. Descurcă-te!”

Și mi-a vârat în palmă două degete adipoase, în semn că audiența s-a sfârșit.

Iată care a fost prima mea lecție de gazetărie, încheie Fane stingându-și trabucul de fundul scrumierii de jad, culoarea ochilor lui diavolești. Și acum te întreb și eu, întocmai ca Petrișor Vrabie: Ce te aduce la mine – afară, bineînțeles, de simțul datoriei?...

Punând întrebarea, Fane se ridică o clipă de pe fotoliu și-și potrivește pantalonii, cu gestul caracteristic al cavaleristului pe care cutele pantalonilor îl jenează la stinghie. Se reasează, își întinse iarăși picioarele peste masă, luându-și cea mai comodă poziție pentru ascultat: cu mâinile sub cap.

– Părerea mea, dacă ții s-o cunoști, începu el după ce luă cunoștință de necazurile lui Lucu, e că Amidon are dreptate.

Zicând acestea, îi înapoie adresa emisă de Oficiul Intercultural.

– Voi aștia de la Oficiu sunteți o clică de bugetivori cocoțați în vârful piramidei sinecuriste. Amidon, mulțumită legăturilor sale, vă duce în cărcă pe toți, ca un atlet de iarmaroc. În cărcă, pe brațe, pe creștet, pe bărbie – cum poate. Mișcările tale dezordonate riscă să-i

năruie tot eșafodajul. De ce n-ai astâmpăr?

– Eu n-am venit la avocatul lui Amidon, eu am venit la maestrul meu, să-mi dea o mână de ajutor.

– Tu vrei să practici un superparazitism în dauna unui organism el însuși parazitat. Nu merge!

– De ce nu? Păduchii de trandafir n-au și ei paraziții lor? Pasărea crocodilului n-are și ea păduchi? Te dezmente natura? protestă Silion.

– Dacă te-ai pune pe lucru și ai semna zilnic într-una din paginile *Opinieii*, sunt sigur că Amidon s-ar purta cu tine mai cu mânuși.

– Ar însemna să-mi asum o corvoadă grea în locul alteia care nu-i decât plicticoasă.

– Îi dai zor cu ideea ta fixă: să fii liber, dar altoit pe alții!

– Formula nu e rea și mă exprimă destul de bine.

– Ești un trântor dublat de un șantajist, ambii într-un burduf de băiat simpatc.

– E unul din puținele mele avantaje în viață.

– Când mă gândesc că mi-ai fost elev!... Și vrei să-l terorizezi pe Amidon pentru că, vorba ovreului, *știi de afacere!*

– Fiecare cu tehnica lui...

– Și Amidon cu a lui.

Glasul lui Lucu se făcu rugător și insistent.

– Vreau să-i ții piept. Învață-mă cum să fac!

– Ești prea izolat: cântă și tu într-o strană.

– N-am glas.

– Și vrei să faci pe altul să cânte?

– De ce să n-am și eu nițică bucurie?

– E odios!

– E și mai odios s-ajungi pe rogojină!

– Uiți că nu-ți datorează nimeni nimic.

În răspunsul lui Lucu se simți acum o hotărâre fermă de a vorbi răspicat, dar calm:

– Nu m-am născut ca să mă chinui. Nu vreau să fiu la porunca nimănui. Și nu pot îngădui unui gangster vulgar să mă ia de sus...

Fane aștepta tăcut continuarea. Nervos, Lucu scoase din buzunar adresa mototolită a Oficiului, o netezi și o desfăcu.

– Ia te uită: „pentru neglijență în serviciu“, așa scrie aici. Dar ce înseamnă neglijența într-un serviciu care nici nu există? Ce fel

de serviciu e asta în care domnul președinte iscălește două-trei hârții pe zi, dă telefoane doamnelor din societate, pelotează dactilografele și rezolvă cuvinte încruciate când se încuie în cabinetul lui somptuos?

– Fă și tu la fel în modestul tău cabinet; el nu-ți pretinde mai mult.

– Să nu-mi pretindă nimic. Să fie totul ca înainte!

Din poziția lui răsturnată, Fane întoarse capul spre el și-l privi în adâncul ochilor.

– Îl ai la mână. Ca să vorbești așa, trebuie să-l ai cu ceva la mână. S-auzim!

– Umblă să vândă statului, fără licitație, palatul în care e instalat Oficiul. Vrea să cumpere, tot fără licitație, adică prin surprindere, tipografia în care se tipăreau afișele și broșurile Oficiului. Are de gând să achiziționeze, din străinătate, câteva autocare, pentru extinderea Oficiului. Toate de la Resch sau prin Resch.

Fane își lăsă din nou capul pe speteaza fotoliului. Se luminase la față. Cât timp vorbise Lucu, îl ascultase în tăcere, punctându-i numai fiecare frază cu un „aha-aha“ plin de îndemnuri și de înțeles. Acum, cu ochii în tavan, părea un demon care meditează. În sfârșit, declară:

– Ei, atunci se schimbă lucrurile. Am să te ajut.

Și sprijinindu-se pe mânerul fotoliului, se învârti în capul oaselor ca pe un compas și după o amplă mișcare giratorie își aduse picioarele pe pământ. Se uită la Patekul de aur de la mână și tresări.

– Trecut de două; sunt așteptat.

Lucu se ridică. Obținuse o făgăduință și era aproape recunoscător.

– *Merți*. De o mie de ori *merți*. Și iartă-mă că am abuzat.

Fane se apropie de el și îi puse mâinile pe umeri.

– Nu pui destul preț pe tine: aici e buba.

Lucu își lăsă privirile în jos, ca un elev prins asupra faptului.

– N-am nici un preț. Nimic n-are preț.

Fane zâmbi compătimitor.

– Nu vrei nimic serios în viață. Mai mare jalea!

– Vreau să-mi mențin linia de plutire; nu e asta ceva serios?

– *C'est la politique de chien crevé au fil de l'eau*¹, dragul meu.

Lucu făcu un gest de renunțare neputincioasă. Fane se uită din

¹ E o politică de ratat (fr.).

nou la ceas, înălță răbdător din umeri, dar rămase locului, nehotărât. Nu putea să plece și să-l lase chiar în clipa aceea, trebuia să-i mai spună ceva, dar ce? Unul în fața celui alt în lumina orbitoare a după-amiezii, în acea singurătate a sălilor de redacție pustii, care le amintea de tăcerile claselor goale în vacanțele de vară, ochii li se întâlneau îndelung. Și în privirea lor reînvia atunci o încredere veche, uitata comuniune a trecutului lor abolit. Fane își adună gândurile, izgonind înduioșarea care-l încercase chiar și pe el.

Se retrase încet și merse de se așeză la masa lui de scris, fără să-și ia ochii de la Lucu, parcă păstrând astfel cu el o legătură de taină, o idee care-i venise de-a dreptul din sufletul celui alt. În cele din urmă începu să tragă treptat și cu un fel de precauție sertarul, ținându-și mereu privirile ațintite asupra lui Lucu.

– Nu cumva vrei să dai drumul la vreun porumbel sau la vreo dropie?

– E tot o scamatorie și asta, sună cavernos răspunsul lui Fane, care scoase la iveală ca pe un lucru rar, de preț, un vechi volum bine păstrat, legat în piele de vițel castanie, cu muchia dungată transversal și în relief și presărată cu floricele și litere de aur. Îl deschise și îl răsfoi, netezindu-i paginile cu luare-aminte și cu o satisfacție de îndrăgostit. Rămas în picioare, Lucu înaintă și-l privi peste umăr. După legătură, după formatul îngust și slova foarte neagră, citeată și clară, și după majusculele ornamentale din începuturile de capitole, el recunoscuse una din acele tipărituri elegante, trainice și luxoase care apăreau la Paris pe la începutul celui de-al optsprezecelea secol.

– Cartea asta... fac prinsoare că e din teascurile de lemn ale lui Prault-tatăl, librar și tipograf pe Quai de Grèves, cu firma „La Paradis“.

– Exact. E poate prima ei traducere franțuzească... E o carte aridă și aspră, pe care am practicat-o îndelung... O mai recitesc din când în când, așa cum recitiți voi pe Baudelaire și pe Rilke. Ia-o și citește-o. Te mai poate salva.

– De cine e?

– De Sfântul Ignat! De un om al cărui nume nu înseamnă încă nimic pentru tine. Un om care a fost la un pas de înfrângere și prăbușire...

Fane se opri, de teamă să nu declame își stinse glasul, coborându-l într-un tremur înăbușit de violoncel.

– ...dar s-a ridicat mai presus de sine, adică de rănilor și de beteșugurile lui, cucerindu-și lumea și veacurile care i-au urmat. Asta e o carte scrisă cu măduva și sângele lui. Te învață filă cu filă cum să-ți aduni și să-ți crești puterile și să le năpustești înaintea ca într-un bolid.

Lucu îi luă din mână volumul, pe care Fane i-l oferea cu un fel de solemnitate, dar îl depuse imediat pe marginea biroului.

– Mai crezi în minuni?

– Nu vreau să fac din tine un sfânt. Nici eu nu sunt unul. Dar vreau să devii „cineva“!

– Grație acestei bucoavne?

Fane se întoarse de-a binelea spre el, aruncându-și piciorul peste mânerul fotoliului. Cu palma apăsată pe copertă, îi vorbi ca un clinician care explică pacientului întrebarea unei rețete.

– Mai întâi, o citești toată, din scoarță-n scoarță. E un text care o să-ți se pară ciudat...

– E o carte plictisitoare?

– Pentru unul ca tine.

– Atunci?...

– O citești totuși, spuse Fane pe un ton apăsător. Și pe urmă o recitești. Și zi cu zi, la o oră pe care ți-ai ales-o singur, execuți cu sfîntenie tot ce-ai citit.

– Și de ce?

– Ca să te dezbari de slăbiciuni, de patimi și de vici. Să termini cu zăpăceala și dezordinea vieții tale... Să știi să taci, să aștepti, să cumpănești, să-ți faci loc, să înaintezi pe nesimțite... Să pleci, să inspiri încredere, să vrăjești, să îndupleci, să conduci și să poruncești fără să se bage de seamă... Să-ți potrivești conștiința după legile naturii sau, dacă preferi, ale divinității, cum scrie aici.

– Toate astea au un iz de predică...

– Scopul cărții ăsteia e să te facă stăpân pe voința ta, să te folosești de ea ca de o unealtă în mâinile tale...

Fane se opri și-și împlântă privirile în el, ca pe două pumnale.

– Și la ce-ar servi atâta osteneală?

Punându-i întrebarea, Lucu nu-și dădea bine seama dacă e sincer, sau dacă nu vroia decât să-și săcâie magistrul. Nu-i plăcea să se simtă dominat și călăuzit ca un ucenic la vârsta lui – fie chiar și de fostul său profesor. Îl supăra ceva mai cu dinadinsul: că Fane știa tot ce se petrece în el. Făcea să vibreze într-însul struna tainică a temerilor lui nemărturisite.

Și tocmai atunci, Fane îl pofti mai aproape.

– De ce stai în picioare?

Lucu își alese un loc pe o margine de fotoliu. Fane reluă:

– Autorul acestui manual incomparabil îți poruncește să te duci cu voința ta la biserică și, ca un cavaler cu platoșă și spadă, să i te dăruiești pe viață. Dar numai când ești gata. Nu rânji, rogu-te, știi că asemenea perspective nu te încântă. Dar tu, când ai ajuns un om care s-a biruit pe sine, un om care să nu poată fi nici surprins, nici intimidat, nici ispitit sau scos din ritmul lui, nici... Fane căută un cuvânt hotărâtor, pe care negăsindu-l trecu pe lângă el azvârlindu-l cu un gest în balanța infinitului... tu atunci îți bagi voința în buzunar (Fane, cu o mimică fioroasă, făcu mișcările cuiva care-și vâra un revolver în tasca de la spatele pantalonilor), te întorci apoi cu dosul la biserică (Fane își răsuci trunchiul în fotoliu, ca să sugereze o întoarcere de 180 de grade) și, înarmat până-n dinți, pornești cu pași siguri în viață și în lume.

Rostind aceste finale cuvinte, în glasul adânc și teluric al profesorului răsună un ecou wagnerian ca de orgă, și totuși, în ochii lui de cocleală se aprinse o vâlvătaie palustră, iar pe figura lui triunghiulară falfâi o expresie suspectă și vicleană de derbedeu care-ți face cu ochiul.

– Puteai să fii un teribil actor, îi spuse Lucu; poate că ți-ai greșit cariera.

Fane expiră plictisit:

– Cu sfertul sfertului din făptura mea poți construi un personaj complet, de o individualitate excepțională.

– Și atunci?... (Cu o privire, Lucu îl făcu să se întoarcă la cartea miraculoasă.)

– Și atunci, îl îngână Fane ridicând un deget, atunci *it must follow as the night the day*, precum ziua urmează nopții – că ori de câte ori te vei găsi în viața ta în fața unui adversar oricât de redutabil, superioritatea ta va fi negreșit covârșitoare... Ca un boxer în fața unui ignorant în ale luptei... Ca un gangster care îți vâra sub nas un pistol: „Punga, sau viața...” Și cu deosebirea enormă că adversarul nu va ști niciodată prin ce anume mijloace a fost înfrânt instantaneu.

Fane sări brusc în picioare și luând în mână volumul miraculos i-l prezentă lui Lucu Sillion ca pe o spadă, lovindu-l zdravăn pe umăr ca într-un ritual de inițiere medievală.

– *In Ritterschlag!*¹, proclamă el, surâzându-i cu acel surâs ermetic și costeliv care nu-l înfrumuseța câtuși de puțin. Ia-o!

Îi aruncă volumul pe genunchi și-și deschise brațele către el, dar soneria veșnicului telefon ciurui tocmai atunci solemnitatea momentului, ca pe o pagină perforată pentru a fi desprinsă din carnet.

– Da, da, sunt eu. Iertare, sosesc într-un suflet. A fost ceva important și urgent... Cât p-aci să vă anunț că nu mai viu. Începeți fără mine, în cinci minute sunt între voi.

Și, punând la loc receptorul, grăi liniștit către Lucu:

– Sâmbătă seară la șapte, vii să mă iei de la „Esplanade“. Mergem undeva. Ai să vezi cum se hotărăște soarta milionarului Androne și a speluncii ăsteia. Plecăm.

În tăcere, Lucu se pregăti să-l urmeze. Pe fața lui se citea deza-măgirea. Ce-i păsa lui de toate acestea? Fane îi ghici gândul: „Tu caută să câștigi timp. Fă pe bolnavul. Cere Oficiului să-ți trimită doctorul, plătește-i bine vizita... Uzează de toate trucurile mărunte vrednice de o cauză meschină. Și pe urmă, văzând și făcând.“

CAPITOLUL 13

PRAZNICUL CALICILOR

„Qu'on dise de moi tout ce qu'on voudra (car je n'ignore pas comme la Folie est décriée tous les jours, même par ceux qui sont les plus fous), c'est pourtant moi, c'est moi seule qui par mes influences divines répands la joie sur les dieux et les hommes.“¹

ÉRASME

Sâmbătă seară. Pe largă platformă a scării de la intrare, Fane Chiriac și Lucu așteptară mai bine de un minut. O negură întunecată plutea între arborii negri de tuia care străjuiau treptele slab luminate cu electricitate. În sfârșit, ușa de fier și cristal se deschise.

Feciorul Ambrozie îi pofti în holul pustiu și adânc.

Era un vlăjgan zvelt, îmbărcat în haine scumpe, țărănești, cu broderii negre și mâneci de borangic. Făt-frumos de carte poștală, cu părul ondulat, cu fața, buzele și unghiile ușor sulemenite. Ambrozie preîntâmpină întrebarea:

– Conașului i-a fost rău aseară. L-a ținut criza vreo trei ceasuri. Am fost noaptea după doctor. Credeam că nu mai scapă.

În privirea și în felul de a vorbi, rar și apăsător, al lui Ambrozie, Lucu observă o liniște, o nepăsare nepotrivită cu starea lui de slugă.

– Acum e în sufragerie. A stat cu invitații, dar n-a mâncat nimic. Masa e pe sfârșite. Vă rog să luați loc.

¹ Să spună despre mine ce vor (căci știu că Nebunia e renegată tot timpul, chiar de către cei mai nebuni), și totuși eu, doar eu sunt aceea care prin influențele mele divine răspândesc bucuria printre zei și oameni (fr.).

¹ În acoladă! (germ.) (Formulă rostită la investitura Cavalerilor.)

Și Ambrozic se depărtă la fel de calm și legănat cum apăruse.

Silion se obișnuise cu penumbra în care se aflau. Pe parchet, pe divanurile lungi de lângă pereți zări un belșug de blănuri de leopard, iar la picioarele unui fotoliu monumental din fund – o singură piele de leu, terminată cu un cap majestuos de felină fiores rânjită. Deasupra ușii – o inscripție.

– „*Hic sunt leones!*”¹ citi Fane. Suntem în Camera Leoparzilor. Așa îi zice. Aici țin leoparzii și celelalte lighioane sfat. Puțină răbdare, și ai să vezi leii, leoparzii și șacalii. În carne și oase. Când se adună laolaltă, alcătuiesc dimpreună jungla, pe care o prezidează un leu-paraleu, domnul Adam Gună, gazda noastră.

– O francmasonerie, o mafie?

– Dacă vrei!... încuviință Fane. Cu deosebirea că intri și ieși din ea când vrei, fără formalități de înscriere și inițiere. Și te pomenești dintr-o dată șacal sau leopard, sau chiar leu – după calitățile de care dai dovadă. O carte, un discurs, o aventură galantă sau orice fel de ispravă te pot promova leu-paraleu, în admirația junglei. Dar până astăzi, acest titlu aparține numai amfitrionului.

*

Se deschise o altă ușă. În pervazul alb apărură o femeie înaltă și frumoasă, care rămase stană de piatră, ca să fie admirată în voie. Se ridicară. Ea merse de-a dreptul la Fane, îi întinse mâna, i-o duse grabnic la gură și se porni cu o volubilitate mecanică, aproape fără oprire între fraze:

– Bine ai venit, trădătorule! de ce așa de rar pe la noi, închipuie-ți că ieri era să trimit să te cheme – nu te speria, nu ți-am pus gând rău, mi-a trecut *béguin*-ul care-l aveam pentru tine, dar mi-era dor să citim versuri împreună (ții minte: „și tu, Alcibiade, dorit adolescent, te duci jucând în togă superbe rotunjimi...”), știi că nenorocitul ăla de Diaconu mi-a scris în album o poezie nouă, în care e un vers foarte frumos, i-a plăcut și lui Adam, stai, cum începea, da: „să te sărut mai jos de cingătoare”, nu-i așa că-ți place și ție? Are talent individul – nu știu pe cine dracu copiază, ce păcat că uită să se spele! dar ia privește cine a venit! ce mai faci, mă Stolz, când ai picat? știi, se vorbesc o groază de lucruri despre tine, ca și

¹ Aici sunt lei! (lat.).

despre Fane de altfel, niște femei, niște aventuri, niște complicații...

Stolz se roși până la rădăcina părului și, cu vinele tâmpelor umflate, cu ochii lui tivțiți, mai injectați ca niciodată, se înclină să sărute mâna care tardiv i se întinsese, se înclină exagerat și cu o eleganță voit ireproșabilă de curtean neizbutit, care vrea să acrediteze că încă din copilărie a fost deprins cu asemenea exerciții. O clipă, femeia schiță și ea o atitudine învățată, de doamnă mare, dar părea că se interesează cu totul de altceva. Își proptea ochii.

– Cine e domnu? Nu l-am mai văzut pe aici.

Fane prezentă:

– Lucu Silion, prințul rataților; doamna Iada Gună.

Silion simți strângerea caldă a Iadei, mâna ei încăpătoare și senzuală.

– Prinț veritabil, sau prinț papal? îi surâse Iada, surâsul ei oblic și corupt; dinții albi, mărunți și rari și un săsăit imperceptibil, care se accentua în emoție...

Iada purta părul ei bogat tuns *à la Jeanne d'Arc* și părea o întruchipare modernizată și pervertită a războinicei fecioare. Ochi verzi și pieziș într-o figură neregulată, dar mică. O frunte viperină, sterilă, implacabil îngustă. În schimb, gâtul era generos, o comoară de reflexe calde, umerii și sânii – de o ampoare statuară, sub bluza de mătăasă și sub cravata băiețească; veșminte de o calitate ostentativ de fină, pe un corp zvelt, în care forța se cumpănea cu moliciunea.

– Dar ședeți, vă rog!

Din nou un scurt gest de cucoană mare, apoi Iada se instală între ei, săltându-se pe droturi, ștregărește.

– Adam e încă la masă cu băieții, i-am plantat acolo și m-am dus în anticameră la Ambrozic, el e respectuos, deși are o privire nerușinată și un zâmbet de pederast patentat, sunt foarte necăjită, Adam m-a repezit de față cu toți invitații fiindcă m-am amestecat într-o discuție despre Nietzsche, mi-a spus să nu mă mai amestec în lucruri de care habar n-am și că nimic nu mă obligă să am câte o părere în toate chestiunile, auzi colo, ca și cum eu nu l-aș fi citit pe Nietzsche, a cărui filozofie spune că omul trebuie să fie mai tare decât toți și că pentru asta trebuie să se întrecă pe sine, să lepede tot, să n-aibe nici un scrupul, și că se întoarce mereu în viața asta tot aia și tot aia, adică *der ewige*, cum dracu-i zice, *der ewige*, zi-i pe nume, Fane, de ce râzi? sau ții și tu cu parșivul ăla de Adam, iartă-mă, prințe, că mă exprim astfel, deși sunt de origine poloneză,

apropo, să știi că și eu sunt nobilă. *Der ewige... ah! Wiederkehr!*¹

Îi întinse un deget, în care purta un inel gros de aur, cu o coroană de conte pe el.

– Adam este și el nobil, un biet boier valah, dumneata ești pesemne fanariot, bizantin, eu am auzit că fanariotii sunt continuarea directă a aristocrației Bizanțului și Romei, dumneavoastră și cu noi avem o nobleță autentică, selecționată, aici la Adam ai să întâlnești cavaleri care au învățat manierele elegante la școala pregătitoare de ofițeri de rezervă, l-ai văzut pe Stolzuleț adineauri? Unii din ei își mai bat călcâiele când se înclină să-ți sărute mâna, dar Adam îi subțiază încet-încet, uită-te la Ambrozie de pildă, să juri că e de rasă, apropo, Fane, ce-ți mai face câinele pe care ți l-am dăruit, mi-ai rămas dator 500 pe el, știi, prințule, am niște buldogi pursânge, și în fiecare an am o recoltă de căței, căteaua e foarte libidinoasă, seamănă cu stăpână-sa, eu însă nu fac copii, sunt stearpă, cu mine n-are omul complicații, și dacă mi se întâmplă și mie uneori, doctorul Istrate să trăiască! mânuiește lingurițele ca Sfântu Gheorghe sabia, uite, uite, mi se pare că vin șacalii, fug, am să budez toată noaptea, Ambrozie, Ambrozie, mă ascund la tine în odaie, vreau să dorm nițel.

Iada se ridică și ieși alergând.

Din încăperea vecină răzbăteau hohotele și clinchetele unui sfârșit de lung ospăț. Apoi zgomotul scaunelor trase de la locul lor.

– Azi e praznicul calicilor, rosti cu gravitate Stolz; și aplecându-se confidențial spre Silion îl lămuri cu o volubilitate de spicher: de două ori pe săptămână, casa lui Adam Gună e deschisă, prânz și seara, tuturora. Vin aici boieri scăpătați, snobi și snobinete, scriitori, artiști. Mai rar, gazetari și politicieni: se tem să nu-și pericliteze cariera. Reputația de cavalier de industrie și aventurier a lui Gună se războiește cu aceea de om de lume și de artă, boier de neam, mece-na și colecționar de monede vechi. Renumele acesta s-a format în 30 de ani de străduințe, peste nouă mări și țări, în vreo 44 temnițe de sub aproape tot atâtea drapele și în câteva expulzări definitive, dintre care una singură îl doare pe Gună: hotărârea care-i închidea vămile Franței, *la douce France*, gargarisi, cu suspine și cu accentul de melancolie al lui Adam foarte bine redat, Stolz. De ciudă și de răzbunare, Adam Gună se făcuse în timpul neutralității românești în 1915 omul Puterilor Centrale, și unele guri rele și pene

¹ Eterna întoarcere (germ.).

il învinuiseră chiar de spionaj și trădare. Asta nu dovedește din partea detractorilor decât o regretabilă ușurință, comentă Stolz; în momentele lui de curaj, Gună nu este capabil decât cel mult de escrocherie... De altfel, ofertele n-au lipsit nici din tabăra adversă... Gună, repet, le-a respins dintr-un sentiment de răzbunare. Blondel, ministrul Franței, i-a reproșat cu stăruință că tocmai el, fostul elev al liceului „Louis le Grand“, fostul student al nu mai știu cărei facultăți din Paris susține la București politica adversarilor.

Adam nu l-a lăsat să termine.

– *Permettez, excellence, ce n'est pas à l'oeil!*¹

– ...Autoritățile străine în timpul ocupației au știut ce fac și cu cine au de-a face când l-au arestat pe Adam. Dar nu l-au trimis într-un lagăr, ci l-au silit să execute și o sentință, mereu eludată, a tribunalelor românești, „pentru un delict vulgar“, gargarisi din nou, imitativ, netezindu-și cu mâna în aer un barbișon imaginar, Stolz. Adam Gună trece cu o liniște nealterată și cu un superior punct de vedere prin toate. Era, după spusele sale, un prigonit politic. Pătimea pentru ideile lui anarhiste, pe care le-a propagat din cea mai fragedă tinerețe. Să-l auzi povestindu-și singur noilor-veniți aventurile... Stolz se ridică și-și debită rolul cu glasul, atitudinea și gesturile pline de demnitate și de umor grav ale personajului: „Eu am fost cel care a dat cea dintâi lovitură oligarhiei latifundiare române (Stoltz alegea de predilecție cuvinte în care putea să graseieze, răsfirându-și în aer barbișonul ipotetic); în 1906 m-am ales în opoziție ca reprezentant al țărănimii, la Colegiul al III-lea. Treceam prin sate îmbrăcat în togă albă, cu o barbă de Hristos și o cruce neagră pe plex și călare pe un măgar înalt. O frumusețe de măgar, cenușiu ca un șobolan, un adevărat măgar de profet. Țăranii îmi așterneau în cale velințe și veșminte, și femeile îmi aduceau flori, căutând să-mi sărute mâna sau să-mi atingă poalele în treacăt, sau cel puțin să smulgă un fir din coada măgarului. Alegerile au fost casate, dar scrutinul următor m-a scos tot pe mine. Au trebuit să trimită cavaleria și ceva tunuri.“

În momentul acesta, parcă același glas atât de bine imitat de Stolz se înalță și din camera vecină, cu tonuri profetice, peste un tumult de alte voci, care ajunse la ei.

– Asta e Adam, zise Stolz. Silion a putut astfel să constate justetea imitației.

¹ Îmi dați voie, excelență, dar n-o fac pe gratis! (fr.)

—...bicarbonatul, domnilor și doamnelor, marchează sfârșitul tinereții. Intrarea lui în obiceiurile cotidiene e de un funest augur.

—...Gună e un om ocolit de lume, continuă Stolz. El însă împarte oamenii în sinceri și fățarnici și nu-și recunoaște altă vină decât de a fi spus totdeauna lucrurilor pe nume, ceea ce se cheamă astăzi, pe nedrept, cinism. Are un dar netăgăduit de a povesti și o plăcere sadică să asculte bârfeli și anecdote. Aceasta e justificarea întinselor ospete din sufrageria gotică, boltită ca o pivniță, cu ferestre ascuțite și colorate. Amănunt: Gună a trecut în tinerețe la catolicism. Nimeni nu poate spune de ce.

...Adam se îngrijește de ospetele lui, de la cele mai mici detalii de culină până la distribuirea locurilor și la varietatea florilor. Le răspândește cu potriviri atente, cu aluziuni discrete, cu omagii nuanțate, în fața tacâmurilor.

Tot orașul vorbește de banchetele lui Adam Gună, și cleveti-rile celor ce nu iau parte la ele întrec chiar bârfa crâncenă la care se dedau comensalii. Este singurul viciu al acestor mese cuviincioase și de o distincție strictă cât timp se desfășoară numai în sufragerie. Se consumă enorme cantități de merinde, menite să sature un întreg Parnas flămând. Pentru unii oaspeți, invitația permanentă la Gună e un prilej de reconfortare a unui organism hărțuit de foame în spațiul dintre cele două mese săptămânale. Se ghițuie și se îmbuibă și pentru zilele slabe. Casa e plină de eroi balzacieni, care în orașul asta fără mansarde dorm prin subsoluri și mănâncă mezeluri la hâr-tie.

—...Adam îi prezidează și de-abia gustă din bucate. Felul lui de a fi e pentru ei o școală de rafinament și de bun-gust. Vin aici juveți de pe cucuiele Olteniei și emigranți intelectuali din buzunările Moldovei, care pătrund pentru întâia oară într-o casă bogată de cio-coi, de cărturari și de esteți. Gună îi ia sub protecție ca un maestru de scrimă pe noii săi elevi, și cu o abilitate soră cu minunea îi inițiază în folosirea cuțitului și a furculiței, la care acești discipoli ai lui Proust și Valéry se uită ca la niște instrumente de chirurgie și tortură. Cu aceeași iscusință îi previne contra exagerărilor, fiindcă unii din ei se pripesc să-și vopsească roșu-aprins unghiile de-abia despotmolite din pielitele natale și să abunde în cosmeticuri și esențe violente. Oricum, în două-trei luni, cavalerii stângaci, sosiți să dea lupta cu metropola precară a Bucureștilor, devin, dacă nu eroi de roman, cel puțin oameni de bunăcuviință, cu toate că nu e tocmai potrivit să te înhăitezi prea devreme cu ei.

Ascultându-l pe Stolz, proaspătul prinț Sillion cerceta decorul dimprejur. Încăperile se înghesuiseră treptat cu socluri, tablouri și mobile de muzeu. Trebuia să umbli cu băgare de seamă printre ele. Elita plasticii române contemporane era înfățișată aici: cele mai bune pânze ale lui Luchian și Andreescu alături de primele sculpturi ale lui Brâncuși și Paciurea. Ele contrastau cu actualitățile lui Predescu-Găină, înșirate de-a lungul scării și prelungite până în sala de baie, unde subiectele deveneau pornografice.

— Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte... psalmodie pe nas Stolz.

Purtându-și capul blond ca pe un potir, Ambrozie trecu, trase draperiile și deschise ușile de cristal dinspre sufragerie.

Pe sub un glas victorios de femeie, vreo douăzeci de oaspeți se revărsară încet în marele hol, urmați de doi feciori de la „Esplanade“, care aduceau tipsii cu înghețată și cafele. Femeile se tolăniră pe canapele și fotolii cu o înfrigurare greu stăpânită.

— Umblă ca niște amazoane descălecate, șopti Stolz, încă imitând glasul lui Adam Gună, niște amazoane cu capul Gretei Garbo.

Oxigenate, platinat sau date cu *henné*, toate își scoaseră, ca la un semn, rujurile de buze și-și restaurară gurile, gras.

— Hai la bucătărie, propuse Fane, poate găsim în sfârșit o femeie.

— Sunteți nedrepti, protestă Lucu, cele mai multe sunt superbe.

O doamnă, care era evident izvorul acelor triluri, își trecu pe la buzele noilor-veniți, ca pe niște moaște, o mână sclipitoare și parfumată și intonând cu inflexiuni de fericire:

— La revedere, domnilor, la revedere, doamnelor... cât de rău îmi pare că trebuie să vă părăsesc!

— Asta e Rita Șendrea de la Teatrul de Artă, îl informă Stolz pe Sillion.

Salutul ei fu rostit cu tonul Ofeliei în scena nebuliei, apoi Rita se îndreptă spre ieșire, ca *Madame Roland* spre eșafod, un mers model, creat să rămână în istorie. Adam Gună, ieșind din sufragerie, o petrecu până în hol.

Când se întoarse, Gună strânse mâna lui Sillion, pe care Fane i-l prezentă. Gună se situă în mijlocul odăii, cu atitudinea unui mușchetar care așteaptă o provocare.

— Ați văzut-o? Ce repede s-a consolat!

O voce de femeie spuse:

– Iar clevețești, coane Adamache? Uiți că e o artistă de talent? Lucu tresări. Era glasul lui Trude Resch. Vorbea cu autoritatea unui prieten al casei. O panglică albastră îi încingea fruntea, idealizându-i privirile blonde.

– Dar nu bârfesc câtuși de puțin, se apără Gună, tot ce spun e spre lauda ei.

Oaspeții, un roi colorat de bărbați și femei, se instalau confortabil în fotoliile de piele sumbră, parfumată, pentru a savura pe-ndelete momentul cafelei și povestirea ce se anunța. Cei mai în vârstă se grupau în picioare, să-și înlesnească digestia.

Atunci răsunară, deodată, silabe energice, pe un timbru ciclopic, de tunet înfundat:

– Iar au rămas o mulțime de bunătăți neconsumate!

Era regretul unui uriaș de vreo cincizeci de ani, cu fălci preistorice, cu figura de un roșu de sfeclă și pânțele de Falstaff.

– La datorie, domnule ghegeneral! aprobă Trude Resch.

– E ministrul Căilor Ferate și ad-interim la Interne; omul zilei, îi șopti Fane lui Lucu la ureche.

– Generația de azi nu știe să mănânce, observă generalul, și se înapoie orgolios la bufet.

– S-a consolată!

Gună rămăsese cu fața spre ușă, cu degetul întins, ca un fachir, urmărind dincolo de ziduri retragerea invizibilă a Ritei. Cu această atitudine bizară izbuti se ralieze pe toți oaspeții în jurul povestirii pe care se vedea că ține cu dinadinsul să o debiteze.

– Dă-i drumu! tună de departe generalul.

– S-a consolată, și nici nu e de mirare. Ca să o cunoașteți pe Rita, faceți abstracție de purtările ei rafinate, de cultura ei poetică și poliglotă. Nu țineți seama nici de felul admirabil – n-am ce zice – cum recită în limba lor pe Rilke, pe Valéry, pe Keats... Să nu vă uitați la ea din față, fiindcă are ochi frumoși și un aer iluminat, care o să vă înșele. Priviți-o din spate, accentua el cu pasiune, numai din spate – și se bucură de nedumerirea iscată. Și veți vedea că talia ei de libelulă și umerii ei de marchiză se termină cu o ceafă lată de birjar de lux, de scapet din Piața Teatrului. *Mes chers amis*, tot sufletul ei e în ceafă.

– Într-adevăr! exclamă cu nestăpânită satisfacție Trude Resch.

– Ultima ei victimă a fost Roro, știți, Rodrig Robescu: câte un Ro de la fiecare nume, pe vremuri lider al Partidului Conservator,

om subțire și bogat și, cu toate că tare bătrân, încă verde. L-a zăpăcit și l-a stors de ultima vlagă și, *naturalmente*, de ultimul ban. L-am văzut aici la mine, venise să-mi ceară un împrumut, cu ifosul lui demn și vulturesc. I-am dat cu 35 la sută pe lună. Avea încă o privire bărbătească. L-am poftit să aștepte și, *naturalmente*, după câteva momente s-a spovedit: toate mezaventurile lui cu Rita. S-a întâmplat să-l dea afară din casă (în micul auditoriu se observă o mișcare, fiecare se așeza mai comod în locul lui, să asculte mai bine), da, în toiul nopții, după o scenă de isterie, pricinuită de vreo tentativă nu tocmai izbutită. A! Nu numai din vina lui Roro. Pre câte am aflat, după o anchetă, *naturalmente* discretă, nici o astfel de încercare, *jamais, au grand jamais*¹, nu izbutește cu o parteneră ca Rita. E pentru ea un fel de caznă demonică dar zadarnică, o plăcere acută dar fără culminație și fără dezlegare. Fenomenul are, *naturalmente*, o explicație, pe care o dă chiar Rita viitorilor ei amanți când se află cu ei încă în faza introductivă, de camaraderie și confidență. Iubise, chipurile, pe un individ în prima *prmissima* ei tinerete, și acela a trebuit să plece la război, ca în romanele de altădată. Era feciorul unui barcagiu din Brăila. Un băiat frumos, buclat și oacheș, cu ochii galeși, ca orice june-prim, talent puțințel de tot, și prostuț și îngâmfat, menit să placă femeilor, și ea s-a măritat, de ciudă și de sărăcie, cu altul, îl cunoașteți pe primul ei soț: un cărturar bălan, zbârlit și constipat. Avea parale, dar făcea pe anarhistul, ca să-și construiască o personalitate. În tot timpul căsătoriei, cât a lipsit iubitul, Rita și-a interzis orice voluptate, soțul ei nu avea în ea decât o sclavă inertă, o amantă inhibitivă, care spera îndărătnic în întoarcerea celuiilalt. Și când s-a întors platonice iubit, Rita a dat buzna. Dar, vai! după atâta așteptare, s-a ales cu o dezamăgire cumplită, de, *ma chérie*, se adresă el lui Trude Resch, după ce ai refuzat să cunoști într-adevăr voluptatea într-alt fel decât ca pe un exercițiu steril, după ce ți-ai domesticit simțurile și ți-ai cultivat dezgustul ca să nu luneci pe panta plăcerii, nu e ușor să-ți mai dezlănțui elanul, chiar când ești în brațele celui mai așteptat.

– Trebuia să persevereze! spuse Kiriazy, mângâindu-și o cravată înnodată fără greș.

– *Naturalmente!* Și era cât p-aci să-l dea gata pe ăla, și tot nimic, până ce individul s-a speriat, sau s-a plictisit de această funcție de gater mecanizat și a dat bir cu fugiții.

¹ Niciodată, absolut niciodată (fr.).

– Și Rita?

– S-a încapățânat! Nu însă cu ibovnicul ei, ci cu alții, într-un fel de căutare exasperată, de frenezie sterilă, până ce, într-un târziu, a prins de veste soțul ei și a lăsat-o. Curând după aceea, legitimul a murit de tuberculoză galopantă – *naturalmente!* – și i-a lăsat numele și o parte din avere dintr-un acces de generozitate *in extremis*. Rita s-a dat tot la băieți frumoși și tineri, s-a mai abătut și prin marină, a mai pus la încercare pe câte un don juan de la hale, a pândit toate reputațiile de matador în materie, și cu toate acestea n-a înțeles absolut nimic. Utima ei dragoste, Jean Proca, tenorul cunoscut, un fel de macedonean, o corcitură, cel mai frumos exemplar al generației *de moins de trente ans*¹ și cel mai înzestrat de zeul Priap, ce să vă mai spun? – Gună făcu o pauză – *habet*², slavă Domnului, știu asta de la o prietenă comună, și până și pe ăsta l-a pus pe fugă. Într-un rând, după o noapte albă, către zori bietul băiat adormise, frânt, înfrânt, când fu deșteptat de un hohot de plâns înăbușit. Deschise ochii; Rita, goală, sta în clarul de lună în pervazul ușilor care dădeau în balcon, zgâlțâită de suspine. „Ce ai? Ce s-a întâmplat?” „Sunt nefericită, s-a bocit ea, sunt blestemată! Nu mi-e dat și mie să am a face măcar o singură dată cu un bărbat adevărat!”

– Hi-hi-hi, *les amants bizarres!* hohoti Kiriazy.

– Vă puteți închipui – vibră glasul, totuși voalat, al lui Adam, și râsul se potoli ca de obicei de îndată ce debitul lui sacadat își reluă cursul – ce s-a ales din septuagenarul Roro, pus să joace rolul lui Booz pe lângă Rita. Ea s-a agățat imediat de el, mai întâi fiindcă îi plac boierii, e friandă de blazoane, ca și de intelectualitate, și l-ar fi desprățit pe moș Roro de nevastă-sa dacă zeii n-ar fi decis altfel. I-a băgat în cap că există în viața bărbatului și o a treia înflorire, care se întâmplă pe la vârsta psalmistului, și că Roro, scuturat într-adevăr de câteva tresăriri virile, dar fără durată...

– Pardon, avea pornire automată, interveni Kiriazy.

– ...că Roro s-ar afla într-o asemenea a treia înflorire... Și l-a supus unui regim delicios. După o săptămână, patriarhul era, *naturalmente, hors-jeu*³. Atunci au început certurile, concedierile în toil noptii, rupturile pe câte o săptămână, două, urmate de împăcaciuni mai întâi epistolare, cu eterna incantație despre reînflorire, apoi, cum să zic? „pe teren“, că Roro profita de concediu și, sigur că va

¹ De sub treizeci de ani (fr.).

² Are (lat.).

³ Scos din joc (fr.).

fi rechemat, se îndopa cu afrodisiace, își făcea injecții cu extrase glandulare, îl consulta telefonic București-Paris pe Voronoff, mânca numai fudulii de berbec, se culca devreme și aștepta cu încredere, fiindcă știa că nevoia de bani și de aristocrație i-o va aduce iarăși pe Rita pe pieptul lui păros și sub sprâncenele lui de antart.

Dar într-una din aceste pauze, atât de viclean utilizate, în scopul unor isprăvi herculeene, Roro s-a îmbolnăvit de gripă pulmonară și a decedat a treia zi.

Eram pe Calea Victoriei, oprit printre curioșii care așteptau să treacă dricul lui Roro, copleșit de coroane, precedat de perna cu decorații și însoțit de tot corpul politic și diplomatic, când deodată, ca din pământ, iată pe Rita, repezită, volubilă, că mă apucă de braț. „*Bonjour Adamache*, ce mai faci, îl caut pe Roro de opt zile, am înnebunit căutându-l, *jamais une brouille n'a duré autant*¹, telefonul lui nu răspunde, spune-mi, ce e de făcut?” (Gună rostise toată fraza cu un glas pițigăiat, de hermafrodit, căutând să imite timbrul muzical al Ritei.) „Îl cauți pe Roro?” „Firește”. „Uite-l, i-am zis punctând cu degetul carul mortuar cum înainta solemn și pavoazat de panglici, jerbe și coroane înspre eternitate, uite-l, i-am zis, e a patra înflorire, și încă ce înflorire!”

Am salutat dricul, am salutat-o și pe ea, profund, *naturalmente*, și am văzut-o un moment cum se-nclina cu *face-à-main*-ul, să citească *imprimé*-urile de pe panglicile funerare, am văzut și cum își scapă *face-à-main*-ul anacronic pe trotuar și îl face țandări. I l-am cules grabnic și i l-am pus în mâna ei înmănușată și, ca să nu asist la un leșin obligator, m-am eclipsat în mulțime. De atunci n-am mai văzut-o decât azi la masă, când am evitat, *naturalmente*, amândoi, să mai vorbim de aceste triste evenimente.

– Dar parcă mai rămăseseră niște sarailii!

Întrebarea fără nici o legătură cu povestea lui Gună o rostise generalul Someșan, întors de câteva clipe din sufragerie și care pân-dea o pauză ca să poată vorbi. Adam îi aruncă o privire disprețuitoare.

– Știu eu unde sunt. Ți le aduc imediat!

Și Trude, ca un înger al casei, se ridică să-l ajute.

În așteptare, pe când atenția tuturor se împărțea între cupele de șampanie, care circulau fără întrerupere, și povestirile amfitrionu-

¹ Niciodată o ceartă n-a ținut atât (fr.).

lui, generalul începu de unul singur un exercițiu foarte ciudat. Era un spectacol nou pentru Silion. Ministrul se înălța mult pe vârfuri și se trântea ritmic pe călcâie, cu putere, numărând șoptit: „Unu-doi, unu-doi“. După ce repetă mișcarea de vreo zece ori, luă un scaun de sufragerie, un scaun de stejar masiv, care-i sta la îndemână, și se prăbuși cu fesele pe el, tot ridicându-se și așezându-se cu izbire vreme cam de un minut.

– Nu râde, că te bate! auzi Lucu la ureche șoapta lui Fane.

Dar Someșan observase nedumerirea de pe figura străinului.

– Tinere, îi zise cu un glas catacombă, să vii la mine dacă vrei să înveți să mănânci. Numai cu sistemul acesta (și se mai prăbuși o dată, icnind, pe scaun) se așază bine alimentele; se „tasează“ la fund, și pe urmă poți să mai adaugi.

– Generale, au sosit sarailiile! îl anunță Trude.

– Câte sunt?

– O duzină.

– N-am ce alege! declară cu dispreț generalul.

– În schimb, conia Trudchen, reluă Adam, aparține altui gen, poate mai vătămător: se dedă și la devastări platonice, ea poate să desființeze un om nu numai când i se dă, dar și când i se refuză. Ia uitai-vă acolo!

Privirile se întoarseră în direcția arătată de Gună. Pe fondul verde-întunecat al draperiilor se desprindea profilul de ceară al doctorului Felix, pierdut într-o atitudine de prostrație cinematică. În fața lui, pe jumătate golită, sta o sticlă de gin.

– Ar fi timpul, adăugă Adam către Trude, să fii mai blândă cu el. Nu de alta, dar s-ar putea să ai odată și odată nevoie de arta lui.

– Ești foarte amabil, replică Trude, dar timpul acela e încă foarte departe de mine... Și cu o sfidare grațioasă în toată ființa, îl întrebă: Sau poate ești de altă părere?

– Ferit-a Sfântul, protestă Gună, dar sunt superstițios; faptul că doctorul s-a amoretat de dumneata nu-mi spune mie nimic bun!

– Tocmai de aceea îl las s-aștepte, încheie Trude. Și râseră amândoi ca de un secret cunoscut de toată lumea. Se știa că doctorul Felix se specializase în chirurgia estetică. Aținea calea frumuseților în declin, cărora le propunea inima lui și o deplină restaurație.

– Eu unul, dacă aș fi femeie, m-aș feri de doctorul Felix, adăugă Adam, uitând de intervenția sa miloasă de adineauri. Omul acesta adulmecă bătrânețea sub învelișul strălucitor al frumuseții ca

hienele hoitul sub iarba fragedă.

– Se face că nu aude, observă Stolz.

Cu un gest de renunțare, Gună îl precipită pe Felix în afara preocupărilor celor de față, ca și cum cu o singură mișcare a mâinii l-ar fi dizolvat în atmosfera de miresme și fum a încăperii.

– Precum vedeți, își reluă el disertația (și se adresă cu dinadinsul lui Lucu Silion), unele femei nu se mulțumesc numai cu seva omului, ele atacă și materia cenușie: există oameni a căror predilecție stă în a fi vampirizați de femei. (Gună se înclină spre Silion.) Complimentele mele, *mon cher*; e fermecătoare! e un as! un as între ași! Dar adu-ți aminte de spusa răposatului meu prieten Multedo Y Cortina: „*Il n'y a pas de femmes fatales, il n'y a que d'hommes sots*“¹. Admir-o, cânt-o, *couche avec*², dar n-o iubi! E încă pui, dar e din rasa primejdioasă, crede-mă, că mă pricep; păzește-ți materia cenușie!

– Ce vrei să spui? se apără Silion cu un surâs idiot și agresiv.

Cei de față îl priveau ironic. Era încurcat. Secretul vieții lui e în gura lumii. De bună seamă, oamenii aceștia sălbatici și neîndurători vor tăbări curând asupra-i cu glumele lor nerușinate.

– Cunoști istoria cu cruciații? întâmpină Adam.

Pe figura lui Lucu se zugrăvi o curiozitate amestecată cu neîncredere. Întreg grupul se pregăti să asculte.

Adam își netezi barbișonul.

– Când au pornit cruciații să libereze Locurile Sfinte, cei mai grăbiți și mai viteji au fost călări, *naturalmente*. Drumurile erau lungi și mizerabile, satele și populațiile pe care le întâlneau nici nu făcea să te uiți la ele. Ajunseră într-un sfârșit în părțile răsăritene și când intrară învingători în împrejurimile străvechiului Constantinopol îi întâmpinară grecoaiicele cu flori, cu vin și cu limonadă. Se ațineau smerite pe lângă cai și ridicau spre cavaleri mâinile încărcate cu fleacuri și de-abia cutezau să-i privească pe sub gene, surâzând cu sfielnică modestie. Cu pielea lor mată și brună, cu mișcările rotunde și piezișe, cu pletele lor negre, au făcut, *naturalmente*, o puternică impresie asupra cruciaților, sosiți, după atâta drum singuratec, din țările fadelor blonde. Cu toții au simțit în ei, *naturalmente*, tresărirea ispitei. Dar unii și-au amintit de Mormântul Domnului, s-au stăpânit și și-au văzut de drum fără

¹ Nu există femei fatale, există numai bărbați proști (fr.).

² Culcă-te cu ea (fr.).

măcar să se oprească sau să privească înapoi. Aceștia au fost cei mai tari și au ajuns cei dintâi la Locurile Sfinte. Alții însă au sărit de pe cal lângă femei, le-au trântit, *naturalmente*, pe marginea șanțului, au plătit, au încălecat și au pornit pe urma celorlalți. Și aceștia au ajuns la Locurile Sfinte, dar mai greu și mai târziu, iar în Paradis, tot așa, cu zăbavă. Și au mai fost și cei care după ce au descălecat și s-au desfătat *stante pede* li s-a părut că fericirea asta, la botul calului, a fost de scurtă durată, iar calea rămasă li s-a părut lungă și pustie. S-au gândit să le ia cu ei în șea o bucată de drum călare, să le ție de urât și de cald. Și le-au luat. Și a trebuit să meargă la pas, sau în trap domol, să poposească des, să treacă de pe cai la căruțe și să rămână prin sate, că femeile erau fățăoare. Și au fost întrecuți de cei care soseau din urmă pe jos, și niciodată, *au grand jamais*, n-au mai ajuns la Locurile Sfinte.

– *Naturalmente!* completară în cor auditorii.

– Și acum, să vă dezvelesc bustul lui Firuletz!

La auzul acestui nume, adunarea izbucni în exclamații cu *double sens* și urmă, ca un stat-major, pe Gună spre o schelă mică din fundul unei încăperi vecine, improvizată în atelier. Dar n-apucă să treacă bine pragul, și grupul se opri deodată, ca în fața unui spectacol neașteptat. La fereastra din stânga, dinspre stradă, proptit pe o margine de scaun, mai mult în picioare decât așezat, un bărbătel spânatec și scofâlcit încremenise cu palmele întinse paralel în văzduh. I se vedea în plin obrazul fără tresăriri, dat nițel pe ceafă, ca și cum ar fi contemplat în tavan o viziune cerească, și ochii negri, rotunzi și icterini fixați asupra unei femei zvelte care îi făcea față.

Pe mâinile omului se înfășurau fire de lână, pe care femeia le depăna cu mișcări încete și precise, la infinit. Pe parchet, în jurul acestei perechi stinghere, zăceau ghemuri de felurite culori.

– Diaconu! exclamară deodată cei ce intraseră.

– Grea meserie! se minună Gună, ia privește-l, a căzut în catalepsie!

– Ba mai curând pare în extaz, rectifică Kiriazy.

Diaconu rămase nemișcat și absent, cu mâinile țepene în aerul încăperii, ca un manechin de ceară. Numai Iada întoarse o clipă capul și rosti, ca pentru sine:

– Nici aici nu scapă lumea de nebuni! – și continuă să-și depene, cu gesturile ei antice, lâna.

Adam le întoarse spatele. Cu băgare de seamă, ca o soră de

caritate, desfăcu pânzele gălbui și umede, care înfășurau, ca un pansament uriaș, sculptura. Le lăsă să cadă pe rând. Murmure de aprobare. Era bustul unui adolescent, cu fruntea îngustă și voluntară, cu ochi severi și leneși, cu profilul curb și un surâs sfidător, de o tinerească neștiință, o arătare imberbă de arhonte sirian.

– Ce titlu are?

– Învingătorul! scandă cu emfază Adam. Iar colo, alături, e bustul meu, pe care nu vi-l pot arăta; nu e gata încă.

– Ce titlu-i puneți? întrebă aceeași voce de adineauri.

– Învinsul! proclamă Trude Resch.

Lăsându-l pe Diaconu în poza lui cataleptică în fața Iadei, invitații părăsiră atelierul încet. Se regrupară în hol și prin saloane. Curând însă, un incident curios se petrecu în sufragerie. Oaspeții se îmbulziră, unii cu paharele în mână, într-acolo. Fane și Stolz auziră glasul lui Adam, poruncitor ca al unui căpitan de vas prins în furtună:

– Ambrozie, prepară-i bicarbonat de sodiu: o doză de porc-de-câine!

Pe un fotoliu, lângă masă, zăcea generalul Someșan, cu capul pe spate, cu mâinile atârnând umflate și vinete. Răsufila greu, cu un fel de plescăit cleios printre spumele care i se clăbuceau pe gură. Pe fața roșie se împrăstiau vine mici, violete. O spaimă subită îl opinti de pe spătarul acoperit cu un patrafir bisericesc. Se ridică și, scăpat de sacrilegiu, se prăbuși pe fotoliul de alături, sufocat de efortul său supraomenesc. Cei de față izbucniră în hohote: au înțeles că bolnavul nu voia să se așeze pe un patrafir, mai ales în clipele când îl pândeau o sincopă. Doctorul Felix își făcu loc lângă bolnav, se aplecă, îi luă pulsul, se pregăti să-i asculte inima.

– Ia lasă-ne, doctore, îi zise Adam, cu fițele dumitale medicale aici! Știm noi ce-i trebuie!

Când Ambrozie sosi cu bicarbonatul, generalul refuză din cap.

– Sare amară! găfâi el. Multă!

Se vede că Ambrozie cunoștea tratamentul și că era pregătit; în mai puțin de un minut, se întoarse cu o soluție preparată într-un pahar înalt. Cu mâinile ei subțiri și nervoase, Trude Resch desfăcu gulerul și cravata generalului, îi propti palma în frunte și-l ajută să înghită doctoria.

– Priviți-l, îl arată Adam, parcă e Socrate bând cuctă.

Doi șacali îl sprijiniră pe general și-l duseră să zacă pe un divan.

– Să nu mă lăsați singur, găfâi Someșan, vreau să mor între voi, aici.

– Vorbește ca dintr-o damigeană, zise Kiriazy.

Îșind cu ceilalți oaspeți din sufragerie, Stolz întâlnește pe pictorul Predescu zis Găină.

– Te descompui pe picioare, i se adresează el amabil; la toamnă îți-aducem tuberoze.

Cu o mină dezgustată, Găină încercă să-l depărteze. Dar Stolz continuă, potrivit și monocul:

– Bag de seamă că nu ești mai frumos când te strămbi și mă simt dator să ți-o spun... Mă întreb de ce nu te folosești și dumneata de chirurgia estetică a doctorului Felix. Ce de nasuri a mai dres, fără să se gândească la al dumatăle! E o mare nedreptate. Afară numai dacă nu te-ai convins că arta e neputincioasă și că nu e nimic de făcut. În tot cazul, ai fi fericit inspirat dacă ți-ai putea schimba nutra. Nu văd ce alt mijloc ai fi găsit să te apropie de o femeie.

O melodie stridentă de jaz îi întrerupe. Câteva perechi înfiripate îi despărțiră cu vârtejle lor de bumbac și mătăasă.

– O fi murit generalul? se interesează Lucu la urechea lui Fane.

Tolăniți alături pe un fotoliu în formă de S, căutau să-și alunge amețeaua șampaniei fumând trabucuri parfumate.

– Nu mai are nici pe dracu. Tratează cu Androne în salonașul turcesc.

– În atmosfera asta?

– E prielnică marilor afaceri. Gună se alege cu un comision serios.

– Dar generalul?

– Juma-juma.

– Ce jecmăneală, bietul Androne!

– Îi rămân cincizeci de milioane, din care, la drept vorbind, nu merită nici cinci.

– Dar partea ta?

– Câte o părticică de la fiecare. Încep și eu să prind cheag.

– Te burghezești.

– Ți se pare. Am alte scopuri.

– Să fii ministru.

Fane rânji.

– Nu mă cunoști! Eu vreau să stăpânesc. Ascultă: eu nu pot fi ministrul cuiva. Și nici nu pot fi rege, postul e ocupat.

– Atunci?

– Pot fi însă mitropolit: patriarhul țării.

– Glumești?

– Dacă dau greș, atunci am glumit.

– Aiurezi, îi spuse Lucu, și închise ochii.

În camera vecină, Adam Gună ridică un pahar.

– În sănătatea lui Alcibiade Resch și a mării finanțe! În sănătatea es-a-em-ului! Cine are bani, să subscrie! Acțiunile se vor urca vertiginos! Garantez o primă fantastică.

– Așa va fi în prima lună, rânji în surdina Fane către Silion. Dar acesta nu-l asculta. Sub acțiunea vaporilor de alcool, mintea i se oprea în loc.

Treptat, adunarea se desfăcu în mici grupuri, amenințate de congestie și exagerat tolănite în fotolii. Cei mai tineri dintre oaspeți stăteau întinși pe blănurile de leopard, pe care odihneau, în tecile lor de mătăasă, picioarele femeilor. Lucu își lăsă într-o reverie grea privirile să fluture printre ele.

Erau picioare subțiri, cu linia plăpândă și nervoasă, grațios arcuite, mândre și aristocratice în prefăcuta lor nepăsare. Erau altele, sprintene până și în nemișcare, zvelte și musculoase, făcute pentru dans, pentru avânturi supreme. Picioare de silfide și diane, și lângă ele – altele mai materiale, cu gleznele mai plastice, cu pulpele mai leneșe, mai pline, chemând dezmiertarea ochiului și întârzierea leneșă a pipăitului. Și picioare mai grele, de femeie răsăriteană și de odaliscă. Și erau altele de bacantă, rotunde și vânjoase, în care finețea și moliciunea se îmbinau cu voinicia mușchilor ghiciți, picioare tainice și primejdioase ca șerpii în repaos. Picioare agresive și apucătoare ca un clește, lacome în deschiderea lor ca pantele unui abis. Unele stăteau la pândă, jivine atente, altele își spuneau răsfățul de a se ști dorite, altele se ațineau trufașe ca păunii. Picioare care chemau visul și rugăciunea păgână a unui idolatru. Picioare viclene și trădătoare, falnice și sfidătoare, mute și somnoroase, Lucu le simți deodată pe toate în jurul lui, ca pe un vârtej magnetic. O, de-ar fi putut să-și facă un mănunchi pasionat, o roată dezmetică din ele toate...

În ureche, frazele lui Adam i se așterneau deslușit, cuvânt cu cuvânt, rotunjite și cântate.

– Ia priviți-l, zicea el, are o nutra de intelectual păgubos, atât de nefericit și pizmăreată, că pare a fi fost făcută pentru a palmelor găzduire. Ai impresia că a fost maltrat în toate prigoanele din ulti-

mul sfert de veac... (De altfel nu neg că sălbăticia e eroismul poltronilor.) Și te mai face să crezi că e la a suta reîncarnare și tot printre paria s-a renăscut și că se bucură de facultatea nenorocită de a-și aminti de toate aceste existențe anterioare...

Surăsuri încurajau pe portretist. Adam continuă:

– Mai are și mania să însemne pe hârtie tot ce-i trece prin cap, și absolut tot ce-i trece prin cap i se pare prodigios de interesant. Nimic din activitatea lui cerebrală nu-i scapă... Trăiește cu creionul și cu caietul în mână, sau la îndemână, pe stradă, la masă și încă și aiurea. Cred că și în dragoste și-ar lua catastiful și plavazul alături dacă natura (căreia nu-i place să se perpetueze prin monștri) nu l-ar fi creat eunuc.

Un tinerel spân, subțirel, cu o frunte de-abia cât un lat de panglică, roșu la față și schimonosit ca o frunză uscată, asculta cu un zâmbet silit această prezentare. Era Diaconu, de data asta fără prezența ocrotitoare a Iadei.

– Nu te scandaliza, îi șopti Fane lui Silion. Asisti la un exercițiu de suplețe la care amfitrionul își supune protejații.

Ambrozie, precedat de o servitoare blondă pe care Lucu o mai remarcase, intră purtând noi țavi de argint și noi cupe de șampanie. În același timp, ușa salonașului turcesc se deschise și generalul Someșan apărură, clatinându-se nițel și cumpănindu-se, cu câte o sticlă desfundată în fiecare mână. În urma lui, ca un strigoi, venea Androne, cu ochii învăpăiați și mușcându-și mustața.

– Domnilor! se beregăți Someșan, dar glasul i se înecă într-o tuse grasă, pleoapele i se închiseră, sticlele îi scăpară din mâini.

Șovăi și se frânse ca un turn surpat de cutremur. O clipă după aceea, generalul Someșan, prăbușit pe un divan prea scurt pentru el, dormea dus. Și voiosul tumult se înălța din nou.

– Ia te uită, exclamă Adam Gună designând din cioc pe cel adormit, cu cine îmi pierd eu vremea; vreau să fac un *cineva* din eroul ăsta, din nășălia asta de decorații... Să creez un mit în jurul lui, un mit la care să mă închin și eu; eu cu ideile, Alcibiade cu banii, voi cu propaganda. Mitul Someșan: mâna de fier, omul ordinii, Radames, *il salvatore della patria*; un burduf de șprîțuri și sarmale.

Dădu cu ochii de Lucu, pe care-l luă martor, din privire, că adevăr grăise. Ocrotitor, îi puse mâna în ceafă, o mână ca o floare uriașă, și se aplecă spre el. Lucu înțelegea că scena e mai mult pentru public decât pentru el. Adam nu împărtășea părerea că nu trebuie

să știe stânga ce face dreapta. Gună continuă, ca și cum această parte a convorbirii ar fi interesat pe toată lumea:

– Ocupă-te nițel de Resch... stai de vorbă cu el... îți va fi de folos... vrea să finanțeze niște cercetări și săpături istorice... mai lasă femeile și ocupă-te de el.

Lucu Silion se folosi de această întrerupere ca să se strecoare afară din cerc. O făcu repede și umil, ca un câine izgonit din sufragerie. Se temea să nu-l prindă Adam sau să nu i se pună piedică.

– Ce multe picioare au doamnele acestea! răsuflă el cu năduf, pierzându-se într-un grup în care se povesteau anecdote.

Când Adam își aminti de el, nu-l mai găsi. Îi trebuia negreșit un cal de bătaie. Căută printre musafiri o „bobină“ care să-l inspire.

Întorcându-se către un ins lung, negru și uscat care se ținea discret oarecum în afara grupului, îl designă cu ostentație:

– Prietenul meu, domnul Găină, artist-pictor.

Găină îl fulgeră cu o căutătură ucigașă și rosti răspicat și rectificativ:

– Predescu! Nu sunt prieten cu domnul.

– Nici eu, interveni Adam Gună, nu sunt prieten cu domnul Predescu. Pentru mine nici nu există domnul Predescu. Cât despre Găină, se schimbă lucrurile: cu Găină suntem într-o perpetuă lună de miere. L-am poreclit așa în amintirea unei găinușe golașe, costelive și negre care venea când o chemam și-mi ciugulea din palmă. Seamănă leit cu ea. Aceași privire, pe o parte, de jos în sus, același gât, stacojiu și noduros, același gest întins spre cer când înghite apă sau șampanie... Dar să-l vedeți pe Găină bând șampanie! Oferită de mine, *naturalmente!*

– Pe mine mă iertați, trebuie să plec, zise domnul Găină, care între timp își culesese cu o abia stăpânită mânie amplă și vetusta lui borsalino, mănușile și bastonul cu mâner de argint. Se roșise la față astfel încât gâtul lui vânos și subțire, pe care țopăia ca o suveică un uriaș măr al lui Adam printre clapele scrobite ale gulerului, și chipul lui oacheș și acvilin erau de o singură culoare: sfeclie.

– De ce te grăbești? îl reținu Gună. Apoi continuă: Dumnealui vine dintr-un lagăr de suspecți din Bulgaria, unde a stat pentru delictul de dublă personalitate, ca să zic așa, spuse Adam Gună.

– Asta e o infamie și poate cea mai mare pe care a comis-o acest scelerat! se apăra Găină furios.

– O farsă, tipule, vrei să zici o farsă, și încă una foarte reușită!

– Omul acesta, continuă spumegând Găină, m-a denunțat autorităților ocupante ca fiind autorul unor desene injurioase la adresa Kaiserului...

– E adevărat, rosti cu gravitate Adam Gună (și prelung își netezi ciocul); e adevărat că ți-am făcut acest mare serviciu... te-am silit să ai o linie de conduită, să ai caracter, să treci adică în rândurile martirilor.

– Am fost arestat și deportat de nemți în Bulgaria pe baza dovezilor furnizate de acest trădător. N-aveam pe mine decât un pardesiu de ploaie și pantofi de lac în toilul iernii și doi poli în buzunar!

Adam Gună se socoti dator să se explice:

– L-aș fi ajutat, *naturalmente*, să-și petreacă la Văcărești captivitatea (fiindcă cu bani totul este posibil) dacă nu s-ar fi comportat față de mine într-un chip impertinent! Atunci, i-am spus, luându-mi bun rămas de la dânsul: „Penitenciarul e pentru escroci, lagărul e pentru eroi!”

Dar Găină nu părea dispus să-i cruțe efectele.

– Adevărul e că individul încerca să înduplece pe ocupanți să intervină la Justiție să i se revizuiască procesul chiar în timpul prielnic lui, al ocupației. De aceea le făcea mici servicii de delator... dar n-a izbutit...

– Ce sunt eu de vină dacă marfa pe care le-am livrat-o era lipsită de importanță? Dar să lăsăm gluma! Adevărul e – continuă pe un 'on mai firesc Adam – că eram închis la Văcărești și mă plictiseam literalmente. Nimeni nu venea să mă vadă. Prietenii mei se găseau parte în Moldova, sub drapel, parte căzuți pe câmpul de onoare (făcu o pauză comemorativă și se trase de cioc) – pentru patrie – parte angrenați în acțiunea politică de la București. Pierduseră, din toate aceste motive, care de care mai binecuvântate, contactul cu mine. Nevasta venea joile și duminica să mă vadă... Singur pe lume! Atunci m-am gândit la bunul meu complice Găină!

Fără îndoială că Adam Gună poseda secretul cuvintelor exasperante, că Găină se repezi, impetuos:

– Nu-ți permit, ți-am mai spus! Se opri o clipă, înfipt în fața lui Adam Gună, ca și cum din acea nemiscare și din privirile lui, în care se mistuiau flăcări negre, trebuia să țâșnească o forță de blestem, o forță de nimicire.

Dar nici un fenomen supranatural nu se produse. Adam rămase întreg, plastic și viu pe locul lui, iar Găină, strângând în dinți

măciuca de argint a bastonului, începu să se plimbe cu pasi mari, cu o iuteală crescândă.

Mânia lui Găină era atât de sinceră și de năvalnică, încât el nu mai putea să țină seama de prezența doamnelor. Pentru cei de față era de mirare cum izbutea să și-o stăpânească sau cum nu căuta să scape dintr-o asemenea stare luându-și câmpii. Lucu Silion ar fi vrut doar să ghicească tâlcul acestei răbdări supraomenești. I se părea cu neputință ca totul să se explice numai prin nevoia de bani. Poate să fie vorba de o lipsă totală de voință, de o aproape sadică nevoie de săcăieli, de ofense, de batjocuri. Dacă e așa, Adam Gună e singurul om în stare să se ocupe de un nevoiaș și de un îngâmfat maniac ca Găină și să găsească prin el prilejuri de glumă și desfătare. Atunci Găină e legat cu un fir nevăzut, dar solid, de existența lui Adam Gună, ca un osândit de stâlpul lui de chinuri. De câteva ori în decursul acestei altercații a fost vădit că Găină șovăia pe pragul unei supreme hotărâri de a se smulge pentru totdeauna din preajma lui Adam. Dar cu o titanică efortare lăuntrică și-a potolit pornirile și a rămas pe loc, frământat de un clocot care amenința să-i rupă zăgazurile firii. Îl cerceta cu îngrijorare. Observă că era îmbrăcat cu un costum de șeviot negru, ros și luciu, cu mânecile scurtate desigur de prea multele treceri pe la spălătoria chimică. Purta pantofi de lac – aceiași desigur care străbătuseră o iarnă de captivitate în Bulgaria. Pantofi fără îndoială năzdrăvani.

Cu toate că de o înfățișare atât de deosebită, Adam și Găină se asemănau printr-un amănunt care se impunea tuturor. Amândoi păreau sosiți din alte veacuri în prezentul nostru tern. Doi anacronici, mai precis doi medievali, în ciuda deghizamentului lor semiartistic – pălărie largă și lavalieră – prin care voiau să pară de-abia demodați. Pe Adam însă toate veșmintele erau de preț, în nepăsarea lui disprețuitoare. Între el și Găină, ca între Franța și Spania, se înălțau Pirineii despărțitori. Găină semăna cu gentilomul nefericit, cavalerul păgubos și calic din romane, în necurmatul război cu toate amănuntele existenței. Capul lui mic și pășăresc, de care se vedea că e mândru, era pentru Adam Gună o microcefalie, un stigmat de degenerescență, cauza tuturor neajunsurilor.

– Isprăvește, tipule! i se adresă din cioc Adam, fără să-i pese de apoplectica mânie a lui Găină, care părea gata să se năpustească asupra-i ca acvila. Isprăvește, că parc-ai fi o sperietoare luată de vânt! Stai locului, că ne dai *mal de mer*.

În culmea exasperării, Găină se prăbuși pe un fotoliu și, drept

orice răspuns, își duse din nou bastonul la gură și își înfipse dinții în el cu atâta violență, că se auzi lemnul trosnind.

– Bine, foarte bine, Găină, gargarisi aprobativ Adam; știți, doamnelor și domnilor, că numărul e cât se poate de greu, trebuie dinți de oțel: iar bastonul acesta – priviți, și vă veți convinge, dă-i drumu', Găină! – e din lemn de corn!

Merse de smuci bastonul din gura lui Găină, care, palid și nădușit, nici nu se mai uită la el și îl prezentă cu gesturi de cunoscător.

– Iată urmele dinților până și în măciulia de argint: dinții lui Găină sunt un fenomen, un miracol! La așa dinți, așa foame! Și ironia soartei a vrut să n-aibe ce mânca cu ei!

– Poți să trăncănești cât vrei, n-am să plec până nu te dau de gol!

Gună ridică din umeri și reluă:

„Eram deci închis și dat uitării;
o temniță-adâncă îmi e locuința.
Prin dese, prin negre zăbrele de fier
O rază pierdută îmi spune ființa
cerescului soare, seninului cer...”

Pentru a nu știu câta oară i-am tot trimis vorbă lui Găină, l-am rugat, l-am implorat să vie să mă vadă. A promis. Am așteptat. N-a venit! Se vede că dăduse peste vreun izvor de venituri din care se adăpa, uite-așa.

Gună întinse gâtul, își dădu capul pe spate și ciuguli în văzduh ca o pasăre care bea și înghite apă. Găină îl urmări cu ochiul stâng, privind de jos în sus, cu capul păsărește aplecat pe dreapta.

– Ține, îi zise Adam aruncându-i bastonul, mai mușcă nițel.

Bastonul se rostogoli la picioarele lui Găină, care nu-l ridică.

– Într-o după-amiază de plictiseală cumplită, continuă vorbitorul, m-am hotărât. Folosisem toate mijloacele să-l fac să vină să mă vadă... știa că urăsc singurătatea... nu sunt dintre aceia care pretind că se simt tari când sunt singuri... tăcerea dintre patru pereți mi-e odioasă, îmi trebuie prezența cuiva, a unei ființe omenești, fie chiar a unui imbecil ca Găină. Ah, ingratur! Cum cocheta cu nevoia mea de a schimba două cuvinte cu cineva de dincolo de pușcărie... Dar înainte de a folosi mijlocul suveran, mijlocul despre care știam că nu dă greș, am făcut o supremă încercare. Am făcut-o cu toată

umilința intimă pe care mi-o pricinuia, fiindcă mai tresar în mine uneori rămășițe din acea slăbiciune care se numește demnitate, amor-propriu – *naturalmente*... Cu multă dibăcie i-am dat de veste lui Găină că mă găsesc greu bolnav la infirmeria penitenciarului... că aveam nevoie grabnică de o transfuzie de sânge... numai o transfuzie de sânge și chiar mai multe m-ar fi putut salva... Dumneavoastră, doamnelor și domnilor, trebuie să aflați de-abia acum că Găină e ceea ce se cheamă un *donneur de sang* emerit. Poate că o să vi se pară curios, doamnelor, reluă Adam, ca sângele de găină să se potrivească tuturor bolnavilor și să-i scape de la moarte... Nu mai puțin nedumerit sunt și eu, dar faptele sunt fapte! Poate că prostia masivă a lui Găină se acordă cu doza variabilă de prostie care zace în fiecare din noi... E sigur că sângele lui Găină e un elixir fermecat și sunt cazuri când spitalele se bat pe el să-l capete. În materia asta, prietenul Găină e săritor și generos. Își dăruie seva în dreapta și-n stânga, fără să se uite, fără să primească altă plată – m-am informat – decât mulțumirile bolnavilor și mai ales marea lui mulțumire sufletească. L-am văzut de câteva ori când se întorcea de la căpătâiul vreunui suferind căruia îi dăduse sânge și viață; era transfigurat! Găină ăsta, cât e de pământiu și gălbejit, se lumina la față. L-am văzut eu! Semăna cu o pacientă mistică de la ospiciu care cânta toată ziua imnuri religioase. Alteori îmi făcea impresia unui om în așteptarea unui strănut care nu mai vine. Ați băgat de seamă ce fericiți sunt oamenii care așteaptă să strănute! Parcă s-au înscris în *l'Armée du Salut*. În sfârșit, asta e pentru Găină fericirea pe pământ: să se infuzeze în vinele femeilor și ale bărbaților și să trăiască în ei – e poate ceva freudian la mijloc, o perversiune, o farsă a imaginației, seringa, sângele, pielea, cine știe ce se petrece în capul acestui galinaceu?! A fost și el în stare – el, care nu s-ar deranja dintre ploșnițe nici dacă ar lua foc casa – să se scoale din așternut în toiul nopții și să alerge la spitalul unde era chemat să-și dea picăturile lui miraculoase! Tocmai de aceea am făcut să i se dea știre că mă zbat între viață și moarte și că numai el cu sângele lui m-ar putea mântui. Îi zgândăream de la distanță coarda lui cea mai simțitoare, făceam apel la mania lui cea irezistibilă, și unde pui că îi dădeam prilejul să devină binefăcătorul meu, să se libereze de toată datoria de recunoștință față de mine și să mă preschimbe în debitorul lui pe viață! Era cu neputință ca Găină să-mi preocupetească o picătură din sângele hrănit din ospețele mele! Era

la fel de imposibil să-și dea seama că e vorba de o farsă. Mă pricep în materie de minciună, știu să o ticluiesc până în cele mai mici amănunte, ca să dau iluzia adevărului. Și pe urmă, contam pe totala lui lipsă de imaginație. Nici un moment Găină nu s-a îndoit că sunt în primejdie de moarte și că am nevoie de ajutorul lui. Dar el, care dădea buzna la cea dintâi chemare a vreunui necunoscut, nici nu s-a sinchisit când a aflat că e vorba de mine! A refuzat cu liniștită încăpățănare să vie în ajutorul unui prieten și nu s-a îndurat să dea vreo explicație convenabilă refuzului său sălbatec. „Nu vreau să vin! i-a spus infirmierului de la Văcărești, trimis dinadins să-l aducă, nu vreau ca sângele meu să circule în vine de porc-de-câine! Și cu asta, basta! Șterge-o de-aici!“ Iată care a fost răspunsul lui Găină! Poate că ar fi fost mai nimerit să-l chem pur și simplu la infirmerie, fără să i se spuie despre cine e vorba și atunci, închipuindu-și că era vorba despre vreun deținut de rând, ar fi alergat într-un suflet. Câteodată nu-ți dă prin gând tocmai ce este mai la mîntea omului... și ești nevoit să recurgi la mijloace mai complicate și mai brutale pentru un scop de nimica toată.

– Nu te mai scuza! Continuă! rânji Găină.

– Și atunci, precum vă spuneam, m-am hotărât! N-am făcut în viața mea un denunț sau vreo scrisoare anonimă, *naturalmente*, dar scopul scuză mijloacele, mai ales când scopul e o farsă nostimă. Liber, sau în lanțuri. Să-l arestez. Să-l aduc la penitenciar, să-mi ție de urât până e anchetat și i se dă drumul: așa era procedura de război... *naturalmente*.. Am adresat un denunț anonim autorităților ocupante, prin care le arătam că autorul unei campanii de desene apărute înainte de intrarea noastră în război și neiscălite este desenatorul politic și portretistul Nae Predescu zis Găină. Erau desene injurioase la adresa kaiserului Wilhelm... E drept, nu prea erau în maniera lui Găină și nici nu se potriveau cu părerile lui politice diametral opuse și mărturisite în mod public. Dar la urma urmei, puteau să și fie! Pentru că erau corect desenate, dar lipsite de spirit, iar unele de-a dreptul vulgare. Găină are tehnică, prinde la milimetru asemănările, are și ușurință, dar îi lipsește ceva (Gună înălță ochii spre cer și, descriind semnul crucii în aer, rosti sacerdotal): **G r a ț i a!**... De-aceia îl și chinuiesc eu din când în când... poate că am să smintesc în el vreo rotiță sau vreun șurub interior, și prin lacuna astfel creată de mine îl va invada Spiritul Sfânt!... Am trăit câteva clipe în așteptarea înfrigurată a lui Găină. Îl vedeam intrând în camera mea de arest, ca o curcă plouată, fără guler, fără cravată, cum

se cuvine unui deținut, cu gâtul rozaliu, noduros și golaș, oferit în toată splendoarea. ...Începusem să pierd nădejdea. De nerăbdare, făceam tot felul de presupuneri... Nu știți ce importanță capătă gândurile când ești închis! Că denunțul meu n-a fost luat în serios, fiindcă îi lipseau amănuntele și o semnătură, că nici nu o fi ajuns la destinație prin cine știe ce fatalitate poștală... Eram înfocat că autoritățile erau blazate în materie de denunțuri. Zilnic camioanele Comandaturii transportau la marginea orașului saci întregi de asemenea corespondență... Mulțumită acestei măsuri, faimoasele gropi ale lui Ouatu nu mai sunt azi decât o amintire. Eu însă nu m-am descurajat și am trimis un nou denunț, de rândul ăsta iscălit și datat de la Văcărești. Fie ce-o fi! Numai să-l văd pe Găină – restul n-avea importanță. Tot eu îl voi descurca! Cu bani se poate orice, mai ales la închisoare. Pentru asta eram gata la toate sacrificiile... *Naturalmente!* Încă două-trei zile de așteptare. Într-o după-masă m-am pomenit în camera mea de arest – cea mai bună din toată instituția! – cu directorul penitenciarului. Părea cam plictisit. Fără alt preambul, mi se adresă astfel: „Scumpe amice, pentru ce îmi faci din astea?“ Mă lăsă câteva secunde în prada unui examen de conștiință care nu ducea la nimic. Și cum îi opusei privirile mele cele mai mirate și mai inocente, mi-a reproșat că trimisese de-a dreptul la poștă un denunț iscălit fără să-l mai trec pe la cancelaria directorială, cum cere regulamentul. „Trebuie cel puțin să mă previi, să nu fiu luat pe neștiute, m-a dojenit amical directorul: să fi văzut, zicea el, ce cap am făcut (m-am zărit în oglindă) când judecătorul de instrucție și ofițerul neamț m-au pus în fața scrisorii dumitale... «Deținuții dumneavoastră comunică liber cu exteriorul?» m-a întrebat judele... *mon cher ami*, sunt nevoit să-ți dau o pedeapsă, cea mai ușoară, fiindcă ești la prima abatere, ai un avertisment. E mai puțin grav decât ce-am căpătat eu“, mă lămurii el scuzându-se. Tăcu. În ce mă privește, eram dezolat. Planul mi se spulberase. Nici scrisoarea iscălită nu fusese luată în seamă, afară de faptul că prilejuise o observație directorului, iar mie un avertisment. Dar directorul reluă, satisfăcut de modul cum își pregătește efectele: „Și acum te rog pofteste la cancelarie pentru o confruntare... Am venit eu în persoană să te chem...“ Mă sfredeli cu privirea lui de vulpoi. „Ce confruntare?“ „Judele și ofițerul au adus un individ cam răpănos, pe gerul ăsta e îmbrăcat cu un pardesiu de ploaie, cică trebuie să te confrunte cu el fiindcă l-ai denunțat că a făcut niște desene...“ „Găină! am izbucnit eu cu atâta bucurie, că directorul a tresărit, a

venit Găină! Bine, directore, de ce nu spuneai mai repede? Unde e? Du-mă la el! Hai, mișcă!“ Pe coridoare a trebuit să fac un efort ca să nu iau pas alergător. Directorul părea hărțuit de curiozitate, care era mai tare decât demnitatea lui ofensată. Dar ceea ce a contribuit să mă mai calmeze nițel era prezența judecătorului de instrucție. Niciodată nu m-am avut bine cu aceste specimene. *Ils ont toujours eu la prétention de jouer au plus fin avec moi!*¹ și niciodată n-am catadicsit să le las vreo satisfacție de amor-propriu. Aveam o poziție destul de dificilă, desigur. Nu puteam să-mi îmbrățșez prietenul în fața oamenilor justiției, *naturalmente!* Nimeni nu a văzut un călău sărutându-și victima, dar vă jur că asta era unica și sincera mea pornire: să-l sărut pe Găină. În acele momente l-am înțeles pe Iuda! *Enfin!* În drum spre cancelaria închisorii a trebuit să străbatem o curte interioară pe o potecă pavată și am avut vreme să mă calmez nițel și să-mi fac *grosso modo* un plan, așa încât să-l păstrez pe Găină pentru câteva zile la închisoare, dar fără să-l înfund de tot. Până acum nu mă gândisem la greutățile pe care mi le crea postura mea de denunțator. Voi spune anchetatorilor că în calitatea mea de colecționar și expert în materie de artă l-am bănuțit din capul locului pe Găină că a fost autorul desenelor incriminate: o campanie bestială contra Puterilor Centrale... Că n-aveam, *naturalmente*, nici o altă dovadă decât flerul meu artistic, simțul meu de cunoscător și nimic mai mult... Voi propune citarea și altor critici, o expertiză artistică. Afacerea ar fi devenit amuzantă și-mi închipuiam cum o să râd cu Găină de toate astea, în care el n-avea nimic de pierdut și-și câștiga pe deasupra și o aureolă de martir... Fiindcă tăgăduirile lui hotărâte nu puteau fi combătute decât cu probe materiale pe care absolut nimeni n-ar fi fost în stare să le producă: expertiza artistică, *c'est une grosse blague!*² Numai prestigiul meu ar fi ieșit cam mototolit din toată întâmplarea; dar ce-mi păsa mie de părerea unor străini care mâine-poi-mâine se vor întoarce în țara lor? Cu aceste gânduri am intrat în cancelaria penitenciarului și am dat ochi cu Găină, cu care am schimbat un salut scurt și plin de demnitate. În situația noastră aveam tot interesul să facem un schimb de semne de reciproc respect, care să ne ridice valoarea în fața spectatorilor. Am surprins însă mirarea din ochii lui Găină: nici nu se aștepta să mă vadă aici. Mă credea greu bolnav la infirmerie, canalial!

¹ Au avut întotdeauna pretenția să mă tragă pe sfoară (fr.).

² E o glumă de prost gust! (fr.)

– Bestie! întrerupse Găină.

– *Sancta simplicitas!* continuă Adam. Dar nu mi-am dat seama că nu știe, că nu i-a spus nimic despre denunțul meu și mărturisesc că acest amănunt m-a turburat deodată. Bietul Găină! Până să se lămurească, avea să treacă printr-un ceas greu. Dar zarurile fuseseră aruncate. Aveam fiecare un rol de susținut: eu eram acuzatorul, el acuzatul. Îl voi acuza cu sfială, n-avea decât să se apere și să nege cu aceeași energie ca și până acum. Era nevinovat doară! Ancheta a început cu obișnuitele întrebări de identitate și a stabilit repede că Găină și cu mine suntem cunoștințe vechi. În cadrul acestor relații eram un admirator și un client statornic al lui Găină, căruia îi inspiram subiecte indecente pentru desene cu care mi-am decorat interiorul meu cel mai intim: sala de baie și dependințele, apoi desene politice pe care i le „treceam“ la ziarele partidului... Pentru dumneavoastră, doamnelor, dau aceste știute amănunte... Sosi în sfârșit și momentul redutabil când judele, scoțând din dosar denunțul meu (scris, parcă-l văd, pe o hârtie fină albastră cu inițialele mele, coroana de baron și *en-tête*-ul închisorii dedesubt), rosti limpede și cam apăsător:

„Ați adresat autorităților ocupante un denunț cum că domnul Predescu zis Găină este autorul nemărturisit al desenelor injurioase cuprinse în albumul intitulat *Noi și ei* și care circulă încă pe ascuns. Recunoașteți că e scrisul și semnătura dumneavoastră?“ „Recunosc“, am zis, dar în clipa aceea mi s-a făcut cam frig. Am vrut să nu mă uit la Găină, curiozitatea însă a fost mai puternică. Era livid. Mă privea cu ochii ieșiți din orbite și cu cearcăne violete pe dedesubt. Deși stătuse tot timpul nemișcat, părea că încremenise a doua oară. Buzele i se subțiaseră și îi tremurau, parcă ar fi vrut să spuie ceva, și nu izbutea decât să-și soarbă saliva de la comisuri... Îl priveam și nu știam ce să cred. Eram mișcat. Prin urmare, Găină crezuse în mine! Eram profund nenorocit nu pentru situația în care se găsea, dar pentru că eu, Adam Gună, fusesem în stare să-i fac o porcărie atât de mare! Aș fi vrut să-i spun un cuvânt de îmbărbătare, să-i dau curaj. Mă simțeam gata să dau pe față totul, să mă autodenunț, să mă acuz! În aceeași clipă judele mă fixă, mă străbătu cu privirea lui profesională: „Mai susțineți cele afirmate în denunțul dumneavoastră?“ „*Naturalmente!* răspunsei, e evident că Găină e autorul desenelor infamante, asta și un profan poate să o vadă!“ Zicând acestea, mă ascultam și mă minunam ce liniștit îmi suna glasul, de parcă altcineva s-ar fi servit de el, cineva străin de

bătăile inimii mele. „Dați-i un scaun!“ se auzi un ordin în încăpere. Mă întorsei. Ordinul îl privea pe Găină, care se muia pe picioare și se rezema galben și găfâind de masa grefierului. Se lăsă greu pe scaunul oferit și țin minte că n-a uitat să moțâie din cap în semn de mulțumire; chiar și în momentele grele ale existenței, Găină e un băiat binecrescut. A băut un pahar cu apă, a mulțumit din nou. Dar când a întâlnit privirile mele duioase, a făcut un gest de scârbă și de ură și s-a întors cu o expresie de martir extenuat spre judecător. „Domnule Predescu, i-a spus acesta cu o blândețe care m-a mirat, ați tăgăduit că sunteți autorul albumului... tăgăduiți și acum, când ați aflat că domnul Gună, un cunoscător, o autoritate incontestabilă în materie de artă, este cel care vă acuză?“ Privirile lui Găină se întoarseră cu spaimă de la judecător la mine. Simțeam cum toată lumea mă cercetează cu dezgust. Ofițerul german mă măsura și el prin monoclu cu un fel de nedumerire scârbită. „Dacă-mi dați voie, domnule judecător, se porni din nou glasul meu din mine, acuzația mea nu e bazată numai pe priceperea mea artistică, adică pe datele posibile ale unei vagi expertize; eu știu, domnule judecător – și apăsai cu energie pe cuvântul știu – că Găină e autorul albumului... știu asta încă de pe timpul când lucra la aceste desene infame... S-au făcut indiscreții... (Tăcui. Eram mirat eu însumi că mersesem atât de departe cu născocirea și căutam cu gândul ce voi spune, cum voi bate în retragere când mi se vor cere precizuni. Socotii că e nimerit să atenuez tăria afirmațiilor mele și adăugai pe un ton de compătimire:) Și dacă ați ști, domnule judecător, ce biată simbrie a căpătat domnul Găină pentru serviciile astea!“ Acum ar fi fost rândul lui Găină să bâiguie câteva cuvinte și să se indigneze, cum auzisem că făcuse la interogatoriile de până acum. Eram hotărât să nu merg mai departe (de altfel nici nu mai aveam încotro) și să susțin că la apariția albumului circulase insistent zvonul că Găină i-ar fi fost autorul; atât, și nimic mai mult. Aș fi adăugat câteva argumente de detaliu privitor la maniera și la stilul acelor desene. Îmi dam seama că mă voi face ridicol și odios în toate privințele. Mă așteptam și la o izbucnire violentă a lui Găină, la câteva epitete care, mă gândeam, îmi vor ușura situația. Dar n-am apucat să mai rostesc un singur cuvânt. S-a întâmplat deodată ceva cu totul neprevăzut. Nu din vina mea. Nu e vina mea. Găină, care o viață întreagă m-a socotit mincinos și farsor, care m-a tratat în clipele mele de entuziasm sau de furie drept cabotin și fățarnic, de data asta s-a lăsat înșelat de tonul meu convins și acuzator și tocmai când nu tre-

buia a crezut în mine. Niciodată n-am mințit mai nerușinat, n-am născocit ceva mai din nimic și mai de-a-ntregul, și iată, chiar în această clipă, Găină crede în sinceritatea mea și în buna mea credință. Nemaipomenit! Și, colac peste pupăză, mi-a venit și mie rândul să rămân cu gura căscată de asemenea întorsătură. Și cum să nu fi rămas, când l-am văzut pe Găină mai palid încă de cum fusese până atunci – omul ăsta epuizase gama posibilă a palorilor – l-am văzut ridicându-se și vorbind ca în vis. „Da, zicea el, e adevărat ce spune domnul Gună... eu sunt acela... care... eu sunt autorul albumului...“ Și pe măsură ce vorbește, își recapătă glasul și, cu o resemnare liniștită, aproape cu nepăsare, face mărturisiri depline, adaugă amănunte nebănuite, citează nume și mărturii, compromite vreo douăzeci de persoane care de mult contribuiseră ca subscriitori la tipărirea albumului. Ascultam fără puțință de a-l opri, că nici nu se uita la mine. Îmi evita privirea: era felul lui de a strivi sub dispreț pe denunțator. Eram buimac de uimire: Găină e vinovat, și eu nu știam nimic! Născocisem o minciună și iată că fără voia mea – vi-o jur! – spusese adevărul. Și, simțindu-mă cu musca pe căciulă, la intrarea mea în scenă, Găină, care negase totul, iată-l: capitulează ca un nătărău, face mărturisiri complete!

– Minte, ticălosul, izbucni din tăcerea sa Găină; în chestiunea asta de-abia acuma minte! Știuse totul, și m-a denunțat ca să se puie bine cu autoritățile. Nu-i el omul care să se joace de-a denunțurile și să le mai și semneze. Cât despre denunțul cel neiscălit, e evident că nici n-a existat. Nu se neglijează pe vreme de război astfel de corespondență.

– Dar pe cei douăzeci de subscriitori tot eu i-am denunțat? întrebă sarcastic Gună, și își netezi barbișonul cu un gest agresiv care spunea: „Vezi că te-am înfundat cu întrebarea asta?“

– E foarte cu puțință să-mi fi pierdut capul în momentele acelea, conveni cu părere de rău Găină. Nu sunt familiarizat cu arestările și interogatoriile... Am vorbit desigur mai mult decât a trebuit... Dar și fără asta Gună ar fi pus ancheta pe urmele subscriitorilor... Știam cum se procedează în materie de ediții de artă... El e răspunzător, întări Găină, de toate nenorocirile întâmplate... Cât despre mine, mi-am lăsat sănătatea în lagărul de la Târnovo! Uite!

Găină tuși, duse batista la gură și o arătă pătată de sânge.

– Teatru! exclamă Adam. Dar glasul îi șovăi nițel și pe fața lui trecu o paloare. Nu pot suferi vederea sângelui, explică el. Găină ăsta e de un prost gust care te descurajează. Un exhibiționist al

suferinței... Nu e nimic de făcut cu el... Dovada e felul cum se cramponează de explicația lui grosolană și absurdă. Măcar de frumuseță, chiar dacă nu m-ar crede, ar trebui să accepte explicația mea, mult mai originală și mai plauzibilă. Dar nu vrea să renunțe la efectul lui de melodramă: o batistă pătată de sânge... Un adevărat abuz: neveste-mii i-o arată de câte ori e cu ea între patru ochi! E trucul lui cu femeile!

– Calomnie! scrâșni Găină.

– Nu te mai roși! N-ai decât să te răfuești cu Iada. Ea mi-a spus! Dar ia seama!

Amenințând părințește cu degetul, Adam Gună se ridică să curme într-un minut favorabil lui această convorbire, căreia îi dăduse tot timpul o întorsătură pe plac. Silion avea impresia că asistase la un duel între un spadasin și un copil. Apoi, făcând semn lui Găină cu o demnitate exagerată, aproape solemnă, ca un actor de tragicomedie care recită, cu tremolizări grave și stăpânite, lungind vocalele, într-un crescendo pus la punct, un sfârșit de rol:

– Să vii și tu, martirule, la masă... De câte ori vrei, adică mereu, că prea rămâne multă mâncare pentru câini... Vino, că ogarrii mei și-au pierdut silueta, bulldogul s-a rotunjit ca o focă, iar basetul găfâie și capătă bătaie de inimă... Haide, tipule, și mai luminează-te la față... Grăbește-te, Găină, să fii mai amuzant pe drum... *car il me semble que vous avez des vapeurs aujourd' hui!*¹.

Strident, telefonul ciurui tăcerea de miez de noapte. Gună ridică receptorul. Figura i se luminase brusc.

– Alo! Ha! Tu ești, Popă-Iapă? Cristelnița mă-tii de ticălos! (Mă iertați, doamnelor!!) Ha! Ce zici, bă? Da barba ta la ce servește? Dă-o-ncoa, să te învăț io... Am auzit că te-nsori cu maica Filofteia. Bravo!... Ia-o, ascultă-mă pe mine... S-a cam beșondrit, dar e fată bună... Personal am apreciat-o foarte mult... A fost caritabilă cu boierii, dar nici pe golani nu-i năpăstuaia când erau bine făcuți... Am ajutat-o cu parale să-și plătească tratamentul... Ho, că nu-ți cer banii napoi, nătărăule... Suntem chit, am avut noi grijă... ia seama la profilaxie, țap bătrân!

Convorbirea, în care dintr-un sentiment de pudoare care ca autor mă caracterizează am atenuat expresiile, convorbirea continua pe același ton, într-un ritm din ce în ce mai repezit, cu tot mai energice invective și accente. De la capătul celălalt al firului, o voce

¹ Căci am impresia că nu ești în apele dumitale azi (fr.).

spartă dădea replici viguroase și triviale, care-i ațâtau verva lui Adam, îl însuflețeau până la bucurie, îi inspirau riposte ingenioase, inedite, ce culminau în simple înjurături și huiduieli prelungite, ca talazurile ce se sparg și se aștern pe stânci. Adversarii cătau, care de care, să închidă telefonul înaintea celui lalt, dar numai pe câte o expresie mai fericită sau pe câte un urlat emis mai cu dibăcie. Partenerul nevăzut, pe care Adam îl botezase Popa-Iapă, fusese caterisit pentru fărădelegi și moravuri urâte. Duelul telefonic cu Gună era și pentru el un excitant, un derivativ la monotoniile singurătății. Aplecat calm peste pâlnia sonoră, pândea o clipă de oboseală, când Gună, răgușit, se va opri să răsufle, ca să-i trântască un răspuns buimăcitor pregătit din vreme și să închidă discuția pe o biruintă.

– Huo-huo-huideo-ho! vocifera ritmic, ca scos din minți, Gună, când deodată năvăli în odaie Iada, în *peignoir* roșu, cu părul răvășit.

– Ce zbieri așa, Adame, fire-ai al dracului de șantajist! Scoli mahalaua, adică cartieru'. Ai înnebunit?

Gună se opri surprins, tresări, vru să mai spună ceva, dar, prinzându-i ezitarea, Popa-Iapă, de la capătul celălalt al firului, îi închisese în nas telefonul cu vreo închinare mai reușită, așa că nu mai avu alt de făcut decât să așeze receptorul la loc și, cu o supremă efortare de autostăpânire, să se adreseze plin de demnitate soției sale:

– *De la tenue, madame, s'il vous plaît!*¹... Nu sunteți singură.

Dar cei mai apropiați auziră în completare și o energică invocare a dumnezeirii, intercalată în replică și scrâșnită printe dinți, cu barbișonul dus la gură: confidențial, nu pentru vecini, numai pentru Iada.

Râsetul, printre cei de față, degenerase în spasm; cineva se simți rău.

– Domnilor, domnilor, *il y a une vierge parmi nous!*²

– Imposibil, absurd!

– E de necrezut!

– *Parole d'honneur!*

– Afară! Rușine!

Ca și cum văzuseră și auziseră destul, șacalii și leoparzii se ridicară deodată cu toții, să plece.

¹ Puțină ținută, doamnă, v-aș ruga! (fr.).

² E o fecioară printre noi! (fr.).

Lui Lucu i se încălesc gândurile. Nu mai știe prin ce împrejurare s-a regăsit singur într-o oglindă dintr-o vastă și feerică încăpere de marmură și porțelan, luminată *a giorno*, imaculată ca o vestală. Urechile îi sunt pline de susurul etern al dezghețurilor polare. Dar chipul lui nu-i place: e verde la față. Lângă el, aplecat deasupra unui lavabou uriaș, Androne, livid și asudat, icnește amar-nic, cu horcăieli de agonie. Plastronul său scrobbit se umflă ca o cocoșă, își tot potrivește fluturele de mătăasă neagră de la gâtul lui costeliv și noduros ca o gălcă și se clatină pe escarpenii lui subțiri, peste o băltoacă nevăzută. Pe lângă el, ațintit și calm ca de obicei, se aține Fane, ca un temnicer, îl sprijină – nu cumva să cadă –, îi moaie batiste la robinet, i le aplică rând pe rând pe frunte, îl mută de la un lavabou la altul.

– Cum te simți, șefule?

Și Androne se întoarce spre el cu gura strâmbă. Sughite și spumegă. Două firicele albe și elastice i se întind și se destind la colțurile buzelor lui mereu roșii. Vrea să spună ceva, dar limba lui îngreunată nu-i dă ascultare, împingând anevoie cuvintele ca pe niște dumaticaturi cleioase.

– Rabordu, clefăi el, să vă dau rabordu... (În strădania lui de a vorbi deslușit, întărea consoanele cuvintelor.)

Cu o mișcare bruscă, neașteptat de vioaie, Androne, ca un cocoș moleșit dar care mai bate din aripi, își aruncă brațele amândouă pe după gâtul lui Silion și al lui Chiriac. Făcu un fel de pas de dans pe lepezile colilii și, sigur acum pe echilibrul său, își lăsă capul să-i atârne într-o meditație grea. Câte un sughit îi zgâlțâia întreg trupul astfel suspendat. Fane și Lucu așteptau, ca în preajma unui logos testamentar sau a unei revelații.

– Să vedeți, începu el, și-și drese cu străduință glasul. Un zgâlțâit dureros îl zguduă până în temelii. Se uita la ei cu o privire confidențială, încărcată de subînțelesuri: M-a înghis gu el în zalonașul durgesc... Gună în berzoană... ne-a adus oala cu zarmale... pe o măzuză... mare zmecher!

Expunerea lui continuă printre zgâlțâieli și suspine:

– A trebuit ză mănâng zarmale... voarde mulde zarmale... gam un hârdău.. greg gă așa l-am gugerid... ha-ha! E un om șarmant... gu doade gă bādăran... *charmant ce militaire!*

În clipa asta păru că descoperă cu mirare pe Lucu, se uită nedumerit, căutând să-l confrunte în amintire cu vreo figură cunoscută, apoi întoarse capul spre Fane și, arătându-l pe împricinat cu

mâna care i se bălăbănea peste gâtul lui, întrebă:

– Dar mudra azda... gui abardzine?

– Băiat bun, patroane: unul din colaboratorii dumitale cei mai de talent. Nici o grijă! (Îi vorbea ca unui surd, în urechi.)

Androne moțâi între capetele lor, în semn că a înțeles.

– Ză-i mărești leafa... ai auzid?

– S-a făcut, șefule!

– Nu zbiera, de rog; mă doare gabu!

– Dă-i drumu', șefule, ard de nerăbdare! îl îndemnă Fane mai domol.

În jurul lor, susurul fântânilor polare se înțețea cu vuiet la răstimpuri. Câte un musafir întârziat trecea pe lângă ei împleticit și potrivindu-și veșmintele.

– Și am băud... gu nemiluida... voarde mulde bahare... nu le-am numărat... Gună a zbuz... nu ne dăm drumu' bănă nu ne înzelegem... ați brigebud?

– Și v-ați înțeles? întrebă Silion cu naivitate.

– Se înseledze că ne-am înzeles... răspunse cu un fel de indignare Androne; la îngebud zbunea gă n-are vonduri... hm... nu-ji gunoajde bugedu... gabar n-a'e... i-am arădad la ge gabidol zând bani dizbonibili. Dar zigea gă-i drebuie bendru mineri... minerii ger zbor de zalariu... I-am zis: „Lază-i be mineri... ge vagi gu noi?... e o ogazie unigă... am și hodărâre judegătorească...” Mi-a zpuz că face ceva pe hodărârea judegătorească. „Na! Mai bea! Na! Mai mănângă!” I-am spus: „dumneada fagi gum vrei! Eșdi minizdru... dar gu o «locma» ga azda nu de mai îndâlnești...” ji m-am ridicat să bleg: ușa înguiadă! Adungi a dad gu bumnu' în mază și a răgnid: „La dragu gu minerii... am ză le dau bani la anu!” I-am zis: „*Ecce homo!* Ești un bărbad de zdad... mână de vier...” Și îi dă zor: „Na! Mai bea!... Na! Mai mănângă!...” M-a omorâd!

Tot spânzurat între ei doi, Androne se lăsă jos, îndoinđ genunchii. Fane și Lucu îi petrecură câte un braț pe după mijloc.

– Țin-te bine, șefule!

– Nu vage nimig... are ză dreagă... dar benru gingizeci de milioane.. vage!

...Afară ninge. Zăpada s-a așternut de o palmă, aerul e aprig și înviorător. Lucu își umflă plămâni. Fulgi mari și deși flutură perdelele de tăcere peste feeria înaltelor lampadare ce fac de strajă până-n depărtările bulevardului luminat. Dar trotuarul se afundă sub pași, ca o scândură pe apă, se ridică și se lasă de la un capăt la

altul, legănat ca pe o pârghie nevăzută. Lucu își caută un punct de sprijin.

– N-ai nici o grijă, sunt aici.

E glasul lui Kiriazzy! Dar se simte apucat de braț de o mânăuță rahitică. Cineva se vârase între ei.

– Bună seara, Lucule; bună seara, Kiriazzy!

Era junele pipernicit, cu privirile încrucișate și cu vocea de scapet enervat. Recunosc pe victima lui Adam din seara aceea, victima exercițiului de supleță. Se lipise de el cu o mișcare de tandreță și răsfăț. Diaconu. Iacob Diaconu. Îl mai cunoscuse cândva. Porni cu el prin ninsoare, ca un câine cu o tinichea în coadă, braț la braț cu trecutul lui cu tot, așa cum îl cam știa, așa cum îl auzea, vrând-nevrând, acum încă o dată. Da, își părăsise târgușorul de baștină din nordul moldovenesc, împins de voință și curiozitate. Nimeni nu era mai ospitalier cu tinerii plini de ambiție, cu necunoscuții care debarcau pe peronul Gării de Nord fără scrisori de recomandatie decât Adam. Nici Sillion, nici Kiriazzy nu erau prieteni cu noul-venit. Dar îl știau sfios dincolo de orice margini, de aceea îi uimira îndrăzneala și familiaritatea pe care și le îngăduise acum.

– Ce mai puneți la cale, conspiratorilor, ariviștilor? le zise cu un subit entuziasm, împingându-i înaintea de coate, ca un mânz pus la ham întâia oară. Și tu, Kiriazzy, cum stai cu damele? Te mai țin puterile?

Kiriazzy îl măsură din mers cu privirea lui rece, pe care celălalt o înfruntă cu ochii lui pieziși și sticloși, cu întreaga lui figură scâlciată și aprinsă și cu râsul lui schimonosit, care duhnea a alcool. Kiriazzy se opri lângă un felinar, care îi punea în evidență și profilul de proconsul, și statura lui impunătoare.

– Ascultă, tipule, îi zise dezmiertându-și un barbișon imaginar și imitând fără să vrea vorbirea lui Adam, astă-seară poți să-ți permiți orice... poți chiar să mă și tutuiești, fiindcă am în vedere că ești beat. Dar mâine te potfesc să schimbi vorba, că altminteri te sictiresc!

Se întoarse către Lucu și îi întinse mâna.

– Îmi pare rău, dar trebuie să te părăsesc: ipochimenul ăsta e teribil de anmerdant.

Și se depărtă. Lucu stătu locului, așteptând și plecarea nepoftitului.

– Te conduc până acasă, îi propuse acesta; am atâtea să-ți

spun... Și, într-un elan sentimental, i se agăță mai tare de braț. Lucu se degajă și grăbi pasul. Nu fugi de mine, sunt așa de singur... Doream de mult să mă apropii de tine să-ți vorbesc. Și tu ești singur, știu. Mă numesc Iacob Diaconu...

Se ținea după Lucu împleticindu-se și stârnind zăpada proaspătă. Din când în când izbutea să-l apuce de braț, dar Lucu scăpa dintr-o smucitură, și pașii lui mari îl sileau pe celălalt să alerge.

La fiecare răspântie, Lucu încercase să se dezbrace de acest însoțitor inoportun, care-și dezvăluia secretele de familie numai pentru că cinicul de Stolz îl numise chiar în acea seară „intelectual semit“, tocmai într-un moment în care sensibilitatea alcoolizată a lui Iacob Diaconu îndura mai anevoie nedreptățile.

Sillion nu-l mai urmărea. Nu numai pentru că nu-l interesa povestea, dar tocmai cotiseră pe strada suitoare care ducea la locuința sa. Iar ceea ce zărea de la un timp în depărtare i se părea atât de ciudat, încât toată atenția lui era atrasă înspre acel punct, de la care nici un cuvânt de-al lui Diaconu, oricât ar fi fost de năzdrăvan, nu l-ar fi putut abate. Mai întâi crezu că locuința lui de pe deal luase foc. Ferestrele ei străluceau de o lumină pală, ce se întetea la fiecă pas. Dar poate că erau alte ferestre, ale altei locuințe. Se opri să le deosebească. Privi îndelung. Nu mai încăpea îndoială. Numai casa lui se ridica pe cucuiul acela, dominând toată valea cu Schitul Maicilor și mahalaua de dincolo de râpă. Erau negreșit ferestrele lui și erau de-a binelea luminate. Dar nu se arătau nici vâlvătăi, nici vibrații, nici fum. O lumină statornică, liniștită, înghețată, venind dinlăuntrul locuinței. Inima lui, care bătuse mai tare, se potoli. Nu putea fi vorba de un incendiu. Cineva îi intrase în casă. Hoții. Hoții însă nu aprind lumina electrică. Totuși, la ceasul acela, nimeni, nici chiar Brândușa, nu putea fi prin odăi. Îi dădu prin gând că numai Trude Resch, cu îndrăzneala ei cutezătoare, s-a folosit de lipsa lui, i-a luat-o înainte ieșind de la Gună și i-a pătruns în casă. Vrea să-i facă o surpriză. Îl așteaptă, sau vrea numai să retrăiască singură întâmplări pe care nu se hotărăște să le uite, să le retrăiască între zidurile și lucrurile de demult. De câte lucruri nu e în stare în romantismul ei nerușinat! Toată seara s-a uitat la el cu o privire grea, posesivă și provocatoare. Dar cum de i-a pătruns în casă fără cheie? S-o fi dus acasă la Brândușa, o fi trezit-o din somn, i-o fi dat bani și a convins-o. Nici un cerber din lume nu rezistă fanteziilor și mijloacelor de ispitire ale Trudei Resch. Fără îndoială că în clipa

asta e întinsă pe divanul din hol, cu gleznela și genunchii ei goi în plină iarnă. O vede cum și le privește încântată, cum fumează îndelung și se uită în jurul ei și caută să ghicească. Îi e de-ajuns un amănunt, cât de mic, ca să afle ce legături mai are Lucu în clipa de față. Pândește ca un păianjen gata să alunece până la el, să-l învăluie, să-l golească de vlagă și să dispară poate. Trude știe să se mulțumească și cu puțin, și cu mult, după împrejurări. Și pentru că e cea mai împăciuitoare dintre femei, izbutește să fie și cea mai inoportună. Silion se opri din nou. E gata să se întoarcă, să rățăcească prin iarnă, să aștepte până se vor stinge ferestrele, semn că Trude va fi plecat. Apoi, împins de curiozitate, înaintează iarăși, cu Diaconu agățat de brațul lui, ca un copil găsit. Au ajuns la portița de fier. În zăpada proaspătă – urme de pași de femeie. Diaconu cercetă cu o uimire naivă zidul masiv și înalt.

– Locuiești aici?

Silion șovăi. Dar chipul amărât și dujos al lui Diaconu și gândul că-l va mai purta după el cine știe pe câte străzi i se păru o caznă de nesuferit. Mai bine o lămurire aspră cu Trude. Și îi întinse mâna cu hotărâre.

– Noapte bună, domnule Diaconu! Îți mulțumesc. Du-te la culcare!

Dar Diaconu i-o prinse ca pe o pradă între amândouă mâinile lui micuțe și aspre.

– Nu pleca, imploră el, mai rămâi nițel cu mine! Numai o clipă.

– Nu se poate, mi-e somn. Măine am treabă.

– Ia-mă la tine, îl imploră Diaconu. Am să stau toată noaptea într-un fotoliu. N-am să te supăr.

– Ba ai să mă superi. Nu primesc pe nimeni în casa mea. Nu sunt ospitalier.

Cu o mișcare neașteptată, Diaconu i se agăță cu amândouă mâinile de reverurile hainei. Fața i se schimonosi mai tare. Buzele îi tremurau.

– Nu mă lăsa! N-am unde dormi în noaptea asta.

– Te privește! Du-te la hotel!

Înțepenindu-se pe picioare, Lucu se căută în buzunar, scoase o bancnotă și i-o întinse lui Diaconu, care-l ținea mereu de reverul hainei.

– Poftim!

– Lasă-mă să mă culc aici sub poartă, stăruie Diaconu, refuzând

banii.

Încet, pe tăcute, Silion îi desfăcu pe rând pumnii plâpânzi, apăsând pe intervalele dintre degetele încleștate pe haină.

– N-ai decât!

Diaconu se prăbuși în genunchi, scuturat de un plâns cu sughituri, apoi se întinse pe trotuar, de-a curmezișul intrării.

– Treci peste mine, dacă te rabdă inima.

Lucu îl măsură cu ură și dezgust. L-ar fi izgonit cu lovituri de picior, dacă gândul că va trebui să se atingă de acel trup mititel nu l-ar fi umplut de un amestec de groază și de silă. Se aplecă repede și descuie poarta, apoi trecu peste el cu un pas uriaș, aproape un salt, ferindu-se, nu cumva să-l calce, ca pe un excrement zvârcolit care ar fi prins viață. O dată ajuns dincolo de prag, trânti poarta și trase zăvorul cu o grabă înfricoșată. Răsufală. În lumina felinarului, fulgi mari, luminați, cădeau în tăcere.

CAPITOLUL 14

... În vestibul dădu peste o damigeană pântecoasă, se poticni pe întunec de coșuri mari de răchită, cusute la gură cu pânză de sac, și se repezi în hol cu un strigăt de bucurie:

– *Maman!*

Aretie Sillion se arată în pragul camerei din fund. Purta cu eleganță străvechea ei pufoaică de mătăasă – halat veștejit și ros de vreme, ca o potecă de frunze putrezite de toamnă: darul de nuntă al răposatului Gabriel. Înaintară unul spre celălalt, se îmbrățișară cu emoție. Niciodată nu mai fuseseră despărțiți atâta vreme. Se priviră îndelung. Nimic nu-l mișca mai mult pe Lucu decât acel chip sfielnic de fată pe care-l străvedea, ca într-un filigran, prin trăsăturile expresive și în privirile ușor întristate ale mamei sale. Era ca și cum ar fi auzit o melodie nostalgică și depărtată, cântată cu stânga la pian, când acompaniamentul trece la mâna dreaptă. Arăta palidă și obosită.

– Cum a fost drumul, *maman*? Nu cumva ești bolnavă?

Aretie îl liniști cu un surâs. Nu. Nu a fost bolnavă. E bătrânețea și alt nimic. Lucu uită mereu că are o mamă bătrână.

– Ești minunată, *maman*. Nu-ți dă nimeni vârsta. Sunt ca un frate mai mare pe lângă tine.

– Ba chiar ca un tată! De ce nu spui tot?

Lucu nu luă în seamă întreruperea.

– Spune, *maman*, ai venit de mult?! Trebuie să-ți fie foame.

Ți-a fost urât singură, desigur.

Încă o dată, cu același surâs placid pe care-l opunea veșnic împrejurărilor, Aretie își liniști fiul. Da, au trecut vreo cinci ore de când sosise, dar și-a folosit bine timpul. A făcut un duș, s-a îmbrăcat mai comod, a mâncat ceva, dar nu de la frigider, ci din proviziile aduse de ea de la țară. A luat apoi din bibliotecă o carte de Somerset Maugham, niște nuvele „adorabile“, și era gata să aștească, dar i-a auzit glasul. Iar acum e rândul ei, al Aretiei, să întrebe. Își dă seama că are foarte puțin de întrebat, cu toate că el are multe de povestit. Foarte multe lucruri, și încurcate.

– Să lăsăm pe mâine, *maman*, e târziu... am să mă spovedesc mâine. Sper să fim multă vreme împreună de rândul ăsta, adăugă Lucu, însoțind-o în salonaș.

Se opriră lângă o masă rotundă de tisă, dar rămaseră în picioare.

– Să fie însă o spovedanie, și nu o pledoarie, insinuă cu același zâmbet Aretie.

– Las'pe mine, *maman*. Nici nu știi ce bine mă simt de când ai venit. Am să dorm ca într-un cărucior sau ca într-un leagăn. N-am să mai visez urât la noapte.

Aretie îl privi cu înțeleș.

– N-ai să mai iei femeile în serios, *mon fils*. Dar nici n-ai să-ți mai bați joc de ele.

– N-ai ghicit, *maman*. Nu mi-am bătut joc de nimeni pe lume. Niciodată.

Părea convins de ceea ce spune. Aretie clătină din cap:

– Sunt aliată cu tine, nu cu ele. Am să te ajut.

Ridicase o mână, cu palma întinsă în aer, ca o paletă care oprea din calea lor, abătându-le, desfășurările fatalității.

– *T'en fais pas!*¹ Am venit! Noapte bună, bietul meu copil.

Și Aretie se retrase spre camera din fund, hărăzită ei când venea de la vie.

A doua zi, lua masa împreună la „Esplanade“. Lucu era mândru de mama sa, de aceea o condusese în localul în care-l cunoștea mai toată lumea. Prinseseră boxa din vitrină, cu vederea înspre grădina Episcopiei și piața care, prin două străzi laterale, o lua în brațe. Lucu băgase de seamă că tot timpul Aretie atrăgea privirile curioase și admirative ale trecătorilor. Vedea, poate, în tinerețea tar-

¹ Nu-ți face sânge rău! (fr.)

divă a mamei sale o făgăduială a destinului și pentru urmașii ei. Oberhelnerul Niculaie îi servea tăcut și respectuos. Nici o clipă nu încercase să înjghebe un crâmpel de conversație.

– *Maman*, știi că ai succes?

Aretie se roși.

– Și nu numai bărbații se uită cu admirație la tine, ceea ce n-ar fi mare lucru. Dar și femeile întorc după tine capul, să te mai măsoare o dată, și asta spune mult.

– E pentru că sunt demodată și bătrână. O biată provincială.

Lucu se uită la ea. În părul ei des, strâns sub o pălărie ușoară de fetru, firele albe dispăreau într-o luminoasă pudrerie solară.

– Câți ani ai, *maman*?

– Cincizeci și patru, *hélas*!

– Ai semnat pactul cu diavolul, într-un miez de noapte...

– Ah, de s-ar putea una ca asta!

– La cincizeci și patru de ani am să arăt ca un arac înnegrit și putred.

Spre uimirea lui, doamna Sillion nu protestă, nici nu-i adresează complimente.

– *Mon cher fils*, îi zise, cu viața pe care o duci, n-ar fi de mirare.

– Ce știi tu de viața pe care o duc, *maman*?

– Crezi oare că-i atât de greu de ghicit?

Privirile li se întâlneau ca pentru a se înfrunta. Dar amândoi izbucniră într-un râs prietenesc și cuminte.

– Și pe urmă, continuă Lucu, eu nu cred în virtuțile conservative ale castității... Nici chiar când am sub ochi o pildă vie cum ești tu, *maman*; tinerețea ta miraculoasă o datorești castității.

– Firește că nu, întări cu un zâmbet în doi peri Aretie, câte un mic păcat ici și colo...

– E un stimulent, completă Lucu; de unde o știi, *maman*?

Aretie își lăsă pleoapele în jos, cu un aer mironos:

– Îmi închipui.

Peste masă, Lucu își puse mâna lui încăpătoare peste mâna de ctitorită a mamei sale:

– Te lauzi, Aretie, sau îți place să te ponegrești.

– Copiii își închipuie că mamele lor au fost niște sfinte. Dar bagă de seamă, râse Aretie, în privința asta n-am declarat nimic.

– Cât despre păcatele mele mari sau mici, reluă Lucu stăpânit de demonul mărturisirilor, ce sunt eu de vină că voi femeile luați

veșnic amorul în serios?

– Poate că ești de vină, oftă Aretie; nu totdeauna știm unde începe răspunderea noastră.

– Dacă e așa, răspunderea e numai a ta, *maman*! Ochii ei verzui și oblici se făcură rotunzi și mari.

– Răspunderea mea?

Degetul lui Lucu o punctă acuzator, de la distanță:

– Farmecul tău, *maman*.

– Farmecul meu?

– Se transmite, pare-se, din mamă-n fiu.

Un suspin de comică deznădejde:

– Nu m-am așteptat ca fiul meu să devină un încrezut. *Un fat*, preciză ea și mai spuse: dublat de un cinic.

– Simplă poză, mamă scumpă, se apără Lucu, altminteri ar trebui să-mi iau lumea în cap.

Toate acestea n-aveau decât un singur înțeles: Lucu vrea să se destăinuiească, dar nu știe cum să înceapă. Are să înceapă ea.

– Nu vreau să mă amestec în viața ta, Luc, dar cu vârsta devin curioasă ca babele. Ce-ai făcut cu Laura?

– Mă străduiesc să o vindec. Atât deocamdată.

– O iubești?

– E singura femeie pentru care mi-aș da viața.

– Hm! Cine dă prea mult vrea să răscumpere ceva... Sau să se răscumpere. E un păcat dedesubt!

– Niciodată n-am să mă despart de Laura. Ce s-ar face ea fără mine?

Vorbise pe două tonuri diferite, așa cum li se întâmplă unora când spun o minciună. Dar adevărata pricină stă în efortul făcut de a nu fi solemn și melodramatic, lucru de care Aretie nu-și dădu seama. Gândul ei se întorcea mereu la ultima scrisoare a lui Lucu și care o înspăimântase: „mă paște sărăcia și boala și, până la urmă, azilul de noapte“. Îl întrebă:

– Cine a fost doamna de astă-noapte, Lucu?

– Ce doamnă?

– La telefon, astă-noapte, stăruia Aretie; am decroșat mașinal receptorul când a sunat. Eram buimacă de somn. Te-am auzit vorbind cu o doamnă care nu putea fi Laura. Mi s-a părut cam exaltată. Nu fi îngrijorat, n-am fost indiscretă. Am închis numaidecât și am adormit din nou.

Un suspin de ușurare.

– Bine ai făcut, *maman*; ai fi auzit niște „propouri“ nu tocmai ortodoxe.

– Nu căuta să mă amăgești, Luc; tonul doamnei era mai curând patetic, aproape tragic, nu părea deloc pusă pe glume. O victimă, nu o parteneră.

– Aici e miezul conflictului, *chère maman*; femeilor nu le place să le consideri parteneri. Preferă să fie călăi sau victime. Își asigură astfel stăpânirea lor asupra noastră.

– Dacă este așa, atunci tu ești o femeie, Luc, nu un bărbat: călăul celei de astă-noapte și victima celei de totdeauna. Pierdut, în orice caz.

– Cu alte cuvinte, interpretează Lucu, sunt victima Laurei!

– Ești victima lipsei tale de voință, *mon enfant*; nu știi ce vrei!

De câte ori ataca, glasul Aretiei se făcea mai duos și mai blând.

– Ce lucru vulgar e voința, *ne trouves-tu pas, maman?*¹ Bun pentru ariviștii de toate categoriile. Un paner plin cu raci care se zbat să răzbească la suprafață e numai voință. (Lucu făcu un gest de dispreț.) Nu-i de mine. Prefer să aștept. Eu cred că totul vine de la sine, când ești bine plasat.

– Trece viața, Luc! îl avertiză Aretie.

– Timpul dezleagă și jurămintele și situațiile, răspuse Lucu, sentențios. Și întrebarea care pândea în conștiința lui izbucni deodată: Crezi oare că Laura și Ana mă vor iubi la infinit?

– Nu cunoști femeile, Luc! În tot cazul, n-ai voie să le minți la infinit.

Tăcură. Niculaie se apropie și le aduse umede felii de portocale tăiate rotund și în care praful de zahăr se absoarbe îndată, ca picăturile de ploaie într-un pământ flămând.

– Spune-mi, mamă, la ce te gândești?

– Poate că ar fi bine să facem o pauză, zise Aretie, răsfațându-și privirea pe suprafața înșoritelor și suculentelor roto-coale.

Cu două degete mate și lungi duce o țigaretă la gură și așteaptă foc. Ușor încrunțată, părea că se străduiește să-și adune gândurile. Umbra ce i se adâncea între sprâncenele subțiri, vădind și mai mult frumusețea trăsăturilor, vorbea de la sine de suferinți nedesluite și șterse de trecerea anilor, suportabile, dar fără vindecare.

¹ Nu ești de aceeași părere, mamă? (fr.)

Pentru Lucu momentul devenea solemn. Aștepta de la el o deslușire pe care o căuta de mult, ca pe o cheie părăsită în praful unei firide, o deslușire, în sfârșit, despre sine însuși. Bănuiala că dezbinarea din sufletul său se obârșește din cine știe ce faptă întâmplată în trecutul părinților îl hărțuie din nou și-i dă speranțe neîngăduite. Ar fi preferat totuși, pentru ceasul destăinuirilor care i-aduc vindecarea, o mai desăvârșită singurătate cu maică-sa decât această izolare precară în boxa de catifea din furnicarul unui restaurant de lux. Dar după ce Niculaie veni încă o dată și aduse în două filtre de lut ars licoarea grea și neagră a cărei aromă străbate până la izvorul gândurilor, agerindu-le, Lucu luă iarăși mâna Aretiei într-ale sale și o îndemnă:

– Haide, mamă, te rog, spune-mi tot, spune-mi tot.

Iar Aretie, care știe că în clipele grave fiul ei nu-i mai spune „*maman*“, ci numai „*mamă*“, îi dădu ascultare și îi povesti tot.

– Nu-mi place că te eschivezi, începu ea; mă faci să vorbesc eu în loc să vorbești tu. Vrei să câștigi timp. Fie!

Și romanul Aretiei se desfășură pe acest suspin.

*

... Lucu nu află decât ceea ce bănuise de mult: că vina o purta în mare măsură bunică-sa, coana Petruța, mama lui Gavril. Rea și pizmătareță, întruchipare desăvârșită a soacrei infernale, coana Petruța era geloasă pe frumusețea unei nurori peste care dăduse norocul să fie aleasa nemaipomenitului ei fiu, un copil excepțional, un băiat cu dare-de-mână, viitor deputat și ministru, o minune a neamului, iar în ceea ce o privește pe Aretie, o plească. Și de vreme ce nu putuse să împiedice căsătoria, că bietul Gaby, îmbrobodit cum era, amenințase să-și zboare creierii dacă nu se însoară cu fata sărăntoacă – numai ifose și pretenții – Petruța și-a propus să vegheze asupra soartei lui. Să stea pe lângă el. Măcar atât. Și ea, mândra Petruța, temută ca un tăiș, semeată cu oamenii – că înalta ei statură îi îngăduia să privească lumea de sus – se făcea mângâioasă ca o pisică și tremurător de sfielnică, dacă se apropia de vreunul din fiii ei. Înfașurarea ei de bătrână falnică și miloasă, cu zâmbetul moale și roșu încă, cu părul strâns deasupra urechilor mici, ca un coif de imaculat argint, cu obrazul întins și trandafiriu, din care ochii se așteptau cu două puncte intense de scrobeală albastră, cum au copiii în ilustrațiile din *Jugend* – aspectul acesta de stareță războinică și

cuminte, al cărei glăs legendar conținea rafale de clopote scufundate – îi înlesnea și mai mult mironoselile ei siropoase și blajine. Părea că spune: iată cât sunt de blândă și roabă ție tocmai eu, care, dacă mi-ar abate, te-aș putea tăvăli și călca în picioare, prin simplul drept de forță și de statură. Era de ajuns, spunea Aretie, să o auzi cum rostete cuvintele „Gaby, măicuță“, cu care își începea neschimbabil insinuările, ca să-ți dai seama de prefăcătoria de care o maternitate tiranică și perversă e în stare. Chiar în timpul logodnei, acel timp pe care, în așteptare, toate soacrele îl respectă înăbușindu-și fulgerele în poșetă, Aretie a avut de suferit de pe urma necurmatului ei amestec, totdeauna mieros și împănat de suspine, în viața lor neînceptută încă. Era o meșteră a cuvintelor în doi peri, stăpânindu-le cum stăpânesc unii slujbași referatul, și unii diplomați raportul confidențial, așa încât Aretie nu mai știa cum să le mai ia și să le facă față.

Cât despre Gavril, el părea că nu bagă de seamă nimic. Dar privirea lui de câine bătut, speriată și rugătoare, îl arăta cât se simțea de hărțuit. În orice clipă vicleniile piezișe ale Petruței puteau să se preschimbe în mânie fățișă. Iar răbdarea îngerească a logodnicei sale avea o margine și ea.

De patru ori pe săptămână, la prânz, o ducea pe Aretie să ia masa în sânul viitoarei ei familii. Venea de o lua cu marea lor trăsură de casă, sclivisită și înaltă pe roate – numai lac, velur și cauciuc – și trasă de cai albi împărătești, iar pe capră cu un vizitiu în joben și livrea și gătit ca un ambasador într-o seară de recepție. Totdeauna, la venire, îndrăgostitul Gaby i-aducea Aretiei un buchet de flori comandate la București, cu care ea pogora pe peronul arătoasei locuințe a Silionilor. Astfel își plimba Aretie zilnicul tribut de orhidee la masa Petruței, printre mătuși și alte rubedenii, apoi, după un repaos obligator pe divanul din salon, la promenada orașului, înainte de a fi petrecută, în același echipaj, înapoi în casa încăpătoare și dărăpănată în care se mai adăposteau ai săi.

Într-o zi, pe când în trap solemn se apropiau de locuința lui, Gavril prinse a da semne de neastâmpăr. Își dregea glasul, tușea, își mușca buzele, își frământa mâinile. Părea că are ceva de spus și nu îndrăznește.

– Vreau să te rog ceva, începu el, într-un sfârșit, dar mă tem să nu mi-o iei în nume de rău... Aș dori...

Se opri și înghiți în sec. Aretie îl asculta, ascunzându-și uimirea. Nu înțelegea nimic. Gavril se răsuca în perne. Nu-și mai

găsea loc. Zâmbea silit și încurcat.

– Dar ce se întâmplă? întrebă Aretie, mai mult curiosă decât speriată.

Echipajul încetini, intră în curte pe sub porțile deschise și se opri la scară.

– Te rog, lasă florile în trăsură, băigui Gavril, înghițindu-și cuvintele, am să-ți iau altele mult mai frumoase.

– Dar sunt minunate, protestă Aretie, mie îmi plac foarte mult.

– Lasă-le, te rog, am să-ți explic, insistă Gavril înfrigurat. Și repetă: am să-ți iau altele, mai frumoase.

Aretie înalță din umeri, nu fără dispreț:

– E absurd, zise ea, dar fiindcă vrei tu...

Și cu aere de regină ofensată, fără să ia mâna întinsă a lui Gavril, care o aștepta palid și crispat, pogori.

– Nu te supăra, îi șopti el pe când urcau treptele de piatră ale scării, dar nu vreau să le mai vadă mama... nu știu ce are, e geloasă... Știi tu cum sunt mamele... Altă dată ar fi mai bine să lași florile acasă.

Aretie se opri și-l măsură cu privirea. Ca să nu se încrunte, își ridicase sprâncenele.

– Dar să te ții de cuvânt, îi zise, să-mi cumperi altele: mai multe și mai frumoase. Numai așa ai să ștergi impresia pe care mi-ai făcut-o.

Și, fără să-i dea timp să mai răspundă, se întoarse cu repeziune și intră în casă.

Nenorocul în ziua aceea se ținu scai de Gaby. La sfârșitul ospățului, tocmai când încordarea spiritelor se mai potolise, răsună prelung soneria de la poartă. Ce să fie oare? Servitoarea se ivi în prag cu un buchet în mână. Vorbi către coana Petruța, care trona la capul mesei:

– A venit vizitiul și a adus florile astea... spune că domnișoara le-a uitat în trăsură.

Mai trecu o vreme. Aretie aștepta mereu ca Gavril să-și vie în fire. Credea că îndelunga lui criză de lașitate filială va avea un sfârșit. Când însă își dădu seama că florile ei sunt sortite să rămână veșnic în pernele trăsurii, îi spuse cât putu mai blând:

– Te rog să mă scutești de aceste daruri simbolice: e păcat de bani.

De-abia acum Gaby se hotărî să schimbe ora buchetului: i-l trimise dimineața, mult înaintea prânzului.

Liniște un răstimp.

Dar într-o zi în care, ca de obicei, logodnicul venise să o ia la masă, Aretie găsi la poartă, în locul echipajului de lux, o banală trăsură de piață. Nu-l întrebă pe Gaby nimic și se feri să se uite la el, să nu-l silească să mintă. Gaby tăcu și el, iar pe drum îi vorbi de viitor, firește.

Data următoare, la fel: în loc de landou, un fiacru, în loc de vizitiu, un birjar. Ochii verzi ai Aretiei își împlântară fulgerele în cei albaștri, spălăciți ai lui Gavril și care căutau zadarnic o scăpare: întrebarea îi trăsnea din toate părțile.

– Ni s-a îmbolnăvit vizitiul, făcu el, cam sugrumat, l-am internat în spital: o hernie.

„Nu știe să mintă“, gândi Aretie. Totuși nu se aștepta la ceea ce avea să mai urmeze.

Drumul care ducea de-a dreptul la locuința Silionilor fiind barat, birjarul fu nevoit să facă iarăși un ocol. Trecând prin piața de fructe, un echipaj binecunoscut le tăie calea și pentru o clipă logodnicii se găsiră aproape față în față cu coana Petruța, foarte demnă și statuară în pernele nou-nouțe ale trăsुरii. Petruța întâmpină cordial și corect salutul nurorii sale, dar chipul i se luminează dând ochii cu fiul. Cu mâna lui înmănușată în alb, vizitiul sănătos tun se descoperi cu respect, închizând pe cap în cuprinsul jobenului său o cantitate de aer proaspăt. Trapul întins și avântat al cailor îi răpi într-un soi de triumf și i se păru Aretiei că sub potcoavele lor caldarâmul scotea scânteii. Se uită la Gaby. Gaby îngălbenise.

*

Astfel se apropiau ei de ziua nunții. Aretie o aștepta cu resemnare. Nici astăzi, după treizeci și patru de ani, nu-și dă seama dacă, măcar la început, l-a iubit sau nu pe Gavril. Poate că da. Era timid și drăgăstos, și mai ales devotat și bun. De o bunătate care te înduioșează. Femeile îl găseau bărbat frumos. Moștenise statura Petruței și chipul ei de Minervă germanică. Aretie se străduia să uite această asemănare. Pe atunci nu se socotea încă nenorocită. Au mai fost fete de neam, silite să se mărite cu bărbați dintr-altă lume decât a lor. Unele au nimerit bine, altele au dat peste bătăranii boccii, neîngrijiiți și brutali, sau peste bătrâni matofiți și vicioși. Gaby nu se categorisea nici cu unii, nici cu alții. Gaby merita să fie iubit, cu toate că e cap tăiat coana Petruța. Asta pune dragostea

Aretiei la grea încercare. Și pe urmă, logodna durează prea mult. Zi cu zi, ca într-o vâltoare, Aretie e târâtă în viața de familie a Silionilor. Tocmai ceea ce n-a vrut. Suferă. Nu se poate împăca, de pildă, cu felul lor de a vorbi. Silionii vorbesc totdeauna prea tare. Parcă au de-a face numai cu surzi. Le place să-și audă glasurile, se strigă unul pe altul, prin casă, ca de la o stână la alta: între baia din fund și terasa dinspre grădină, sau între mansardă și subsol. Încep să-și vorbească încă de la poartă, din stradă. Ca niște tragezieni de periferie, pun un fel de patos în tot ce rostesc, ceea ce nu înseamnă totuși că nu sunt veseli, prea veseli chiar, și nu izbucnesc în hohote de râs la tot pasul. Nu se iubesc cine știe cât, dar sunt fără de greș în păr la fiece prilej de solidaritate de clan: botezuri, logodne, nunți, înmormântări, parastase și toate felurile de aniversări de familie. Firesc a fost ca și nunta lui Gavril să dea loc unui chiolhan de care s-a dus vestea în tot județul și la care mîncăi și băutori faimoși s-au războit pe întrecute, făcând să dispară în burduhanele lor cu înfățișări diferite, movile și burdufuri de bucate și brânzeturi și conținutul unui număr respectabil de sticle și balerci de șampanie și vin.

...Orchestra de țigani intonase tradiționalul „zorile de dimineață“, iar prin ferestrele deschise năvălea o larmă asurzitoare de claxoane în uruit de motoare și roți, pe când turma îmbulzită a trăsurilor și automobilelor se perinda prin fața peronului plin de lumea care pleca. În sala ospățului, ultimii oaspeți aplaudau în picioare, soacra, cu nasul înroșit de plâns își ștergea lacrimile, iar Aretie, căreia nașa îi scosese voalul de mireasă, se lăsa sărutată ca niște moaște de noile ei rubedenii, iar la sfârșit, de părinții ei foarte mișcați, și în cele din urmă de sora ei mai mare, Marta, tăcută și întunecată în hainele ei de călugărie.

– De ce or fi plângând cu toții? se întreba Aretie, stingheră și înstrăinată până și de ai săi – poate că așa trebuie să fie, și fără plâns nu se poate... Era ușor amețită de șampanie, de muzică și ovații și parcă îi părea bine că nu are nimic de făcut, că a devenit o arătare feeric împopoțonată – toată seara s-a legănat pe un murmur de admirație – o arătare care zâmbeste și dă din cap, pe când valsurile și tangoul o poartă de colo până colo, ca pe un puf de păpădie printre oglinzi. Aburii aceștia ireali dar parfumați, care îi plutesc dinaintea ochilor, îi luau mințile și vederile, în jurul ei s-a încins o horă finală, în care s-au prins duindu-se nu numai femeile și bărbații, dar și mesele, scaunele și cele două bufete, zidurile, candelabrele și

arborii din grădină – ar dori să respire nițel aer curat, dar poate că pașii nu vor izbuti să o poarte, în rochiile ei de păpușă.

Pe urmă un fel de cortină de păslă a despărțit-o de zgomote și oameni. Dar nici acum n-are aer. O învăluie o mireasmă deasă de flori închise. Liniște grea. S-a apropiat anevoie de fereastră și a privit, printre draperii, ziua spălăcită de afară. Atunci și-a dat seama că se afla în camera lor de culcare. Ar rămâne așa, până ce zorile s-ar limpezi pe încetul, s-ar face lumină, s-ar trezi vrăbiile toate. Ca o rămășiță a necuratei nopți, frânturi dintr-un cântec târăgănat de beție se târau alene până aici: e un ultim careu hotărât să reziste până la ziuă. Auzea respirația lui Gavril pe aproape, o respirație căznită: e din pricina gulerului prea țepăn și îngust, sau poate prea multele cupe de șampanie sunt de vină... ținuta de gală nu-i priește și nici nu-l prinde, e prea voinic și zdravăn să poarte fracul. Îl vede prin geam: stă într-un fotoliu prea scund, genunchii îi sunt prea sus și se uită cu de-amănuntul prin încăpere, să vadă dacă nu lipsește ceva. Parcă se teme să se miște. S-ar apropia desigur de ea, dar nu cutează. E o priveștiște penibilă, atâta putere și atâta sfiiciune în același om. Aretie s-a întors și l-a privit în ochi. Nu vrea să pară nici victimă, nici mironosiță. El s-a ridicat, i-a pus mâinile pe umeri și i-a surâs.

– Te simți bine? a întrebat. Și fără să mai aștepte răspunsul: să scot florile, i-a propus, n-ai să poți dormi cu atâtea lalele și crini în odaie.

Aretie consimți cu un semn din cap.

– Trebuie să fii foarte obosită, i-a mai spus, culcă-te și dormi. Eu am să mă întind pe sofaua din salonaș. Sunt alături. Măine suni.

Aretie era uimită. Rostise tocmai cuvintele la care se aștepta mai puțin din partea lui. Un val de recunoștință o năpădi. Și cum el îi săruta mâinile și-i ura noapte bună:

– Nu pleca încă, îi zise, stai și cu mine puțin.

Se așezară pe o canapea îngustă, cu spatele la cămin. Se țineau de mână, fiecare cu gândurile lui. În fața lor sta patul baroc și alb, cu sculpturi în relief, numai lebede și îngerăși, cu spătarul înalt și îmbrăcat în romburi palide de atlas, cu imensa lui plapumă desfăcută, cu dantelele lui imaculate în revărsare rigidă până pe parchet. Privindu-l, Aretie se înfioră. Îi va fi frig, desigur, singură, în acele cearcefuri polare.

Atunci bătu cineva la ușă. Două bătăi pe care le-a mai auzit apoi ani de-a rândul, pe care le mai aude încă și astăzi: două bătăi

discrete, rare, dar pline de hotărârea unui gând viclean. Ei se alăturară mai strâns unul de altul, ca în așteptarea unui vrăjmaș. A fost clipa în care s-au simțit mai uniți ca niciodată în toată viața lor. Au tăcut. Bătăile s-au repetat.

Glasul coanei Petruța s-a auzit apoi, tremurător de blândețe și discreție:

– Gaby puiule, sunt io, măicuța ta... V-ați culcat?

Amândoi tresăriră. Glasul de afară reluă:

– Iartă-mă că deranjez taman acu. Dar trebuie să-ți spun negreșit ceva.

Aplecându-se la urechea Aretiei, Gavril șopti:

– Ce-o fi vrând?

Aretie pălise. Mâna îi tremura în mâna lui Gaby.

– Deschide-i, îl îndemna ea, tot în șoptă.

Se auziră iarăși cele două bătăi, apăstate, rare, cuprinzând parcă, în spațiul dintre ele, o hotărâre care trecea peste propria-i sfi-ală. Apoi, Petruța vorbi din nou, cu același tremolo de mioară răzgâiată și dulce:

– Vino, te rog io, măicuța ta, numai o clipă; Aretie n-o să se supere că te iau de lângă ea un minut.

– Du-te, îl îndemna încă o dată Aretie, la ureche.

Gaby se ridică în silă, îi sărută amândouă mâinile, să câștige timp, și se îndreptă, fără grabă, la ușă. Aretie se duse să încuie după el, de două ori. Rămase singură, în așteptare. Lumina lămpilor o supăra, timpul i se părea mai lung pe lumină. Stinse câteva din ele. Se plimbă în lung și-n lat prin încăpere. Din când în când se oprea. E prizonieră între patru pereți. E ceva nespus de ciudat: cum a ajuns aici? E o străină printre lucruri străine, pe un loc străin. De undeva tictacul ceasornicului umple tăcerea, măsurând un timp care nu e al ei. Aretie așteaptă. De ce trebuie să aștepte? Pe cine? Ridică din umeri și surăde. De s-ar putea regăsi într-altă parte, fără nimic din ce vede acum în jurul ei, poate acasă, poate în odaia ei de copil, dar nu, s-ar simți prea mică, i-ar fi teamă. Undeva unde să poată simți că trăiește. Să nu mai fie un manechin care se mișcă fără rost. Obosi deodată. O nesfârșită oboseală. Căzu încet într-un fotoliu. Unde sunt?

Auzi pași. O bătaie în ușă. Una singură, o poruncă. E Gavril, e Gaby. Cine e Gavril, cine e Gaby? Ce caută aci? Încearcă ivărul ușii. E la el acasă, trebuie să-i deschidă. Aretie se ridică.

Cu chipul tras și palid, cu fălcile încleștate și respirația opțită, Gavril o cerceta, fără un cuvânt. Stăteau în picioare, față în față, și

se priveau.

– Nu-mi spui nimic?

Cu glasul sugrumat, dar blând, Gavril o întrebă:

– De ce te sacrifici?

Aretie văzu în ochii lui o mare tristețe.

– Nu înțeleg! Îi răspunse.

– De ce nu-mi spui adevărul? Știi tot: nu e nevoie să mă cruți.

(Rostise aceste vorbe întretăiat, cu o grea efortare.)

– Să te cruț? Cum adică? Și, fiindcă privirile lui Gavril cerșeau un răspuns, adăugă: Ți-am mai spus, nu înțeleg nimic.

Gavril își trecu batista peste frunte. Glasul îi era înecat când îi spuse:

– Nu ești sinceră, te prefaci.

Aretie își înălță fruntea:

– Să mă prefac? Eu? În ce scop?

O jignise. Vorbii repede și încet, un șir de șoapte arse de chin:

– Sora ta Marta a povestit totul unei prietene. I-a povestit în biserică, în timpul slujbei.

– Sora mea, repetă Aretie pe gânduri. Uimirea luase în ea locul mâniei. Ce-a povestit? Care prietenă?

– Mama n-a vrut să-mi spună cum o cheamă. Dar a auzit toată convorbirea. A și vorbit cu acea prietenă, care la început s-a cam codit. Dar până la urmă i-a repetat și i-a confirmat totul.

Gavril tăcu. Își simțea gâtul uscat. Înghiți anevoie și reluă:

– M-a jurat să nu-ți spun nimic... Nu m-am putut stăpâni. Iartă-mă, te rog. Nu-ți mai cer să-mi răspunzi. Noapte bună.

Dar Aretie era cu mâna pe ivărul ușii:

– N-ai să pleci încă. Am dreptul să știu tot.

Gavril se întoarse încet și se îndreptă cu pași mărunți și rari spre un colțar alcătuit dintr-o canapea unghiulară pusă la perete, iar în fața ei cu o măsuță de santal situată în deschizătura unghiului. Merse cu capul în piept, ca un osândit, cu mâinile inerte de-a lungul trupului. Se așeză, își rezemă coatele pe masă și-și lăsă fruntea grea pe ele. Aretie îl urmă în tăcere și luă loc, fantomă albă, vapoasă, lângă el. Nu-i era milă. Sta cu ochii pironiți pe creștetul lui Gavril: un rotocol mic de sidef, ca o tonsură, în buclele lui blonde; un început de chelie. Printre draperiile de catifea și perdeaua de ceață a ferestrelor pătrundea fulguirea zorilor alburii. Afară, nici un zgomot. Ultimul vehicul plecase de mult.

• În sfârșit, Gavril își ridică de pe masă capul răvășit, arătându-și fața cărămizie și buhăită. Cu ochii lui de metal spălăcit și pleoapele

ușor înroșite, îi păru Aretiei un bețiv trezit din somn. Din răsuflarea lui se alegea un iz acru de șampanie. Să fi băut în odaia Petruței? se întrebă Aretie. Acest fel de a-și stinge focul n-ar fi nepotrivit cu firea Silionilor. Dar ce l-o fi îndemnat oare? Pentru ce? În clipa aceea, Gavril vorbi. Rar și căutându-și cuvintele; cu opriri fără rost, răgușit, sincopat, și vorbind ca de unul singur.

Deci, în biserica plină de lume, când Gavril și Aretie se găseau la altar, Petruța, rezemată de o coloană de piatră, a aflat, fără voia ei, ceea ce a numit ea „tristul adevăr“. A surprins, adică, o convorbire între Marta, călugărița, sora Aretiei, și o fostă a lor colegă de școală, venită la nuntă întâmplător. Vorbeau destul de tare, cu toate că pe șoptite. Poate că accentele puternice ale corului bisericesc le silea să-și întetească glasurile. Petruța și-a dat seama că era vorba de o taină și ar fi preferat să se arate, ca să le întrerupă, sau măcar să plece. Dar nu i-a fost cu putință din pricina prea marii îngheșuieli. A fost silită să asculte toată povestea, povestea sacrificiului Aretiei. Că, hotărându-se să se mărite cu Gavril, Aretie se sacrificase. Se mărita, dar nu de dragul lui, ci de al părinților ei: să-i scape de o povară și de neliniștea lor de a o ști nemăritată. Li-era prea de-ajuns că fata lor cea mai mare se făcuse călugăriță. Că Aretie nu-l iubea pe Gavril o știa toate rudele și toți prietenii ei. Nici nu putea fi vorba de iubire între ei. Nici acum, nici mai ales în viitor. Prea multe lucruri îi deosebeau. Mai întâi, vârsta: o diferență de cincisprezece ani. Apoi, rangul, creșterea, gusturile: fiecare, din alt aluat, fiecare, din altă lumie. Și fizicul, atât de diferit; n-ai decât să te uiți la ei și să-ți dai seama. Uită-te și la neamurile mirelui: sunt în biserică. Niște țoape. Sărmana fată. Ce lung calvar o așteaptă.

Sfârșind, Gavril își stăpâni un fel de horcăit.

Aretie protestă. E o minciună. Își cunoștea bine sora. Ea n-a putut spune asemenea lucruri. Niciodată. Convorbirea pe care mama lui Gavril pretinde că a auzit-o e o născocire, e o intrigă josnică. Și nu e cea dintâi. Au mai fost și altele pe care nici n-a vrut să le ia în seamă. Și jigniri destule. Gavril n-are decât să-și aducă aminte de comedia cu buchetele de flori, de minciuna penibilă și umilitoare cu trăsura de casă. Dar cele ce s-au petrecut în noaptea asta pun vârf la toate.

Vorbeau încet, să nu fie auziți, se plimbau și se opreau prin odaie, în hainele lor de sărbătoare, punând în cuvântul lor izbucniri de patimă și vehemente stăpânite. În indignarea ei, Aretie îl învinui pe Gavril că numai dragostea oarbă pe care o păstra doamnei Petruța Sillion și supunerea lui caraghioasă față de o femeie de cali-

tatea ei a încurajat răutatea ei criminală și meschină și înclinarea patologică pe care o avea pentru intrigă și fărădelege. Numai slăbiciunea lui a încurajat agresiunile sale. Aretie nu poate îndura o astfel de existență. E chiar mai bine că în noaptea asta s-a întâmplat ce s-a întâmplat. În felul acesta ea va fi fost cruțată de cine știe câte umilințe.

Și Aretie îi spuse lui Gavril hotărârea ei neînduplecată de a pleca.

Gavril căzu în genunchi. Îl privi uimită. Nu se aștepta din partea lui la manifestări de acestea. La picioarele ei, un om în toată firea, un munte de om, o implora, ca un copil, să nu-l părăsească. Îi spunea că nu mai poate trăi fără ea. Dacă Aretie pleacă, el își face seama. Plângea. Îi sili să se ridice. Îl liniști. Îi propuse să caute împreună o dezlegare, să vadă ce e de făcut.

O rugă să mai aștepte, să-l păsuiească, să rămână. Va găsi o „soluție“. Deocamdată e legat de mâini și de picioare. Să aibă încredere în el. Poate că Aretie se înșală. Nu de tot, dar măcar în parte. Petruța nu poate fi atât de rea. A fost mințită desigur de vreun răuvoitor și e vina ei că a dat crezare acelor spuse viclene. În dragostea ei de mamă...

– Mamă? Întrerupe Aretie ridicându-se. Nu, femeia asta nu e o mamă. Și fiul ei să nu-și facă iluzii. Petruța îl mințise cu dinadinsul, își ticluise îndelung infama poveste, premeditase totul din gelozie și din ură. N-a avut decât un singur scop. (Aretie se opri o clipă, ca și cum ar fi ascultat. Se făcu mai palidă încă, un zâmbet straniu îi schimonosi chipul armonios și clătină din cap ca și cum ar fi înțeles. Dar continuă cu mai multă hotărâre:) Un singur scop! Să-i despartă. Să învenineze și să lovească. Și a nimerit bine: Aretie are să plece – și imediat!

– Nu!

A fost un răcnet de om înjunghiat. Gavril își dăduse seama că greșise când a trecut la apărarea, fie cât de sfioasă, a Petruței. Își împreună mâinile în fața Aretiei și o imploră din nou. Încruntată și necruțătoare, Aretie îl apucă de mână, și cu puterea subită a indignării, îl trase spre ușă:

– Vino, îi zice, vreau să-ți arăt ceva. Pe buze îi reapăruse zâmbetul rătăcit de adineauri. Vino.

Gavril șovăi. Buzele îi tremurau, figura lui plânsă era zgâlțâită de ticuri. O roșeață întunecată o acoperea până la rădăcina părului.

– N-ai să mă părăsești, nu e așa? Jură-mi!

– Vino, îl îndemnă Aretie iarăși și, trăgându-l doi pași încă,

deschise brusc ușa dormitorului și o dădu cu pocnet de perete.

Un țipăt ușor de femeie speriată.

– Mamă! fu strigătul de uimire al lui Gavril.

Statura înaltă a Petruței, în rochie de ceremonie încă, parcă stăvilea coridorul obscur ce trece de-a lungul odăilor. Își acoperise fața cu mâinile într-un gest spontan de spaimă și rușine. Se gârbovi. Dar își reveni imediat:

– Gaby măicuță, nu te supăra, mi s-a părut că m-ai chemat. Parcă te-am auzit strigând și am venit. Dar n-am bătut la ușă, mi s-a părut că vă certați și până să iau o hotărâre...

Ca trăsnet, Gaby se prăbuși pe covor, dintr-o bucată. Parchetul răsună sub el. Aretie se repezi și aplecată asupra-i desfăcu cravata și gulerul tare.

– Apă! îi porunci ea Petruței, și cu înfrigurare începu să-l plesnească pe Gaby repetat și din ce în ce mai întetșit cu palmele pe obraji.

Petruța însă nu se mișcă. Izbucni în bocete deznădăjduite:

– Băiatul meu, aoleu, băiatul meu.

– Lasă plânsul! Ajută-mă să-l duc în pat!

– Aoleu, băiatul meu, pe pătuțul lui de nuntă să-l duc pe băiatul meu.

Dar se strădui zadarnic dimpreună cu Aretie să urnească acel trup masiv și greu. Gâfâiau. Renunțară.

– Cheamă pe cineva! porunci din nou Aretie. Și adu apă! Mai repede!

Și iarăși se porni cu palmele pe obrajii celui leșinat.

Ascultătoare deodată, Petruța se depărtă, împiedicându-se în rochia ei lungă de ceremonie și țipând patetic de-a lungul culoarului:

– Un doctor! Să vie un doctor! Aoleu, băiatul meu!

*

Din leșinu-i năprasnic Gavril se trezi, dar nu se ridică.

De a doua zi căzuse la pat, galben la față ca șofranul și cu ochii năclăiți într-o umoare de chihlibar topit care bătea în verziu. Scuturat de friguri, vorbea în somn – un somn aproape neîntrerupt – și printre vorbele lui fără șir se deslușea neconținut numele Aretiei. O chema.

La căpătâiul lui, mama și soția făcură cu rândul. Petruța se îmbrăcase în negru. În mintea ei, doliul acesta preventiv avea darul

vrăjitoresc de a preîntâmpina, printr-o realizare simbolică, nenorociri adevărate și fără leac. Arunca în jurul ei priviri tragice, care luau de mărturie pe toți prietenii casei de nemărginita ei suferință. Dar, neînstare de cel mai mic serviciu, se ținea țeapănă și nemișcată ca o sentinelă a destinului. Se mărginea să fie de față, veșnic de pază, între cei doi soți, dezbinați și ferecați laolaltă de noaptea înveninată a propriei lor nunți. Compresele reci, masajele, doctoriile și ceaiurile date cu lingurița rămăseseră pe seama Aretiei.

În zilele următoare, Gavril fu mutat într-o cameră mai mică, dar luminoasă și sumar mobilată, pe același coridor. O soră de caritate, adusă de la București, se așeza în chip de înger berc de aripi, oxigenat și scrobîț la căpătâiul bolnavului. Petruța o lămuri că trebuie să aibe grijă mai mult de sufletul decât de trupul băiatului ei, căci boala lui e numai sufletească. Prea mari și neașteptate dezamăgiri l-au doborât în pragul unei căsnicii în care se avântase cu încrederea și nădejdele tinereții. Petruța făcea aluzie la ciudatele zvonuri care umblau privitor la neașteptata îmbolnăvire a fiului ei, zvonuri șoptite cu clipiri din ochi și zâmbete cu tâlc, numai la urechile prietenilor încercați și a rubedeniilor până la a șaptea spiță. Sora de caritate a clătinat din cap în semn de înțelegere și compătimire. Înlocuia la vreme o Aretie slăbănoagă și vlăguită.

Astfel deci începuse pentru Gavril și Aretie o despărțire care i-a ținut totuși laolaltă întreaga lor viață. Poate că dacă ar fi avut tăria, în clipa când simțise că Petruța ascultă la ușă, să renunțe la o izbândă și să nu o dea de gol – existența ei ar fi luat o altă cale. Ar fi plecat sau l-ar fi silit pe Gavril să caute o altă locuință, cât de modestă, numai pentru ei doi.

Mai târziu, l-au avut pe Lucu. Semăna la chip cu Aretie, dar ea n-a fost înduioșată de această asemănare. Câtă vreme nu avusese un copil, speranțele ei tainice, visurile ei romantice mai găseau, la urma urmei, o îndreptățire. N-ar fi fost cu neputință ca din spiralele unui vals, din undele lungi ale unui tango să se iște vârtejul unei dezrobiri, ca în romanele ce se citesc în tren. Din roiul curtenilor ei de provincie, care îi îmbiau în fel și chip adulterul, să se aleagă zburătorul nebunatic, dar bogat și de neam bun, care să o răpească în slăvile unei nunți împărătești. Dar micul Lucu pusese capăt acestui film conspirativ și, cu variante sărace, îl tăia ca pe un simplu cordon ombilical, răpindu-i Aretiei tot ce-i mai rămăsese: speranța. Și Aretie s-a resemnat la rolul ei de mamă exemplară, în vreme ce disprețuitul Gavril devenea din ce în ce mai mult un vânător de jivine și de femei de duzină.

Ascultând astăzi romanul Aretiei, Lucu a înțeles că în ochii mamei sale el n-a fost, pentru o bucată de vreme, decât lanțul care a încătușat-o pe butucul căsniciei. Un temnicer în scutece, și mai apoi un temnicer cu chip de heruvim, cu guler de dantelă și pantalonăși de catifea, un gingaș temnicer gălăgios, care-și face datoria în neștire... Până ce în singurătate, din monotonie și renunțare s-a născut, în sfârșit, în inima cenușie a mamei sale, dragostea pentru singurul ei fiu.

Și Lucu își continuă gândul cu glas tare:

– Bănuiam eu, mamă, că am venit pe lume nepoftit. Acum o știu. De aceea poate nu mă împac nici cu lumea și nici cu mine însumi. N-am încotro.

Aretie nu răspunde. Părea că nici nu-i păsa. Tăcea.

– Știi tu ce m-a urmărit ca un blestem în toată povestea asta? N-ai cum să știi. Nici nu-ți dă prin gând.

Așteptă o clipă și urmă:

– Află că Petruța a avut dreptate. A mințit, dar a avut dreptate. A născocit cu nerușinare convorbirea din biserică a sorei mele, o născocire infamă, dar adevărată. E adevărat că nu-l iubeam pe Gavril. E adevărat că, măritându-mă cu el, mă sacrificam: pentru mine și pentru ai mei.

Tăcu, și apoi adăugă:

– Și dacă totuși n-am plecat în noaptea nunții și nici în zilele și-n săptămânile care au urmat a fost desigur din oboseală... dar și din lașitate... și poate și din calcul. Da, din calcul.

– Ce fel de calcul, *maman*?

Limpede și simplu, răspunsul nu zăbovi:

– Calculul oboselii și al lașității, Luc. E așa de greu de înțeles?

Și pentru că Lucu se uita lung la ea, îi mai spusese fără să plece ochii, fără să coboare glasul:

– Nu vreau să-ți par numaidecât o martiră, Luc. Nici o eroină... necum o sfântă. O femeie ca toate femeile, Luc.

El ar fi vrut să-i spună ceva care s-o liniștească. Se simțea, în virtutea împrejurării, oarecum judecător. Dar Aretie nu părea neliniștită, nici măcar turburată. În cugetul ei, toate lucrurile erau de mult lămurite, așezate. Iar el nu găsea în mintea și în inima lui decât neantul. Se uită deci în jurul său, ceru din privire Aretiei o încuviințare:

– Niculaie, fă, te rog, plata!

CAPITOLUL 15

În întunericul orb Lucu deschide ochii mari. E treaz. Visuri încâlcite îl purtaseră prin lumea lor vagă. Tăcerea umple bezele troienite în juru-i. Nu-și aduce aminte unde se află. Își ațintește auzul. Tăcănitul unui ornic obosit i se deslușește în ureche: îl însoțise așa în tot lungul nopții. Ca o jivină, Lucu adulmecă prin aerul captiv. Se aștepta la mireasma demodată și stăruitoare de mosc din casa Feraru. Dar parfumul capitos și amețitor al dormitorului Anei îl pătrunde, cu un îndemn dulce, la leșin. Parfumul ales de el. Botezat de el la Paris, la un concurs al casei Guerlain la care a ieșit învingător. El a deprins-o pe Ana cu acest parfum. A fost mai întâi parfumul Matildei. E deci aici și nu dincolo. Regăsește cu întreg trupul, cu fiecare por, cu fiecare fibră atingerea cu așternutul ei proaspăt, cu greutatea de umbră a plăpumii de puf. Măinile lui pipăie pernele, lunecă de-a lungul și de-a latul cearcafului. Nimeni lângă el. E singur. Trebuie să fi dormit mult. E odihnit și întremat cum nu s-a mai simțit de mult, dar parcă ar mai dormi nițel, numai de răsfăț. Caută lampa de la căpătâi, apasă și aprinde. Ca un abur uscat, lumina electrică se tălăzuiește între covor, plafon și perdele, înlocuind taina de până atunci cu o melancolică izolare.

Un suspin. Și-amintește de toată existența lui, la care se obișnuise a nu se mai gândi. O vede ca într-o veche gravură în lemn, în care, cu trăsături subțiri și uscate, regimente încremenite

alcătuiesc spectrul unei bătălii. Viața lui e încremenită la fel. Mereu aceeași. Nu mai știe de câtă vreme nu mai face altceva decât asta. Da, asta numește el viață. A trecut iarna, s-a topit zăpada și s-au pornit vânturile umede de sfârșit de martie. Când ieșea din casă îl învăluia un aer jilav în care plutea mireasma mugurilor cleioși, a ierbii crude abia răsărite. Au trecut alte săptămâni. Vara e la începutul ei și are să izbucnească tot mai bogată, cotropind cu frunzare orașul. Iar el, ca un halucinat, o să gonească mereu pe aceleași drumuri. Între timp, buzunarul lui se îmbogățise cu încă o cheie. Are două chei acum, și cu a lui, trei. Laura, Ana și el. Trei chei, trei locuințe... Zilele și nopțile lui sunt ca un fuior încâlcit.

În fiecare seară lua masa cu Laura, după vechiul obicei. Fiecare seară, la fel cu cea din ajun și cu următoarea: cărți și discuri, lectură, muzică și țigări. Și pauze mari, ca niște ochiuri de apă într-o priveriște lacustră, umpleau siestele lor vespérale. Nu mai vorbeau nimic nici despre doctorul Barbu, nici despre sănătatea Laurei. Tacită înțelegere. Cuvintele deveneau de prisos, gândurile se lipseau de ele, se întâlneau de la sine, în tăcerile lor pline de o extatică așteptare și care uneori se încheia așa cum era firesc să se încheie. Atunci Lucu mai zăbovea nițel peste ceea ce era hotărât.

Dar nu totdeauna lucrurile se petreceau așa. Cam după orele zece, Lucu de-abia mai stătea locului. Cu sforțări care i se păreau supraomenești, izbutea să nu-și trădeze nerăbdarea. Minutele se perindau anevoie, ca niște reptile de lână. Într-un sfârșit, după întârzieri prelungi și socotite, șovăind ca unul care numai cu părere de rău se îndură să plece, dar n-are încotro, Lucu ajungea să-și ia rămas bun. Sosirea Aretiei la București îl scutea de sarcina de a născoci, iară și iară, minciuni căznite și cusute cu ață albă. Despărțirea lor din fiecare seară se desfășura după același tipic fătarnic și amoros, care își avusese cândva prospețimea lui, dar se teșise cu vremea, ca efigia de pe un ban de argint prea mult umblat. Îmbrățișări, priviri ochi în ochi, întoarceri din pragul ușii pentru încă un ultim sărut, un suprem gest de adio, fără patetism, cu măsură și discreție. Apoi, străbătea curtea pustie, pe sub salcâmi uriași și gârbovi, fără grabă, alene, cu regret, ca un osândit, dar strivind în el nerăbdarea chirchită ca un resort ce sta să-l năpustească. Și remușcarea, făcută ghem în el. Ajungea la poartă cu aceiași pași înceți, puși la cale ca să înșele, și tot astfel se depărta pe trotuar de-a lungul grilajului; ochii Laurei, desigur, îl urmăreau cât timp mai putea fi urmărit. Când se socotea ieșit din raza privirii

ei, o rupea deodată la fugă, fără să se sinchisească de rarii trecători ai acelei ore și care puteau să-l ia drept un răufăcător. Gâfâind ca un fugar, dădea buzna și se înfunda într-unul din taxiurile stației din colțul străzii. Șoferii îl cunoșteau și nu-l mai întrebau de adresă. Prins în vârtejul magnetic al dublei lui existențe, nici nu simțea oboseala care, ca o apă vicleană, îl fura treptat. Așa a fost desigur și aseară... Dar Ana? N-o găsea mai niciodată, cum n-a putut-o găsi nici azi. Se dezbrăca în grabă și se strecura în așternutul ei, pregătit. La început îl mâna un fel de neastâmpăr înfrigurat. Acum, profita de întârzierile ei, ca să mai fure o oră, două, de somn. Somnul devenise marea grijă a vieții lui. Pâdea jumătățile și sferturile de oră să poată ațipi, ca Napoleon între două biruințe. El și Napoleon, ha! Lucu se saltă, cu ciudă, în perne.

...Unde o fi Ana? Ca de obicei, întârziase. Dar niciodată atât. Și niciodată nu o așteptase așa. Somnul lui nu fusese decât o așteptare, o întrerupere a vieții lui, ca să se trezească la deșteptare față în față cu Ana. De ce întârzie oare? Cine știe pe unde o fi și cu cine. Numai nerăbdarea îi dă astfel de gânduri. Știe prea bine cu cine anume și cam pe unde se găsește Ana. E mereu tot aceeași poveste. Și el și ea își trăiesc viața lor oarecum tănuită și se mint unul pe altul cu băgare de seamă să nu alunece în preciziuni. Ea e la restaurant, în grădină, cu Arghir și cu banda lui. Așa îi place. Toate au aceleași gusturi. „Ador viața de noapte, îi mărturisește și ea, mor după restaurantele de lux, după prețurile lor nerușinate, după lumea lor în haine scumpe și elegante, după luminile, orchestrele și «aura» lor...” Cine o învățase oare să vorbească așa? Mai auzise el astfel de cuvinte, dar spuse cu alt glas de o altă femeie, cu același accent pătimaș, mai autentic însă și cătuși de puțin ciudat. De unde o fi prins Ana cuvântul „aura”? Nu face parte din glosarul ei. Ana evoluează... E cu Arghir mai tot timpul. Cu Arghir, cu Resch, cu toți cei din clică lui. Poate că dumnealor se ocupă acum și de educația ei literară. Prea e necitită și provincială, vor să o mai subțieze. Se socot culți și rafinați. Arghir e unul din ultimii cititori ai lui Paul de Kock, dar baronul Resch l-a săltat, prin împrumuturi din biblioteca lui personală, până la Pitigilli și Dekobra. L-a descoperit singur pe Georges Simenon. Cincantena-rul se ține în pas cu vremea. Iar la masa lui mai vin tot felul de fețe simandicoase, cu ifose de boierie și pretenții de intelectualitate. Și cu toate că manșetele lor sunt scâmoșate și cravatele obosite, mai toți se împăunează cu nume cronicărești și poartă inele groase de

aur, cu inițialele săpate în ele în așa chip, încât să slujească și de pecete. Dar bineînțeles că n-au ce sigila cu ele. Niște porci cu sângele albastru! Dar Ana închină un respect duios boierimii decavate. S-ar părea că prețuiește mai mult o avere pierdută decât o bogăție actuală. Ascultă totuși cu luare-aminte încântată parantezele baronului Pelopide Resch, financiarul binecunoscut. Cum de a ajuns Arghir la soțul lui Trude, iar acesta cum de l-a descoperit pe Arghir? Ce-a putut găsi interesant baronul la acest soitariu amărât, sonor și găunos? Cine e Arghir? De unde are banii? Ce învârtește acest boier scăpătat, cu mutra vânăta ca un ficat, cu aerele lui de pașă mofluz, care se ține în dăra de parfum a doamnei Ulmu, se ține în ritmul orchestrelor vespérale, de-a lungul unui asediu erotic de o medievală lungime, și dus cu temporizări de strateg răsuflat? El, Lucu, nu poate fi gelos pe acest berbant iernatec și care noapte de noapte își găsește fericirea însoțind-o pe Ana până la poartă, ca să-i sărute mâinile, cu o plecăciune plină de praf. Părăginitul cavalier are totuși simțul sacrificiului. Lucu aflase chiar de la Ana că Arghir, pretextând o dietă severă, nu consuma serile decât iaurt, ca să-și poată ospăta invitata. Pe Lucu amănuntul acesta îl înduioșase. Era urât din partea Anei că primește acest sacrificiu, știind totodată că, în vreme ce Arghir își frământă mintea cu socoteli de plată, pe ea, acasă, o așteaptă amantul, gol ca un gușter, pitulat în cute de mătăasă și puf.

Dar, încă o dată, prietenia asta mult prea ciudată, dintre Arghir și Resch, ce temeuri poate să aibă? Trebuie să fie ceva la mijloc, dar ce anume? Nu cumva?... Hm! Hâde bănuieli îi trec din când în când prin minte, și înțelesul lor nedeslușit nu-i face cinste, ci mai degrabă rușine. De aceea poate, într-o discuție aprinsă pe care a avut-o mai demult cu Ana, el l-a făcut pe Resch maimuțoi bătrân. Da, cu ochii aceia rotunzi, duși în fundul orbitelor subțiri și osoase, ca niște chenare ascuțite, pe care se taie o piele gălbuie de mumie, da, cu ochii aceia ale căror gămălii umede și în perpetuă mișcare nu scapă nimic din ce se petrece împrejur, da, cu ochii aceia punctați în hârca lui spână, scofălcită și dințată rar și tare, baronul Resch seamănă leit cu un maimuțoi bătrân. Un gibbon apelpisit care se căznește să-și convertească rânjetul în zâmbet. Dar Ana atunci s-a revoltat. Ședea pe pat lângă el. Tocmai sosise cine știe de unde, și mai să sară în sus de revoltă. Cum? Maimuțoi? Gibon? Un bărbat așa de bine! Și care nu e bătrân deloc. Și plin de haz pe deasupra. Nu-i oare el omul care, la câteva minute numai după ce i-a fost

prezentat, i-a spus, potrivit și monocul și întorcându-se spre ea, țeapăn și încorsetat ca un cavalerist prusac din husarii morții, și măsurând-o cu o respectuoasă impertinență (ah, ce bine dozat era totul!): „Observ, doamnă, că ți-am plăcut. Sunt dispus, dacă știi cum să mă iei, să-ți cedez. Mă dau, dar cu o condiție: să nu-mi strici reputația. Și să nu cauți ca delicioasa noastră aventură, fiindcă va fi delicioasă! să degenereze într-o mezalianță“. „Mezalianță?“ tresare Ana, uimită și încruntată. Dar Resch i-a surâs împăciuitor, ajustându-și iarăși monocul.

„Există o ierarhie în lume, trebuie să ținem seamă de ea. (Avea un glas sfios și sugrumat, ca de adolescent care se dezvinovățește.) Sunt cămătar de lux și autor de cărți rare. Și pe lângă toate mai am și nevastă și copii. Nevastă-mea mă înșeală, dar o respect. Sărmana Trude! Copiii, totuși, sunt ai mei. Nu râde. Mai bine ajută-mă să mă răzbun. Sunt cam obraznic, știu. Dar în schimb – făcu o pauză suspensivă – generozitatea mea e proverbială... Într-adevăr, doamnă, sunt departe de a fi un ingrat.“

Privindu-l întrebător pe Lucu:

– Hei, ce zici? nu-i așa că e epatant? Și fiindcă Lucu tăcea poșomorât, ea urmă: Ți-am mai spus, mi se pare, că Oltea, nepoțica lui Arghir, e nelipsită de la mesele lui unchi-său. Nici n-a împlinit bine șaptesprezece ani și o silește să-și piardă nopțile cu noi, numai așa, ca să avem un aer ca în familie. Bیاța fetiță. I se lipesc ochii de somn, dar tutorele ei e un egoist, nu vede nimic. Resch a remarcat-o din primul moment. S-a aplecat spre ea și i-a vorbit în surdina. Am tras cu urechea. Țin minte vorbele lui, una câte una. I-a spus: „Ador, domniță, nevinovăția, cu toate că are un anume iz. Dar pe mine nu mă deranjează: aș putea spune chiar dimpotrivă. Mă ofer să te inițiez și să te instruiesc. Se petrec între pământ și ceruri lucruri la care nici cu gândul nu gândești. Domniță! E bine să le cunoști cu un ceas mai devreme.“ Și în șoaptă, apoi, către mine: „*Une poule d'essai, épatante!*“¹

După acest citat, Ana se opri din nou și căută zadarnic pe chipul lui Lucu un semn de aprobare.

– Nu spui nimic?

– Spun că toate mărlăniile astea fac parte dintr-un repertoriu.

L-a învățat pe de rost și-l debitează la ocazii.

– Degeaba! îl înfruntă Ana.

¹ O bucățică grozavă, cu care să-ți încerci puterile! (fr.)

Sedea mereu pe marginea patului. Cu mișcări atente și gingașe își scotea ciorapii de fir de păianjen, punând în această operație toate precauțiile unui florar care mănuieste orhideele.

– Degeaba! N-ai să mă convingi, întări ea, isprăvind cu această gravă preocupare. Ar trebui să-l auzi vorbind. E numai spirit, vervă și finețe.

– Nu ești deloc pretențioasă.

– Ai tot dreptul să crezi așa ceva: iubesc pe unul ca tine.

– Iubesc! repetă Lucu, imitând-o. Știu că mi-ai rezervat un anume rol în viața ta... Nu îndrăznesc să pretind mai mult.

– Se vede că așa îți convine.

– Ce vrei să fac? N-am nici comorile lui Arghir, nici talentele lui Resch.

– Comorile lui Arghir! îl dojeni Ana. Nu e frumos să-ți bați joc de un om sărac și onest!

– Are o prietenă în floarea frumuseții și o nepoțică pe cale de a înflori... Nu e asta o comoară, un capital?

– Vrei cu dinadinsul să mă jighești. Dar cuvintele tale nu mă ating. Ești gelos. Și, schimbând deodată tonul: Mai bine încălzește-mi picioarele!

Și, stăruind în tonul unei fetițe răsfățate, adăugă:

– Uite, pune mâna: sunt înghețate, na!

Erau într-adevăr înghețate. Dar Silion continuă, înciudat:

– Cât despre talentul baronului, să fim serioși!

– Ești ros de gelozie. Ești invidios!

– Mai întâi nu e baron nici cât negru sub unghie. M-am interesat. Tat-su a fost bancher, dar e nepotul unui cărnățar. Și-a cumpărat baronia de la Papă. A fost în audiență la Vatican. Papii vând astfel de titluri de nobleță cum vindeau pe vremuri indulgențe. Poți deveni orice vrei: baron, conte, marchiz – numai să plătești. Depinde de tarif. De ce nu-i ceri lui Resch să te facă și pe tine contesă?

Ana făcu o schimă disprețuitoare:

– Mă trag din Rucăreni. Sunt boieroaică.

– Pardon, uitasem. Credeam că pot să-ți dau o idee.

– Nu te obosi! retează Ana. Nu ești în stare să-mi cumperi un biet parfum și-mi propui să mă faci contesă: pe banii altuia. Resch, cel puțin, poate să cumpere tot ce pofteste: și pentru el, și pentru semenii săi.

– Plătește bine. Ți-a și spus-o.

– *Noblesse oblige!* Am o idee: nu vrei să te fac „ban“? Am să-l

rog eu. Banu Lucu Silion. Ți se potrivește. Râse și bătu din palme: Ar fi singurul mijloc să ai și tu un ban. Fals și ăla, ca și tine.

Lucu strâmbă din nas.

– Lasă-te de calambur. E vulgar și ieftin. Cât despre Resch, e adevărat că-și poate cumpăra orice. Așa cum își cumpără și gloria. Cred că știi că toate cărțile lui i le scrie un secretar al său, un anume Felix. Un evreu foarte învățat... și poate și înțelept. Poate că l-ai zărit și tu pe la „Esplanade“.

– Așa vorbesc invidioșii și ratații.

Lucu înalță din umeri și urmă:

– Un martir, secretarul ăsta. Nu pentru că nu-și iscălește operele, dar pentru că mai trebuie să-l și convingă pe baron că nu altul, ci dumnealui în persoană își scrie „opurile“ pe care le semnează. Felix e silit să-l asculte când i se spovedește. Felix ăsta e numai urechi, la propriu și la figurat. Tipul intelectualului descărnat și al șoarecelui de bibliotecă: miop și scofâlcit, palid, chelbos și urecheat, cu spatele cobilă și piepții înfundați, și veșnic cu sticlele ochelarilor și cu nasul în cărți. Și ce nas! În mugurit și noduros ca o rădăcină de mătrăgună, și purpuriu ca soarele când asfințește în lacul de la Techirghiol. Resch îi povestește amorurile lui. Are aventuri pe toate cărările, mai cu seamă în lumea mare, printre boieroaice. Cum să nu aibe, dacă plătește? Din când în când scoate la iveală și câte o reflecție, câte o maximă de o rară originalitate: de pildă, despre caracterul capricios și schimbător al femeii. Secretarul își extrage numaidecât catastiful din buzunar și ia însemnare după cugetările patronului. Peste o zi, două, Resch le regăsește intercalate în transcrierile franțuzești ale secretarului și rămâne convins că e autorul întregului op. Cu Resch însă nu poți fi niciodată sigur până la ce limită se lasă înșelat și în ce măsură se înșală pe sine. Știi numai de ce grozavă dibăcie dă dovadă când fură căciula altora.

– Astea toate sunt răutăți. Eu am aflat că își dictează cărțile. E metoda lui de lucru. Scrisul îl plictisește. Așa i-a ieșit vorba că secretarul îi scrie și el iscălește.

– Precum văd, îl aperi cu foc.

– N-are nici un rost să faci pe gelosul...

Și, deodată, fără nici o legătură aparentă cu cele vorbite până atunci, Ana, cu o voce scăzută și calmă, dar care se întetea în pofida hotărârii ei:

– Eu nu te-am întrebat niciodată ce e cu domnișoara Laura Feraru, nici cum o duce cu sănătatea. Poate n-o fi așa de

„prăpădită“ cum o găsești tu. Nu e prima femeie care se face interesantă prin suferință.

– Ușor de zis, când ești o bestiolă gingașă și sănătoasă.

– Nu e nevoie să fie cineva neapărat beteag ca să inspire sentimente delicate.

Lucu nu răspunse. Când convorbirile lor ajungeau aici, își compunea un chip nepăsător și spoit cu o vagă plictiseală, dar totodată amuzat de atâta neînțelegere a situației. Se socotea un meșter în jocurile de fizionomie, dar se temea ca Ana, nu atât prin pătrunderea ei femeiască, ci prin simpla și neobosita ei vorbărie, va străbate până în taina vieții lui, numai pentru că va fi parcurs toată gama presupunerilor cu putință. O simțea și o auzea cum se apropie, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea, de cele mai ferite unghere ale existenței lui cu Laura.

– Fără doar și poate, spunea Ana, e ceva necurat în legătura voastră. Cine știe ce crimă, sau ce minciună mârșavă (e tot aia) vă ține așa laolaltă. Lipiți ca niște gemeni siamezi. Vă leagă o remușcare. Numai păcatul leagă așa. Păcatul, sângele amestecat, incestul. Să vă fie rușine.

Lucu ține minte că își trecuse mâna peste obrazul schimonosit. Își potrivea parcă trăsăturile clintite din loc.

– Aiurezi! Pune-ți termometrul.

Cu ochii scânteietori și obraji în flăcări, Ana dădu iureș:

– Am ghicit. Am pus degetul pe rană. Uită-te în oglindă: arăți ca un ucigaș prins asupra faptului.

Lucu încercă un oftat adânc și plictisit. Gura i se strâmbă într-un surâs:

– Ce păcat că n-ai făcut tu conservatorul... Ai fi fost o excelentă tragediană.

Ana însă:

– Lasă-te de șiretlicuri. Eu nu sunt Laura. Am să aflu tot. Am să fac o cercetare la fața locului. Tresari? Fii liniștit. N-am să vă profanez altarul. Ți-ai băgat în cap că Laura nu poate trăi fără tine. Ești pentru ea izvorul vieții și al tămăduirii. Se prăpădește dacă o lași. Moare! Cu asta te ține. Ha-ha! Naivule! Că, pe lângă toate, mai ești și naiv!

Sarcasmul ei însemna începutul sfârșitului. Criza, care se desfășurase ca un discurs și culmina într-un patetism vehement, se potolea acum, cu răbufniri tot mai rare și mai obosite.

– E târziu, Ana, e foarte târziu. Să ne culcăm.

– Să ne culcăm, da! E tot ce ne mai rămâne de făcut. Să ne culcăm, iubitele, ai dreptate. Nu vreau să mai scormonesc în secretele voastre. Mi-e silă. Suntem liberi să facem fiecare ce vrem. Fiecare face ce vrea, ai înțeles? Dar să nu mă înșeli. Aflu eu totul. Să te ferească Dumnezeu. Atât îți spun.

– Mă dor ochii, Ana. Stinge, te rog.

– Bietul băiat, îl dor ochii. Ochișorii lui negri, cu gene de vițel. E obosită canalia. Vrea nani acum.

Și zbuiciumul ei se topea treptat în furtuna care se pregătea prin întunerecul mărginit.

*

...Lucu nu poate să uite insolențele lui Resch. Îl urmăresc, îl scot din sărite. E de neconceput! Cum își putea îngădui cineva să-i vorbească Anei în acest fel, de-a călare, într-un fel pe care el, și tocmai aci e marea lui durere, nu-l va putea imita niciodată... Dar unde să fi avut loc o asemenea convorbire? Lucu nu și-o închipuia la restaurantul „Sărindar“, locul n-ar fi fost prielnic. Adeseori, mult după ultimele cupe de șampanie, când orchestra lui Dinicu se pregătea de plecare, Arghir și Ana și comesenii lor porneau în mașini la Șosea, pe sub castanii poleiți de lampadare. Ana da semnalul. Cu veșnicul ei buchet de sezon în mâini, își făcea loc printre scaunele și mesele dezertate de clienți. În fiecare seară Ana își însușea, fără formalități inutile, câte un șervet al restaurantului, să-și ferească mâinile de buchetul ghimpos și umed. Șervetele se înmulțeau în coșul de rufe de acasă. Arghir le plătea în tăcere. Ana nu știa nimic. Lincolnul de nichel și crom, de piele și cristal, mașina fostului cadet din husarii morții, ajuns general în marea finanță bucureșteană, îi aștepta la trotuar. Arghir se așeza lângă șofer, iar în fund, Ana, baronul și câte un oaspete suplimentar luau loc în întunerecul promiscuu. Străbăteau noaptea feerică, pe urma snopilor de lumină ai farurilor holbate, se lăsau în voia nopții ospitaliere și viclene și ascultau ca și atunci, într-o noapte la fel de ameteitoare, propunerile cinice ale bancherului Resch, atenuate de molcoma lunecare a roților de gumă pe drumul de bitum. Nu e grăbită să se întoarcă, ea știe că Lucu o aștepta, prizonierul unei pijamale de mătasă și al unei plăpumi de atlas. Îl ținea aici, la îndemâna ei: e soarta lui cea nouă, așa cum i-a hotărât-o ea. Asta e realitatea. Și, de ciudă, Lucu izbește cu pumnul în pernele care se înfundă cu un

zgomot mat. Ce înseamnă el pentru ea? Cât are s-o mai aștepte? Și la ce bun?

Mai e puțin și se face ziua. Încă puțin și va trebui să plece. Chiar dacă în clipa asta Ana ar intra pe ușă, el va mai zăbovi nițel și va trebui să plece. Iar Ana o să rămână în pat până la amiază. Nici n-are să treacă el bine pragul și Ana își va închide pleoapele obosite, pe când el va rătăci prin orașul zăvorât, printre stururile și obloanele trase... Ca un străin, ca un spion, printre prostituatele întârziate.

Un gând: ce-ar fi să se îmbrace în grabă, să se strecoare afară, să plece, să fugă? Să găsească Ana locul gol. Ar fi o pedeapsă. Să o lipsească de acele îmbrățișări care îi dezleagă nopțile, prapionite altminteri de piatra albă a insomniei. Nopțile pe care ea le așteaptă ca pe o jerbă de suspine, oferite în fastul catifelatelor bezne, spectral luminate de trupurile lor. Cum s-ar uita cu ochii ei mari la patul desfăcut și deșert, în camera pustie. N-ar crede. L-ar căuta și n-ar înțelege. S-ar mânia, s-ar întrista și până la urmă ar podidi-o plânsul, poate. Să plece, deci, da, asta e mișcarea cea bună, strategia care nu dă greș. Dar n-are să o facă. N-are curaj, nici demnitate nu are. Cel ce iubește cu adevărat nu duce grija demnității. Demnitatea e o poză, un cabotinaj, o pelerină uzată. Pe când o dragoste, oricum ar fi ea, îți împlinește viața.

Oricum ar fi, el singur este aci stăpânul. Aci, unde nu mai pătrunde nici o ființă vie, aci se află altarul vieții lor secrete, la care slujesc numai ei doi, ca doi preoți bezmetici, închinați unui cult păgân și absurd. Iar între ei doi, ea e cea nevinovată și fără prihană, fiindcă e numai a lui, e sigur de asta. E oare atât de sigur? Dar nu se oprește mult asupra întrebării. E o întrebare ce nu pornește din gelozie, ci dintr-un fel de lașitate vicleană. Să nu-și mai scormonească adâncurile. Să nu se rușineze de sine însuși.

Lucu sare în picioare pe covorul de lângă pat și dă să se îmbrace, dar un zgomot surd i se strecoară în auz. Ca printr-un gang, un vuiet de furtună se înfundase în stradă și amuțise la poartă.

Lucu dibuie comutatorul și stinge. Pe întunec înaintea ei se fereastră și se uită hoțeste printre draperii. Vede în fața casei Lincolnul alb al lui Resch, luminat pe dinăuntru de un felinar. În spatele acestuia, ca o cenușăreasă cernită și vetustă, e o mașină de piață, în umilită așteptare. Lucu își apropie mai tare draperiile, ca pe o mască, în jurul ochilor. Nu-și dă seama de zădărnicia gestului. Din odaia de alături îi ajunge prin perete un zvon înăbușit. Un

duduit de călcăie goale pe parchet. E desigur eternul Jean Baudat, care, trezit din somn și el, și credincios năravului său vechi, s-a repezit, avid, la geam.

Jos, pe trotuarul de dincolo de grilajul curții, zărește un grup omenesc, scund, pestriț și agitat, iar în mijlocul grupului, cu un maldăr de flori pe braț, iat-o pe Ana. Cu pălăriile în mână, câțiva bărbați o înconjură cu plecăciuni repetate. Sunt negri, mărunți și încetiniți, ca o adunare de pinguini. De la înălțimea și depărtarea de la care îi privește, îi par cu toții înfundați în asfalt sau infirmi, ca și cum s-ar fi mișcat de-a dreptul pe genunchi. Cu ochiul ascuțit al antipatiei și al nerăbdării Lucu ghicește că un lucru neobișnuit se petrece acolo, sub lampadarul pălit de mijirea zorilor. Acolo jos, un fel de exagerare solemnă și voioasă însuflețea ceremonialul despărțirii, care de data asta se prelungea neobișnuit de mult. În spatele lor, depășindu-i cu mai bine de o palmă, Lucu îl ghici pe Androne, palid, supt și cambrat, și cu veșnica lui guriță roșie sub mustăcioara bine înnegrită. Își ținea rândul la sărutatul mâinilor. Ana zâmbea cu gura deschisă, arătându-și dinții, ca un prepelicar însetat, și uitându-se în toate părțile în jurul ei, nu cumva să rămână domn sau cucoană neîmpărțită din darul aceluia surăs de o demonstrativă fericire. Terorizată de grija de a fi dragăstoasă și egală cu toată lumea, nu știa cum să se mai împartă. O descoperi pe Oltea, care, firavă ca un vrej, se pierdea sfioasă printre gătitelile doamne, se smulse din încheștarea lui Resch, înaintă spre ea și, ca spre un crucifix mântuitor, o cuprinse într-o îmbrățișare extatică și ocrotitoare și-i strânse la sân capul sumbru cu tâmplele înguste. Într-o clipă cercul întreg se realcătu și rămase în nemișcare, ca în jurul unei duioase scene de familie. În mijlocul grupului, și nu fără uimire, Lucu o recunoaște pe Trude Resch. O recunoaște după casca metalică a părului ei de cruciat și după nibelungica sveltețe a trupului. Venise pesemne să-și dea seama ce se întâmplă cu soțul ei. Curiozitatea ei leneșă și lăsătoare se trezea ori de câte ori baronul stăruia prea îndelung în câte o întreprindere galantă mai nouă.

Dar îmbrățișările nu țin o veșnicie. Ana și Oltea se despart, în sfârșit, șovăind ca două fântâni extenuate de vânt. Și, rupând chenarul, domnii și doamnele trecură la asalt printre ele. Ana e prizonieră. Cu mâinile întinse pretutindeni, ca pentru o apărare disperată, ea strânge cu înfrigurare mâini de bărbat, mâini de femeie, mâini goale, mâini înmănușate, mâini puternice sau duioase, mâini galante, mâini de bun rămas, loiale sau mincinoase, încheștate,

sfielnice sau obosite. Ana schimbă sărutări roată în juru-i, se înclină ca la Curte, se desprinde din încercuire și, retrăgându-se de-a-ndaratele spre poarta casei, face semne supreme de adio cu mânușile. Pornește în sfârșit prin curte spre ușa de la intrare, pe când însoțitorii degajați se îmbarcă zgomotind din portiere trântite cu energie inutilă. Plecarea.

Singur Arghir a rămas pe trotuar, înalt și nițel adus, cu fața trasă și gălbejită, cu priviri imense de neagră melancolie și care cerșesc un ultim salut. Dar Ana nu întoarse capul. Arghir se depărtă încet, gârbovit deodată.

Lucu lasă draperiile să atârne la loc și se repede în pat. Aude liftul suind în colivia lui de sticlă și fier.

Își duce mâna la inimă să-i astâmpere bătăile repezite.

– Iată-mă!

Ana i se ivește într-o exorbitantă revărsare de lumină.

Lăsase pretutindeni ușile deschise, aprinzând în urma ei toate lămpile. În centrul acestei feerii domestice, caracatița de foc a lui Scafa strălucea fantastic din duzinele sale de brațe. Lucu se uită la Ana cu ochii mici, sub chiciura de scânteieri.

– Ți-a fost dor de mine? întrebă ea. Și, fără să mai aștepte răspunsul: Să nu minți: ai dormit ca un pașă.

Glasul ei parcă devia. Dar se ținea dreaptă și trufașă în cadrul ușii. Purta un fel de teacă de argint cu răsfrângeri verzui din care țâșnea trupul subțire și înalt cu gâtul lung și chipul îngust, cu acei ochi magnetici și ațintiți, care îl duceau cu gândul la o stranie și sacră reptilă, așa cum și-o închipuia că va fi existat în templele de altădată. „Așteaptă un compliment, își zise Lucu. Dar n-am să i-l fac. Mi-ascunde ceva. Tăcerea mea o s-o turbure.“

– Așa mă primești? Nu-mi spui nimic?

– Mi se pare că tu ești aceea care ai ceva de spus.

– Eu? Ana făcu o schimă de nedumerire, apoi, ca și cum s-ar fi întors la ceea ce părea că o preocupă: Cum îți place noua mea toaletă? Toată lumea a găsit-o superbă.

– Și pe drept cuvânt.

– Să știi că da, întărește Ana, descumpănită nițel de ostilitatea lui Lucu. Dar după o clipă: Să-l fi văzut pe Arghir: mă mânca din ochi! Uitase cât l-a costat, o avere!

– Ce vorbe! Ce gânduri!

– Purul adevăr!

Cu un gest al mâinilor de-a lungul soldurilor își descrie

gătelile:

– Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lucu sări din pat, se apropie de ea cu vioiciune și-i puse mâinile pe umeri.

– Spune-mi, o imploră el, spune-mi cine e bărbatul care are dreptul să-mi zboare creierul, în casa asta?

Își închipuia că întrebarea lui, rugătoare și glumeată – rostită parcă în genunchi, pe marginea răbdării – o va scoate pe Ana din acea liniște suverană, în care se drapa ca un înger, ori de câte ori o furtună mijea la orizont. Ana însă, în rochia ei scânteietoare și în condurii de fir ai dansurilor nocturne, rămânea neturburată în mijlocul norului de parfum care o însoțea.

– Sunt liberă, ți-am mai spus-o. Sunt chiar mai liberă decât ai fi dorit.

– Cum adică?

Glasul de răsfaț al Anei Ulmu, glasul ei ușor zgâriat sună răgușit și sarcastic:

– Ai vrea să mă faci să cred că nu-ți convine?

Lucu se simți ca un spadasi atins sub crucea pieptului:

– Firește că nu-mi convine: nu ești de capul tău pe lumea asta!

– Atunci ești singurul meu stăpân... Îți iei răspunderea? Și, după o scurtă pauză, îi hohoti în obraz: Ha-ha!

Nemișcată ca un manechin, și cu o intonație mecanică și rece, pronunțase acest „ha-ha“ ca și cum ar fi silabisit ceva, sau ar fi repetat la un examen medical „trezeci și trei“.

Lucu nu se dădu bătut:

– Dacă e așa, de ce-mi impui acest orar de strigoi? De ce nu mă primești la începutul sau la sfârșitul nopții? Aș mai putea să dorm și eu câteva ore. Chiar și la oaste „schimbul doi“ e cel mai greu.

Ana îl măsură cu dispreț. Gelozia și cuvintele lui i se păreau vulgare și agresive, menite doar să-l apere de un ridicol eventual.

– Vrei să ne știe vecinii? Să mă vorbească rudele lui Lambe?

Tonul ei evoca un întreg venerabil clan, o galerie de portrete cu ochii ațintiți asupra lor.

– Află totuși, îi spuse Lucu apăsând silabele, că avem un marmor ocular. De câte ori vin și plec la orele mele de fantomă, domnul Baudat mă pândește nelipsit prin perdele. Îi simt privirea ca pe un pumnal în ceafă.

Ana înalță din umeri:

– Ce vrei să fac?

– Nu înțeleg de ce nu concediezi un chiriaș atât de indiscret.

– Nu mă incomodează cătuși de puțin.

– Îți place să-l știi mereu cu urechea la perete? numărându-ți suspinele?

– Ce imaginație! Pfui!

– De unde vii? întrebă Lucu, brusc.

– Din lumea largă, răsese Ana. De vreme ce nu vrei să mă crezi.

– Istoria cu logodna? Găsește altceva!

Cu același gest al mâinilor, pe care Lucu îl socoate destul de vulgar, Ana își descrie din nou gătelile:

– Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lui Lucu îi zvâcnesc tâmplele. Se stăpânește, hotărât să aleagă în minte cuvintele care să doară ca un harapnic de plumb:

– Nu te felicit. Cu frumusețea ta, puteai să-ți găsești un elefant mai acătării. Un Resch, un Androne, un Gună... Așa elefant mai înțeleg. Dar oameniiăștia preferă să lucreze acoperit, fără riscuri: prin comanditar.

Ana e roșie la față și nările îi tremură. Șovăie între deznădejde și mânie. Își drege glasul. E un răsunset de tristețe și durere la început. Și treptat, o înfruntare resemnată în care mai dănuie, parcă, o rămășiță de speranță:

– Un elefant, da... Poate nu unul, ci zece. Dar un logodnic, nu. Un soț, nu. Și rochia asta e un dar de logodnă și de nuntă. De la viitorul meu soț; ai aflat totul acum. El îmi dă totul. Fără nici un partaj. Iată.

Lucu o scrutează, neîncrezător:

– Teatru! Și nu de cea mai bună calitate.

– Nu ți-am spus decât adevărul.

– Comedie!

– Știu de mult că nu-ți convin situațiile clare, răspunde Ana. Mai bine ajută-mă să mă dezbrac.

Și, întorcându-se, îi lasă pe mâini mica mantilă de vizon care îi acoperea umerii:

– Află totuși că ți-ai atins scopul: ai scăpat de „schimbul doi“, cum îi zici... Ai să poți dormi toată noaptea, somnorosule!

Îi vorbise ca un copil răzgâiat. După o clipă, se depărtă pe tocurile ei înalte în odaia de baie, învecinată.

Rămas singur, Lucu pare că înțelege, în sfârșit.

Un șipot puternic umplea cu zgomot cada de faianță, de alături.

– Ana! strigă el, ca trezit dintr-un vis urât.

– N-aud nimic, așteaptă nițel.

– Ana! vin' odată!

Șipotul încetează. Ana scoate pe ușă un cap de meduză:

– Ce poruncește stăpănu'?

Ca să nu-și piardă cumpătul, Lucu își ațintește ochii în tavan:

– Care va să zică, recită el, doamna era logodită și nici măcar nu mi-a trimis un *faire-part*.

– Logodită? Desigur, m-am logodit chiar în seara asta la restaurant. Cum era să-ți trimit un *faire-part*? Am primit felicitările chiar în local.

Ana înaintă de-a binelea pe prag, înfășurată într-un vast prosop de baie:

– Toată lumea, urmă ea, a prins de veste că la masa noastră se petrece ceva deosebit. S-au ridicat cupe și de la mesele vecine, de către necunoscuți. O adevărată manifestație. Maestrul Dinicu a pus orchestra să cânte „Mulți ani trăiască!” A fost superb!

Înșirase toate acestea pe nerăsuflăte, cu aceeași nevinovată și comică uimire. Parcă își luase o grijă. Răsuflă ușurată și se retrase în sala de baie. Șipotul fremăta din nou.

– Prin urmare, a fost o hotărâre neașteptată! rânjește Lucu, mereu cu ochii în tavan.

Glasul Anei străbătu ca un tăiș până la el:

– N-aud ce spui. Vin imediat.

Fu nevoit să aștepte. Își adună gândurile, cum și-ar fi pregătit armele. Ana se întoarce într-o hlamidă episcopală, de culoare ametist, vârstată cu aur, nou-nouță. Dar dibuise niște papuci de mătăasă cu fir, cam uzați și care contrastau cu luxul proaspăt al halatului.

– Și nota la croitoreasă tot la restaurant a fost plătită? atacă Lucu.

Punea mult preț pe această întrebare. Răspunsul Anei fu dezarmant de naiv și de simplu, răspunsul nevinovăției înseși:

– Arghir a venit să mă vadă după-masă pe la șase. Eram în saloan cu fata care tocmai îmi adusese rochia de la croitoreasă. Nu mă așteptam la vizita lui, am crezut că vine să se scuze pentru diseară. Mi-a spus că are de vorbit cu mine ceva important. Părea grăbit, așa că am rugat-o pe fată să mă aștepte în hol. Nici n-am apucat să rămânem singuri și m-a și cerut în căsătorie!

– Emoționant!

– Mai degrabă comic decât emoționant. Tremura ca un băiețandru care nu-și găsea cuvintele. Și o lua mereu de la început. Nu pot spune că era dezagreabil.

– Mai cu seamă că profitând de acest moment solemn i-ai prezentat și nota croitoresei.

Ana nici nu clinti:

– Ai darul ghicirii. Numai că lucrurile nu s-au petrecut chiar așa.

– Înțeleg. Trebuia mai întâi nițică poezie.

Ana îl privi cu ochi mari și nemișcați ca de statuie. Îi vorbi cu buzele nemișcate ca de statuie.

– Nu cauți decât să mă lovești. Nu înțelegi nimic.

Lucu se îndreptă în culcușul său, se aplecă spre ea, în afară, și continuă cu o înverșunare dușmănoasă și plină de satisfacție:

– Și după scena consimțământului, parcă te aud spunând un „da” cu o șoptă tremurată și cu genele tale plecate și mironosite spânzurând o lacrimă în ele, a urmat scena rochiei festive... O văd: era întinsă pe un fotoliu, ca la o expoziție de mode. Moș Arghir și-a mărturisit admirația lui pentru această minune vestimentară... Din vorbă în vorbă s-a ajuns nu numai la costul rochiei, dar și la amănuntul că nu e încă plătită și că fata care a adus-o așteaptă să i se numere gologanii. Atunci moș Arghir a implorat pe proaspăta sa logodnică – fiindcă ce poate fi mai proaspăt decât o logodnică de un sfert de oră? – a implorat să i se acorde favoarea de a achita... Logodnica însă nu s-a lăsat înduplecată cu una, cu două, a refuzat categoric, a opus viitorului ei stăpân o rezistență îndârjită, dar, vai! orice rezistență are un sfârșit... Și când moș Arghir, ca un adevărat fiu al secolului trecut, s-a arătat gata să pună un genunchi în pământ, doamna Ulmu s-a dovedit o femeie de gust și a consimțit să i se achite nota.

Lucu privi zâmbind în ochii victimei, căutând în ei efectul tiradei sale. Îi văzu plini de lacrimi. Își plecă fruntea în pământ.

Ana:

– Te rog să pleci. Imediat.

– Nici nu mă gândesc.

Ana:

– Ești o canalie. Dacă n-ai fi o canalie, m-ai ucide sau măcar m-ai bate. Sau ai pleca și nu te-ai mai întoarce. Dar nu poți pleca, nu poți bate, nu poți ucide. Insulți. Și nu poți decât să aștepti să treacă momentul cel greu, vrei ca lucrurile să se taseze... și să con-

tinue.

– Aștept, răspuse Lucu privind-o iarăși în față, să văd până unde mergi cu cinismul sau cu inconștiența.

– Aștepți, pentru că nu poți renunța la mine. Nu te-ai săturat încă. De durut, sigur că te doare, dar te gândești că, la urma urmei, căsătoria mea te scoate din încurcătură și-ți dă dreptul să te împarți, așa cum mă voi împărți. O, nimeni nu te cunoaște mai bine ca mine, eu nu sunt Laura, ți-am mai spus.

– Care va să zică, rânji câinește Lucu, a mea e vina! A mea e vina că te-ai logodit cu lăutari într-un local de noapte și...

– Nu e vorba de vină, îl întrerupse Ana, ci de socoteala pe care ți-o faci. Ai scăpat de mine, tocmai în măsura care ți-a convenit. Mă mărit cu Arghir și te poți consacra scumpei tale infirme. Fără teama că am să te pun să alegi între mine și ea. Nu mai pot să-ți cer asta, sunt măritată. Ai să te mai întâlnești cu mine, dar numai din când în când. Războiul pe două fronturi te cam obosise *à la longue*¹... din fericire pentru tine, nu mai sunt liberă. Te iubesc și nu mă pierzi de tot. Mărturisește că îți convine!

– Nu pot fără tine, Ana, izbucni Lucu, te iubesc.

– Ca o canalie! încheie Ana, cuprinzându-l cu brațele de după gât într-o pornire de patimă și de mânie.

Rămaseră înlănțuiți, să stăpânească împreună durerea care creștea din ei ca un foc mocnit care răsufla.

– Mă doare, gemu Ana.

Glasul ei suna răgușit.

– De ce ai făcut asta? De ce?

– Nu se mai putea altfel. E mai bine așa.

Își auzeau inimile cum băteau înăbușit într-un ritm de îngropăciune. Se știau prizonierii unui destin vrăjmaș pe care nu l-au vrut și nu-l pot înlătura decât uitându-l și ferecându-se vremelnic în cătușele suspinelor lor.

...Târziu, Ana se ridică din pat, se duse la ferestre. O dimineată tristă se strecoară printre perdele. Fețele lor palide și trase strălucesc în penumbra din odaie.

– Știu, îi spune Lucu, trebuie să plec... Ca întotdeauna.

Ana ridică din umeri:

– Așa ai vrut tu. A depins numai de tine...

Și, privind speriată la lumina care se întetea între pereții

¹ În cele din urmă (fr.).

obscuri, adăugă:

– Îmbracă-te repede... trebuie să pleci... trebuie...

– Ești ca un temnicer care vine să anunțe ora supremă. Ora călăului. La noapte...

– La noapte, iubitul meu, tu n-ai să mai vii.

Ana se apropie de el, se așază și îi trecu mâinile prin păr, cu o mângâiere înceată, stăruitoare și dureroasă. Îl privește cu privirea care se desparte greu de un bolnav pe care ar vrea să-l mai țină în viață. Un cântec de bun rămas ca un suflu de noiembrie în glasul ei ușor zgâriat, glasul ei de vaiet și de răsfăț, de totdeauna.

– La noapte nu mai viu, îngână Lucu, noaptea care vine nu mai e a mea, nu mai e pentru mine.

Ana clătină din cap. Șuvițele ei inelate se împărțiră pe umeri.

– Nu, iubitele, nu, călăule. La noapte nu vine încă nimeni. Nimeni nu are încă acest drept.

Tăcere.

– N-am să i-l dau acest drept, n-am să i-l dau cât se va mai putea încă. Vreau să mai fiu încă a ta, un răstimp atât de greu, cu toate că nu meriți. E urât ce fac, dar sunt prea slabă ca să mă lupt cu mine însămi. Și pe urmă, adăugă ea după o clipă de șovăire, sunt o păcătoasă: dar țin eu la asta.

Câteva minute mai vorbiră așa, mână în mână, ochi în ochi, gând în gând, ca doi osândiți cărora li s-a hărăzit* o supremă întrevedere. Încet, sufletele lor istovite se ridicară, vrând-nevrând, la întâlnirea cu ziua cea nouă care crescuse, care creștea străină și rece în jurul lor.

În pragul plecării, Lucu luă cunoștință de condițiile vieții lor celei noi, pe o durată nehotărâtă încă. În luminile care se limpezeau treptat, Ana îi vorbi potolit și cuminte, ca o femeie trăită care se gândește pentru toți și la toate, ca o mamă al cărei copil e bolnav și obosit. Un surâs trist îi sprijini cuvintele. Câte un suspin abia stăpânit i le despărtea.

...Din poartă, Silion se mai întoarce și o mai privi. Ferestrele dormitorului Anei rămăseseră oarbe, acoperite ca de un lînțoliu. Dar la gameul de alături, între perdele, zări figura gălbejită a veșnicului Jean Baudat.

„Iată unul care a scăpat de mine definitiv“, își zise Silion.

Și, aproape fără să-și dea seama ce face, își trase batista din buzunarul de la piept și i-o flutură stăruitor în aer, în chip de bun rămas.

* În textul de bază: năzărit.

Jean Baudat dispăru, spulberat.

Lucu pornește.

Pe drum, prin orașul care se trezise, cuvinte răzlete îl urmăresc, ca un roi de țântari, și îi sună tomnatec în minte:

„Așa trebuie, dragul meu... Iubitul meu, așa a fost să fie... Să ne spunem mereu că așa a fost să fie, că nu se mai putea altfel. Și e mai bine așa, preaiubitule...”

Niciodată până în această din urmă noapte, în această noapte de la capătul tuturor nopților, ea nu-l mai numise astfel... Grav și duios, solemn și nesigur, glasul ei, ca un tremur, glasul ei, ca un copil care intră singur în biserică, îi umple, îi chinuie și mângâie sufletul.

„Iubitule, iubitul meu“, această chemare banală, străveche i-a sunat în inimă toată noaptea: ca o talangă răgușită, prin ploii, prin neguri, prin bezne. „Iubitul meu, îi spunea, să nu mai fim triști. Să nu ne luăm în serios: nu e voie! Să fim cum ai vrut tu, asta e fericierea noastră. Să ne facem datoria, ce cuvânt urât, ce cuvânt ursuz, datoria față de alții. Altfel se întâmplă o nebulie și ar fi mai rău. O nebulie, și nu suntem la înălțimea ei. Nu vei avea curaj să o duci până la capăt, și eu nu vreau să am curaj pentru doi – te-aș disprețui prea mult. Nu. Tu ești mai mare decât mine, dar eu sunt mult mai bătrână, pentru că mă gândesc la toate și prevăd ce nu e încă. De-acum încolo ai să mă aștepți la tine acasă, ziua-n amiaza mare. Poți să răsuflă nopțile, în sfârșit, sunt numai ale tale. Am să vin și eu la tine, acolo pe unde au trecut toate celelalte; ce sunt eu, ce-am fost eu mai mult decât ele? La mine se mută Arghir. Logodnicul, viitorul meu soț, bărbatul meu, Arghir. Apartamentul e destul de mare pentru amândoi. Peste un ceas m-apuc să scot lucrurile din camera de lângă hol, o ții tu minte: camera de naftalină. Acolo îl instalez. Mi-a fost atât de teamă atunci să nu ți se facă rău, să nu orbești: se zice că naftalina orbește. Iubitul meu! Eu și cu Arghir ne-am făcut socotelile burghezește: ar fi păcat să mai plătească el chiria la garsoniera unde stă, încă pe un trimestru. Săptămâna care vine își trimite valizele și lichidează. Din fericire, își vinde mobila toată. Am oroare de troace. Facem căsătoria civilă peste trei săptămâni. De ce tresari? Eu n-am să-i fiu soție adevărată decât după ceremonia religioasă. Nu zâmbi, iubitul meu, nu fi cinic, cel puțin în noaptea asta. N-am hotărât încă data ceremoniei. Am s-o amân cât s-o putea mai mult. Să mai fiu o vreme numai a ta.“

Ca un sunet de talangă glasul răgușește și se îneacă, o talangă rostogolită în ierburi muiate de toamnă și lovită și târâtă în pașii

fără de număr ai turmelor seculare. Și ultimele ei tresăriri se pierd, spulberând înțelesuri grave, gemete și blesteme prin hăurile unui suflet pustiu.

*

Mergea cu fruntea în pământ, istovit și îngândurat. Se atingea fără voie de zidurile caselor, dar pașii îl duceau în neștire înainte. Rare mașini treceau în goană pe lângă trotuar, vestind iureșul de mai târziu. Miresme de câmp ploios, boarea dulceagă a ghiocilor se amestecă în văzduhul străzilor înalte, aduse de vântul proaspăt și cenușiu. Lucu ajunsese mașinal în fața cafenelei „Esplanade“. O găsi pustie și deschisă. Globurile electrice mate și enorme dinlăuntru alungau umbra stătătoare din ungherele uriașei încăperi. Terasa era pregătită, mesele în găteală matinală, cu fețe de in vărgate cu galben, așteptau clientela. Un chelner ras și coliliu căsca plictisit în ceața rară însăilată vag de soare.

Lucu pătrunse în cafeneaua aproape goală, se așeză și ceru o cafea filtru. Își aprinse o țigară și răsfoi teancul gazetelor puse la îndemână de un portjurnal. Niciodată dimineața nu întârziase atât de mult la Ana. Se uită la ceas: trecuse de șapte. Se simțea ușor și la voia întâmplării, ca un convalescent. Treptat, în tristețea lui se strecura o îmbărbătare. Poate că Ana Ulmu avea dreptate. E mai bine așa. Viața lui de nopți albe și împărțite între două femei, minciuna pe două portative, cacofonia crescândă în el trebuie să înceteze.

Adevărul ar fi ieșit la iveală și cine știe ce s-ar fi ales din Laura. Acum totul are să se dezlege de la sine, fără eforturi, fără chinuri. S-o ia fiecare pe drumul lui, și cât mai banal și mai simplu să și-l dorească. Ana Ulmu o să-și refacă viața, e o măiastră femeie. N-a dovedit-o oare, obținând de la Resch să-l numească pe Arghir avocat și consilier la una din numeroasele întreprinderi pe care le finanțează? Cu o privire și un surâs, Ana Ulmu obține orice, numai să vrea – cu atât și nimic mai mult. *Avocat-conseil* – o astfel de sinecură i-ar conveni și lui. Cum de-a uitat de acest amănunt? *Avocat-conseil*, alt cadou spontan de logodnă și care ar fi meritat o mică discuție de limpezire; dar e prea târziu, nu-l mai privește nimic de aici înainte.

Se uită din nou la ceas; plăți și se ridică să plece. Dimineața cenușie prinsese a se polei cu soare. Se vestea o zi călduță și umedă, un fel de moină primăvăratecă. Nu se hotăra încotro să apuce, era

și prea devreme ca să se poată duce undeva.

Ar fi trebuit să treacă pe la Oficiu. De când cu noul orar stabilit în conferința cu Albinosul, mandarinii de acolo semnează la opt în registru. Niște lipitori, niște râme... Slugi ipocrite. Fumează trabucuri și citesc romane polițiste sau fac ochi dulci dactilografelor, așteptând ora liberării, cum așteaptă elevii la școală sau soldații la cazarmă să sune clopotul. Desigur că de la vicepreședinte până la portar, toată lumea știe de somația care i s-a trimis.

Apariția lui acolo, oricât de fugară, ar fi socotită ca o capitulare. Și pe urmă nici nu e pregătit să-și înfrunte colegii. De câteva săptămâni nu mai citise nici „Aux Écoutes“, nici „Le Crapouillot“, nici „Simplicissimus“, nici „Punch“, așa că nu se afla în măsură să-și distreze colegii și superiorii cu anecdote și intimități din marea politică și finanță internațională. Pe lângă toate, nu se simțea în vervă câtuși de puțin. Mai bine ar fi să se ducă acasă. Ar mai putea să doarmă vreo patru ore și să se prezinte apoi în fața Laurei cu un chip mai omenesc. (Își zărise într-una din marile oglinzi ale „Esplanadei“ chipul palid și nebărbierit). Și până va adormi o să recapituleze întâmplările nopții și ale dimineții. O să-și mai amintească din cele ce-i spusese Ana pe întunec. Cântecele ei nocturn nu-l va uita niciodată: „Tu, iubitule, ai să te cam simți singur la ziuă. Mi-e milă de tine, te văd rătăcind ca pe un câine fără adăpost. Ai să te strecuri prin cafenele și prin localuri și n-ai să-ți găsești nicăieri locul. Lasă-mă să-ți dau un sfat, cu toate că mă costă să ți-l dau. Dacă ai să te simți prea trist, să nu șovăi, să nu lupți. Iubitul meu, tu nu ești făcut pentru luptă. Du-te la Laura și stai la ea. Nu-i spune nimic, ea va ști că ai nevoie de mângâiere și nu-ți va pune întrebări, e prea șireată și prea lașă ca să vrea să descopere totul. Poți rămâne la ea chiar și noaptea. Dar să nu mă uiți. Că pe mine n-are cine să mă mângâie și să-mi ție de urât.“

Lucu apropie scaunul de masă și dădu să plece. Dar o mână amicală îl apăsă pe umăr, îl sili să se așeze iar. E Filip, trandafiriu și ras cu perdaf, turnat în hainele lui închise, care îi scot pectoralii de cocoș sub cămașa imaculată. Duhnește și îmbălsămează a paciuli, apă de păr și lavandă.

– Ce încântare, începu el, să-mi deschizi localul chiar tu. Dar ești verde la față, amice. Ai făcut-o lată iar. Dramă de amor sau indigestie?

Filip își trase cu satisfacție un scaun lângă el și luă loc. Se pregătea să savureze confidențe noi. Dar Sillion se ridică brusc și,

fără o privire, fără un salut, se depărtă ca un obsedat.

Filip se uită după el buimăcit. Peste o clipă îl ajungea, îl depășea, îi tăia drumul:

– Ce e cu tine, faci pe nebuu'?

Lucu îl aținti cu niște ochi fără priviri, orbiți de scânteii de mânie.

– Nu FAC pe nebuu', mormăi el, sunt nebun. Nebun, ai înțeles?

Și părea totuși că nu-l vede, cu ochii lui ațintiți și furioși.

Filip l-ar fi lăsat bucuroș în plata Domnului, dar nu trebuia să pară intimidat.

– Ce tot te lauzi, mă băiete, ești turmentat: ți s-a suit șampania la cap. Uiți că prostu' nu-și poate pierde mințile. Cum o să piardă ce n-are.

– Dă-te la o parte și slăbește-mă cu familiaritățile, îl somă Lucu; ia mâna de pe mine, continuă el cu un glas înăbușit și duduind ca o conductă de apă într-un zid, ia mâna că n-am păscut porcii împreună.

Stăteau nemișcați față în față. Filip aruncă o căutătură în jurul său, apoi îl scrută din nou pe Lucu. Spera încă într-o glumă proastă. Dar citi în ochii lui o pornire ucigașă.

Cum stăteau nemișcați și corecți față în față, nimeni din puținii clienți și chelneri ai acelei ore n-ar fi bănuț schimbul lor de cuvinte.

Lucu îl aținea mereu, cu pupilele micșorate. Nările îi tremurau, mușchii feței îi tresăriră:

– Scutește-mă azi, îi spuse el pe un ton schimbat, dar încă amenințător, dispari cu mutra ta cu tot, fă-mi loc, te rog.

Și înaintă spre el. Filip dădu înapoi cu un pas, cu doi, fără a-l pierde din ochi, șovăind între nedumerire și frică. Îi întoarse deodată spatele, aruncându-i în grabă:

– Ai să regreti... ar trebui să vezi un doctor.

Cu pași mărunți și nesigur, Lucu se îndreptă spre cartierul Săringar. I se părea totuși că merge țepăn și ferm ca un automat. În calea lui obloanele se ridicau cu zgomot. O lume tânără, funcționari și vânzătoare de magazin, în treniuri și fulgarine, avocați cu serviete sub braț, cotropise centrul orașului. Cu rușine, Lucu izgoni din minte scena proaspătă dintre el și Filip. Ce-a fost asta? O criză de nervi, firește. Din nimic sau din oboseală. Dar n-a mai putut suferi fâptura sfătoasă a lui Filip. S-a comportat ca un

copil răzgâiat, ca o femeie isterică. Iată la ce i-au servit „exercițiile spirituale“ din cartea dată de Fane, *Je dirige mon corps et mon esprit*¹. Într-adevăr. Își dăduse o faimoasă dovadă de stăpânire de sine. Nu-i mai rămânea decât să urmeze sfatul Anei. Și fără ezitare se întoarse din drum și o luă grăbit spre casa Feraru.

¹ Îmi conduc trupul și spiritul (fr.).

CAPITOLUL 16

Holul casei Feraru îl primi în plasa lui de penumbre în care dănuia, ca o amintire, mireasma pătrunzătoare de mosc. Nimeni nu-l auzise intrând. Lăuntrul părea pustiu și părăsit. Se adânci într-o așteptare fără scop.

Din tapetele obosite, din covoarele șterse, din draperiile prăfuite, din atmosfera închisă, nimic nu se desprindea să-l odihnească și să-l întrezeze. Ce greșală, să renunțe la cele câteva ore de somn la el acasă și să vină aci unde va fi nevoie din nou să se prefacă, să născocască vrute și nevrute, ca să nu deștepte bănuielile Laurei. Căutase un adăpost și găsisese un fel de zid al plângerii la care soarta îl ingenunchea zilnic, dar în zadar... E ca într-un turn întunecat: afară a rămas lumea care-l uită și Ana pe care a pierdut-o pentru că a jertfit-o poate unui gând născut din închipuirea lui rătăcită. N-a avut curajul, un anumit curaj... Iar el se afundă în tăcerea casei Feraru, ca un văduv osândit să vegheze cât i-a mai rămas de trăit lângă două pleoape care s-au stins. Deznădejdea sporea în el, încet, cum se deslușește un vaier în noapte. I se părea că a făcut, de bunăvoie, un târg în care a schimbat un surâs pe o lacrimă, în care a vândut iubirea unei ființe în carne și oase pe apropierea de gheață a unei fantome. Trăia un vis bolnav de necroman în care tânjește după atingerea unui trup neînsuflețit. Îi e groază și rușine. Dar nu mai știe ce gândește, nu mai e răspunzător de gândurile lui, mintea lui veghează ca o flacără orbitoare și uscată într-un labirint de

azbest. Noptile nedormite și frământarea ultimei nopți îl mistuie până la istovire. Nu mai poate rămâne aici. Se ridică să plece așa cum venise, fără să-l simtă Laura, care desigur încă doarme în camera ei. Să plece de aci. Afară poate că-l mai așteaptă o speranță sau numai o amânare, poate că mai e ceva de făcut. Pas cu pas se apropie de ieșire. Parchetul vechi trosnește urnit din albia lui. De fiecare dată Silion se oprește cu auzul ațintit îndărăt spre dormitor. Nici un semn. E gata să treacă în vestibul, când își dă deodată seama că în casă domnește ceva neobișnuit. Tăcerea e parcă altfel decât întotdeauna. Se uită de jur împrejur. Faldurile grele ale draperiei, care în timpul verii înlocuiau ușile și despărțea dormitorul Laurei de hol, tresăreau încet de un suflu ce nu izbutea să le agite. Un tremur abia simțit. Era ciudat, pentru că niciodată nu se deschideau ferestrele în dormitor la ceasul acesta. Vru să se încredințeze că Laura e în patul ei și doarme încă. Se întoarse tiptil pe parchetul sonor. Un pat desfăcut și ferestrele deschise larg, ca într-o cameră în care a murit de curând cineva. Nimeni. Salcâmi trecutului încă despuiți de frunze tremurau, negri, în umbra pe care înaltele ziduri vecine o păstrau aci răcoroasă ca într-o fântână. Respiră adânc. Camera era pătrunsă de răcoarea dimineții. E aproape un ceas de când a deschis și a plecat, socoti el. Trezit din beția uscată a nesomnului, cutreieră neliniștit prin încăperi. „Laura!“ Nici un răspuns. Trecu prin culoarul din fața oficiului și a bucătăriei și se opri uimit pe terasa îngustă de lemn din dos. În adâncul curții, văzuse pe Laura, într-un penioar somptuos și vătuit, șezând pe singura bancă din fund. Cu fruntea ridicată, părea că ascultă cu supunere spusele unui bărbat străin, care sta în fața ei în picioare. Silion îl vedea din spate: scund, uscățiv și cambrat, cu umerii înguști și gesturi încete, dar autoritare. Privirile Laurei îl priveau atât de intense, că păreau din depărtare o panglică albastră plutindu-i pe pleoape. Părul, îmbelșugat și greu, adunat în graba dimineții, îi făcea un coif de metal. Pe buze îi înflorise un surâs sfios. Lucu se ascunse după una din grinzile de susținere ale terasei și asculta avid. Nu-și putea lămuri cum ajunsese și ce căuta Laura în fundul curții. Fără îndoială că necunoscutul din fața ei o ajutase. Nu se auzea ce vorbeau. Laura făcea din cap semne de înțelegere. Străinul tăcuse. Mâna îi rămăsese ridicată în aer. Lucu văzu surâsul Laurei crispându-i-se pe figură, ca și cum ar fi înghețat. Era surâsul de mărgean al călăreței de circ suită cu picioarele pe șa și pregătindu-se pentru saltul mortal în arenă. Cu palmele apăsate pe

marginea băncii și cu o exagerată sforțare a întregului trup, Laura dădu să se ridice, păstrându-și zâmbetul, ca pe o floare mototolită pe gura dureroasă. Dilatați, ochii îi sticleau. În sfârșit, fu pe picioare.

– Ce-i asta? Așa ne-a fost vorba?

Laura se frânse și se așeză, dintr-o bucată.

Străinul își împreună mâinile a descurajare. Făcu câțiva pași, ocoli banca și se opri în fața Laurei, ca mai înainte. Silion îl recunoscuse. Era doctorul Barbu. Îl auzi din nou:

– Ești în toane rele azi. (Îi vorbea răspicat, dar blând.) Știu unde ți-e gândul. Dar ne-am înțeles o dată pentru totdeauna că gândul dumitale cel mai de seamă e sănătatea. Lasă dragostea și fericirea. Ele vin numai pe urmă. Vin singure, vin sigur, dacă ești sănătoasă și voinică. Dacă mă ascuți, am să te fac bine. Ți-am găsit leacul. Dar nu ajunge, trebuie să mă și ajuți. Haide, încă o dată. Nu te mai codi. Copăcel.

Surâsul de călăreță de circ reînflori mașinal pe buzele Laurei. Palmele în care ținuse tot timpul marginea băncii se încordară o clipă, tresări și se ridică deodată în picioare ca o statuie cu ochii în gol.

Doctorul biciui văzduhul cu o cravașă nevăzută.

– Nu e bine. La loc mișcarea.

Din nou, Laura se frânse și se așeză, cu zdruncinătură. Surâsul i se stinse. Ca iedera, privirile i se agățară de Barbu.

– De ce atitudinea asta de tragediană în actul al cincilea? (Demonstrativ, doctorul luă o poză exagerată, ca și cum ar fi vrut să iasă din propria piele.) Ai un fel de a te ridica și a te opri plin de efect, dar care trădează nesiguranța interioară. Te temi să nu cazi, te înțepenești toată. Fă cum ai făcut ieri, ți-aduci aminte? A mers de minune ieri.

– Nu mai pot.

– *Allons, allons!* Ai să aprinzi o țigară și ai să vii spre mine, ușor, natural, cu grație. Se apropie, îi dădu o țigară, i-o aprinse, făcu doi pași înapoi. Atențiune, pornește!

Arborându-și surâsul poruncit și cu ochii mai larg deschiși în albastrul lor, Laura se dezlipi de pe bancă; se înălță...

„Ce frumoasă e și ciudată, gândi Lucu, nici o femeie nu-i seamănă“.

– Fără aere de fantomă, interveni doctorul aproape răstit (cum îndrăznește cineva să-i vorbească pe tonul acesta?). Nu te clătina,

mai trage un fum, așa, acum pornește.

Laura făcu un pas sfios și brusc, ca și cum la capătul lui ar fi redescoperit pământul sub picior.

– Înainte, înainte, porunci Barbu.

Un al doilea, un al treilea pas. Pe mucegaiul verde al aleii Lucu văzu cum Laura e desculță și se gândi că acest amănunt face parte din terapia doctorului.

– Nu depărta mâinile, observă doctorul, nu umbla ca pe sârmă; oprește-te și simte pământul sub tălpi.

Laura se oprea și pipăia aleea de lichen cu tălpile, ca și cum seva i s-ar sui până în creștet, colorându-i buzele, ochii și părul.

– Așa, o îndemna doctorul, mai trage un fum, mai repede, tot mai repede.

Ținându-se pe marginea potecii, doctorul mergea de-a-ndăratelea, gata de ajutor. Silion urmărea cu teamă înaintarea Laurei. Cunoștea mersul ei sacadat printre lucrurile din casă și era pentru el vădit că Laura se mișca ceva mai ușor și mai iute, cu toate că nu mai avea nici un punct de sprijin. O văzu întinzând mâna spre mâinile doctorului pe care îl depășea în înălțime, dar acesta feri contactul:

– Nu te înțepeni, nu te gândi la picioare, mergi, mergi, mai repede, mult mai repede, scoate țigara din gură, nu te opri.

Inima lui Lucu bătea repezit. În fața lui, viziune de o clipă, se ivise o altă Laură, cum numai în vis putea să o vadă.

Din mers, Laura dădu să-și ia țigara înfipțată în surâsul ei teapăn – o spaimă i se lărgi din ochi pe tot chipul, cu o umbră de apă, bătut cu mâinile în jurul ei și căzu deodată cu fața în jos. Silion se repezi. Cu brațul întins, doctorul îi tăie calea, îl sili să se alinieze la marginea potecii fără măcar să se uite la el și se întoarse spre Laura ale cărei plete înflăcărate se împrăștiară în jurul capului prăbușit.

– Iar îmi faci de-alde astea, o dojeni el, ca și cum nimic nefiresc nu s-ar fi întâmplat. Fă bine și ridică-te singură.

Laura începu să se ridice, mai întâi în coate, apoi în mâini, cu trunchiul întreg. Cât a zăcut, păruse o uriașă pasăre abătută din zbor și care își aduna aripile anevoie. De teamă să nu fie certată, sau de rușine, ținea capul în jos. Părul îi șerpuia până în pământ, izolând-o într-o umbră de aur. Rămase în odihnă, ca o salcie.

– Nu zăbovi, stăruie neînduplecat doctorul, care cu o mână hotărâtă îl prinse din nou pe Silion de braț și-l ținu pe loc. Sfârșește, te rog, adăugă el, cu această poză de *mater dolorosa*.

Sub undulările de metal topit ale pletelor ei, capul și umerii Laurei fură scuturați de câteva ori, ca de un fior, în tăcere. În turburarea lui, Silion nu știa dacă e un semn de plâns sau de multă ilaritate.

– Uite, îi șopti doctorul și îi arătă spre picioarele ei, dezgolite în cădere până peste genunchi.

Prin pielea de culoarea grâului însoțit, mușchii coapselor și ai pulpelor se arcuiau subțiri și viguroși, se pierdeau lin în scobitura gleznelor. Avea dreptate doctorul, dar gândul acesta Silion îl gândise mult mai mult. Cinci ani de zăcere izbutiseră să vatăme picioarele Laurei în aspectul lor de forță și frumusețe. Schimbarea amândoi o privire care îi lega laolaltă într-un complot al speranței.

Lăsată acum în cotul stâng, Laura se ajută cu mâna liberă să-și strângă genunchii lângă trup. Se ghicea în tăcerea ei că sfortarea pe care o făcea era foarte grea și obositoare. Părul i-acoperea mereu fața.

– Trebuie să te căznești, o încurajă doctorul, prea te-ai deprins cu renunțarea, cu lenea voinței și a trupului. E așa de comod să te declari neputincios, când are cine să te răsfete și să nu mai vrei nimic, când cei din jur îți preîntâmpină toate dorințele. Cu vremea boala devine un sclav care-ți ține de urât, te leagă, te bântuie, te lingusește, îți spune basme...

De jos, continuându-și efortul, Laura îl întrerupse:

– Literatură, doctore, și nu din cea mai bună.

– Mulțumesc, te prefer așa.

Între timp, Laura izbutise să stea într-un genunchi. Se odihnea după fiece mișcare. Dibui cu degetele în jurul ei ca o oarbă și Barbu găsi cu cale să-i întindă mâna. Se sprijini din răspuțeri. În clipa următoare, o clipă dureros de lungă, Laura smulse pământului genunchiul rămas, se înălță, se îndreptă în toată statura ei. Răsuflea greu. Părul i se împărțise în două coame bogate peste umeri. Silion se desprinse din paza doctorului și făcu un pas, să vadă mai bine. Laura privi în jurul ei, dădu cu ochii de Lucu, își duse mâna la inimă, se îndoi de la genunchi. Doctorul Barbu o prinse în cădere de subsuori. Trupul inert al Laurei îl copleșea. Capul blond i-atârna moale, revărsându-i-se în plete peste umăr.

– Mișcă-te, Silion!

Era un accent de mânie în chemarea doctorului. Silion sări și cuprinzându-o pe Laura o ridică pe brațe. Fața și pleoapele i-eră galbene.

– Bagă de seamă: îi calci pe plete.
– S-o ducem în casă, propuse Silion.
– Du-o unde vrei, îi răspunse și îi aruncă o privire rea.
Se grăbiră împreună spre intrare. Doctorul îi adună părul și-l ținu ca pe o beteală.

– Cine te-a pus să te arăți? De două ori te-am împins, credeam că ai înțeles. Trebuia să te dau afară. Ah, unde mi-a fost capul!

– Crezi că e grav? întrebă Silion pocăit și gâfâind. Oboseala și emoția îi turburau mințile. Se aștepta să se întâlnească pe sine pândind ca adineauri pe după coloanele peronului.

– Nu pot să știu nimic.

O întinseră pe divan în odaia ei. Fruntea și obrajii de ceară, picioarele palide, tălpile mânjite verde-cenușiu. Doctorul o privi cercetător.

– Nu-i iei pulsul? îndrăzni Silion, aproape șoptit.

Barbu îi disprețui sfatul.

– Peste câteva minute își vine în fire.

Silion s-ar fi prăbușit cu fruntea pe gleznela Laurei și ar fi oftat. Dar nu îndrăzni.

– Poate că nu-i va fi mai rău, nu-i așa, doctore, sunt și emoțiuni salutare?

– Emoțiuni salutare – repetă doctorul, rar și cu o voită plictiseală care sublinia negliobia întrebării – emoțiuni salutare, în împrejurarea de astăzi?

Silion se lăsă pe un fotoliu, își rezemă coatele pe genunchi, își luă capul între mâini. Abătut.

– Două luni, exclamă Barbu, mai mult pentru sine, m-ai dat înapoi cu două luni. Noroc că am realizat progrese care rămân câștigate definitiv.

Tăcu. Silion îl privi rugător.

– Vorbește, doctore.

– Am scos din sângele ei toate gunoaiile pe care i le-au băgat doctorii, an cu an. Nu știu câte zeci de feluri de fiole și tablete, când pe gură, când pe sub piele, toată producția laboratoarelor moderne. Așa, ca să fie. Cum de a rezistat la atâta știință și industrie, e de mirare. Încă șase luni de asemenea experiențe și nu mai era nimic de făcut. Medicii de astăzi urmează moda lor științifică, la fel cu croitoresele și modistele pe a lor proprie. Pe socoteala și pe spinarea pacienților. Am înlăturat și așa-zisele mijloace mecanice cu ajutorul cărora îi gâdilau până la exasperare centrul nervoși, am

aruncat pe fereastră lămpile cu cuarț, lumânările ultra și infra, vibratoarele electrice – și pe lângă ele faimoasele vitamine A până la Z, sulfamidele, extrasele glandulare masculine și feminine, și hepatrații și cerebrinele, într-un cuvânt toată farmacopeea. Acum trupul ei e curat pe dinăuntru ca al unui copil și gata să reacționeze la remediul bine ales pe care cred că i-l voi administra. Bine ales: nu un ghiveci medical, ci un singur element care ca un proiectil să nimerească tocmai în camera de muniții. Fără să mă laud, cred că am găsit. Nu e mare ispravă. Nu mi-a fost greu să constat, când am examinat-o și observat-o după atâta vreme, că bolnava noastră e victima unei greșeli de diagnostic. Oricare medicastu ruginit ar fi făcut aceeași descoperire, dacă și-ar fi dat osteneala să examineze problema sau măcar pacienta din nou. Dar în asemenea materie există și la noi, medicii, autoritatea lucrului judecat. O dată stabilit de un sanhedrin medical oarecare, diagnosticul capătă o putere de tradiție și, cu cât trec anii, devine mai sacrosanct. *Perseverare medicalum.*

Silion se ridică turburat.

– Cum? Nu e ce s-a crezut? Urmările unei poliomielite?

– În ruptul capului! Dar nu mă legăn cu gândul că e un simplu proces nervos. Și chiar așa de-ar fi, în cinci ani de zăcere paralytică se petrec în organism modificări care te duc la depărtări astronomice de punctul de pornire. Nu mai poate fi vorba de un șoc emoțional care să o vindece. Ceea ce nu înseamnă că un șoc emoțional nu-i poate da lovitura de grație. De data asta cred că a scăpat. Bagă de seamă. Porți o răspundere grea.

– Știu, suspină Silion, dar tratamentul?

– E secretul meu, nu țin să-l discut cu nimeni. Un tratament e o chestiune de credință, se știe. Trebuie să creadă în el atât bolnavul, cât și medicul. Orice discuție, orice comentariu, un gest, o privire sunt în stare dacă nu să-mi zdruncine, cel puțin să-mi vatăme credința.

– Ai spus că port o răspundere grea. Pot să-ți fiu de vreun folos?

Privirile lui Barbu zâmbiră de după ochelari.

– Numai dacă mi-ai face rost de un caz acut de poliomielită.

Tonul lui punea capăt discuției. Silion nu se dădu bătut:

– Să sperăm atunci într-o mică epidemie?

– Căile Domnului sunt nenumărate...

– Cum rămâne cu știința, doctore?

– Să afle care sunt căile Domnului și să ne îndrume pe ele. Asta e tot, și e enorm de mult. O rețetă nu e decât o adresă, zâmbi doctorul, gânditor.

– Zi mai bine căile naturii, îl sâcâi Lucu.

– Zi-le cum vrei, concedă Barbu și trecând pragul se opri din nou. Am ajuns, continuă el, la o concepție unitară a patologiei integrale. Există o singură boală pe lume, una și aceeași, sub miile ei de aspecte. Autointoxicația! Ea și numai ea, accentuă doctorul, restul nu e decât un carnaval sau, dacă preferi, o comparație muzicală, variațiuni pe aceeași temă. Microbul, și prin urmare diagnosticul, nu exprimă decât alegerea pe care o face organismul autointoxicat, în vederea unei crize liberatoare. Remediu, deci, trebuie să fie un auxiliar al acestei crize. Doctorul nu e, în ultimă analiză, decât un soi de mamoș al frământărilor organismului autointoxicat.

Ultimele cuvinte le scandă clătinându-și amenințător arătătorul în aer. Apoi cu același arătător țintui fruntea lui Silion, ca și cum ar fi vrut să facă loc cuvintelor sale spre creierul acestuia. Și se apropie de divanul pe care zăcea Laura. După câteva clipe ea deschise ochii, își aminti și surâse.

– Mi se pare că pot să plec, anunță Barbu. În același timp Laura tresări violent, genunchii i se îndoieră ușor. Reflexele se trezesc. Ameliorarea se menține. Cu unghiile lui tari și aduse doctorul o zgâriase la tălpi și zâmbea ușurat: Acum vă las.

Singuri.

– Ce rău îmi pare, Luc. Credeam că am să-ți pot face o surpriză. L-am chemat pe Barbu fără să-ți spun, m-am înțeles cu el să nu afli nimic până mă fac, poate, nițel mai bine. Nu de tot. Numai nițel, să pot veni o singură dată să te văd la tine acasă. Să stau numai un ceas. Pe urmă să mă duc înapoi, aci, și, dacă trebuie, să zac din nou. Văd însă că n-am să pot. Și știi totul. Să nu fii supărat pe mine că ți-am ascuns ceva!

Aplecat ca de atâtea ori peste patul ei de suferință, Silion se străduia să o liniștească. Nu găsea însă cuvântul și mângâierea care să-i redea speranța. În zadar o încredința că a văzut-o în răstimpul a câtorva clipe mergând ca un om sănătos, clipele acelea aduceau dovada că vindecarea e cu putință, Laura tăgăduia îndărătnic, și ceea ce părea că o chinuie mai aprig era că în toată scena din fundul grădinii fusese ridicolă și demnă de compătimire.

– E penibil, e de nesuferit. Inspir milă, stârnesc ilaritate. Dar sunteți prea buni cu mine să mi-o spuneți.

Poate că Silion ar fi găsit ceva s-o mângâie, dacă n-ar fi fost atât de obosit. Acum când știa că Laura nu se va îmbolnăvi mai rău pe urma spaimei din grădină, nu mai găsea puteri să lupte cu noaptea care-l pătrundea de pretutindeni. Simțea un gol negru sub frunte, mintea i se oprea ca o roată peste un iaz secătuit, ochii deschiși cu de-a sila nu mai vedeau. Icoane fantastice și gânduri fără șir se împleteau cu realitatea de care se agăța cu o sfortare deznădăjduită a voinței și a simțurilor.

– Mi-e somn, exclamă el răzbit, nu vrei să ne odihnim nițel împreună?

Laura crezu că îi vorbește ca unui bolnav care a trecut printr-o spaimă, că o minte.

– Dar mie nu mi-i somn deloc, nu sunt obosită. Nu mă înțelegi, Luc, gândurile astea nu-mi vin din întâmplarea de azi, nici nu sunt de ieri, de alaltăieri.

– Numai un sfert de oră, continuă Silion, care simțea că gândul i-alunecă în imagini halucinante, și graiul i se împletește. N-am închis ochii toată noaptea, am studiat un dosar, nu te pot urmări, să tăcem câteva minute.

Ca și cum l-ar fi ghicit și și-ar fi propus să-l chinuie, Laura îl întreabă:

– Ai vreun proces? Și mie nu-mi spui?

Din prăpastia în care se prăbușea și revenea mereu la suprafață, ca un înotător istovit, el rosti întretăiat:

– La Jurați: o femeie... Ana... Adică Ada... A ucis... pe amant... Ada Fulga...

– Aiurezi?

Întrebarea îl smulse întunerecului, se trezi, și-aduse aminte ce-a spus, surâse prostește:

– Nu aiurez. Nu știi cine e Ada Fulga? Am să-ți povestesc mai târziu... să dormim nițel.

O mai auzi pe Laura întrebându-l, cu cea mai argintie dintre melodiile ei:

– Rămâi cu mine azi, Luc? Toată dimineața?

Și înțelese că fericirea e uneori doar un tremur muzical de cuvinte risipite în auz.

– Rămân până-n prânz... toată seara... toată noaptea.

Brațele Laurei îl încercuiră.

Și-amintește că s-a mai trezit între timp. Somn greu din care se deșteptau pentru a luneca împreună până în marginea morții. Și

adormeau din nou. I se părea lui Silion că Laura îl veghea. Câteodată i se făcea o lumină orbitoare în cap, îndărătul ochilor, o caracatiță de scânteieri i se legăna înăuntrul craniului său mărit în proporții uriașe, ca o ocnă: e candelabru lui Scafa, îl recunoștea surâzând în vis și lumina stăruia, îi lua vederile.

S-au ridicat pentru dejunul în doi. Apoi somnul s-a reîntors, l-a pândit numai pe el, a aruncat din nou asupra-i zăbranicul lui negru, ca pe o plasă. Ce minunată e frumusețea Laurei și ce adânc îi e sărutul. Cade, fără zguduiri, cade la infinit, se trezește cu ea în brațe, pe un țarm efemer, necunoscut. Și-amintește de o taină care e numai a lui, nu trebuie împărtășită nimănui, mai ales Laurei: parcă i-a făgăduit cândva să nu-i spună nimic, să nu-i facă rău. Se trezește din greu, i-e teamă să nu se trădeze. Să nu mai vorbească. Nu cumva să vorbească în somn. Cineva îi pune întrebări și el fără voia lui răspunde, dar răspunsurile nu se potrivesc, prea sunt închipuite ca să fie crezute, își dă seama de asta după uimirea Laurei pe care nu o vede, dar o simte. Să nu se trădeze, să doarmă. În somn nu-l mai urmărește nimeni, e numai liniște, nu se aude nici un pas. Doar semnalul de alarmă izbucnește deodată, se împărășite în bănuți de argint în toate cutele nopții. De zbârâiala lui se cutremură și candelabru lui Scafa, se aprinde, scânteiază. De ce nu vrea să adoarmă semnalul de alarmă în loc să stea de vorbă în toiul nopții cu Laura? Silion se ridică brusc, tocmai când candelabru se rostogolea cu zgomot peste el, împărăștiind cu țandări de stele domul nopții, o mână i s-a înfipt în umăr, îl stăpânește, îl trage înapoi în realitate. E seară adânc, e întunerec. Laura e lângă el și-i întinse receptorul.

– E o femeie la telefon, îi spuse ea, și insistă să-ți vorbească. Nu vrea să-și spună numele, zice că știi tu de cine e vorba, că e femeia care e în stare de o crimă, am impresia că nu e în toate mințile. Cine e, Luc? Ce să-i răspund?

Lucu se ridică în așternut, își trecu o mână pe frunte, o bănuială îi dădu un fior pe șira spinării, într-o clipă fu learcă de apă. Să nu se trădeze. Aproape smulse receptorul din mâna Laurei.

– Alo.

Ghicise. Era glasul Anei Ulmu. Se încumetase să-l cheme aci, la locuința Laurei. Pesemne că îl chemase mai întâi acasă, în mai multe rânduri, în zadar. N-a mai putut răbda și i-a telefonat acolo unde se află. Da, a avut această îndrăzneală. Nu s-a întâmplat nimic deosebit, atâta doar că e singură. Arghir nu s-a putut muta încă, l-a

amânat cu o zi și acum Ana e singură. S-a gândit să-l cheme la ea, să fie împreună această cea din urmă noapte a lor. Să nu o părăsească în noaptea asta, să facă ce o ști, numai să vină fără zăbavă. Nu există piedici pentru cine iubește adevărat.

Silion sări din pat, își căută hainele.

– Trebuie să mă duc, Laura. Mă odihneam așa de bine, era așa de bine împreună. E păcat, dar trebuie să mă duc.

Se îmbracă alergând de colo până colo sub privirile neliniștite ale Laurei.

– De mult nu m-am mai odihnit așa de bine, n-am mai dormit de mult la ora asta. Îmi pare rău că trebuie să plec, știu că ți-am promis să stau cu tine toată noaptea... Nu se poate, mă cheamă... e clienta mea. Ana... Adică Ada Fulga... Am să-ți povestesc altă dată... Un caz complicat. Eu i-am lăsat numărul tău de telefon, pentru cazuri urgente, eu însumi, ca s-o liniștesc. Ai dreptate, Laura, ești o femeie deșteaptă. A făcut o mare greșală... De aceea mă cheamă... Mă întreb cum am să dreg situația. Și îmi pare atât de nespus de rău, n-am încotro, noapte bună, Laura.

.....
Privirile de friguri, șoapta arsă și întretăiată, gura lacomă, crâncenă:

– Iubitule, ce dor mi-a fost de tine. Să nu mă cerți că te-am chemat. Iubitul meu adorat și scump, sunt nebună, ajută-mă, nu mai puteam îndura singurătatea. De ce te-ai dus la ea, în loc să vii la mine? Nu mai pot răbda să te împart cu alta. De ce n-ai trecut peste toate piedicile, de ce nu ești în stare de o nebunie? De ce te-ai dus la ea, canalie? Trebuia să suferi ca un câine, să urli ca mine în singurătate. Dar nu ești în stare, canalie iubită. Nu mă iubești destul.

CAPITOLUL 17

Minciuna „aruncată“ de Lucu la întâmplare, într-o noapte, ca să justifice chemarea Anei, crescuse ca o buruiiană între el și Laura și amenința să strice toată încrederea, cu atâta trudă înfiripată. De fiecare dată, citea o întrebare nerostită în privirile Laurei, care-l așteptau cu un fel de curiozitate nouă, plină de neastâmpăr. Ocolise mereu explicațiile.

Până într-o zi, când, pe negândite, a început să vorbească.

Se găsea la Laura pe înserat, după câteva ceasuri minunate petrecute cu Ana la el acasă. Acum se schimbaseră rânduiala. Pe Ana o vede ziua, iar Laurei îi închină nopțile. Se apucase, chipurile, să recâștige timpul pierdut. Ideea i-a venit deodată, pe nepregătite, i-a suflat-o cineva nevăzut, ascuns, ca pe Tabor, între două spații misterioase – a fost ca o inspirație.

Mai mult ca oricând arăta ca un noctambul înverșunat. Mina lui veștedă și scofălcită o îngrozise pe Laura. Îl primise ca totdeauna, cu liniște și nerăbdare, cu mâinile și cu privirile, cu acea mișcare în care i se dăruia trup și suflet, în clipă și în veșnicie. O fi citit ceva pe chipul lui palid și tras, sau în ochii lui mai mari, mai negri ca de obicei.

– Ce e cu tine? I-a întrebat, pipăind ca o oarbă în însăși viața lui, spune-mi ce s-a întâmplat?

Silion a crezut că Laura aflase totul, așa cum se temea el neconținut și din capul locului și că sosise acum clipa de neocolit în care teama lui superstițioasă își găsea împlinirea: Laura aflase tot,

cum află o ghicitoare care ar citi cele mai ascunse gânduri ale cuiva, prin simplă ascultare lăuntrică. Laura creștea în fața lui ca o sibilă, ca o urnă fermecată în care existența lui, cu amănuntele ei cele mai primejdioase, se deșerta torential, așa cum luna pe o dără își revarsă lumina în cioburile unui fluviu.

– Spune-mi, Luc, îl îndemna iar, și, ca de atâtea ori, pe buzele ei palide șoptele cele mai obișnuite tremurau de o așteptare înfrigurată.

Silion nu răspunse numaidecât. Ar fi vrut să pătrundă gândul Laurei, să mai smulgă un cuvânt.

– Știu, Luc, urmă Laura încet, știu că mi-ascunzi ceva.

În apărare, Silion înălță din umeri. Se pregătea de o împotrivire îndoielnică, fără speranțe, ca un inculpat încolțit. Ochii aceia cu lumini violete, ațintiți fără umbră de bănuială asupra lui, vedeau totuși dincolo de ceea ce se vede. Ar fi poate mai bine să spună tot, pe nerăsuflăte. Nu va mai fi apoi eroul din poveste, ci un om ca toți oamenii, despovărat și odihnit, și, după câteva frământări, viața lor se va potoli într-o dulce banalitate.

– Da, Laura, îți ascund ceva.

Laura păli ușor. Surâse cu amărăciune și resemnare.

Silion se înspăimântă de propriile lui cuvinte. Cine oare i le rostise? Vorbise parcă altul decât el. Se așeză domol pe marginea divanului, îi luă mâinile și i le sărută. Sub privirile flămânde ale Laurei, căuta să câștige timp cu fiecă mișcare, dar numai atât: nu era în măsură să gândească alt nimic.

– Am pledat! zise el, cu un surâs liniștit și simplu, care parcă ar fi vrut să adauge: iată secretul meu în toată grozăvia lui.

Se minuna el însuși de liniștea și limpezimea cu care răspunsese. Știa doară că, din teama de a fi prins, mintea i se oprise în loc mai dinainte, așa încât nici n-ar fi putut premedita și nici să născocoască ceva n-ar fi fost în stare. Dar atunci de unde oare îi venise gândul salvator, când nici măcar nu auzise glasuri, ca Jeana d'Arc? A fost, da, o inspirație, într-adevăr.

Fața Laurei, însuflețită de o fericire neașteptată, se înălță spre el ca o mângâiere.

– Ai pledat? repetă ea, într-un cântec.

Era gata să creadă orice, chiar și acest miracol în care de mult renunțase să sper.

– Închipuie-ți, întări Lucu, calm și privind-o fără înfruntare drept în ochi, s-a întâmplat și asta: trebuia o dată! și adăugă: *Mieux*

vaut tard que jamais¹.

Dar Laura îi frământa mâinile, cu nerăbdare.

– Spune, Luc, ai avut succes?

– Cel puțin așa pretind colegii, răspuse el cu modestie. Unii afirmă că a fost chiar un cecim triumf... o revelație... după ședința m-au felicitat și procurorul și președintele. „Ar fi mai mult decât păcat, mi-a spus procurorul (care mi-a fost adversar în proces), să nu perseverezi: ar fi o crimă. Unde te-ai ascuns până acum?” Eh! își încheie Lucu povestirea cu un surâs pieziș, plin de dispreț pentru aceste deșertăciuni, sunt exagerările unui adversar care a vrut să-mi arate că are spirit sportiv: *fair play*.

Laura îl cuprinse cu brațele pe după gât.

– Ce bine-mi pare, Luc! Dar de ce nu mi-ai spus mai demult?

În îmbrățișare, Sillion regăsi, ca pe un ecou, fiorul și emoțiile vii de totdeauna. Ca la un semn, nopțile cu doamna Ulmu se depărtară într-un haos de uitare. Gândul se opinti cu deznădejde să găsească un răspuns. Trebuia să mintă mai departe:

– Nu ți-am spus nimic. Doar ți-am mai vorbit o dată de procesul acela...

O cuprinse de mijloc. În legănarea lor căuta un răgaz, o amânare. Laura însă își desfăcu brațele, îl luă de mâini cu vioiciune.

– Vreau acum. Vreau să știu cum s-a petrecut.

El își stăpâni un suspin. Își da seama că nu mai are încotro.

Dacă trebuie neapărat să vorbească de el însuși și de acea întâmplare neînsemnată care a trecut și care nu merită nici o luare-aminte, se va supune, vrând-nevrând.

– Să nu-ți închipui cine știe ce, continuă el cu resemnare. Isprava mea n-o să treacă în analele proceselor celebre. Nici public numeros, nici fotografii, nici reporteri, nici defilare de martori, nici ședințe de noapte.

Arunca vorbele în golul ascultării ei, cu disperarea unui vânător urmărit de lupi și care, întors în sanie spre ei, deșerta în calea lor tolba cu vânat, bucată cu bucată, să-i mai întârzie... Avu dinaintea ochilor acest tablou de cromo, văzut cândva pe peretele de arme din casa părintească.

– E o întreagă poveste cum am ajuns eu să pledez la Jurați. Îl cunoști pe avocatul Tima? Parcă ți-am mai vorbit de el. (Știa bine că nu-i mai vorbise de el niciodată, de vreme ce acest Tima nici nu

¹ Mai bine mai târziu decât niciodată (fr.).

exista. Și, în același timp, îi și găsea un nume de botez: Mircea, da, Mircea Tima suna bine de tot. Acest fel de a înfățișa lucrurile dădea mai mult adevăr povestirii.) L-am întâlnit la Tribunal, acum câțeva vreme, continuă el fără să-i mai aștepte răspunsul: era galben și scofâlcit, mai să nu-l recunosc. A venit la mine cu mâna întinsă, cu cealaltă își ținea servieta, care îi spânzura greu de vârful degetelor. Avea ochii turburi și stinși, un glas șovăitor și vorbea atât de repede, că nici n-am avut răgaz să-l întreb cum îi este. „Fă-mi un mare serviciu, m-a rugat, trebuie să mă duc să mă bag în pat, de-abia mă țin pe picioare. Am un proces la Jurați, nu mă pot ocupa de el. Ți-l trec dumitale“. Mi-a dat câteva lămuriri descusute, cu glas întretăiat, fără să mă mai întrebe dacă accept. Se agățase de nasurele pardesiului meu, ca un înecat de un colac de salvare, și nu m-a slăbit până nu și-a terminat darea de seamă. M-a lăsat locului deodată și s-a depărtat, parcă ne-am fi jucat de-a v-ați ascunselea. M-a uluit, pur și simplu. Când am vrut să mă reped după el, prin furnicarul de lume, dispăruse. M-am îndreptat *à contre coeur*¹ spre grefă, țineam în mână o țidulă cu numărul dosarului cu pricina și l-am cerut, fără tragere de inimă și fără curiozitate. Nu mă legasem prin nici o făgăduială, îmi spuneam, pe când răsfoiam și pe alocuri descifram niște file pălite, cu scrisul șters și plictisit. Cazul era destul de interesant și m-am văzut silit să recitesc d-a capo și cu atenție aproape filă cu filă. Să-ți mai povestesc?

– Mă mai întrebi? Gândește-te că eu n-am fost de față... că niciodată n-am să pot fi de față la vreun succes de-al tău, îl imploră Laura.

Lucu se opri. Era un candidat în plină eclipsă de memorie și care caută cu deznădejde să-și amintească de un text învățat cândva. Încrederea din ochii Laurei îi străbătea cu un fior inima. Tot astfel l-au privit, demult, blânzi și credincioși, ochii lui Ajax, bătrânul câine de vânatoare, în ziua când l-a fluierat ca să-l împuște pe la spate. Trădarea nu e un joc atât de simplu cum și-l închipuise.

– De ce te-ai întristat deodată?

– Puțină oboseală, minți el. Și urmă: Un caz destul de neobișnuit de crimă din gelozie. Andu Fulga, moșier din Bărăgan, și-a ucis cu focuri de pușcă prietenul... pe Puși Istrati, bănuat a fi fost amantul nevestei lui Fulga, Ada Fulga. (Găsea numele, la întâmplare, pipăind cu mîntea într-un haos de necunoscuți.)

¹ Împotriva voinței (fr.).

– De ce n-a ucis-o pe soție?

– Ca s-o păstreze numai pentru el.

Răspunsese cu vioiciune. Se socotea salvat. Povestea se închea de la sine. Parcă se afla de mult în apele turburi ale subconștientului. Își amintea de ea cu un fel de caznă obscură a memoriei, ca un lucru de sapă, de arheologie. Trebuia numai să-și fixeze bine în minte numele eroilor, să nu se încurce. Așadar Andu Fulga, soțul, Ada, soția, Puși Istrati, amantul și victima...

– Iar ai căzut pe gânduri, Luc.

– Fulga și Istrati s-au cunoscut în timpul războiului. Fulga a luat parte la șarja de la Robănești, din care n-au scăpat decât câțiva inși, îi numeri pe degete. Fulga fusese rănit la cap și a zăcut luni de zile într-un spital din Moldova. O vindecare miraculoasă. Acolo se împrietenise cu tânărul intern Istrati. Când a intrat în convalescență, Istrati nu-l părăsea o clipă. Îl încuraja cu prezența. Astfel de amintiri te leagă pe tot restul vieții. Nu s-au mai văzut câțiva ani. S-a întâmplat ca Istrati să fie trimis șef al spitalului chiar în reședința de plasă de care ținea moșia lui Fulga. S-au întâlnit, s-au îmbrățișat și Istrati a devenit prietenul nelipsit al casei. Venea adesea cu mașina în conacul primitiv de pe Bărăgan. Locuiau într-un arman fără pereche în mijlocul unui parc de salcâmi și de pini... Ai fost vreodată în Bărăgan, Laura?! Casele acelea de piatră pline de umbră și răcoare. Trăiești acolo ferecat, cu storurile și perdelele trase, în timp ce afară, cât vezi cu ochii, e numai o văpaie...

– Și Puși Istrati a devenit pe dată amantul romanticei doamne Fulga, care se plictisea cumplit la țară?

– Nu chiar atât de simplu.

Nu e nimic dovedit. La interogator doamna Fulga a tăgăduit că ar fi fost amanta lui Istrati. Întreabă și ele, slugile n-au putut spune decât că umblau într-adevăr vorbe despre vizitele lungi, aproape zilnice, ale „domnului inspector“, cum i se zicea lui Istrati în casa lui Fulga. Nimeni însă nu știa nimic, – singurul fapt care îndreptătea aceste șoapte erau convorbirile nesfârșite dintre Puși Istrati și Ada Fulga. Chiar și la convorbirile acestea, Andu se afla mai totdeauna de față, afară de puținele ceasuri când pleca pe moșie, cu noaptea în cap. La țară însă nu e lucru decât la răstimpuri, așa încât soția și prietenul casei n-aveau prea mult prilej să rămână singuri. Și totuși Fulga a tras în Istrati. A condamnat și executat!

O eroare judiciară a unui soț gelos: nu prea e extraordinar.

Lucu și-a aprins o țigară. Laura îi întinse o scrumieră.

– Fulga nu era de tot sănătos, cu vremea începuse să sufere de urmările vechii sale răni. Mai ales după-mesele. O toropeală grea, un somn de neînving care-l cuprindea treptat, ca după o digestie copioasă, chiar pe fotoliul pe care se afla, un fel de dare la fund îl făcea să piardă amintirea locului și a oamenilor, cu toate că rămânea cu ochii deschiși, dar albi, fără vedere. Fulga pretinde că nu dormea în aceste clipe, că numai capul i se golea de orice gând și nu mai vedea și nu mai auzea în jurul lui nimic. Cădea într-un fel de gol, cădea din ce în ce mai iute, până uita. Cu vremea, pierderile acestea de conștiință i se întâmplau de două și chiar de trei ori pe zi, dar numai când sta locului și se odihnea, niciodată când se îndeletnicea cu ceva. Se obișnuise cu stările acestea, le presimțea după toropeala și adormirea simțurilor și se așeza de bunăvoie într-un fotoliu confortabil de lângă soba din sufragerie, căutând să ia parte la convorbirea cu Puși Istrati și cu soția sa, cât mai mult cu putință. Le aștepta cum te pregătești de somn. Cu toate eforturile sale de luare-aminte, nu-și dădea seama de clipa în care se petrecea trecerea lui în viața cealaltă, în nesimțire. Se trezea dintr-o dată, ca și cum și-ar fi amintit de ceva care-l făcea să tresară și se afla din nou între ai săi, între Ada și Puși, a căror convorbire se desfășura mai departe pe același sunet molcom, care uneori îi înlesnea lui lunecarea în somn. Ca să nu-l stingherească, ei se prefăceau că n-au observat nici pierderea, nici trezirea lui, nu-i dădeau mai multă însemnătate ca unei sieste de fiecă zi, ceva mai prelungite, mai adânci și mai grele. Starea lui Fulga se agrava mai ales la schimbarea vremii, când bătea vântul, și pe ploaie și furtună. Din înfățișarea lui nu se putea ghici nimic și, dacă medicul de plasă n-ar fi răspândit zvonul prin vecini, nimeni n-ar fi bănuit că lui Fulga îi merge prost cu sănătatea.

Istrati venea mai ales la masa de seară și rămânea până târziu. De multe ori când Fulga se trezea în fotoliul său de letargie, nu mai găsea de veghe lângă el decât pe Ada. Prietenul plecase. Trecând pe lângă el, Istrati îi punea o mână pe umăr și-l apăsa cu dragoste. Fulga nu simțea sau nu-și amintea nimic. Era unul din riturile prieteniei lor acest fel de a se despărți pe un hotar ciudat, în lunile din urmă.

Într-o seară târzie de toamnă, Fulga tresărise în fotoliul său din sufragerie. Poate că a deschis ochii și a văzut, poate că ochii săi erau deschiși ca de obicei și s-au umplut de vederi de-abia atunci. A și auzit. A auzit un suspin. A vrut să-și ridice capul prăbușit în

piept, dar n-a izbutit. Simțea pe umăr, ca pe ceva rămas, apăsarea prietenească a mâinii lui Istrati, și, ca într-un vis, îl ajunse glasul doamnei Fulga pe tonul de totdeauna: „De ce nu mai stai?” și răspunsul lui Istrati: „E trecut de miezul nopții și mâine am treabă foarte devreme”. Pașii lor se depărtară spre ieșire. Fulga se trezise de-a binelea. Era singur acum. Auzi vuietul vântului, arborii care își spulberau frunza și o fereastră uitată deschisă care se zbătea, fără ritm, undeva. Încercă să se ridice, dar parcă trupul său cântărea mii de tone. Nici glas n-avea ca să cheme. Îl apucă groaza. Nu i se mai întâmplase așa ceva. Nu cumva paralizase? Cineva întorcea în lacăt cheia greoaie a porții din tindă, la ieșire. Despărțindu-se, Ada și Istrati vorbeau încă. Fulga trase cu urechea. Și fu izbit deodată de schimbarea bruscă și misterioasă care se făcuse în glasurile lor. Nu erau șoapte, era numai o coborâre de ton, mult mai jos, ca pentru o taină, sau ca și cum s-ar fi îngânat unul pe altul, grăbiți și singuri, ei între ei. Ce puteau să-și spună atât? Fulga se căzni să se smulgă din fotoliu. Izbuti chiar să-și ridice fruntea. Greutatea de plumb a trupului îl țintui pe loc, istovit. Capul îi căzu în piept. Îi ardeau tâmplele. Gulerul cămășii îl strângea, rece și ud. Tăcere. Apoi din nou glasurile se înălțară scurt și nelămurit, recăpătându-și tonul firesc o dată cu respirația. Auzi cum se deschise și se închise poarta. „Pe mâine”, spuseră ei într-un glas. Pașii lui Istrati se depărtau prin curte. Ada zăbovea. Îl urmărea cu auzul. În sfârșit, se întoarse în sufragerie. Când l-a văzut pe Fulga treaz în fotoliu și cu obrazul întors spre ea, a tresărit. O tresărire vădită, neîndoielnică, asupra căreia Fulga insistă în declarațiile sale. Tresărise, ca și cum ar fi vrut să stea locului. În aceeași clipă lui Fulga îi căzură cătușele. S-a silit să o întrebe în felul cel mai firesc cu putință, dar fără să-și poată ascunde nemulțumirea: „Ce-ați mai avut să vă mai spuneți pe întunec?” Ada însă n-a mai fost surprinsă. N-a vrut decât să-l înduplece pe Istrati să vie a doua zi la masă la prânz; ca să nu mai vie seara. Serile acestea prelungite îl obosesc și pe el și pe ea, nu-i așa? Dar Istrati s-a lăsat greu și a făgăduit cu jumătate gură.

În aceeași noapte, Fulga, împins mai mult de gelozie decât de dorință, a vrut să se apropie de Ada. Dar a fost respins. S-a întors singur și turburat în patul lui. Nu se mai îndoia că e înșelat. Nu putea să adoarmă. Mânia îi rostogolea prin minte fel de fel de planuri de pândă și de răzbunare. Se zvârcolea. Anevoie se liniști. Dar somnul nu venea cu una, cu două. Se trezi de mai multe ori. În răstimpuri visa un vis curios care nu semăna cu celelalte vise, ci

mai degrabă cu amintirea unor vise de care nu mai știa când le-a visat. Vedea și auzea pe Ada și pe Istrati în salonul din sufragerie, seara. Seară de furtună. Seară de lună. Mereu altă seară, dar toate amestecat. Stăteau de vorbă. Se ridicau să plece. El zăcea toropit în berjeră. Simțea mâna lui Istrati apăsându-i-se pe umăr. Treceau în spatele lui. Se depărtau amândoi vorbind, prin săli, spre ieșire. Și o dată ajunși, tăceau. Și acum vorbeau mult mai încet. Clipe după clipe. Ada se întorcea singură. Ocolea o dată fotoliul în care zăcea Fulga. Se așeza pe o canapea să-l aștepte. Filmul acesta i se perindă de mai multe ori în acel somn întretăiat de ațipiri, cu mici schimbări de amănunte. Se făcu lumină în capul lui Fulga: nu visa. Era convins că își amintea. Își amintea de mai multe lucruri întâmplare pe când lui nu-i era bine și care semănau toate cu întâmplarea de pe urmă de care își da seama prea bine.

A doua zi, pe la amiază, Istrati sosi la conac. Fulga tocmai ieșea. „Trebuie să plec, îi spuse el, Ada e în salon. Să nu i te potrivești, să vii serile ca totdeauna.” „Ce vrei să spui?” l-a întrebat Istrati. „Te-a rugat Ada să nu mai vii serile, ca să ne putem culca mai devreme. Nu sunt de aceeași părere.” Istrati se încruntă. „A, da, mi-aduc aminte.” Era vădit că nu-și aducea aminte de nimic. „Să vii ca și până acum, serile, adăugă Fulga, nu văd defel de ce să ne schimbăm tabietul.” Și plecă.

Ada l-a primit pe Istrati în sufragerie. Ferestrele mari și ușile dădeau printr-o terasă de-a dreptul în grădină.

Fulga se întoarse de-abia peste vreo două ceasuri. Intrase peste pragul din față, opus terasei. S-a oprit în cadrul ușii. De data asta avea o pușcă pe umeri. Ada croșeta liniștită la un capăt de divan, la celălalt ședea Istrati și fuma. Lângă el o scrumieră făcută dintr-o jumătate de grenadă de mână, un souvenir din război. Fulga holba ochii la tabloul acesta familial, ca și cum ar fi vrut să priceapă ceva. Încremenise. Istrati a vorbit cel dintâi, în franțuzește: „*Eh quoi, i-a spus arătându-i cu degetul înspre pușcă, tu veux donc nous tuer?*”¹ Drept răspuns Fulga l-a luat la ochi și a tras. Prea repede. Încercătura de alice mari s-a împoșcat mai toată în perete. Câteva însă l-au nimerit pe Istrati. Însângerat, Istrati a luat-o la fugă prin terasă, clătinându-se greoi spre grădină. Fulga s-a năpustit după el, l-a luat la ochi încă o dată, mai cu grijă, și a tras din nou, de aproape. Istrati s-a prăbușit lângă un arbore. Palid ca un mort, Fulga s-a întors în

¹ Ascultă, ... vrei să ne omori? (fr.)

sufragerie, a scăpat pușca pe covor, a căzut într-un fotoliu și n-a mai luat parte la nimic. Ada nu leșinase. S-a repezit spre locul unde căzuse Istrati, a strigat, a dat alarma, s-a căznit să-l ridice, i-a luat capul între mâini. Au venit slugile, au îndepărtat-o și l-au ridicat de acolo, în stare disperată. Apoi au venit jandarmii și l-au luat pe Fulga, care s-a lăsat dus fără să spuie un cuvânt. Nu mai știu din ce pricină judecata s-a ținut la București, instrucția n-a avut prea mult de lucru. Singurul amănunt nelămurit și totodată cel mai însemnat era vinovăția doamnei Fulga. Nici o clipă n-a vrut să mărturisească ce i se cerea, cu toate că o asemenea mărturie ar fi ușurat hotărâtor situația lui Fulga. Ciudată femeie, care ține mai mult la reputația ei decât la libertatea bărbatului în pragul ocnei. Nici un indiciu mai elocvent n-a putut fi cules pe seama ei. Trăia ca o pustnică în casa lor de la moșie, nu ieșea niciodată, vizite alte nu primea decât pe ale lui Istrati, și acestea mai totdeauna față cu soțul ei, care susținea morțiș că a fost totuși înșelat. Improvizat și incomod adulter desfășurat pe apucate sub stare de veșnică alarmă. Scena nevăzută din tindă, în noaptea din ajunul crimei, schimbarea neașteptată a glasurilor pe întunec nu-i ieșea din minte și alcătuiesc pentru el dovada vinovăției. Și e încredințat cu atât mai mult, când și-amintește că în aceeași noapte Ada Fulga și-a îngăduit capriciul de a-i respinge dezmiertările.

– Odios argument! exclamă cu femeiască indignare Laura.

– De altfel, acest lucru nu i se întâmpla pentru întâia oară: soțul se plânge că în vremea din urmă a fost aproape neîntrerupt lipsit de drepturile sale, că soția lui se înstrăinase cu totul de el și-l privea ca pe un bolnav. Toate acestea nu ajung însă pentru a dovedi vinovăția doamnei Fulga.

– Dar e negreșit nevoie ca femeia să fie vinovată?

– Fără vinovăția ei, Andu Fulga riscă sigur cinci ani de muncă silnică, pentru că, față de judecătorii de azi, gelozia fără temei nu ajunge să ușureze vina, iar felul cum Fulga s-a îngrijit din vreme de pușcă și cum și-a încărcat-o cu alice mari dovedește premeditarea, cu prisosință. Autoritățile au scotocit cu luare-aminte locuința soților Fulga și deopotrivă locuința victimei, au răsturnat sertarele, au răsfoit bibliotecile. Nici urmă de corespondență amoroasă, nici un bilet, nici un portret, nici o panglică, nici o buclă. Prudență de amantî maturi, care simplifică și rețin esențialul.

– Ești nedrept!

– Purtarea Adei Fulga după săvârșirea crimei a fost de aseme-

nea scrutată de aproape. Slugile au auzit-o cutreierând ca o bezmetică prin odăi, în nopțile de nesomn de la început, au văzut-o, ziua, izbucnind deodată în plâns, când se afla singură la masă și se căznea să mănânce: dar abia se atingea de bucate. De mai multe ori pe zi se ducea cu flori, de ea însăși culese, la copacul lângă care se prăbușise Istrati. Pusese acolo, într-o scorbura, o icoană și o candelă care ardea neîntrerupt, și în fața ei cădea într-o adâncă tăcere și tristețe ceasuri întregi. Ți-am spus, mi se pare, că trunchiul copacului fusese stropit de sângele nenorocitului. Ada Fulga a fost văzută cum pipăia cu degetele, cum atingea urmele acestea și cum în mai multe rânduri le-a sărutat cu evlavie, poate cu patimă, bolborosind în neștire cuvinte pe care nu le-a auzit nimeni. Într-o dimineață, după o grozavă furtună de noapte, Ada n-a mai găsit nici un vestigiu din aceste urme sfinte. Le spălase ploaia cu nepăsare. A rămas locului, încremenită, cu ochii mari, cu lacrimi șiroaie, parcă nu-i venea a crede că nu-i mai rămânea nimic din ce-i mai rămăsese.

În pledoaria mea, urmă Silion, scurtând vitejește povestirea, m-am folosit cu dinadinsul tocmai de acest amănunt. Procurorul s-a străduit să demonstreze că purtarea doamnei Fulga după crimă n-avusese nimic nefiresc, că nervii ei erau zdruncinați de scena groaznică a omorului, că inima ei de femeie a fost zdrobită de sfârșitul tragic al lui Istrati, împușcat fără vină, și mai ales împușcat din pricina ei. I-am admis tot ce a vrut, ca să nu prelungesc discuția în jurul candelii, a crucii și a rugăciunilor în lacrimi la copacul funebru. Dar m-am agățat de unicul amănunt al petelor de sânge de pe trunchiul arborelui, petele acelea de care Ada Fulga își lipea buzele tremurate de șoapte neînțelese, desigur numele iubitului, repetat cu disperare, petele de sânge pe care le săruta și le ștergea în lacrimi. Numai o amantă, am susținut eu, numai o femeie care s-a dat și cu sufletul și cu trupul unui bărbat iubit, ar putea să facă un asemenea lucru: să sărute urmele de sânge pe un copac, ale mortului. Poate chiar și o mamă, am susținut eu, ar fi fost oprită în loc de o firească reținere față de asemenea resturi – poate chiar și o mamă – și numai o amantă, în pasiunea ei oarbă și care și-amintește și de alte clipe, nu poate șovăi. Bineînțeles că înainte de asta am avut câte ceva de spus și în privința înstrăinării soției de soțul ei și am avut norocul că procurorul, cu toate că e o inteligență de temut și un mare talent oratoric, să fie un om cu foarte puțină experiență în ceea ce privește dragostea și femeile. Nu aci a fost-pentru mine tot greul, ci pentru că a trebuit să trag toate consecințele unei

situații, să o înfățișez în toată goliciunea ei fără să scandalizez o duzină de burtă-verzi cumsecade pe care un tablou prea realist al celor întâmplare, vreau să zic o reconstituire a unui adulter anevoios, i-ar fi pus pe goană. A fost nevoie de mult tact și de un vocabular care nu e la îndemâna oricui, ca să dau a înțelege că boala misterioasă a lui Andu Fulga făcea din el un martor comod și neștiutor, un n-aude-na-vede, ba chiar un alibi al întâlnirilor, extrem de precare – e drept – ale celor doi amanți. Dar argumentul meu măciucă a rămas, cum ți-am spus, sărutarea sângelui încheșat, pecetea tragică depusă pe hrisovul unei taine de iubire. Și i-am convins pe domnii jurați, pe onorabili, că Ada Fulga a fost amanta lui Istrati. Restul era o jucărie: eroismul de război al lui Fulga, șarja de la Robănești (un tablou *à la* Delacroix), decorațiile, rana mortală la cap, iresponsabilitatea, da, iresponsabilitatea... Nu mai țin bine minte tot ce am spus, am învins pe toată linia și Andu Fulga a fost achitat cu șapte la cinci, proporția nu importă. Au urmat felicitările, ca la o teză de doctorat. Tu ce zici?

Laura îl îmbrățișă.

– Sunt fericită, Luc... Dar puteai s-o cruți pe Ada Fulga.

Avea lacrimi în ochi.

– Spune-mi. E frumoasă? Întrebă Laura cu o nestăpânită curiozitate.

– Da, desigur! spuse cu avânt Lucu, prins de propria lui povestire. E o femeie înaltă...

– O văd... îl întrerupse Laura, să-ți spun eu: E palidă, cu un aer ciudat și puțin sălbatec, cu ochi migdalați de Șeherezadă și plete negre fluturând.

Laura traduce în cuvinte întocmai prima lui impresie când a întâlnit-o pe Ana.

„Ce ticăloșie“, se rușină Silion: nici nu-și închipuise că poate minți cu atâta șir, se întrecuse pe sine. Dar minciuna lui nu făcea nici un rău, dimpotrivă: scopul scuză mijloacele, mai ales în dragoste, în acest imperiu al anarhiei totale, unde totul e permis. Liniștea Laurei merită în ochii lui Silion sacrificiul de a minți.

– Fleacul acesta de proces, spuse el tare, m-a scos din nepăsarea mea, m-a pus pe lucru. Mă simt un altul. Trebuie să mă ajuți să mă țin de treabă.

– Vreau să te afirmi, să câștigi, să te impui. Ce păcat că nu sunt secretara ta. Ce să fac? Am timp destul.

– Poți mult mai mult decât atât. Altul e rolul tău. Să mă în-

demni, să mă stimulezi, să mă gonești când huzuresc lângă tine. Să nu mă cruți, să nu fii niciodată mulțumită.

– Să lucrăm împreună, Luc! exclamă Laura. Îți fac biroul în odaia din fund: ai la îndemână cărțile de drept ale tatii. Am să învăț mașina de scris. Am să-ți redactez...

– Numai asta nu, se împotrivi el, căruia sinceritatea și avântul Laurei îi pricinuiă un fel de neajuns în toți nervii și în plexus, ca și cum acolo s-ar fi cuibărit îl el conștiința și onoarea. N-am să te fac dactilografă. Și nu vreau ore de consultație aici, nici clienți, nici sonerii, nici telefoane. Aici, la noi, gândește-te: ar fi o profanare.

– Ai să vii mai rar pe la mine, Luc? Glasul îi tremură.

– Ca mai înainte. Nimic nu se schimbă. Poate că am să-ți par mai preocupat, mai obosit. S-ar putea, câteodată, dar în mod cu totul excepțional, să lipsesc. Promite-mi că ai să mă suporti. Altminteri, mă las păgubaș. Dragostea, mai presus de toate. Prefer să ratez la picioarele tale, decât să birui mai departe de ele.

Silion se aplecă și își apăsă fața și buzele pe picioarele Laurei. Încă o dată avu prilejul să vadă că femeile, când sunt îndrăgostite, cred tot ce le convine, mai ales când li se pare că li-e dat să transforme viața cuiva. Pe Laura, refuzul lui Silion o încântă, în loc să-i dea de bănuț.

– N-ai să rămâi toată viața un paj, protestă ea. Prefer un bărbat obosit unui adolescent întârziat. Lucrează. Am nevoie de tine, încheie Laura, incredințată că acest din urmă apel trezește în Lucu instinctele de ocrotire și energiile latente ale bărbatului.

Își strânseseră mâinile ca doi logodnici noi și ca doi aliați. Silion găsea că pentru el totul se petrecuse neașteptat de bine. Și mai ales i se părea că a fost chiar fără premeditare, totul fusese atât de spontan, era cu sufletul mai împăcat. Avea acum cu Laura un legământ care-i va îngădui să se miște liber, să o poată vedea cât mai des pe Ana Ulmu, să poată fi distrat și lenevit fără să mai născocoască alte explicații; și mai știa că Laura e dintre acele firi care își țin legămintele.

– Ți-am adus ceva, îi spuse el cu oarecare sfială.

Laura îl întrebă din ochi și așteptă.

– Numai un moment: l-am uitat la vestiar.

Și dispăru.

Cât se poate de nimerit, această din urmă idee îi venise în ultima clipă, în acea zi care fusese, neîndoielnic, a inspirațiilor fericite și a improvizăției.

Se întoarse în iatac și îi întinse flaconul de parfum refuzat mai demult de Ana Ulmu. Îl luase cu sine să i-l ofere Laurei. Între Ana și el trecuse momentul răsfățurilor mărunte.

Laura luă darul și-l cuprinse în mâinile ei de orhidee. Închise ochii, genele îi tremurau. Cât era de fericită că Sillion se gândise la ea în ziua când și-a primit cel dintâi onorar de avocat pledant.

*

...De atunci, născocirile lui Lucu au tot desfășurat în auzul ei mărunțișurile sublimе ale unei cariere eroice: nu e nimica toată să răscumperi prin eforturi supraomenești și prin răsunătoare succese la bară cincisprezece ani de lene și nepăsare. Imaginația lui, pusă la grea încercare, se hrănea cu întâmplările zilnice din tribunal și cu anecdotele auzite în parloarul avocaților. Acolo zăbovea el către prânz, când avea de împlinit unele vagi formalități pentru contencioasele de la care prevala un tribut amical o dată pe lună. Din tot ce afla, își sporea romanul în care el însuși era eroul. Dacă și-ar fi făcut bine socotelile, Sillion și-ar fi dat seama că elaborarea acestui foileton biografic vorbit îi cerea mai multă vreme și muncă decât dacă s-ar fi pus pe lucru cu adevărat. Imaginea unui Lucu Sillion pândind nopți întregi peste dosare pentru ca ziua să-și răpună adversarii în lupte retorice se întretinea foarte cu greu. Era mare efortul ca să-și schimbe năravurile, obiceiurile. Totuși, cu povestea carierei lui reînviată izbutise să-și libereze zilele și nopțile de tirania Laurei, care pentru un atât de nobil scop îl vedea aproape cu plăcere plecând. Din perne, se mulțumea cu o patetică sărutare de bun rămas. Hm. Nici Hector despărțindu-se de Andromaca, înainte de luptă, nu primise asemenea sărut. Un sărut viu și agresiv, menit să trăiască în el, ca o binecuvântare, de-a lungul nesfârșitei nopți de departe de Laura. Dar nu trăia. În el pândeau milioanele de sărutări ale celeilalte, îl cutreierau ca globulele roșii, în raiul vieții.

De-abia sosit lângă Laura și era nevoit să-și stăpânească nerăbdarea care-l îndemna să plece cât mai repede, oriunde, numaidecât. Și numai gândindu-se la Ana se putea stăpâni. „E pentru ea!“ își repeta, ca să rămână. Timpul trece anevoie, se târâște între el și Laura, greoi și leșios ca o apă stătută. Nu va povesti nimic azi. La tribunal e acalmie. Numai mărunțișuri. Puzderie de mărunțișuri plictisitoare. Nu face să i le mai spună. Simpla lor amintire și e de ajuns să-l mai obosească încă o dată pe atât. Așa e în avocatură,

când în sus, când în jos, ca în foile de febră. Cum regretă orele de odinioară când nu aveau nimic de făcut. Să se bucure cel puțin acum de acest repaos trecător, să se bucure împreună.

Mâna Laurei se răsfăța într-a lui. Îi pipăia palma, se cuibărea în ea, căuta să-i transmită căldura ei stăruitoare. E o dorință, un apel insidios, un ordin. Mâna lui Sillion rămâne inertă. Nu vrea să simtă, necum să răspundă. Dorința Laurei e mereu trează. Se întetește din chiar nemișcarea ei. De câte ori sunt împreună, Lucu încearcă să o evite. E greul acestor seri cu ea. Și astăzi, ca întotdeauna de la un timp, o dorește lângă el ca pe o soră. „*Calme un peu tes transports fiévreux, o, mon amante.*“¹ I-ar spune-o dacă nu l-ar opri banalitatea citatului, iar el nu mai e în stare să găsească ceva la înălțime. Cum s-ar schimba totul în bine, dacă ea l-ar înțelege, dacă ar renunța. O privește cu coada ochiului. Se străduiește prin toate mijloacele să amâne ora somnului, care de cele mai multe ori însemna ora sacrificiului, și se simțea umilit în demnitatea lui bărbătească. „Sunt ca fecioarele de odinioară care se măritau fără să le fi cerut cineva părerea. Și tot era mai bun destinul acestor mirese, își spunea el, nimic nu le silea să-și iasă din pasivitatea pe care le-o dicta starea lor de femeie și de nevinovăție... pe când eu...“ Muncit de aceste preocupări, Lucu se căznea să mai găsească ceva de povestit. Dar doi amanți care se văd în fiecare zi nu mai au multe să-și spună, iar Laura, spre marea neliniște a lui Lucu, se afla într-una din acele stări lirice care îl intimidau. Nimic din cele pământești, nimic din lumea din afară nu o mai interesa pe Laura. Nimic, în afară de iubire și de iubirea lor îndeosebi, și totul pe tonul cel mai pătruns de o adâncă emoție și pe cât cu putință într-o vorbire nouă, plină de nuanțe, de constatări și descoperiri care arătau dragostea lor mai diferită, mai perfectă, și mai ales eternă. Uneori a vorbit și el în acest fel, a fost chiar nevoie să vorbească așa. Și a crezut în vorbele sale. I-a și plăcut să încerce puterea cuvântului și a imaginației sale pe o temă atât de folosită și să-și dea seama de exaltarea care îi cuprindea pe amândoi, dar nu totdeauna putea fi la înălțime. I-era cu neputință să nu repete mereu aceleași lucruri, oricât de numeroase i-ar fi fost variațiunile. În zadar își constrângea mintea să mai născocască ceva, în zadar apela în memoria lui la poezii dragostei, de la sanscriți până la contemporani, trecând prin toate școlile, nu mai găsea nimic neexplorat. Și atunci se vedea nevoit să recurgă la

¹ Calmează-ți puțin pasiunea ta febrilă, amanta mea (fr.).

veșnicul gungurit care în clipele de oboseală îl făcea să se asemene cu o doică aplecată peste leagăn. În acea seară nici o diversiune n-a mai fost cu puțință. Nici ziarul, nici cartea, nici radioul, nici contro-versa. Și Silion trebui să se culce ca o cântăreață întreținută care plătește în felul ei o datorie de recunoștință sau de caritate.

CAPITOLUL 18

Silion se închidea în hotărârea lui de acceptare resemnată, i se părea că își ucide sufletul o dată cu dragostea. Pentru că în ziua de neocolit în care, cu știința și învoirea lui, Ana va fi a lui Arghir, atunci i se va veșteji sufletul. Din ziua aceea, în care Ana se va fi prostituat cu binecuvântarea lui, el se va simți un alt om, mult mai puțin decât a fost, cel din urmă dintre oameni. Va fi mai rău decât un mort între vii și poate că Laura, lângă care se va refugia ca în dimineața de după logodnă, are să-i simtă putreziciunea.

Într-o după-amiază dintre cele din urmă, Ana i-a spus:

– Știi că nu se mai poate târăgăna, trebuie să plec la noi acasă la Ulmeni să-mi văd pe ai mei și să-mi aduc actele necesare. Vroia să vină cu mine (el, Arghir, dar Ana îi rostea numele cât mai puțin cu puțință). Mi-a fost foarte greu să-l conving să mă lase să plec singură. Am invocat sănătatea mamei și a sorei mele. În zadar. A trebuit să-i spun, Ana ezită, să-i spun că trebuie să le pun în fața faptului împlinit, că altfel n-ar consimți iarăși la o căsătorie cu un om mult mai în vârstă decât mine. Săracu! Ai să mă însoțești. Nu vreau să știu nimic. Vom fi două zile singuri. Nu ne vom vedea mult, îți dai seama cum e în provincie. Dar te știu al meu, în orașul meu, la mine acasă. Și mai ales departe, ai să fii departe de Laura. Aș vrea să n-o mai vezi până la despărțirea noastră. Măcar atât. Ah, o urăsc.

După-amiezele, Ana găsea mijlocul să se mai repeadă până la

el, într-un suflet. Nu zăbovea. Nu era totdeauna drăgăstoasă. I-a spus, nu o singură dată:

– Te chinuiesc, îmi dau bine seama. Ai clipe în care ești sătul de mine. Trebuie să-ți faci timp să te mai duci și pe la Laura, să o mai minți, să o liniștești cu prezența. Aștepti să vie noaptea, să fii liber, să fii cu ea. Noaptea nu te mai pot găsi. Ți continui viața ta de sacrificiu și de infamie. Uneori mă întreb care din noi e mai laș și mai infam. Ah, dacă te-aș urî destul, dacă te-aș urî fără întrerupere, ți-aș dori să fii numai o clipă în pielea mea.

Într-o tresărire de energie Silion crezu că a găsit ideea salvatoare, compromisul ingenios care va face tuturora viața cu puțință.

– Ce-ar fi să mă mut eu în locul lui Jean Baudat? Logodnicul tău mă cunoaște prea puțin. Ne vom face străini unul de altul. Vom fi mereu aproape, vom găsi mult mai lesne mijlocul să ne vedem. Dă-l afară pe maimuțoi și totul se aranjează.

Ana nu-i răspunse numaidecât.

– Mă dezguști, îi zise.

Silion o privi ca un câine bătut.

În sfârșit, Ana îi dădu de știre:

– Fii gata. Măine dimineată plecăm. Spune-i Laurei că ai un proces piramidal în provincie. Du-te la gară foarte devreme și ascunde-te în tren. Să nu te arăți, va fi și el în gară. Pleacă și el, dar înspre Moldova. A primit o telegramă că mama sa a murit. Închipuie-ți, la vârsta lui mai avea mamă.

*

Urmând îndreptările Anei, o luă pe jos spre unicul hotel al târgușorului. Un amestec de casă românească și de vilă elvețiană cu storuri de lemn și grinzi castanii aparente, cu un foarte larg pridvor, o clădire hibridă care îl surprinse totuși plăcut.

I se dădu o cameră la etaj, cu ferestrele deschise spre munții tălăzuiți, spre depărtări nostalgice. Spațiul înșorit se întuneca în fund, într-un albastru păgân. Încăperea era potopită de soare tânăr, metalic și ușor, de începuturi de lume.

Mobilierul fusese refăcut în întregime și de curând, dulapul, patul și masa de brad ars miroseau a proaspăt, iar marginile cuverturii și perdelele de creton înflorat șerpuiau în cute neofilite. Cu un gest mașinal de călător obișnuit, Silion dezveli patul. Înfățișarea imaculată a așternutului îi alungă cele din urmă neliniști, poftin-

du-l, după oboseala călătoriei, la un repaos virginal și neîntârziat. O chiuveță de faianță și nichel și rufăria de zăpadă a patului se armonizau într-un alb imaculat. Silion întoarse robinetul. Șipotul umplu încăperea cu freamătul lui de izvor, care i se păru atât de răcoros după funinginea și praful trenului.

Își aminti că e ora prânzului. Văzuse, alături de intrare, prin geamul larg, restaurantul rustic, care-și aștepta mușterii absenți, cu fețele de masă vârgate și de culori crude, totul de o înfățișare sumară și curată. Nu vroia să renunțe la liniștea și armonia care-l despărteau și de timp, și de lume, și de locul în care se găsea, și de Ana Ulmu, cu care venise.

Se tolăni cu capul în perne, cu ochii deschiși la priveliștea imensă și luminoasă din cadrul ferestrelor. O adiere primăvăratecă de flori și de rășină tremura la răstimpuri în perdele.

Hotare infinite și vagi se interpuneau cu un miraj fără contururi între el și întreaga lui viață și i se părea că niciodată nu fusese atât de stăpân pe el însuși și pe destinul său, limpezit de această singurătate între pereții de curând văruți și de față cu spațiul scânteietor și sprijinit de piscuri. Îi sta în puțință să pună oricând capăt farmecului clipei, să cheme în gândul lui tot ceea ce a vrut să uite, să pogoare pe pământ, să reînvie chipul Anei Ulmu, să-și aducă aminte de Laura Feraru. Dar preferă să se piardă în această legănare fără trup, prin care i se risipea întreaga ființă, dilatată de la sine prin întretăierile imateriale și fulgerările străvezii ale oglinzilor amiezei.

S-a trezit din somn în plină lumină și a strigat mașinal: „Intră!“ S-a gândit că nimeni alt nu putea bate la ușă decât Ana, că Ana va trece peste temerile ei exagerate și sfidând opinia provinciei natale a suit până la el scările hanului. La invitația lui o mână nevăzută apăsă pe ivărul ușii, în zadar. „Oare cât să fi dormit?“ se întrebă Lucu, amintindu-și că la despărțire Ana îi spusese că va trece să-l ia la plimbare pe la orele patru.

– Intră, repetă el nerăbdător și cu intensa și tainică dorință să o vadă pe Ana pătrunzând în după-amiaza răcoroasă în care el a pogorât, întremat din visu-i extatic, pe pământ.

– E încuiat, îi răspunse un glas străin de femeie, doamna Ulmu vă așteaptă jos, vă rog să poftiți imediat.

Se îmbrăcă în grabă. O senzație de gol în stomac. Era nemâncat din ajun.

Ana îl aștepta pe trotuar la distanță prudentă de intrarea hotelului prin fața căruia trecătorii se arătau ici și colo, rari, ca stâlpii de

telegraf. Purta un pachet legat cu sfoară – darul pentru maica Varvara, lămuri ea. Lucu i-l luă din mâini. Văzu și un mănunchi de lumânări puse în poșeta ei de pai împletit.

– N-ai fost la masă? se interesă Ana cu un accent consternat, știi că la ora asta nu se mai găsește nicăieri nimic: și avem mai bine de o oră de drum până la schit.

– Nu mi-e foame, minți Lucu, și parcă niciodată o minciună nu-i fusese mai dureroasă, dar la care schit mergem?

– La schitul nostru, răspunse Ana, a fost săpat în piatra muntelui acum mai bine de două sute de ani.

Spuse acestea cu o voce importantă și voit comică, imitând mimica serioasă și speriată a unei școlărițe care spune ceva pe de rost. Vroia să atingă, fără aere grave, efectul urmărit, să pară că nu a vrut să atragă atenția lui Silion că îl duce să vadă o ctitorie a strămoșilor ei și că ea e departe de a se mândri cu asemenea deșertăciuni.

– Schitul din stâncă, adăugă Ana Ulmu, e la doi pași, adică la vreo cinci kilometri de aici. Nu e o zidire propriu-zisă, ci o simplă scobitură în munte, totul e scobit și cioplit în piatră, altarul, stranele, stâlpii, catapeteasma... Ai să vezi.

Lucu măsură din ochi distanța care, în pantă suitoare pierzându-se de-a lungul străzii principale, îl despărțea de nevăzutul schit.

– Știi să umbli? îl întrebă Ana.

– Ca Sfântul Petru.

– Dacă vrei, putem lua o birjă până la o troiță, de-acolo începe urcușul.

În propunerea ei desluși disprețul ușor al oamenilor de munte, care-și închipuie că numai lor li-i dat să știe să umble.

– Să mergem, hotărî Silion.

Foamea îi smulgea accente eroice.

Înaintau de-a lungul unui bulevard larg, tradiționala promenadă, croit pe dreapta și pe stânga unei alei de pământ granulos, străjuită, în chenarul ei de granit, de platani patriarhali și destinată unor călăreți ipotetici. Din loc în loc, aleea îmbrățișa chioșcuri albe de mesteacăn cojit. Într-una din aceste construcții Lucu recunoscuse inevitabilul chioșc de muzică al orașelor de vilegiatură.

– Cum îți place? îl întrebă Ana.

– Mi-aminteste o mulțime de lucruri...

Și el când era copil ascultase, la marginea trotuarului, cuibărit pe o bancă dintre brazi, orchestra militară. Vântul legăna globurile albe al luminii electrice în ritmul valsurilor de Strauss. Mulțimea în

culori de vară forfotea pe două rânduri, despletindu-și șuvoaiele potrivnice de-a lungul promenadei. Din când în când câte o birjă spârgea, cu semnale stridente de clopot, carnavalul pașnic și fără măști care se întrunea în fiecare seară, treptat, ca o conspirație a unui cult secret, fără parole și fără catacombe. Micul Lucu se înfrupta și el din acea atmosferă de fericire colectivă, o ieftină fericire burgheză, de repaos între două sezoane, un roi de vieți printre talazurile moi ale întunericului albastru, lânțezit de orchestre. Unde, în care orașel din Carpați, cum e și acesta, s-au petrecut toate – și cât a trecut de când doamna Silion-mama lua premiile de frumusețe ale sezonului și era proclamată regina tuturor balurilor, spre inutila încântare a soțului ei fericit? Vilele printre care acum, în exaltarea solară, trecea dimpreună cu Ana semăneau cu toate vilele de odinioară, ca și bulevardul fără trecători; ca și ocolul tăcut al munților pe treptele lor de smarald. Poate că a fost chiar pe aci. Orașelul Anei îi dădea sentimentul de *déjà vu*. Îi era sete. Cu fusta ei simplă, cu un tricou vârgat alb cu albastru părea o școlăriță în vacanță, tot farmecul ei ciudat și misterul i se risipise; Lucu nu i-ar fi dat mai mult de optsprezece ani. Intrară într-una din multele cofetării ale căror mese rotunde se încingeau pe trotuar la soare. În interiorul de umbră, pe rafturi de foiță, puținici de brad și borcane etichetate ofereau zadarnic recoltele de șerbet de zmeură și de dulceață de vișine ale anilor trecuți.

– Apa noastră e minunată, se laudă Ana.

Era grăbită să o pornească numaidecât. Dar Lucu își astâmpără foamea cu un pahar înalt de șerbet de zmeură în care chelnărița îndesase zăpada multicoloră, lucioasă și aburită a mai multor feluri de înghețată, așa cum i se ceruse.

Suiau acum pantele în serpentină de dincolo de barieră. De o adiere ușoară se îmblânzise pojarul văzduhului și stâncile toride. Ana se opri pe o înălțime. Vedeau în vale orașul încercuit de munți, culcat ca un balaur cu solzi roșiatici și verzi, de ardezie și de metal și cucuiat de clopotnițe rare.

– Uite, acolo între brazi, acoperișul acela, e casa noastră, îi zise Ana, totdeauna m-am oprit aci să o privesc. Chipul ei palid se aprinsese de o însuflețire curată. Coana Tanți trebuie să fie în grădina acum, urmă ea: taie trandafirii și se gândește la noi... e necăjită că mă știe cu tine la drum: cu tine!

Și-l învălui în privirea ei de bucurie că și-a primit iubitul pe locurile copilăriei ei. Ana plimba priviri de fericire și de posesiune

eternă, ca un latifundiar beat de sentimentul de proprietate. Porniră din nou.

– Și de ce să fie necăjită când te știe cu mine? se interesă Lucu. Ana îl privi surprinsă.

– Nu poți îndura gândul că poate fi pe lume o femeie care să-ți reziste. Fie chiar o femeie vârstnică și retrasă cum e mama.

Răseră amândoi.

– Cine știe ce i-ai spus de mine!

– Nu te-am poetizat deloc. Cu toate că e din alte vremuri, mama înțelege totul, nu se scandalizează de nimic, dar judecă fără cruțare. Îmi pare rău: nici nu vrea să te vadă, spune că te cunoaște îndeajuns ca să renunțe la curiozitatea de a sta de vorbă cu tine.

– Coana Tanți, cum îi spui tu, trebuie să aibe o vastă experiență de viață.

– A fost o cucoană mare și o mare cochetă. Dar a iubit un singur om: pe tata.

– Așa cred toate fiicele din lume despre mamele lor. E felul lor de a-și răscumpăra propriile păcate: eu sunt o păcătoasă, în schimb mama mea a fost o sfântă.

– Tata o făcea să sufere, era un tip misterios și flușturatec, cam în felul tău, care mai ești pe deasupra și cinic. Chiar coana Tanți mi-a confirmat această asemănare și mi-a spus că tu vei fi nenorocirea mea.

– Așa cum coana Tanți a fost nenorocirea soțului domniei sale. Ce meserie avea tatăl tău?

– Colonel. A murit de un accident la manevre, comanda regimentul de aci din garnizoană. Eu nu l-am cunoscut. Era un bărbat foarte frumos și coana Tanți, care-l bănuia, îl urmărea pas cu pas.

– Avea timp, constată Silion: tu n-ai răgazul să mă urmărești.

– Nu te culca pe urechea aia... Și eu n-aș putea să fac ceea ce făcea mama. Într-o zi, când tata întârziase de la masă, s-a urcat într-o trăsură și s-a dus să-l caute la patru kilometri de oraș, la Dumbravă. L-a găsit la restaurantul de acolo, liniștit și singur la o masă în fața unui aperitiv. Când a văzut-o, căpitanul Ulmu s-a înfuriat, a plătit birjarul și l-a gonit, iar el s-a dus. Mama a fost nevoită să se întoarcă singură pe jos, așa cum era: încorsetată ca pe atunci, cu turnură și brasieră de volănașe, cu umbreluță de soare și tocurile înalte; înalte, pe drumul de bolovani, care suie la oraș. Parcă o văd. Ana râdea cu multă poftă de pățania coanei Tanți, umilită și furioasă, pe drumul de întoarcere pe care-și scâlcia pantofii, căutân-

du-și echilibrul, în arșiță, cu parasolul.

Ajunseseră pe un fel de nod uriaș, printre care potecile se întretăiau adâncite ca tranșeele, și de unde se zăreau locuințe risipite ca niște zaruri de var, la oarecare distanță de cupola unei stânci despărțite de grupul de case printr-o cărare lăturalnică. Brazi rari întunecau pe alocuri peisajul străveziu.

– Mă aștepți acolo, îi preîntâmpină Ana întrebarea. Mă duc cu pachetul la mătușa Varvara, numai câteva minute. Sprintenă, se depărtă pe un urcuș de granit. Șoldurile ei zvelte jucau în fusta strâmtă de in. Se opri și se întoarse în drum să-i strige: Să nu intri în schit până nu viu și eu. Și îl amenință cu degetul.

În fața peretelui de granit în care se încadra poarta de stejar ferecat a schitului, Lucu fu ispitit să treacă peste consemnul sever al Anei. O luă pe un urcuș lunecos și scurt ca un crâmpei de paloș și poposi pe o platformă ovală și acoperită de mușchi. Neașteptata lui sosire trezi un sfârâit de gușteri puși pe fugă prin iarba deasă și aspră. Se afla chiar pe cupola schitului săpat în bolovanul rotund pe care el se odihnea ca o furnică pe un ou de vultur.

Într-o tăcere solemnă, soarele se lăsa spre apus. Silion tresări dintr-o scurtă visare în care auzise pașii Anei apropiindu-se pe drumul sonor și dur, apoi, pornind în jos, glasul oprit sub el, răstit și plin de nerăbdare.

– Hai! vino jos, repede, repede, e tocmai momentul.

O bătaie din palme, cu ecoul ei repercutat de stânci, accentuă acest apel a cărui nerăbdare Lucu nu și-o putea tălmăci. Poarta ferecată a schitului era dată de perete, un perete masiv de cetățuie ciclopică.

Ana se așeză în prag. Îi tăia intrarea.

– Te-am adus într-un loc sfânt și prielnic mie, îi zise, cu un surâs plin de înțelesuri și cu un glas misterios. Bagă de seamă, urmă ea pe același ton ciudat, cine mă minte aici își pierde norocul.

– N-am ce pierde, nu l-am avut niciodată.

– Dar s-ar putea să-ți meargă și mai rău decât înainte.

– Ce trebuie să fac? întrebă Lucu, imitând-o.

Ana ridică un deget sentențios și ironic:

– Ai și prea bine ce ai de făcut, dar n-ai curajul să-ți pui singur întrebarea: intră și te vei lumina poate.

Lucu făcu un pas. Se opri orbit de torentul de foc care dădea pieziș înlăuntru prin singurele două ferestre cioplite dreptunghiular, sus, în dreapta altarului. O atmosferă de pivniță rece îi umplu

respirația. Când se obișnuie cu revărsarea incendiară din ferestre și cu penumbrelor dese din unghere, Lucu desluși interiorul unei capele de cremene boltită, în care, așa cum îi spunea Ana, stranele, catapeteasma și sfeșnicele grele și nemișcate, totul era săpat și cioplit în piatră. Ana înfipse câteva lumânări în sfeșnice și le aprinse, închinându-se cu evlavie de fiecare dată. Încăperea înaltă fusese, pesemne, o simplă grotă, pe care dalta și târnăcopul o amplificase până la dimensiunile unui schit de forma hexagonală a locașurilor de rugăciune. Formele și conturul icoanelor erau cioplite și zugrăvite în culori mate, înnegrite de timp, dar îmbibate adânc în grăunțele stâncii.

La flacăra șovăitoare a lumânărilor, Lucu zări o icoană de citori: ca o cunoștință veche, străbunica doamnei Ulmu, aceeași din copia picturii în ulei din apartamentul Anei, îi surâdea veșted din firida seculară. Ana Ulmu îi urmărea mișcările și părea că scrutează chipul lui Lucu, efectul descoperirilor lui. Ana continuă să sădească în tăcere lumânări prin sfeșnice și năsălii, însoțindu-și fiecare închinare cu aceeași reverență deprinsă pe vremuri la călugărițe. Lucu cercetă cu atenție pereții pictați, din care emana răcoarea muntelui. Icoana cea mare a citoriței îl atrăgea prin asemănarea ei în trăsături cu Ana Ulmu.

– E Sfânta Ana, patroana schitului și, din două în două generații, a femeilor din neamul nostru, îi spuse Ana Ulmu.

– Ești mai frumoasă, răspunse Lucu. Ar fi vrut-o strânsă de el, măcar o clipă. Cât suiseră până aci, nici nu-i dăduse mâna pe furis. Terorizată de ochii nevăzuți ai orășelului natal, Ana îl ținea cu strictete la o distanță de protocol.

– Bagă de seamă, îi spunea ea, nu mă compromite.

Iar acum, în acest adăpost inexpugnabil, privirile ei severe îi impuneau respectul datorit locului. Între timp, cele două fulgere încremenite ale asfințitului revărsat în capelă se abătură imperceptibil din înclinarea lor, și snopii de lumină se răsfârșeau cu dinadinsul pe chipul întunecat al Sfintei Ana. Întreaga încăpere fu cotropită de flacăra orbitoare și rece în care lumânările păliră uimite. O liniște de glorie și de reculegere pluti între pereții aspri din oasele muntelui. Ana păruse a fi așteptat această clipă. Lucu îi simți degetele reci încheștate pe mâna lui, cu înfrigurare. Îl privi cu ochi măriți și întunecați.

– Vino!

Îl trase cu un pas mai lângă icoană, sub privirile sfintei, de un albastru uitat. Mișcările Anei trădau o premeditare ciudată, un

neastâmpăr. Un surâs rătăcit îi flutura pe buze.

– Roagă-te Sfintei Ana, îi zise, roagă-te să binecuvânteze dragostea noastră. Roagă-te în gând, îl sfătuie ea. Păstrare o clipă de tăcere în fața icoanei. Lipită de brațul lui, Lucu o simți pe Ana vibrând de o intensitate lăuntrică. Imperioasă, înfiorată, șoapta ei se ridică din nou. Jură, îi zise, jură că mă iubești: Ridică mâna și jură că mă iubești numai pe mine.

Cu toată solemnitatea accentului, scena se desfășură simplu, fără gesturi. Lucu Sillion șovăia. Își amintise de Laura Feraru. Era ca și cum ar fi uitat-o de mult. Acum se ivise din nou între ei.

– De ce nu juri?

Lucu ridică mâna încet. Trebuia să jure. Poate că n-ar fi mințit jurând dragoste numai Anei. Exaltarea momentului acestuia singurater era, la urma urmei, numai al ei. Ana se strânse de el, cutremurată.

– Uite, strigă ea gătuită de emoție, și mâna stângă, cu arătătorul întins, vru să săgeteze înainte. Dar mișcarea i se lenevi, legănată, neputincioasă. Uite... Lucu îi urmări gestul și privirile halucinate. Nu vezi? Întrebarea ei era o șoaptă pierdută, uite, plânge!

– Cine plânge? Întrebă Lucu nedumerit și, simțindu-i, prin veșminte, bătăile inimii, o adăposti în brațe, ca pe un copil.

În aceeași clipă văzu și înțelese. De uimire își desfăcu îmbrățișarea și rămase ațintit la icoană. Un fior îl străbătu. Era vădit că ochii albaștri ai Sfintei Ana se umeziseră, și acum, sub privirile lui înmărmurite, se umpleau de lacrimi, străluceau tot mai tare în bătaia razelor, se prelingeau în tăcere pe obraji galbeni de piatră. Nemișcată în veșnicia ei, Sfânta Ana plângea. Lucu întinse mâna să pipăie în izvorul lor de granit acele mărgele de apă, dar Ana i se încheștă de braț.

– Nu te atinge de ea, îi porunci ea, sugrumată de plâns și spaimă, e păcat. Și adăugă într-un hohot: e semn rău... o să mi se întâmple o nenorocire.

– Nu e nimic, o îndemnă Lucu, liniștește-te, și ca să o smulgă din vraja locului o împinse încet spre ieșire, să mergem, îi zise.

Cu părere de rău, Ana se lăsă în voia lui. Cu pașii rari și înfrânți, cu spinarea încovoaiată, se mai întoarse o dată din prag, ca în vis, și privi înapoi cu frică, dar cu setea de a mai vedea o dată. Lucu se uită și el. Sfânta nu mai plângea. Ochii ei de cremene arătau seci, de un albastru mineral, sub poleiala lichidă a asfințitului.

Afară, Ana se lăsă pe un bloc de piatră și își ascunse fața în

palme. Tremura. Lucu, lângă ea, o cuprinse cu brațele peste umăr, încurcat și neîndemânat.

– Ana, o mângâie el, fii cuminte... nu trebuie... nu s-a întâmplat nimic extraordinar... nu trebuie...

Cu un gest pierdut, Ana spulberă tot ce ar fi putut să mai urmeze.

– Lasă! glasul sleit cerea cruțare.

Lucu înțelese că Ana refuza nu atât consolările, cât mai ales tălmăcirile cumiți ale întâmplării. Ana tăcu îndelung. Uitase de Lucu. Se însera.

Într-un târziu se îndreptară spre orașelul înflăcărat.

Pe drum, văzând-o mai liniștită, Lucu găsi nimerit să încerce a-i explica fenomenul. Ana îl asculta cum se ascultă lucruri știute, cu o cuviincioasă și plictisită răbdare.

– *Merți, merți*, îl întrerupse ea, dar cum ai să mă faci să înțeleg de ce un fenomen atât de natural, o minune atât de simplă se întâmplă tocmai într-un anume moment și nu într-altul?

O privi întrebător.

– Adică tocmai când se întâmpla ceva deosebit de solemn.

– Anume ce?

– Cununia noastră! izbucni Ana, și glasul îi tremură, solemn, iar ochii i se înceară în lacrimi.

Lucu se opri, uimit. Erau singuri în amurg și în tăcerea munților. Ana îl apucă de umeri și îl zgudui:

– A fost nunta noastră, asta, îi spuse, cu un accent deznădăjduit, triumfal și sălbatec, nunta noastră fără nuni și fără martori. Ești mirele meu, urmă ea – glasul i se înălță din nou, sul, ca un vâjâit de vânt –, noaptea care vine e noaptea nunții, e adevărata noastră noapte: ești mirele meu în fața lui Dumnezeu și a Sfintei Ana.

Tremura. Lucu o strânse la piept ca într-un adăpost în care ar fi ferit-o de propriile ei gânduri. Ana se desprinsese ușor și îl privi în față cu spaimă:

– Ai să vezi, Luc, că tot se va întâmpla o nenorocire, fiindcă sacrilegiul se pedepsește, iubitul meu, pentru că eu voi săvârși o nelegiuire când mă voi duce la altar cu acel om, după cele întâmplate azi. De două ori a mai plâns Sfânta Ana și de două ori s-a întâmplat moarte de om: când mi-am pierdut soțul și mai demult, când a murit tata. Și ai să vezi acum, încheie ea îndărătnică și întunecată. Numai să mi se întâmple numai mie, atâta cer, numai și numai mie. Îl privi cu dragoste, ca pe un copil. Numai mie, iubi-

tule: îmi iau asupra-mi tot păcatul.

Păru mai liniștită. Se rezemă de brațul lui. Se mai opri o dată:

– Știi de ce a plâns Sfânta Ana? Mă prind că n-ai să ghicești! râse, și ochii îi sticleau ciudat. Pentru că ai mințit! Adineauri, în fața ei, ai mințit.

Biciuit, Lucu potestă:

– Nu-i adevărat! Pe tăcerea asta a munților, îți jur că nu e adevărat.

Dar sprâncenele admirabil încruntate ale Anei și privirile ei atât de hotărâte în sumbra lor tristețe îi arătară că orice tăgadă e de prisos.

– Lasă tăcerea munților, Luc. E soarta mea: să mă mulțumesc cu ce poți tu să dai... tu, mirele meu iubit. Se opri cu ochii țintă la el, plini de o lumină neagră, și repetă cu glas solemn, pătruns de adevăr și de patimă. Bărbatul meu, în fața sfintei lui Dumnezeu.

„Iată femeile, gândi Silion, care încerca să-și ție cumpătul. Are un logodnic la București, cu care se va mărita, după legile oamenilor. Ceea ce nu o împiedică să se mărite, prealabil, după rituri mistice, în fața Sfintei Ana, cu mine. Mă crede mincinos, dar mă pune să jur la icoane și se pregătește să jure în fața altarului credință lui Arghir.“

Ar fi fost ispitit să discute cu Ana toate aceste contradicții, dar a doua zi plecau la București și nu vroia să strice noaptea făgăduita lui, mirelui secret, cu aceste amănunte lucide, realiste.

CAPITOLUL 19

La întoarcere își lasară valizele în gară și luară un taxi.

Drumul fusese searbăd și posomorât. O întoarcere fără sfârșit la viața de toate zilele, după o rătăcire voioasă prin soare și stânci, după noaptea înalt luminată, a nunții lor. În vecii vecilor n-are să uite Lucu șoapta de friguri de dragoste a Anei, șoptită în întunecul înflăcărat:

– În noaptea asta uit tot ce a fost și tot ce va fi... Eu mă nasc și mor în noaptea asta... De ce nu putem muri împreună?

Și totuși acum se întorceau. Se țineau de mână, tăcuți, în taxi. O singură dată, Ana rupse tăcerea:

– Parcă venim de la cimitir!

Lui Lucu, dimpotrivă, i se părea că e avocatul care, în trăsura unei temnițe, își însoțește clientul la potoul de execuție. Nici un cuvânt. La un colț de stradă opriră și o luară pe jos spre locuința doamnei Ulmu. Nu trebuia să poposească amândoi în taxi la poarta casei. Fără glas merseră unul lângă altul parcă rostind câte o rugăciune în gând. Iar Lucu luă acum locul duhovnicului care-l duce pe osândit până la locul supliciului. Se întunecase ușor când cotiră pe strada doamnei Ulmu.

– Rămâi cu bine, Luc. Trebuie să ne despărțim.

– Te urmez la trei pași, se împotrivi Lucu, să nu piardă nici o clipă din puținele câte le mai puteau trăi împreună.

Ana i-o luă înainte. Pasul ei sprinten, portul ei ușor și mândru

nu se potriveau cu întunecarea din suflet. Înaintau unul după altul, ca doi străini. În dreptul porții de fier știute, o umbră masivă și înaltă se desprinsese.

– Mă așteptai? întrebă Ana.

– Ce surpriză! răspunse Arghir. Nu credeam că vii în seara asta. Altfel, veneam la gară.

Un glas mângâios de tenor răgușit. Trecând pe lângă Arghir, Lucu văzu că e palid și tras la față și poartă o cravată de doliu. Îi simți privirea, ca păcura, care îl scruta, care desigur îl recunoștea. Un talaz de vrăjmășie îi sui spre inimă. Fără îndoială că amândoi au simțit în acea clipă la fel. I se păru lui Silion că privirea lui Arghir ar fi vrut să-l ție în loc, să-l descifreze. Și, ca și cum ar fi apărât-o pe Ana de uneltirile acelu necunoscut care părea că o urmărește, îi petrecu o mână imensă pe după umeri și o îndreptă spre casă, învăluind-o cu înălțimea lui mătăhăloasă și impertinentă, ca un stăpân care-și ia în primire ceea ce îi aparține.

Lucu își văzu de drum.

Când ajunse acasă, o găsi pe doamna Silion.

Se feri să-i arate cât de mult îl încurcă sosirea ei neașteptată. „Unde se va întâlni cu Ana?” Se aflau la ultimele lor întâlniri, tragice întâlniri care nu îngăduiau un adăpost întâmplător. Poate că le-a fost dat să se despartă în acest fel, fără îmbrățișări sfâșietoare.

Se duse în iatacul ei să-i sărute mâna și o dojeni că nu se culcase până la ora aceea.

– Te-am așteptat, zâmbi Aretie, știam că te întorci.

Își urară noapte bună. Telefonul rămase în hol. Să-l lase să sune dacă o suna în timpul nopții. (Își aduse aminte de Laura.)

– Pentru nimeni pe lume nu vreau să-mi stric somnul, mamă. Sunt foarte obosit. Pentru nimeni, orice s-ar întâmpla. Să sune până o răguși. Noapte bună.

Aretie se uită lung în urma lui și oftă.

„Așa a fost Luc totdeauna, gândi ea. Urmărit, hăituit de iubire. Ca și tatăl lui.”

Doamna Silion nu-și putu stăpâni o schimă de dezgust. Începu să se dezbrace încet, adâncită în gânduri.

*

Telefonul zbârnâi prelung, făcând-o să tresară. Îl lăsă să sune până osteni. Dar după câteva clipe, se porni iar să zbârnâie, îndărăt-

nic. Doamna Silion se temu că zgomotul îl va trezi pe Lucu și se duse să ridice receptorul.

O voce de femeie care se înalță agresiv, îmbufnată, când auzi glasul doamnei Silion:

– Vreau să vorbesc cu Lucu. Cine ești dumneata?

Doamna Silion își declină identitatea cu răbdarea și bună-cuviința pe care le deprinsese la călugărițe. Necunoscuta stăruie să-l cheme pe Lucu, însă Aretie se arată neînduplecată. Atunci femeia amenință că va veni acolo, că e vorba de viața ei. Oftând, Aretie se îndreptă spre dormitorul lui Lucu.

Singur, pe întunec, Lucu nu adormise încă. Îi păru rău că n-a telefonat Laurei că s-a întors. Măcar atât, celeia care veșnic îl așteaptă și care doarme acum în desăvârșita ei încredere în el: un bun găsit, rostit din depărtare, să acopere uriașa minciună a trei zile de absență petrecute cu Ana în munți. Nu-i mai rămase acum decât să nascocască, pentru a i-l povesti, procesul imaginar pe care l-a pledat în provincie. Poate că în Curierul Judiciar va găsi o temă. Pe mâine, însă. Oboseala îl sorbea ca un mormânt. Cu un suspin înlătură toate aceste griji, ca un copil care se dezbară de temerile de a doua zi. Gândul că doamna Silion e aci aproape îl umplea de o liniște de mult uitată. Nu, nimic rău nu se va întâmpla. E absurd să creadă că Laura Feraru are să afle, odată și odată, totul. Își face spaime fără de rost. Căzu în veacuri de somn.

– Mamă, de ce m-ai trezit?

În jurul lui, tăcere și întunec. Amintirile, luate de apa neagră a somnului, unduiră anevoios la suprafață. Dincolo de parg e mama. De ce l-a trezit tocmai ea, pe care o făcuse paznica nopții lui? O rugase atât de stăruitor să nu-l trezească, întâmplă-se orice. Întunerecul abolise timpul și i se părea că nicicând nu se despărțise de mama lui, de vreme ce își îngăduia să-i impute că l-a trezit în ciuda consemnului. Glasul ei.

– Iartă-mă, Luc, dar e o femeie care plânge la telefon, a sunat atât de mult, că m-am dus să văd ce e, m-a implorat să te trezesc, spune că e viața ei în joc.

Sări din pat: să nu i se fi întâmplat ceva Laurei.

– Alo.

– Cine e femeia care e la tine?

E vocea rugășită și stranie a Anei.

– E mama, se dezvinovăți el surprins, de asta m-ai trezit?

Un rânjet de îndoială:

– Fie! Să mă fac a te crede.

– A sosit aseară, întări Silion.

– Luc, reluă Ana pe un ton îngrozit, trebuie să vii numaidecât.

– Să vin la tine? Bine, dar....

– Dacă nu vii, n-ai să mă mai vezi niciodată.

– Să nu-mi pierd capul, își zise, respirând adânc. Ascultă, Ano... Dar ea trântise receptorul.

Într-un *peignoir*, doamna Aretie îl privea cu neliniște și curiozitate.

– Ai auzit, mamă? Trebuie să mă duc. Mă tem să nu facă vreo prostie.

Și trecu în camera lui, să se îmbrace.

– Că rău mai sunt încolțit! suspină el, potrivit-și bretelele în silă.

Totuși, nu putea să nu se ducă. Avea și acum în auz glasul Anei. Era în el o presimțire funestă care-i dăduse un fior de gheață. Cu Ana nu era de glumit. Din ce în ce mai mult se încredința că nu era de glumit.

CAPITOLUL 20

După ce rătăci prin odăile pustii, strigând-o de câteva ori, Lucu o descoperi pe Ana în pernele de mătasă ale unui pat îngust, într-o cameră rotundă pe care o recunoscuseră numai de câțiva ani. Camera, pentru el faimoasă, în care veghease printre molii uscate și ninsori de naftalină când îi trecuse pragul casei întâi și întâi. Deci Ana nu-l mințise când i-a spus că și-a cedat lui Arghir dormitorul ei și se mutase aci. Palidă, cu cearcăne adânci și abătută, Ana părea totuși plină de hotărâre. Nu-i înapoie sărutul. Mirosea puternic a tutun: respirația ei, hainele, odaia. Pe măsuta din apropiere o scrumieră încărcată de mucuri și cenușă arăta că petrecuse o noapte de frământări și nesomn. Cu storurile trase, cu lămpile stinse, casa crepusculară părea în doliu. Afară, sub ultimele stele, zorile se sfâșiau cenușii ca într-o dimineață de toamnă. Lucu se simțea stingherit. Pentru întâia oară intra ca un stăpân aci. Pe scara de onoare. Nici un dușman nu-i disputa câmpul de luptă. Servitoarea care i-a deschis nu l-a mai salutată cu graba și tăcerea complice de mai înainte. I-a deschis ca unui om care se întoarce la el acasă. Părea năucă și speriată. În fața Anei, care-l țintuia cu privirea ei întunecată, Lucu se simți stânjenit. Se plimba ca un actor care nu știe ce să facă cu mâinile.

Ana se adâncise într-un mutism și o nesimțire de piatră. O nesimțire așa cum urmează după marile lovituri ale sortii, o desprindere de viață așa cum dă o văduvie adevărată. O rochie de

casă, de catifea neagră, îi da cuvenita înfățișare de văduvă inaccesibilă. Dar privirile ei de statuă culcată nu pierdeau nici una din mișcările lui. Îl cântăreau. Lucu e ca un bănuț, ca o victimă. Tăcerea ei aștepta ceva din parte-i. Înțelegea că trebuie să vorbească și să spună cuvinte hotărâtoare, cuvinte care leagă. E ceva grav la mijloc. Nu mai e o încheiere, e de-abia un început.

– Unde e Arghir? rupse tăcerea.

Un surâs al buzelor închise, un surâs pieziș, plin de subînțelesuri, îi răspunse:

– Unde vrei să fie? E la morgă. Nu te bucuri?

– Cum? Ce s-a întâmplat?

Soarta lui Arghir nu-l mișca deloc. Parcă murise de mult. Murise într-un fel legitim, o moarte cum nu se poate mai firească, de vreme ce o găsea logică. Murise la cincizeci și cinci de ani, adevărată vârstă a sinuciderilor din amor, când cazii în greșeala de a te îndrăgosti la cincizeci și cinci de ani.

Nu o întrebare aștepta doamna Ulmu din parte-i. Înaintă și se așeză lângă ea pe pat, o înaintare care acoperea deruta, năzuința lui de fugă.

– Spune-mi! S-a sinucis? Ana făcu semn că da. N-a fost nimenei? stăruie el.

– A fost Jean Baudat... (Glasul ei suna plictisit, dar nu învins.) Apoi un doctor, autoritățile... mai pe urmă Titus Androne, baronul Resch și Viorica... Toată lumea, afară de tine.

Lucu primi acest ascuțit cu o liniște de porunceală.

– Dar rudele? rudele lui? (Se agățase de amănunte.)

– Arghir nu avea rude; se întorsese de la înmormântarea mamei lui: ultima rudă și probabil cea mai apropiată... („E în vervă agresivă, totuși!“ gândi Lucu.) Mai are un fel de nepoată de vară, internată într-o școală oarecare... Nici nu știu de unde să o iau. N-are importanță: în lumea noastră, cine n-are bani n-are rude.

Silion asculta mulțumit că se depărtau cu vorba de preocuparea tacită și spinoasă: ce e de făcut? În sinea lui se îngrijora la gândul că această lipsă de emoție față de atrocea taină pe care încă nu o cunoștea bine alcătuieste pentru el un semn de secătuire. „Să fiu oare un om sfârșit?“ Epitetul și-l mai dăduse în clipe de cochetărie solitară. Dar dragostea lui pentru Laura Feraru, devotamentul lui către ea îi stăteau dovadă că nu e un om sfârșit.

– Spune-mi, Ana, reîncepu Lucu, aplecându-se și apăsându-și ușor pe amândoi umerii, ai avut vreo discuție? Cum s-a întâmplat?

Vorbește!

Tăcere. Ana însă nu-și dădu seama cât de mult o ajuta tăcerea și că, pentru a o umple, Silion ar fi spus orice, ar fi rostit cuvântul hotărâtor. Vorbi:

– O discuție? Crezi oare că Arghir a fost fericit cât a locuit la mine?

– N-am zis asta.

– N-ai să știi niciodată cum am izbutit să rămân numai a ta până azi. De multe ori se făcea ziuă și el era tot în genunchi pe pragul ușii mele. Alteori amenința să o spargă... sau pleca jurând că nu se mai întoarce. Într-o noapte am strigat ajutor și, de n-ar fi sărit Jean Baudat, nu scăpam. N-am vrut să aflî nimic și n-ai fi aflat, dacă nu se întâmpla nenorocirea. Nici nu-mi dau seama cum a fost, continuă Ana coborând tonul. Și în cuvinte întretăiate, cu opriri și înfiorări, povesti groaza prin care trecuse.

...La întoarcerea de la gară, Ana îl urmase pe Arghir pe terasă.

În umbra străveche și prielnică a serii se așezară în jilțuri adânci. Chipul lui Arghir se deslușea foarte palid și brăzdat, privirile-i străluceau obosite și triste. Plânsese? Ana căuta cu disperare în gând un cuvânt de mângâiere și nu găsea. Îi era milă de acest fiu bătrân și de durerea lui, dar l-ar fi vrut cât mai departe de ea în aceste clipe. Îi strânse mâna și oftă, umilită și rușinată. Arghir se gârbovi și mai mult în întunec.

– S-a dus, făcu el, resemnat. Cu mâna rămasă liberă își mătură cuvintele în neant.

– Ai ajuns la timp? întrebă Ana, fericită că și-a recăpătat graiul.

– Am găsit-o pe masa din salon între făclii. O veghea un rân-daș. Optzeci și opt de ani! De altfel – continuă el pe alt ton – e mai bine așa: n-am fi avut mare lucru să ne spunem. Cred chiar că biata mama s-ar fi jenat să dea ochii cu mine. Ar fi fost să ne mințim unul pe altul. Amândoi am fi știut la ce ne gândim și am fi vorbit de altceva. Ipocrizie *in articulo mortis*. Destinul a fost blând cu ea. O să ne socotim pe lumea ailaltă.

– Dumnezeu s-o ierte! exclamă Ana, ca să spună ceva. Vedeai bine că pe Arghir îl durea mult moartea mamei. Și înmormântarea? întrebă ea cu o feminină curiozitate.

– Grandioasă, bineînțeles! Cu atâtea rubedenii câte avea, nici nu se putea altfel. A fost o cataractă de flori și la biserică și la cimitir. Și bocete, de nu se mai auzeau clopotele. Mama era o sfântă. Avea

sărării ei pe care-i ajuta. Se ruinase făcând binefaceri.

– Poate că durerea lor era sinceră! obiectă Ana.

– Ca și a mea, desigur! oftă Arghir. Toți acești nemângâiați boceau de recunoștință că bocetul lor îi deosebește de oamenii de rând din sat. Se simt viță de boier, întocmai ca mine, fericitul herede! În ce mă privește, i-eram și eu recunoscător cu ceva: scăpasem ieftin cu înmormântarea. S-a adus atâta colivă, că-mi vine a crede că a rămas și pentru porci.

– Arghir! exclamă Ana scandalizată.

– Și să-ți mai dau un amănunt, continuă Arghir fără să se turbure. Într-un plic în birou am găsit niște bani. Scria pe el: „Pentru înmormântarea mea“. Mi-au prins bine. Când oi muri eu, continuase Arghir pe un ton lugubru, să mă îngropi cu dricul primăriei. Să nu vii la groapă: te dispensez. Personalul „tehnic“ mi-ajunge. Tot ce te rog e să nu mă trimiteți la crematoriu. Mi-e frică. Nimic nu-mi garantează că nervii unui cadavru recent nu-și recapătă, câte-va clipe, sensibilitatea, sub acțiunea unei călduri de mii de grade. Promite-mi! insistă Arghir.

– Copilării!

– Ți-am adus un cadou, suspină el, și parcă se mai luminează la față. Din partea răposatei mele mame. E un obiect care i-a aparținut. E darul ei de nuntă. E tot ce-am mai salvat din falimentul de familie. Ai să-l vezi în dormitorul tău, după masă, nu înainte. Mă turbur când îl văd.

Ana tresări, ca o gazdă surprinsă în flagrant delict de neglijență.

– Ți-e foame! exclamă ea. Unde mi-a fost capul.

Fericită că găsisese un pretext să se depărteze, Ana se ridică și pregăti masa. O așternu chiar pe terasă și aprinse o lampă albastră, să nu se adune fânțarii și fluturii. O cină improvizată din răciturii, cu vinul, însă, bun. Cu toată silința lui, Arghir nu izbuti să se dezbare de povara de tristețe cu care venise. Bău mai mult ca de obicei, să-și regăsească verva lui de om de lume care domină eroic împrejurările. O întrebă pe Ana de felul cum și-a petrecut timpul în provincie, la familie. Vru să știe ce părere și-au făcut de el viitoarele lui rude și mai ales dacă Ana și-a adus actele în vederea căsătoriei și dacă nu lipsește nimic. Nu. Nu lipsește nimic, îl asigură Ana, privindu-l cu milă. Arghir surâdea în vag. Vinul îi colorase ușor obrajii căzuți, îi aprinsese o scânteie în ochii melancolici cu pleoapele grele. Lumina albastră poleia fruntea pleșuvită la jumătate și tâmpele adânci, mărginite de departe în rare bucle cărunte.

„Nu lipsea nimic, într-adevăr, gândea Ana. Numai dragostea și tinerețea lipseau și, pe deasupra, și speranța vagă într-o problematică moștenire spulberată.“

Cu oarecare solemnitate și mister Arghir o conduse în dormitor să-i arate darul. Înaintară pe întunec până în mijlocul încăperii și Arghir aprinse electricitatea. Cu o exclamație de plăcere, Ana se zări în apele verzui ale unei oglinzi de cristal de mărimea omului, încadrată în argint, cu picioare la fel, și stâlpi alcătuiți, ca un leagăn, un al doilea cadru, și cu sertare în părți, din argint masiv, de asemenea. În față, un fotoliu scund și mic, de damasc uzat. Pe măsuta de sub oglinzi se risipeau piesele unui *nécessaire* antic, perii, piepteni, oglinzi de mână, pudriere și flacoane căptușite cu aur. Era o mobilă de preț făcută anume după gustul cuiva de demult, într-un stil nițel baroc, scumpă și bogată, cum nu se mai lucrează nicăieri de aproape un veac. Într-adevăr nu se putea un mai nimerit dar pentru o femeie. Turburată, Ana se întoarse spre Arghir și îi întinse mâna.

– Nu mă săruți? întrebă el. Ana se apropie să-l sărute pe obraji. Arghir însă eschivă acest searbăd sărut și-i prinse gura într-o îmbrățișare care i se păru Anei indiscretă și abuzivă. Duhnea a vin, iar firele bărbii, în vârstă de o zi, îi răcăiră obraji. Plăcerea de adineauri, din fața darului adus, pieri pe loc, stălcită de o sărutare. În sfârșit, Arghir îi dete drumul. Se așază pe o *causeuză* într-un colț. Își trecu degetele între grumaji și gulerul scrobite, ca pentru a-l lărgi. Răsufli adânc de câteva ori, să-și recapete ritmul. Ana păru că nu observă. Se duse lângă toaleta de argint, îi dădu ocol, luă în mână fiecare lucru, ca pentru a-l cumpăni, și îl cercetă cu admirație. Se așază în fotoliul plâpând și scund, se privi prelung în oglindă și avu un răs copilăresc când văzu că se poate învărti cu fotoliu cu tot, pe o roată nevăzută, fără să-l deplaseze. Rămase așa în fața lui Arghir, care o mânca din ochi. Minutele trecură încete, din ce în ce mai încete. Ana se aștepta să-l vadă ridicându-se, să-i sărute mâna și să plece, așa cum cu o oarecare trudă îl deprinsese. Îi spuse că e obosită. Nici o mișcare. Că îi e somn. Arghir fuma. Ana căscă de câteva ori, pe sub ascuns, să-i aducă aminte. Nimic. Încet, Arghir întinse mâinile spre ea. Crezând că în sfârșit vrea să-și ia rămas bun, Ana îi dădu mâinile, amândouă. Arghir o trase spre el. Ana vru să se așeze alături, pe *causeuză*. El o sili să-i șadă pe genunchi. Ana nu se împotrivi: era mai bine să nu dea importanță gestului. Arghir o înlănțui. Dar când vru să o cuprindă, să o salte și să și-o cuibărească la piept, se zbātu delicat și izbuti să se ridice.

– Mi-e somn, îi repetă. Vreau să dorm.
– Și eu, șopti Arghir, cu respirația întretăiată.
– Atunci, noapte bună, îi ură Ana, cu mijlocul prins în brațul lui, și frânt ca să-și depărteze de el bustul și fața.

– Locul meu e aici! îi spuse calm și cald Arghir, fără să o lase.
Scena știută și de care se temuse Ana se desfășura fatal. Arghir își cerea drepturile de soț, bătându-și joc pe față de spusa ei că nu sunt încă soț și soție.

– Toată lumea ne socoate ca atare, îi zise el în vorbirea lui avocătească, toată lumea știe că locuim împreună, crezi că e cineva care să creadă că trăim ca frate și soră?

– Nu-mi pasă ce crede cineva, replică Ana; important e numai ce știu eu.

Mai auzise Arghir acest argument.

– Ții mult să-mi pari ușă de biserică, râse el în ciudat, și nu te înțeleg. Ești văduvă. Ai avut o legătură cu Leonte. O știu precis. Prin urmare nu ești ușă de biserică. Sau, dacă vrei, nu ești ușă ermetic închisă. Ana tresări și se desprinse de el. E altceva la mijloc, continuă Arghir, pe gânduri, cu privirile ațintite pe covor, e o dragoste la mijloc. Știu și cu cine. Tipul acela brun, subțirețec, pe care l-am întâlnit de câteva ori... Chiar în seara asta pe urmele tale. Nu te face... tipul acela de paj bătrân... Ceva îmi spune că el e cu pricina. Cum îl cheamă? Te faci că nu știi. Răspunde. Știu tot: absolut tot.

– Dacă știi, ce mă mai întrebi?

O apucă de pumn și o trase lângă el.

– Spune-mi, stăruie el, știu tot. E penibil să te văd, să te aud mințind.

– Aiurezi, răspunde Ana, turburată.

– Dacă-mi spui adevărul, te liberez de mine, îi propuse Arghir, sau dacă vrei altfel, uite, aștept până îți trece dragostea: o lună, două, trei, cât ține o dragoste... ca a voastră.

– Ești nebun, protestă Ana cu o tărie regăsită, nu cunosc nici un tip. Mă jignești.

– Dacă e așa, de ce mă respingi? îi impută Arghir, de ce te încapățânezi să mă faci să cred că-ți trebuie negreșit binecuvântarea clerului și a primarului ca să fii a mea? Știu bine că ai fost a lui Leonte, știu bine. Am și amănunte. De ce-ți bați joc de mine atunci? De ce?

– Glasul îi tremurase adânc și înecat.

– Nu-mi bat joc de tine, Arghir. Cu tine e altceva. Dacă ții la

anumite lucruri e tocmai pentru că am vrut să fiu nevasta ta.

– Te înțeleg, dar te dezleg eu de toate astea. Eu, bărbatul tău. Ana, nu mai pot aștepta.

Din nou o atrase la el, o înlănțui. Ana se împotrivi.

– Nu încape dezlegare în asemenea lucruri... îți cer așa de puțin, se rugă ea, am nevoie de crucea asta pentru mine.

Arghir clătina obstinat din cap.

– Nu te cred... nu te mai cred... ai o dragoste... asta e!

O privi. Drept răspuns, Ana ridică din umeri. Dacă ar fi vorbit, ar fi trădat-o glasul.

– Poți să mă convingi printr-un singur mijloc, declară Arghir, răsturnându-se în *causeuză*, ca și cum s-ar fi pregătit de o tocmeală.

– Anume?

– Să fii a mea.

Îndărătnică, hotărâtă, Ana făcu semn că nu. Încă o dată o apucă de umeri, o apropie atât de mult de el, încât păru ingenuncheat în fața ei. Capul și buclele lui cărunte se lipiră de rochia Anei, într-o mișcare de dezmiardare și răsfăț. Dar ochii ei căzură pe luminișul pe care anii i-l largiseră pe creștetul lui despodobit. „E un bătrân“, gândi, e un om sfârșit. Măinile lui încăpătoare și puternice îi țineau în mângâieri largi întreg trupul. Se simți ridicată de la pământ și compănită pe brațe.

– Dă-mi drumul! glasul i se schimbă.

Ca printr-o ceață, Arghir îi văzu fața schimonosită, pe când, cu pumnii sprijiniți de pieptul lui, se opintea să se elibereze.

– Ești a mea, găfâi el, pătimaș și sfruntat totodată.

Ținând-o mereu strânsă de el și ridicată de la pământ, o duse și o întinse pe patul din fundul odăii. Se așeză lângă ea. Respirațiile lor repezite se întretăiau.

– E grotesc ce faci.

– E grotesc să rezisti. Arghir își petrecu stânga pe după mijlocul ei. Ana se zvârcoli o clipă, în zadar. Părul i se răvășise, ochii îi scânteiau. Ești frumoasă.

– Dacă nu pleci imediat, s-a sfârșit între noi.

Umerii și bustul lui Arghir o înăbușeau ca un mal între ea și lume. Ar fi vrut să-l împingă departe, dar îi luase amândouă mâinile într-o mână și se străduia să i le ducă încet, fără violență, la spate. Se aplecă și își alipi obrazul de al ei.

– Mi-e silă, pleacă! îi porunci Ana. Cu un efort deznădăjduit se depărtă nițel, se trase anevoie în sus spre capătul patului; înțelege

că s-a sfârșit, îi zise, nu mai ai nici un drept.

– Ești a mea. O dogorea cu respirația lui scurtă, cu ochii înflăcărați ai melancoliei. O venă albastră, umflată îi șerpuia pe sub tâmplă, în zvâcniri înțețite. Buzele lui cămoase și uscate repetau: a mea, a mea.

– Mă dezgusti, nu înțelegi? scrâșni Ana.

– Nu-mi pasă, ești a mea, o sfida cu mânie Arghir și adăugă: întâmplă-se orice s-o întâmpla.

Ana își răsuci mâinile încătușate.

– Mă doare, se rugă, dă-mi drumul numai o clipă. Ochii i-erău plini de lacrimi. Arghir își slăbi încleștarea. Pe un ton schimbat, Ana continuă: Vii de la cimitir și te porți ca o brută; de la groapa mamei tale și ești încă în doliu. Miroși a cadavru, adăugă ea într-un hohot de plâns, ce fel de om ești?

Trupul întreg i se zgudui de lacrimi. Arghir păli îngrozitor.

– E mirosul meu natural, spuse cu un rânjet dement. Nu sunt eu Fiul Cadavruului?

Se ridicase încet. Teapăn, se îndreptase spre ușă și, cu pași de automat, ieși din odaie.

*

Printre suspine, Ana îl urmări cu auzul, cum trece la el, cum se plimbă agitat în lung și în lat o vreme. Îl auzi apoi cum se îndreaptă din nou spre ușa ei. Teama îi dădu puteri. Se repezi, încuie și stinse. Fără să bată, Arghir a încercat clanța. O întrebă dacă doarme. De câteva ori își repetă întrebarea. De fiecare dată părea mai intimidat. Cu o voce ca și cum s-ar fi trezit din primul somn, Ana îi răspunse că s-a culcat.

– Nu deschizi?

– Mi-e rău, vreau să dorm, a răspuns Ana.

Se aștepta la scena obișnuită: are să o anunțe că se culcă pe prag până dimineța și are să o și facă, așa cum a mai făcut-o. Când colo, a zgâlțâit clanța cu violență. Încerca să forțeze ușa. Apăsa încet, cu stăruință. E de mirare că ușa n-a cedat sub umerii lui ciclopici.

– Nu vrei să deschizi? glas înăbușit și tremurător de amenințare.

– Nu.

– Sparg ușa!

– N-ai decât! răspunse Ana, chem vecinii.

Vecinii, adică pe Jean Baudat. Arghir renunță. Știa din experiență că Ana e în stare să se țină de cuvânt.

– Ai să regreți, îi spuse, noapte bună.

– Noapte bună.

Dar a mai așteptat o clipă.

– Asta-i tot? a mai întrebat el o dată.

– Vreau să dorm.

S-a depărtat cu pași grei și rari.

Ana crezuse că a scăpat. Dincolo de prag, nici un zgomot. Se gândi la necazurile și dezamăgirile lui Arghir: bietul om! Sperase mult în moștenirea părintească și primise o lovitură grea. Toate planurile i se năruiseră. Avea o leafă la banca Sturm, dar cu viața pe care o duceau, și la care el știa bine că Ana nu era înclinată să renunțe, n-o scoteau la capăt nici pe o săptămână. Nu-și dădu seama cât a stat așa pe gânduri. Întunericul o apăsa ca o pădure. Obosise. Într-un târziu, ațipi. Cu o tresărire, se trezi. Auzise din nou ușa, pe urmă pașii lui Arghir. Călca cu băgare de seamă pe covor, încet și rar să nu o trezească, se apropie de ușa ei, cu opriri prudente, parcă ar fi vrut să o surprindă. Nu aprinsese lumina, se mișca pe întuneric. Parchetul trosnea. Ana își ținu răsufarea. Îl simți la ușa o clipă. A foșnit ceva. Umbrelul apoi s-a depărtat îndelung, așa cum venise. Deodată, pe sub ușa intră o dungă de lumină. Arghir aprinsese candelabru din hol. Ana profită să-și aprindă și ea lampa de lângă pat, fără ca lucrul să se observe de dincolo. Pe covor, cu un colț sub ușa, se afla o scrisoare. O luă și o deschise. „Începe șantajul cu sinuciderea“, își zise Ana. Sau poate a renunțat și-i anunță despărțirea. Era mândrie și dezgustată de-a binelea, plină de speranță și hărțuită de neliniști. Citi. Îi scria că știe tot, dar că a vrut să fie înțelegător. Spunea că sperase în loialitatea ei, că totul se va termina între ea și acel „individ“ a doua zi după căsătorie. S-a convins însă că Ana nu-l va iubi niciodată și că nu mai are nimic de așteptat de la viață. Își lua adio de la ea pentru totdeauna. Ana stinse lampa și închise ochii. Mai primise ea asemenea scrisori. Chiar și de la Arghir, vreo două-trei. Dunga de lumină de sub ușa stăruia încă. Își da seama că Arghir lăsase deschisă ușa dintre dormitorul lui și hol și că trecea dintr-o încăpere într-alta, cu grija vădită de a nu face zgomot. Ana și-a zis că poate împachetează și pleacă. Gândul acesta o ușură: întâmplă-se orice, dar nu aci la mine. Îi bate inima. Acum nu se mai îndoia că Arghir are să se omoare, nu mai

credea într-un simplu șantaj. Felul tainic în care îi pusese scrisoarea sub ușa i se părea o destulă dovadă, pentru că Ana trebuia să o citească a doua zi. Dar ce putea ea face? Ar trebui să se ducă în cameră la el. Să-l certe, să-l roage, să-l zguduie, să plângă poate... Gândul însă că din nou va fi singură cu el o paraliza. I-era frică. Și mai ales frică să nu se omoare noaptea la ea în casă. Ca și cum moartea nu era tot moarte oriunde s-ar fi întâmplat! Astea sunt gândurile fantastice ale întunericului, căută ea să se îmbărbăteze. Tremura. Prinse să asculte din răputeri, să deslușească fiecă pas, fiecă tresărire, în tăcerea din casă. Deodată se porni pe răs. Ce proastă e. Cum de s-a mai îndoit de asta? Arghir fuge. Își face bagajul și o șterge în toiul nopții, fericit că iese onorabil dintr-o încercătură matrimonială. Renunță la o căsnicie pe care n-o mai poate înjgheba și pleacă izgonit, adică fără să poarte răspunderea rupturii. Asta e tot. Se răsuci pe culcușul ei, căutând să adoarmă. Neliniștea o cuprinsese însă din nou. Arghir se mișca încet, ca o felină, trăia, îl simțea cum trăiește, când la el în odaie, când în hol, la răstimpuri largi, infinite. Ana așteaptă. Poate că dintr-o clipă într-alta o să audă un pocnet de pistol. Știe că Arghir are un Steyer în sertar. Își grămădi toate pernele pe cap, să n-audă. Nu mai tremura. Încrămenise. Și totuși fiecă zgomot străbătea până la ea, cu toate că nu mai era decât un ghem ridicol, sub o movilă de perne, de pleduri și de plăpumi. Un struț într-o cameră de culcare. Auzea și uneori îl și vedea pe Arghir, galben și tras, cum se plimbă prin încăperi, vânturând costume, papuci, pijamale... Auzi deslușit cum trăgea un fotoliu: desigur ca să-și așeze o valiză deasupra. Și are nevoie de lumina puternică din hol ca să lucreze mai lesne. Tresări: auzise o bufnitură, dincolo, pe covor, și un clinchet aerian ca de clopoței de sanie, depărtat, într-un vis de iarnă. Căzuse un fotoliu. Arghir e neîndemânatic ca de obicei. Ah, de s-ar isprăvi, de-ar pleca mai repede. Nici n-a mai ridicat fotoliul. A rămas locului să asculte dacă nu cumva a trezit-o pe Ana din somn. Asta era. Parcă îl vede, cu figura lui galbenă și crispată, cu ochii speriați și triști, în ascultare. Ana se înăbușă în reduta ei de lână și puf. Scoate capul și vede lumina de sub ușa, care acum apărea și dispărea într-un ritm de leagăn, înaintând uneori pe covor în odaie. Apoi s-a oprit din nou într-o dungă nemișcată. Îndărătul ei, tăcere. „Ce se petrece?“ se întreabă Ana. Arghir nu mai împachetează, nu mai pleacă. Poate că se odihnește nițel și fumează. Ar fi vrut să-l strige, dar n-avea glas. Încercă de câteva ori. Dar numele lui se alcătua numai în gând, nerostit. Ana

nu poate mișca nici buzele. Întinse mâna printr-un frig de gheață și sună. Urmări cu auzul soneria, departe. Nimeni. Acum pașii de pâslă se aud din nou, parchetul trosnește rar sub ei. Arghir e la pândă. Are ceva de gând. Și deodată, dunga de lumină s-a urnit iar. Se insinuează tăcută și se lungeste în odaie. Ana își duse degetele la gură și-și înfipse dinții în ele. Auzise din nou un clinchet scurt, o scuturătură de zurgălăi de cristal. Feeric, arpegii confuze cutreieră tăcerea. Și dunga de lumină înaintează, se retrage, înaintează, vrea parcă să ajungă la Ana. Să fie însuși Arghir care se strecoară pe sub ușa așa? Ana s-a grămădit în fundul patului, ca în fața unei reptile de foc. Își duce mâinile la tâmpile să-și astâmpere gândurile. E candelabrul din hol care se leagănă și cântă din țurțurii lui de cristal, e numai dunga lui de lumină care apare și dispare sub ușa. Și deodată cristalele toate au răsunat violent peste un bubuit înăbușit, de obiect greu în cădere. Concertul confuz de triluri și arpegii s-a spulberat ca năpustit de o răbufnire de vânt și s-a stins treptat în adieri line. Dintr-un salt, Ana e în mijlocul odăii și ascultă încremenită. Dunga de lumină s-a întins pe covor, apoi a pierit de tot și din nou s-a întors, ca o undă vicleană, tăcută. Mișcarea s-a potolit încet până a rămas numai linia de lumină între parchet și ușa. „Doamne, își zise Ana, s-a întâmplat ceva.“ Luptând cu leșinul care o sleia de puteri, Ana porni. Gândul că e, în toiul nopții, în puterea lui Arghir care plănuiește ceva, o îndemnă să ajungă la fereastră, să deschidă, să strige. Jean Baudat îi răspunse. Ca de obicei, era treaz și aștepta.

– Vino să-mi deschizi, îi zise, culoarul e încuiat.

Glusul lui îi dădu curaj. Tot întrebându-se cine și de ce o fi încuiat culoarul, dibui ceva pe întunec, și-l aruncă pe umeri și cu hotărâre deschise ușa spre hol. Dar se opri în prag orbită. Ca un arbore de foc, cu coroana în jos, candelabrul scânteia din toate lămpile. Sus, între ramurile lui feerice, într-o orgie de lumină, atârna Arghir. O privea nemișcat din apoteoză, cu ochii negri holbați spre ea, cu limba nițel vânăta ținută între dinți, ca la un copil idiot, cu mâinile atârânănd, aduse ca niște cobilițe. Sub el un fotoliu trântit pe covor. Și candelabrul prinse a se învârti ca un corp ceresc, înmulțind pe Arghir cu zece, douăzeci de trupuri, holul se prinse și el în hora de foc, tot mai repede. Ana dădu un răcnet și căzu. Așa a găsit-o Jean Baudat. A trebuit să spargă ușa ca să pătrundă în casă.

Ana tăcu. Vreo câteva clipe încă, Silion îi mai auzi glasul răgușit, șoapte întretăiate, ferestruindu-i nervii.

– Nici o milă pentru Arghir, zise, prea multă răzbunare în

moartea lui.

– Dar și-a dat singur moartea, răspunse Ana.

– A stricat tot! susținu Lucu, absolut tot; să fi făcut cum ți-ai închipuit tu: să-și fi luat catrafusele și să fi plecat să se spânzure aiurea, nu aci în casă la tine. Să se împuște, nu să se spânzure. Asta nu e amor adevărat, miroase a neurastenie, a boală incurabilă, știam doar că e nebun. E o necuviință de sinucigaș în gestul acesta; domnii sinucigași își închipuie că au dreptul să se călătorească lăsând pe supraviețuitori să se descurce cu un cadavru, cu morga, cu cimitirul și uneori cu poliția. Arghir al tău...

– Tu n-ai fi în stare să te sinucizi pentru o femeie! îl întrerupse Ana.

– Dar sunt în stare să trăiesc pentru una...

– Chiar pentru două! rânji Ana, prinzând prilejul să aducă vorba despre ceea ce o interesa mai mult în cele câteva ore de când se știa singură pe lume.

Lucu amuți. Plecă fruntea și își ținu răsufierea, ca un înotător când vede talazul care o să-l acopere. Talazul nu veni.

Ca un orator politic care și-a precizat atitudinea față de adversar, Ana adăugă, liniștită, cu o ușoară amenințare în glas:

– Mai vorbim noi... peste o zi, două... ai văzut, nimic nu depinde de noi. Numai sfânta a știut ce trebuie să se întâmple. Nu, n-ai vrut să crezi. Ce mai zici acum?

Lucu nu găsi nimerit să-și susțină punctul de vedere. Întrebarea îi fusese pusă cu un fel de triumf calm și de mai înainte știut, care nu admitea replică.

– De-ar fi această nenorocire singura, urmă Ana, luându-l părtaș la reștriștea ei.

Lucu fu străbătut de un fior.

– Ascultă! îi zise Ana, ridicându-se încet într-un cot și privindu-l sub frunte, trebuie să te limpezești! Lucu dădu din cap. Ana se lăsă în perne. Sunt obosită, aș vrea să dorm. Du-te și profită de libertatea care ți-a mai rămas. Își însoți îndemnul cu o privire ironică și duioasă. Îl compătimea ca pe o victimă care nu-și dă seama de fericirea de a fi pradă. Să nu mă uiți! fu cuvântul ei din urmă.

Lucu se retrase cu destulă încetineală, ca să-și ascundă graba de a se găsi o dată afară.

Respiră adânc și cu nesaț aerul provizor al libertății. Un ochi trandafiriu și plâns se străduia sus printre norii trențuiți și repezi. „Nu încape îndoială, își zise, acesta nu e soarele de la Austerlitz.“

Gârbov și îngândurat, ajunse la poarta de fier. Vechiul obicei al nopților spulberate îl făcu să se întoarcă. Storiuri date la o parte la o singură fereastră. Palid ca un sfânt, Jean Baudat plutea în pervaz. Lucu tresări. Se întoarse de-a binelea. Jean Baudat nu dispăru ca odinioară. Nu se mai ascundea. Privirile lui umflate și cețoase îl măsurau din înălțime. Atunci Lucu îl salută larg, exagerat, vânturând cu gestul și pălăria un suveran sentiment de revanșă. „Iată-mă, spunea salutului lui, sunt tot eu cel de altădată, n-ai scăpat încă de mine.“

Ar fi fost în stare să-i strige înțelesul acesta, numai să ștergă impresia pe care spinarea lui încovoiată și mersul obosit o făcuse. I se păru că Jean Baudat moțâie din cap de câteva ori. „Da, da, talmăci Lucu răspunsul, te recunosc, ești omul zilei; dar încă o biruință ca asta și ești pierdut.“

CAPITOLUL 21

Nu toți morții pleacă repede, constatase Lucu, după dispariția lui Arghir. Formalități complicate, intervenția medicului legist, ancheta l-au mai întârziat printre vii. Murise în noaptea dinspre duminică, dar înmormântarea n-avusese loc decât în după-amiaza de miercuri, pe o ploaie rece de primăvară vântoasă.

Un mic convoi de trăsuri de piață cu burduful ridicat, câteva umbrele desfăcute ca niște monstruoase flori de doliu au urmat dricul pornit de la o biserică de pe lângă morgă. Amănunțele și alergătura căzuseră pe seama lui Baudat, care se îngrijise de bani. Arghir nu lăsase nici cu ce să fie îngropat. Cum se și cuvine, Lucu n-a luat parte la nimic, și n-a fost de față nici o clipă și nicăieri în toate acestea.

Avu parte Arghir de un mic cortegiu. Pe lungul drum dintre biserica morgii și cimitirul Bellu s-a legănat un dric de smoală și argint, cu patru cai înveșmântați în falduri negre, urmat de câteva birje cu burduful ridicat. Burdufuri negre ce bat pe alocuri în cafeniu, ca pielea bivoliilor plouați și arși din smârcurile Dunării, și birjele se legănau ca o cireadă veche și tristă spre abator. Ploua subțire, și un vânt poznaș se lupta cu norii, cu umbrelele și pălăriile întâlnite și cu băltoacele din caldarâm.

Dintr-un avânt generos, desigur, Jean Baudat își luase asupra-și cheltuielile funerare, un avânt menit să-l ridice în ochii văduvei neconsacrate. Îi luase înainte lui Titus Androne, care și el ar fi fost bucuros să se înhame bănește la carul lui Arghir. De ciudă, s-a răzbunat cu o strâmbătură din nas când a luat loc în birja străveche, cu pernele cu miros de umplutură de călți udă, alături de doamna Ulmu, sobru îndoliată. (Cu mult gust s-a priceput Ana să cumpănască acest doliu, nici prea mult, nici prea puțin, tocmai cât trebuie.) Au schimbat doar o privire, în care însă s-au înțeles: francezii aceștia fac totdeauna lucrurile cu economie. Prea multă economie. Dacă în loc de șubrede birje, ar fi închiriat două-trei

automobile, cortegiul nu s-ar fi târât amarnic prin ploaie, de-a lungul Dâmboviței triste și murdare, o veșnicie. Și mașina lui Sturm se afla la reparat.

Între timp, Lucu Sillion își făcea somnul de după-amiază, pe divanul Laurei Feraru, întins alături de ea. Se bucura de o pace nețârmurită în acest răgaz voluptuos care nu avea nimic jalnic pentru el, ba dimpotrivă! Ar fi fost în stare să-i pară rău că nu se află o clipă la cimitir, ascuns printre îngeri de piatră, să arunce o ochire asupra ceremoniei care se desfășura la locul de veci. O satanică satisfacție îl încerca în fața închipuței priveliști a micului grup, adunat într-o prefăcută reculegere, deasupra raclei uriașe în care odihnea, masiv, sculptat în ceară, adormitul Arghir. Întocmai ca Hamlet la înmormântarea Ofeliei ar fi vrut să vadă și el toate acestea.

Lucu a trăit câteva zile libere de vacanță, pe care le-a împărțit cum s-a priceput între mama sa și Laura.

A surprins-o cum umbla prin casă printre lucruri, fără să se ție de ele, umbla domol, dar aproape ca toată lumea. Era în chiar dimineața funestei duminici. N-o mai părăsise de mult un timp atât de lung. Aproape că s-a repezit și a luat-o în brațe. A privit-o. Mai tânără, dacă se poate, mai frumoasă ca înainte, mișcată că îl vede și liniștită în așteptarea ei. L-a primit cu o imputare:

– Te-ai întors azi-noapte și nu mi-ai telefonat.

– N-am vrut să te trezesc din somn... Cum ai aflat?

– Am vorbit cu mama ta la telefon. Mi-a spus că ai sosit. Ce mult aș vrea să o cunosc pe mama ta. Să n-o aduci la mine, adăugă ea, roșindu-se. Nu vreau să mă vadă decât când am să fiu bine de tot. Atunci am să mă duc să o văd... Spune-mi, ți-a fost dor de mine?

Nu bănuia nimic. Pe fața lui Lucu nu se citea nimic. Se temuse; s-ar fi putut să aibă, măcar atunci, o față nouă: își încărcase cugetul cu încă o taină. Purta o oarecare răspundere în moartea lui Arghir. Și acum mortul are să se răzbune pe el cu încetul. Soarta îl încolțea treptat. Într-o zi nu va mai avea încotro, va fi înghesuit și prins, are să se afle totul. Trebuia să-și încordeze atenția, să nu facă un pas greșit, să nu se afle. Până atunci, e atât de bine lângă Laura. E la el acasă aici. Ea nu-l întreabă ce are de gând, ci așteapta și primește cuminte poveștile lui una după alta. Îi plac poveștile și o mulțumesc. Cu un singur lucru nu se împacă Laura azi. I-a și spus-o de mai multe ori. Când s-a întors noaptea de la drum, cum de nu i-a dat de veste numaidecât? Mai ales că ea tot n-a dormit prea bine.

Clienta care mai întrebuse mai de mult de el în toiul nopții a mai trezit-o și de data asta în vreo două rânduri. Ea era. I-a recunoscut glasul. A trimis-o la plimbare. Dar mai bine o trezea el decât ea.

Nimicurile astea au o mare însemnătate pentru Laura, mai mare chiar decât lipsa lui în provincie. Dacă ar ști! Lucu își îngroapă fața în grumazul ei plin, să uite de adevăr, să rămână singur cu ea. Înlanțuți, se apropie de vechiul divan și i se pare o minune să vadă pașii ei noi, mișcările ei dezrobite.

– Mi-e mult mai bine, nu găsești? Pot să mă și aplec din mers, ai să vezi. Dar obosesc repede.

*

...Pentru că și-a jertfit Laurei Feraru după-amiaza de miercuri și seara toată, de-abia către miezul nopții ajunsese Lucu la doamna Ulmu.

Nici nu intrase pe ușă:

– Văd că te-ai grăbit să vii, să-mi ții de urât, îl întâmpină Ana fără să se clinească din încăpătorea ei berjeră.

Păstra nemișcarea unei femei care voia să arate frumos. Trăsăturile i se însuflețiră însă, iar prin inelele părului ei de meduză parcă trecu un suflu războinic. Un zâmbet amar și ostil îi crispa buzele aprinse, ochii îi străluceau cu o întetire sporită de paloarea mortală a feței. Schimbase portul îndoliat din zorii zilei. Purta hlamida ei episcopală și aurită, darul de logodnă al lui Arghir, pe care se răsfrângeau scânteierile jăratecului din cămin. Făcuse puțin foc: răcoarea serii îi dăduse pretextul. În mireasma de lemn ars din odaie șerpuia fiorul unui parfum de preț. Pe covor, la picioarele fotoliului, o carte. Totul părea ticluit dinadins, după estampe sau după descrieri. Dar paloarea ei, mânia mistuită în priviri și ciudătenia surâsului învăpăiat, apoi meșteșugita orânduială, acea grijă de punere în scenă, manifestată în împrejurările dramatice pe care Ana le trăia, cuprindeau ceva smintit și îl neliniștiră.

– De unde vii? se porni aspru un început de interogator.

– De la club, miști Lucu spontan.

– Ha, ha, ești larg.

– Viu de-a dreptul de la Automobil Club, stăruie el, sfios și totodată iritat că nu i se acoperă minciuna. E singurul loc unde-mi pot întâlni șeful în afara serviciului. Altfel se uită. Și n-ar fi bine.

Destul de judicios rostise acest „n-ar fi bine“.

Ana luase o țigaretă, o aprinse la foc.

– Minți, Luc, îi spuse ea blândă și prefăcut nepăsătoare. Vii de-a dreptul de la Laura. Tot timpul ai fost cu ea.

– Vii de la club, de ce nu mă crezi? se miră Silion și luă loc pe o *chauffeuse* de cealaltă parte a vetrei. Am fost firește și la Laura, dar n-am stat decât foarte puțin. Uți că mai e și mama în București.

– Las-o pe „mama“! reteză, îngânându-l, Ana. Pauză grea. Reluă, parcă înșiruiind lucruri gândite de mai înainte și care trebuiau spuse. La Laura ai fost. E la ordinea zilei. Ai fost la ea să te odihnești de grija pe care ți-o fac. Am devenit o femeie plictisitoare. Până ieri, Laura era povara, eu, libertatea și plăcerea. Peste noapte s-au răsturnat rolurile. Dar eu nu sunt femeia care zace și așteaptă, așteaptă și zace. Eu te întreb: Ce faci cu mine?

– Te iubesc! răspunse Lucu, care cunoștea virtuțile potolitoare ale acestui cuvânt. Îl folosi ca un jucător de șah care, cu o mutare simplă, parează un atac primejdios.

– Mă iubești, răsese Ana, mă iubești ca să mă sacrifici unei femei de care nu te leagă decât mila...

În pornirea ei desluși un tremur. Se temea oare de un adevăr pe care nu-l știe și ar putea să-l afle pe neașteptate? Mila, bunăoară, de care-i vorbește, pentru că tot pe el l-auzise vorbindu-i, s-ar putea să nu fie numai milă.

Sau fiindcă sosise momentul suprem al răfuielii, tremura, chiar în pornirea ei?

Cum sta, răsucită așa spre el și adunată în fundul fotoliului, Ana părea întruchipată din văpăi. Nu trebuia să piardă o astfel de femeie. Răfuiala pe care ea o căuta nu trebuia să aibe loc. Dar nici să-i făgăduiască ceea ce încă nu se poate nu se cădea. Totuși întrebarea ei îl țintuise ca pe un fluture într-un insectar.

– Ana, se zbatu el, îmi răsucești cuțitul în rană.

– Smulge cuțitul! sună aspru sfatul ei neîndurat.

– Știi bine că nu pot încă, se rugă Lucu.

– Dacă e așa, renunță la mine. Eu nu mai pot răbda. De ce să mă chinui?

– Pentru că nu pot fără tine. Trebuie să mă înțelegi, Ana.

– Să mă chinui, să mă umilesc, ca s-o faci pe Laura fericită... cu minciuni... dacă sunt minciuni... „asta“ trebuie să înțeleg?

Lui Silion îi fugea pământul de sub picioare.

– Să fii a mea. Să fii cu mine. Să mă ascuți, să mă asisti, să mă ajuți.

– Până când? Și în ce scop?

– Până când îi voi putea spune ce nu-i pot spune acum.

Ana hohoti. Un hohot de suferință și dispreț.

– Ca să nu moară de durere că iubești pe alta... mi-ai mai spus povestea; scornește altceva, caută ceva mai de crezut.

– Nu cunoști starea Laurei, protestă Lucu, îngrozit la gândul că s-ar putea să ajungă ceva la urechile Laurei tocmai acum, când o ușoară întremare îndreptătea oarecare sfioase speranțe. Da, ar fi pentru ea o lovitură de moarte. „Pentru nimic în lume nu i-aș spune astăzi adevărul.“ Ana, trebuie să mă ascuți.

Făcu o mișcare ca și cum ar fi vrut să se apropie de ea în genunchi. Ana îl opri:

– Ești gata, văd, să renunți la mine, ca să nu moară Laura. A izbutit să-ți inspire teama asta romantică și absurdă. Am să-ți dovedesc eu ceva, continuă Ana într-un crescendo amenințător, dar stăpânit și surd. Am să-ți arăt că Laura nu moare... cunosc eu egoismul feroce al bolnavilor..., dar moare în schimb altcineva, care nu ți-a spus până azi nici o vorbă umflată.

O privea cu ochii măriți.

– Ce vrei să faci? N-ai voie să te folosești de destăinuirile mele. Nu știi nimic, nu cunoști pe nimeni, nu poți să ai de-a face decât cu mine.

Ana tresări ca în fața unei sfidări.

– Mă jertfești pentru o biată infirmă, de teamă să nu moară, zici tu, și în realitate mă ucizi pe mine, fiindcă am nenorocul să fiu validă, om ca toți oamenii... Și mă legi mai tare de tine, să-ți ajut, să te mângâi, să te îmbărbătez, zi cu zi, oră cu oră, să te știu lângă ea și să te aștept.

Se potoli deodată. Încet:

– Am să mor eu. Dar nu fără să afle și ea cum și ce fel. Am să-i trimit testamentul meu. Și n-are să moară, ai să vezi! Își va găsi o menire nouă: să te consoleze de pierderea mea.

– E un șantaj?

– Nu cer nimic.

– Nu mă sili să ucid, Ana.

– Fii liniștit. N-ai s-o ucizi pe ea, ci pe mine.

Silion se ridică hotărât. Nu mai avea decât un gând: cum să o păzească pe Laura. Să nu ajungă nimic până la ea. În amenințările Anei nu credea decât pe jumătate. Că îi va scrie Laurei o simțea în stare și își da seama că n-ar fi bine să mai caute să-i arate că n-are

dreptul s-o facă. Ar fi îndârjit-o mai rău.

– Noapte bună, Ana, îi ură el într-un suspin resemnat, sper că până mâine te vei răzgândi.

– Petrecere frumoasă, râse Ana palidă și crispată, noapte bună în brațele Laurei.

Consternat, se opri locului.

– Ai ales de minune noaptea în care să mă lași singură. Nu te jena, ești liber!

Și din fotoliu, îi făcu o plecăciune.

– Rămân, se codi Lucu. Dacă nu mă gonești, rămân.

„...Cât de ciudate sunt femeile și pline de voință și credincioase rostului lor“, gândi Lucu ațipind în cântecul de noapte al cocoșilor. Și își cuibări fața în pletele cu mireasmă de ambru ale Anei Ulmu. Își aminti că între timp Arghir zace neînsuflețit sub înghețate bolți, într-un sicriu. De vină că își amintise era izul bisericesc al parfumului de ambru.

Când se trezi era singur în pat. Ceasornicul pe cămin i-arăta chiorăș ceas târziu de nămiază. Se luptase în somn cu un zgomot surd, să mai doarmă. Desluși pași apăsați, glasuri bărbătești, răsuflul greu al unei echipe de lucru, în hol. Parcă se făceau pregătiri de mutare. Din pernele din care nu se putea încă smulge, trase cu urechea. Pașii înăbușiți și parcă respirații grele se amestecau cu un zornet muzical de cristale multe. Zornetul se repetă la răstimpuri, cu un sunet înțesat. „E candelabru“, gândi Lucu. Îl străbătu un fior. Se sprijini într-un cot să mai asculte. Și-aminti de Arghir, de noaptea de groază a Anei. Fără ritm, zornetul se lăsă în jos, se târî prelung și spasmodic pe parchet. Lucu se cutremură. Un gând de spaimă îl ridică în pat. Părul i se lipi de fruntea umedă și înghețată. Nu cumva? S-ar fi repezit să vadă, dar nu putea nici să se miște, nici să strige.

Se deschise ușa. Ana, în halat și papuci brodați, cu șuvițele fluturându-i inelat peste față, cu ochii roșiți de plâns, cu batista mototolită și udă în mână...

– Ce s-a întâmplat? întrebă Lucu, ușurat, dar gata să accepte noi nenorociri.

Buzele Anei tremurau.

– Au venit să-l ia.

Glasul suna răgușit.

– Pe cine? întrebă Lucu nedumerit.

Nu putea fi vorba de Arghir. Îl știa îngropat la Bellu.

– Candelabru! rosti încet Ana. Au venit să ia candelabru lui Scafa. Își stăpâni un sughiț de plâns și urmă: Nu-l mai puteam ține. Mi-am dat seama că l-aș fi văzut veșnic pe Arghir spânzurat de unul din brațele candelabrului. A trebuit să-l vând. Și acum, l-au luat. Parcă se rupe din mine.

Cu fața în jos, căzu pe pat lângă Lucu, într-un plâns hohotit. Singurul ei plâns în legătură cu moartea lui Arghir.

– Cui l-ai vândut? întrebă Lucu după un răstimp.

– Baronului Resch. Îi plăcea. Se oferise să-l cumpere de mult. N-a profitat de situație, mi-a dat preț bun. Zice că o să-i poarte noroc.

Ciudată înlănțuire de fapte!... Lucu nu se putu opri să nu admire malițiozitatea destinului, care făcea să treacă mărețul candelabru de la o iubită a lui la alta.

...Încă o dată pașii îl purtară în inima orașului printre oameni, trăsuri și vitrine. Asfaltul e umed. Vremea turbure se respiră, se limpezește... Miresme de tei...

Lucu soarbe aerul adânc în plămâni. Să se simtă trăind. E în el un somn ce nu se risipește, cu icoane de vis care de-a valma-l urmăresc. Nu s-a trezit la viață de-a binelea. Laura, Ana, un colț de cameră cu draperii întunecate, un foc metalic spart într-un cămin, altundeva. Trece prin locuri pe care nu le cunoaște, pe sub fațadele unui cartier nemaivăzut până atunci. Ca și cum ar fi rătăcit deodată. Privește și nu recunoaște, gândul nu prinde lucrurile, se ațintește asupra lor cu deznădejde și rămâne între ele, străin. Ceva neobișnuit se petrece. A văzut odată un câine bolnav mușcând aerul în jurul lui, nu mușca decât aerul. Așa e și gândul lui acum, cu o gură care hăpăie zadarnic și nu apucă nimic.

Intrarea cafeului „Esplanade“ i se desluși ca o amintire și pătrunse înlăuntru prin ușa turnantă, ca dus de un scop anumit. O raită, numai o raită, să ia din nou legăturile cu lumea, legăturile pe care le-a pierdut. Într-un ungher, în fața meselor goale, îl zări pe Filip. Trăgea liniștit din trabuc, așteptând pe obișnuiții localului: era prea devreme încă. E confortabil instalat într-un fotoliu, la o măsuță lângă casă. Ține capul ca totdeauna, dat nițel pe spate, ochii apărați de ochelari și înfruntă existența cu nările lui trandafirii. Priveliștea lui Filip îl face să arunce o ancoră pe pământ. Legănarea de care amețea se potolește. Totul e la fel cum a fost. Dar n-avea încă puterea să-l întâmpine pe Filip, să-i suporte glumele și mai ales întrebările. Se dădu după o coloană și așteptă.

Un cunoscut îi trimise un salut, un altul i se opri în față și îi strânse mâna. Lucu îl privi drept în ochi, cu o atenție de hipnotizator, ca și cum ar fi fost într-adevăr de față la fugara lor întrevedere. A și uitat cum îl cheamă, nu pentru că i-a slăbit memoria, dar nu mai are nevoie să știe nimic. L-a ascultat fără să-l înțeleagă și totul s-a sfârșit cu o strâmbătură de o parte și de alta: un surâs. Tot ce vede și întâlnește e o alcătuire de umbre: e numai o părere ceea ce e în afară de el, în afară de Laura, de Ana și de tot ce-l doare. Numai asta e viu și adevărat. Sfortarea de a trăi și cu ceilalți îl oboșește. E ca un bolnav care se mistuie de dorul unei otrăvi cu care s-a obișnuit. Să fie lăsat în pace.

...Încă unul: prea cunoaște multă lume, într-adevăr. E unul care nu se lasă, îl descoase. Privirile lui Lucu fug în dreapta și în stânga, răspunde în neștire, mulțumește, de-abia stă locului; ar vrea să alerge la Laura, unde, nu știe de ce, dar trebuie să se fi întâmplat ceva foarte însemnat, să afle ce anume, și de-acolo să plece la doamna Ulmu, unde negreșit că e nevoie de el, sau poate să se închidă în casă cu el însuși să caute ce e de făcut. Rămase nemișcat, țintindu-și călăul cu o vâpăie de ură în priviri. Celălalt îl săcăia prietenește. Era un calamburgiu năraivit: „Ce e cu tine, Silion, tot amorezat?“ Și râdea, mulțumit de sine. Un fel de păclă roșie se învârteji în mințile lui Lucu. Calamburgiul se depărtă. Pumnul strâns se destinse.

Teatrul lumii se realcătui, ca o searbădă născocire, cu mutre de ceară într-o înlănțuire fără început și fără sfârșit. Se perindară prin fața lui. Fiecare ar fi vrut să-l mai țină de vorbă, dar el se uita peste mese cercetător:

– Da, caut pe cineva.

O mogâldeață îi tăie cărarea:

– Te-ai mai gândit la proiectul nostru, domnule Silion? Recunosc pe domnul Giuseppe. Întocmesc listele, continuă mogâldeața sacadat, listele de nume și adrese, să știi că o să facem treabă bună, numai să ne apucăm: aștept să dai semnalul.

– Da, caut pe cineva.

Giuseppe îi prinse mâna și i-o scutură grăbit, ca și cum el ar fi fost cel care se străduia să se dezbrace de un pisălog.

– Nu vii la slujbă? îl salută în treacăt un coleg de la Consiliu.

Ar fi avut timpul să se abată pe la Consiliu, ar fi fost chiar foarte nimerit. Dar la gândul că ar fi trebuit să-și iasă din adevărul lui, să salute, să surâdă, să întrebe și să răspundă, să se poarte așa

ca și cum ar crede că tot ce întâlnește nu sunt nici păpuși, nici stafii, nici vedenii, ci că există aievea, mânia îl cuprinse din nou, întocmai ca în prezența calamburgiului.

– Du-te singur!

Nu se va duce la forul cinstit, unde funcționarii își fac plecăciuni între ei, își dau cu „domnule consilier“ și străbat culoarele spre closet, solemni ca ambasadorii Regelui Soare, și unde și dactilografele până n-au ieșit pe poartă au un ifos țeapăn și doctoral – e searbăd acolo și trist ca un pahar cu apă sălcie.

Rătăci din loc în loc, dejună în neștire la „Cina“, unde n-avea prieteni și putea fi singur; între timp, soarele biruitor încoronă primăvara. Lucu se duse în Cișmigiu, unde hrăni porumbeii și vrăbiile. Adormi la un cinematograf.

Spre seară, Ana l-a căutat la telefon să-i dea de știre sosirea surorii ei, Elena. Nu l-a găsit, firește, dar a vorbit cu Aretie, de la care a și aflat vestea. Elena rămâne numai o noapte la doamna Ulmu. Sosise, adusă de moartea neașteptată a lui Arghir, cumnatul necunoscut. Dar trebuie să fi fost moralul Anei minunat, de vreme ce nu zăbovește, ci are de gând să plece în zori, chiar a doua zi. Între timp Lucu e liber la noapte și nu-i pare rău. E de mirare numai cum de n-a folosit Ana prilejul ca să-l prezinte pe Silion ca succesor. Hm! cu felul ei galopant de a lua lucrurile, e într-adevăr de mirare.

– Alo, Ana, eu sunt.

– De unde vorbești?

– De acasă.

– Închide, să te chem eu. Pauză. Alo, cum se face că n-ai mințit? Te credeam la Laura. Te-am căutat acolo la telefon. Te poftesc să dormi acasă, numai acasă. Te mai chem eu în timpul nopții.

Glasul Anei sunase aspru. Avea și ceva șugubăț în asprimea lui, dar Lucu nu mai era sigur de nimic. De când Ana începuse să-i telefoneze, trăia într-o necontenită alarmă. Vedează în asta o îndrăzneală repetată și o intenție rea. Are să vegheze mai mult ca oricând să nu se întâlnească nici de aproape, nici de departe gândurile celor două femei. Necum să se și vadă.

CAPITOLUL 22

Ana nu se ținuse de cuvânt. Nu-i dăduse de veste.

Trezit de la nouă dimineața, Lucu ridică storul. Soare și vânt. Zumzetul agresiv al aspiratorului electric pătrunse la el din încăperile vecine. E bătălia fără sfârșit pe care doamna Silion o duce dintr-un început și de oriunde s-ar găsi împotriva prafului. E lângă el doamna Silion. Sunt din nou împreună. Ca odinioară. Se făcea mic. Avea nevoie de ocrotire. Pe vremuri, își spunea că, atât cât unul din părinți trăiește, urmașul lui se simte acoperit în fața morții, ca de o strajă. Acum însă moartea nu-l neliniștește. Nu l-a neliniștit adânc niciodată. Dar e în el o așteptare de rău. Are să i se întâmple ceva. E o teamă care nu-l mai lasă, cu toate că se străduiește să o scoată cu gândul la lumină.

Visase urât și nu putea să uite. În toiul nopții se întorcea acasă, dar poarta era încuiată și n-avea cum să o deschidă. Ploua mărunț, felinarele lăcrămau în bezne. În tăcere, burlanele cântau monoton, streșinile răpăiau nemărginit și domol.

Silion apucă poarta cu zăbrele și o zgâlțâi. Poarta cedă încet, se întredeschise, pieptănă umbrela și se împotmoli. N-avu loc să intre. Pe lepezile de bazalt, lângă treapta dințai, zări un pachet legat cu sfoară. Îl împinse întinzând piciorul și poarta se dădu de perete. Ridică pachetul. Era lunguiet și ușor ca pachetele mari de vată și învelit în pânză subțire și dată cu ceară. Silion înlătură învelișul ceruit. Dar dedesubt dădu peste altul, alcătuit din tifon

subțire, și începu să-l desfășoare ca de pe un mosor, pe când pachetul întreg se învârtea cu tresărituri la fiecă ocol. Faldurile tifonului se grămădeau moi la piciorul scării și pe măsura desfășurării lui arăta mai galben și mai lipicios. Un miros dulceag îi stânjenea răsuflarea. De câteva ori fu nevoit să se oprească să respire fiorul umed al tainicei nopți. Mâinile tot mai obosite depăneau pachetul care scădea, desfășurându-se smucit și mereu. În jurul lui, întunerecul se rărise, și el sta într-un miez luminos care-l despărțea de noapte și-i îngăduia să vadă ca într-o aureolă. Deodată pachetul se opri, smucind ușor. Ultimul fald se desprinse de sub o greutate care căzu pe treaptă de la o înălțime de o palmă, căzu cu un scâncet scurt. Un prunc gol și pipernicit se reșchira sub ochii lui. „E născut înainte de vreme, își zise, dar cum de nu s-a înăbușit oare? Poate că e mort, cu toate că mișcă. O minune, firește.“

Un tremur îl cuprinse, care nu era numai de frig. Se poate oare să-i fie frică de un prunc, de o lepădătură? E respingător de urât și numai asta îl face să tremure. Se plecă totuși să vadă mai bine. Un boț de carne roșie, vânăță, un obraz cât un ou, numai zbârcituri și opărit, un obraz cu pleoape închise și umflete, un făt crud și bătrân totodată. Obrazul deschise o gură fără buze, într-un surâs de piele lucioasă, obrântită, și două mânuțe luminoase, de șobolan, se întinseră spre el. Tot trupul se frământa, ca și cum ar fi prins viață chiar atunci, și câteva picături mărunte de ploaie se prelingeau pe suprafața lui aprinsă. Lucu înțelese că grozăvia ceea vrea să-l ia de gât și să-l sărute, să rămână lipită de el într-o îmbrățișare pe veci. Se și ridica încet de pe lespede, într-o plutire lină spre el. Ar fi vrut să fugă. E tintuit locului. Ar fi răcnit de groază. N-are glas. Izbuti să dea înapoi, să se întoarcă nițel. Doctorul Barbu se afla lângă el, în halat alb de spital, cu răsuflarea întretăiată, parcă venise în goană. De unde a răsărit așa, nevăzut, neauzit? Lucu se rușină, nu-i mai era atât de frică acum. „Tremur de frig, doctore, numai de frig,“ îi zise, și ar fi vrut să adauge: „îți mulțumesc că te-ai deranjat pentru mine“, dar nu izbuti decât să îngaime câteva cuvinte fără rost; dărdăia. Fiori reci îi curgeau prin trup, și se întâlneau pe șale, șiroiau șerpi de gheață și tremura ca un mesteacăn. Doctorul Barbu îl privea pieziș prin ochelari, ridicând spre el fața lui de lapon, și tăcea. „E un semn rău“, izbuti să-i explice Lucu, istovit de efortul de a rosti câteva vorbe. Arată din ochi boțul de carne vie care plutea miraculos pe spate, frământat ca un gândac răsturnat, și care da să se înalțe spre el. „E un monstru, doctore“, se vaită Lucu și i se muie genunchi. Dar

doctorul Barbu îl apucă cu brațele amândouă, îl strânse: „Vino-ți în fire, îi spuse, nu vezi că e numai un vis?”

Cuvintele doctorului îl luminară, îl liniștiră, frigurile îl lăsară, noaptea se îmblânzi în jurul lor. Streșinile sus răpăiau până departe, burlanele, la răstimpuri, își picurau cântecul nostalgic și monoton. Cerul de chinoroz se apropia destrămat și fără stele. Doctorul Barbu și Lucu Silion se priviră, fețele lor se deslușeau palide în întuneric. Silion își da seama că fața i se scofălcise ca o mască pătrunsă de apă și că i se vede pe obraz oboseala, restrîștea și bătrânețea care îl pân-dea. Și amândoi căutau unul în celălalt anii de altădată, chipurile de adolescenți lăsate în urmă. Îndărătul lor pluteau timpurile apuse și poate un alt trecut în care s-au mai întâlnit. „Ai visat urât, îi repetă liniștit și zâmbitor doctorul, ești nițel bolnav, și boala ta te urmărește în somn. Uite o dovadă, adăugă el, și dintr-un salt se înălță fără zgomot, fără efort, pe treapta pe care se frământa micul monstru în plutire, uite o dovadă“. Și cu călcâiul sili monstrul să se lipească de lespede și îl strivi ușor, cu băgare de seamă, ca și cum s-ar fi temut să nu-l vatame. În aceeași clipă Silion gemu: trupul său fusese săgetat de o durere ascuțită. Doctorul Barbu dădu din cap, lămurit și sfătos: „*Quod erat demonstrandum*“ zise, și acum contraprobă; și dădu din nou cu piciorul în fetus. Săgetat, Silion gemu din nou. „Iartă-mă, reluă doctorul Barbu, n-am vrut să te doară atât de tare, dar tu ești Toma Necredinciosul și numai așa îmi apăr diagnosticul. Dumnealui, urmă Barbu pe un ton de ironie și dispreț, arătând spre fătul ghemuit dureros în unghiul dintre două trepte, dumnealui nu e ce crezi sau ce nu crezi dumneata, dumnealui e ficatul dumitale, însuși ficatul dumitale, umflat și plin de otrăvuri proprii. Ți-ai visat ficatul, domnule consilier, ți l-ai visat în formă de lepădătură și te-ai speriat de el, de bietul dumitale ficat, roșu-vânăt, zbârcit și buget, suferind și îndrăgostit. Dacă nu soseam la timp, ai fi rupt-o de fugă prin ploaie, părăsindu-ți ficatul pe scară, ca o mamă denaturată care-și leapădă pruncul pe prispa bisericii. Dar am sosit la țanc, să te împiedic de a săvârși un sacrilegiu.“

Zise, și Barbu ridică pe brațe pruncul gol și purpuriu și pogori treptele cu o preoțească măreție, cu opriri solemne la fiecare pas, iar halatul său alb strălucea ca un veșmânt de hermină, pe când noaptea umedă se întetea în juru-i, mărindu-i strălucirea. Când ajunse pe ultima treaptă, adânc, la capătul scării fără sfârșit, la care-l aștepta Silion, îi întinse acestuia, ca pe o ofrandă, pruncul trandafiriu și fosforescent ca un sugiuc, cu fața spintecată de zâmbetul lui deșert și

întunecat. I-l întinse cu o mișcare atât de poruncitoare, încât, cu toată groaza care-l cutremura din încheieturi și-l trecea cu sudori reci, Silion se supuse și-l primi în brațe. Simți atingerea moale, umedă, caldă a vietății aceleia plâpânde și pline și, mai înainte de a-și desface mâinile să-i dea drumul pe pământ, pruncul se cățăra de el ca un păianjen pleșuv și, fără să-și deschidă pleoapele umflate, fără să-și schimbe strămbătura de surâs, se săgetă în sus, spre obrazul lui Silion. El făcu un pas deznădăjduit înapoi. „Lasă-l să te sărute, lasă-l, îl îndemna glasul doctorului Barbu“, dar teama de mușcătură învinse și Silion se trezi în picioare, lângă patul lui, în mijlocul odăii.

*

Visul, așteptarea nelămurită din el, presimțirea că se pregătește ceva rău – Silion căuta să se libereze și chiar să rădă de starea în care se afla. Dar își da seama că gândul i se lenevise, că atenția nu-i mai era trează, că într-unele clipe ar fi spus: întâmplă-se orice. Teamă însă îl scotea ca dintr-un ascunziș, îl trimitea să fie de față, ca pe un ostaș istovit care se târâște la locul datoriei.

Servitoarea îi spuse că doamna Ulmu e în pat și doarme încă: avea poruncă să nu-i turbure somnul. Iar coana Elena, cum spunea surorii stăpânei sale, e în oraș după cumpărături. El făcu ochi mari, servitoarea însă îl lămurii că Elena își amânase plecarea. Fericitul Arghir. I se părea lui Lucu că începuse a-l pizmui pe Arghir că trecuse în lumea dreptilor. Dar ce lungă și zadarnică întârziere din partea acestuia, totuși. Ai fi zis că îi pare rău de ceea ce făcuse și că se împacă anevoie cu urmările necugetatului fapt. Îi părea bine lui Silion că Elena a însoțit pe Ana la înmormântarea celui ce i-a fost logodnic. E o datorie de la care Ana nu putea lipsi tocmai din pricină că opinia publică alcătuită din rubedenii de a treia spiță, din colegi de club, camarazi din războiul ce-l mare, pe care curiozitatea îi adunase o clipă la catafalcul de lângă morgă, îi era foarte neprielnică Anei. În ochii acestora, doamna Ulmu nu e decât o vampă (cum se zicea pe atunci) și o desfrânată care-și bate joc de cinstea oamenilor și, ca să-și facă interesele, calcă peste cadavre. Din această pricină a și zăbovit procurorul să dea învoire de îngropăciune. Poate că a și vrut să se afle în treabă pe la doamna Ulmu. Frumusețea ei o fi fost de vină, sau poate cine știe ce altă speranță, pe care, în cele din urmă, Androne, plictisit, i-o fi împlinit-o. Nimic nu e cu neputință. Ceea ce-l liniștește pe Silion e că, în toate împrejurările din urmă, Titus Androne, dimpreună cu Jean Baudat au fost

alături de Ana. S-au și împrietenit cu acest prilej. E neîndoios că acești buni prieteni vor fi de față până la capăt. Silion nu-i poate suferi, cu atât mai mult cu cât măcar în gând trebuie să le mulțumească. Ar fi însă un adevărat scandal să apară în locul lor el.

– La ce se gândește domnul?

Lucu rămase cu ochii în gol, urmărind gânduri și icoane, în fața veșnicului neg cu întreitul fir sârmos de pe fața servitoarei.

– Mă duc în casă, făcu Lucu.

Socotea că zâmbetul răspunsese – la nimic.

În odaie, dimineța târzie se strecura cu greu printre storuri și perdele. Pe umbre plutea unda grea și dulce de *Vol de Nuit*. Inima, sângele lui Lucu se înmuiară ca într-un leșin de noapte de mai. Ana: un trup ghicit sub învelișul de mătasă și puf, o revărsare de plete inelate și negre în pernele moi. Adâncită în somn, depărtată în spațiul lui misterios; Lucu se aplecă, se așeză, se întinse, îi trecu o mână pe sub pernă și pe sub gât și o întoarse lin spre el. Ea căzu în îmbrățișarea lui fără să se trezească, dar părăsirea ei încrezătoare arăta că, în fundul somnului, îl primise. O îmbrățișă: gura moale și nemișcată, gură de sclavă. Pleoapele închise. Umerii goi. Lucu înlătură plapuma. Trupul se ivi, gol.

– De ce ai dormit așa? întrebă Lucu blând și înfiorat.

O strânse mai aproape. O tresărire în ea: poate că a încercat să se trezească, să răspundă. Somnul o despărți din nou, ca și cum ar fi luat-o de lângă el. O pierdea. Mâna lui o apucă de ceafă, de umeri, lunecă pe coaste, pe coapse, îi cuprinse gleznele, îi pipăi picioarele reci. Se încredință că e a lui. O chemare neînduplecată se ridica din trupul de aur, adormit. Se împletea cu brațele și genunchii ei, se juca cu mișcările ei grele, neînsuflețite, pentru că porneau toate de la el. Își făcu o îmbrățișare din ele. Se supuneau. Apoi se desfăceau încet, luate de propria lor greutate. Numai picioarele Laurei sunt uneori atât de leneșe și grele. Ana plutea între somn și viață. Niciodată nu o văzuse dormind atât de adânc. O strânse la piept cu un fel de panică. O ridică ușor. Capul și pletele Anei se lăsară încet, atârnând pe spate. O lăsa apoi în perne și o scutură încet de umeri.

– Ana!

Deschise ochii. O privire fără lumină, plictisită, aburie. Genele lungi, negre se lipiră. O chemă din nou, nerăbdător și mirat. Îi privi printre gene, vag.

– Ana!

– Vreau să dorm, îi zise, stâlcind cuvintele, ca beată. Era spre

amiază.

– Dorm și eu cu tine, propuse Lucu.

Privirea încercă să se ațintească asupra lui, dar era nepăsătoare, străină. Un rânjet scurt îi izbucni apoi pe buze:

– Vii de la ea, la mine... Nu se înțelegea dacă întreabă sau dacă afirmă.

– Vin de acasă, toată noaptea ți-am așteptat telefonul.

– Parcă te găseam, șopti ea și râse din nou rânjetul ei nesuferit. (Zăcea goală lângă el și părea rece și închisă în ea ca o lespede de piatră.)

– Am să mă răzbun, șopti ea încruntată, și dinții îi sticliră în același răs. N-am să-ți mai dau de lucru cu mine... Lucu se aplecă mult spre ea ca peste un muribund, să-i prindă ultimele cuvinte. Am să vă las fericiți pe amândoi... cu amintirea mea. Râse din nou ca în vis. Nu izbutea să se trezească de tot. Gândul ei se desfăcea greoi din încâlceala somnului. Un gând care n-o părasea nici în somn. Lucu o înălță ușor în perne, o ridică din nou spre el. Ca adineauri, fața i se oferă întreagă, ceafa i se îndoi, capul căzu pe spate. Pleoapele, tot întredeschise, nu mai aveau priviri. Numai ciudatul ei zâmbet trăia. Zâmbet de răzbunare. O să vedeți voi, îngână Ana. Am să-i scriu tot. Am să-i scriu... să știe și ea. Zâmbetul i se lărgi pe față.

– Aiurezi, îi șopti Lucu.

Îi puse o mână pe frunte, îi pipăi grumazul, sânii, îi luă pulsul. Se lăsa nepăsătoare, retrasă în goliciunea ei și în somnul care i se realcătuia ca o apă care, potolindu-se, se limpezește. Lucu o mângâie: pielea e lunecoasă și subțire ca de obicei. Se întinse din nou lângă ea, își trecu o mână pe sub perne și cu dreapta o strânse, o lipi de el. Ana deschise ochii.

– Du-te, îi zise, du-te; lasă-mă să dorm.

Glas răgușit și dezgustat. Privirea cuiva care știe numai ce are de făcut și alt nimic. Lucu o lăsa încet în perne și în somn. O acoperi cu grijă ca pe un bolnav. „De ce e așa?” se întrebă și nu găsea răspuns. Amenințările ei îl urmăreau, le auzea în gând. Părăsi încet camera plină de umbră. În curte se întâlni cu Jean Baudat și nu-i răspunse la salut. N-a făcut-o dinadins, dar era adânc îngrijorat.

*

Afară vântuia și ploua. E atât de bine lângă Laura, cum știe ea

să vorbească sufletului și să-i mângâie ființa; de la o vreme a început să pregătească singură ceaiul sau filtrul, sau masa de seară, ca să-i arate lui că se mișcă mai ușor. Ce scurte și fugare au fost zilele în care nu trebuia să uite de nimic și de nimeni ca să fie fericit.

Către miezul nopții a pornit spre casă. Străzi pustii, sonore și reci, stele scrise adânc și aprige în cerul de întunec înțins. Vântul murise, o răcoare de primăvară plutea printre felinarele rare, peste acoperișuri și bariere, până departe, peste movila de pământ proaspăt sub care se destrăma răposatul Arghir. Cu pardesiul pe umeri, Lucu înainta din ce în ce mai întremat în codrul de umbre. Răsunând pe asfalt, pașii lui îi țineau de urât. Anevoie se ridicase să plece de lângă Laura, orele de lene și poezie îl moleșiseră. Șovăise. De atâtea ori a fost făgăduit Laurei că va rămâne, ca odinioară, o noapte întregă lângă ea, și se legau de aceste făgăduinți atâtea naive închipuiri de fericire comună, și era în Laura o atât de resemnată așteptare, încât Lucu ar fi vrut să se țină de cuvânt. Dar se temu că Ana îi va telefona acasă și, negăsindu-l, are să-l caute la Laura, cum a mai făcut. Ar fi dat de-a binelea de bănuit această ciudată clientă care-și caută mereu apărătorul la ore atât de neobișnuite. Nu era oare de-ajuns prăpăstioasa poveste de proces pe care pe încetul a fost nevoit să o născocoască pentru curiozitatea Laurei, o poveste de crimă ascunsă și nelămurită – drama Adei Fulga – urmată la fel de o judecată cu zeci de ițe pe care trebuia să o păstreze limpede în minte, pentru a-i mai depăna, la răstimpuri, câte un episod? E uimitor, totuși, cât e de încredătoare Laura. Aproape bolnăvicios de încredătoare. Cea mai de rând dintre femei și-ar fi dat de îndată seama de trudnicele lui scorniri, numai o ființă cu simțirea aleasă și mintea deschisă a Laurei era în stare să asculte orbește toate născocirile. Se vede că femeile superioare cad victime iubirii. Proastele se apără mai bine. E adevărat însă că Laura e izolată. Vede lumea numai prin el. Uneori însă Laura îl privește atât de adânc în ochi, i se aprinde o lumină atât de stranie, încât Lucu poate bănuși că a fost ghicit de mai de mult și e lăsat dinadins să se desfășoare ca să poată fi cercetat în toată mișelia lui. Poate că a trezit în ea o curiozitate chinuitoare și e urmărit pe îndelete, ca un monștru de prefăcătorie și minciună. Asemenea gânduri îl străbăteau, ca un fier înghețat. Dar fără zăbavă își recăpăta, ca și acum, siguranța de sine. Nu prea știe cum, dar va izbuti el să o scoată la capăt.

Se opri să-și aprindă o țigară. Strada întunecoasă și deșartă, câteva umbre se perindau agale pe lângă ziduri. În oprirea de o clipă

i se păru lui Lucu că în spate i se ivise cineva. Cu coada ochiului desluși o siluetă înaltă de femeie care se clătina ușor pe întunec. Lucu porni. În urma lui se urni un mers sonor și oarecum nesigur. Peste puțin, Lucu nu se mai putea îndoi că e urmărit. Desigur, își zise, că vreuna din prostituatele întârziate s-a desprins dintr-un gang și-și încearcă norocul. Când altă dată i se mai întâmpla un asemenea lucru, se întorcea și strecura în mâna femeii câteva bancnote. Știa să facă această milostenie ca un camarad, cu un surâs de înțelegere și chiar de omagiu, fără jignire: în contul unei întâlniri care nu va avea loc. Acum însă nu-și mai putea îngădui gestul. De la o vreme cheltuia mult, banii nu-i ajungeau și îi mergea prost. Se gândise chiar să apeleze la economiile doamnei Silion. Are să se lase deci escortat până la capătul trotuarului spart și va coti spre cheiul gârlei, singur, pe după colț. Poate că în curând are să o audă fredonând ceva cum stă în obiceiul sfios al sirenelor de stradă. Nu auzi nimic. Nu rămase singur. Urmărirea se prelungea tăcută peste pavajul desfundat; printr-un mic scuar străjuit de salcâmi, în preajma cheiului. Pustietate. Îl străbătu un fior. Nu e totuși cu puțință, își zise. Izgoni gândul ciudat, care îl cutremurase o clipă. O spaimă și o speranță fără temeii. Mersul acela greoi și silnic fusese de vină că asemenea gând îi dăduse prin minte. Acum însă știa că tocurile subțiri și înalte ale femeii avântate pe trotuarul desfundat, numai gropi, pe marginea căruia zăceau lespezi de asfalt sparte și din loc în loc asfaltiere răcite, alcătuiau pricina mersului căznit și al pașilor sonori în timpul nopții. Trecură pe lângă un coviltir de rogojini la răspântia drumurilor. Lucrători înveliți în saci dormeau în jurul unui jar de scânduri, ca soldații în bivouac. Nimeni în jur. Mersul se ținea de Lucu într-un fel tainic și amenințător. Lucu se împotrivi ispitei de a se întoarce și de a-i face față. Îi plăcea să se răzbune nițel, îi plăcea să prelungească jocul viclean ieșit din toanele dragostei și ale geloziei. Acum știa, fără măcar să o fi văzut, că Ana Ulmu e urmăritoarea. Și-o închipuise dormind, după oboselile funebre ale zilei. Sora cea mare veghea asupra ei după ce o ajutase să înfrunte dușmănia ieftină a lumii. Și acum Lucu se găsea cu Ana pe urmele lui, pe străzi, în toiul nopții. Îl pândise desigur pe întunec încă din poarta casei Feraru și-l urmărise de la depărtare ca să nu o simtă. Pe străzile din centru însă se apropiase de el, să nu-l piardă printre lume, iar acum nu-l mai slăbea din pas, hotărâtă pesemne să-i facă o scenă. Dar de ce întârzie? De vreme ce aflase tot ce a vrut să afle, că anume își petrecuse după-amiaza, seara și noaptea,

până la jumătate, la Laura Feraru și că acum se duce neîndoios spre casă, la culcare, și nu aiurea. De ce nu-l apucă de braț și nu începe răfuiala? De câteva ori Lucu iuți pasul, ca să-l încetinească din nou. Mersul trudnic al tocurilor înalte răsună mai repezit sau mai rar. Câteodată o simțea atât de aproape, încât i se părea că îi aude răsuflarea și că îi primește dogoarea în ceafă. Își aminti de somnul ei adânc și de puritatea ei suspectă din dimineața de ieri. „Poate că ciudățeniile astea o ajută, își zise, sunt un fel al ei de a-și descărca nervii“, cum de nu-și dăduse seama de la început cu cine are de-a face. Povestea neroadă cu Gâri-gâri gâscanul l-a păcălit și l-a făcut să creadă că e o provincială naivă și sfioasă și cel mult, în orele de dezlănțuire, o amantă pătimașă, dar atâta tot. Nu bănuia voința neînduplecată care îi străbate, ca o tulpină de foc, făptura mândră și-i aprinde privirile de smoală sub fruntea scundă și îngustă, de năpărcă femeiască. Suiiau acum pe lângă zidul vechiului Arsenal, treceau pe lângă gheretele lui deșerte, singuri cu stelele perdeluite sus în scânteierile largului. Mersul acesta în doi se prelungea cu o înverșunare bolnavă. Întâmplări de fiecare zi, banale și sinistre, povești de vitriol și de revolver îi trecură prin minte. Nu i-a spus ea oare, în somnolența de ieri, cu un zâmbet rătăcit și amenințător: „Am să mă răzbun“? Poate că și-a schimbat hotărârea. Nu pe Laura vrea să se răzbune, ci numai pe el. E mai bine așa. Lucu e resemnat. E atât de resemnat, încât cu greu își stăpânește nerăbdarea, dar e încredințat că, dacă i-ar vorbi, și-ar pierde moartea, totul s-ar topi într-un schimb de imputări și la urmă de jurăminte de amor. Numai din această neînduplecată și vrăjmașă tăcere poate izbucni lovitura de grație. Mai repede. Pașii ascuțiți ai Anei răsună în pustiul străzii adormite. Poate că totul se va sfârși în felinarul spectral din colț. Poate că de-abia dincolo, în bezna din fața unui maidan. Lucu așteaptă. Se gândește să-și ducă mâinile înainte și să cadă cu fața pe brațele întinse. Va avea oare vreme? Cuib să-și facă din brațele adunate, capul sfărâmat. Ce-o fi simțind un om când îi zboară creierii un glonte? Un fulger și atâta tot. Lovitura însă întârzie. Numai tocurile ascuțite răsună pe trotuar și-i ciocănesc tâmplele, ritmic și fără ecou. Au luat-o acum pe strada care duce de-a dreptul la locuința lui Lucu. Fără voie mări pasul. Fără voie îl iuți, simțind că Ana și-l iuțește în aceeași măsură. Felinarele tot mai rare, storurile întunecate pretutindeni, câte un câine adormit lătra scurt de după uluci. Lucu grăbi pasul și mai tare. Mersul lui avea aproape o repeziciune de fugă, dar își păstra înfățișarea de mers. În spatele lui

femeia alerga. În curând își va pierde răsuflarea. Atunci, ca să nu-l piardă, are să tragă în el, în sfârșit. Goneau de un minut și totuși Ana nu trase. Erau aproape de casa lui. Poate că lovitura îi va fi dată chiar în poartă. La zgomotul detunăturii, doamna Silion se va trezi. Are să-l găsească într-un lac de sânge în prag. Lucu își înteeți goana, cu mâinile ținând pulpanele pardesiului să nu fluture în vânt. În spatele lui, tocurile ascuțite băteau repezit și grotesc trotuarul. Ca de o moară în mișcare, noaptea răsună de bătăile lor. Din ce în ce, cu sforțări ascunse, viclene, Lucu se depărta de ele. E un vârtej neînțeles în această fugă. O rușine: Lucu fugea. Nu-și putea sieși ascunde adevărul: fugea, prefăcându-și fuga într-un umblet alungit peste măsură, lunecat la fața pavajului. Zidul, poarta casei lui. Cu cheia în mână, Lucu se năpusti. Poarta zăngăni, izbită de perete și trântită înapoi. Soneria izbucni deodată în bezna. Cu o grabă năprasnică, Lucu vârî cheia în broască și încuie. Dincolo de grilaj, o mână nevăzută zgâlțâia clanța de fier. Auzi glasul Anei chemându-l pe nume, o singură dată. Se întoarse, se uită, dar nu văzu pe nimeni. Numai soneria, ca o grindină de argint, răpăia în noapte, mărunț, monoton. Se repezi pe scară, suind treptele câte patru. Pătrunse în vestibul, în sunetul continuu al soneriei. Noaptea întreagă e ciuruită de alarma ei stridentă, metalică, în creștere ca o constelație descusută în neant. O auzi pe doamna Silion în camera ei: se deștep-tase. Se vor trezi vecinii. Aretie Silion, într-un halat de casă, apăr-u speriată în cadrul luminat al ușii:

– Ce s-a întâmplat?

– Nimic, *maman*, s-au atins niște fire. Sub zbornăitul statornic al soneriei, Lucu făcu lumină, străbătu holul până în fund, se întoarse cu o foarfecă de birou și reteză sunetului gâtul. Tăcere.

Singur în camera lui, pe întuneric, deschise ferestrele, trase cu urechea, scrută adâncul nopții, ascultă. Nimeni. Nu mai înțelegea nimic. O teamă nouă îl cuprinse. Nu, Ana nu zăcea fără simțire în poartă. A plecat. Dacă a fost ea, a plecat. O părere de rău târzie, aproape o disperare îl sugruma. Un vaiet, fără glas, fără lacrimi. Socoti orele care îl despărteau de ziuă. Un strigăt le-ar fi străbătut: Ana.

CAPITOLUL 23

Pe panglica de asfalt care șerpuia între București și Giurgiu, Lincolnul încetinit al doamnei Trude Resch luneca fără zgomot, ca în vis. Mers fără ritm: lin și surd ca însuși timpul, zvonul roților de cauciuc în neîntrerupt sărut cu păcura proaspătă și lipicioasă a șoselei.

Rezemați în pernele blonde și îndoldate dinlăuntru, Trude Resch și Lucu Sillion se lăsau, mână în mână, purtați pe nasturii prinși și cusuți anume, în petice și copci de piele, și așternuți sub ei, spre folosința făpturii lor de lux. Mirosul de curelărie nouă pătrundea în gânduri, ca amoniacul, și le ținea treze. Un obicei rămas din vremurile când erau doi complici pătimiși îi strângea unul lângă altul. Nu-i despărțea de șoferul de la volan decât un meterez de lumină. Dreptunghiul îngust de oglindă din dreptul parbrizului îi silea la o ținută cuviincioasă, nițel cam țepăună, cum șade bine unor stăpâni. Cu toată tinerețea lui, șoferul își cunoștea meseria. N-avea ochi decât pentru priveliștea limpede, verde și însoțită în care motorul pătrundea cu un sforăit primăvăratec. Dealuri se ridicau în amfiteatru peste valea vastă a șuvoaielor de argint spumegat, resfirate printre ostroave de bolovani și tufe de sălcii. Drumul se îndrepta spre un fel de curmătură dincolo de care goana lui pogora printr-un peisaj îngustat, spre un orizont avar, străjuit de codri. O cruce de granit înaltă domina colinele Negoifului peste mormintele spulberate ale unei bătlăii de demult.

Cu glasul încetinit al mărturisirilor, Lucu povestea măruntele întâmplări care îi răscoleau existența cu un suflu de dramă.

– Am clipe în care mă îndoiesc dacă a fost ea, mi se pare că ți-am spus asta... Da, ți-am mai spus-o, adăugă el, surprinzând un surâs trecător pe figura îngustă, energică și obosită a Trudei Resch. Mulțumesc că ai venit, Trude... Nu mă îndoiam că ai să vii. Și ce bine că ai luat mașina cea mare. Dacă ai fi venit cu cealaltă, trebuia să conduci. N-ai fi putut să mă ascuți. Da, ți-am mai spus că mă îndoiesc câteodată, chiar și acum, dacă femeia care m-a urmărit noaptea a fost Ana. Dar nu ți-am spus că mă îndoiesc câteodată că m-a urmărit într-adevăr cineva. Am momente în care cred că totul n-a fost decât o halucinație.

– Întreab-o pe Ana. N-are nici un interes să te mintă.

– Am fost la ea chiar a doua zi. Către amiază. Plecase în oraș cu soră-sa, Elena. Jean Baudat le însoțea. Nu înțeleg de ce nu mă prezintă soră-sii și de ce îl socoate pe Jean Baudat mai demn de această cinste. Un comis-voiajor în chimicale și parfumuri, și ele, cu țâfna lor provincială-boierească. Moartea lui Arghir a operat această apropiere.

– E un francez, pentru ele e un început de titlu de nobleță.

– Nu-i asta. E un tip care aleargă toată dimineața cu mostre și oferte, iar după-masa tapează la mașina de scris, l-aude prin perete. Mănuiește flacoane de parfum și cutii cu fiole de salvarsan și trimite prin poștă plicuri cu firma „Roger-Gallet“ sau „Usines du Rhône“. Asta inspiră încrederea unei femei, ca și cei treizeci de mii de lei cheltuiți cu înmormântarea și pomenile lui Arghir. Jean Baudat e un om cu situație. Eu, nu. În ochii ei sunt un soi de aventurier: o legătură suspectă, o slăbiciune condamabilă, pe care o cultivi pe furiș. Iată de ce nu mă prezintă Elenei. Mult ce-mi pasă. Mai ales acum, după sinuciderea lui Arghir, ar fi în stare să mă ascundă în bucătărie, ca pe un copil tâmpit.

– *En vérité, dear*, întări Trude, întâmplarea cu Arghir a făcut mult zgomot. Au vorbit și gazetele. Nenorocitul a fost pe vremuri un personaj bucureștean. Frumos și bogat și om de lume. A răscolit o mulțime de amintiri. Prietenii care l-au părăsit, familiile care i-au închis ușa, femeile care l-au uitat, toți și toate i-au luat cu pasiune apărarea, când nu mai era nimic de făcut. Contra cui? contra ta, firește, intrigantul din tragedie. *Tu avais le vilain rôle*¹. Ai devenit

¹ Aveai un rol netrebnic (fr.).

antipatic ca orice erou de roman adevărat. Mă tem chiar să n-ai neplăceri: cariera ta. Cât despre Ana, nu mai vorbim. N-a suportat celebritatea. E compromisă, e nimicită.

Trude Resch își rostea sentința cu vocea ei șlefuită, în care r-eurile grase accentuau răsfățata ei nepăsare. Totul era precis și pus la punct în Trude Resch la acea oră. Glasul diamantin, profilul fin și dur, trupul zvelt și musculos, pletele metalice, arzând în coiful lor ondulat. Purta o jachetă de culoarea jadului, care o înrudea cu primăvara foilor, un pulover cafeniu, iar de sub corola de lână a rochiei, izvorau picioarele sculpturale în ciorapi atât de străvezii, că păreau neîncălțate. Avea pantofi cu talpă de crep, mici și trainici, de cutreierat lumea în lung și-n lat. Chiar și felul cum ședea în perne arăta o neîntrecută măiestrie, așa cum o pasăre rară s-ar așeza pe o creangă sau acvila pe o stâncă.

– Te admir, Trude Resch. Ești definitivă și nepăsătoare ca un *presse-papier*; de ce nu pot fi ca tine? Sunt foarte bicisnic și nenorocit.

– Sunt eleva ta întru nesimțire, maestre! pare-mi-se însă că te-ai schimbat.

– „Ah! organele-s sfărmate și maestrul e nebun!“ suspină Lucu cu o intonație pe care o vroia comică.

Trude Resch se întoarse spre el și-l privi cu milă. Era mai mult decât de obicei plină de încredere în sine în acea zi și gândul îi zbură, pus pe joacă. Starea lui Lucu n-o neliniștea prea mult. Avea, în legătură cu el, preocupări cu totul altele.

– Te recunosc, tremoliză ea, ești umbra lui Lucu Sillion, fostul meu amant și stăpân. Ce pot face în amintirea ta?

– Să mă ascuți până la plictiseală... am nevoie...

– Facă-se voia ta.

Lucu reluă cu sete șipotul întrerupt al povestirii lui. Povestirea îl ușura:

– Servitoarea mi-a spus că Jean Baudat și cele două doamne vor lua masa împreună în oraș. Vin apoi tustrei acasă, iar către seară se duc la gară cu toții: coana Elena ia trenul de șapte spre Rucăr. M-am hotărât să mă întorc după șapte și, ca să-mi omor timpul, m-am abătut pe la Laura.

– Nici nu se putea altfel.

El nu luă în seamă împunsătura.

– Câteodată încrederea și seninătatea Laurei mă scot din sărite. Mi se par o prefăcătorie, o tactică de așteptare, o voință mon-

struoasă de femeie. Sunt totuși conștient de cât sunt de mișel, de slab și de nedrept. E destul o privire de-a ei, un tremur al glasului... știe să se uite ca o stăpână și ca un câine credincios... și sunt iarăși robul ei pe cine știe câtă vreme.

– De ce nu precizezi?

– Pe viață, da, pe viață. Sunt prins, Trude, cu rădăcini cu tot, am de altfel și mari răspunderi. Doctorul Barbu mi-a spus deunăzi că Laura se află la o cotitură primejdioasă, e vorba de viață și de moarte.

– Frumos! prețui Trude Resch, încremenită în eleganța ei sportivă; din nimic nu se putea ghici ce gândește cu adevărat. El urmă:

– Seara, destul de devreme, m-am dus la Ana. M-a primit cu o liniște suspectă, mă lăsa să vorbesc, să-i pun întrebări, le răspundea cu un rictus. Buzele i-erau palide, tenul uscat; am avut impresia că luase un calmant, ca să-și poată juca jocul. A slăbit foarte mult în aceste câteva zile: pomeții ieșiți, obrajii căzuți, tâmplele scobite, ochii în fundul capului. Nu-i vorbă, nici eu nu arăt mai bine. Simțeam cum pândeă, cum aștepta întrebarea pe care o evitam, sau măcar o aluzie la urmărirea din noaptea trecută. Dar nu mai aveam nici un zor, știam acum că totul fusese aievea, că ea și nu altcineva mă urmărise. Ar fi fost firește cum nimerit să deschid eu vorba, întâi și întâi despre asta – dar cum să-mi justific purtarea dacă nu mă hotărâam să tăgăduiesc acest lucru? Aveam a face cu Ana și nu cu Laura. Mă asculta și tăcea. Aruncam în tăcerea ei, ca într-o prăpastie, știri, comentarii, anecdote, mă foloseam cu aproximație de felul în care izbuteam să o duc cu vorba pe Laura, dar cu deosebire că de data asta eu eram cel fascinat, și Ana, șarpele. Nu mai găseam nimic de spus ca să umplu tăcerea, să ocolesc tema fatală. Băteam câmpii. Mă repetam. Ana se roșise ușor, se roșise pe încetul și îi tremurau nările: semn de suferință și de mânie. Din când în când își mușca buzele, ca să-și astâmpere clocotul. Roșeața din obraji i se întetea, îi suia în tâmple și pe frunte, până la rădăcina părului. Îi scânteiau ochii. Iar eu băiguiam ca un beat, maniac de abilitate, cu un surâs rătăcit și prostesc în colțul gurii. O văzui pälind deodată, ca și cum sângele îi tăsnise pe dinăuntru și se împrăștiase prin rup-tura unei vine. Se ținea strâns cu mâinile de brațele fotoliului și poate de aceea n-a căzut. Privirile negre – niciodată nu le-am mai văzut atât de negre – s-au aninat de ale mele.

– Cum ai putut să mă lași singură? m-a întrebat.

O durere sfâșietoare în glas și o indignare dincolo de mânie.

Într-adevăr, cum am putut să o las singură, în stradă, în noapte, după fuga dementă care ne-a cuprins, după toată acea stranie purtare și a unuia și a celuilalt? De-abia acum înțelegeam mișelia de care fusesem în stare. S-a ridicat, m-a luat de mâini și m-a zguduit, unghiile ei mi s-au înfipt în piele și mi-a repetat întrebarea de câteva ori, a repetat-o cu ură, cu revoltă și parcă și cu milă de ea însăși:

– Cum ai putut?

Ar fi trebuit să mă supun părerii de rău care mă copleșea, remușcării care mă sugrumase. Inima, ca într-un pumn de fier. Fălcile, încheștate. Atunci a izbucnit într-un hohot lugubru, prăvălit din culmile disperării, un hohot de care m-am îndoit dacă e de răs sau de plâns. Mi se făcuse frig. Căzuse înapoi în fotoliu. Hohotul se rostogolea ca un torent, mi-a fost frică să nu târască mințile, viața, o dată cu răsuflarea ei tăiată în spasmuri istovitoare. Deschidea gura să muște aerul, să prindă o respirație. Apoi totul s-a spart într-un plâns fără sfârșit, care îi zguduia tot trupul și care cu toată violența lui mă liniștea nițel: durerea își făcuse loc, găsise o matcă anevoioasă, dar se pierdea de-a lungul ei fără să mai potopească ființa. Și-a odihnit capul de spătarul fotoliului și lacrimile îi curgeau șiroaie pe față, curgeau fără sfârșit; printre suspine o auzisem șoptind mereu:

– Cum ai putut... una ca asta...

Era sfâșietor de trist. Stam nemișcat și neputincios, și-mi spuneam însă că femeia aceasta zdrobită fusese totuși în stare să iasă dimineața după cumpărături, să dejuneze în oraș cu o soră și un prieten, să meargă apoi la gară, să se stăpânească, să se prefacă. Nu mă îndoiam de sinceritatea ei, dar invidiam această superioritate a femeilor asupra noastră. Datoria, înainte de toate. Pe când noi, cavalerii datoriei, sclavii ei pretențioși, lăsăm totul baltă la cea dintâi încheștare cu adversitatea și ne prăbușim de durere.

Treptat, Ana s-a liniștit. M-am apropiat de ea, m-a respins, mi-a impus distanța de la care trebuia s-o ascult.

– M-ai părăsit, mi-a spus, m-ai trădat, pe mine care ți-am dăruit dragostea, frumusețea, sănătatea. Pentru o bolnavă, pentru o egoistă bolnavă care-ți fură tinerețea, puterea și viața. Ai trădat dragostea, frumusețea, sănătatea. Vorbea pe tonul ei nițel răgușit, din clipe de exaltare sau de tristețe. Nu știu de câte ori a repetat melopeea ei despre dragoste, frumusețe și sănătate, parcă o pmeditase, parcă și-o ticluise anume și o învățase pe de rost, ca o bocitoare, un descântec. Tot ce se poate. Ai să ai ce ai dorit, s-a mai

pronunțat ca un judecător, ca o sibilă. Ai să rămâi cu ea, fără dragoste, fără frumusețe, fără sănătate. Ai să rămâi cu remușcărilor, cu visele rele, cu vedeniile. Am eu grijă. Are să știe tot, prin mine.

Poate a crezut că vream să protestez, că a izbucnit năvalnic:

– Am dreptul să-i spun totul, eu, care am renunțat la tot: la dragoste, la tinerețe, la viață. Pentru ea, pentru o bolnavă. Am renunțat numai ca să-ți arăt cât e de meschină, de egoistă; cât e de agățată de viață... Că n-are să moară ea, am să mor eu. Tu ai vrut așa.

...– Și iată, încheie Silion, cum mi-am petrecut o parte din noapte. A urmat oboseala, capitularea în somn, cu nervii zdrobiți, și deodată, ca un acces, nebunia tristă și înverșunată a înlănțuirilor deznădăjduite, până în zori. Când am plecat, mi-a spus cu un surâs rupt, zdrențuit ca o rană de schijă, un surâs pe care nu-l pot uita:

– Să nu crezi că am renunțat, să nu crezi că m-ai readus la viață cu îmbrățișările tale. Am fost sortită să fiu a lui Arghir: mă duc după el.

Nu știu ce înrăurire a avut asupra-mi această evocare neașteptată a lui Arghir. Un cadavru nepoftit, între noi. Am întâmpinat-o cu o glumă proastă, îmi mușc buzele și acum:

– Dar ai vândut candelabru, i-am spus.

– Candelabru? Hm! Ți arde de glumă, o să vedeți voi doi, o să aflați pe rând, la timp potrivit.

Am amenințat-o cu degetul ca pe un copil, ce puteam alt să fac? și ne-am despărțit livizi, storși de viață, ca doi spectri în faptul dimineții, și-mi amintesc de toate astea ca de un vis urât de care mă îndoiesc, din când în când, dacă a fost cu adevărat.

Lucu tăcu. Parcă își pierduse glasul. Lincolnul înainta încetinit în spațiul de aur, de smarald și de argint. Un chiot pierdut ajunsese până la ei: cineva încerca răsunetul primăverii. Zboruri de prigorii tăiau aerul de chihlibar, ca niște podoabe scăpate din vraja străveche a juvaerului. Jos, în rupturile râului, se târau căruțe cu prundiș, cai și oameni pitici. Dar numai Trude Resch le privea cu pofta de viață care o umplea ca un talaz. Ar fi vrut să-l poată consola pe Lucu, să-i dea sfaturile pe care, ca orice om încolțit, le așteaptă. Un ajutor. Suferința lui o întrista, îl vedea aproape de prăbușire. I se părea ciudat că nu suferise și pentru ea pe vremuri, că se desprinsese de ea cu atâta rece hotărâre, încât nu se putuse opri de a-l admira în crâncena ei durere de învinsă. Și acum eroul de altădată o chema, înfrânt de două femei mediocre, care nici măcar nu i-au dorit

înfrângerea.

– E poate o dreptate pe lumea asta, îi șopti ea la ureche.

Lucu se reculese.

– Cer onorurile războiului, protestă, respect și azil pentru cei învinși.

– *Mon pauvre ami*, exclamă Trude, nu pot nimic pentru tine: nu vezi că nici nu exist?

– Prezența ta, tăgădui Lucu fără convingere.

– Te-aș sfătui să fugi, dacă ai fi în stare. Lasă totul și vino cu mine; plec peste câteva zile în Elveția.

Lucu îi strânse mâna în semn de recunoștință.

– Cum s-o las pe Laura în starea în care se află?

– Și pe Ana în halul în care ai adus-o! completă Trude.

Tăcură. Treceau un pod lung de lemn, la pas.

Trude rupse tăcerea. Lîmpede și așezat, ca un comandant care dictează.

– Rămâne o singură soluție: să nu mai cauți soluții. Așa cum ai ajuns, nu mai poți lua hotărâri. Lasă lucrurile în voia lor. Trăiește-le cât mai poți, cât s-o mai putea. Nu mai depinde de tine nimic. Du-te la Laura și minte-o, dă fuga la Ana și consoleaz-o. Nu ești destul de obosit, de vreme ce mai poți trăi viața asta. Odată și odată trebuie să se întâmple ceva, și vei avea atunci o soluție. Las-o în seama lui Dumnezeu. *Adviennne que pourra!*¹

Înaintau încet și hurducat pe grinzile mișcătoare ale podului. Lincolnul se opri la celălalt capăt pe o terasă înghesuită de cuburi de granit, de stive, de grinzi și vagonete împinse pe linii înguste de lucrători goi până la brâu. Pregătiri vădite ale unui nou șantier. Pe dreapta și pe stînga șoselei se întindea cât vezi cu ochii o pădure de plopi și de sălcii de toate vârstele, rară și adâncă.

Vorbele Trudei Resch îl răscoliră pe Lucu. Poate pentru că sfatul se potrivea firii lui pe de-a-ntregul sau numai destrămării lui de acum. Poate fiindcă fusese rostit hotărât și energic, și tonul acesta, pe care i-l cunoștea de mult, părea și chibzuit și cuminte. Se lăsă în voia soartei, se odihni într-o clipă de renunțare. Trude Resch avea neîndoielnic ochiul câmpului:

– Ce-ar fi să facem o plimbare pe jos?

Și, fără să aștepte răspunsul, coborî, trecu printre oameni fără să-i privească, sări peste șanțul șoselei și pătrunse pe potecă în

¹ Întâmplă-se orice! (fr.)

pădure. Lucu o urmă. Rămas de pază, șoferul decapotă mașina, dădu roților un ocol profesional și-și aprinse filozofic o țigară. Frunzele, de un verde crud, vibrau în văzduh. Trude și Lucu luau în pași troienele galbene și ruginii ale anilor desfrunziți adânc pe cărări.

– De ce te gârbovești așa? îl dojeni Trude, îndreaptă-te! Îi puse o mână rece și catifelată în ceafă. O ascultă ca un copil. Ochii de aur ai Trudei Resch îl țineau sub porunca lor magnetică. E primăvară! explică ea, ca o chemare la ordine, ridicându-și fața în soare. Pletele i se răsfirau în inele de aramă. Își petrecu o clipă brațul pe după umărul lui Lucu. Nu era mult mai mică decât el. Fă ca mine, îi zise, depărtându-se și respirând profund, aerul ăsta te îmbată. Lucu o imită ca un copil. Ce galben ești, *mon pauvre ami!*

În ochii lui obosiți se oglindea făptura ei întinsă ca un arc, ușoară ca firul de iarbă. Își aminti deodată de Laura în zăcerea ei suavă și tristă, în veșnica ei nostalgie de larguri și orizonturi. Niciodată, niciodată Laura nu va răscoli cu un sprinten pas comorile de aur vechi ale potecilor. Ca și cum i-ar fi ghicit gândurile:

– *Mon pauvre ami*, reluă Trude, de ce să ne chinuim singuri? Totul ni se oferă de pretutindeni: ascultă! Se auzea cucul. Ascultară împreună. Să mergem! îl urni Trude.

Porniră. Freamătul pașilor prin foi și al ramurilor înfiorate de o boare umedă se îngâneau mătăsos. Pe măsură ce se afundau printre trunchiurile netede și lucioase ca pielea de șarpe, îi năpădea o mireasmă întetită de pământ reavăn, de frunze putrede, de iarbă fragedă, de mușchi umed, de flori timpurii, de ape mocnite, de spații lăncede. Era de vină mai ales răspândirea vastă și seminală pe suprafețele acoperite de o mătăasă verde și vâscoasă a bălților ascunse prin văi, cu dospeala lor de ouă de fânțari și de broaște, sau roiurile de gânganii și de fluturi minusculi, printre care se săgetau îndelung libelulele. Într-un luminiiș trecură pe lângă o babă încovoată sub povara ei de vreascuri și se grăbiră, printre copaci, să se însingureze în feeria soarelui și a vegetației, departe de orice amintire omenească. Mireasma imensă și stăruitoare le pătrundea în plămâni, se răspânda în sânge, le țășnea prin inimă și prin minți, înviorând în ei fiecă firicel de viață, desfundând comori de avânt, descuind izvoare de putere, ca dintr-o încremenire îndelungată. Trude Resch se rezemă de un arbore crescut pieziș. Răsuflă adânc. Nările-i fremătau. Cu ochii ei oblici, cu buzele lacome și sângerii, cu pletele aprinse ca o flacără, părea o faunesă, o divinitate a

pădurii, care trezea dorințele păgâne. Paloarea ei obișnuită se însuflețea de o văpaie trandafirie. Pletele ei străluceau aprinse.

– Sunt amețită! suspină. Cu ochii pierduți în vraja ceasului, Lucu se apropie de ea. Nu! îl țintui Trude, n-am nevoie de tine aici.

Și-l târî mai departe, spre miezul muzical și îmbălsămat al pădurii.

O urmă ca un rob, fără scop, fără vrere. E luat ca de un val: vrăjit de lumini și miresme. Se întrebă într-un rând dacă nu e bolnav sau chiar nebun sau numai pe cale să înnebunească. Și-aduse aminte că au fost în viața lui răstimpuri cu fapte și întâmplări pe care le-a trăit într-o stare vecină cu nebunia, cu toate că nimeni și nici el însuși nu și-a dat seama de asta, pentru că prin nimic, în spusele și purtările lui în lume, nu și-a dat seama că n-ar fi fost în toate mințile. Și totuși acum, după trecerea anilor, e nevoit a mărturisi că numai o minte rătăcită sau întunecată ar fi putut să-l facă să greșească așa cum a greșit. De unde știe el că în clipele acestea, de care își dă seama totuși, nu se poartă din nou ca un nebun.

E gol ca o urnă din care miile de ani au spulberat până și cenușa și nisipul. E pătruns de cer, de pământ și de verdeață. Ar vrea să o oprească pe Trude, să-i spună tot. Dar Trude merge înainte, ca o văpaie alungată de vânt prin secetă. Pletele ei aprinse, gleznelor ei îl cheamă la tot pasul, și la tot pasul le pierde. Gleznelor de aur ars, robuste și strunguite în pielea lor subțire. Primăvara nouă, soare de apă, oră fragedă. Umbra se strecoară sfioasă, ca un suflu de fecioară, printre ramurile păgâne. Femeia din fața lui, femeia de lângă el e atât de întreagă, de plină de ea și desăvârșită. A fost un nerod, un nebun când a ocolit-o. Lângă nepăsarea ei, lângă avântul ei, lângă setea ei avea totul Ce stăpână e pe gândurile, pe soarta ei. Fără toane, fără lacrimi, fără alte suspine decât ale uitărilor pătimașe.

– Ce tot îngâni acolo, *mon pauvre ami*? Toate astea să mi le fi spus demult. Acum nu mai am nevoie de ele. Ai rămas în urmă. Singur, în urmă.

Și îi surâdea duios cu gura ei de fiară.

– Nu mai vorbi, crede-mă, *mon pauvre ami*. Nu e nevoie de vorbe. Păstrează-le pentru nebunele tale. Ai să te întorci la ele când vei fi sleit. Păstrează-le măcar vorbele, restul astăzi e tot al meu.

Pădurea roiește de chemări, de îndemnuri parfumate. E amețită din vârfuri până în rădăcini. Potecile tremură și ele, ca niște șerpi uriași, dezmoțiti de raze. Și învierea frunzelor de jos freamătă.

Adierile se dibuie, se împletesc, dezmeticite. Miresmele proaspete țâșnite acum, miresmele vechi trezite la viață sunt lâna de aur dezlănat ce se pierde în lume. Trude și Lucu merg, se împleticesc, nu mai pot bea și li-e sete, nu mai li-e sete și ar tot bea. Sunt două guri, pădurea le dă mai mult decât pot cere. Merseră prin legănarea însoțită până ce între ei și amintiri se înălțară legiuni și legiuni de străji de plopi și mesteceni, ca niște martori orbi și fără glas, prinși în loc de o vrajă. Se aflau într-o poiană blondă, în jurul ei îngenuncheau sălcii, o cintează fluiera dulce și apos ca o rază. Trude și Lucu se opriră. Ștuseră că se vor opri aci. Ochii lor se ocoliră, apoi dădură roată, scrutând adâncurile cărărilor. Nimeni. Rămaseră aci, cu încredere, ca și cum aria troienită adânc de toamnele pierdute și cercuită de arbori albi cu frunza crudă și verde, pe sub care se furișau în penumbră poteci misterioase, ar fi fost domeniul lor fermecat, grădina de demult care le-a așteptat reîntoarcerea, paradisul regăsit.

Vântul plăpând trecu peste capetele lor și ale pădurii și crescuro într-un talaz fără țintă, îndreptat înspre larguri. Foile moarte dedesubt, un așternut adânc și uscat din care se desprindea o mireasmă de putregai și de foc. Au stat aci sub timpul oprit. Cuvintele îngemănate li s-au pierdut în legănarea coroanelor uriașe, în foșnetul potecilor ce se căutau în afund.

– Vreau să ne bucurăm unul de altul îndelung... ca goana vântului sub pădure, gemu Trude. Ții minte? Așa mi-ai scris odată, de ce nu-mi mai scrii așa?

Peste ochii lui Trude, cerul s-a răsfățat albastru, cu fulgi de nori amețitor de albi și de parfumați în zenit. Zăceau amândoi alături, fără vreme, pe sânul pământului, în plutirea lui rotundă și solemnă spre asfințit. Din bolta verde, aurie și înaltă picura cântecul lichid al păsărilor.

– Auzi? îl întrebă Trude, în șoaptă.

– E minunat, răspuse Lucu.

– Se apropie cineva! îl vesti Trude. Pune urechea la pământ și ascultă.

Față în față, amândoi își lipiră urechea de iarba strivită și ascultară. De foarte departe ajungea pe dedesubt până la ei o bătaie rară și egală, ca a unei inimi ascunsă în adânc.

– Da, vine cineva, îi dădu dreptate Lucu. Se priviră înfiorați, ca doi copii care-și fac frică. Se târâră nițel de-a bușilea printre tufe de izmă, ca în poveștile cu piei-roșii. Nu se vedea nimic decât

coloanele tăcute și sumbre ale codrului. Ascultară din nou, pătrunși de-a binelea de jocul lor pe struna spaimei. Da, se aude deslușit acum. Cine să fie?

– E inima pământului, șopti Trude.

– E cineva care nu trebuie să ne vadă! îi spuse Lucu la ureche.

Un vreasc trosni undeva. Se ridicară, tresărind deodată. Auziră un pas, apoi altul. Fără îndoială, un suflet mai trăia prin apropiere. Grabnic își scuturară veșmintele. Cu nerăbdare, Lucu curăță părul Trudei de pulberea de frunze și firele de iarbă agățate.

Pe cărarea largă din mijloc, înspre poiană, se ivi bătrâna întâl-nită cu un ceas mai înainte în luminiș. Înainta cu pasul greu pe care i-l tipărea povara din spate și adâncimea covorului inegal și ruginiu al potecii. Legătura de vreascuri respirată în vârfuri aspre și uscate o depășea cu mult pe dreapta și stânga, încât zgâria cu ghearele lor trunchiurile de pază care uneori smuceau brusc într-o parte sau alta. Își îndrepta mersul ca un automat scăpat dintr-o împotrivire. Cu toată încovoieră spinării era neobișnuit de înaltă în portul ei peti-cit și în anii ei de babă. Ținea mereu capul în sus cu o ciudată și majestuoasă sforțare, pesemne ca să prindă pe obraz mângâierea făcliilor subțiri, strecurate printre ramuri. Se apropia de-a dreptul de ei, ca și cum ar fi vrut să le vorbească, să le ceară socoteală sau să-i blesteme pentru singurătatea lor care pângărește sfințenia pădurii. O așteptau ca doi inși osândiți să o înfrunte, pentru că le-ar fi fost rușine să plece, fuga lor lui s-ar fi părut o mărturisire. Sau apariția ei îi țintuia locului.

– Ce poate fi, la urma urmei? Nu e decât o biată bătrână, împovărată și singură în pădure...

Și Lucu, mânios pe sine și totuși neliniștit, Trude străbătută de un fior înghețat în care presimțea începutul unui tremur. Foșnetul pașilor se apropiase prin roiul uscat al frunzelor. Trude prinse mâna lui Lucu și i-o încleștă. Surâdea, un surâs sfios și sfruntat de fetiță. Bătrâna se smucise ușor cu povara împiedicată de ultimele trunchiuri ale cărării și acum străbătea prin luminiș spre celălalt capăt care o continua. Gâfăia și ținea capul mereu sus și ochii ei spălăciți larg deschiși, fără să clipească. Nici o privire nu le arunca. Dar se opri când fu să treacă pe lângă ei.

– E cineva pe aici? întrebă ca și cum ar fi așteptat un răspuns din culmile arborilor.

Un glas șovăitor și ascuțit, neașteptat de slab pentru nesocotita lor sfială.

– Oameni buni! răspuse Lucu

– Fă-ți pomană și saltă-mi nițel povara, se rugă bătrâna. Lucu se apropie și o ajută. O fi târziu? tremură din nou glasul.

– Trecut mult de amiază.

– Câți sunteți? întrebă din nou, cu ochii spre culmile arborilor.

– Un om și o femeie.

– Din care sat?

– Din București.

– Să v-ajute Dumnezeu.

Săltându-și povara, bătrâna își potrivi fața în soare și, cu lumina pe frunte, șovăi.

– Drum bun, îi dori Lucu. Nu primi răspuns. Trude râdea ner-vos și înfundat. De ce râzi? o mustră Lucu. Se potoli.

– E oarbă, zise Trude, înfiorată. Poate că e Muma-Pădurii... sau Sfânta Vineri...

– Ați spus ceva? bătrâna întinse gâtul și urechea.

Tăcere. Nu mai pleca. Aștepta poate ceva de pomană, dar ceilalți doi nu înțelegeau. Sub privirea răspândită pretutindeni, ca o ceață, a ochilor ei albi, Trude se zgribuli ca de frig și zgârci degetele pe mâna lui Lucu. Începu să i-o legene cu neastâmpăr pe măsură ce tăcerea se prelungea.

– Să mergem, îi șopti într-un tremur neastâmpărat, spulberând frunzele pământului cu piciorul, și-i repetă stăruitor: Să mergem, să mergem.

Aproape că se tânguia. El o ținu locului, strivindu-i pumnul în palmă, cu nerăbdare.

Trude dete un țipăt, strident și scurt, își smulse mâna din strân-soarea lui și o rupse de fugă pe potecă, în gangul metalic dintre trunchiuri. Lucu se uită înmărmurit. Fugea ca și cum o haită de lupi ar fi fost pe urmele ei, fugea de ceasul morții. Din goană, pletele i se desfăcură pe umeri, i se desfăcură somptuos sub degetele pădu-rii, pe sub care fugea ca Avsalon. Țipătul ei rămăsese înfipt în creierul lui Lucu, ca un sfredel viu și nesfârșit, împlântând în el o întrebare chinuitoare. Fără să se mai sinchisească de babă, porni și el, strigând-o pe nume la răstimpuri, mâniat și îngrozit că nu o poate nici opri, nici ajunge. Trude alergă ca o Diană, repede și armonios, dar tăcerea ei și zvonul pașilor în foi și freamătul vântu-lui crepuscular, în singurătatea întunecată a trunchiurilor de copaci, dădeau alergării lor ceva straniu și deznădăjduit. Coama înflăcărată a Trudei strălucea tot mai apropiată, îi umplea ochii, dădea foc

pădurii, i se părea că aude o respirație căznită ca un geamăt, dar își dădea seama că nu el o ajunge, ci urmărita încetinește, iată, la o cotitură Trude se întoarce deodată, se lipi cu spatele de un copac, rămase cu capul dat pe spate, palidă, cu gura deschisă. Întinse mâinile spre el într-un gest de oprire. Lucu se opri.

– A fost îngrozitor, îi spuse Trude și, făcând doi pași spre el, i se atârna de gât, cu inima zbătută, cu răsuflarea grea. O sprijini să nu cadă. Nu puteam suferi, continuă Trude, întretăiat, arătarea aceea, tocmai acum... tocmai atunci... O văd încă... Tresărind, se lipi de el: Îmi vine să țip. Auzi? Se agăță de el cu putere. Să nu mă lași să țip. Ajută-mă să nu țip. Ajută-mă.

Ca pe un copil, o luă în brațe. Nu înțelegea ce se petrece cu ea. Atât de cumpănită și de calmă, de obicei, acum era pradă unei groaze de neînțeles.

CAPITOLUL 24

Încremenise cu plicul în mână, lângă ușă. În marchiza de lemn scorojit și de zid lepros a casei Feraru plutea clarobscurul multicolor al vitraiurilor roșii, vinete și portocalii. Lucu privi în jurul său. Nu-l văzuse, nu putea să-l vadă nimeni, nici de afară, nici din holul întunecat și pustiu. Zăbovi dinadins, să știe ce are de făcut. Nu i se părea de mirare că pusese mâna pe misivă, că prevederile lui nelămurite, din zilele din urmă, îl pusese la cale într-un chip atât de sigur, atât de miraculos. Venise de-a dreptul la țintă, mânat de un ordin neauzit. Devreme, ca niciodată. Intrase pe porțiță cu băgare de seamă să nu facă zgomot și grabnic, ca un hoț care cunoaște bine locurile. În tăietura dreptunghiulară din vechea cutie de scrisori ruginită, care se deschidea pe dinăuntru în marchiză, zărise numaidecât o dungă albă de hârtie. Poșta venea foarte rar pe aci. Scrisoarea fără timbre fusese adusă de cineva, poate chiar de cel ce o scrisese. Cu strângere de inimă a citit numele Laurei pe plic, tras cu scrisul Anei Ulmu. A urât literele acelea mari, hotărâte și virile, pline de o monstruoasă voință, de o forță răufăcătoare, ce se desprindea chiar din porii hârtiei, ca o agresiune magnetică, netălmăcită. Paginile largi îi tremurau în mână. Le citi dintr-o dată, ca pe o partitură de orchestră, apoi rând cu rând și, în sfârșit, o a treia oară, cuvânt cu cuvânt, ca să se pătrundă mai bine de înțelesul lor cumplit:

„...Domnișoară sau doamnă, nu te cunosc și nici nu țin să te

cunosc. În schimb, dumneata ai să faci cunoștință cu mine vrând, nevrând – începea scrisoarea – trebuie să recunosc că omul care, după spusele lui, îți joacă de ani de zile comedia platonismului a făcut rezerve, când s-a îndrăgostit de mine, ba chiar a luptat cu el însuși, fiindcă, tot după spusele lui, era osândit pe veci să te întretină în iluzia dragostei lui.

Din nefericire, amândoi ne-am trezit, la un moment dat, că nu mai putem trăi unul fără altul, că de unirea noastră definitivă depinde rostul unei vieți. Atunci n-a mai avut nici o îndoială, n-a mai avut alt gând decât să-și așeze viața laolaltă cu mine.

Mai întâi mi-a propus să stau la el. Am refuzat. Eu nu pornisem cu intenția de a mă căsători cu el. Când a simțit că mie-mi mai rămăsese o frântură de judecată, m-a învăluit cu atâta dragoste, încât m-a făcut să uit tot ce nu era el pe lume, m-a târât într-un vis irezistibil și poate dincolo de real. A făcut planuri de viitor cu mine, și eu am crezut. Plănuia să se facă numit undeva în străinătate – vreun consulat, vreo legăție – fiindcă numai așa, stând mai multă vreme departe de dumneavoastră, v-ați fi putut obișnui fără el, l-ați fi putut uita. Acest proiect era irealizabil, iar eu, când am văzut că dibuielile lui în această direcție nu izbutesc, poate și pentru că nu sunt duse cu destulă hotărâre, eu i-am propus să vă spună adevărul. N-a avut curajul. Mai mult încă, i-am propus să ne despărțim, fiindcă nu mai puteam suporta ideea unei legături cu un om înlănțuit pe viață de o altă femeie. I-am cerut să aleagă între mine și d-voastră și n-a vrut. Nici să se despartă de mine, nici să pună capăt minciunii în care trăiți amândoi. De atunci nu m-am mai înțeles cu el. Era peste puterile mele să-l accept lângă mine în serile când venea de la dumneavoastră. Într-un rând mi-a cerut un termen de șase luni pentru ca să «aranjeze situația». Nu i l-am acordat. Știam că nu era decât un expedient, un mijloc de a câștiga timp pentru a mă robi cu totul și că niciodată nu va avea curajul să vă facă mărturisiri. Preferă despărțirea de mine decât să devină criminal, cum spune el, fiindcă e incredințat că nu trăiți decât pentru el. Mi-a mai spus că nu se va căsători niciodată cu d-voastră. Dar dacă relațiile d-voastră cu el se reduc la un *mariage blanc*¹, cum afirmă că îl numiți d-voastră, nu văd de ce v-ar nimici viața o renunțare totală.

Dacă mi-aș fi putut învinge sentimentele, vă rog să credeți că

¹ Căsătorie neconsumată(fr.).

l-aș fi părăsit fără să fi aflat vreodată d-voastră ceva. Dar mi-e peste putință.

Nu a fost criminal față de d-voastră. Crima o face cu mine. Și poate și cu el.

L-am văzut suferind, plângând cu hohote. Este peste poate ca dragostea lui pentru mine să fi fost un simplu capriciu. Știu că nu se va consola niciodată de pierderea mea. Știu că viața anormală pe care nu din iubire, ci numai legat de teama de a nu face rău, o duce cu o femeie ca d-voastră îl destramă, îl abate de la scopurile lui și îl «ratează». Când l-am cunoscut, trăia în desfrâu. Un harem întreg. Mi-a mărturisit că s-a despărțit numai pentru mine de câteva femei cu care avea relații – cum să le spun? – sporadice (fără joc de cuvinte) și care îl consolau efemer de marele amor nedeplin în care se zbătea încătușat. Mi-a și dat numele câtorva din ele: d-na Trude Resch, soția bancherului, de pildă. Nu interesează celelalte. Au existat, fiți fără îndoială. Le cunoștea toată lumea, le știa tot satul, afară poate de d-voastră.

De-acum încolo își va relua viața de mai înainte, fără mine, și va continua să vă mintă ca și în trecut: măruntele aventuri care îi îngăduie să fie sublim în mărețul lui sacrificiu. Și îi veți da crezare mai departe, pentru că astfel vă dictează interesul suspectei d-voastră iubiri.

Înainte de a muri, am ținut să vă spun adevărul. E de altfel cu neputință ca să nu fi auzit nimic din ceea ce făcea el. Cred însă că vi-l păstrați chiar așa cum îl știți că este, din simplu egoism. Știu că nu vă spun nimic nou. Eu ca femeie simt că nu o ucigătoare dragoste vă ține lângă el. Știu că n-ar fi săvârșit o crimă reluându-și libertatea. Sunt convinsă, repet, că din toată această sinistră situație, crima s-a săvârșit numai cu mine.

Îmi accept soarta, dar mă dezgustă sacrificiul pentru o necunoscută. De aceea v-am spus cele ce aveam de spus.

Am auzit că sunteți o ființă superioară, «evoluată». Mă îndoiesc. Așa cum puteți trăi fără dragostea lui deplină, iar o ființă evoluată ar fi simțit adevărul și n-ar fi acceptat să trăiască într-o astfel de ficțiune, ați fi putut trăi și fără el. Eu, nu.

Mai mult, cred că și după ce veți fi citit acestea, veți stăruî în viața de până acum cu el. Vă cred în stare și de această monstruo-zitate. Am mai avut ocazia să obsev monstruo-zitatea ființelor superioare în genul d-voastră. Nu rezist ispitei de a dărâma la pământ castelul de cărți de joc. Adug că pe el l-am prevenit că am să vă

scriu. Nu mă crede însă în stare de această indiscreție și lipsă de eleganță. Ca și cum nu și-ar da seama că e vorba de viață și de moarte aci. Sau, cine știe? poate că mă crede în stare și așteaptă să mă țin de cuvânt. Ce așteaptă? Josnicia omenească, așa cum o întrezăresc din când în când, mă grăbește să isprăvesc cu mine și cu tot ce m-a înconjurat.

Nu semnez, nu din lașitate. Dar mi se pare că semnând consimt, în această clipă din puținele care mi-au mai rămas, la un contact, la o legătură fugară între mine și d-voastră. E ca și cum v-aș întinde mâna de bun rămas. Nu pot. Sunt sigură, de altfel, că știți cine vă scrie: naiva d-voastră ignorantă nu poate fi atât de totală, pe cât e în stare să și-o închipuie un egoist ca el.“

Lucu șovăia, sfâșiat de îndemnuri potrivnice, se clătina pe loc, nu știa ce să facă. Mototolită în palmă, scrisoarea îl ardea. Răsufla greu, înăbușit de mânie, de revoltă și de zgust.

E scrisoarea unei nebune, își zise, dar și a unei canalii fără pereche. E o încercare de mișelesc, de josnic asasinat, e un atentat asupra unui copil, e asasinarea unui suflet fără vină. Niciodată nu-și închipuise că e cu puțință așa ceva. Mi-e scârbă de ea, își șopti, și căută zadarnic în el cuvântul care să o stigmatizeze pe Ana. Canalia, scrâșni din nou, da, canalia, fiara...Nimic nu are sfânt, își zise, nici cuvânt, nici onoare, nu știe de altă lege decât de voința ei, de puterea ei și e gata să calce peste cadavre.

Ce agresiune sălbatecă, ce iscusită punere la cale. Totul s'ocotit: fiecă cuvânt, o picătură de vitriol, fiecă gând, un pumnal otrăvit. Și cu ce sadică înverșunare îl răsuca în rana hidoasă din sânul Laurei. Fără scrupul s-a folosit de destăinuirile lui de om slab, încrezător și vanitos (fie!), ca să-și facă din ele o armă care să o nimicească pe Laura. Și cuvintele, și șoaptele lor de amanți le-a cules și le-a pus pe toate la bătaie, el și le recunoaște, diformate, răstălmăcite, în scrisoarea infamă, le-a rostit într-adevăr; dimpreună cu făgăduințele desperate ale patimei dezlănțuite, cu aiurelile cu care și-au amăgit amândoi tristețea și vremelnicia, le-a rostit, o recunoaște; dar ea le-a cules, le-a pus deoparte ca un cămătar care pândește un faliment, o moștenire, și le-a trimis, ca printr-un portărel al crimei, să revindice tot. Ca un tâlhar, gândul ei s-a năpusit asupra Laurei, plâpândă și nepregătită. În ce scop? În ce scop, de vreme ce dă de veste că moare? Și nu minte când dă de veste că moare. Cine săvârșește o astfel de faptă nu mai are încotro, moartea îi e singura ieșire. Nu cumva strânge în pumn scrisoarea unei moarte? Își

descleștează degetele, să slăbească strânsoarea, ca și cum hârtia ceea ar fi un lucru viu. Poate că Ana nu a murit încă, e numai între viață și moarte. Mai are timp să alerge, să dea alarma. Dar Laura e singură aci și el nu cunoaște tot adevărul, nu face decât presupuneri sprijinite pe câteva rânduri geloase, răzbunătoare, demente. Cine știe de ce atentat mai e în stare, ce se mai poate întâmpla. Silion e ca o sentinelă în fața necunoscutului, e de pază în fața unui blestem. Datoria lui e aci.

Netezi cu grijă scrisoarea și o puse în buzunar. Are să o arunce departe. Respiră adânc, își luă o înfățișare de toate zilele și, prin vestibul și hol, pătrunse în casă.

Laura era în așternut și citea. Pe umeri purta o lizeuză de lână palid-roză, peste care se inelau pletele ei desfăcute și răvășite până pe paginile deschise. Un surâs de uimire îi lumină fața. Se înalță în perne, sprintenă, și întinse mâinile spre el. O mișcare a trupului întreg, nedezbinaț, făcută fără premeditare și efort, cu totul altfel decât înainte. Îl cuprinse pe după gât, îl privi, fără cuvinte. Niciodată nu se va obișnui cu bucuria ei mută, cu primirea ei caldă. Nu i se întâmplase nimic, gândul dușmănos al Anei nu o săgetase, era liniștită ca totdeauna și invulnerabilă în liniștea, în ordinea și în singurătatea ei.

– Am vrut numai să te văd, îi zise Lucu, să-mi spui cum îți merge, să te sărut și să plec.

De-abia sta locului: Ana zăcea undeva în primejdie. Moartă poate. Și poate mai e timp.

– Așa de repede? îl dojeni Laura. Nu-ți dau drumu. Lucu dădu să se așeze, dar Laura îl opri: Un minut, o să luăm o cafea. Își dezveli un picior după altul, ca pe niște flori mari, mătăsoase, cu tulpini ciudate, și dibui, cu vârful, papucii pe carpetă. Să nu mă spui doctorului că am băut cafea, n-am voie decât după masă. Îmi merge din ce în ce mai bine, să știi.

Lucu privea surprins și cu o mirare ascunsă această primăvară a mișcărilor Laurei. Dar când Laura dădu să se ridice, șovăi într-un efort nesigur:

– Dă-mi mâna, îl rugă, nu sunt încă stăpână pe mine. Tonul ei era trist și cerea iertare. Sunt chiar foarte departe de a fi bine de tot, adăugă, și-și căută o cumpănă, dreaptă și zveltă în fața lui, legându-și peste mijlocul subțire halatul de mătăasă, vătuit.

Se depărtă spre ușă, cu un mers care trăda încă nesiguranță și atenție, dar care nu mai semăna deloc cu mersul tocat și mecanic

dinainte de sosirea lui Barbu. Un mers nou care se libera încet ca o fântână. Laura se întoarse către Lucu:

– M-aștepți nițel să fac eu cafeaua: nu renunț. Se înalță nițel într-o grațioasă sfidare. Am să fiu totuși în stare să mă compar cu orice rivală, în curând... N-are să-mi mai fie frică de nimeni... Zâmbetul îi pieri pe buze, văzuse că Lucu o privea cu gândul altunde. Ce s-a întâmplat? îl întrebă speriată. Se întoarse la el, își sprijini palmele pe umerii lui, eludând o ezitare în cumpăna mersului. Tu ai ceva, îi zise, îmi ascunzi ceva, Luc. E poate ceva în legătură cu mine: tu nu vii niciodată atât de dimineață... Spune-mi ce ai de spus, Luc.

Lucu se gândea la scrisoarea din buzunar și se îngrozea la gândul că ar fi putut să ajungă sub ochii Laurei. Se temea de petecul de hârtie ca de ascunsa prezență a unui vrăjmas.

– N-am nimic, o liniști, și-și adânci privirile în ochii fără fund ai Laurei. Mă bucuram privindu-te: atâta tot.

Laura clătină din cap:

– Nu te cred, Luc. În fine, e poate ceva neînsemnat. Ai să-mi spui tu, când o trebui. Totul se află la timpul său.

Se sprijini mai tare pe umerii lui. Pleoapele i se închiseră, nările îi tremurau. Lui Lucu i se făcu teamă. Poate că a vorbit așa dinadins: totul se află la timpul său. Ah, teama lui mistică și absurdă. Laura reluă:

– Am să-ți spun ceva, Luc.

Glasul e nițel răgușit. Lucu așteaptă: întâmplă-se orice. Laura urmă:

– În curând ai să mă poți lăsa și singură de tot. Un tremur ușor și continuă: N-am să mai fiu atât de nefericită fără tine... fiindcă n-am să mai fiu singură. Nici n-ai să mă poți părăsi de tot. Și asta numai datorită ție. Nici n-am să te pot urî. Înțelegi?

Deschise pleoapele și-l învălui într-o privire de duioșie în care strălucea o lacrimă. Răsuflela întretăiat printre buzele întredeschise.

Lucu o cuprinse în brațe. Laura se lăsă în voia lui. Apoi se îndreptă încet, ca pe un gând pe care nu și-l lămurește.

– E ciudat, îi zise, e foarte ciudat...

Lucu o luă de mâini, o privi, nu înțelegea. Un vârtej de îndoieli, de temeri, de nedumeriri:

– Ce e ciudat, Laura?

– Că nu te simt, îi răspunse. Își desfăcu mâinile dintre ale lui și se dădu înapoi cu un pas, să-l vadă mai bine. Nu te simt lângă

mine, nu ești cu mine. Își duse mâna cu arătătorul întins la piept. Pentru întâia oară nu te simt: tocmai acum... tocmai astăzi.

– Laura?! protestă Lucu.

Nu știa ce să mai spună. Vestea îi sosise într-o clipă cumplită. În zadar căuta să-i socotească urmările, Laura era de față și-l chema la ordine, iar scrisoarea Anei îl ardea în buzunarul de la piept. Se afla pe un teren mișcător pe care fiecă cuvânt era ca un pas mai spre adânc. N-ar fi putut să joace comedia bucuriei. Nu mai avea puteri. O auzi pe Laura vorbindu-și singură, cu un zâmbet de compătimire în colțul gurii:

– Bietul Luc, nu se aștepta... are să se deprindă cu gândul... Să știi, Luc, că nimic nu s-a schimbat. Eu singură mă voi îngriji de „el“. N-ai să-l vezi, n-ai să-l auzi, n-are să te plictisească. Știu că bărbaților nu le plac copiii când sunt foarte mici. Dar are să se facă mare repede de tot.

Lucu îi sărută amândouă mâinile. Bâigui ceva de neînțeles.

– Mi-a spus doctorul Barbu, reluă Laura, că de situația asta se leagă vindecarea mea. Totul reintră în ordinea naturală, așa a zis, când copilul acesta vine pe lume. A vrut să-ți vorbească încă mai demult. L-am împiedicat, am vrut să-ți dau știrea numai eu. Râse într-un chip straniu, ca să ne bucurăm împreună.

Lucu asculta împietrit.

– Mai am o rugămintă, Luc, să mă ajuți să mă vindec; nu pentru mine. Să mă mai iubești câțva timp, măcar până la venirea „lui“: numai atât... Și adăugă cu un surâs cochet, care lui i se păru dureros. Minte-mă, dacă nu poți altfel. Mai fă un efort. Brusc, schimbă vorba: Am uitat cafeaua... Numai câteva minute.

Și dispăru.

CAPITOLUL 25

Se oprea gâfâind la câte o răscruce. Făcea semne deznădăjduite cu pălăria ținută în mână, ca o pasăre împuşcată și răvășită în vânt. Își da seama că în goana lui alcătuia o arătare ciudată, dar nimănui totuși nu-i păsa de el. Lumea se grăbea. Prin fața lui taxiurile lunecau în goană – era forfota orelor dinspre amiază, când ministerele sunt copleșite de samsarii de lux, siliți să fie de față pretutindeni și în același timp. Un taxi gol la această oră e speranța supremă a întârziatului. Lucu o pornea din nou în pas alergător, în calea lui trecătorii se dădeau la o parte, i se părea că de-abia înaintează, nicio dată nu fusese mai răzvrătit de soarta omului, ținut cum e de pământ pe două ciolane verticale care de-abia foarfecă spațiul între ele. Își pierdea răsuflarea, încetinea, gata să renunțe, dar spaima îi da brânci înainte și alerga deznădăjduit și tot mai greoi, despotmolindu-și pașii ca din valurile cleioase ale unui mormânt. Își mai amintea cu teamă și că fugise deodată din camera Laurei, fără să mai aștepte cafeaua; fără să i s-audă măcar un cuvânt. O încurcătură mai mult în visul urât în care se zbate, gonind. Ce însemnătate poate să mai aibe mărunțișul acesta, când în joc e totdeodată și viața unei femei. Ca întotdeauna, va găsi el pentru Laura o lămurire care să o mulțumească, îi va spune, bunăoară, că și-a luat câmpii de fericire la auzul minunatei bunevestiri. Unu-doi, unu-doi, începu să-și numere pașii, cu gândul că ritmul îi va da mai multă rezistență în această cursă a lui. În ochii lui apăru, în sfârșit, casa doamnei Ulmu. Alergase o veșnicie. Acum totul i se păru o poveste uitată și absurdă.

Se opri. Fațada, cuprinsă în liniile ei liniștite, cu ferestrele deschise în dimineața de primăvară, nu avea nimic misterios, necum funebru. În panica lui fără rost se așteptase să vadă fluturând doliul în poartă. Ana e la ea acasă, desigur. Totul n-a fost decât un gând răzgândit, de femeie înnebunită. Cu puteri noi străbătu curtea și se repezi pe scara de serviciu în sus. Servitoarea îl întâmpină. Înfașurarea ei palidă și nedormită, cearcănele ei adânci și vinete îi treziră, cu o zvâcnire a inimii, toate spaimetele din nou.

– Unde e doamna Ana? găfâi Lucu.

– La sanatoriu.

Vru să-și ducă șorțul la ochi, dar o împiedică, o apucă de umeri:

– Trăiește?

– Da. Dar cât am stat eu acolo, nu-și venise încă în fire.

– Unde anume?

– La „Saint Vincent de Paul“.

Lucu se întoarse, coborî o treaptă, dar servitoarea îl opri.

– E și domnul Baudat acolo, îi spuse, dumnealui e cel care a găsit-o ieri, spre seară, pe divanul din hol. Un adevărat noroc că i se deranjase telefonul și a intrat să vorbească de la noi. A bătut și, fiindcă nu i s-a răspuns, a intrat. Eu credeam că doamna se odihnește, de unde să-mi dea prin gând așa ceva. Nici nu eram acasă, mă trimisese mai demult conita să pun o scrisoare în cutie unei doamne Feraru: n-auzisem nicio dată de ea. Când m-am întors, conita zăcea pe spate, vânăta la față, cu spume la gură și horcăia. După câteva minute a sosit Salvarea. Domnul Baudat, săracul, a stat toată noaptea la sanatoriu, s-a întors astăzi în zori și a plecat din nou. Spunea că doctorii n-au pierdut cu totul nădejdea, au făcut cu schimbul la căpătâiul ei, dar până acum, nimic.

– Mă duc la „Saint Vincent“, hotărî Lucu, ca și cum totul ar fi depins de ducerea lui acolo.

– N-are nimeni voie s-o vadă. Pe palierul îngust Lucu începu să se plimbe ca într-o cușcă. Mi se pare că vine domnul Baudat, adăugă servitoarea.

Un pas se apropia în grabă. Amândoi priviră în jos. Capul pleșuv și opărit al tânărului Baudat se înălța treptat din spirala treptelor.

– *Enfin, vous voilà*¹, exclamă Baudat, dând cu ochii de Lucu.

¹ Iată-vă, în sfârșit (fr.).

Dacă ați fi dat aseară pe aici, continuă el în franțuzește, ați fi prins prilejul să vă faceți datoria.

– Cum îi este? întrebă Lucu, nesimțitor la imputări și ironie.

– Așa cum îi poate fi cuiva care a înghițit un tub de pastile de veronal, în sănătatea dumneavoastră pesemne: că altă explicație nu gălesc, deocamdată.

Lucu renunță cu o ridicare din umeri. Nu era pornit pe ceartă.

– Domnule, imploră el, ce e de făcut acum? Aș vrea s-o văd, s-o ajut, mi-aș da și viața...

Se opri. Căzuse în patosul cel mai ridicol, în fața unui necunoscut care-l pândea răuvoitor și pizmaș.

– În starea de acum a bolnavei, prezența dumneavoastră ar trece neobservată, vreau să spun că binefacerile acestei prezențe s-ar duce *en pure perte*¹, îi tăie vorba Jean Baudat, gargarisind „r“-urile, iar de ajutat n-o puteți face decât cu bani: cât mai mulți și cât mai repede. Am instalat-o regește, continuă el, trei doctori fac cu schimbul la căpătâiul ei, i se administrează stricnină cu nemiluita, dar îngrijirile astea costă ochii din cap, *j'en sais quelque chose*², și cu toate că am telefonat inginerului Androne, cu care am suportat frățește și funeraliile aceluia bătrân nebun de Arghir, am făcut și fac singur față necesităților, fiindcă am fost cel dintâi și unicul martor al nenorocirii. În asemenea cazuri *il n'y a que le premier pas qui coûte*³, restul e în virtutea inerției. *C'est donc avec un grand plaisir, monsieur, que je vous verrais prendre place dans les rangs*⁴.

Tăcu, subliniindu-și invitația cu o ușoară plecăciune, în care Lucu citi o intenție de ironie cu totul nelalocul ei. „Răutatea, își zise, nu-l face mai frumos pe acest devotat prieten al Anei: nasul lui rumen și cărnos, cu vinișoare albăstriei, ochii aceștia bulbucăți, luminișul roz-alb al cheliei, ce indecentă exhibiție!“

– E de la sine înțeles, domnule, declară Lucu, că iau asupra-mi toate cheltuielile, dimpreună cu ceea ce ați binevoit să avansați.

Se silise să vorbească cu simplitate, dar fără voie o luase cam de sus. Aproape ca un grand de Spania. Jean Baudat se grăbi să-l lămurească:

– Am plătit anticipat opt zile: *c'est le règlement!* Aveți prin

¹ Pe apa sâmbetei (fr.).

² Sunt bine informat (fr.).

³ Doar primul pas contează (fr.).

⁴ Am să vă văd, așadar, cu mare plăcere, domnul meu, ocupându-vă locul alături de noi (fr.).

urmare dinaintea dumneavoastră timp.

Lucu îi mulțumi și își ceru iertare că întâmplător nu avea suma necesară asupra-și.

– Mai e și presa, adăugă Baudat, cincizeci de mii, n-am putut scăpa mai ieftin.

Lucu îl privi întrebător.

– Sunt zece ziare de informațiuni și de scandal, care au avut știrea de la poliție, care o aveau automat de la Salvare. Trebuia, *coûte que coûte*¹, să nu apară nimic cu privire la doamna Ulmu. *Vous voyez ça?*: „o sinucidere în lumea bună“... și asta după „cazul Arghir“. Am avut noroc că am tratat afacerea direct cu reporterii care „fac“ poliția și care sunt constituiți într-un fel de sindicat... dacă afacerea ajungea la administrația ziarelor, ne-ar fi costat cel puțin dublu.

– Bineînțeles! aprobă Lucu, silindu-se să pară neturburat.

Din fericire, Teodora își pierduse răbdarea:

– Ce face conia, și-a venit în fire? Ce spun doctorii?

– S-a trezit. Dar nu m-a recunoscut și nu-și dă seama de nimic. Doctorii se căznesc s-o împiedice să adoarmă iar. E un chin.

Lui Lucu nu-i plăcu defel observația că Ana Ulmu nu l-a recunoscut pe Jean Baudat la deșteptare. „Are pretenții“ își zise, supărat totuși pe sine că în asemenea momente se poticnește de nimicuri.

– *À propos*, luă cuvântul Jean Baudat către Teodora, știi că te duci la gară: coana Elena sosește la ora 13 fix, i-am telefonat aseară; eu n-am timp, trebuie să mănânc la iuțea și să mă întorc la sanatoriu.

Lucu era din ce în ce mai vexat. Nici măcar de formă, francezul nu s-a gândit să-i propună s-o întâmpine pe sora doamnei Ulmu la gară. Trecea peste el ca peste un străin, un nepoftit. „Se socoate mai din familie decât mine. Și de ce o fi crezând că e neapărat nevoie de el la sanatoriu?“

– Sunteți medic? îl întrebă el hotărât să-l pună în încurcătură.

– Farmacist! răspunse Baudat, dar n-am practicat; sunt reprezentantul uzinelor „du Rhône“ și profit de împrejurare să tratez cu administrația sanatoriului „Saint Vincent“ o comandă de medicamente.

¹ Cu orice preț (fr.).

² Înțelegeți (fr.).

– *A quelque chose malheur est bon¹, monsieur Baudat.*

– Nu e din vina mea, *monsieur Sillion!*

Servitoarea dispăruse. Lucu se înclină în fața lui Baudat, rugându-l să-i permită a-i telefona după vești. Îl lăsa în casa doamnei Ulmu ca pe un stăpân. Îl disprețuia și mai mult de când aflase că e farmacist: pentru el, această onorabilă îndeletnicire rămăsese legată de personajul lui Homais. Dar totdeauna îi era recunoscător lui Baudat că nu i-a propus să meargă la gară. Își schimbase părerea. N-ar fi fost momentul cel mai nimerit să cunoască pe coana Elena. Ar fi fost o întâlnire hotărâtoare, plină de urmări de neocolit: „Sunt un monstru de egoism, recunosc, dar până azi nici un monstru nu s-a aflat într-o mai rea situație decât mine.“

– Taxi!

În holul casei lui, doamna Aretie, zveltă și juvenilă, rânduia veșminte și rufe într-o valiză.

– Precum vezi, plec, răspunse ea privirii mirate a fiului. Nu ți s-a urât cu mine?

– Nu, mamă, închipuie-ți că nu! Și nici nu te las să pleci. Trebuie să mai rămâi. Am nevoie de tine.

Într-adevăr, vestea îl turburase neașteptat. Ar fi vrut să-i spuie tot ce se întâmplase, dar șovăia, cuprins de o sfială copilărească și de oboseală. Doamna Sillion surâdea fericită, dar neînduplecată:

– Ești un fiu draguț, Luc, aproape un model de fiu. Dar trebuie să plec. Am terminat cu dentistul. Mă așteaptă stropitul viei. Oricâtă încredere aș avea eu în moș Toader, logofătul, e mai bine să fiu acolo.

– Ce-ar fi, mamă, s-o lași nestropită?

– Glumești, Luc? Anul ăsta, dacă scăpăm de grindină, o s-avem două mii de deca și mai bine și se zice că va fi și preț bun. Am replantat pe încetul toate golurile.

O privi neîncrezător:

– Cât costă stropitul ăsta, mamă?

Doamna Sillion îi spuse o sumă neînsemnată.

– Păcat: credeam că e mai mult...

Pe chipul mamei sale se zugrăvi părerea de rău.

– Tu ai nevoie de bani, Luc... la toamnă...

– Lasă, mamă, că mă descurc eu. Se opri izbit de o idee neașteptată. După o pauză continuă: Tot ce te rog e să amâi nițel

¹ Tot răul spre bine (fr.).

plecarea. N-aș vrea să rămân singur. Dar dacă nu se poate... (Idea de adineauri îl urmărea, fără voie.)

– Luc, ți s-a întâmplat ceva?

– Fii liniștită, mamă, s-a întâmplat ceva, dar nu tocmai mie.

Iată.

Îi întinse scrisoarea Anei și se retrase în dormitor. E mai bine s-o lase singură la citit: întârzia fie și numai câteva clipe explicațiile de neînțeles. Și mai trebuia să alunge gândul cel neplăcut și urâta lui ispită. N-avu însă răgazul dorit. Pe măsura de lângă pat zări un plic galben cu firma forului constituțional. Îl deschise, în silă. Era o înștiințare a Direcției Personalului prin care i se aducea la cunoștință că, din motive de economie, postul nebugetar de avocat al instituției se desființează chiar pe zi-ntâia viitoare, iar titularul, domnul avocat Lucu Sillion, e invitat să-și ridice salariul pe trei luni, socotite ca termen de preaviz. Sillion se lăsa pe pat. Asta era încă una și cea mai urâtă din farsele pe care i le face Amidon. Cu coatele pe genunchi, Sillion își luă capul între mâini. Imaginea spălăcită de făt bătrân, cu pleoapele roșii, cu zbârcituri mărunte și ciopârțite într-o față mototolită ca un ciorap îi apărură dinainte. Micul Amidon, directorul general. Primise o lovitură grea și tocmai când avea mai multă nevoie de tributurile pe care i le plătea statul în schimbul bunăvoinței lui de a le încasa. Nu se așteptase. Să meargă să se milogească la directorul general, să se umilească la rotofeiu Amidon nici nu se gândea, și de altfel știa bine că n-ar fi folosit întru nimic. Își da seama că soarta i se hotărâse mai demult și mai de departe. Se gândi la primul-ministru – fost pe vremuri curtezan al doamnei Sillion – dar renunță repede la omul acela draguț și molatec care n-ar fi îndrăznit să treacă peste Amidon și peste protectorul acestuia. Într-adevăr, Amidon e ocrotit de cumnatul său, baronul Resch, don Juan în orele libere și favorit statornic al Majestății sale, care-l număra printre partenerii săi de bridge și pocher. Ca din întâmplare, sfetnicii Măriei sale erau norocoși la joc și câștigau de la baron sume fabuloase. Nimic de făcut. Mai rămânea să ceară sprijin chiar Puicuții, nevasta ministrului, care îi arăta atâta bunăvoință directorului și care, mai înaltă decât el și totdeauna cu gust îmbrăcată, semăna cu Albinosul leit. Trecere mare la soț și la frate. Ar fi fost o măiastră manevră să recurgă la ea. Pe vremuri, Sillion și Puicuța fuseseră buni prieteni și ca o urmare la care nu prea se gândise, bunăvoința directorialului frățior se revărsase asupra lui. Era răsfățatul instituției. De pe atunci se

obișnuise nici să nu dea pe la birou. Puicuța semăna cu o șopârlă albă, verticală, cu ochi miopi, smulși de gene și în neîncetată clipire pofticioasă, peste o privire fumurie, aiurită de lumină. Când a băgat de seamă că sentimentul de protecție al Puicuii pentru el prinde a se întehi primejdios, Lucu și-a rărit și vizitele și buchetele. Nu putea să uite amiaza în care, în fața lui, Puicuța clipea din ochi amehitor de des și cum la colțul gurii ei cu buze tivite și subțiri se zbătea câte un firuleț de spumă deasă. Una din minunile îndeaproapei înrudiri era că și pe buzele Albinosului, la colțuri, se alcătuiau asemenea spume îngroșate, când directorul vorbea mai cu însuflețire sau mai emoționat. Puicuța părea și ea emoționată. Vorbea mai înfundat și mai din trâmbița nasului, mult mai din fund ca de obicei, vorbea mult și fără șir și cu întreruperi anevoioase, ca și cum i se lăsase limba grea. În palmele ei asudate frământa o batistă rară țesută în funigei. Măinile, atât avea frumos Puicuța și știa prin jocul ei dramatic să le pună în evidență, dar pentru Lucu nu alcătuiau o îndreptățire îndestulătoare la jertfa ce fără doar și poate i se cerea. Lucu nu era omul care să rămână mult timp nepăsător la zbuțumul unei femei. Răsufla greu. Dar când Puicuța își apropie de obrazul lui gura ei în chip de jertfă pățimașă, asemănarea dintre soră și frate se vădi cu atâta putere, încât i se păru că cele două virgule de scuipt erau un împrumut intim și proaspăt de familie. Și cum printr-un gest tot atât de nefericit Puicuța își lăsase capul în piept ca o victimă resemnată care așteaptă lovitura de grație, Sillion se întrebă care din doi, ea sau Albinosul, va cheli mai înainte, până într-atât părul lor semăna în spălăceală și în felul în care arăta presărat cu economie pe țeasta cât un pumn a capului. S-a prefăcut că nu înțelege nimic din ciudatul tremurici al ministresei, s-a înclinat și a ieșit de-a-ndăratelea, ca și cum s-ar fi temut de un atac mișelesc pe la spate. Și n-a mai dat pe la ea. Credea că s-a isprăvit. În câteva ore, în câteva zile, uitase. Dar o dată pe lună, măcar atât, trebuia să meargă în audiență de lucru la directorul general. Prilej să-și reînnoiască repertoriul de glume pe teme neschimbate că la Contenciosul Consiliului Juridic nu era niciodată de lucru. La cea dintâi asemenea întrevedere Albinosul l-a întâmpinat cu un zâmbet oțetit. Un funcționar adevărat, fie chiar sinecurist, s-ar fi alarmat. Sillion n-a luat seama. Nu se sinchisea de toanele directorului. S-a mirat numai că glumele și anecdotele lui n-au avut succes.

– Ce e cu șeful? l-a întrebat secretarul general, care-și aștepta rândul.

– Nu-i priește în aer liber, e grăbit să se dezbrace, să se întoarcă în borcanul cu spirt.

Acum s-a isprăvit, de-a binelea, și recapitulările sunt de prisos. Se întinse pe pat. Uneori viața îți lasă un gust de cenușă. Totul te trădează chiar și când n-ai crezut în iubire și prietenie. Complicii lui de la Forul Intercultural au călcat față de el chiar și legile complicității. Nu le-a cerut decât să fie buni complici. Și n-aveau cuvânt nici cât tâlharii. Numai lui i-au cerut socoteală de salariul luat statului de pomană și l-au dat afară de la conovățul copios în jurul căruia și-au strâns rândurile, să se înfrupte mai departe, nestingheriți. Numai față de el și-au îngăduit să ia o măsură drastică, o măsură primejdioasă cu oricare altul. De ce? Pentru că, dintre ei toți, el e cel care a fost găsit mai slab și mai neputincios, cel fără de rădăcini și de ocrotire. Una peste alta, aceasta trebuie să fie părerea lor despre dânsul. O dată pe din afară, numai el nu e în stare să dea cu piciorul în baracă. Moale și bun – un izolat, un muieratec. E drept însă că îi jignise. Lipsa lui prelungită de la „șueta“ zilnică îi jignise. I-a mai jignit când a renunțat la cinstea de a lua parte la ședințele prezidate de Amidon, cam o dată la două săptămâni, când se discutau chestiuni de doctrină. Adică de ce numai el să refuze să joace puțină comedie? Colegii lui nu iartă chiulul în materie de fățarnicie profesională. Cinismul e primejdios, e o desolidarizare, e un denunț. *Evrika!* Sillion se luminează la față. Înțelesese de ce l-au părăsit colegii, de ce l-au lăsat pradă Amidonului. Găsise o tâlcuire care-l umilea mai puțin. Dar asta nu schimba nimic. Temelia materială a existenței lui se prăbușise. Iată-l pe drumuri, sau puțin lipsește. Preavizul de trei luni cu care l-a miluit Amidon l-ar fi ajutat să se descurce un scurt răstimp, dar avansurile și împrumuturile pe care le ridicase de la casierul general depășeau suma celor trei salarii: casierul general, singurul coleg cinstit de Sillion cu o prietenie mereu atentă. Totul fusese socotit cu viclenie la Forul Intercultural, chiar și generozitatea. Nimeni să nu păgubească din izgonirea lui. Atâta meschinărie, atâta șiretlic mărunț și feroce îl dezgustă: bine că a scăpat din acea șoricărie birocratică, din acel iz de arhivă somptuoasă. Mai curând sau mai târziu, tot aci ar fi ajuns, atâta doar că de data asta ar fi fost mai bine dacă despărțirea întârzia până la toamnă. Până atunci soarta i s-ar fi hotărât într-un fel sau altul, nici el nu știe cum, dar fără lipsurile bănești care pun vârf la toate. Două femei între viață și moarte, una la spital, cealaltă, Laura, mai vulnerabilă ca oricând, în spitalul ei de acasă... Și amândouă așteaptă totul de la el.

Gândul care îl fulgerase și se stinsese adineauri în hol, de față cu doamna Silion, i se aprinse din nou în minte, dar sfios, ca un bec electric aprins într-o criptă: o șuviță de lumină. Mântuirea. Limpede și simplu, cu puțină hotărâre și curaj, putea fi adusă la îndeplinire fără să știe nimeni. Treaba se putea face pe tăcute și ușor prin mijlocirea lui Giuseppe, despre care Filip îi spusese că se pricepea în materie. Iar Aretie Silion n-ar fi să afle decât mai târziu. Va avea el grijă de ea, își lua în această privință toată răspunderea. Și pentru el, și pentru ea, e mai bine așa. Politica faptului îndeplinit e totdeauna cea mai bună. Dar de unde să ia el tăria de a-și călca pe inimă. Silion se cutremură. De unde oare îi vin asemenea gânduri? E o neagră trădare, un asasinat pe la spate al unei sfinte făpuri. Niciodată, desigur, sufletul său nu se va îndupleca la o astfel de mârșăvie. Niciodată.

O bătaie în ușă îl întreruse. Aretie se apropie ușor, cu scrisoarea Anei Ulmu în mână. O clipă, Lucu închise ochii să nu i se poată citi în ei tainica ispită pe care o izgonise. Acum că Aretie e lângă el, e din nou liniștit, ca un copil care știe că o mamă are grijă de toate. Ar fi vrut să și doarmă nițel. Doamna Silion se așeză la picioarele lui, pe marginea patului, și așteptă.

– Ce e, mamă? începu el.

În tăcere, dânsa îi înapoie scrisoarea și din nou așteptă. Lucu se ridică într-un cot și cu ochii țintiți pe fereastră vorbi. Îi spuse tot ce i se întâmplase, îi împărtăși de asemeni și neașteptata veste pe care i-o dăduse Laura în cursul dimineții. În tot acest răstimp privirile lor nu se întâlneau. Aretie ascultase ca de piatră.

– Dacă moare Ana, adăugă Lucu încet și privind de data asta în tavan, eu n-am să pot îndura una ca asta... știi ce-mi rămâne de făcut.

Nu mințea vorbind astfel. Își dădu însă seama că marile deznădejdi nu se spovedesc. Silion își stăpâni o tresărire.

– Tu n-ai nici o vină, Luc.

– Cum poți spune una ca asta, mamă? întrebă Lucu trist. Mă crezi oare nevinovat?

Doamna Silion ocoli întrebarea.

– Femeia asta n-avea dreptul să facă ce-a făcut. Te știa legat de o alta. Și pe urmă nu mai e un copil. Nu mai e la vârsta când femeile se omoară din dragoste.

– Logodnicul ei, întâmpină Silion, avea cincizeci și cinci de ani, mamă, și s-a omorât din dragoste. Sunt poate și eu vinovat de moartea lui. Dar dacă moare Ana, glasul îi tremură nițel, viața mea nu mai poate fi trăită. Și n-am s-o trăiesc.

– Nu tu ai împins-o la sinucidere, se îndărătnici Aretie, încer-

când să nu pară înfricoșată. Tu nu i-ai făgăduit nimic. Ai și uitat cele întâmplate între voi în noaptea logodnei ei cu Arghir... Te-a dat afară cu lacrimi în ochi, dar te-a dat afară. Acum s-a agățat de tine. N-avea alt logodnic la îndemână... altminteri...

– Nu fi nedreaptă, mamă.

– Încerc să fiu dreaptă cu tine. Ai fost leal, cu toată slăbiciunea ta. I-ai spus că ai altă femeie pe care n-ai să o părăsești. A acceptat totuși. Nu din dragoste. Din perversitate sau din calcul. E totuna.

– Dar a plătit cu viața.

– Hm... n-a plătit încă.

– Nu vorbi așa, mamă: e neîndoios că a vrut să moară. Și scrisoarea pe care a lăsat-o Laurei...

– O infamie, Luc.

– Plătită cu viața, repetă Lucu.

– Nu importă prețul, ripostă ea, și sprâncenele ei subțiri se încruntară. Gândește-te: dacă scrisoarea cădea în mâinile Laurei...

Telefonul sună în hol. Lucu smulse receptorul de lângă el. Se sprijini în cot să asculte. Aretie își apropie și ea urechea. Glasul lui Jean Baudat, metalic și nazal, umplu încăperea. Dădea de veste oă Ana Ulmu merge mai bine. Nițel mai bine. Mai întâi a recunoscut pe cei din jurul ei, printre care se află acum și sora ei Elena. Pe încetul și-a amintit de tot ce făcuse. A avut o criză de plâns și a imputat doctorilor că n-au lăsat-o să moară. Vorbește rar și încet ca un suflu. Încearcă să facă un semn, dar mâinile îi cad în pleduri. Mai târziu a vorbit de el, de Lucu, și îl cheamă acum la căpătâiul ei. Îi rostește numele mereu, tresare și-l cheamă. Doctorii n-au nimic împotriva. Lucrul de căpetenie, pentru ei, e ca Ana să nu adoarmă din nou.

Glasul amuți. Părea că așteaptă.

Cu frică, Lucu întrebă dacă o emoție prea violentă n-ar face totuși rău bolnavei.

– Prezența dumneavoastră, răspunse vocea lui Baudat în franțuzește, nu poate avea nicidecum efecte adormitoare. Nici scena duioasă care va urma *inmanquablement*¹. Lucu i-ar fi aruncat cu plăcere telefonul în cap, dacă ar fi putut. Faceți cum vă dictează conștiința, continuă Jean Baudat, dar îmi permit să vă atrag atenția că va trebui să mergeți până la capăt. *Jusqu'au bout*, repetă Baudat,

¹ Cu siguranță (fr.).

înțelegeți? E momentul să vă hotărâți într-un fel. *Plus de tangage!*¹, altminteri e de o mie de ori preferabil să nu veniți deloc. În sfârșit, faceți cum vreți!

– Trebuie să vin numaidecât? șovăi Lucu.

Drept răspuns, Baudat trânti receptorul.

Mama și fiul se priviră. Făceau amândoi o singură ființă acum.

– Am auzit tot, spuse Aretie.

– Mă duc, o înștiință Silion, fără să se miște de pe pat. Trebuie să o văd: mă cheamă.

– Te-ai gândit bine? întrebă cu băgare de seamă Aretie.

– Ce să mă mai gândesc, mamă? Ana s-a trezit și mă cheamă.

Fără să se urnească, așteaptă răspunsul.

– Slavă Domnului că trăiește, suspină Aretie, ar fi fost groaznic pentru tine, dacă...

Lucu se ridică, se pregăti de plecare.

– Te duci?

– Firește, răspunse Lucu și așteaptă din partea ei un îndemn, o încuviințare.

– Eu nu te pot împiedica, Luc! păru că se scuză Aretie, hotărăște singur... Dar dacă te duci, înseamnă că ai ales, Luc. Asta e și părerea mea: ai ales, între Ana și Laura, pe Ana. Irevocabil.

Lucu o privi rătăcit. Știa bine că așa este, totuși întrebă: De ce?

Vroia să audă prin alt glas decât al lui cum îl silește întâmplarea să ia o hotărâre. Voia să hotărască mama pentru el, dar mai ales spera încă într-o păsuire a sortii:

– De ce trebuie să mă hotărâsc, mamă?

– Pentru că nu mai merge, Luc, exclamă ea. Îi întâlnește privirile rătăcite și îi vorbește încet, aproape blând, cum se vorbește unui copil. Înțelege bine că la căpătâiul Anei ești al ei, rămâi al ei, pentru totdeauna. E un moment suprem. Vor mai fi și alții de față, martorii împăcării voastre pentru totdeauna, sora ei, prietenii... E o întâlnire solemnă între tine și Ana, îți dai seama, Luc?

Lucu tăcea copleșit. Își auzise gândul rostit limpede și răspicat de un altul. Își roti privirile în gol, după un ajutor disperat. Așteptă.

– Nu pot, mamă. Glasul i se înecă. Orice hotărâre e cu două tăișuri.

Se lăsă pe un scaun.

¹ Fără ezitare! (fr.).

– Da, întări Aretie, orice hotărâre e cu două tăișuri. Atunci... Lucu ridică fruntea întrebător, ca un om care nu mai speră decât în voința altuia.

– Nu vei mai hotărâ nimic, Luc; n-ai să faci nici un pas. Nu te mai las.

Lucu asculta consternat, dar supus.

– Ana nu va muri nici din asta, continuă doamna Silion, sau cel puțin nu lipsa ta de la căpătâiul ei are să o omoare sau să o vindece... Numai Dumnezeu... Dar tu nu te mai frământa. Pleacă, dacă poți, undeva. Așteaptă până mâine.

– Ana poate muri între timp.

– Cine așteaptă nu moare, afirmă Aretie, sentențios.

– Și dacă nu mă duc, întrebă cu teamă Lucu, înseamnă că am ales-o pe Laura?

Aretie îl privi îndelung, cu înțelegere și cu milă.

– Nu!

Lucu suspină.

– Jean Baudat mă disprețuiește, spuse el ca izbit de acest gând care-l pândise undeva în suflet, știe tot, Ana i-a împărțit toate secretele mele.

– Lasă-l pe Jean Baudat, îl îndemnă Aretie, bine că e acolo, lângă ea. Și bine că el te preferă departe.

Lucu o privi cu surprindere și recunoștință:

– Ești tare, mamă, ești tare.

Surâse umilit.

– Sunt mama ta! îl lămuri ea.

...Deci n-are să meargă la chemarea Anei: golul unei după-amiezi întregi de așteptări și neliniști îi apăru lui Lucu ca o prăpastie.

– Ești obosit, interveni Aretie, te las să te odihnești. Caută să dormi, ai să fii mult mai calm după.

La auzul acestui cuvânt, Lucu clătină amarnic din cap. Aretie stăruie:

– Te sfătuiesc chiar să te dezbraci și să te bagi în pat. Ca și cum ai fi bolnav. N-ai idee cum întremează.

Și pentru a pune capăt șovăielilor lui, se apropie de el, îi dezlegă cravata și i-o aruncă pe un fotoliu.

– Așa se procedează și la poliție, mamă: ți-e teamă să nu mă spânzur?

– Haide, Luc, ești băiat mare; cred că n-ai pretenția să te și descalți.

Singur, Lucu își luă în primire așternutul. Își trecu brațul sub perne, își ascunse fața în parfumul lor stins de lavandă și se întinse dureros de lung. Gemu. Ca o undă, oboseala din gânduri și din nervi i se împrăstia în sânge, apoi o simțea în vertebre și încheieturi, în respirație, și până și în piele. Dacă izbuteste să adoarmă, are să o piardă cu totul în somn. De uitat nu poate uita așa dintr-o dată și nici pentru multă vreme. Dar are atâta de gândit, încât nu știe cu ce să înceapă. Laura. Ana, spitalul, doctorii, banii, copilul, viața, moartea... Își caută loc în pat, când pe o parte, când pe alta, în zadar. Se întoarce atunci cu totul la picioare, luându-și cu el pernele și descoperi, cu încântare, din această poziție inversă, tavanul, pereții, lucrurile din cameră. Mica lui lume de toate zilele i se păru nouă, ca printr-o minune mărunță, la îndemâna oricui, ceva ce cam seamănă cu oul lui Columb. Și viața lui, își zise, putea fi privită altfel de cum o privise până acum. N-are decât să schimbe punctul de vedere ca să se regăsească într-o existență mai netedă, mai lină și nouă, așa cum e și odaia lui pe care se obișnuise, ani de-a rândul, să o vadă de la căpătâi și care acum i se arăta, văzută de la celălalt capăt al patului, cu totul alta.

CAPITOLUL 26

Bancherul Resch își potrivi monoculul. Privirea lui ascuțită și pătrunzătoare îl măsură pe Lucu din cap până-n picioare. Un surâs înflori sub o mustață retezată, neagră-corb. Nici un fir alb în părul rar, pieptănat cu cărare. Resch nu arăta mai mult de treizeci de ani cu toate că, după socoteala lui Lucu, se apropia de vârsta psalmistului. Știa să primească, să asculte, să acorde și să refuze cu un farmec deosebit, pe care-l datora îndeosebi glasului său armonios și persuasiv. Lucu fu poftit într-un cabinet capitonat și banal: birou american, fotolii de piele, covor persan, portretul cu semnătură al reginei Maria. Luă loc în fața baronului și-l complimentă pentru calitățile lui de sirenă masculină. Resch își scutură țigara de foi parfumată și zâmbi măgulit. Se interesă cărei împrejurări datorează rara și neașteptată plăcere de a primi pe fiul unui vechi și regretat prieten.

– Îmi trebuie bani! îi răspunse Lucu de-a dreptul.

Resch replică printr-un hohot muzical, un hohot plăcut auzului, în orice împrejurare.

– E într-adevăr amuzant! consimți Lucu după ce așteptase în zadar și câteva cuvinte care să-l lămurească. Da, continuă el, numai ca să umple tăcerea dintre ei, e o situație amuzantă să ai nevoie de bani, cu condiția să-i găsești.

– Și ai crezut că îi găsești la mine! îl completează încet, ca din gușă, sfârșindu-și cuvintele în același hohot, de data asta cu o

octavă mai jos, sacadat și liniștit.

Un răs sigur și plin, un răs inexpugnabil. Lucu înțelese că nu era nimic de făcut: așa ar râde o citadelă de cremene, atacată de un biet arcaș. Și totuși ochii vii, negri, ca două mărgele, ai lui Resch, îl învăluiau cu simpatie și bunăvoință și, în figura lui de păpușă fără viață, fără vârstă, buzele zâmbeau. Nimeni nu se putea supăra pe un bancher cu asemenea metode și antrenament. Lucu dădu să se ridice, căutând în minte o formulă de retragere, dar, cu un gest potolit și expresiv, baronul îl opri:

– Bani, dragul meu, nu se mai găsesc decât la Banca Națională; iată un an de când mi se refuză portofoliul, și în situația mea se găsesc toate băncile din București...

– Ofer garanții serioase, îl întrerupse Lucu, o ipotecă rangul întâi pe o vie pe rod și giruri de valoare, sunt și înalt funcționar de stat, am două slujbe, minți el și continuă: Am și o căsuță confortabilă la mahala, dar n-aș vrea să o angajez pentru atâta lucru. (Mînța. De fapt căsuța era ipotecată.)

Fu mulțumit pentru acest „atâta lucru“ găsit la capătul răsuflării și prin care arăta cu dibăcie bancherului că nu era vorba de o sumă prea mare. Resch se aplecă spre el, îi puse confidențial pe genunchi o mână surprinzător de mică, o mână a cărei micime părea precumpănită de un inel gros de aur, o adevărată armă de pugilat, la unul din degetele lui păroase și brune. Era gestul lui profesional prin care oprea debitul verbal al clienților, îl oprea cu un efect aproape mecanic.

– Știu, știu, suntem în preajma sezonului, lumea pleacă la băi, cere bani puțini și pe termene scurte: realitatea e că nimeni nu mai acordă împrumuturi de consumație, e dezesperant, suspină bancherul, trecem printr-o criză nemaipomenită, conversiunea datoriilor agricole ne-a omorât... nu știu ce se urmărește... În asemenea condiții toate garanțiile din lume nu ajută la nimic, crede-mă, e inutil.

Cu toate că mâna lui Resch îl ținea prizonier, Lucu izbuti să se ridice. Bancherul rămase în scaunul lui cu pivot, ceea ce-l sili pe Lucu să-l asculte până la capăt.

– De altfel, precum vezi, banca mea nici nu mai e bancă, e o biată colectură a loteriei de stat, de aceea ai și găsit deschis la ora asta: mâine e tragerea. *Grandeur et décadence*. Resch se ridică: La revedere, dragul meu, mai treci pe la mine. Îmi pare rău din tot sufletul. Stai un moment. Dacă îți pot fi de folos câteva mii, cu titlu

personal...

Își duse mâna la buzunarul de la piept. Lucu îl atinse pe manșetă și-l opri.

– Mulțumesc, refuză el intimidat, nu te deranja, situația nu e atât de disperată...

Resch străbătu cu el sala ghișeelor și-l conduse până la pragul de ieșire, la trotuar.

– La revedere, îi surâse el, și surâsul îi venea din inimă, dar al cui e taxiul ăsta? Faci risipă! Îl învălui încă o dată cu o privire duioasă ca într-o catapasmă de sentiment. Cu bine, îi zise, și-mi pare rău că te-am costat parale.

*

Între poliție și „Esplanade“, taxiul lunecă două minute, cu opriri la răscruci, în câte un lac de lumină, și Lucu avu răgaz să-și dea seama de starea lui nouă de solicitator fraudulos pe care trebuia s-o treacă sub tăcere. Nici chiar lui Filip n-are să-i spună că a fost concediat de la Forul Cultural, deși e un rar dătător de sfaturi și ar avea nevoie de sprijinul lui, fie și numai platonice. Îl găsi scufundat în citirea gazetelor, la măsura lui predilectă, de după stâlpul de marmură care marca punctul strategic de unde se poate supraveghea casieria, oficiul și ușa turnantă. Sectorul era aproape deșert. Filip părea că nu bagă de seamă nimic. Cu un bobârnac plesnit în paravanul de hârtie al ziarelor, Lucu îl făcu să tresară. Filip ținti spre el un nas furios, cu nările aprinse puse pe afetul lor nazal și sub roțile ochelarilor:

– Ce sunt manierele astea?

– Altă dată să nu te mai faci că nu mă vezi. M-ai zărit de la intrare.

– Asta nu-ți justifică grosolăniile.

– Am nevoie de bani! curmă cearta Lucu. Vorbise înfipt și apăsat. Căutam un fel de a te câștiga dintr-o dată.

Prin atac bruscat Filip își înalță ochelarii până pe smocul de păr ce rezistase cheliei și-l privi cu ochii goi.

– O mie de lei?

Celălalt dădu din cap.

– Șezi colea! Lucu rămase în picioare.

– Două mii? Trei? îl îmbie Filip. Și după o mică pauză: Cinci? Lucu se propti cu mâinile de masă, se aplecă spre el, mirat în

sine de propria-i îndrăzneală, și, sfidând artileria nazală inamică, scandă:

– Două sute de mii.

Filip își potrive ochelarii pe ochi și fără un cuvânt își înfundă liniștit nasul în gazetă. Isprăvisc cu el.

– Acesta e un fel de a-mi întoarce spatele, zise Lucu.

Filip îl măsură îmbufnat:

– Dacă nu te formalizezi, poți lua loc: nu mai ești primejdios.

– Găsești? întrebă Lucu intrigat.

– Câtă vreme te mărginești la sume mici, ești un adversar redutabil, pentru că n-am cum să te refuz. Dar dacă treci de cinci mii, primejdia a trecut și putem lua masa împreună.

– Ești amabil, mulțumi Lucu, dar știi că serile sunt prins totdeauna. Și pe urmă trebuie să găsec fără zăbavă cele două sute de mii. Ești chiar hotărât să nu mi le dai?

– Dacă insiști, chem chelnerii.

Lucu oftă.

– Am să mă adresez lui Giuseppe.

– E la postul lui, la *Gastisch*¹.

Filip își înfundă din nou nasul în gazete, în semn că audiența luase sfârșit. Dar, de îndată ce Lucu se îndepărtă, îl urmări pe după scutul lui de hârtie, în felul detectivesc în care-și supraveghea chelnerii și clienții, apoi înălță din umeri cu ciudă. Lucu se așezase la o masă cu Giuseppe. Filip se întoarse în scaun în așa fel, ca să nu-i vadă.

Convorbirea cu Giuseppe nu ținu mult, pentru că Lucu citise în toate biografiile nababilor celebri că afacerile se tratează în stil telegrafic și prin intrare de-a dreptul în subiect. Din capul locului și-a dat seama că-și găsisese omul. E drept că și Giuseppe a început cu văicăreli despre nemaipomenita criză care „usucă literalmente piața“ (expresia era a lui Giuseppe), dar Lucu a căutat să taie șiragul de lacrimi prin gesturi și exclamații care tindeau să spună: „Știu, știu, bineînțeles, lasă asta, dar în schimb“, și care gesturi și motăieli și exclamații au culminat în întreruperea plină de subtilitate și experiență în materie (credea el) că, pentru cineva în căutare de împrumut, piața e totdeauna în plină criză „fără precedent“ și că așa a fost de la fenicieni încoace, acum și pururea și-n vecii vecilor amin.

¹ Masă comună (germ.).

Zicând acestea, Lucu se și minuna de preciziunea și rezistența propriului său spirit, zgâlțâit ca un arbore în furtună de toate dezlănțuirile destinului. I se părea că asistă ca spectator la scena pe care o juca dimpreună cu Giuseppe și se vedea pe sine cum sta aplecat peste măsuta rotundă de marmură, spre lata figură a samsarului de împrumuturi. Îl privea ca pe o lună plină, ca și cum ar fi vrut să se autohipnotizeze, se agăța cu ochii de prezența lui, nu cumva să-l piardă ca pe o fantomă și să uite și de el, și de sine însuși. Din când în când, lumea și prezentul îi scăpau, ca unui înecat care nu mai pipăie fundul cu piciorul, și, cu pleoapele deschise, Lucu plutea în plin vis: parcuri, turnuri, trepte cu păuni și o muzică de jaz, și un pod plin de vuiet peste un braț de mare... Numai cu o smucitură de voință ateriza din nou și se ținea treaz în mijlocul grijilor materiale. Până la urmă, gândurile i se vor risipi ca un abur într-un neant de nepăsare. Giuseppe se mai boci nițel pe refrenul de jale: „Nu sunt bani“, până își socoti partenerul destul de pregătit sufletește pentru jertfe mari în materie de dobânzi și de garanții.

– Numai la cămătari se mai găsec parale, iar în condițiile de astăzi, când creditul e distrus, nimeni nu-și mai aventurează capitalul fără un douăzeci la sută pe lună, și asta numai dacă ai noroc. Coborând apoi tonul îi destăinuie că un mare bancher din centru – „bărbat levant, îl cunoaștem amândoi...“ – știa acum de unde e Giuseppe la curent cu aceste amănunte date și înțelese că Giuseppe e agent al băncii Cornea.

(Lucu avu impresia că același chip de om pogoară ca Sfântul Duh între ei.)

– Sșșt! făcu Giuseppe cu degetul la gură, nici un cuvânt, *nomena odiosa!* un mare bancher din centru lucrează printr-un bancherăș de periferie, împrumuturi pe termen scurt, dar cu mari precauțiuni în ceea ce privește restituirea sumelor. El, Silion, de pildă, va trebui să facă, față de un „terț“, un act de vânzare, nu de ipotecă, ci de vânzare, îi accentuă cu cinste în glas Giuseppe, un simplu act sub semnătură privată, cum că i-a vândut „terțului“ via din regiunea Dunării: să zicem pe trei sute cincizeci de mii de lei. Dacă plătești la scadență polițele pe care le emiți pentru aceeași sumă, actul de vânzare e nul, dacă nu plătești, atunci vânzarea e legalizată: pierzi o vie de aproape un milion. Lucu se credea obligat să păstreze o figură de nepătruns. *Dura lex*, adăugă Giuseppe, dar, dacă n-ai de gând să plătești, nu te las să semnezi: nu mă bag, nu m-amestec.

– Ah, protestă Silion, cine ți-a spus că n-am de gând să plătesc?

– Ți-atrag numai atenția că pentru două sute de mii, bani gheață, vei avea de plătit, peste trei luni, trei sute cincizeci de mii bătuți pe muche, și pentru nimic în lume nu vei obține o amânare. În tot acest timp actul de proprietate al viei rămâne în păstrarea împrumutătorului.

– S-a făcut! hotărî Silion ridicându-se; pune-te pe lucru.

– Nu s-a făcut încă nimic; să vedem ce zice jupânul... mă duc la el, e la doi pași; lucrează azi până târziu, că mâine e tragerea loteriei de stat: ține și colectură. Își duce la buze degetul alb și grăsun: Sst! Nici un cuvânt: *nomina odiosa*. Fantoma comună se destrămă insinuant între ei. Ne vedem mâine seară aici, la aceeași oră. Până atunci mai gândește-te la vechiul nostru proiect cu Arhondologia. Dacă ne-am fi apucat la vreme de ea, nu mai alergam azi pe la cămătari să le vindem potcoave de cai morți.

Pe sub felinarele rare ale bulevardului, Lucu se îndreptă pe jos spre casa Feraru. „Potcoave de cai morți”; îl urmărea această expresie. Via, rămășițele averii părintești, mulțumită cărora izbutise să asigure exilul, iar pentru mai târziu bătrânețile Aretiei Silion, nimic alt decât potcoave de cai morți. Un fel de speranță absurdă îl făcea să lupte cu strângerea de inimă care-l încleșta și să se îndărătnicească. „Mai întâi banii și pe urmă voi vedea.” Dacă ar fi avut putere să mai gândească, și-ar fi dat seama că speranța lui nu e decât un cuvânt: pe urmă.

Seara era umedă și stelele mari. Pe măsură ce se apropia de casa Laurei își încetinea mersul, ca în fața unei primejdii noi. Mergea tot mai încet, aproape cu opriri de o clipă, cum fac cei ce vor să-și aducă aminte de ceva, și se grăbi, cinci, șase pași, cu o hotărâre lăncedă. Nimic nu se întâmpla care să-l scutească de acest drum, nici o minune nu-l răpea în depărtare, dincolo de răspundere și griji. Își purta inima strânsă și surâsul amar spre ceea ce putea să-l mai aștepte, de data asta însă din partea Laurei pe care o lăsase singură în dimineața aceea, așa cum știa că o lăsase. Își da seama numai atât, că pentru întâia oară se purtase cu atâta nepăsare.

O găsi în sufrageria spațioasă și slab luminată, cu mobila demodată și grea, pe care tocmai așternea fața și cele două tacâmuri la unul din capetele mesei, mișcându-se cu siguranță, aproape cu grație, între bufetul cu sculpturi vânătoarești și scaunele de piele de bivoli. Tinerețea ei contrasta cu acel decor vetust, paloarea ei de

femeie care stă prea mult în casă și părul ei metalic și îmbelșugat păreau întemnițate între capitonajul de stejar al pereților, ușa monumentală și grinzile care împărțeau între muchiile lor tavanul.

– Iată-te, exclamă ea când îl zări în prag, pe unde ai mai umblat? și își văzu de treabă în liniște. Lucu se opri surprins de această întrebare care nu cerea răspuns, de această primire indiferentă. Se așteptase la un reproș, sau, dacă nu, la întâmpinarea duioasă de totdeauna. Calmul ei părea izvorât din adânc și nu da de bănuț. Femeia a plecat azi, îl lămuri ea cu o voce placidă, și a trebuit să mă ocup eu de toate. De când mă mișc singură, îmi place foarte mult să fac treabă. Lucu o urmări cum se apleacă dinaintea bufetului și cum se întoarce cu un teanc de farfurii pe care-l așeză și-l împărți, cu o firească siguranță, la locul cuvenit. Se urni să o ajute. S-a făcut, îl opri ea cu un zâmbet, de acum încolo pun eu singură masa. Cred că ești mulțumit de mine. Încă nițel și vei avea o nevastă ca toate nevestele: sănătoasă și vrednică. Numai s-o meriți.

Niciodată nu se mai numise pe sine „nevastă”. Taina ei, îndelung ascunsă, și, în sfârșit, mărturisită, o însuflețea. Lucu o invidia. Totul era simplu, drept și firesc în ochii Laurei. Dar pentru el, firele vieții se încâlciseră fără dezlegare.

– De acum încolo cinăm în sufragerie, hotărî Laura. S-a isprăvit cu mesele ca la sanatoriu, cu tăvile aduse la pat... Erai așa de neîndemânatec când făceai pe fata din casă.

Se așeză lângă el pe o canapea îngustă care da ocol de-a lungul pereților sufrageriei.

– Nu ți-e foame? izbucni ea, trebuie să fi avut o zi grea. Ai plecat ca un nebun, nu știam ce să cred. Ți-ai adus aminte de ceva. A telefonat mai adineauri o doamnă. N-am înțeles mare lucru. Spunea că e cineva la spital, între viață și moarte, și că te cheamă să te duci numaidecât. Desigur că e tot nenorocita de Ada Fulga. Te cheamă cu disperare. Ce e cu ea?

Lucu respiră adânc. Sângele îi năvăli în obraji, dar cu o sfortare își păstră o figură obișnuită.

– Într-adevăr Ada asta mi-a dat de lucru. A luat veronal și e între viață și moarte: la infirmeria închisorii.

– Dar doamna ceea mi-a vorbit de sanatoriul „Saint Vincent de Paul”, întrerupse Laura...

De data asta Lucu păli ușor.

– Ai dreptate, rectifică el, între timp am obținut să fie transportată la „Saint Vincent”, unde e mai bine îngrijită. Se speră că va

scăpa. Dar n-ar fi un noroc pentru ea. Tentativa asta de sinucidere i-a agravat situația în fața justiției. Închipuie-ți, continuă Lucu, pentru care atenția Laurei era ca o prăpastie fără fund, astăzi de dimineață când stam de vorbă cu tine, când mi-ai spus ce mi-ai spus (se aplecă și-i sărută mâna), aveam în buzunar scrisoarea prin care Ada Fulga mă anunța că se omoară.

– Păreai așa de liniștit.

– N-o citisem. Închipuie-ți că n-am deschis-o decât când te-ai dus la oficiu să faci cafeaua. Am parcurs-o ca un nebun și am luat-o la fugă. Credeam că în douăzeci de minute voi fi înapoi, când colo am căzut în mrejele unor formalități fără sfârșit. Cât p-aci să fiu bănuț că eu i-am procurat veronalul la pușcărie. Numai eu aveam voie s-o vizitez, ca avocat. Asta îi interesa pe domnii aceia, comentă cu o stăpânire de indignare Lucu, să stabilească de unde avea otrava. De starea clienței mele nici nu se sinchiseau. A trebuit să-i chem la ordine, să-i fac să-și dea seama de gravitatea situației. Au consimțit să o lase sub pază, cu sentinelă la ușă, la „Saint Vincent“. Biata Ada Fulga: de când mă tot străduiesc să-i schimb soarta mi-a devenit aproape simpatică.

– Știi, Luc, că și eu m-am gândit la așa ceva, spuse Laura îngândurată, poate că ai să întâlnești o femeie care să-ți placă. Eu nu sunt decât o bolnavă... Îți încurci viața cu mine. Eu cred că o iubești pe Ada Fulga...

– Ce te face să spui așa ceva?

– Te leagă de ea primele tale succese... Poate că și mila... Felul cum vorbești de ea... O anumită expresie pe chipul tău...

– Și perspectiva unei vieți între tribunal și arestul preventiv...

– Mai sunt însă atâtea femei frumoase, sănătoase, bogate... insistă Laura. Știi, Luc, că de-ar fi să mă lași pentru alta, acum ar fi momentul cel mai potrivit pentru amândoi, mai ales pentru mine. Mai înainte era prea devreme, mai târziu ar fi prea târziu. Acum. Acum când mi-aștept copilul. Gândește-te. Acum mai poți să pleci, dacă ai vreun gând de ducă. Decide-te.

– Sunt decis de mult. Încă de pe când eram numai doi. Astăzi, cu atât mai mult, Laura, ești femeia mea, rosti Lucu și se înfioră de ceea ce spusese.

Se lega din nou, sub legea vieții. Surprinse în ochii Laurei ceva neobișnuit, o răsfrângere nouă, care venea dinăuntru și înălța spre el o lumină de încredere și recunoștință. „Lumină din lumină“, își zise, căutând să definească ceea ce vede. „Ce repede poți face feri-

cită o femeie... E de ajuns un cuvânt, o promisiune...“

Telefonul tresări într-o spulberare de sunete metalice. Laura se uită întrebător spre Lucu, care pălise din nou.

– Lasă-l să sune, oricine ar fi. Nu vreau să ne mai deranjeze nimeni, nu vreau să mai aflu nimic.

– Chiar dacă e din partea Adei?

– Mai ales dacă e din partea Adei. Să mă lase în pace la ora asta.

Vorbind, Lucu își auzea cuvintele sunând în gol și se mira că nu se simte lipsa lor de adevăr și de convingere.

– Te cheamă cu disperare, spuse Laura pe gânduri. Doamna aceea mă* implora să i te trimit. Ca și cum ar fi fost vorba de o muribundă. Luc, eu cred că ar trebui să te duci.

– Pentru nimic în lume.

Telefonul zbârnâia mereu. Lucu se ridică și-l scoase din priză.

– Mi-e foame, exclamă el, ca și cum i s-ar fi luat o piatră de pe inimă, și fii liniștită: Ada e în afară de pericol.

Și până către miezul nopții, Lucu se legăna pe sine și pe Laura cu visuri de viitor, cu descrierea vieții lor de mâine, când vor avea un cămin, o lampă și un copil... „Da, totul se va limpezi, își zise, numai dacă Ana Ulmu scapă cu viață, ca să nu ducă pe umerii lui biruitori povara unei amintiri tragice“.

În puterea nopții, se întoarse acasă. Stourile lăsate filtrau o lumină turbure și ciudată. Când pătrunse în hol, lămpile erau stinse, dar pe toate mesele și în toate colțurile ardeau zeci de lumânări de ceară, plânse și muribunde. Toate icoanele mari și mici de prin casă, icoane de lemn, fumuite și șterse, icoane de sticlă în culori vii, icoane tainice de aur și argint, străluceau de o lumină roșiatică, adunate în această sală ca într-o capelă de foc. În fund, în fața unui iconostas improvizat, Lucu zări pe mama sa, îngenucheată în rugăciune. Se cutremură.

– Mamă, ce s-a întâmplat?

Aretie Sillion se întoarse, îi făcu semn de liniștire și se ridică spre el.

– Nimic rău. A telefonat domnul Baudat. Ana nu conținește să te cheme. Plânge, imploră, amenință. A încercat să se dea jos din pat, să vie la tine. Au ținut-o cu forța. A leșinat, a adormit, dar au trezit-o. Jean Baudat și-a schimbat atitudinea, a devenit ame-

* În textul de bază: „te“.

nințator. O doamnă i-a luat receptorul din mână și mi-a vorbit pe un ton despre care i-am spus că nu l-aș fi tolerat în alte împrejurări. A persistat. I-am spus atunci că nu e cazul să ne amestecăm în această afacere. Că doar nu e vorba de Romeo și Julieta. Ne-am luat totuși o grea răspundere când ne-am hotărât să nu mergi la sanatoriu. Am strâns toate icoanele să ne rugăm pentru ea să scape. Vreau să mă rog pentru ea și pentru tine.

– Roagă-te, mamă, poate folosește la ceva.

Retras în camera sa, Lucu și-aprinse o țigară. În paloarea lucidă a nopții cu lună, ruinele vechiului Arsenal creșteau transfigurate de tăcere. Strada pustie parcă aștepta zgomotul unui pas care nu mai reînvie. Acum, când hotărârea lui de a nu se duce la sanatoriu se înfăptuise, oboseala se retrase din el ca o apă. Clipe lungi rămase fumând, respirând mireasma de vară a straturilor de flori de sub geam. Totul se liniștea. „E mai bine, gândi el, că lucrurile au ajuns aci.“ Cine știe câtă vreme încă ar fi fost ținut să ducă o astfel de viață. Acum când nu mai are încotro, destinul are să aleagă pentru el. Alegerea e ceva de neocolit, ceva fatal și se va face de la sine, peste el, peste legămintele făcute, peste răspunderile lui. Și atunci el are să piardă sau pe Laura sau pe Ana. Poate că mai demult și-ar fi putut înjgheba într-altfel existența. Dacă s-ar fi încumetat să-i spună Laurei adevărul, ea l-ar fi înțeles și ar fi primit rolul de sacrificiu ce i se cuvenea. Și-ar fi dat seama că în starea ei trebuie să se resemneze. Astăzi însă nu se mai poate. Laura nu mai e bolnava de mai înainte și-și cere dreptul la viață și la iubire. Nu mai e femeia pe care a îmbărbătat-o și a îngrijit-o. Va fi în curând o femeie nouă, o necunoscută. O necunoscută. Tot ce a fost între el și Laura ține de trecut. Poate chiar și copilul lor e al trecutului. Laura astăzi e altcineva. Cine e Laura?

Lucu azvârli țigara și închise fereastra. Stinse lampa. Pe sub ușă zări o dungă roșiatică de lumină. Doamna Silion se ruga.

CAPITOLUL 27

Zilele următoare, Silion se împărți, cum putu, între drumurile obligatorii la Laura și alergăturile după bani. Ținea mortiş să plătească el sanatoriul, nu numai pentru că se recunoștea drept pricină fără voie a nenorocitei întâmplări și drept singur amant al Anei Ulmu. Dar îl detesta pe Jean Baudat, cu un amestec de ciudă și mânie. Cu plăcere l-ar fi jignit și umilit, i-ar fi dat una cu piciorul ca unei javre, sau pur și simplu l-ar fi luat la palme pe acest martor auditiv al nopților lui cu Ana. Închidea ochii și se vedea plesnind cu dosul palmei chipul acela moale, opărit și spânatec care-l înfură cu cât arăta mai bocciu, cu toate că nu i-ar fi convenit deloc să se fi înfățișat mai bine. Și pentru că așa ceva nu era, cel puțin deocamdată, cu putință, Lucu se hotărâse să nu fie el însuși cel umilit: măcar atât. Arma lui Jean Baudat era banul. Când băga mâna în buzunar, părea în ochii Anei Ulmu un înger salvator, înger civil și scund, dar sublim și atotputernic. Dacă Lucu achita el nota la sanatoriu, ce-i mai rămânea de făcut lui Jean Baudat? Nimic decât o sarcină de trepăduș, săritor și bun de pus la treburile mărunte care se lasă pe seama băieților cumsecade, lipsiți de alt farmec decât serviabilitatea. Pentru nimic în lume nu-i va îngădui acestui venetic, reprezentant de doftoricele, să-și dea față de el aere de senior care-și asumă răspunderile și plătește. Pornirea lui Lucu îi orbea judecata. Știa că nu trebuie să se înalțe cu nimic în ochii Anei Ulmu, că pe măsură ce-i va părea mai nemernic și mișel va fi regre-

tat mai puțin, și suferințele ei vor fi ușurate. Dar nu putea. Și pe urmă, îi șopti un gând, soarta nu se rostise încă. Se hotărî să o vadă pe Trude Resch. I se părea o idee cu atât mai nimerită, cu cât era mai greu de înfăptuit. Trebuia să treacă și prin această încercare, dar o clipă de umilință putea să răscumpere o viață întreagă. Un asemenea scop merită jertfa mândriei lui, făcută în taină. Nu se îndoia defel că Trude îl va ajuta: E bogată, e săritoare, cel puțin așa i se părea lui; în sfârșit, e femeie. Și pe urmă, nu se sfia să și-o mărturisească, avea o atât de veche și stăruitoare slăbiciune pentru el, că părea fără de leac.

Cu un vârtej impresionant, cu un scrâșnet metalic al frânelor siluite, Trude Resch oprise mașina ei de două locuri la trotuarul din Capul Podului, sub turnurile rococo ale vechiului minister. Trezit din așteptare, Lucu se repezi cu pălăria în mână. Portiera se deschise și Trude îi făcu semn să ocolească vehiculul și să urce. Purta un fel de beret de fetru, sub care părul ei dispărea cu totul, descoperindu-i pe de-a-ntregul și cu dinadinsul urechile. Conducea cu o brutalitate prefăcută și nu întorcea capul, ca să-și arate numai din profil chipul ei precis și dur de beliduce. Din când în când, în drumul lor pe sub tei, îl privea totuși cu coada ochiului, ceea ce îi punea în valoare croiala pleoapelor și lungimea genelor. Îl cântărea.

– Nu e nimic de făcut cu tine azi, *mon pauvre ami*, constată ea dragăstos, arăți ca un cadavru fardat.

– Anticipez numai cu puțin, recunosc Lucu.

– Atunci spune tot, îl îndemnă Trude, privind numai înainte. M-ai chemat să te ascult: sunt numai urechi.

Încetini viteza. Aerul filtrat de ramurile verzi pătrundea prin fereastra portierelor, le înviora sângele. Lucu își făcu pe scurt spovedania. Ajunși în pădurea Băneasa, Trude opri îndărătul unui șirag de mașini de nichel și cristal. Își dete capul pe spate, alunecă nițel cu picioarele sub volan, își încordă trupul și gemu, istovită:

– *Mon pauvre ami*, sunt incapabilă să-ți dau un sfat. În locul tău aș fugi, ți-am mai spus-o.

– Nu-mi da sfaturi, Trude. Altceva îmi trebuie.

Îl întrebă, cu ochii și gândul aiurea. Se vedea că veșnicele lui frământări o oboseau.

– Anume? •

– Două sute de mii de lei.

Trude se destinse din încordarea ei voluptuoasă, deveni atentă:

– De unde-i iei?

– De la tine, Trude, fă-mi, te rog, acest serviciu. Ți-i restitui până în șase luni. Îți dau în gaj via mamei.

Trude se propti în scaun la volan, ca și cum se pregătea să pornească mașina. Se roșise până în rădăcina părului.

– Nici în glumă, *mon pauvre ami*... mai întâi n-am bani, pe urmă...

– Am înțeles, întrerupse Lucu oftând, „pe urmă“ e povestea lui Napoleon și a clopotarului...

– „Pe urmă“, reluă Trude în ciudată, pe urmă e cel puțin bizar din partea ta să-mi ceri tocmai mie bani ca să-ți scoți o metresă din spital și s-ajuti pe cealaltă să nască. Unde mai pui că ar trebui să iau banii de la bărbatu-meu ca să ți-i dau ție. Frumos.

– Nu știam, se scuză Lucu vag, credeam că...

– *Mon pauvre ami*, credeați că am avere personală. N-am. Și chiar dacă aș fi fost bogată, dacă vrei să știi, nu ți-aș fi dat un ban. Nu știu ce prejudecăți femeiești m-ar fi împiedicat să te ajut.

Lucu clătină din cap.

– Înțeleg, înțeleg. Va trebui totuși să vând via mamei.

– Asta e șantaj sentimental, *mon pauvre ami*; vinde tot ce vrei, numai, pentru Dumnezeu, nu insista.

– Nu insist, vorbeam de unul singur.

Vorbise resemnat și trist. Nu mai avea încotro: va lăsa pe Giuseppe să lucreze. Trude se îmbună:

– Îmi pare rău, *chéri*, că nu-ți pot fi de folos. E o sumă exorbitantă. Își încleștă mâinile pe volan. Dacă ar fi vorba de zece, cincisprezece mii de lei... bucuros...

O rază de soare, trecând prin parbriz, făcu să scânteieze pe degetul Trudei un briliant de o limpezime rară. Ochii distrați ai lui Lucu se ațintiră pe feericul și minusculul focar. Trude își retrase mâna instinctiv și amândoi tăcură, încurcați de a se fi întâlnit pe același penibil gând.

– Mulțumesc, Trude, refuză Lucu, văd eu ce e de făcut.

– E tot ce pot face, stăruie Trude, și dacă te răzgândești, sunt gata oricând.

Puse motorul în mișcare și deodată șovăi:

– Vrei poate o plimbare pe jos?

În amândoi se trezi amintirea ultimei lor escapade. Fiecare însă o retrăi într-alt fel.

– Credeam că o simplă plimbare prin pădure nu ți-ar face rău, se dezvinovăți Trude, apăsând pe vorbele „simplă plimbare“.

Își trase mânușile de mușchetar și puse în mișcare. Mașina porni încet, apoi se avântă ca o fiară tânără, lacomă de spațiu.

„Poate că ar fi fost mai bine, gândi Lucu pe drumul de întoarcere, dacă aș fi primit plimbarea. Am fost un nătărău. Să ne fi plimbat întâi și să-mi fi prezentat doleanțele *după*; ar fi fost, poate, cu totul altfel primite. Nu trebuia să tratez chestiunea la rece. Nimic la rece cu femeile. N-aș fi fost un bun Potemkin.“

– De ce zâmbești, Lucu?

– Mi-e rușine să spun, Trude.

– *Pauvre ami*, bagă de seamă; la început ți-e rușine, pe urmă te resemnezi și cazi. *On n'insulte jamais une femme qui tombe...*¹

Satisfăcută de puterea ei de pătrundere, Trude tăcu. Și cu piciorul pe accelerator, cu ochii țintă înainte, se năpusti ca o furtună, pe sub tei și castani, până în oraș.

*

Acasă, Lucu găsi un mesaj telefonic de la Giuseppe care-i fixa o întâlnire pentru după-amiază, la „Esplanade“. Fu exact. Samsarul îi expuse greutățile întâmpinate și sorții de reușită. Făcea parte dintre oamenii care cotcodăceau în jurul fiecărui amănunt, comentându-se pe sine pas cu pas. Se folosi de prilej ca să-i vorbească în amănunt și de proiectul Arhondologiei, care nu-i mai ieșea din gând.

– Este singura noastră scăpare, îi repeta, solidarizându-și soarta lui cu a lui Lucu.

După câteva zile, târgul se făcu. Lucu trebui să primească un împrumut cămătăresc, așa cum îi vorbise Giuseppe. N-avea nici o speranță că la capătul celor trei luni are să plătească și să salveze aceea ce în dreptate adevărată era singurul bun al mamei sale. Dăduse o adevărată luptă ca să despartă, în scrisoarea de vânzare, o bucată de pământ, „parchetul“, cum se spunea prin partea locului, de o jumătate de pogon, a cărui soartă se despărțea de a grosului viei, dimpreună cu locuința păraginită, umbrită de nuci bătrâni și de peri răsuciți și reumatici, de peste o jumătate de veac. Se mângâia cu gândul că avusese această grijă și izbutise ca Aretie Silion, sărăcită de tot ce avea, să nu rămână chiar pe drumuri. Își făgăduia de altfel să o ajute din rășputeri și n-avea cuvânt să se îndoiască de bunele lui intenții. Conștiința lui de fiu și de om de onoare era, dacă

¹ Nu trebuie insultată niciodată o femeie care cade (fr.).

nu pe de-a-ntregul, cel puțin în parte, împăcată. Se mai amăgea și cu părerea că până la urmă se va întâmpla totuși ceva, ca un fel de minune, care să înlăture catastrofa. Până atunci împrumutul acesta va rămâne o taină: mama lui n-are să știe nimic. „E timp destul, socotea Lucu, să-i spuie adevărul, să o împace cu faptul îndeplinit și chiar să o consoleze.“ Dacă o fi să se mute în paragina pe care i-a păstrat-o, are să meargă să stea și el în ea o săptămână, două.

Toate aceste frământări îl ajutară să reziste împrejurărilor, să rămână surd la apelurile din spital ale Anei, și să mai înșire, pentru Laura, câte ceva din povestea Anei Fulga.

O dată cu banii în buzunar, Lucu nu zăbovi o clipă.

Se întâlni cu Jean Baudat și-i plăti datoria. Baudat nu se așteptase la una ca asta. Încasând o sumă pe care o socotise pierdută, holbase ochii lui bulbucăți, spre bucuria, scump plătită, a lui Lucu. Îi mai rămânea acestuia o jumătate din împrumutul luat. Despărțindu-se de Baudat, își pipăi pieptul plin de bancnote, cum își pipăie gangsterii din film, în buzunar, arma cu care înfruntă viața.

*

– Am să-ți spun ceva, Luc, îi spuse doamna Silion, intrând în cameră. El își lăsă pe muchea fotoliului o carte pe care se străduise să o citească și privi spre mama lui cu teamă. Traia mereu în așteptarea unor vești rele. Nu e nimic, îl liniști ea așezându-se, vreau numai să-ți fac o propunere.

„Să fi aflat ceva?“ se întreba Lucu.

– Luc, tu ești supărat, continuă Aretie. Nu trebuie să fii supărat.

– Ce pot să fac, mamă?

– Vreau să te ajut. Știi părerea mea: lucrurile se vor dezlega de la sine, nu e nevoie să iei o hotărâre...Dar până atunci, sunt alte greutăți care te apasă. Am găsit plicul acesta: de ce nu mi-ai spus nimic?

Dintr-un buzunar al rochiei de casă, scoase plicul galben prin care Forul Constituțional îi aducea la cunoștință lui Lucu că-l concediază. Lucu plecă ochii în pământ.

– Era deschis și mi-am aruncat ochii: nu din curiozitate, crede-mă.

– N-are importanță, mamă. Nu ți-am spus ca să te cruț de o supărare.

- Ce-ai de gând să faci?
- Nu m-am gândit încă. Voi găsi eu o soluție.
- Nu mă îndoiesc. Dar până atunci ai datorii urgente. Cât?
- La ce bun, mamă?

Aretie stăruie:

- Cât?

- Pe puțin o sută de mii, sanatoriul și banii dați de Baudat pentru presă, ca să nu apară nimic în gazete. Pe urmă Laura, îngrijirile, datoriile și copilul: altă sută de mii.

- E mult. E mai mult decât credeam. Atunci... Aretie se gândi și reluă: Nu mai încape șovăire; trebuie să vindem via.

Lucu păli, dar de teamă și rușine:

- Să nu faci asta, mamă.

Era turburat. Nu știa ce să creadă.

- E singurul lucru, Luc. Via e a ta și nu vreau să-ți fiu piedică.

Vinde-o și vom vedea ce mai e de făcut.

- În ruptul capului, mamă, protestă cu hotărâre nesigură Lucu.

Via e a ta și e singurul tău mijloc de trai.

- Voi ști să mă descurc, Luc; mai pot munci, ca profesoară, ca guvernantă, ca *dame de compagnie*... Nu sunt atât de bătrână: ai spus-o și tu că primești complimente pe seama mea.

Și Aretie surâse, aproape mulțumită.

- Tu, mamă, profesoară sau guvernantă? *La belle Aretie!* Nici nu-mi mai vorbi.

Într-adevăr nu se putea împăca cu gândul.

- Aproape toate prietenele mele muncesc... N-am să fiu nici prima, nici ultima bătrână care-și câștigă existența. Și pe urmă, Luc, eu stau mai bine decât ele: eu am un fiu care n-are să mă lase, cu toate că nu voi avea nevoie de el. Sunt mult mai privilegiată decât ele.

Se ridică:

- Vindem via, Luc. S-a hotărât.

- Nu s-a hotărât nimic, mamă. Șezi, te rog.

Aretie se reaseză.

- Nu mai încape vorbă: n-avem timp. Vinde.

Cu un gest încăpățânat Lucu refuză.

- Fii om de înțeles, Luc. Putem vinde pe cel puțin cinci, șase sute de mii, socotind și recolta. Plătim și ne rămâne destul ca s-o mai ducem un an, doi, pentru că nici noi nu vom sta cu mâinile-n sân. Luc, îți ordon să vinzi via!

Lucu nu răspunse numaidecât. Îl dureau tâmplele. I se adusesese aminte de recoltă, și el nici nu pomenise de ea în actul de vânzare care supragaranta împrumutul și ipoteca. Uitase cu desăvârșire, și nici bancherul, nici samsarul nu-i amintiseră de ea. Îl mai săcâia și teama că totuși aflase ceva. Nu cumva juca o comedie numai ca să-l înlesnească. Dar prea se ruga de el cu glasul tremurat și răgușit al rugăciunii. Nu. Aretie nu se prefăcea. Iar el, deși cu capul în clocot, mai urmărea un plan.

- Să ne mai gândim, mamă; poate că ar mai fi ceva de făcut.

- Nu mai e de stat pe gânduri. Vreau să te văd scos din încurcătură. Să ieși din starea asta.

- Am o idee... dacă ai avea răbdare să mă ascuți...

- Vorbește, Luc. Repede.

Ca toate femeile când au luat o hotărâre, era grăbită să o aducă la îndeplinire.

- Să știi însă că asta e tot ce pot face, glăsui Lucu, ca unul care ar avea de pus condițiuni, pentru nimic în lume nu merg mai departe.

- Să vedem, se impacientă ea.

- Am un prieten bancher, care, cu siguranță, ar consimți să mă împrumute dacă i-aș da via în garanție și o scrisoare de vânzare pe deasupra: neautenticată, bagă de seamă. E felul lui de a lucra. Mă duc la el.

Aretie se gândi câteva clipe.

- Cunosc și eu un bancher, și-aminti ea, dar nu mai știu nimic de el. O mai fi trăind? Iată unul care, cu siguranță, nu m-ar refuza. A fost pe vremuri dansatorul meu preferat și unul din pretendenții cei mai asidui. Mă implora să divorțez și să-l iau. He! Dacă n-ai fi fost tu la mijloc...

- Cum îl chema?

- Resch.

Lucu își stăpâni o tresărire.

- E ruinat cu desăvârșire. Banca lui nu mai lucrează. Se ocupă de o colectură a loteriei de stat.

- Poate că n-ar fi rău să-l consultăm?

- N-ai încredere în mine, mamă...

- Cum vrei tu, Luc. Numai să nu ne încurcăm mai rău.

- Voi lua toate precauțiile, mamă. *Tiens!* mai am o idee.

Aretie așteptă.

- Pentru orice eventualitate, să zicem chiar o catastrofă, sporovăi el prin cuvinte, dar asta numai prin reducere la absurd...

Lucu se opri ca un inculpat extrem de încolțit în fața unui judecător de temut.

– Nu înțeleg...

– O simplă idee, reluă Lucu, oul lui Columb.

Aretie se impacientă:

– Spune ce-ai de spus, Luc.

– M-am gândit că n-ar fi rău ca în scrisoarea de vânzare-garanție – i se păru extrem de dibace această împerechere de cuvinte – să defalcăm „parchetul“ de jos, de la șosea, cu nucii și casa cea veche.

– Asta se face numai prin tribunal, Luc...

– Între oameni de bună-credință o scrisoare e de ajuns, deocamdată, o întrerupse Lucu. Formalitățile se fac mai târziu, dacă, Doamne ferește, ajungem acolo.

– Mi se pare, de altfel, cu totul inutil...

– Simplă precauție, mamă. Să presupunem, prin absurd, că nu plătim datoria și că pierdem via. Ne rămâne un *ped à terre* acolo unde avem atâtea amintiri. Un adăpost, un refugiu...

– E aproape o ruină, Luc.

– Cu puțină cheltuială o facem locuibilă, dacă, Doamne ferește, ar fi să avem nevoie de ea. Îți repet, e vorba numai de un exces de precauție. Nu înțeleg de ce te opui.

– Mi se pare de prisos și chiar ciudat. Dar dacă ții neapărat... Fie! Și când crezi că poți realiza împrumutul?

– Poate chiar în douăzeci și patru de ore.

Aretie răsuflă ușurată. Se ridică să plece. Lucu se apropie de ea, îi sărută mâna și o sărută și pe frunte. Se înfioră nițel gândind: sărutul lui Iuda.

– Ai binecuvântarea mea, Luc.

– Ești atât de tânără și de frumoasă, mamă, că nu te prind vorbele astea bisericesti.

– Te vreau mulțmit, Luc. Măcar atât.

– Chiar dacă o fi să pierdem totul, mamă, noi nu ne mai despărțim. (Emoția îl făcea liric. O pregătea pentru nenorocirile viitoare și-și lua propriile cuvinte drept consolări.) Poate că așa a fost să fie: să rămânem împreună. E loc destul aci, la mine. E loc destul și acolo, în casa veche. Mă văd serile cu tine, pe treptele celea înverzite și despicate. Esențialul e că suntem împreună.

CAPITOLUL 28

– Mă ierți că te-am silit să urci până la mine, găfâi Giuseppe cu zâmbetul său spân și răsuflând scurt, ca și cum ar fi fost el cel care a suit scările, dar sunt suferind și nu ies din casă. Șezi, te rog.

Ca să ajungă la el Luc urcase o scară destul de largă, de piatră, cu rampa de lemn unsuros, de-a susul celor cinci etaje ale unui vechi imobil care înconjura o curte interioară de bazalt, în plin centru bucureștean. La catul al cincilea un iz călduț de rântaș și de ceapă îl înștiință că ajunsese în spațiul rezervat locuințelor de familie. Culoarul clarobscur pardosit cu scândură scâlciată și ieșită la vopsea îl călăuzi printre uși spălăcite până la un geamlăc din fund. Pe o carte de vizită neobișnuit de mare, fixată cu ținte largi, citise: *Camil Giuseppe*. Iar dedesubt: *Agentură de publicitate și impresaj. Comision – Import – Export. Teze pentru bacalaureat, licență și doctorat în toate materiile. Discursuri parlamentare și lucrări de diferite specialități. Discreție.*

Îl găsisse pe Giuseppe într-un halat de mătasă, pe alocuri tăiat de vechime, și cu papuci de marochin în picioarele-i boante. Două cearcăne vinete se adânceau sub ochii-i bulbucăți, și de pomeții viguroși obrajii i-atârnavu gâlbejiți, cu firișoare viorii în filigrană. Spectacolul acesta de suferință nu-l înduioșă pe Lucu deloc, pentru că era inestetic. Giuseppe îi suprinsese privirea și, înșelându-se asupra ei, se mărturisi:

– Era să dau ortul popii: cinci crize în două zile. Nu mai am

voie nici un fum de țigară. Dar te rog să fumezi. E singura plăcere care mi-a mai rămas: fumul altuia. Te rog ia o țigară. E prima zi când mă simt mai bine.

Îl îmbia cu un portțigaret de lemn în chip de dulăpior, de pe o măsuță de fumat. Eucu aprinse și aruncă o privire împrejur. Un interior modern cu un divan-studio într-un colț, cu fotolii plușate cu șină de metal și un dulap-biblioteca, totul fățuit cu nuc, nou și cojit. Cleiul uscat rânjea printre crăpături.

– E sărăcăcios la mine și banal cât poștești, oftă Giuseppe, căruia nu-i scăpa nimic; în schimb e pretențios și de prost-gust. Așa a vrut nevastă-mea, continuă el, așezându-se pe divan și recuperând o respirație pierdută. Am avut niște mobilă în stil venețian, *echt* venețian: dormitor și salonaș cu *secrétaire*, o bijuterie, și o oglindă ca o floare. Logodnica mea, nevasta de azi, m-a obligat să bazardez totul. „Asta e nemaipomenit, zicea, numai vechituri în casa asta, nici un singur lucru nou, nici măcar un divan-studio! Nu mă mut în cimitirul ăsta pentru nimic în lume. Trage a sărăcie.“ Pe scurt, a făcut din chestia mobilierului o condiție *sine qua non* a fericirii care mă păștea și am lăsat-o să-și facă de cap: într-un ceas s-a dus și s-a întors cu troacele astea nou-nouțe aduse, dintr-o hală de mobile din Sfânta Vineri.

– Nu te știam însurat...

– Consoarta nu e acasă: regret că nu te pot prezenta.

Giuseppe se opri să hăpăie o gură de aer, ca pe o muscă.

– Vorbesc cam mult.

Cu degetele lui rotunde și scurte își toboșări stânga pieptului, privindu-și musafirul cu ochi galeși de bun rămas:

– Nu mai merge... s-a defectat motorășul.

– Nu intra în idei, îl îmbărbătă Lucu, ai să ne îngropi pe toți.

Giuseppe se rezemase în perne.

– Să-ți arăt ceva, îi zise cu un rânjet de melancolie. Mi-am luat toate măsurile. Nu-mi fac nici iluzii, nici spaimă.

Scoase dintr-un portvizit o scrisoare pusă acolo în evidență, o desfăcu, își ceru voie și îi citi calm și lăbărat:

– „Testamentul meu: las averea mea mobilă, precum și nume-
rarul ce s-ar găsi în casă și asupra mea, soției mele, Silvia
Giuseppe, născută Văleanu, afară de o sumă ce se va prevala asupra
acestui eventual numerar, în proporție de cinci la sută, sumă care se
va împărți rubedeniilor ce s-ar întâmpla să-și facă apariția, ca o
compensație pentru dezamăgire și deranj. Doresc să fiu înmormân-

tat cu dricul primăriei, fără cortegiu și fără altă slujbă religioasă decât o simplă rugăciune care să nu depășească cinci minute, și aceasta numai pentru a nu jigni sentimentul de pioșenie al doamnei Giuseppe. În cazul când ar fi să mor căzând în stradă, ceea ce, dată fiind starea mea, nu e deloc cu neputință, dorința mea e să fiu trimis de-a dreptul la morgă și de acolo la crematoriu, fără zăbavă. Oricum s-ar sfârși comedia, esențialul e să fiu expediat cât mai repede. Camil Giuseppe.“

– Ce părere ai, întrebă Giuseppe, căutând în ochii lui Lucu impresia pricinuită. Celălalt înțelese că trebuie să laude.

– E scrisoarea unui înțelept, domnule Giuseppe. Chipul acestuia se luminează de mulțumire. Totul, continuă Lucu, e cumpănit cu măsură: liniștea, resemnarea, bunătatea, ironia... Dar testamentul dumitale are un cusur.

– Anume? se posomorî Giuseppe.

– E un testament prematur. Nu-și va face efectul. Ți-am mai spus: ai să ne îngropi pe toți.

Chipul lui Giuseppe se luminează din nou:

– Spune-mi, scumpe prietene, ce te aduce la căpătâiul unui muribund?

– Scadența de poimăine: nu-i pot face față.

Cu deznădejde, Giuseppe își luă tâmplele între mâini:

– M-am așteptat.

– N-am. N-am nici cu ce plăti amânarea. Trebuie să amânăm.

Ținându-și mereu capul între mâini ca pe un vas prețios de China, Giuseppe se clătina amarnic, în dreapta și în stânga, deasupra unui scump cadavru imaginar.

– Trebuie să amânăm, repetă Lucu ferm.

Într-un sfârșit, capul lui Giuseppe se arătă, dintre mâini, nemișcat și dureros.

– Cu neputință. Condițiile au fost puse la punct de la început: nu există amânare. Ți-aduci aminte: nu plătești, pierzi via. *Sehr klar gesprochen.*¹ Te-am prevenit.

– Domnule Giuseppe, glumești. Pentru două sute de mii nu pot pierde o vie de șase sute, plus recolta... Pentru că există și o recoltă, domnule Giuseppe, pe care, nu știu cum se face, am uitat să o punem la socoteală.

– Era de datoria dumitale, domnule Lucu, să nu uiți; eu nici nu

¹ Foarte clar spus (germ.).

m-am gândit la recoltă. Aud de ea pentru prima oară. În materie de viticultură sunt ageamii.

– Ar fi suficient să acopăr cu ea dobânzile și o parte din capital.

– Nu mai vorbi de dobânzi, că vorbești degeaba. Găsește banii și plătește.

– Cum?

Giuseppe ridică din umeri. În focul discuției părea înzdrăvenit și inspirat:

– Ucide pe cineva.

Lucu îi aruncă o privire de ură.

– În orice caz, nu pe mine. N-am în casă nici un ban. Ucide și pradă un nabab, fără să lași urme, fă o crimă într-adevăr artistică, unește frumosul cu utilul.

Lucu se făcu alb de mânie.

– Ia seama, domnule Giuseppe, nu e momentul să-ți bați joc de mine.

– Așa-mi trebuie! exclamă Giuseppe. Iată-mi răsplata! Eu n-am vrut decât să te servesc, domnule Sillion, n-am luat comision la împrumutul dumitale. Două sute de mii ai cerut, două sute de mii ai băgat în buzunar. Și drept mulțumire mă ameninți.

– Iar dumneata îmi dai sfaturi.

– A fost o simplă demonstrație *per absurdum*, că nu mai e nimic de făcut. Fii *gentleman*. Ai pierdut bătălia.

– Du-te la cămătar și convinge-l.

– În halul în care sunt să mai și conving. Să conving un turc, un catâr, o piatră. Crede-mă, domnule Sillion, eu nu mai am nici un rol: maurul și-a făcut datoria, ma...

– Dar eu pierd via, domnule, înțelegeți?

Îl apucase de umeri, îl zgâlțâia:

– Și nu e via mea, e via mamei. E un jaf de rând, e o tâlhărie.

– Sunt cu totul de părerea dumitale, găfâi Giuseppe, liberat, dar decât să mă sugrumi pe mine gătuie-l mai bine pe bancher. Cu astfel de argumente s-ar putea chiar să ai succes.

– Îl cunoști bine, rânji Sillion, sunteți prieteni.

– Nu e nevoie de cine știe ce intimitate, răspunse Giuseppe, ca să știi de mai înainte rezultatul, mai ales în cazul dumitale. Ai ascuns lucrurile, domnule Sillion, și numai așa ai obținut împrumutul. Iartă-mă că trebuie să ți-o spun, dar astăzi toată lumea știe că ai fost dat afară de la Forul Constituțional. E secretul lui Polichinelle. Cum vrei ca un cămătar să te mai amâne în asemenea condițiuni?

Sillion tresări.

– Dar garanțiile? întrebă el înăbușit.

– Garanțiile sunt în funcție de situația socială a debitorului, îl lămurii Giuseppe răspicat. Le salvezi sau le pierzi în măsura în care ești cineva. Or dumneata, cu toată marea dumitale personalitate, nu mai ești nimic. Ești domnul fost consilier, ești domnul Nimeni. Ai pierdut bătălia.

Sillion își lăsă capul în piept. Părea că se gândește. Apoi se ridică încet, își culese pălăria de pe divan și, fără să se mai uite la Giuseppe, dădu să plece.

– Unde te duci?

– Mă privește.

– De ce atâta rău pentru o bătălie pierdută, întrebă insinuant și din ce în ce ridicând glasul Giuseppe. Dumneata poți încă să câștigi războiul, domnule Sillion.

– Mă prind că am ghicit, rânji Sillion oprindu-se: Arhondologia României Mari. Idee fixă.

– Idee măreață. Am să o pun în aplicare și fără dumneata.

– Cine te împiedică?

– Nu-mi place să lucrez singur. Dumneata ai fi fost un asociat ideal pentru mine. Am fi făcut treaba asta, jucându-ne. E făcută pentru noi doi. Nu-ți închipui ce echipă suntem. O distracție de un ceas pe zi la amiază. Nici mie nu-mi place să muncesc, cunoști sistemul meu: săptămâna de șase ore.

– Hm... mă tem că exagerezi.

– Dumneata vorbești? Ai în materie de economie și sfortări o reputație solidă. Cu toate acestea nici în vis n-ai visat „săptămâna de șase ore“.

– Mă dau bătut.

Și, ca să nu pară ademenit prin curiozitate, Sillion se îndreptă spre ușă.

– Fă-te tovarăș cu mine și te pun în testament, rânji Giuseppe, oprindu-l cu gestul din mers.

– Ca să-mi lași divanul-studio și cota parte din drepturile de autor? răspunse Sillion din cadrul ușii.

– Îți las altceva: o comoară, exclamă Giuseppe, îți las carnetul strategic.

– Adică?

– Secretul săptămânii de șase ore: cheia vieții libere.

Dintr-un sertăraș al divanului scoase un carnet de piele verde

cu muchii aurite, pe care-l răsfoi din deget. În văzul lui Silion. Foile sfârâiau. Erau scrise cu cerneală.

- Sper că n-ai de gând să-mi mai citești ceva. Mă duc.
- Fără să fi aflat secretul vieții liberate de păcatul originar?
- Literatură. Literatură proastă. Rămâi sănătos.
- Stai! numai un pic.

Și îi zvârli carnetul. Silion îl prinse din zbor. Pe copertă sta gravat cu litere de aur: *Carnetul strategic pe anul...*

- Ia loc și uită-te mai cu atenție. Un minut, ce naiba...

Silion se supuse. Nu era curios să afle mai mult, dar îl mai îndemna o slabă speranță să-l înduplece pe samsar să intervină pentru amânarea cambiei. Giuseppe îl urmărea. Cu satisfacție, desluși pe chipul lui Silion oarecare surprindere. În cele câteva minute cât ținu cercetarea carnetului, Giuseppe exclamă de mai multe ori:

- Ei, vezi, ce-ți spuneam? Așa-i că face? E blestemul lui Adam înlăturat de pe chipul individului? Pâinea cea de toate zilele, transformată în cozonac, fără sudoarea frunții... o oră pe zi, șase pe săptămână.

Carnetul strategic cuprindea, în ordine alfabetică, o listă a competențelor politice din industria și comerțul întregii țări. Numele, întreprinderea, capitalul, averea, trecutul, gusturile, temperamentul fiecărui individ, precum și sumele încasate de Giuseppe de la acesta pentru diferite agenții de publicitate sau de-a dreptul pentru presă, societăți de binefacere, dimpreună cu data încasării. Silion citi la întâmplare: „Arnund Buchhalter, președintele soc. Abundența, cap. 50 milioane. Înalt. Burtos. Blond. Ras. Ochelari. Pistrui. Dinți falși. Însurat. 55 ani. Fumează pipă. Amator coniac. Îi plac țigările până la cincisprezece ani. Sobru cu dactilografele: se teme de ochiul doamnei Buchhalter, melomană. Garsonieră în pasajul Imobiliara. Agent recrutor în materie de țigări, secretarul său Cleante, bibliofil. D. Buchhalter: amator de cancanuri politice și alcov. Ține să fie primit în lumea bună, pierde la bridge și pocher intenționat. Nervos dimineata, afabil după-amiaza, seara grăbit. Vechi dosar clasat la parchet, materie moravuri, o foarte vagă aluzie glumeață nu strică. De vizitat lunar, de atins trimestrial. Luat 50.000 la 22-XI...”

Lucu mai deschise la întâmplare carnetul strategic la diferite pagini și parcurse în diagonală alte asemenea texte, unele din ele amuzante.

- Mulțumesc, rosti el, restituind documentul, cred că sunt

destul de lămurit. Carnetul acesta e strategic pentru că evită greșelile în materie de psihologie și frecvență...

- Ai ghicit. Toată această lume, Giuseppe bătu carnetul de genunchi cu un gest de stăpân, e tributara mea și nu-mi bat capul cu ea mai mult de o oră pe zi, afară de duminică. Vreau acum să o înscriu și în Arhondologie; tributarii mei, politicieni și oameni de afaceri, vor fi veseli că îi voi înzestra cu câte un arbore genealogic. Dar asta e materie care depășește consiliile de administrație, parlamentul, cercurile financiare și comerciale. Arborele genealogic e ca arborele din *Satira a treia* de Eminescu, el se înalță și umbrește întreaga țară. Poate hrăni, fără să-i pese, doi oameni ca noi, ani de-a rândul. E de ajuns să începem, și continuarea e asigurată și plăcută: face *boule de neige*. M-am săturat de publicitate, să știi de la mine că de cele mai multe ori publicitatea frizează cerșetoria și șantajul, îi datorez boala mea de inimă, numai dumitale îți fac această mărturisire. Pe câtă vreme Arhondologia e numai chestie de vanitate și, dacă prin imposibil întâmpini un refuz, nu face nimic; sar în schimb zece nătărăi să se boierească, fără să ne milogim și fără să exercităm asupra lor o delicată presiune morală, cum se face în publicitate. Nimeni nu te înjură de mamă în gând, când i-ai trecut pragul.

Ca să poată vorbi liniștit, Silion și-aprinse o țigară:

- Și-ai vrea să mă înhăitez cu dumneata la porcăria asta?

- Nici nu cerșim, nici nu amenințăm, unde-i porcăria? întrebă Giuseppe nevinovat. Iar dumneata te asociezi numai cu numele, și-am mai spus. Acela care lucrează pe teren sunt eu. Dumneata n-ai să apari decât din când în când, în cazurile interesante, istorice, ca un *deus ex machina*. Poți să revezi și textele, să le dai câte o întorsătură a condeiului dumitale măiestru. Strict în cadrul săptămânii de șase ore, nici un minut în plus, fii fără grijă.

- Și cât crezi că poți scoate cu o asemenea meserie? Te întreb numai așa „ca chestie”.

- Îți garantez un salariu de două ori decât salariul pe care l-ai avut la Forul Constituțional și până într-un an o sumă cu care să-ți răscumperi via sau să-ți iei alta.

- Văd că vrei mele i-ai pus cruce. Aici ai vrut să vii cu vorba asta. Eu nu renunț la via. A mea a fost, a mea va fi.

- Eu nu sunt proroc. Dar pot să mă rog lui Dumnezeu. Pentru că nu văd altă ieșire decât să te pui pe lucru, mai ales acum când mama dumitale a rămas pe drumuri, mă ierți că mă ating de aceste

chestiuni dureroase, ai însă de îngrijit un suflet de om! *Charge d'âme.*

Cu o înverșunare strunită, Silion strivi și iar strivi țigara pe fundul scrumierei, apoi se ridică din nou. Cearcăne albastru-închis îi măreau privirile.

– Nu-mi dai nici un răspuns, domnule Silion.

– Ca să fiu sincer, ți-aș da mai curând o pereche de palme, domnule Giuseppe; dar mă tem că, începând, nu m-aș mai putea opri. Consideră-te plesnit și rămâi cu bine.

Giuseppe tresări. Palid și schimonosit.

– Rușine! găfâi el, rușine!

Trase aer în piept și continuă cu o voce sugrumată:

– Sunt un om bolnav: faci un abuz de putere.

Silion înălță din umeri și dădu din nou să plece.

– Dumneata faci teatru: e mai rău.

– Eu știu de ce mă disprețuiești, gemu anevoie Giuseppe, pentru că sunt urât. Te întărâtă urâtenia mea. Ești ca un copil sălbatec și crud când prinde un broscoi. Și te crezi superior. E o bază șubredă! sughiță Giuseppe, șubredă!

Căzu în perne. Fruntea i se brobonă de sudoare; privirile înspăimântate i se ațintiră în gol. Vroia să spună ceva. Din gâtlej scotea numai scâncete scurte și înecate. Cu un găfâit lugubru se căznea să respire. De durere, figura i se schimonosi.

Izbucnită, criza se desfășură cu violență. Giuseppe se îneca, înghițea, încerca pe apucate să vorbească.

– Fiolele! gemu el și se uită deznădăjduit în jurul lui.

Urmărindu-i privirea, Silion descoperi fiolele într-un sertar, rupse una din ele și i-o oferă bolnavului. Mirosul pătrunzător și subtil al eterului se răspândi în odaie.

– Fii liniștit, domnule Giuseppe, fii calm, nu e nimica... eu sunt de vină.

O jumătate de ceas Silion stătu la căpătâiul lui Giuseppe, slujindu-l cu fiole și cu vorbe de îmbărbătare și de părere de rău, până ce bolnavul se liniști și treptat se întremă, până ce îi trecu pe deplin criza. În sfârșit, privirea i se însenină, respirația se înlesni, se făcu normală.

– Îți mulțumesc, domnule Silion, oftă Giuseppe: n-ai fugit și nu te-ai speriat. (Îi vorbea cu o voce slăbită și întretăiată.) Se întâmplă uneori să fie lângă mine câte un idiot care-și pierde capul, dă

alarmă, de cred că mi-a sunat ceasul... Dumneata m-ai susținut de minune, calm și ferm, ca un doctor...

– Te rog încă o dată să mă ierți, reluă Silion.

– D-aia cred eu, îl întrerupse Giuseppe, că suntem sortiți să lucrăm împreună. Arhondologia! Dacă ții într-adevăr să te iert că era să mă trimiți pe lumea cealaltă, promite-mi că ai să te mai gândești.

Silion făcu o superbă tentativă:

– Promit orice, numai să-mi obții o amânare.

Giuseppe tăie aerul cu palma:

– Nu pot. În schimb promit că după un an, un an jumătate de colaborare ai să-ți răscumperi via.

– Un an jumătate!

– Ca mâine trece!

Cele din urmă răspunsuri Giuseppe le dăduse aproape mașinal, cu gândul parcă aiurea. Chipul lui căpătase o expresie nouă: un câine de pază care prinde cu urechea un zgomot perceptibil numai lui. Se auzi ușa din vestibul. Giuseppe își stăpâni o tresărire.

– Iat-o, suspină el, cine știe de unde vine. Silion se îndreptă grabnic, plin de o hotărâre bruscă.

– Te las, îl vesti el, sunt în mare întârziere.

– Nu înainte de a face cunoștință cu nevastă-mea, decretă Giuseppe.

În prag apără o femeie înaltă și tânără. Formele-i robuste păreau cam la strânsoare într-un taior de fantezie. Roti prin încăpere o privire de șef de patulă:

– Iată-mă, papicuț, salută ea cu o însuflețire voită.

Se vedea că nu se îndoiește că simpla ei sosire acasă însemna pentru fericitul consort o răsplată din cer. Într-o față oacheșă cu pomeții proeminenți străluceau ochi oblici și vioi, al căror verde-cenușiu răspundea cu violență buchetului de violete artificiale înfipite dimpreună cu o tichiută de paie în vârful părului ei negru și bogat.

Giuseppe se uită ostentativ și în tăcere la ceas.

– Am întârziat, papicuț?

– E două și douăzeci și șapte! fu răspunsul lăbărțat și răgușit dat acestei răzgâiate și naive întrebări.

– Ai mâncat ceva? se interesă cu precipitare și alarmă nou-venita.

– Cât p-aci, mormăi alene Giuseppe, să iau o gustare din trupul și sângele Domnului.

Ochii mici verzi se dilată a mirare îngrozită, între genele lor încărcate cu funingine grasă de rimel.

– Ți-a fost rău, papicuț?

Dintr-un pas fu lângă el, își lepădă pe divan poșeta și mănușile, îi netezi fruntea și-și trecu mâinile prin părul lui rar, îi pipăi pulsul, îi îndreptă gulerul pijamalei cu gesturi repezi de maimuță. Părea de două ori mai înaltă decât Giuseppe.

– Papicule drag!

O îndepărtă cu o mână moale și în glas cu răsfăț întristat:

– Nu-i nimic... a trecut; domnul Silion m-a salvat; mai calm și mai energic decât un medic... dar puteai să-ți aduci aminte că domnul Silion e la noi.

Îndreptase spre Silion un arătător obosit și grăsun. Silion se înclină, doamna Giuseppe îi surâse într-un moțait electric care făcu să-i tremure pe creștet firicelele de violete.

– Poate că domnul Silion ar fi luat masa cu noi? îi impută Giuseppe.

Doamna sări în picioare.

– Nu, vă rog, nu, se apăra Silion aproape speriat, sunt invitat la...

– Sau măcar un aperitiv, corectă Giuseppe, iar tu umbli haihui la ora când gospodinele...

– Dar tocmai pentru că te știam cu domnul Silion, papicule, protestă doamna Giuseppe, mi-am luat orice grijă! Tu singur mi-ai dat voie să mă duc la Buftea; am fost la aniversarea liceului de la Buftea, îl informă ea pe Silion.

– Până la două jumătate?

– Sunt douăzeci de kilometri de șosea mizerabilă.

– Cine știe cu ce hăidăi te-ai oprit pe la vreo cârciumă, la aperitiv... pe când eu îmi trăgeam sufletul în brațele lui Silion. Adineauri când te-ai apropiat de mine duhneai a țuică.

– Ce hăidăi? Care țuică, papicuț? Domnul Silion are să te certe că maltratezi o femeie.

Se întorsese cu fața către Silion și cu o mimică însuflețită și complice îl îndemna să intervină.

– Cine te-a dus în oraș?

– De unde știi că m-a dus cineva în oraș?

– Te cunosc eu: nu era să dai tu opt sute de lei taxiului.

– Tranoviceanu, bătrânul. Vechiul director al liceului!

Termenii „bătrânul“ și „vechiul“ erau vădit strecurați cu sco-

pul să potolească temerile soțului.

– El ți-a dat țuica?

– N-am băut nici o țuică!

– Duhnești!

Cu indignare, doamna Giuseppe se întoarse către Silion.

– Domnule, te rog, spune dumneata dacă miros eu a țuică sau a altceva. Uite!

Se apropie furtunos, îl apucă de ambele brațe și, deschizând o gură mare de copil pus în fața medicului de gălci, îi trimise tot duhul ei în plină față.

– Acum spune! îl somă ea.

– Nu miroase a țuică! atestă Silion uluit.

Giuseppe nu se dădu bătut.

– Cred că nu te-ai simți deloc la largul tău dacă te-aș ruga să-mi faci o mică dare de seamă a serbării: o mică și amănunțită...

– Bucuros, papicule! întrerupse cu multă nevinovăție doamna Giuseppe. Își netezi rochița cu mâinile. Își luă un aer important și comic. Mai întâi corul liceului sub conducerea maestrului de muzică, al cărui nume din nefericire îmi scapă, a intonat imnul regal.

– Bineînțeles.

– Pe mine mă scuzați, interveni Silion, trebuie neapărat să plec.

Doamna Giuseppe sări:

– Vai de mine, domnule Silion, aperitivul în două minute a venit.

– Nu vă deranjați, mi-e imposibil. Nu vă supărați, trebuie să plec; trebuie!

– Numai un singur minut, imploră doamna Giuseppe. Stai, domnule, nu fi urăcios, stai un minut să te cunosc; de ani de zile papicuț mi-a excitat curiozitatea cu dumneata. Își împreună mâinile: *Bitte, bitte*, numai un minut.

– Poți să-i rezisti? întrebă Giuseppe demonstrativ. Stimată maestre, ești pierdut. Cu atât mai mult, cu cât prezența dumitale este necesară doamnei ca să iasă din încurcătură. N-am încotro. Trebuie să-i accept toate explicațiile. Și să nu-ți închipui că face risipă de ingeniozitate.

– Ești mojić, papicuț. Domnule Silion, sper că-ți vei face o idee justă despre mine. Dar trebuie să vii la țară la noi. Cum se face că papicuț nu te-a invitat încă?

Râse și trecu grabnic în camera vecină, lăsând ușa deschisă ca

pentru a nu întrerupe conversația.

– Ca să nu mă vorbiți de rău, explică ea.

Silion sta ca pe ghimpi. Ajunsesse să creadă el însuși că e așteptat undeva. Când, într-un timp record, doamna Giuseppe se reîntoarse triumfal cu o tavă de farfurii, clondire și păhărele, Giuseppe păru că cedează dreptei judecăți.

– Evident, declară el, are și părțile ei: e harnică, sprintenă, econoamă; dovadă aceste măslina pricăjite culese din sarcofagul lui Tutancamon. Dar să vezi cum are să ne stimuleze la întocmirea Arhondologiei. I-am vorbit și de proiectul nostru. În felul ei e o adevărată muză. Nevoile ei sunt atât de urgente și de inexorabile, că dau din colț în colț numai să le satisfac. Prosper și mă ruinez simultan.

– Ai să colaborezi cu papicuț la Arhondologie? se gudură doamna Giuseppe în al nouălea cer. Sunt încântată că am să vă pot fi de folos. Am să vă cer bani tot mereu, ca să nu leneviți niciodată. Dar să știi un lucru: în escrocherii nu mă bag. E specialitatea voastră. Eu nu știu, n-am văzut!

Turnă țuicile și ridică țoiul.

– *Prosit!*

Ciocniră și dădură pe gât. O țuică apoasă, gustări uscățive și firave, bucăți de brânză pălită, ca niște tomuri vechi. La al doilea rând, doamna Giuseppe închină pentru sănătatea vechilor prieteni deveniți asociați în regulă și pentru succesul moral și material, că una fără alta nu se poate, al Arhondologiei României Mari. Un entuziasm subit îl făcu pe Giuseppe să se ridice ca să ciocnească în picioare.

– E aproape o sinucidere ceea ce fac, declară el, mă scol din pat abia înviat din morți și torn în mine două țuici una după alta, dar ce-are-a face? Mor pentru un ideal.

De teamă să nu strice cheful soților Giuseppe și să nu prelungească ședința într-o inutilă discuție, Silion nu avu tăria să schițeze nici cel mai slab protest, nici să facă cea mai sfioasă rezervă. Ciocni, deșertă și bātu în retragere, escortat de-a lungul coridorului uscat ca un pod și plin de izul de rântaș, până la scara cu rampa unsuroasă, de perechea inegală și încântată. Coborî vertiginos.

– Și nu uita că ești invitatul nostru la fermă, o mai auzi o dată pe doamna Giuseppe strigând din înaltul palierului. Înălță privirea și o văzu ca dintr-o fântână, cu sâni rezemați voluptuos pe balustradă și reliefați în două valuri moi prin bluză, cu obraji rumeni,

figura zâmbitoare. Părea veselă că a răscumpărat printr-un succes o scenă conjugală.

Se duse la Poșta Centrală, unde funcționarii se reîntorseseră la lucru, și trimise mamei sale o telegramă. Ar fi fost mai bine să se repeadă el însuși până la vie, gândea, sau cel puțin să o cheme la București. Sau măcar o scrisoare; ar fi fost mai potrivită decât o telegramă. Dar nimeni nu era mai credincios decât Silion legii străvechi a celui mai mic efort.

CAPITOLUL 29

Dintr-o scrisoare a doamnei Ana Ulmu către Lucu Silion:

„M-am trezit dintr-un somn greu, în toiul nopții, și cel dintâi gând ai fost tu. Nu-mi dădeam seama cât dormisem, nici unde mă aflam, eram însă într-un loc și într-un pat străin. Mai respira cineva în întunec pe lângă mine, am deslușit aceasta după câteva clipe, dar nu mi-era deloc teamă și nici nu doream să știu cine e. Gândul la tine mi-era de ajuns, era odihnit ca o candelă într-un colț de odaie și nu-mi trebuia nimic mai mult. Puteam rămâne așa, cu ochii în tavanul spălăcit, să plutesc la nesfârșit, fără să aștept nici ziua, nici vreo lămurire, fiindcă respirația ușoară și liniștită a celui adormit pe aproape nu mă turbura deloc. Pe urmă, treptat, ca un val, viața a început să crească în mine, cu tot felul de ameteți și suspine. Mă gândeam totuși mereu la tine, fără să-mi fie dor, gândul acesta a devenit însă dureros, s-a legat de o mare suferință necunoscută, de care mă căzneau să-mi amintesc fără să prind nici un amănunt ca să știu de ce sufăr și de ce tot mereu îmi vine să plâng. Era ca și cum am pierdut ceva, o mare pierdere, copilăria sau glasul și chipul mamei. Cel adormit aproape de mine trebuie să fi făcut vreo mișcare în somn, răsuflarea lui s-a înăbușit o clipă și am auzit-o apoi ca pe un suspin. E poate curios că suspinul acesta m-a lămurit că tovarășul meu de singurătate nu respira culcat, ci așezat în vreun jilț, era, adică, un suspin de sus în jos, un suspin vertical, nu știu cum de-am avut această impresie. A fost de ajuns ca să mă trezesc

de-a binelea și să-mi aduc aminte de tot. Pentru că cel ce respira în plină noapte, așezat și nu culcat, înseamnă că era de veghe pentru mine și asta mi-a amintit și de spital și de ceea ce a fost mai înainte, și mai ales de ceea ce a urmat. Mi-am mai dat seama că era cea dintâi noapte pe care am dormit-o întreagă fără treziri metodice din două în două ore, și cu lumina stinsă, așa cum se doarme, fiindcă nu mai încăpea teama să adorm și să nu mă mai trezesc. Atunci un cuțit înghețat mi-a străpuns inima, era gândul că nu mai pot să mor, că sunt osândită să trăiesc, să-mi amintesc tot ce țin minte și să îndur tot ce am îndurat. Nimic nu mă mai poate scăpa de această soartă, fiindcă nu mă mai simt în stare să reîncep, să mai fac o dată efortărea spre moarte, pe care am făcut-o și am greșit-o; nu din vina mea am greșit-o. E o prea grea și nemeritată pedeapsă viața care mi s-a dăruit cu sila. Lacrimile au început să-mi curgă șiroaie pe față și pe gât până în perne. Durerea mă strângea de beregată și mi-am înăbușit hohotele ce se zbăteau în mine, de frică să nu se trezească infirmiera din fotoliu și să-i rabd din nou îngrijirile searbede. Ce putea ea pricepe? Și mi-am mai adus aminte, fără nici o altă trecere, că ai avut foarte mare grijă să-ți iei asupra-ți cheltuielile sanatoriului, da, în restriștea mea m-am gândit tocmai la acest comic amănunt și mi-a venit să râd cu hohote, un râs care mă încorda și mă zguduia în pat, din creștet până în tălpi, ca un fior de friguri. Decât râsul acesta bezmetic, era mai bun plânsul cu durerea de adineauri, îl înduram mai ușor, fiindcă nu-mi pierdeam șirul gândurilor și nu mă pierdeam într-un fel de spasm al inconștienței. Ai avut deci grijă să achiți nota, asta e tot ce ai găsit cu cale să faci, ca să nu-ți pierzi ideea de tine că ești un perfect *gentleman*, mai ales această idee, în mica ta criză, nu trebuia să o pierzi. Ți s-a părut că pentru asta o simplă factură e de ajuns. N-ai știut să găsești mijlocul care să îndrepte dezastrul revenirii mele la viață (văd că nenorocul m-a urmărit și când a fost să sfârșesc), și nici măcar nu ai vrut să-mi spui sincer ceea ce nu pot să înțeleg, ceea ce te rugasem în lacrimi, sfârșită de suferință, să-mi spui, să-mi spui ce te-a făcut să te porți cu mine (când mă aflam între viață și moarte și te chemam) cum nu te-ai fi purtat nici cu un câine bolnav. Dacă mi-ai fi dezvăluit adevărul – oricât de crud, oricât de mizerabil – aș fi putut măcar să înțeleg, să te iert și chiar să mă resemnez. Dar să mai trăiesc cu obsesia cruzimii tale și a lipsei tale de scrupul, cu obsesia inexplicabilei și înfiorătoare tale nepăsări și, pe deasupra, cu inima strivită sub călcâiul tău, cu un sentiment pe care, din nefericire, nici

bunăvoința, nici sforțările, nici revoltele mele nu l-au atenuat măcar, mi-este cu neputință. Gândește-te că am vrut să mor (te-ai întrebat cel puțin de ce am vrut să mor? Nu, nu te-ai întrebat, fiindcă ai socotit, pesemne, că era doar sacrificiul firesc al vieții mele adus existenței tale de idol), am vrut să mor numai pentru că într-o seară mi-ai spus politicoasă că nu rămâi noaptea ceea la mine, nu pentru că nu ți-ar fi dor să rămâi, dar fiindcă ești obosit. Am înțeles atunci că te-ai hotărât să mă părăsești. Am umblat ore întregi ca o nebună, cu o cumplită durere în inimă, și am înțeles că nu mai puteam trăi fără dragostea ta. L-am înțeles atunci – prea târziu – și pe Arghir, a cărui sinucidere mă indignase, mă revoltase, ca o jignire adusă mie, ca un atentat la liniștea mea, ca o slăbiciune demnă de dispreț, dar ce-i puteam face, și eram acum prea nenorocită ca să mi se facă, postum, milă de el. Gestul meu a fost serios, serios și sincer, numai soarta păcătoasă a făcut să fiu descoperită cu o oră mai devreme decât socotisem. Socotisem la maximum douăsprezece ore rezistența mea, așa, ca pe o absurdă eventualitate, ca pe o precauție inutilă, dar o socotisem totuși, fiindcă, mă cunoști și îți închipui că nu voiam să scap, să mă fac ridicolă, ca o comediană de mahala.

Care mi-a fost vina? Că am crezut în vorbele unui om în toată firea? Că am fost de bună-credință? Puteam eu să-mi închipui că lacrimile tale nu erau adevărate? Nici azi și niciodată nu voi putea înțelege în ce scop m-ai mințit. Cum puteam să mă îndoiesc că lângă mine ai găsit fericirea și extazul, când mi-o repetai și o simțeam în fiecare clipă? Cu câtă căldură îți învăluiam în schimb sufletul, cu toate că eu n-am fost niciodată deplin fericită, fiindcă nimic nu mă putea face să uit că de îmbrățișările tale atârna lanțurile celeilalte femei. Iar astăzi cum era să nu mă izbească, să nu mă nimicească încă o dată, de-abia ieșită din moarte, refuzul tău atroce de a veni la căpătâiul meu? Dacă ai fi venit, dacă m-ai fi făcut să simt în tine cel puțin o părere de rău, numai atât, în sufletul meu nu s-ar fi dezlănțuit acea îngrozitoare revoltă și s-ar fi mângâiat cu gândul unei renunțări, ar fi înțeles că poate nu erai vinovat de nestatornicia ta, ar fi devenit mai simțitor la durerea unei surori care nici azi nu și-a revenit din lovitura ce i-ai dat. Dar ai avut cruzimea să mă lași să mă chinui pe îndelete, să mă lași să cad pradă obsesiei minciunii tale și revoltei zadarnice care mă macină. Cu câtă deznădejde am așteptat de la tine o destăinuire, o spovedanie care m-ar fi putut libera. Minteți mi se clatină și, oricât m-aș strădui, nu pot, nu pot să nu-mi otrăvesc fiecare clipă și să nu-mi

sleiesc gândul, gândindu-mă tot mereu la ceea ce e pentru mine de neînțeles.

Am scris mult mai mult decât am avut de gând și fără scop și fără să urmăresc să te mișc – doar știi cât a putut nenorocirea mea să te miște – nu știu nici eu de ce am scris atât, mai ales că nimic nu mă îndreptățește să sper că mă vei citi până la urmă. Ar fi o sforțare prea mare, și sforțări n-ai făcut, în ceea ce mă privește, decât ca să mă faci să cred în dragostea ta. Ce mizerie. Și de câtă bestialitate ești în schimb în stare. Îmi dau seama de asta când îmi amintesc ceea ce am aflat cu certitudine, că anume, în chiar clipele în care eu mă trezeam și te chemam, tu alergai la căpătâiul celeilalte. (Pesemne să te rogi de iertare.) Nu știu cum de nu m-am golit într-o singură clipă de dragostea mea pentru tine, când am aflat totul. Nu știu cum de mai pot sta locului, cum de mai pot trăi, cum nu mă spulberă în neant revolta și suferința din mine. Viața mea nu mai poate continua, și continuă. Mă lupt să-mi îndur disperarea și nu știu până la urmă care va fi sfârșitul. Și mă mai lupt să nu mă mai răzbun pe tine, așa cum mă îndeamnă sângele și gândul meu batjocorit. Ce rău ți-am făcut, ce interes meschin, josnic și drăcesc te-a îndemnat să mă minți, ca să mă aduci unde m-ai adus? Cum de ai mai putut să te întorci să cruți prin gingășiile tale perverse numai pe acea femeie prefăcută care, pentru a te înlănțui de patul ei veșnic, te-a făcut să crezi în superioritatea ei? Ce lesne e să fii superior când în loc de sentiment ai numai planuri și socoteli. Sunt sigură că te-a și iertat pentru greșelile tale pe care i le-am adus la cunoștință prin scrisoarea mea, numai din perversitate, bineînțeles – te-a iertat pentru că în superioritatea ei a și calculat avantajele unei iertări. Iar pentru libertina cealaltă care dă buzna la tine din când în când ca un bețivan într-un bordel și care s-a oferit să te consoleze (sunt mai bine informată decât ți-ai putea închipui) și ai urmat-o ori de câte ori ți s-a oferit... ah, nu cer monstrului care se cheamă Dumnezeu să te pedepsească, fiindcă știu că nu pedepsește criminali ca tine, dimpotrivă, dar nu știu de nu-mi voi face singură dreptate, nu știu dacă voi rezista ispitei de a mă răzbuna, dacă mă voi putea împotrivi gândului îngrozitor că, pe când eu sufăr mii și mărunte morți, tu îți duci mai departe viața pe lângă cele două mizerabile femei.“

*

Lucu fu răscolit adânc la citirea scrisorii acesteia, care firește că pe un cititor indiferent nu l-ar fi mișcat câtuși de puțin.

În ciuda amenințărilor și a blestemului nerostit care străbăteau printre rânduri, el se vedea iertat pentru răul făcut și se socotea liber de-acum încolo de orice îndatorire. Vedea bine că Ana nu aflase și nici măcar nu bănuia că scrisoarea ei dintâi, prin care își împărtășise Laurei hotărârea de a-și pune capăt zilelor și prin care, totodată, îi dezvăluise felul de viață, cu minciunile și apucăturile lui Sillion, nu ajunsese în cuvenitele mâini. Fără îndoială că, în restriștea ei, își găsisse o mângâiere rea în aceea că prin denunțul făcut o smulsese pe Laura din visul de iubire neprihănită în care o legănase el. Ar fi fost foarte primejdios ca Ana să bage de seamă că acest lucru fusese evitat și desigur că revolta ei n-ar mai fi cunoscut margini. Pentru că ar fi constatată că în cele câteva ore, tragice pentru ea, singura grijă a lui Lucu a fost să pună mâna pe scrisoare și să o ascundă Laurei, a cărei liniște trebuia cu orice preț pusă la adăpost. Da, el luase cunoștință de cuprinsul scrisorii, știa că, în clipele când o citea, Ana se omorâse, sau cel puțin zăcea pe undeva în nesimțire – o cunoștea destul de bine ca să nu se îndoiască de cuvântul ei. Și totuși nu alergase să o scape, nu dăduse el cel dintâi alarma, ci dimpotrivă, un străin, Jean Baudat, o găsisse aproape neînsuflețită și o salvase. Deci Lucu așteptase neturburat, sau în tot cazul, foarte stăpân pe sine, ca moartea Anei să se săvârșească, așa precum ea însăși dase de știre. Sau chiar dacă nu așteptase cu dinadinsul această moarte, lăsase în orice caz ca întâmplarea singură să hotărască de soarta Anei, fără ca el să sară în ajutor, el care știa ce se petrece. Se făcuse complicele ei, tăcut și neștiut, în hotărârea ei se a-și lua viața, fiindcă era de netăgăduit că moartea ei însemna pentru el o încurcătură mai puțin. Pe urmă firește că ar fi plâns-o cu lacrimi amare și ar fi și uitat-o, ca un criminal feroce și duios ce era. Nu încăpea îndoială pentru Lucu că aceasta și nu alta ar fi fost judecata prăpăstioasă a Anei Ulmu, dacă s-ar fi întâmplat să afle de soarta scrisorii ei. Nici un argument, nici un jurământ nu l-ar fi apărât în ochii de voință și de patimă ai Anei de această învinuire care acum îl străbătea cu un fior de gheață. Mai mult ca oricând trebuia să vegheze ca Ana să nu afle de îndemânatecul, de nevinovatul și îndreptățitul lui amestec, altminteri tot zbuciumul prin care trecuse ar fi fost în zadar, totul ar fi reînceput de la capăt. Liniștea și libertatea lui recâștigată depindeau numai de păstrarea tainei lui. Plănuia să

plece cu Laura undeva în provincie, să se ascundă o bucată de timp, dar greutatea călătoriei i se părură de neînvins. La drept vorbind, libertatea de care se bucura nu i se arăta tocmai deplină, de vreme ce grele și noi îndatoriri îl așteptau lângă Laura. Dar calea vieții i se netezise, nu i se mai înfățișa dezbinată în două poteci deosebite care îl cereau deopotrivă. Se întorsese cu vremuri lungi înapoi, la ziua când se gândea să-și simplifice și să-și refacă existența, când tinerețea lui se mai bucura de farmecul clipei, când „amiaza se răsfăța în hamacul de aur al toamnei“, își aduse aminte cu duioșie de această frază care îi purtase noroc. Aerul devenise mai respirabil, căpătase alt gust.

Reciti de mai multe ori misiva primită, ca să se întărească în credința lui că e o scrisoare de bun rămas. Pentru el fiecă cuvânt al Anei avea felul lui de a fi rostit, îl auzea în gând, cu glasul și cu accentul Anei, și flacăra ei îl cuprindea la fel ca și altă dată. E limpede că îl mai iubește încă și, cu toate că o astfel de dragoste nu mai e potrivită pentru el, își mărturisește însă că e bine să fii iubit așa. Cine știe dacă nu va mai avea nevoie firea lui, cândva, de clipele de foc pe care le-a trăit cu Ana Ulmu. Poate că mai târziu vor ști amândoi să trezească, într-o efemeră văpaie, jarul păstrat sub cenușă. Vor fi atunci ca doi înțelepți care nu uită că jocul cu flacăra e primejdios mai ales pentru copiii bătrâni. Știința lor înfiripată de amintiri, din suferinți, are să-i facă stăpâni pe acest joc, are să le arate legile lui, marginile îngăduite și răstimpul convenit. Regretul i se va adăogi să-i sporească farmecul când ei se vor mai întâlni să învie în chip vremelnic trecutul. Un trist surâs înlocuiește îndeajuns plânsul zadarnic, o tumultuoasă comemorare arată, ca o simfonie, că semnele păstrate în suflet nu dau alcătuire unui text mort.

Astfel, în trecerea zilelor, cugetul lui Lucu se legăna în visuri potrivnice. Zile fără de frământări urmară, zile de liniște, pentru că Lucu nu mai avea nimic de ascuns acum. Timpul se încetinise ca o apă ajunsă într-o matcă încâpătoare. Lucu putea să se miște în voie și, când serile își lua rămas bun de la Laura, pleca fără născociri și fără grabă. Asemenea tihnă nu mai cunoscuse de mult, aproape din vacanțele de altădată. Era totuși în căutare de știri despre Ana. Servitoarea doamnei Ulmu îi aducea la cunoștință tot ce se petrecea. La început veștile l-au lăsat nepăsător. Le-a primit totuși, fiindcă și-a spus că nu din curiozitate urmărea mișcările Anei, ci numai pentru a-și apăra liniștea lui și a Laurei. Mai întâi fu mulțumit de cele ce aflase, avu chiar un surâs ironic, aproape un rânjet de satisfacție și dispreț: Jean Baudat devenise câinele devotat, îngerul păzitor al Anei. „Iată

unul, își zicea Lucu, care calcă pe urmele fericitului Arghir.“

În curând, Ana Ulmu, vindecată de-a binelea, părăsi sanatoriul și se întoarse acasă. Lucu nu mai găsi cu cale să-l caute pe Baudat să plătească ce mai era de plătit. Socotea că răspunderile trecuseră pe seama rivalului și că, de la o anumită dată, reședința la sanatoriu a doamnei Ulmu însemna un lux și un răsfăț care nu-l mai privește. Atât ar mai lipsi: să-și asume cheltuielile unui duo, ale unui început de lună de miere într-un imaculat cadru de spital. Trimise totuși un uriaș buchet fără să-l facă însoțit de nici o carte de vizită.

„De ce nu mă astâmpăr“, se întreba nedumerit de propria lui faptă. Ar fi trebuit să o lase în pace, în așa fel încât să fie dat uitării, și când colo se apuca să zgândăre o rană de-abia închisă, fără să aibă nici un gând cinstit de întoarcere, nici un fel de gând. Se căznea să priceapă că Ana nu-i mai aparține, că ieșise din viața lui ca dintr-o casă părăsită. În zadar. Se purta ca și cum ar fi păstrat un drept asupra ei, un drept draconic de amant gelos.

Uneori o uita cu totul. Se minuna el singur cât de deplin o uita: era ca și cum nici n-ar fi cunoscut-o. Dar pe neașteptate, în după-amiezele solitare la el acasă, i se făcea dor de Ana, o aștepta să intre pe ușă, o vedea intrând, și-o închipuia sosită la el. Clondirul de Hennessy se golea treptat dinaintea lui, pe măsură ce obrajii lui se înflăcărau și îi sticleau ochii. Cât p-aci să creadă în puterea lui de a o ademini cu gândul, de a o aduce până în pragul ușii. I se părea chiar de mirare că nu-l simte și nu dă ascultare chemării lui; cum e oare cu puțință ca ea să trăiască undeva în liniște, fără să se turbure de gândul lui săgetat cu deznădejde înspre ea? „Toate acestea, își zise într-un rând, sunt frământările bolnave ale nehotărârii și ale lașității.“ Se uită la ceas. E ora de siestă când Ana dormitează cu telefonul la căpătâi. Lucu îi telefonă, ascultă și numaidecât puse receptorul în furcă. Îi răspunsese vocea de tenorino răgușit a lui Jean Baudat. „Își iau mesele împreună“, constată Lucu, cu amara satisfacție a bărbatului sacrificat într-un schimb pe care-l socotea nedemn de el. Mai telefonă o dată și trebui din nou să închidă fără să dea răspuns. Baudat părea că stă de strajă la aparat. Vreme de un ceas, Lucu se constrânse să aștepte plecarea cerberului. Și încă o dată, cu încăpățănare și emoție, telefonă.

– Sunt eu, exclamă el, recunoscând glasul de răsfăț al Anei.

– Care eu?

– Eu, eu! (Cum era oare cu puțință să nu recunoască dintr-o dată glasul bărbatului iubit?) Ana, tu ești? Nu știa ce are de spus.

Vreau să te văd, Ana. La capătul firului o respirație ușoară, o ascultare poate dușmănoasă, poate numai emoționată. De ce nu răspunzi, Ana?

Auzi receptorul trântit cu oarecare violență la locul lui. Refăcu numărul, nevrând să creadă într-o întrerupere voită, și așteptă: dincolo nici un apel, numai ascultare mută.

– Alo! făcu Lucu intimidat.

Telefonul se închise în chip cu totul demonstrativ. Lucu stăruie. Iară și iară. Mereu același fel de răspuns.

Zilele următoare, la răstimpuri, Lucu își mai încercă norocul la întâmplare. La primul apel răspundea glasul Anei, apoi numai pocnetul metalic al aparatului care i se închidea ca o ușă în nas. Când își repeta chemările în serie, telefonul Anei nu mai răspundea deloc. Lucu clocotea de o mânie copilărească. Îi părea rău că se descoperise astfel în fața Anei și mai cu seamă a lui Jean Baudat. Îi era ciudă că se purta așa cum n-ar fi vrut, că își nesocotește propriile hotărâri, că e stăpânit de vanitate și de dorinți și că nu e în stare să vrea cu tot dinadinsul altceva decât o satisfacție trecătoare. I se părea că cei doi adversari de la capătul firului își bat joc de el, așa cum și merită. O dată, după o asemenea lungă serie de apeluri fără rezultat, auzi vocea lui Jean Baudat, o voce părintească plină de dojană:

– Ah, tot dumneata ești? Haide nu mai fi copil, e rușine: *Calmez-vous, monsieur!*

Sângele îi năvăli până sub rădăcina părului. Chemă din nou și, la răspunsul lui Baudat, răcni:

– *Salaud!*¹

Celălalt tăie în tăcere, fără grabă, ca și cum ar fi vrut să arate că din partea lui Lucu nimic nu-l mai poate supăra, și nimeni nu-i mai răspunde când, rușinat și ridicol, încercă, de repetate ori, să reia contactul întrerupt.

Jocul începuse să-l obsedeze. I se întâmpla să telefoneze din oraș, alteori, pe furiș, chiar de la locuința Laurei, sau noaptea, în orele de insomnie. Într-o zi îi răspunde o voce necunoscută.

– Acesta nu mai e numărul casei Ulmu, îl lămurii vocea, s-a schimbat.

Pe loc, Lucu telefonă la centrală și ceru numărul telefonic al Anei, cel nou.

¹ Ticălosule! (fr.)

– Secret! fu răspunsul centralei.

Orele, zilele, nopțile treceau pentru Lucu risipite în această luptă mărunță, care îi absorbi toată luarea-aminte și toate eforturile lui, încordate spre un scop – își da seama – de nimica toată. Făcu demersuri să pătrundă secretul telefonic al Anei, și pentru acest lucru se duse la prieteni pe care nu-i mai văzuse de mult și care se uitară la el zâmbind. Dar trecerea de care se bucura n-a folosit la nimic. Încercase, firește, și prin femeia de serviciu a doamnei Ulmu, dar nici ea nu i-a fost de nici un ajutor: teamă sau într-adevăr neștiință? În schimb, prin ea a prins de veste că se hotărâse căsătoria lui Jean Baudat cu Ana Ulmu. Cu toate că se așteptase la aceasta, Lucu a aflat că lucrurile nu s-au petrecut atât de ușor, că săptămâni de-a rândul Ana s-a împotrivit stăruințelor pasionate ale lui Baudat. El s-a rugat, a plâns, a amenințat că își pune capăt zilelor. I-a mărturisit Anei că de luni și luni de zile e îndrăgostit de ea, că și-a petrecut nopți întregi, în genunchi, cu urechea lipită de peretele despărțitor, dincolo de care Ana se desfăta în brațele celui alt, că a pândit fiece zgomot, fiece șoaptă, că a fost cumplită suferința acelor întunecate ore în care adesea crezuse că e pe cale să-și piardă mințile. Până la urmă Ana s-a înduioșat. Jean Baudat o acoperă cu daruri, e de altminteri mult mai bogat decât arată. A și scris în Franța părinților lui, care și-au dat binecuvântarea prin poștă. A rămas hotărât că vor face căsătoria civilă la București și vor pleca la Paris pentru ceremonia religioasă. Până atunci Ana trece la catolicism, ceea ce înseamnă că și părinții lui Baudat sunt oameni cu stare. În vederea botezului, care se va face într-una din diminețile următoare la Catedrala Sf. Iosif, Ana se străduie să învețe *Crezul* pe de rost pe latinește. Seara, soții vor da o recepție în cerc restrâns la tante Adela, o mătușă a doamnei Ulmu. Lucu și-amintea că a cunoscut-o o dată, dar că a ocolit-o cu dinadinsul și, cu toate că fusese invitat, nu s-a dus să o vadă, tocmai ca să nu intre în legături de familie. Era o bătrână înaltă, cu părul ondulat și alb, și Ana se mândrea cu această rubedenie, pentru că avea o casă arătoasă pe Plantelor și îi făcea cinste cu felul ei de a se înfățișa și a primi.

Cum oare a izbutit Baudat să mai pună și condițiuni profesionale după ce a cerșit în genunchi mâna Anei, și cum ajunsese Ana să le primească? Desigur că s-a petrecut o schimbare acolo. Lucu nu-și lămurea lucrurile decât prin aceea că Ana devenise metresă lui Baudat mai înainte de a-i fi soție. Cu bruschețea nepăsătoare a celui care pune o întrebare penibilă pentru el, Lucu căuta să afle

ceva amănunte: încă o dată servitoarea nu putu să-i spună nimic. Silion fu incredințat că găsise adevărata pricină a ceea ce numise el o răsturnare de roluri, și faptul împlinit îl durea. Ar fi vrut ca Baudat să treacă și el prin amănările care l-au dus pe Arghir la spânzurătoare, sub același pretext al formalităților civile și religioase. Cât p-aci să pretindă că Ana numai lui putea să-i fie femeie fără felicitările primăriei și fără binecuvântarea bisericii. Un adevărat scandal această ușurință a doamnei Ulmu față de Baudat. A făcut-o oare fiindcă n-a putut să-i mai reziste, sau numai ca să facă pasul hotărâtor care o desparte de Lucu? Totul în funcție de el: Lucu nu poate vedea lucrurile altfel. Cu toate că maimuțoiul opărit, cum îl numește acum pe Baudat, are avantajul tinereții: e cu cinci ani mai tânăr decât el. E tocmai la vârsta când ți se iartă o înfățișare mai ștearsă. Și după ce ți s-a făcut supremul dar al virtuții femeiești, ce mai înseamnă o simplă schimbare de confesiune?

Aștepta, se informa, sta la pândă. Se socotea încleștat într-o luptă fantastică în care numai gândurile adversarilor se căutau, se pipăiau ca niște săbii. Dar poate toate acestea se petreceau numai în închipuirea lui, iar cei doi logodnici, însingurați în fericirea lor, nici nu-și mai aminteau de el. A fost ispitit să meargă la catedrală, la botezul Anei. Și-a zis că se va afla într-o situație de melodramă. Socotea că botezul acesta face parte din cununia solemnă a doamnei Ulmu, așa cum un preludiu face parte dintr-o simfonie. Se stăpâna cu greu să nu facă vreo faptă necugetată. Cu ochii închiși de furie, se vedea pălmuindu-l pe Baudat, silindu-l să renunțe la căsătoria lui cu Ana, așa, prin simplă teroare fizică, printr-un „așa vreau, așa fac“ al celui mai tare. Ca pe un copil prins asupra faptului interzis, l-ar fi înghesuit și îngenuncheat. Nu și-ar fi luat nici o răspundere, nici un angajament: ar fi zdrobit numai acest plan de căsătorie, ca pe un vas spurcat, numai așa, din toanele răzbunării. Și s-ar fi depărtat, ridicând din umeri, ca un învingător care s-a luptat prea puțin, înălțat din nou în gândurile Anei Ulmu, care-l vede astăzi micșorat, ridicol și terfelit. Dar n-a făcut nimic. Rânjea: nu se găsea în stare nici măcar să-și piardă capul, pentru câteva minute de faptă bărbătească.

CAPITOLUL 30

Aburi de ploaie umpleau amenințatori seara caldă de iulie. Deasupra naltelor acoperișuri de zinc nu se mai vedea nici o stea. Lucu aștepta într-o mașină de piață, oprită într-un colț de bezne, peste drum de casa luminată a mătușii Adela. Ședea în față, lângă Coman, fostul său șofer și actualul stăpân al Fordului său de altădată, pus astăzi pe piață. Îl chemase, potrivit unei vechi învoielii, aproape uitate, iar Coman se grăbise să răspundă la apelul patronului din tinerețea lui dintâi, bucuros să ia parte, ca spectator, la vreo aventură, ca pe vremuri. Ora târzie a întâlnirii îl îndreptățise să creadă că nu putea fi vorba de altceva. Amândoi începuseră a găsi cam lungă așteptarea. Nu mai aveau să-și spună nimic. Fumau țigară după țigară, aruncând câte o privire plictisită spre fațada, încremenită între lumini atât de multe, că păreau festive, a locuinței Adelei. Cu o voce arsă de suferință, Silion povestise fostului său șofer tot ce avea de povestit și îi spusese și scopul venirii lor aci. Coman era mai degrabă dezamăgit. Socotise că fusese deranjat pentru prea puțin lucru, dar se resemnase dintr-o rămășiță de afecțiune și respect. Lucu nu voia alt decât să vadă fără a fi văzut. I se părea că viața se depărtase de el, într-un cortegiu de nuntă, și nu-i mai rămânea decât să-l urmărească cu ochii, până se pierde în noapte. Într-adevăr, azi, înainte de amiază, Ana Ulmu și Jean Baudat se căsătoriseră la primăria Piața Amzei. Servitoarea Anei îl informase din vreme. Iar seara, casele tantei Adela se deschideau în cinstea

mirilor, la a căror plecare Lucu ținea să fie de față, ca să se încredințeze bine, în sufletul său, că pentru el povestea s-a sfârșit. Din pornirile nimicoitoare, stârnite de închipuirea lui întărită, nu mai găsea în el nici o urmă. Resemnat și abătut, aștepta momentul suprem când un pumnal răsucit în rană îl va face să înțeleagă ceea ce mintea lui nu poate realiza. Clipele treceau, provizia de țigări scăzuse simțitor, lămpile electrice scânteiau egal și nepăsător în noapte. O ploaie mărunță și călduță de vară prinse a răpăi pe frunzișul tăcut și întunecat al aceluia cartier de grădini. Rău venită această ploaie: cei din casă vor trebui să aștepte până o sta.

Departa, un orologiu bătut miezul nopții. Șoferul dormita discret la volan. Ploaia încetini. Corul sfios al burlanelor se ridica încet, ca într-un orașel de provincie. Silion îl ascultă. Stăpâna risipirea orașului întunecat prin întinderea nopții, așa cum, la țară, corul nevăzut al broaștelor umple bolțile văzduhului. Și deodată un val de lumină îl depășe, smulgându-l din nostalgia lui ascultare. La casa mătușii Adela se aprinsese încă un rând de lumini. Grădina sumbră de până acum se ivi, străvezie. Frunză cu frunză, în urzeala rară, subțire și strălucitoare, a ploii.

Ușile dinspre scara de recepție se deschisera deodată pe un fundal de purpură din interior. Ana Ulmu apăru cea dintâi. Ochii ei negri și umezi se dădură nopții, măsurând-o. Oprită în cadrul ușii, amintea de ctitorița zugrăvită în stânca vechiului schit. Făcu doi pași și se întoarse spre intrare. Jean Baudat, cu capul gol, în ținută de gală, ieși de-a-ndaratele, ploconindu-se. Apoi dădu Anei brațul, destinse cu un gest de scamator clacul pe care-l ținea în mână și se acoperi. Ajunși sub poartă, în fața trotuarului, se opriră. Cu nările în vânt, cu fața spre cer, Ana adulmecă ploaia. Lucu și Coman urmăreau scena cu o încordare exagerată.

– Un taxi? propuse întrebător Jean Baudat și, fără să mai aștepte răspunsul, făcu: hep-hep! către vetustul Ford de peste drum.

Coman claxonă. Vru apoi să pună motorul în mișcare, dar, cu toate repetatele lui încercări, mecanismul nu se lăsă înduplecat.

– Manivela! porunci Silion, care de-abia sta locului. Coman coborî, Silion îi luă locul la volan. După câteva eforturi amarnice, Coman se sui în mașină, luând lui Silion conducerea. La repezeală, Silion îi luă cascheta, care-i ajungea până peste sprâncene și urechi. Apoi trase încet la trotuar, în dreptul mirilor. Coman coborî grăbit, ocoli mașina și deschise portiera, înclinat în așteptare. Pitulat între cascheta înfundată și gulerul ridicat, Lucu trăgea, cu urechea la

motorul intermitent, de teamă nu cumva să se oprească și să fie iarăși nevoie de deznădăjduitele opintiri cu manivela. Ana sui și luă loc în taxi. Un parfum scump și binecunoscut lui Lucu se răspândi în interiorul capitonat.

– Lumină! se răsfătă glasul Anei. Lucu băjbâi în zadar după buton, Coman îi veni într-ajutor, potrive anevoie două fire de sârmă rebele, cărora numai el le știa rostul. Aprinse și rămase alături, lângă volan. Nu vii? se adresă ea lui Baudat, prin portiera întredeschisă.

– *Tout de suite!*¹ răspunse Baudat, cocoșat sub un felinar, la câțiva metri depărtare. Cu degetele înmănușate scotocea într-un portmoneu. Caut mărunțiș, explică el.

Un suflu brusc de vânt năpusti stropi subțiri înăuntru. Mașinal, Coman se întinse și închise portiera, rămânând cu mâna pe ivăr și cu brațul în diagonală prin interior între Ana și Lucu, gata să deschidă din nou când Baudat va fi sfârșit cu scotocitul. Lucu își săcăia îngrijorat motorul, ca pe o ființă între leșin și viață. Știa ce are de făcut. Planul său neașteptat i se părea propriu să lase o amintire neștersă, aproape o remușcare veșnică, necredincioasei. Va duce pe miri la locuința lor, Coman le va deschide portiera, iar el, înainte de a porni, le va rosti o melodramatică, o mefistofelică urare: „Petrecere frumoasă!“ și se va pierde, ca un uragan, în noapte. Motorul însă era în stare să strice până și cele mai romantice socoteli. Gândi că ar fi mai bine să pornească imperceptibil de încet mașina, pentru a preveni un nou atac de paralizie a motorului. N-are să se supere mirele că va trebui să facă o jumătate de pas. Binișor, în gâfâitul astmatic al motorului, Lucu puse în mișcare, ca în vis. Alunecară abia simțit pe lângă Baudat și îl depășiră cu o încetineală de melc. Îl văzu pe Baudat cu jobenul pe ceafă, cu buzele țugui, fluierând preocupat peste portofelul plin de monede și deloc grăbit în operația lui încâlcită; cu degetele înmănușate și fără să-i pese de ploaia rară și subțire, alegea anevoie monedele cele mai mărunte dintr-un purcoi, desigur ca să se debaraseze de ele pe seama șoferilor. Taxiul lunecă mai departe de-a lungul trotuarului. Se mai depărtă cu șapte, opt metri.

– Hep-hep! se auzi glasul lui Baudat, sunteți grăbiți dumneavoastră?

Coman sta mereu cu brațul în diagonală, cu mâna pe ivărul

¹ Imediat! (fr.)

portierei.

– Fă *marche-arrière*, îl sfătui el pe Silion, motorul e destul de cald acum.

„Mergem mai bine până la capătul străzii, gândi Silion, și ne mai întoarcem să-l luăm.“

Nu mai condusesse de mult. Suta de metri pe care și-o propunea s-o parcurgă în viteză îi va servi. Apăsă pe accelerator și porni. Prin oglinda din fața volanului descoperi deodată chipul Anei și i se păru că citește pe el surprindere și teamă. O idee neașteptată îl fulgeră.

– Nu vă temeți, doamnă, îi zise, ne întoarcem numaidecât. Și-i șopti lui Coman: Ține bine portierele.

– Numai una, îi răspunse Coman, cealaltă nu se deschide.

Se depărtau.

– Hep-hep! îi ajunse apelul lui Jean Baudat.

– Hep-hep! urlă Silion, exaltat.

Anticul taxi luase vânt. Ana se înclină cu repeziciune spre portieră, dădu cu mâna de pumnul lui Coman, încleștat pe ivăr, încercă o clipă să-l dizloce, să-l zgârie, dar se retrase numaidecât în perne și se rezemă cu o liniște prefăcută, într-o atitudine de resemnare și dispreț. Un surâs ciudat i se închegase pe gură.

Cu sunete răgușite și neîntrerupte, claxonul fierăstruia noaptea în lung.

Mașina rablagită și sforăitoare străbătu nebunește orașul, scrâșnind metalic din frâne la virajurile scurte pe care Lucu, aplecat la volan ca un jocheu pe coama calului, le lua în gât, cu apăsări furioase pe accelerator.

Pe cât putu, ocoli străzile principale. În urma lui, trecătorii întârziați însoțeau cu o privire uluită caroseria demodată care trecea pe lângă ei cu o viteză ce părea comică, în contrast cu aspectul vehiculului. Un agent trezit din visare sub portal fluiera în van după taxiul fantomă, care dispăru după colț. În câteva minute de goană de film american, Lucu ajunse la țintă și brusc, cu un suprem țipăt al mecanismului martirizat, opri în fața casei lui. Aci, toate greutatea pe care și le uitase de-a lungul bezmeticei curse printre umbre și felinare îl întâmpinară deodată.

Când îi deschise portiera să-i ajute să coboare, Ana rămase nemișcată, cu ochii în gol, cu fața împietrită.

– Nu vii? o întrebă. Nici un răspuns. Lucu își mușcă buzele. Va trebui oare să o ia pe sus? Fără ajutorul lui Coman n-ar fi în stare. Ana Ulmu nu era dintre femeile care pot fi siluite. O dungă hotărâtă

i se creștase între sprâncene și de la creștet la picioare trupul ei amplu și mlădios părea gata de luptă. Și dacă are să strige? Cum seamănă cu Matilda, își aminti, printre gânduri, Silion. Îi făcu semn lui Coman să se depărteze. Ana, nu vii? întrebă din nou, cu teamă, cu nerăbdare, cu rugă. Clipe de tăcere grea. Lucu se aplecă prin portieră înăuntru, în motorul de parfum și de praf, în care felinarul străzii arunca o lumină statornică și pală. Încercă să ia mâinile Anei. Ea se smuci cu o putere nemăsurată. Lucu își retrase capul pe sub portieră, cu precipitarea unuia care scapă dintr-o cursă. De îndată ce se surprinde ridicol, Lucu se simte pierdut. Ana însă era prea îndârjită; sau poate prea calculată (cine știe ce gânduri se perindau pe sub fruntea ei de erete) ca să-și mai dea seama de teama lui. Nările i se zbăteau.

– Ascultă, îi zise ea, și glasul i-era răgușit, gluma asta proastă a durat destul. Du-mă acasă!

Lui i se păru că fraza ei tipică și banală suna fals. Dar încruntarea feței, întunecatul fulger din priviri i-alcătuiau o mască de mânie.

– Vino, Ana! imploră el deznădăjduit.

Cum sta într-o înclinare silită, cu amândouă mâinile sprijinite de cadrul portierei, primi în plină față violența răspunsului ei:

– Să viu? Unde? Ți bați joc de mine?

Ca niște pumnale, privirile ei se înfipseră adânc în el. Lucu fu răscolit ca de o lumină crudă, necruțătoare; avea atâtea de ascuns. Ana recăzuse în perne. Un suspin o străbătu. Buzele și pleoapele îi tremurară. Dar nu izbucni în plâns. Își adună puterile. Îl țintui din ochi, cu dezgust, cu ură:

– Ești o secătură sinistră, îi șuieră, un dement hidos, o canalie.

Cutremurat, Lucu tăcu. În jurul lor, tăcerea unei străzi de provincie, cu storuri oarbe, cu grădini neclintite. Ploaia de vară se cernu iar, molcom, pe ramuri și acoperișuri. O umbră străbătu fără zgomot strada, departe. Lucu și-aminti de Jean Baudat. Uitase de el. Dacă i-ar da prin gând să vie aci? Dacă sosește, cu ajutoare, să-și scape soția? E chiar de mirare că nu s-a ivit încă.

– Ana! se hotărî Lucu, de ce nu vii? Rămâi cu mine. Niciodată nu ne mai despărțim.

În privirile Anei, mereu țintuite asupra-i, păru că un nor se schimbă cu altul, o uimire, apoi o așteptare îndestulată. O clipă numai! și tot trupul i se zgudui, capul i se clătină în dreapta și în stânga, scurt, cu putere.

– Nu, nu, zise, e prea târziu... nu mai cred... nu mai vreau.

Lucu se năpusti lângă ea, prin portieră. Înfrigurat, îi luă mâinile.

– Trebuie! exclamă, trebuie! Ești a mea... suntem sortiți... nu vezi că nu se poate altfel?

– Nu! protestă Ana, am suferit prea mult. Nu mai vreau să sufăr. Nu mai pot. Du-mă acasă.

Se ruga de el.

– Casa ta e aici. Te implor, vino!

– E de prisos, răspunse Ana, resemnată deodată și calmă; lasă-mă... dă-mi pace o dată: nu mai vreau să fiu înjosită... destul am fost victimă... nu mai pot!

– Tu ești soția mea, Ana! izbucni Lucu, și, alunecându-i la picioare, îi îmbrățișă genunchii, îi sărută mâinile. N-ai să mai fii înjosită... am fost un rătăcit... nu mi-am dat seama. Chiar mâine voi face tot, să nu mai fie nimeni între noi. Auzi? Nimeni! Chiar mâine. Și adăugă cu patimă: Vino, vino!

Încet, ca o lunatecă, Ana se îndreptă, se strecură și coborî.

Trecură înlănțuiți printre firele ploii.

CAPITOLUL 31

Laura se mai privi o dată în oglindă. Inima îi bătea grăbită. Îmbrăcase un *tailleur* mai de demult, refăcut și încercat în secret, în timpul din urmă, și croit dintr-un postav englezesc de vară cu pătrate subțiri, de-abia limitate în șterse culori. Nu apucase să-l poarte, fiindcă boala o țintuise în fotoliul cu rotile, iar acum când l-a scos la iveală din straturile de naftalină ale unui cufăr străvechi, ca să-l lărgească și să-l modernizeze, era ca și nou. Găsea că îi vine de minune. Cu toate că se împlinise nițel la trup, starea ei nu se prea cunoștea, de-abia se putea bănui, talia-i înaltă se rotunjea către șolduri și întreaga ei statură, de la umerii largi până la gleznelor plăpânde, o umplea de o tainică mândrie.

O îngrijora pălăria. Turburarea ei în această clipă sporea cu aceste preocupări mărunte. Se temea ca la cea dintâi întâlnire a ei cu lumea să nu arate demodată și ridicolă. I se părea că patru ani de zacere au trecut-o în rândul bătrânilor. Un avânt nerăbdător o umplea totuși cu un suflu de larguri. Se așeză pe fotoliul pitic din fața oglinzii și-și apăsă pieptul cu amândouă mâinile. Trebuia să se astâmpere. Altfel nu va putea să ajungă la țintă. E de necrezut ce i se întâmplă. A sosit clipa. A așteptat-o atât de mult, că uneori a și uitat ce mai așteaptă. Ca în basme a așteptat. Acum, în locul așteptării, s-a răspândit în ea o durere fără loc. S-ar strânge singură în brațe, să cuprindă și durerea. Se ghemui, cu gura în pumni, cu coatele strânse lângă coaste, cu picioarele sub fotoliul scund, cu

genunchii ridicați. E prea singură pentru o asemenea clipă. Dacă Lucu ar fi fost lângă ea, s-ar fi bucurat împreună, și-ar fi împărțit bucuria ca pe o durere și ar fi plâns amândoi. Ea n-a vrut însă. Și-a păstrat taina care acum o înăbușă, taina drumului ei celui dintâi, taina celui dintâi drum până la el. Dintr-o dată se ridică. Se văzu în oglindă, cu ochii plini de lumină, căutând în neștire dincolo de orice. Nu e cuminte. Se uită la ceas. Se gândi că, dacă mai zăbovește, s-ar putea ca Lucu să plece de-acasă, e atât de ocupat de la un timp, și atunci lucrurile se vor petrece cu totul într-alt fel de cum le-a visat în nesfârșitul ei vis de speranță în zacere. Nu-l va trezi cu mâinile ei pe tâmpile. N-are să mai dea, pe neașteptate, cu ochii de ea, care va fi pătruns în casa lui știută pe de rost, prin largile uși cu draperii de brocart, dinspre terasă. Ca prin farmec durerea i se risipi. Durerea ei fusese frica de fericire. Să se grăbească. Să nu piardă întâlnirea unică pe care i-a făgăduit-o și lui, datoria ei supremă, întâlnirea fără oră, fără zi. Își culese mânușile și poșeta. Se îndreptă spre ieșire, prin holul cenușiu, cu pași rari, cu fața ridicată spre ziua care se cernea feerică prin vitraliile colorate. N-a încuiat ușa. Prin tălpile subțiri simți ca o mângâiere poteca de mușchi ce ducea spre porțiță. Tot aerul dimineții i se păru că o întâmpină, că o poartă. În prag șovăi. Lăsă în urmă casa întunecată, cu zidurile roase, cu cercevelele cojite, fără să arunce o privire. Ca și cum ar fi aruncat trecutul peste umăr, porni pe drumul pe care de mii de ori și-l închipuise, pe care pas cu pas și-l închipuise. Are să-l facă pe jos ca pe un drum sfânt. Mergea cu un fel de exaltare solemnă, ca un osândit în mers trufaș spre eșafod, mergea fără să vadă pe trecătorii matinali, printr-o lume de lumini și umbre. Trotuarul strălucea ca un pod de argint la capătul căruia, undeva departe, pe culmile închipuirii ei, sta casa lui. Casa lui printre clopotele înalte. Auzea peste oraș clopote înalte. El o aștepta în neștire. Poate că doarme încă și o așteaptă în somn. Nu trebuia să o simtă cum înaintează, cum se apropie. Totul ar fi stricat. Are să-l trezească ea și va fi atât de uimit. Această dimineață e unică între toate diminețile vieții lor. E dimineața victoriei și a veșnicului paradis. A fost așa la facerea lumii. Și trotuarul tremură ca un pod de argint și curg cu vuiet de pretutindeni apele dimineții. Timpul se numără în mersul ei. Pământul se destramă. Pasul Laurei pipăie văzduhul, caută podul, podul șovăie în strălucirea lui nesfârșită. Capătul i se îngustează și se pierde tremurător într-o involburare de stele albe. A purtat-o prin piețe de oțel, cu furnicar de trăsurii și automobile. Cât să fi lunecat împreună

așa către stelele albe? Laura mai face câțiva pași mai rari și adânci ca pe o pardoseală blândă de nouri. A rătăcit drumul. Sau visează și nu se poate trezi. Se oprește să se simtă pe picioare. Cu mâna dreaptă se sprijină de un zid. Îi recunoaște asprimea zgrunțuroasă, pipăită și altădată, nu-și amintește când. Auzi întetindu-se peste oraș clopotele înalte. Ca un parfum, sunetul lor o înăbușă. Să nu cadă. Să-și dea seama. Iată scara de zid, iată lespezile, iată pietrele. Treptele se înșiră în fața ei ca valurile mării. Laura începu să le suie, crescând în sus, prin turnul îngust, cu răsuflarea oprită, cu ochii deschiși și orbi ca o fantomă.

*

I se părea ciudat lui Lucu dorul acesta care-l hărțuia prin somn. Dormea și i se făcea dor de Laura și se minuna singur, fără să se trezească, de suspinul care-l străbătea, de așteptarea care-și săpa loc în el. De-abia se obișnuise cu fericirea lui nouă, atât de nouă, că i se părea șubredă și amenințată la tot pasul. Nu de Jean Baudat se temea el, cu toate că-l văzuse pândind prin apropiere. Nu știa nici el de ce-i era teamă, poate fiindcă se temea de sine însuși. Dar Ana e, în sfârșit, a lui. Se zăvorăse cu ea la el în casă, făcuse din storul care-l despărțea de lume un zid de nepătruns. Dormeau împreună, uniți în adevăratele lor nopți, lungi și fără alarme și fără despărțiri. Somnul împărțășit, care face din doi inși o singură ființă, de care-și dau seama obscur și adânc amândoi. S-a desprins din acest somn, furat de dorul lui de neînțeles spre zorile care se cern în noaptea din odaie. Ceva neobișnuit se petrece, e neliniștit. E poate o presimțire. Cu ochii încă închiși, ascultă. Prin tăcerea străzii, sub fereastre, o cariolă de lăptar se depărtează la pas, cu opriri la porțile vecine. Nu era un semn după care să ghicească ora, putea fi deopotrivă devreme sau foarte târziu. Căută să prindă un zvon care să-l deslușească. Răsuflarea Anei se stinsese lângă el, dar o auzea încă, așa cum mai auzi marea când te-ai jucat în ea până la istovire. Pornit din adâncul străzii, zgomotul metalic al unei balanțe de precupeț, izbită de pământ, îi lovi auzul. „E destul de târziu“, își zise, și totdeodată înțelese că de mai multă vreme e singur în pat. Întinse o mână încă leneșă. Locul în care dormise Ana era însemnat printr-o adâncitură caldă, în perne și-n așternut. Se ridică în coate și privi. Pe un scaun, în semiîntunericul albastru al storurilor, zări o grămadă plâpândă; rufele Anei. Jos, ciorapii își dormeau somnul

lor de șerpi de mătăasă încolăciți pe covor. O teamă îl cuprinse: dacă a fugit? La început, Ana protestase cu furie împotriva a ceea ce numise ea o sechestrare și urmaseră între ei aprige discuții de-a lungul cărora ea îl amenințase că, dacă nu limpezește totul în trei zile, are să plece la cel dintâi prilej. Numai trei zile îi dăduse ca să se despartă definitiv de Laura. Erau în a patra zi. Aseară, Lucu raportase că n-a văzut-o pe Laura – și nu mintise. Ana primise știrea cu liniște, o liniște care i se păruse lui Lucu un semn de siguranță de sine; după cele întâmplăte, ce importanță mai avea o întârziere de o zi, de vreme ce el nu mai putea da înapoi. Dar astăzi, această liniște îi da de bănuț. Deșteptat de-a binelea, Lucu o asemuia cu liniștea încărcată ce urmează unui ultimatum expirat. Își aminti că Ana îi adusese la cunoștință că toată după-amiaza de ieri văzuse pe Jean Baudat dând târcoale casei și că a trebuit să scoată telefonul din priză ca să-l împiedice de a-i telefona mereu. Pesemne că de câte ori ajungea la debitul de la capătul trotuarului, Baudat încerca să telefoneze Anei. Amintindu-și de Jean Baudat, sări din pat ca la un semnal de alarmă. Își căută halatul prin toată camera; în zadar, i-l luase Ana. Această constatare îl liniști. Pendula îi arăta nouă și jumătate. Nici un zgomot în toată casa. Dar din sala de baie venea sfârâitul robinetelor nu de-a binelea închise: răul obicei al Anei. Perdelele erau trase și fluturând ușor de-o adiere care trecea prin ușile de cristal întredeschise spre terasă. Se apropie și privi printre cute în grădină. Rămase locului, galben și împietrit. Privirile i se ațintiră cu putere ca și cum ar fi vrut să pipăie de la depărtare o vedenie de necrezut. Pe banca de piatră din fund, Ana și Laura stăteau de vorbă liniștit. Măsurat și grav și aproape alene, stăteau de vorbă ca după o lungă destăinuire în care tot ce fusese demn de luare-aminte a fost spus: nu mai rămâneau acum decât amănunte. Ședeau alături, întoarse nițel una către alta, ca două vechi prietene, dar nu se priveau. Picioarele aproape li se atingeau în pietriș. Laura ținea capul în piept, cu ochii pironiți mai departe spre muchea treptelor casei, cu mâinile crispate pe mânușile și poșeta ținute pe genunchi, și părea că ascultă. Din când în când, buzele i se mișcau; punea, desigur, câte o întrebare. Ana răspundea pe îndelete, fără șovăire, urmărind cu privirea-i neagră și ușor încrunțată ceva care ar fi plutit peste acoperiș, deslușit în firul amintirilor și amănunțit apoi în cuvinte. Privirile negre, concentrate și precise ale Anei, privirile violete și fără de margini ale Laurei; Lucu credea că visează, inima i se oprise, clipa de demult temută îl înșfăcase de

guler. Laura și Ana se întâlniseră, și chiar aci, la el. Totul se da pe față. Iar ele alcătuiu un pașnic și grațios tablou cu contrastul lor de culori și ținută, în acel colț de pietre și flori. Nimic nu se întrededa din încordarea sufletelor, din apriga încrucișare a spiritelor, și nu arăta cât trebuie să se fi urât, în acele clipe, cele două femei. Ana se înfășurase strâns în halatul lui încăpător, picioarele ei goale se piteau sfioase în papucii lui, prea largi. Lucu înțelese că Laura, sosind, o surprinsese în grădină, sau că Ana îi ieșise înainte, și chiar dacă ar fi vrut să dea un alt înțeles prezenței ei în locuința lui, găteala ei destul de comică și părul de-abia strâns la ceafă o trădau mai mult decât trebuia.

Într-o clipă, Laura aflase totul. Numai curiozitatea și mândria o ajutaseră să îndure lovitura de moarte fără a se prăbuși. A avut puterea să meargă însoțită de Ana, să se așeze pe bancă, să-și supravegheze mersul și mișcările încă nesigure, să-și stăpânească tremurul din glas. A putut să asculte, să pună întrebări, să-și confrunte amintirile cu ale Anei, să primească adevărul fără să plângă, fără să cadă în genunchi, și cu încordarea deznădejdi și-a păstrat conștiința. Numai paloarea feței spunea dezastrul lăuntric. Toate astea Lucu le ghicește, le vede. În câțiva pași, ar fi lângă ele. Dar nu mai are ce căuta: e prea târziu. Nici Laura, nici Ana nu vor mai veni către el. Una singură se va întoarce și pesemne că Ana va fi aceea. Ele au hotărât așa. Nu-i pare rău. Nu-i mai pasă de nimic acum. N-are să fugă: ideea ridicolă și lașă îl ispitise o clipă. Are să aștepte în casă cât va trebui.

Văzu pe Laura cum se ridică să plece. Ana se ridică și ea. Se priviră și, sub masca bunei-cuviințe, se înfruntară încă o dată. Erau la fel de înalte. Laura, mai amplă și mai înceată, cu mișcările precaute, cu talia îngroșată, nu uita că e însărcinată. Ana, mai subțire și mai nervoasă. S-au măsurat pe furie, ca două feline, au spus câte ceva, fără să zâmbească, în tăcerea expresivă în care le însingura depărtarea, apoi au pornit agale pe potecă, spre scărișica ce duce în jos spre poartă. Atunci și-a dat seama el că Laura din fața ochilor săi e alta decât aceea pe care o cunoscuse. Făcea un efort să se ție dreaptă. El întârziase lângă Laura pe care o îngrijise timp de patru ani, și acum pe cărarea îngustă din grădina lui s-a ivit Laura cea nouă și adevărată. Laura din visurile lor, în care el nu crezuse. Liberă și stăpână pe ea însăși, ca toate femeile. De-abia o întrezărește și o și pierde, fiindcă e descătușată și o pornește, încet dar sigur, pe drumul ei. Trecură încet pe lângă el, ca două arătări de

mai, pălăvrăgind despre lucruri indiferente și ocoliră colțul terasei.

Lucu se retrase în camera de dormit. Aproape imediat apărură Ana.

Văzându-l, avu un suspin plictisit și adânc. Se priviră, fără un cuvânt.

– E de necrezut, rupse Lucu tăcerea.

– Precum vezi, confirmă Ana; și totuși nu s-a întâmplat nimic.

Nici măcar un mic leșin.

El nu luă în seamă această crudă constatare.

– Și a venit singură.

– Și mai ales a plecat singură: aici e minunea. Ana îl privea cu batjocură și dispreț; femeile au început să te piardă fără să moară, iubitele; ce-ai să te faci?

Lucu îndură sarcasmul Anei fără să răspundă. Rezemat de perete privea țintă într-un colț. O nenorocire se abătuse asupra lui. Aștepta să afle cum.

– Mă întreb, reluă Ana, ce fel de bolnavă este această Laura. Se ținea foarte bine. Și nu pot spune că nu i-a mers rău. N-aș fi vrut să fiu în pielea ei.

Se lăsă, istovită deodată, pe fotoliu.

– Nu vrei să-mi spui și mie ce s-a petrecut? se încumetă, înfrigurat, Lucu.

Își frângea unghiile în palme. O privea pe Ana cu ură. Ar fi strâns-o de gât.

– Sunt mulțumită că lucrurile au venit de la sine, declară Ana, ca și cum acesta ar fi fost lucrul cel mai de seamă. Eram hotărâtă să mă duc astăzi la ea, să-i spun tot, să termin cu ezitățile tale. Azi e a patra zi, accentuă ea cu gravitate. Dumnezeu n-a vrut să fiu călău. A trimis-o pe Laura la mine.

– E totuna!

– Legitimă apărare! S-o fi văzut cum mă cântărea. Dintr-o privire a înțeles totul. Restul n-a mai fost pentru ea decât detalii. A luat taurul de coarne: „Cine ești dumneata? Dumneata ești Ana? Ce cauți aici?” m-a întrebat ca și cum ar fi fost stăpâna întoarsă acasă și care găsește un străin în grădină.

– Și ai răspuns?

– Că sunt soția ta, firește. A îngălbenit. „Nu știam că Luc e însurat”, a bolborosit. De-abia vorbea. Așa a început conversația. Pe urmă, lucrurile s-au lămurit. M-a supus unui interogator amănunțit. M-a rugat să-i spun din fir în păr tot ce știu. I-am satis-

făcut curiozitatea. Are, de altfel, multă autoritate și un ascendent subtil asupra sufletelor. Pentru un ins slab ca tine...

– Ce-a vrut să știe? întrerupse Lucu.

– Adevărul.

– Ce știa?

– Totul. Femeia asta simțea că trăiește într-o minciună, dar nu izbutea să iasă din ea, nici n-avea curajul să încerce. Se zbătea ca într-un vis adânc și ciudat. Sunt chiar vorbele ei.

– Ce te-a mai întreat? insistă el.

– A vrut să știe de când ne cunoaștem și de când ne iubim. I-am dat date precise. Noi, femeile, avem memoria datelor. I-am descris, la cerere, felul de viață pe care-l ducem împreună. Era îngrozită, buimacă. „Înțeleg, mi-a spus, și tocmai când puteam să-i dau și eu toate acestea...” Se gândea, pesemne, la vindecarea ei recentă. De câteva ori a căzut pe gânduri, atât de adânc, că mă temeam că le pierde șirul. Se trezea și-mi puneă întrebări foarte chibzuite. A izbucnit în plâns, dar s-a stăpânit numaidecât. N-am ce zice, iubitele, ești o patentă canalie. În această privință rămân la vechea mea părere.

Lucu scutură din cap ca un boxer amețit:

– A plâns, îngână el, zici că a plâns?

Ana izbucni deodată într-un râs hohotit și gras.

– M-a întreat de un proces, de o crimă din gelozie, urmată la un răstimp de încă o crimă. Spunea că zărindu-mă a crezut că sunt Ada nu-știu-cum, eroina procesului, cu care, după descrierile tale, seamăn leit. Nu înțelegeam nimic, credeam că aiurează. Ha-ha-ha! Zicea că de m-ar fi întâlnit pe stradă m-ar fi oprit și m-ar fi strigat pe nume: Ada. Clienta pe care tu te zbăteai să o scapi din ghearele justiției. Ha, ha, ha! Ești bolnav, iubitele, mult mai bolnav decât crezi... Când i-am explicat că procesele tale sunt imaginare, că nopțile tale laborioase se petreceau la mine în pat, s-o fi văzut atunci, biata femeie... Îți repet, ești o canalie, iubitele, un nebun superficial și sinistru. Mi se făcuse frică. Am vrut s-o susțin: s-a dat înapoi cu un pas și n-a căzut. S-a așezat apoi pe bancă. „Vrei apă?” am întreat-o. „Mulțumesc, mi-a zâmbit din colțul gurii, vorbele dumitale sunt cel mai bun întăritor.” Am trecut apoi la lucruri mai intime. Ținea să știe tot. În ce mă privește, aveam și eu nevoie de oarecare lămuriri. Am știut totdeauna că mă mințea și pe mine. E drept că, în ceea ce mă privește, dezmierdările tale, mi s-a confirmat că îmi făceai partea leului, dar asta nu m-a măgulit deloc; eram doar cea

nouă. Și ne spuneai fiecareia în parte aceleași cuvinte și ne împărțăseai din același tezaur de dezmierdări. Toate acestea ni le-am destăinuit pe un ton confidențial și științific. Pfui!

Silion tăcea. De teamă să nu pară prea calm sau pur și simplu cinic, ținea fruntea în pământ.

– Făceai planuri de viață; când cu ea, când cu mine și te pierdeai în fiecare în parte în aceleași visuri paradiziace. Singurătate, primăvară și amor. Până la urmă ni s-a făcut milă de noi înșine și scârbă de tine, iubitele! Ți-ai bătut joc de cele mai sfinte lucruri, și cu ce te-ai ales din toate acestea? Ești răufăcător. Îți plac încurcăturile și suferințele. M-a întreat ce-am de gând să fac; n-am știut ce să-i răspund. Am răspuns ca la pocher: *passe-parole*. Atunci mi-a răspuns cu un zâmbet resemnat, dar luminos: „Eu nu mai am nevoie de el, eu am copilul”. A fost singurul ei moment de superioritate asupra mea. Răzbunarea ei. Nenorocita asta de care ți-ai bătut joc mă compătinea pe mine, pe care m-ai călcat în picioare. Ba, a mai avut unul, își aminti Ana Ulmu, a fost când i-am istorisit sinuciderea mea și bestialul tău refuz de a veni să mă vezi. „Cum a putut face una ca asta?” m-a întreat, și de compătimire a întins mâna spre mine, dar și-a retras-o imediat. Ar fi fost și de prost-gust să ne cădem în brațe. Mai ales că ne dădeam seama că am fost amândouă victimele unui depravat, unui neisprăvit, unui nemernic, iubitele, dar asta ești.

– Poate că ai dreptate. Dar n-am făcut-o înapoi.

Ana avu un râșnet crud:

– Dar scrisoarea mea către Laura tot din nebăgare de seamă ai furat-o? Și tot din zăpăceală ai ținut-o în buzunar până s-o hotărî dacă am murit sau nu?

Îl țintuia cu ochi scânteietori.

– Ana!

– Tot e bine că mai poți roși. Dar nici o roșeață nu te mai spală, iubitele!

Era ciudat cât de duios știa să despartă acest cuvânt de asprimea celorlalte.

Ana îl privi adânc, îl măsură din nou și încheie:

– Cât de slab trebuie să te simți, iubitele, ca să fii atât de abject? Unde ți-e gândul?

– Mă întreb cum a venit până aici, era doar la primul ei drum... Și cum o să ajungă acasă, după lovitura primită. De ce-ai lăsat-o singură?

– Poate ai fi vrut să mă reped după un taxi? M-a și întreat

unde e stația. Fii pe pace, era în toate mințile.

– Mă tem să nu și le piardă pe drum. Mă tem...

Ana se încruntă.

– Tot nu-ți vine a crede că n-a murit la auzul porcăriilor tale?

Măcar de-ar înnebuni puțin, de disperare. Ce satisfacție pentru un don Juan. Știi una? izbucni Ana cu hotărâre. Du-te la ea. Du-te să te dea afară. Și vino-napoi să te consolez.

O asculta încurcat. Propunerea i-ar fi convenit de minune, dacă ar fi putut să o ia în serios. Era ca un câine [dat] afară din casă, tocmai când de-abia așteaptă să-și ia câmpii, dar se teme și de o lovitură de baston în clipa când se va strecura printre uși.

– Da, bolborosi el, n-ar fi rău să mă duc să văd... Mă duc și viu numaidecât... Poate nici nu intru, dacă nu s-a întâmplat nimic... Ești și tu de părere, nu-i așa?

Ana îi întoarse spatele și ieși. O auzi trecând prin hol și încuindu-se în sala de baie. Lucu se îmbracă în grabă și porni alergând.

Se răzgândi și găsi în sine destulă putere de stăpânire, izvorâtă din lunga lui deprindere în prefăcătorie, ca să coboare scara de piatră cu un pas mărunț, pe care-l păstră de-a lungul parapetului de piatră a locuinței sale. De îndată însă ce se socoti la adăpost de privirile și de auzul Anei, pe care și-o închipuia urmărindu-l din fereastră, o luă la fugă spre stația de taxi din colț. Suișul lung îl obosi curând și încetinise simțitor alergarea când un necunoscut cu panama pe ochi, mărunț de statură, i se propti în drum cu brațele desfăcute ca un stâlp de răspântie și-l sili să oprească. Recunoscu pe Jean Baudat.

– Ce doriți de la mine? îl întrebă pe franțuzește. Gâfâia.

– Unde e Ana? fu răspunsul rostit cu amenințare, al lui Baudat.

– Lasă-mă, n-am timp acum.

Dădu să ocolească și să treacă mai departe. Celălalt îi tăie hotărât drumul. Lucu îl privi. Baudat era palid și tras. Orice urmă de roșeață îi dispăruse. Sub arcadele umflăte, lipsite de sprâncene, ochii spălăciți fulgerau.

– Fă-mi loc, porunci Lucu și adăogă pe un ton mai pașnic. Să amânăm pe altă dată... s-a întâmplat ceva... e în joc viața cuiva.

– O nenorocire? se îngrijoră Baudat. E vorba de Ana?

– E vorba de altcineva, răspunse Lucu și dădu din nou să plece.

Încă o dată Baudat i se înfipse în față.

– Nu-mi pasă de încurcăturile dumitale. Unde e Ana?

Lucu înălță din umeri nerăbdător.

– Ți-am mai spus că n-am timp acum.

Glasul îi vibra mânios. Strada era luminoasă și pustie, de-abia departe, pe creasta dealului, trecea de-a latul un tramvai. Baudat rămase nemișcat.

– În cazul acesta n-ai să treci. Și ai să-mi spui unde e soția mea, Ana.

Tremura. Dar vorbise clar și apăsat. Celălalt ciocotea de nerăbdare.

– Nu suntem la Verdun aci: „N-ai să treci“. Și sper că n-o să mă silești să trec peste dumneata.

Privirile li se înfruntară. Fu ca un contact fizic.

– Încearcă! îl sfidă Baudat.

Sta cu picioarele depărtate, ca unul care ar fi gata să se ia la trântă. Lucu își simți hotărârea de nestrămutat.

– Bagă de seamă, domnule Baudat, îmi pierd răbdarea.

Făcu un pas spre el. Ca pe arcuri, Baudat sări înapoi și mâna lui dreaptă scoase din veston un minuscul revolver de sidef. Ținându-l lângă corp, aproape cu totul acoperit în palmă, îl ținti spre Lucu.

– *C'est petit, mais ça mord!*¹ Unde e Ana?

Sub ochi i se adânciseră două cearcăne albastre de oarbă mânie. Dar luă o poziție pe loc repaos și cu o încetineală și îndemânare afectate își trase din buzunarul de afară de la piept un pachet de *Gauloises*, scoase cu dinții o țigaretă și și-o aprinse, fără să-și piardă adversarul din priviri.

– Pentru ultima dată, Baudat, scrâșni Lucu, lasă-mă să trec. Sunt mâine la dispoziția ta, oriunde vrei.

– Unde e Ana? îi tăie vorba celălalt, cu țigara ținută sfidător în gură și jucându-și revolverul în palmă. Unde?

Lucu vedea roșu. Când vorbi, sunetele îl durură de sfortărea de a rosti ceea ce avea de spus.

– Vino cu mine, îi propuse lui Baudat, și vom discuta pe drum.

– N-am timp de palavre. Spune-mi unde e Ana. Și Baudat își ținti din nou revolverul. Unu! numără el. Lucu așteptă nemișcat. Două! numără Baudat și despiedică arma. Celălalt nu-l pierdea din ochi. Două! repetă amenințător Baudat!

– Trei, sări Lucu, apucându-l de pumnul înarmat.

¹ E mic, dar mușcă (fr.).

Cu o încordare uriașă încercă să-i sucească mâna. Dar îl apucase cu stânga și Baudat rezista. Își scuiparse țigara. Pălăria i se rostogolise. Trupul i se apleca din ce în ce spre dreapta, sub apăsarea opintită și neîntreruptă a adversarului. Ochi în ochi își vedeau firicelele roșii ale scleroticii, vinele tâmpelor umflate și se auzeau gâfâind. Cum se vedeau unul pe celălalt cu fețele apropiate și aproape lipite, fiecare din ei gândi: „Ce urât e“. Și fiecare: „Ce-ar fi să-l mușc“.

O clipă țeava revolverului fu între ei, cu gura spre Lucu. Răsună un pocnet sec. Lucu simți un fulger scurt pătrunzându-l în piept, sub umărul drept. În aceeași clipă Baudat scăpă arma pe trotuar și răpus, cu pumnul sucit în mâna lui Lucu, cu spatele întors spre acesta, se dădu prins ca într-o joacă de copil. Lucu puse piciorul pe arma căzută și, făcându-i vânt lui Baudat, o culese de jos.

– Se confiscă, rânji el, pe când mâna dreaptă îi atârna inertă de-a lungul corpului. Un junghi dureros i se oprise sub claviculă. Uitând cu desăvârșire de Baudat, porni în pas alergător spre piațeta din capătul străzii. Pe măsură ce înainta, se deșerta de puteri. Ajunse clătînându-se la un taxi și, grăbit ca și cum s-ar fi temut să n-o uite, dădu șoferului adresa casei Feraru.

Dar Laura nu era acasă. Servitoarea ei nu știa nimic decât că, sosind la serviciu înainte de opt, găsisese casa pustie... Acum îl săcăiau mereu aceleași întrebări pe Lucu, prăbușit într-un fotoliu, și se minuna de vestea plecării Laurei în oraș. Se plimbă în sus și-n jos prin odaie, frământându-se și frângându-și mâinile. „Ce s-o fi întâmplat, Doamne?“

Cu privirile turburi, Lucu căuta să-și aducă aminte. Era sigur că Laurei i se întâmplase ceva, de vreme ce nu se întorsese acasă. Icoane sinistre i se perindau în minte. Trebuia să o caute, dar nu știa unde. S-ar fi repezit în neștire pe urmele ei, ca un lunatec, și ar fi găsit-o oriunde, dar nu mai avea vlagă. Totul în jurul lui se înnegura. Lumina soarelui la ferestre se turbura cu cenușă, zgomotele străzii, glasul servitoarei îl ajungeau ca printr-un perete de vată. „Unde-o fi?“ întrebă el, și glasul îi sună înfundat în auz. Ca într-un film mut, văzu servitoarea cum se apropie de el, cum își împreună mâinile, rostind cuvinte fără glas, cum pironeste asupra-i priviri îngrozite și dă un pas înapoi să vadă mai bine. O aude în sfârșit spunându-i, spusele ei trebuie să fi fost strigăt:

– Ce e cu dumneata, domnule? Cămașa ți-e plină de sânge.

Lucu dădu să se ridice. Dinaintea lui se căscă un abis

întunecat, aerul se înnegri și la ferestre se porni o ninsoare deasă de funingini. Se lăsă încet pe spătarul fotoliului și închise ochii, învins.

*

Dormise un somn de moarte.

Când se trezi nu putu să deschidă ochii, pleoapele îi erau grele; niciodată nu crezuse că pleoapele pot fi atât de grele și e nevoie de atâta putere ca să le deschidă. Se afla pe un așternut tare de care numai trupul lui își amintea și nu-l găsea cu gândul. De multă vreme nu s-a mai culcat în acest așternut pe care-l simte atât de bine că trebuie să fi fost cândva al lui. În odaie se făcuse ziuă după o noapte fără sfârșit, și un tiv de lumină îi răscolește genele. Aerul din jur e proaspăt, însă mărginit de ziduri vechi, și nările lui Lucu sunt parcă de mult obișnuite cu acest parfum. Zgomote nedesluite se însuflețesc prin casă, trebuie să se petreacă ceva și, nu știe de ce, își dă seama că pregătirile din apropiere îl privesc pe el. El e pricina acestor pregătiri. Aude pași înăbușiți pe covor, cineva se plimbă încet chiar în odaie și e neîndoielnic că îl așteaptă pe el să se trezească de-a binelea. Nu știe cine îl așteaptă și nu se grăbește să deschidă ochii fiindcă îi e teamă că nu va izbuti, e foarte slăbit: a fost pesemne bolnav și mai este încă. Firul gândurilor i s-a rupt undeva, parcă e într-un fund de prăpastie. Ar trebui să plece de unde e, nu e bine pentru el aici, e ca un străin care a întârziat prea mult la gazdă. Aude o tuse ușoară lângă el, e o femeie care tușește nervos din când în când. Apoi o pendulă prinde a bate în camera vecină. Lucu numără zece bătăi și își spune că fără îndoială a mai auzit de multe ori în somnul lui aceste bătăi de bronz, i-au umplut noaptea ca niște planete încet trecătoare, s-au amestecat în delirul lui când a vorbit în neștire. Trebuie să fi vorbit și de data asta în frigurile somnului, atâta tot, nu poate ști nimic mai mult. Pașii de lângă el s-au depărtat, s-a deschis o ușă, a năvălit ca niște frunze pe covorul de toamnă al unei poteci aer mai mult și de dincolo aude un glas bărbătesc:

– Nu e nimic dacă se trezește, îl putem transporta cu atât mai ușor.

Ușa s-a închis, pașii s-au apropiat din nou de el. Oprită la picioarele patului îl privea o femeie. Îl privea cu ochi fără duioșie, ochi cercetători de soră de caritate. Îi rosti numele ca să se

încredințeze că nu doarme încă: Matilda. Femeia dădu din cap. Era Matilda Feraru. Purta un chimonou gros de mătăasă neagră, presărat cu flori de aur, părul i-era strâns în vârful capului, după moda niponă, și-și încălțase pantofi cu toc înalt, care-i exagerau statura mândră. Lucu recunoscuse holul casei Feraru, vechiul divan pe care i se așternuse pe vremuri de dormit, când se făcea prea târziu ca să mai plece acasă. Amintirile se desfășurară amețitor, și într-o clipă Lucu își dădu seama că un leșin îl abătuse aici și-l ținutise cine știe cât.

– Te-ai trezit? îl întrebă Matilda cu un glas mai blând decât privirea, îți dai seama unde ești? Lucu dădu din cap afirmativ. Ai fost foarte bolnav, ai pierdut mult sânge, continuă Matilda, dar rana nu e gravă. Uite glonțul. Dintr-o scrumieră de lână divan culese glonțul și i-l puse în palmă, închizându-i degetele peste el. Ești pe vindecate, dar încă slab, reluă Matilda, ca și cum ar fi pregătit de mai înainte ce avea de spus. Revolverul domnului Baudat a fost prea mic, i se păru că Matilda face cu părere de rău această constatare, și peste câteva zile vei putea să umbli.

Matilda respiră adânc, Lucu tăcea cu ochii în tavan.

– Cât am stat aici? întrebă.

– Azi e o săptămână.

Lucu respiră ușurat:

– Mi se părea că am zăcut luni de zile în neștire. Și Laura? întrebă el.

– N-ar fi momentul să te interesezi de Laura, îi spuse Matilda sever, dar trebuie să-i faci loc să vie acasă. Bineînțeles că nu poate veni câtă vreme ești încă aici. Ai să înțelegi asta mai ușor când te vei înzdrăveni. Deocamdată sunt eu aici și răspund de toate. Vei fi transportat chiar azi la dumneata acasă. Te va îngriji aceeași soră ca și până acum. Dacă vrei, cheam-o și pe mama dumitale.

– Nu e nevoie, se împotrivi Lucu, care asculta ca la o hotărâre de judecată. Și întrebă: Nu e nimeni la mine acasă?

– Absolut nimeni. Matilda râse fără voia ei. Doamna aceea a plecat cu soțul ei la câteva minute după neizbutita dumitale asasinare de către el. *À propos*, afacerea s-a cocoloșit, dar dacă nu-ți convine, poți să mai faci plângere.

Lucu făcu un semn de tăgadă.

– E inutil, zise.

Matilda îl cercetă cu coada ochiului.

– Poate că vrei s-o mai recucerești o dată. Femeia asta seamănă

cu acele fortărețe care trec din mână în mână. E dreptul dumitale, continuă ea, faci o plângere, îl arestezi pe Baudat și te duci la domiciliul lui să-ți culegi trofeul: eroina. Dar fă repede: el pleacă în Franța. E dreptul dumitale. Altfel rămâi singur. Singur de tot.

– Singur? repetă Lucu, ca și când n-ar pricepe.

Matilda se așeză cu hotărâre la picioarele patului. Figura ei întunecată, cu sprâncenele încruntate, deveni tot mai gravă și, pe măsură ce vorbea, i se însuflețea de o mânie nestăpânită, de o satisfacție sălbatică:

– Ascultă, Lucu, trebuie să-ți dai seama că s-a sfârșit. Ar fi fost mai bine dacă te-ai fi retras singur și n-ai fi așteptat să fii dat afară. Ți-ai bătut joc de viețile a trei femei, mă pun și eu la socoteală, și o pun și pe nenorocita aceea. Taci. Știu tot ce ai putea să spui. Nu interesează ce-ai avut de gând, ci numai ce a ieșit. O încercătură care era să ducă la catastrofă. Am avut noroc. Dar nu trebuie să ne biziim pe noroc. Ascultă. Laura nu mai vrea să te vadă. N-ai s-o mai vezi. Copilul ei n-a murit. E băiat. Am izbutit să-l salvăm, cu toate că s-a cam grăbit să vină pe lume. Matilda surâse unei imagini. Va fi singura mângâiere a Laurei, deocamdată, acest copil. N-ai să-l vezi nici pe el, nici n-are să te vadă. Nu-ți seamănă defel: mare noroc și ăsta. Din punct de vedere legal, am aranjat să aibă un tată. E ruda noastră de departe, bătrânul domn Feraru, pe care l-ai cunoscut, odată, la țară la noi.

Lucu se ridicase în coate. Știrile despre copil nu-l turburau deloc. Dar cuvintele Matildei îi aduseră sângele în obraz. Umilit și revoltat, încerca să protesteze:

– Nu văd, îngăimă el, cu ce drept îmi răpiți...

– Fără fraze, te rog! îi reteză avântul Matilda; văd că nu te-ai dezmeticit încă. Am să aștept să-ți vii în fire. Că de unde nu...

Matilda nu sfârși. Apăsă pe un buton de sonerie. O soră de caritate se ivi în prag.

– A venit Salvarea?

– De un sfert de ceas.

– Brancardierii?

– Așteaptă la intrare.

Matilda se ridică.

– Ajută-l pe domnul Sillion să se îmbrace. Schimbă-i pijamaua și cheamă oamenii.

Se întoarse apoi către Lucu:

– Nu trebuie să mulțumești atât. Oricine ar fi făcut la fel. Te

rog numai să mă ierți că te cam grăbesc. Dar sora mea și copilul așteaptă la spital. Vreau să-i văd acasă chiar azi până-n amiază. Drum bun și sănătate.

Peste zece minute, ridicat pe o targă și înfășurat într-un pled obștesc, Lucu Silion, palid și supt, părăsea singur casa Feraru, împins încet în duba elegantă a Salvării. Sora de caritate îl însoțea.

CAPITOLUL 32

Într-o după-amiază de noiembrie, Lucu se încumetă singur la cel dintâi drum lung după boală. Fusese poftit stăruitor la Giuseppeni – așa se numea ferma domnului Giuseppe, lângă Săftica. O mai vizitase o dată pe soare, înainte de dejun, când domnul Giuseppe venise să-l ia la plimbare într-o mașină de piață. Fusese un simplu pretext ca să se bucure împreună de toamna fastuoasă care-și risipea purpura și aurul pe bulevardele și pe aleile lungi din prelungirea orașului.

Aceea ce numea domnul Giuseppe, cu lăudăroșenie, fermă i se păruse atunci lui Lucu o biată grădiniță cu uluci scunde care mărgineau de-abia un pogon de arbori pe rod, de brazde de flori pe care se vestejeau cârciumărese și crizanteme, cu o ghețarie și o seră miniaturală, în pământ, o poiată de păsări de rasă, și câte și mai câte, și chiar o piscină de doi pe doi, săpată în preajma unui puț american cu pompă și roată. Un câine roșcat îl lătră, scuturându-și spinarea jumulită, lanțul și coada:

– E Samurache, i-l prezentă Giuseppe.

Lângă cușca lui de lemn, de sub un gutui cu frunza galbenă și rară, apa dintr-o strachină de lut secase de mult. O bucată de mămăligă se dezagrega, disprețuită, în apropiere. Zărindu-și stăpânul, câinele lătra și da să sară cât îl ținea lanțul, care-l smucea îndărăt, la fiece avânt. Un lătrat curios, împletit din tonuri felurite, în a căror subțirime se pitigăia bucuria, plângerea și protestarea în contra unui

regim fără îndoială cânesc. Giuseppe întinsese o mână să-l mângâie pe cap, dar de la o depărtare ce nu-i îngăduia câinelui să-l atingă cu labele lui pe care se lipiseră foi moarte. Ochii animalului exprimau deopotrivă duioșia revederii și amarăciunile captivității. Rămănea o clipă în echilibru pe picioarele dinapoi, bătând aerul cu labele lui înfrunzite, și cădea din nou în raza lanțului întins, pe când din gâtje îi scăpau chelălăieli care îl făcură pe Lucu să se gândească la supliciul lui Tantal. Înduioșat, Giuseppe se apucă să căznească pompa și să toarne câinelui, în șipote sacadate, apă de băut. Cu coada între picioare, cu burta lipită de șira spinării, Samurache s-a adăpat zgomotos, cu o poftă care spunea că e însetat de zile în șir, și, numai după ce a deșertat o strachină întregă, a catadicsit să se uite la bucățica de zahăr pe care, cu discursuri dulcelege de stăpân grijuliu și milos, i-o îmbia stăpânul. Târât apoi de o pornire generoasă, Giuseppe împinse îndurarea până la a da drumul câinelui din lanț. Samurache l-a mai privit în ochi, vibrând de o așteptare nesățioasă, s-a mișcat încoace și încolo cu o neîncredere deplină într-o soartă mai prielnică, dar când și-a dat seama că într-adevăr nu mai e legat, și-a târcolit, scurt și încet, cu botul la pământ, musafirii, adulmecând o urmă nevăzută și nesimțită oamenilor, apoi a lărgit cercul, treptat, încă și încă, l-a desfăcut în spirale din ce în ce mai largi, până ce se furișă printre floarea-soarelui și, printr-o spărtură din gard, pe ulița dintre fermele învecinate. Domnul Giuseppe a fluierat autoritar, l-a strigat pe nume zădarnic.

– S-a dus la dame! a rânjit el cu îngăduință.

– Cine-l îngrijește?

– Avem un vecin care vede de el, e singurul om care stă tot anul la Giuseppe – numea astfel întregul grup de vile și bungalouri de pe acel câmp parcelat – afară de soacră-mea, adăugă Giuseppe. Dar nici ea nu e din întâmplare pe aci. Lucu privi împrejur. În toată vecinătatea, numai obloane trase, pierdute în vegetația lor desfrunzită și scheletică. Nici un fum. Locuința lui Giuseppe era o clădire mică, din jumătăți de bârnă, de culoarea șocolatei, și ridicată pe o platformă de cărămidă care alcătua prispa împrejurul pereților. Soacră-mea e plecată la niște rude, nevastă-mea nu vine pe-aici decât în *week-end*. Dar ea a organizat totul. Pe o palmă de loc ai flori, fructe, legume, floarea-soarelui, ricin, albine, pești, viermi de mătasă, ai să vezi: nici arca lui Noe nu era mai felurită în cuprinsul ei.

De toate acestea își amintea Lucu în autobuzul care-l ducea spre Băneasa, la aerodrom. De acolo, un alt autobuz, hârbuit de

alergătură, avea să-l ducă până la o cârciumă la zece minute depărtare, cu piciorul, de Giuseppe. Va rămâne acolo peste noapte și se vor înapoia, împreună, cu cursa de dimineață, la oraș. Așa fusese vorba. Giuseppe îl încredințase că drumul și șederea la țară, fie și numai o jumătate de zi, îi vor prii într-atâta, încât se va întrema fulgerător, ah! aerul Giuseppeilor, și va scăpa de moliciunea și de tristețea vagă ce i-au rămas în urma glontelui și a schimbărilor survenite în viața-i. Doamna Franți Giuseppe stăruise și ea ca Lucu să vină. Doar îl invitase de la prima vedere. „Mă duc la țară ca să te primesc, îi spusese: îndrăznește să nu vii!“ Lucu se resemnase. Ar fi preferat să rămână acasă, cu toate că avea clipe în care singurătatea îl apăsa. Starea lui însă îl făcea să găsească un fel de mulțumire întunecată în chiar acea melancolie care-l copleșea ca un clopot străveziu de culoarea plumbului. Îi era drag să privească de pe movila lui din Dealul Spirii, de la fereastră, amurgul înteinându-se pe cupolele din zare, și cotropind, sub el, valea tomnatecă a mahalalei în ruină. Asculta tic-tac-ul sonor al pendulei, în liniștea din odăi, vedea oglinzile adăpate de umbră, portretele îngândurate în creșterea serii, gusta uitarea dureroasă de lume, desprinderea de viață. Ore întregi se izola în nemișcare, în nesimțire, ca într-un mausoleu în deșert. Își retrăia trecutul până în depărtările copilăriei, căuta să învie fiecă amănunt, și uneori se străduia să găsească momentul precis care, după credința lui, l-a abătut din drum, momentul greșelii inițiale care a continuat într-o serie de greșeli și de păcate până la dezastrul final. Nu mai nădăjduia în târzi îndreptări. Avea numai curiozitatea lucidă a muribundului care se observă murind.

În mai multe rânduri, soții Giuseppe veniseră să-l scoată din această adâncire în noaptea minții și Lucu trebuia să convie că adesea vulgaritatea lor i-a fost de folos. De altfel, chiar din ziua în care Matilda Feraru îl expediase pe targă în propriul lui domiciliu, domnul Giuseppe fusese singurul suflet care s-a îngrijit de el. A fost poate numai întâmplarea care a hotărât așa, deoarece domnul Giuseppe, mereu preocupat de proiectul lui cu Arhondologia, venise chiar în acea zi la Lucu, cu gândul să-i facă propuneri noi. Trebuia să-l ia cu încetișorul, ca pe o fată mare, se destăinuisse el doamnei Franți Giuseppe, care nu avusese cruzimea să-l întrebe câtă pricepere are naivul ei soț în materie de fete mari.

Când l-a văzut în pat, nemișcat și livid, Giuseppe a dat alarma. A chemat un doctor, a concediat sora de caritate și a pus în locul ei

pe doamna Giuseppe, să vadă de Lucu, să-i facă de mâncare, să-i citească gazetele. I-a dat bolnavului și bani să-și plătească datoriile și să facă față cheltuielilor noi. Nu i-a mai vorbit de Arhondologia României Mari decât când Lucu a început să se plimbe prin grădină, într-un halat persan, brodat cu păsări și flori, și când a căutat, fără succes, să o deprindă pe doamna Giuseppe cu citiri din Gide și Valéry. I-a spus atunci că nu-i mai pretinde lui Lucu să-l însoțească în vizitele de achiziționare de biografii genealogice pe la granguri. Se mulțumea cu simple scrisori de recomandatie, în care Lucu ar fi arătat că ia asupra-și redactarea textelor. În mintea lui Giuseppe, acesta nu era, firește, decât începutul, o simplă etapă. Își va convinge el mai târziu asociatul și la demersuri personale, are să se dea pe brazdă.

Lucu nu putu să refuze. Știa că datorează bani. N-are de unde să-i restituie și, pe măsură ce-i revin puterile, cresc și nevoile. Astfel, pe nesimțite, se înfiripează asociația Silion-Giuseppe și au fost puse la cale primele pagini ale Arhondologiei. Iar Lucu se află în drum spre locul de întâlnire cu Giuseppe care-l ducea pentru întâia oară în sânul familiei, fiindcă-i anunțase că însăși mama-soacră va face onorurile.

Și mai primise chiar atunci și vestea că fusese concediat și de la Domeniile Coroanei și, cu toate că primise lovitura cu inima ușoară (în destrămarea vieții sale, nimic nou nu i se mai părea cu însemnătate), era nevoit să-și dea seama că se află pe drumuri și că avea nevoie, în acea zi, dacă nu de mângâiere, cel puțin de un zvon de glasuri amicale în jurul lui.

Schimbând autobuzul la aerodrom, o luă pe înserate spre Giuseppeni, printr-o ceață umedă și rece, care te pătrundea treptat, o ceață prielnică epidemiilor și gripelor rele. Se grăbea de frig. Toamna asta prelungită până adânc în noiembrie nu aduce decât secetă și neajunsuri. Pământul îngheață. Pașii lui sunau pe drumul uscat, foșnind frunzele otrăvite ale vremii. Din când în când încerca temperatura cu aburul răsuflării. „Ai să vezi, ai să vezi, mâine ai să fii alt om“, își zicea, consolându-se. Când intră în Giuseppeni, singura fereastră luminată în toată colonia era la casa lui Giuseppe. Un glas bărbătesc străbătea dinăuntru prin storul de americană roză, subțire și luminat de o lampă de petrol, și răsuna destul de ciudat în liniștea sumbră din jurul acelor bărne de șocolată. Lucu nu prinse numaidacă înțelesul acelor cuvinte ce ajungeau nedeslușite până la dânsul, dar recunoscu în chip neîndoios vocea lui Giuseppe. După

tonul acela umflat și de o sonoritate căutată, lui Lucu i se păru că Giuseppe declamă ceva, plimbându-se cu pași neregulați și grei prin încăpere. Într-adevăr, pași răsunau din când în când pe dușumea, părând că punctează anumite înțelesuri. Pesemne că nevăzutul vorbitor se mai oprea la răstimpuri să cugete. Apoi, deodată, se făcu tăcere și tăcânitul repede și hodorogit al unei mașini de scris se repezi ca o grindină metalică în auzul celui ce fără voia lui asculta afară.

– Scrie, răsună glasul nevăzutului Giuseppe, și te rog fără comentarii. O tuse îl înăbuși în treacăt, horcăită și grasă, și apoi, cu un oftat de neastâmpăr, glasul limpezit urmă cu totul pe alt ton: Du-te, nu mai zăbovi, du-te, o îndemnă bătrânul conte pe care dușul glacial îl întinerise și-l făcea să se simtă ca un tânăr de douăzeci și trei de ani, da, de douăzeci și trei de ani, dar, vai! numai pentru o clipă putea bătrânul conte să se mai simtă de numai douăzeci și trei de ani, du-te, repetă el, du-te, spune-i că tatăl tău a uitat totul și că-l așteaptă cu brațele deschise. Vor tăia împreună vițelul cel gras.

Mașina de scris însoțea cu un uruit de rășniță cascada cuvintelor lui Giuseppe și le sublinia cu scrâșnete de angrenaj neuns, care arătau virtuozitatea dactilografei. Ea se folosi de pauza dintre două paragrafe ca să întrebe cu o placiditate care ar fi scos din sărite pe orice autor:

– Dar de ce tocmai de douăzeci și trei de ani? Fă-l mai bine de treizeci. Și pe urmă vițelul cel gras nu-mi place. Fă-l mai bine miel, cum a mai fost.

Tacâmuri și farfurii răsunară deodată. Lovitură de pumn în masă, tălmăci Lucu. Răspunsul lui Giuseppe nu întârzie:

– Te-am ascultat cu răbdare numai ca să-mi fac o idee de gradul de stupiditate pe care l-ai atins... Pauză. Se vedea că Giuseppe face o uriașă efortare să-și stăpânească mânia. Cum se poate să nu-ți dai seama că vițelul cel gras e folosit aci în înțeles metaforic? Ce e aia: „nu-mi place?“

– Metaforic, metaforic! întâmpină dactilografa: dar e vorba de miel, nu de vițel, dacă-mi dai voie. Anecdota din Biblie de miel vorbește, și te rog nu denatura textele sacre.

– Fie și miel, dacă ții musai să fie miel. La urma urmei poate că ai dreptate. Șterge și scrie acolo: mielul cel gras.

– Ușor de zis. Dar suntem în iulie, că dacă nu mă înșel acțiunea se petrece în iulie; mielul se gătește de Paști. Al din iulie e berbec în toată legea. Sper că n-ai de gând să scrii că tai berbecul cel gras.

– Femeie pisăloagă ca tine nici n-am pomenit, răspunse Giuseppe. Mă persecuți cu logica ta de gospodină. Află, doamnă, reluă Giuseppe pe un ton didactic, află că arta nu are nimic de-a face cu logica.

Lucu socoti că nu e nimerit să asculte mai mult.

Intră într-un vestibul îngust ca un dulap, în care atârna o lampă cu reflector, ieftină, de perete. Înghesuindu-se, izbuti să se dezbrace de palton. Ușa se deschise. Franți Giuseppe îi ură bun-venit și îl pofti într-o sală despărțită printr-o vatră mare de ceramică, în care erau câțiva tăciuni. O lampă cu acetilenă lumina ca un far. În această clădire de scânduri și șindrilă, pașii răsunau pe parchet, umplând încăperea de un zgomot care venea din toate părțile. Lucu se afla ca într-o uriașă cutie de pălării. Franți îl întreabă cu grijă dacă n-a răcit pe drum și se încredință, pipăindu-l, dacă a fost îndeajuns de cuminte să îmbrace un pulover.

– Trebuie să mă gândesc la toate, bărbații sunt niște copii.

Dintru început își luă asupra-și drepturi de soție și de mamă. Lucu se simți adoptat. Lucru ciudat, doamna Giuseppe nu se apropie de „papicuț“, să-l sărute, să-l pieptene, să-i îndrepte cravata. Se ținea în fața lor dreaptă și prevenitoare, pătrunsă de rolul de gazdă de țară, stăpână și castelană. Peste câteva minute se ivi și soacra domnului Giuseppe, doamna Beatrice, o sexagenară oxigenată, cu buzele înroșite și a cărei figură lătăreață, cu vădite urme de frumusețe, purta în cute și priviri o întreagă poveste. După ce făcu prezentările, doamna Giuseppe se lipi dragăstos de mama ei și privi galeș spre oaspe:

– Ce zici, domnule Sillion, ce mamă tânără și frumoasă am.

Lucu le învălui în privire admirativă de rigoare. Cele două femei nu semănau decât la trupuri, păreau două cariatide în mijlocul sălii. Ce zici? insistă doamna Giuseppe, să vezi ce surâs tânăr are! Și întorcându-se spre doamna Beatrice: Mamă, arată dinții!

Doamna mamă, care se lăsase strânsă în brațe, cu un surâs de fericire și de modestie bine măsurate, găsi cu cale să protesteze:

– Franți, sfârșește odată!

– Arată dinții, mamă, mamă, arată-i odată.

O zguduia întetindu-și îmbrățișarea.

– Franți, dă-mi drumul: nu te încapățâna.

– Dacă vrei să-ți dau drumul, arată dinții. Arată-i.

Doamna Beatrice oftă prelung și din adânc. Surâse apoi ca în silă, un surâs izmenit, plin de plictiseală și părintească indulgență,

apoi cedă, rânjind larg, rânjet cap-de-mort, ca la dentist, sau ca o mostră de proteză pe un panou de clinică dentară.

– Admirabilă gură, exclamă Lucu, care avea impresia că asistase la o scenă bine pusă la punct și de numeroase ori jucată.

Doamna Beatrice îi mulțumi cu o galeșă otheadă strecurată printre pleoapele veștede și încărcate cu *kohl*, iar pe la margini înfrăgezite cu ulei vârtos. Cele două cariatide se despărțiră. Giuseppe aplaudă.

– Ehei, dumneata nu știi ce număr a fost soacră-mea la vremea ei. Se tăiau în săbii grofii și baronii pentru ea, și tot ea îi împăca, săraca: inimă bună! Întreb-o cu cine a făcut-o pe Franți: nici ea nu știe.

– Papicule! răsună ca o chemare la ordine reproșul doamnei Franți.

După o adâncă plecăciune de pinguin, Giuseppe continuă:

– Trebuie să fi fost, în tot cazul, un om bine! Și arătând spre doamna Franți ca spre o călăreață de circ adăugă: Eu cred că se cunoaște.

Doamna Beatrice se mărgini să-l amenințe din depărtare cu degetul. Franți nici nu mai lua seama la el. Traversând holul ca o aripă de vânt, se năpusti în vestibul.

– Lampa! lampa! strigă ea.

– Ce s-a întâmplat? întrebă speriat Lucu.

– Nimic, îl liniști Giuseppe, Franți a uitat lampa aprinsă în vestibul. Se consumă petrol în mod inutil. Cred că n-o să vă plictisiți fără mine, continuă el depărtându-se de-a-ndăratelea spre fundul sălii, eu am nițel de lucru în bucătărie.

Masa fu servită în a doua jumătate a holului, în unghiul alcătuit de vatră și de peretele de-a lungul căruia se întindea, descriind un cot, un divan îngust și destul de lung ca să doarmă pe el, cap la cap, doi, trei inși. Aceasta-i era desigur și destinația. Din pardoseala de cărămidă, frigul se întetea treptat, pătrundea pe sub uși, prin crăpăturile ferestrelor și cobora din tavan ca și cum s-ar fi cernut prin porii subțiri ai tencuielii. Doamnele slujeau pe rând: ridicându-se amândouă deodată, întrecându-se care de care să ia locul celeilalte, ori de câte ori trebuia câte ceva. Lucu recunoscă țuica sălcie și apoasă, măslinile mfnuscule și zbârcite, slănina tăiată cu briciul, brânza gălbejită și tare a primului aperitiv luat în apartamentul Giuseppilor. Urmă un castron cu supă de lapte și o farfurie cu mici cuburi de pâine prăjită, s-ar părea, în unt.

– La noi în familie, luă cuvântul doamna Giuseppe, ținând degețelele în văzduh, crema de lapte e o tradiție. O adorăm.

– E excelentă pentru ficat și pentru ten, adăugă doamna Beatrice.

Lucu observă că rula r-urile ca Trude Resch.

– Sănătatea înainte de toate! aprobă el cu întârziere, sorbind din fiertura subțire și călie. „Fericit cine găsește ceva de spus!“ încheie el în sine a sa.

Doamna Giuseppe îndemnă cu generozitate pe comeseni să se mai înfrupte din felul acesta turbure și îmbelșugat. Doamna Beatrice turnă vinul, și Giuseppe închină pentru sănătatea șubredă încă, dar pe cale de grabnică înzdrăvenire, a invitatului. Vinul acriu și zeama de lapte se înfruntară în stomacul lui Lucu ca două vârtejuri învrăjmășite.

– Al nostru ești, proclamă Giuseppe, deșertându-și din nou cupa, și să știi că din mâinile lui Franți și ale Beatricei nu mai scapi, spre binele dumitale, bineînțeles. Dumneata n-aveai familie: noi suntem familia dumitale de-acum încolo. Poate că ai să te și muți la noi. Vinzi sau închiriezi casa, tot e ipotecată peste cap, și te muți la noi. Ai să te simți ca în sânul lui Avram.

Vru să umple din nou paharele, dar Franți îi luă carafa din mână și o așeză pe masă. Îl privi cu asprime.

– Dacă o bem toată azi, ce mai rămâne pe mâine?

– Ca în sânul lui Avram, repetă Giuseppe, ca să acopere intervenția năprasnică a doamnei Franți.

– Protestez! sări doamna Beatrice, rostogolind r-urile în gâtlej, nu înțeleg ce tot îi dai zor cu sânul lui Avram, la noi în casă. Pe cât mă pricep eu, sânul lui Avram al dumitale nu poate oferi nici o atracție domnului Silion, așa ca să se simtă bine în el, un sân păhros și muhrdahr de babalâc. În materie de sâni cred că se găsesc în familie exemplare mai acătâhrii! încheie cu un surâs gras și triumfal Beatrice.

– Mama are sâni de fecioară, luă cuvântul doamna Giuseppe, un sân bine format, evident, dar pietros și de o formă sculpturală.

■ Iahr ai început, Fhranți dhragă! o dojeni moale doamna Giuseppe, pehrsoanele de față sunt excluse, știi bine!

Frigul pătrundea în oase, Lucu strângea din spate, luptând să nu dărdăie, se aștepta să o audă pe Franți: „Mamă, arată sânul“, și chiar se pregătea sufletește pentru acest spectacol, căutând în minte o expresie admirativă care să iasă din banal, dar nu se mai întâmplă

nimic. Focul se stinsese de mult, gura vetrei sufla cu frig.

– Ți-i cam rece, domnule Silion.

– Bea, și te vei încălzi, îl îndemnă Giuseppe, dar Franți puse o mână protectoare pe carafă.

Fu rândul doamnei Beatrice să se ridice. Se întoarse cu pui fript garnisit cu legume.

– Iată un gest nobil! comentă Giuseppe. Ți-am mai spus, domnule Silion, că nevastă-mea e plină de calități invizibile la prima vedere. Nu ți-am spus ce calități anume, fiindcă, mai presus de toate, eu apreciez rasul și tunsul. Am o barbă aspră și rară pe care nevastă-mea o rade ca un maestru. Detest să pierd o oră la bărbier cu tunsul și nevastă-mea mă ajustează pe la ceafă la repezeală. Dacă ai să te însori, domnule Silion, să-ți iei o nevastă care știe tunde și rade. Franți mai știe încă ceva: îmi scoate punctele negre de pe nas fără să simt. Toate acestea nu înseamnă încă nimic. Principala ei calitate, că de calitățile ei ascunse nu mai vorbesc...

– Ce știi tu, papicuț!

– E generozitatea, unită cu *le savoir faire*¹.

Și domnul Giuseppe își bulbucă ochii lacomi asupra puiului rumen. Privirile i se mișcau tubular ca la un melc codobelc.

– Oh, eu n-am nici un merit, protestă Franți, s-a rătăcit la noi în curte un pui străin și, cât ai zice pește, l-am prins, am pus să mi-l taie, și l-am jumultit. Altfel nu sacrificam eu ditamai pasăre, nu te teme.

– Nevestei mele îi place să facă pe zgârcita, observă Giuseppe.

Cu îndemănări chinezești, doamna Beatrice reteză puiul în fragmente infinitezimale. „Picior? Piept? Aripă?“ Și, fără să aștepte răspuns, împărți prin talere porțiuni homeopate din măduarele invocate. Apoi întinse cu sfială farfuria cu legume și cartofi prăjiți către Silion și Giuseppe. Ochii celor două doamne supravegheau mișcările bărbaților, cu privirea indiferentă, dar căreia nimic nu-i scapă, a crupierilor. Silion nu mai avea poftă de mâncare. Un fior îl străbătu.

– Ți-e frig! exclamă doamna Giuseppe.

– Tremuri! adăugă Beatrice.

– Papicuț, unde mi-e șalul? Se ridică, găsi șalul și i-l puse lui Silion pe umeri. Ți-au înghețat picioarele? îl întrebă. Cam trage aici, e o pivniță dedesubt. Las'că ți le încălzesc eu. Ai să vezi.

Doamna Giuseppe și Lucu ședeau față în față. Pe sub masă,

¹ Arta de a ști să procedezi (fr.).

Lucu simți două tălpi pipăindu-i picioarele cu o caldă și repetată apăsare. O galeșă privire însoți această îngrijire, în vădit scop calorific.

– Papicuț, am găsit! Mi-am pus picioarele peste pantofii musafirului nostru. Ca să te simți mai bine, se adresă ea de-a dreptul lui Lucu, ar trebui să-ți scoți pantofii și să-ți pui picioarele pe stinghia mesei. Așa-i că sunt caldă ca o vrabie? De ce taci? Nu te simți mai bine?

– Într-adevăr! confirmă Lucu.

– E drept că de când m-am însurat, interveni Giuseppe, n-am mai simțit nevoia de foc în camera de culcare. Vru să mai adauge ceva, dar se bătu deodată cu palma pe frunte. Stop! porunci el, nu v-atingeți de pui! Un moment!

Răsturnă scaunul de sub el și dispăru. Se întoarse, legănând cu grație în palmă o saladieră. Strălucea de mulțumire.

– Salată de andive, anunță, cu untelemn și muștar.

Se așază radios, cercetând pe fețele tuturor efectul.

– De unde ai luat andivele? întrebă Franți, ca un judecător de instrucție.

– Andive forțate, din sera noastră.

– Și ce-a mai rămas din seră, dacă le-ai prăpădit pe toate? Dar untelemnul?

– Din bufetul din bucătărie.

Franți bătu cu palma în masă. Se ridică. Cu saladiera într-o mână, cu un pahar gol în cealaltă, scurse untelemnul dintr-un vas în celălalt, până la ultima picătură.

– Tot am mai salvat ceva. Vă puteți servi. Aruncă o privire duioasă lui Lucu, reșezându-și picioarele peste ale lui, cu apăsare și fricție. Iartă-mă, te-am lăsat să degeri. Ți s-a cam învinețit nasul: trebuie să-ți fie rece ca la căței.

Cina se termină pe la zece, într-o atmosferă glacială din toate punctele de vedere.

– Ar trebui să ne cânti ceva înainte de culcare, propuse Franți.

După roșeața care năvălise pe fața lui Giuseppe, Lucu ghici că e vorba de un talent ascuns al amfitrionului.

Giuseppe se așază la pian. Lucu se lipi cu deznădejde de vatră.

Cu mâinile lui albe și umflate, pătate cafeniu, Giuseppe izbi grosolan câteva acorduri, ca unul care ar încerca starea instrumentului. Amănunt uimitor, pianina nu era dezacordată. Dar, sub degetele brutale, firele de metal dinlăuntru instrumentului dădură un țipăt de

suferință. Giuseppe se aplecă peste clape, ca și cum ar fi frământat un aluat, se dădu apoi pe spate, cu capul pe ceafă, se legănă, obținut la întâmplare câteva armonii, le alteră ușor, le alteră insinuant și dezlănțuit o furtună crescândă, aspră, tristă și furioasă, pe care o prelungi într-un geamăt sălbatec și monoton. Corpul lui masiv se clătină lupește deasupra unei genuni. Și, deodată, din acest sac îndesat și diform, îngulerat cu alb, izbucni un șipot turbure, un fel de urlet muzical, răgușit și prelung, care se plimbă tremurător pe mai multe note, ca și cum un suflu de vânt l-ar fi înfiorat și abătut din drum; Giuseppe cânta. În felul lui, cu glasul lui, mai bine zis cu lipsa lui de glas, de care însă nici nu se sinchisea, așa cum nu-i pasă unui om biciuit și torturat de vaietul lui de durere. Sub mâinile boante, pianul clocotea ca o vâltoare de patimi. Urletul spart și dogit al lui Giuseppe suia stăpânitor, trecea zidurile, se pierdea în noapte, luptându-se cu sine însuși, într-un chip tragic, aproape bestial, căznindu-se să spună ce are de spus. Așa ar fi cântecul unui rănit, uitat de ai săi în întunerec. Cântecul unui maestru care și-a pierdut glasul. Sau deznădejdea unei fiare cu laba prinsă în capcană, sau cântecul unui demon. De câteva ori vocea lui Giuseppe se împleti cu a celor două femei, care îl îngrijeau cu zadarnica lor mângâiere. Tăceau și, la răstimpuri, se porneau din nou, ca fără voia lor, târâte într-un ison nestăpânit, nervos, animalic, așa cum se pornesc câinii, când îi zgândăre și-i smulge din tăcerea lor un pian sau o flașnetă. Și, după o șovăială stridentă și falsă pe marginea melodiei, cele trei glasuri se înfrăteau din nou pe câte un vaier muzical, neajutorat și urgisit, mereu altul, ca un cântec de stepă, ca un bocet de moarte. Și întunecat și vijelios, pe un tropot infernal, în suire de la un capăt la altul al pianului, pe o cavalcadă de demoni spre creștetul treptelor nopții, glasul lui Giuseppe se năpusti deodată într-un iureș de deznădejde finală, se sparse de trei ori în accente de revoltă neîmpăcată și explodă sus de tot într-un răcnet de ființă spulberată.

Mâinile umflate, brațele de pinguin ale lui Giuseppe atârnară de-a lungul trupului, capul pe piept. Tăcere. Femeile aplaudară. Lucu le imită, impresionat. Ca un titirez care învie, Giuseppe se învârti cu taburetul pianului și, cu fața la micul său auditoriu, mulțumi cu autoironie. Apoi, în chip de scuză, către Lucu:

– M-am dat nițel cu capu' de pereți în seara asta.

Franți îl luă de gât și-l strânse la sân.

– Să trăiești, papicule; ai cântat ca un vrăjitor... a văzut și domnul Silion ce poate papicuț când își dă drumu'... acum de-abia

înțelege și dumnealui cum de-am luat eu de bărbat un broscoi ca tine...

Giuseppe se desfăcu încet din legănarea soției sale, clipi din ochii lui tiviți și hotărî că a venit vremea să meargă toată lumea la culcare.

Femeile îl poftiră pe Lucu să-i arate camera în care va dormi. Era despărțită de sală printr-o ușă cu geam lung, cu perdeluță de iută. O simplă chilie umedă și înghețată, în care Lucu desluși o sobă de faianță, ceva mai mare decât un samovar, un pat de îngustimea unui culcuș din vagoanele de dormit, o lădiță de noapte din brad ars, cu un sfeșnic de ceramică și cu mica lui valiză.

– Nu-i așa că dumneata nu citești în pat, domnule Lucu? Atunci, n-ai nevoie de lumânare. O să punem lampa pe o măsuță în hol. În dreptul ferestrei: dai numai perdeaua la o parte și ești luminat *a giorno*. Beatrice adusesse din sală trepidul din fund, pe care se afla de obicei un asparagus, potrivi lampa, trase perdeaua și închise ușa pe dinăuntru. Iată. O lumină turbure se răspândește în încăpere. Când vrei să stingi, îl instrui Franți, n-ai decât să bați din palme, *a la turca*. Suntem cu toții în hol. Îi descoperi așternutul. E proaspăt, îl asigură, numai o dată m-am culcat în el... l-am lăsat expré: să visezi urât la noapte.

Plimbă o ultimă privire de stăpână prin odaie, pipăi sobița de teracotă cu o prudentă cu totul de prisos.

– Cred că nu lipsește nimic, și înainte de a-și lua rămas bun, se aplecă și întredeschise demonstrativ lădița de noapte, așa încât Lucu să poată întrezări că într-adevăr nimic nu a fost uitat. Scularea, mâine la șapte. Autobuzul, la opt. Între timp, vizitarea domeniului. Noapte bună.

Singur în odaia polară, Lucu își plimbă mâinile pe plăcile de faianță ale sobei, ca un orb care ar pipăi un cadavru răcit. Se strecură în grabă între lințoliurile pătrunse de aburii reci ai așternutului care mirosea a busuioc și a rufă întinsă la uscat. Pătura în care se înfășurase, captușită de un cearșaf necusut, i se păru subțire și destrămată. N-ar fi îndrăznit să le mai ceară încă una: poate că nici nu aveau. Se gândi să-și tragă puloverul peste pijama, dar n-avea curajul să se aventureze în spațiul vrăjmaș. Rămase nemișcat și înțepenit ca într-o imensă compresă. Un fior îl străbătu și-l săcăi cu scuturături scurte și repetate din tot trupul. Micul far din geamul ușii îl privea ironic și aburit, ca un ochi de bețiv. Un gând luminos îi veni. Scotoci lângă pat în valiza întredeschisă și trase nelipsitul

lui flacon de Hennessy. Trei sorbituri lungi nesfârșite, trei pauze, trei reînceputuri. Un șarpe de foc îi alunecă pe gâtlee. Cu capul în perna de *Seegras*, așteptă, ca Socrate, efectul. Curând o arșiță îi bătu în gânduri, o limbă de foc îi încinse șalele, o primăvară sălbatecă îi urni sloiurile sângelui. Pluti de-a lungul așternutului, de-abia atingându-l, ca un fachir în levitațiune, legănat de o fericire supremă. De dincolo de ușă, glasul lui Franți îl opri pe spiralele somnului.

– Mai ai nevoie de lampă, domnule Lucu?

Uitase de toți. Se dezbrăcaseră în tăcere, n-auzise un pas, o șoaptă. Nu răspunse. Prefera să-l creadă adormit. Călcâiele goale izbiră parchetul. Se făcu întunec. Cineva suflase lampa. Casa de lemn se aventura într-o liniște mare. Printre storurile unei lucarne clipea o singură stea. Un lătrat răgușit măsură depărtările și tăcerea. Lucu închise ochii și porni în căutarea fericirii efemere de adineauri, pe care glasul doamnei Franți i-o spulberase. Trupul însă nu-și mai regăsi plutirea pierdută, ancore grele îl ținutau de fundul patului, și capul i se înfunda în uitare. Nu e, la urma urmei, atât de rău în sânul familiei Giuseppe, e poate chiar mai bine decât în sânul păros, ca o pernă de *Seegras*, al lui Avram. Acesta fu, pe seamă, cel din urmă gând al lui Lucu. Trebuie să fi dormit o bucată de vreme. Își da seama că se trezește încet, nu fiindcă și-a făcut somnul, ci fiindcă trecuse efectul alcoolului, după care de-abia o să urmeze somnul cel adevărat. Știa că e în casa lui Giuseppe, casa de lemn răsună întreagă la cel mai mic trosnet, întocmai ca o cutie de pălării, o cutie din care își făcuse tobă când era copil. Dar nu era frig în cutia de pălării, ci numai un joben negru, turtit și cu resort. Se întoarse și se zgribuli cu luare-aminte, nu cumva să clinească rânduiala de haine și rufe pe care și le așternuse peste pătură și căuta acum somnul pe partea nouă dinspre odaie. I se păru deodată că aude ceva. Un scrâșnet metalic abia simțit. Poate numai o părere. Cu răsuflarea oprită, așteptă. Scrâșnetul metalic se auzi iar, foarte încet, foarte aproape. Deschise ochii în beznă. Cineva încerca să deschidă, cu multă băgare de seamă, ușa. O străvedea, albă, neclintită, ca o fantomă, în umbra opacă. Se urni încet, se întredeschise, un curent sfios de aer mai înghețat ajunsese până la Sillion. Parchetul trosni sub un pas nevăzut. Apoi o a doua fantomă, lăptoasă, înaltă. Înainta în odaie cu șovăiri prelungi, cu clătănări încete, de dansator pe frânghie. Se oprea când trosnea parchetul. Se apropia de piciorul patului. Lucu nu se simțea ispitit să întrebe cine este. I se părea că

o complicitate se iscuse în noapte între fantomă și el. Nevinovatul joc cu picioarele de sub masă, din timpul cinei, i se lămuri pe deplin. Îl punea în îndoielnică legătură cu această vizită nocturnă. De astă dată Franți venea să-i împărtășească din căldura trupului ei întreg. O aștepta cu resemnare. Poate că așa e obiceiul casei. Dar dacă nu e Franți? Gândul îl umplu de o hotărâre de rezistență eroică. Fantoma se prelingea încet pe lângă pat, în tăcerea diafană a ectoplasmelor. Lucu încremenise. Se străduia totuși să respire adânc și regulat, voia să fie surprins în somn, să nu facă, în nici un caz, nici o înlesnire. Socotea că neajunsurile ospitalității îl îndreptățeau să se joace astfel. Iar Franți nu e o femeie care să se dea bătută cu una, cu două. Fiindcă nu se mai îndoia că e Franți. Se mai gândi că Beatrice și Giuseppe, în somnul lor nițel sonor din hol, nu sunt cu totul străini de tainele acestei nopți.

Izgoni însă o presupunere menită să-i altereze și picul de agrement al unei aventuri nedorite. Umbra misterioasă ajunsese la căpătâiul lui Lucu, atât de aproape, că îi simți suflarea călduță a miresmei ei de femeie... O clipă încă și se va apleca deasupra-i. Închise ochii. Pasul trosni pe parchet, o dată, de două ori. Umbra îl depășise. O urmări cu privirea, nedumerit. O văzu din spate, alburie, șovăielnică, înaintând spre sobă. Apoi, lumina fumegoasă a unui tăciune igrasios i-o arătă deodată, lăsată pe genunchi, cu crupa umplându-i cămașa de noapte, cu coadele masive pe ceafă, ghemuită la gura sobei, pe care o deschisese. Ținea în mâini un fâraș și un clește de foc. Cu o îndemânare veche, Franți trase tăciunile pe fâraș. Spasmul flăcării spori, odaia pâlpoi toată de un joc de lumini și umbre muribunde. Ca într-un vis dintre somn și viață, o mai văzu pe Franți ridicându-se cu ciudata ei torță culcată pe fârașul întins, cu fața bizar luminată și pornind lunatec spre ușă. Fugi cu pași mărunți, fără să-i arunce o privire.

CAPITOLUL 33

Cafeneaua scânteia de lumina mată a marilor globuri care atârnavă din plafon din loc în loc, ca niște uriașe fructe pânguite la soarele tânăr al altor planete. Serbarea fără muzică se înfiripa pe măsură ce lumea sosea în jurul meselor imaculate, așternute cu damasc, cu argintărie, cu porțelan și cristal de Boemia. Cu vuiet de cascadă, ușa rotativă dansa neîntrerupt, înprospătând aerul parfumat dinlăuntru cu suflul proaspăt al nehotărâtei primăveri de dincolo de stocurile venețiene ale înaltelor vitre. Se iveau perechi, se îmbulzeau grupuri sau singurateci în căutarea unei tovarășii de o seară, femeile în găteală de mătasă, cu blănuri subțiri de sezon și bijuterii de bal, bărbații în sobră ținută de solemnitate, așa cum domnul Filip, printr-o propagandă discretă și iscusită, își deprinsese pe încetul clientela, în scopul ca „Esplanade“ să se deosebească total, prin rigorile-i elegante, de nepăsarea și neglijența ce domneau în localurile decadente din vecinătate. Impusese mai întâi chelnerilor această grijă de veșminte, îi alesese cu un rafinament de mesalină, înalți, subțirateci și chipeși, îi îmbrăcase, îi înmănușase, îi încălțase ca pe niște *dandy* ai veacului trecut, astfel că, numai prin simpla lor înfățișare, clientela s-a priment pe nesimțite, sub imboldul femeilor și arbitrilor de eleganță care mișună în orice local de lux, până ce un public pretențios, dacă nu și rafinat, s-a obișnuit să ia parte, seară de seară, la o tăcută întrecere de croială, fantezie și calitate.

Numai domnul Filip sta deoparte, gazdă și demon, într-un

sacou negru cu vestă anacronică, albă, cu pantaloni dungați, aproape tot atât de discret îmbrăcat ca detectivul localului, și în această modestie a lui, înconjurat de un stat-major de picoli, de chelneri și țali, în livrele și fracuri, părea întocmai ca Napoleon, simplu ofițer cenușiu, încadrat de mareșali și adjutanți în fireturi și în stele.

Cafeul „Esplanade” alcătuia un poligon neregulat și vast ca o catedrală, împărțit în boxe și unghere înlesnite de numeroasele și albele coloane cu mijiri trandafirii, de marmură de Rușchița, ce susțineau bolta localului, adevărat planetarium care strălucea fără să orbească, închipuit și realizat de fantezia lui Filip. Așternut cu scoarțe scumpe, orientale, acest poligon alcătuia pe una din laturi o adâncitură dreptunghiulară, în dreptul unei arcade, cu draperia dată de perete, ce ducea la casierie și oficiu. Așternut cu același lux, dreptunghiul acesta cuprindea o singură masă mare în fund și două măsuțe rotunde în părți, și părea un fel de adaos al cafeului, un loc ferit și mai discret luminat. I se zicea „Impasul”. Era un refugiu al celor ce căutau singurătatea. Întâlnirile oamenilor de afaceri și ale îndrăgostiților aici și-aveau locul, și mai ales în orele pustii apăreau clienți stingheri, să-și scrie scrisorile sau să citească în liniște gazetele. Lipsa de ferestre alcătuia o atmosferă cenușie, prielnică pierderii de timp și reveriei. Dar masa aceasta aparținea cu deosebire unui grup de oaspeți ai lui Filip, care nu erau oaspeții de onoare, găzduiți dincolo, în partea aglomerată a localului.

Filip privea îngrijorat către „Impas”. Își scutura mereu și stăruitor trabucul în scumiera de pe măsuța din față-i și de câteva ori chiar și pe covor, semn de neobișnuit neastâmpăr. Deslușea, prin ochelari, patru siluete la masa cea lungă din fund. N-avea nevoie să vadă mai de aproape. Știa bine cine erau oaspeții de acolo din fund. Se înființaseră parcă mai devreme. Nici în seara asta nu-l scutiseră de prezența lor, care pentru „Esplanade” devenea pe zi ce trece mai infamantă. Cu atât mai rău pentru ei și într-o oarecare măsură și pentru el, pentru Filip. Ar fi dorit să evite răfuiala. Le-ar fi putut da de înțeles, puțin câte puțin, prin câte o vorbă, câte un gest mai plictisit, fiecărui în parte. Dar cum să scape de ei, pe loc, în seara asta de echinox de primăvară? Trebuie să ia taurul de coarne, să-i înfrunte pe câteși patru. Își tot morfolea trabucul schimbându-l dintr-un colț într-altul al gurii, scuturându-l nervos pe covor.

Nici n-a știut cum s-a pomenit în fața celor patru ciudați musafiri. Fără să-i salute, luă loc în fața lor pe un fotoliu plușat, pe care-l trase la sine cu o apucătură de stăpân. Trabucul din mâna lui stângă puncta în aer, amenințător ca țeava unui pistol. Scutură scrumul de două ori, ceea ce la domnul Filip mai era și un fel de semnal că are ceva de spus. Nimeni nu scoase un cuvânt. Silion îl privi cu nerușinare în ochelari, să-l intimideze. Giuseppe zâmbi cu amabilitatea prin care-și închipuia să dezarmeze un adversar oricât de aprig: simțise că Filip venea la masa lor cu intenții îndoielnice. Stolz făcu o mină desprinsă de realitate și pătrunsă de o filozofică nepăsare. Diogenid își înclină capul ras și cucuiat, gata la orice umilință, ca un școlar bătrân, obișnuit cu pedepsele. Cu toate că auzea foarte bine, își duse două degete la căptușeala pavilionului urechii, ascultător și supus.

– Vin la dumneavoastră cu o rugămintă, începu Filip cu severitate, și sper că voi fi înțeles prietenește, ca să nu fiu nevoit să o transmit personalului de serviciu.

– S-auzim, îl îndemnă Silion, sec și țeapăn, ca la tratative de armistițiu.

Ridicând nasul, Filip aruncă o privire în felul său cunoscut, care arăta îndeajuns că nu catadicsește să stea de vorbă cu Silion în particular. Îl miluise și pe el, trecându-l printre pensionarii localului. Nu crezuse să-l vadă căzut atât de jos. Acum, ca pentru a rupe acest nedorit contract, trase adânc din trabuc, și-l afumă cu două trâmbe de dispreț, care îi îngăduiră, ca unui bastiment de război, să se facă nevăzut într-o negură albastră.

Dacă cei din față-i nu l-ar fi privit cu atâta amestec de bănuieli nedumerite, ar fi surprins în căutarea lui dezamăgirea și mila pe care i-o pricinuia înfățișarea prietenului de odinioară. Silion nu mai semăna cu sine însuși. Se buhăise la față și la trup. În chipul rotunjit, trăsăturile i se îngroșau de o grăsimă palidă și lucie, în care ochii i se înecau între cearcăne umflate. Purta capul tot sus, într-o zadarnică sfidare a propriei lui decăderi, răsfrântă în privirile observatorilor. Părul îi albise aproape de tot, și-l purta lung, în inele unsuroase ce-și scuturau peste gulerul strâmt ninsoarea lor de mătreață. Hainele roase îl strângeau în mai multe chingi, mânecile se scurtaseră, și pe sub cămașa care n-ar fi făcut față unei cercetări mai cu luare-aminte se boboșeau rotunjimile noi ale unui corp în treptată preschimbare din bărbat în femeie. Nasturii nu-l mai ajungeau.

Când se scula în picioare arăta și mai greoi, cu greabănul crescut, cu șoldurile-i pline, cu burta boltită binișor în afară și cu genunchii pantalonilor ieșiți, ca și cum formelă lui sporite l-ar fi împovărat nițel. Desigur, Filip se socotea îndreptățit să refuze să-l mai recunoască astfel metamorfozat.

– Când v-am invitat la mine, la „Esplanade“, continuă el adresându-se tuturor, în calitatea voastră de oaspeți perpetui, n-am urmărit alt decât să vă fac dumneavoastră un bine, iar mie o plăcere.

Scurtă oprire. Simultan, cei patru musafiri moțăiră, drept mulțumire, fiecare, bineînțeles, felurit: Silion scurt și marțial, Giuseppe zâmbitor și cu o înclinare a bustului, Stolz numai din bărbie, iar Diogenid cu un gest care sugera o prosternare cu fruntea până în covor, ca într-o moschee. Numai în privirile lui de câine blând, se putea citi o îngrijorare: oare unde voia să ajungă patronul? Ceilalți se semețeau plini de disprețul convenit unei gazde ospitaliere care-și închipuie că și-a cumpărat dreptul de a-i regala cu un blid de linte. Și-ascundeau turburarea.

– N-am de gând să vă suprim tainul, îi liniști Filip, ghicindu-l gândul, vreau numai să ne învoim asupra unui orar care să ne convină tuturor.

– Un orar? exclamă cei patru împričinați dintr-o dată.

Nu mai pricepeau nimic.

– Vrei poate să mâncăm la bucatărie?! rânji dureros Silion.

– Nu m-am gândit așa departe, răspunse Filip împăciuitor, dar tot fără să-l privească, am zis orar, și nu plan topografic.

Silion atacă:

– Vrei poate să lansezi prin noi *breakfast*-ul și să prânzim dimineața la șapte?

– Nu tocmai.

Filip își pierdea răbdarea și, pe măsură ce vorbea, i se pițigăia glasul, plângăcios și supărat. Se străduia să cruțe mândria celor patru cavaleri, dar să-și verse asupra lor focul și să arate în ce condițiuni putea să-i mai ospăteze și de-aci încolo. Le imputa că nu sunt cătuși de puțin cu obraz în alegerea bucatelor și că se reped în chip statornic la felurile cele mai scumpe și mai rare: homard, langustă, nisetru, morun, ciuperca, trufandale. Și s-a întâmplat nu o dată că au cerut și adevărații clienți (cei cu parale) din aceste feluri din care se gătise, firește, cu economie, și n-au mai găsit nimic. Era ca și cum „Esplanade“ și-ar fi ademenit clientela cu momeli minci-noase. Faima localului a suferit, ca să nu mai vorbim de pagubă. În

modul acesta, ospitalitatea începea să-l apese greu pe domnul Filip. E o povară să aibe la masă, de două ori pe zi, mai bine de o jumătate de duzină de bărbați zdraveni și cu gust pentru scumpătăți, la infinit.

– Nu suntem decât patru, observă Diogenid, pe care numără-torile îl interesau deosebit.

– Mai sunt și alții pe care nu-i știți, răspunse Filip cu falsă resemnare; fusese surprins în flagrant-delict de filantropie. Se opri, răsuflă și-și trecu batista parfumată pe frunte. Sărise hopul. Nu se crezuse în stare să spună protejaților săi atâtea lucruri tari, fără să-i jignească. Putea merge și mai departe. Domniile-lor, de pildă, ar trebui să țină seama de interesele localului care-i hrănește. Să nu se socoată numai prieteni și musafiri, ci mai degrabă niște asociați ai întreprinderii.

– În cazul acesta, obiectă Silion, ar trebui să ne dai participare la beneficii.

...De aceea Filip, ca și cum nici n-ar fi auzit această neobrazare, îi poftea să nu se mai înghesuie la mese în orele de aglomerație, când publicul nu mai găsește locuri. Să aibe grijă de a veni să ospăteze la douăsprezece ale amiezei, nu mai târziu, și să fie gata în trei sferturi de oră. Să ia loc totdeauna la „Impas“, și nu în boxele din față. Iar asta cu atât mai mult, cu cât ținuta lor vestimentară lasă din ce în ce mai mult de dorit. Din lună în lună cei patru arată tot mai neîngrijit. În ultimul timp au început să poarte bărbi de trei, patru zile, vădit semn de delăsare și decădere.

– Pe vremuri, aspectul vostru trezea interesul, astăzi nici măcar mila. Și când te gândești, încheie Filip ridicându-se, că unul din voi era considerat ca un arbitru al eleganțelor. Zicând acestea, Filip trăsesese scaunul și aștepta. Cei patru schimbară o privire furișe. Localul se umpluse de lume, grupuri elegante staționau printre mese în căutare zadarnică de locuri. Filip se uita rând pe rând la spectacolul imensei săli, la cei patru nesimțiți care stăpâneau în liniște o masă de douăsprezece locuri și îi luă de mărturie cu un gest de neputință suferindă: Judecați și voi dacă n-am dreptate.

Stolz și Diogenid se frământau pe scaunele lor, gata să se ridice. Giuseppe îl întrebă din ochi pe Silion ce e de făcut, acesta scoase liniștit din buzunar un teanc subțirel de bancnote și le puse în evidență:

– În seara asta plătim.

– Arhondologia! lămuri Giuseppe.

Filip se roși. Bucuros i-ar fi dat afară pe toți, dar se temea de scandal, și în afară de asta firea lui blândă îl îndemna la stăpânire de sine și la trecere cu vederea. Se folosi totuși de mânia lui de o clipă.

– Am dat ordin oberului să nu vă mai servească decât *menu-fixe* plus câte o cafea. Îmi pare rău că nu m-am putut bizui numai pe discreția voastră.

Cei patru îl priviră surprinși.

– *Menu-fixe*, repetă amărât Silion, și își lăsă capul în piept, ca un rănit. Măsura era dureroasă, jignirea completă. Clipe de tăcere. Brus, Silion ridică fruntea să spună ceva, să renunțe în numele tuturor și pentru totdeauna la generozitatea lui Filip, să se retragă numaidecât în capul micii trupe, dar Giuseppe, cu mâna ridicată, îl opri. Pentru el, dar mai cu seamă pentru ceilalți, *menu-fixe*-ul însemna totuși pâinea asigurată, și apoi, la „Esplanade“, o măsură administrativă nu putea să dureze veșnic, mai ales cu Filip și toanele lui.

– Iată-ne la tocană! rezumă, resemnat, Stolz.

– Domnul a dat, Domnul a luat, oftă Giuseppe, cu ochii în tavanul plin de mizericordia divină.

Părea, în ce-l privește, că făcea un sacrificiu de mândrie numai de dragul unor camarazi nefericiți, pe când el accepta pomana doar din diletantism, fără să-i simtă nevoia, ca acei cerșetori la care se găsc sub saltea milioane. Se gândi însă și la Franți și la Beatrice, le văzu în sufrageria glacială de acasă, în fața unui ceai trezit cu halva și pâine rece, și-i adresă lui Filip un zâmbet seducător.

Silion se înclină cu o curtoazie exagerată.

– Și acum, spuse către Filip, o să ne faceți onoarea să benchetuiți cu noi: sunteți invitatul nostru.

Cu trabucul înfipt agresiv în colțul gurii, Filip îi întoarse spatele și se depărtă în tăcere. Provocator, Stolz bătu din palme să cheme chelnerul. Știa că Filip detesta asemenea purtări.

– O listă! porunci Stolz, pe care vederea banilor îl îmbărbătase, și o glasieră cu șampanie.

Cheful fără lăutari începu.

Ciocniră mai întâi paharele, într-un chip care arăta hotărârea lor de a fi veseli dintru început, și le repetară a doua și pe urmă a treia oară, ca să dea bici apetitului, sângelui și imaginației. Se răzburară pe crema de sparanghel, presărând-o din belșug cu piper, că altfel gurile și stomacurile lor aprinse de trăscau nici n-ar fi simțit-o. Alte câteva minute le petrecură tot în tăcere, ca niște vete-

rani între două bătălii, și cu nasurile în farfurie, cuprinși de o poftă de mâncare căinească, potolită de-abia după primul fel. Ca după o goană mare se opriră să răsuflă și să descopere pe îndelete lumea de pe la mesele dimprejur. Începură prin a numi pe nume pe cunoscuții din sală, adăugând și câte un scurt și acru comentariu. Numai Diogenid nu scotea o vorbă, ci se mulțumea să asculte și să se îmbuibă.

– Uite-l pe Jeannot, care pesemne nu joacă în astă-seară, de vreme ce e aici la ora asta. S-a matofit de tot, e ca o planșă de anatomie. Dar ochii i-au rămas plini de foc și de spirit. E și nițică melancolie în el. E la masă cu fosta lui soție și cu actualul ei bărbat. Îi place să sufere în prezența lor și să achite nota de plată. S-a împrumutat și de data asta, ca să-i invite. Are casă grea, tinerii căsătoriți îl costă scump. Și se înmulțesc în fiecare an. E socru la fosta nevastă. Uite-o și pe domnița Raluca în toată măreția ei. Superbă șandrama. Umerii sunt încă bine, dar de brațe i-atârână pieile. S-a operat din nou la obraji și nu mai poate zâmbi deloc. Când deschide gura, i se strâng pleoapele. E la masă cu cele trei genii prin care duce de nas politica, finanțele și muzica. Dar muzicantul nu mai e gelos de când a zăcut și s-a amoretat de fosta lui soră de caritate. Dimpotrivă, Raluca e aceea care-i face scene de câte ori îl vede că-și ia nelipsita lui umbrelă să plece de-acasă. Și de fiecare dată se încinge o bătaie pe înfundate în pragul ușii. Dar geniul muzical e mai tare: lasă câțiva fulgi și fuge. Ce-o fi găsit la „sestrița“ ceea? Nimic, și e tot ce-i trebuia. Lângă ea uită că e genial. Și-și permite să fie banal și simplu precum este. Mare lucru! Diogenid tresări deodată:

– Premierul! Era cel dintâi cuvânt pe care-l rostea. Cu toții se uitară spre boxa spre care-și îndreptase el privirile. E Chioru' în persoană. Ce imprudentă! Șarpele, când i s-a făcut de ciomag, iese în drum și-așteaptă. În ciuda monoculului negru, arată bine. Hm, da, are un profil bine cioplit. Știe ce vrea, inspiră teamă. A făcut tăcere în țară, se-aude musca. Dar și-a luat amantă la mahala, nu se mai păzește. N-am încredere în bărbații care au descoperit femeia la cincizeci de ani. E cu Gogu cel Frumos de la Externe. Frumos și prost. Talleyrand de mahala. Las' că are nevastă-sa minte și pentru el. Minte și încă ceva. Nu e atât de prost, pe cât de aiurit... Face pe aiuritul ca să nu pară că-și dă seama ce e cu el. Poveste veche! S-a prescris de mult. Ce să se prescrie? Că a luat-o pe fiitoarea lui Sturm, care i-a înzestrat-o cu bani, tipografie și gazetă? Nu fi

Catone! Tocmai de aceea, zic, Gogu e distrat și uituc. N-aude-na-vede. Ce-ar fi să-i punem o pilă la Arhondologie? Ne pierdem vremea, e un zgârie-brânză.

Cupele de șampanie scânteiau o clipă și se deșertau; lui Stolz, Giuseppe, Silion și Diogenid le creștea inima de o bunăvoie cunoscută lor și din alte prilejuri în feeria localurilor de noapte. Dar de la o vreme Silion tăcu, și ochii lui părură că nu mai deslușesc nimic în spectacolul din sală. Își trecu o mână pe după ceafa vălurită a lui Diogenid, care continua să înfulece în tăcere din farfuria lui plină mereu. Silion îl învălui cu o privire duioasă și îl dezmierdă pe capul cucuiat și tuns. Firele de păr, aspre, îl gădilau în palmă.

– Mă iubești, stăpâne? îl întrebă, cu gura doldora, Diogenid.

– *Sancta simplicitas!* suspină Silion, privindu-l cu invidie și milă. Ce grijă ai tu, mă Diogenid! Ești un om fericit la urma urmei. Diogenid nu răspunse nimic, se mulțumi să suradă, cum ar da un dulău din coadă. Silion răpăi cu degetele în dreptul inimii. Te-a durut pe tine vreodată ceva, aici? Diogenid înghiți cu poftă, își trecu șervetul peste gura pofticioasă de copil.

– M-a durut pe vremuri, dar acum nu mă mai doare nimic... am devenit nesimțitor.

– Cum ai făcut? întrebă Silion numai urechi.

Diogenid clătină din cap amarnic.

– Asta nu se învață; trebuie mai întâi să suferi ani de-a rândul ca un câine.

– Ani de-a rândul, repetă Silion, și eu sunt de-abia la început.

– Ești un debutant, interveni Stolz, îți știu eu leacul. Și demonstrativ turnă încă un rând de șampanie. Silion deșertă cupa și o întinse din nou. Așa te vreau, îl îndemnă Stolz, nu uita că Spinoza a zis: supărările speranței și ale fricii nu pot fi bune prin ele însele.

– Slăbește-mă cu Spinoza, îl somă Giuseppe, care n-avea chef de discuții.

– Ne-ar trebui ceva femei, opină Diogenid și, sub privirile uimite ale celor de față, se roși. Vreau să spun, o singură femeie decoltată și cu bijuterii să ne împodobească masa: ar fi frumos!

– Nu vreau femei, mormăi Silion. Le urăsc. Vorbea cu capul în piept, cu buze și limbă grea. O singură femeie, repetă el amarnic, o singură... știu eu una. Ceilalți trei schimbară o privire de înțelegere. Dar Stolz umplu din nou cupele. Silion o înălță pe a sa, ținând-o într-un primejdios echilibru deasupra capului său mereu aplecat. Cu ascuțituri, glasul i se ridică întretăiat de emoție. În sănătatea...

unei singure... femei! Toți, până la fund! răsună pe un zigzag de tonuri urarea și porunca lui jalnică. Stolz umplu iar. O singură femeie... suspină Silion, și răsufierea i se zbuciuma zgomotos în piept.

Giuseppe îi puse mâna pe umăr.

– *Voyons, maître!*¹

Ochii maestrului aruncară fulgere negre. Silion apucă mâna lui Giuseppe și i-o azvârli cu dispreț:

– Rogu-te, îi zise, și urmarea se pierdu într-o bolboroseală care ar fi vrut să însemne: fără familiarități.

Cu ochii ațintiți în vag, pe sub sprâncene, se cufundă într-o reverie grea. Poate că asculta muzica. Stolz cuvântă:

– Cu toate că Spinoza n-are ce căuta aici, în cartea lui *De servitute...*

Silion se trezi și-l întrerupse cu un gest.

– Să vă spui mai bine... versurile unui nebun... le-am tradus eu... Răsufliă adânc și-și luă capul între mâini, să-și adune gândurile. Ceilalți așteptau. Stăpânind un oftat dureros, Silion începu:

„Oh, de-ar fi fost fățarnică sau mândră,
nu m-aș fi tânguic acum,
nici că potirul dragostei făgăduite
de-a pururi nu-l voi deșerta.“

Glasul tremurat tăcu. Giuseppe aplaudă discret.

– Foarte frumos, maestre!

– Păcat că n-are rime, obiectă Diogenid.

– Rima ca rima, interveni Stolz, dar mie nu-mi place acel „nici că“. Trebuie să schimbi.

Silion n-asculta. Două lacrimi i se prelingeau pe obraji, pierzându-se între firele proaspăt crescute ale bărbii.

– Voi ce credeți, întrebă el cu o șoaptă atât de sfioasă, încât cei trei se aplecară spre el să-l audă. Nu-i așa că are să mă cheme?

– Cine să te cheme? întrebă îngrijorat Diogenid.

Silion se încruntă și puse pumnul pe masă cu o izbire mola-tecă.

– Nătărăule, cine vrei să mă cheme? Ridică fruntea și aținti asupra lui privirea de lacrimi negre dintre pleoapele lui înroșite: Ea!

¹ Hai lasă, maestre! (fr.)

proclamă el; ea are să mă cheme, înțelegi tu? Îl apucă de reverurile hainei, dar mai mult se sprijini de el decât îl zgudui. Ea are să mă cheme, nu-i așa? Spune, se rugă el, nu-i așa că are să mă cheme? Cu mâinile sprijinite apoi de marginea mesei, își legănă trupul și capul bălăbănit înaintea și înapoi. Nu se poate să nu mă cheme... are să mă cheme... să mă cheme... să mă...

Se păru că tăcerea lui se prelungește cu ochii deschiși, cu gândurile lipsă, într-un somn suspendat peste abisul lumii, așa cum adoarme, la război, călărețul istovit, pe calul său. Poate că visa același vis, poate că numai repeta în neștire la răstimpuri: „are să mă cheme“, pe când ceilalți continuau să bea, fără să mai ia seama la el. În jurul lor rămăneau tot mai multe mese goale, cu scaunele în neorânduială, cu tacâmurile și paharele nestrânse. Localul se pustiise. Dincolo de perdelele uriașe, noaptea se turbura ca de o ninsoare. Giuseppe dădu semnalul la urechea lui Silion:

– Să mergem, stăpâne. Unde ți-s banii?

Silion tresări, ridică bărbia în sus și-și cambră talia, ca și cum ar fi vrut să pună în valoare un frac impecabil pe care l-ar fi purtat.

– Să mergem, îngână el, dar trecem întâi pe la Ea. Trecem și atâta tot.

– Trecem, îi făgădui Giuseppe.

*

În dreptul casei Feraru, se opri cu ochii mari de uimire. Priveliștea obișnuită dispăruse. În locul umbrei și elegantei arătări se ridica o ruină geometrică, o alcătuire de ziduri retezate la înălțimea podului suprimat, rămas fără acoperiș, totul fără uși și ferestre. Văzduhul cenușiu umplea golurile dreptunghiulare, între pereții lăuntrici ai camerelor dezbrăcate, care își păstrau numai culorile de pastel șters, albastre, ocru-vișiniu, în pete rectilinii ce se întretăiau la nivelul etajului lipsă. Fășii desprinse, de tapet colorat, tresăreau tomnatec în aer. Fațada desfigurată de târnăcop, ca un cranii șlefuit de vremuri. Prin deschizăturile dărâmării și prin holul desfândat, se vedea ca printr-un defileu până în grădina din dos. În amândouă curțile, grămezi de bârne înnegrite și de cărămizi de un roșu-închis, igrasios, așteptau un cumpărător sub câte o cruce de smârcuri pe care sta scris cu cărbune: „de vânzare“. Numai arborii întunecați, cu ghearele abia punctate de muguri, ca niște cerșetori uriași și scheletici în trențele turburi ale înzoririi, mărturiseau tre-

cutul isprăvit. În cerul și orizontul liberat, nici o margine nu mai zăgăzuia straja lor zadarnică, nici un freamăt nu mai înfiora nepăsarea lor zgârcită și dură. Urmat de Giuseppe, Stolz și Diogenid, Silion dădu să intre. Abia acum băgă de seamă că grilajul de fier dimpreună cu blocurile de granit ale împrejmuirii fuseseră ridicate, și în locul șters rămăseseră numai tufele de liliac bătrân și gardul viu de lemn-câinesc în nemijlocita continuare a trotuarului. Îl căută din ochi și îl descoperi într-un ungher, în stive ruginite, rezemat de calcanul casei vecine. Oricând și oricine și fără nici o piedică putea pătrunde în curte și până și între zidurile în care nu mai era nimeni de întâlnit. Călcând cu băgare de seamă printre movilele de moloz, de scânduri, de grinzi și table de tinichea răsucită, semădate pretutindeni, cei trei prieteni îl urmară, într-un mers întortocheat, încet și în tăcere. Când trecură pragul pustiu care se clătina în matca lui de pulbere, se opriră ca în fața unui loc de doliu. În răcoarea umedă a dimineții și în mirosul de tencuială și de cărămizi pătrunse de ninsori și ploii, se reculeseră o clipă. Cu pălăria în mână, Silion contempla nimicirea și realcătuia în gând încăperile; așa cum le-a știut mai ieri. Recunoștea, dincolo de vestibulul absent, holul întunecos de altădată, astăzi cotropit de aer și lumină, din care mireasma de mosc pierise. Din sufrageria îmbrăcată în piele brună, cu înflorituri în relief, și din împleteala masivă a romburilor de bârne sculptate din tavan mai dănuiau numai pereții jupuți, cu urme mai clare de tablouri luate din loc, și jos, pardoseala de zgură. În dormitorul Laurei, tapetul peticit și smuls atârna nemișcat într-o încremenire de toamnă. Cu inima strânsă și cu ochii goi, Silion trecea prin cadrele fostelor odăi, cu băgare de seamă, aproape cu teamă, și în gândul lui așeza la loc tot ceea ce clintise, într-o melancolică străduință de a reînvia chipuri, glasuri și așezări din trecut. Când mica ceată înaintă spre terasa din dosul casei, găsi o ușă închisă, singura în picioare din toată dărâmarea. Lucu Silion și-aminti că dădea într-una din camerele de serviciu, nefolosite, ale casei Feraru. O împinse la întâmplare. Privirile tuturor se îndurădară într-o încăpere îngustă, profundă, cruțată de târnăcop, cu o ferestruică spălăcită, cu o sobă de zid în adâncul ei și fără nici un fel de mobilier. Pe scândurile nevopsite, praful se așternea de un deget. Pe toți îi izbi aerul cald dinăuntru. Ușa nu se deschisese pe de-a-ntregul, și de după ea Silion simți un obstacol, apoi o mișcare. Înaintă cu un pas. Întins pe jos de-a lungul peretelui dormea un lucrător, cu căciula trasă pe urechi și pe sprâncene, îmbrăcat cu

cojoc și înfășurat cu o pătură destrămată de lână. Trezit din somn, se ridică într-un cot și privi cu liniște la cei veniți.

– Cine ești dumneata? îl întrebă Stolz.

Era paznicul de noapte al șantierului. Omul întrebă la rândul său:

– Cât e ceasul?

– Cinci, răspunse Stolz și adăugă: Ciudat paznic de noapte care stă de pază dormind.

Un zâmbet șiret destinse buzele groase și leneșe ale paznicului.

– Când ați început dărâmarea? se interesă Silion.

Vocea răgușită, avinată.

– De vreo zece zile.

Vru să știe mai mult. Află că o societate de construcții cumpărase casa de la fostele proprietărese, două surori, care se mută la țară. Cea mai tânără avea un copil mic. Pe locul cumpărat se va clădi un bloc „cât toate zilele“.

– Care va să zică, doamnele proprietare au locuit aci până mai acum două, trei săptămâni?

Lucrătorul înălță din umeri. Nu știa decât că la data cumpărării casa era de mult nelocuită.

– Tot ce v-am spus am aflat de la portarul blocului de peste drum.

– Să vorbim cu el, propuse Silion prietenilor.

– E plecat în concentrare, îl informă lucrătorul și adăugă: S-au repezit la regimente ca la pomană: nici n-au așteptat ordinele.

Ceilalți nu-l mai ascultau, îl urmară pe Silion în curte. El se depărtă pe aleea încă năpădită de negurile zorilor, rar înviorată de o crudă și vegetală mireasmă de primăvară. Își aminti de dimineața în care o surprinsese chiar pe acest loc pe Laura, căznindu-se cu primii săi pași sub privegherea doctorului Barbu. Pe atunci singurul ei gând era să se vindece, ca să fie a lui, a lui Silion. Alt rost viața n-avea pentru ea. Vroia să se vindece și se temea totuși de sănătate ca de o aventură care ar putea să o îndepărteze de el. Ceea ce părea cu neputință s-a întâmplat. Niciodată ochii ei nu-l vor mai privi cu acea încredere care-i învăluia sufletul și nu-i va mai auzi glasul chemându-l pe el pe nume cum ar fi chemat tot ce poate fi mai sfânt pe pământ și mai curat. Era de ajuns numai să o audă, ca să știe că nu e stingher pe lume printre oameni, că și dincolo de viață și de moarte, în singurătatea oarbă și înfricoșată, îl însoțește cineva. Cum e cu putință ca nimic să nu rămână din toate acestea? Cum de e în

stare voința și hotărârea cuiva să schimbe ceea ce a fost o dată jurat cu glasul inimii și pecetluit cu sărutul veșniciei? Silion se lăsă pe un bolovan de moloz, își luă capul între mâini, cu coatele pe genunchi.

Au trebuit câteva luni ca totul să se schimbe ca în basme, și vechiul castel să cadă sub un târnăcop nevăzut, ca sub un blestem. De el n-a mai ținut seama nimeni. Atât de firesc Laura și-a văzut de drum, a vândut, a plecat, a început o altă viață. El a rămas ca un trup care se topește într-un șanț cu ape și foi moarte. Ba nu, a rămas să-și ducă zilele escortat de cei trei credincioși care îl vor urma din prag în prag până la spital sau până la azilul de noapte. Așa cum e acum e de-abia în drum către un sfârșit. Ar rămâne aci pe piatră, până târziu, până la capăt. Ar fi plâns cu hohote, dacă ar fi putut. Și nu era nici singur. Îl durea gândul ca un fier înroșit. Un spasm îl sugruma. Viața se smulgea din el încet, ca un bocet. Stolz, Giuseppe și Diogenid se uitară unul la altul. Așteptau. Zorile se limpezeau peste salcâmi, peste naltele ziduri retezate ca niște metereze. Dimineața, înfiorată de un lung suflu răcoros, venit din bălțile Dunării, din ghiolurile sărate ale Mării Negre, se încadra în dreptunghiurile goale, în arcadele aeriene ale casei Feraru. De peste clădirile masive din stradă se auzi vuietul mândios al celor dintâi tramvaie. Stolz, Giuseppe și Diogenid își făcură un semn. Se îndemnau, mutește, unul pe altul. Giuseppe se hotărî. Se apropie încet de Silion, care sta încovoiat și copleșit în tăcerea lui zadarnică. Ceilalți doi se apropiară și ei.

– Maestre, îi zise Giuseppe, hai să mergem. Nici un răspuns. Îl apăsă mai tare pe umăr. Să nu-ți închipui că nu te înțelegem, maestre. Ne doare că te vedem așa. Dar trebuie să mergem, maestre.

Nici un răspuns, nici o mișcare. Giuseppe chemă, din ochi, în ajutor pe Stolz și Diogenid. Se aplecară cu blândețe spre Silion și-l luară fiecare de câte un braț.

– Haide, maestre.

Încet, cu stăruință duioasă, cei doi din părți începură a-l ridica, trăgându-l în sus, cu respectul convenit șefului în suferință, trăgându-l de brațe ca pe un struț de aripi, în vreme ce din spate, Giuseppe, lăsându-se ușor pe genunchi, îl săltă din subsuori, cu palmele petrecute sub umeri. Silion se lăsă greu, se ridică frânt și molău, ca un manechin de călți. Capul i se balăbănea, privirile i se zgâiau de sfortarea de a pricepe, zgâite ca ale unui arhivar bătrân

care s-ar uita peste ochelari. În sfârșit, păru că binevoiește să facă un efort, se îndreptă nițel de mijloc și-și ridică în vânt fața de ceară, buhăită, nerasă, indiferentă. Ascultă. Pe stradă trecea o trăsură, uruit de roți, tropot lent de copite și un cor târăgănat și răgușit, în lungi sughituri; ajunse până la el:

*„Morgenro-ooot... Morgenro-ooot
Leuchtest mir zum frühen To-oooood...”*

Glasuri ascuțite și aspre, de femei băute, se împletiră cu ale bărbaților, în leneșe tânguiri muzicale, împleticindu-se în cuvintele nemțești rostite lăbărțat și balcanic:

*„Bald wird die Trompette bla-aa-sen
Dann muss ich mein Leben la-aaas-sen
Ich und mancher Kamera-aaaaad.”*

– Se duc la Hale, maestre, îți dai seama? îl îndemnă Giuseppe.
– Toți bețivii sunt la Hale la ora asta! îl stimulează Diogenid.
– E ora ciorbii de burtă! îi proclamă Stolz în ureche.
– Hura! urlă Lucu, atât de subit, încât ceilalți tresăriră și se uitară unul la altul, speriați. Dar nu se întâmplase nimic.

La un semn, cu o sfortare unică, izbutiră să-l proptească pe picioare și mereu ținându-l, cei doi de câte un braț, iar Giuseppe săltându-l de subsuori de la spate, porniră tuspatru, ca un singur om, spre ieșire. Se sprijineau, totodată și ei între ei, fiindcă nici unul nu se simțea pe deplin stăpân pe mișcări... Urcară cu caznă treptele din dosul fostei locuințe, nu fără să șovăie, de-a-ndăratelelea, de două, trei ori. Pătrunseră între zidurile sparte ale holului scalpat și potopit acum de auroră, călcând în străchini prin molozul inegal și presărat cu tot felul de cioburi, bolovani și crâmpoie, și trecură cu bine pe sub traversele despovărate, pe sub bolțile știrbe – vane arcuri de triumf și false colonne ce susțineau geometria ruinelor. În magia soarelui-răsare, cuprinși în cadrul epic al arhitecturii reze-mate pe cer, ei păreau, ducându-și șeful greu rănit, un grup viteaz ce părăsește, împleticit și înfrânt, locul apărat până la ultimul foc.

În stradă se desfăcură să răsuflă. Se așezară la rând pe marginea trotuarului, fiecare în gâtlej cu gustul lănced al nopții nedormite... Holbau ochi decolorați pe storurile oarbe ale blocurilor dimprejur. S-ar fi întins pe pietre să zacă. De după colț, un claxon tuși strident

și răpciuga lui sonoră trezi în ei sentimentul datoriei. Dintr-un salt, Diogenid fu în mijlocul drumului și, făcând față taxiului ce sosea, și-agită pălăria ca și cum ar fi aținut calea unei păsări de poiată; Stolz și Giuseppe îl imită greoi și însuși Silion se ridică singur, ținându-se de șalele suferinde. Fu ajutat să suie în vehicul, în fund, între Giuseppe și Diogenid; Stolz luă loc lângă șofer.

– La Hale!

NOTE ȘI VARIANTE

Istoria creației romanului postum *Lunatecii* este în mare măsură obscură, ca și a altor opere ale lui Ion Vinea. Cum se știe, scriitorul a ezitat să-și finiseze unele dintre proiectele literare și apoi să le încredințeze tiparului, anunțând în repetate rânduri publicarea unor volume de versuri sau de proză, dar amânând-o ulterior *sine die*. Caracteristic modului său de creație, pe fondul constant al indeciziei și al refuzului de a accepta constrângerea factorului timp, a fost și travaliul în paralel la mai multe proiecte, interferate sau intersectate, unele rămase definitiv în uitare, cum e cazul romanului *Venin de mai*.

Dorința de a scrie roman începe să-l ispitească pe Vinea în deceniul al treilea – perioada cea mai activă și mai fertilă din creația sa –, sub forma a două proiecte de roman simultane. Aceste proiecte sunt mărturisite lui Felix Aderca și lui I. Valerian, în cunoscutele interviuri (*De vorbă cu d. I. Vinea*, în *Mărturia unei generații*, Buc., Editura S. Ciomei, 1929 și, respectiv, *De vorbă cu d. Ion Vinea*, în *Viața literară*, II, nr. 51, mai 1927, reprodus în vol. *Cu scriitorii prin veac*, Buc., E.P.L., 1967), remarcându-se menționarea repetată a romanului *Tic-tac*, din care sunt publicate fragmente în revista *Contimporanul*. Când, în 1930, vede lumina tiparului volumul *Paradisul suspinelor*, prima experiență romanescă a lui Vinea poate fi considerată finalizată, oarecum discret însă, deoarece critica a refuzat să vadă un roman în scrierea de dimensiuni reduse care dădea titlul culegerii; totuși nu încapă nici o îndoială că acesta era „romanul” *Tic-tac*, atât de stăruitor „mediatizat” (vezi în volumul II al ediției de față, secțiunea *Note*).

Mai rămânea pe masa de lucru a scriitorului celălalt roman anunțat, la care el revine destul de sporadic în anii următori, fiind prins într-o activitate publicistică asiduă.

Din cele câteva fragmente, publicate la intervale mari de timp, deducem că e vorba de un roman-autobiografic, început în 1927 și rămas neterminat, al cărui titlu a cunoscut mai multe variante succesive: *Reportaj sentimental* (*Contimporanul*, VI, nr. 76, mai-iunie 1927), *Escroc sentimental* (*Contimporanul*, IX, nr. 91-92, aprilie 1930), *Lunatecii* (*Revista română*, I, 1941, nr. 1, 2, 3-6, 7-8; II, 1942, nr. 1-3), *Venin de mai*. Titlul *Lunatecii* apare prima oară în *Revista română*, în anul 1941, însoțind o suită de episoade din acest proiectat roman, unele rescrise, altele inedite. Eroul se numește la început Andrei Sima, apoi Andrei Mile. Cea mai mare parte a acestor pagini s-au regăsit, după moartea scriitorului, în dosarul cu titlul ultim *Venin de mai*.

Este greu de stabilit când se naște ideea elaborării unui alt roman, al treilea proiect romanesc al scriitorului, în ordine cronologică, și singurul care va fi finalizat la dimensiunile și forma epică a genului. Anii războiului și apoi începutul perioadei negre a dic-

taturii comuniste au fost nefaști pentru Vinea, ca și pentru majoritatea scriitorilor români. După 1947, el se vede silit să se retragă din viața socială și să-și reducă activitatea literară la traduceri, pe care le publică uneori sub nume străin. Izvoarele talentului său nu sunt însă secătuite, și Vinea continuă să scrie, în singurătate și obscuritate, ori să-și revizuiască vechi manuscrise de proză și versuri. Probabil că acum, la maturitate, prinde contur în imaginația sa povestea vieții lui Lucu Silion într-un roman care la început se intitulează *Totul e permis*.

Se pare că la un moment dat s-au aflat pe masa de lucru a scriitorului ambele romane, primul, intitulat (încă) *Lunatecii*, și al doilea, cu titlul *Totul e permis*. O însemnare manuscrisă – din păcate nedată – citată de editorii Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu, menționează acest paralelism de creație și furnizează o informație prețioasă privind stadiul diferit de lucru la cele două proiecte: „Să termin *Lunatecii*. Să copiez *Totul e permis*, în trei exemplare. Dar mai am o săptămână de muncă grea la el. *Lunatecii* – 600 pag., *Totul e permis* – 500 pag.” (Note la Ion Vinea, *Opere*, vol. III, Editura Dacia, Cluj, 1973, p. 584).

Așadar, noul roman îl devansează categoric ca ritm de elaborare pe cel vechi, cu care păstrează numai o vagă legătură de fundal, diferențiindu-se vizibil din punct de vedere naratologic și stilistic de tot ce scrisese Vinea până atunci.

Cât privește transferul de titlu, adică modificarea din *Totul e permis* în *Lunatecii*, trebuie să se fi produs înainte de 1960, sau în preajma acestei date, deoarece în 1960, când Vinea reușește să iasă din izolare și să publice un text de proză literară în revista *Steaua* (anul XI, nr. 3, martie), el încredințează tiparului primul capitol al romanului, cu mențiunea „Fragment din romanul *Lunatecii*”.

Romanul *Lunatecii* continuă să se afle pe masa de lucru a autorului și în anii următori. Intervievat de un gazetar, în 1962, în legătură cu proiectele literare, Vinea se arată consecvent în rezerve și reticența sa – devenite proverbiale! – față de tipar: „Îmi revăd cu prudență voluminosul caiet de poeme. Nu mă grăbesc cu publicarea lor...” În schimb, proza îl atrage mai mult, îi dinamizează energiile creatoare, încât mărturisește: „Caut cu înfrigurare să recuperez – într-un târziu – timpul pierdut în amănări, răsfoind vechi manuscrise de proze nepublicate. Între altele [...] un roman scris mai demult și parțial apărut în fragmente. Titlul? *Lunatecii*” (Ilie Purcaru, *De vorbă cu Ion Vinea despre poezie și traduceri*, în *Luceafărul*, VI, nr. 12 (123), 8 iunie 1963).

Destinul a vrut ca peste puțin timp, în iulie 1964, Ion Vinea să se stingă din viață, fără să-și vadă „opera” încheiată în sensul deplin al cuvântului (despre dramatica istorie a tipăririi volumului de versuri *Ora fântânilor* în zilele de agonie a poetului am relatat în *Notele la volumul I* al ediției noastre). Henriette Yvonne Stahl, prietena scriitorului, care s-a implicat cu devoțiune în această decizie aproape disperată de editare a unor opere îndelung amânate, își amintește în legătură cu finalizarea romanului *Lunatecii*:

„Chiar în penultimele săptămâni ale vieții lui, împreună cu Mihai Gafița, în fața lui Ion Vinea, care era întins în pat, am revăzut manuscrisul *Lunatecilor*. Știam dintr-o lectură cu mult anterioară că în acest roman existau capitole interesante despre ziaristica timpului și care acum lipseau. Nu am putut afla ce a făcut exact cu ele. Răspunsurile lui Ion erau bătălmăjite, așa încât împreună cu Gafița mi-a fost totuși imposibil să fac acordări de capitole în prezența lui Ion. Unele fraze mi le-a dictat integral Ion Vinea. Devotamentul lui Mihai Gafița a fost desăvârșit. Răbdarea lui, de asemenea. Așa, în fața lui Ion, Mihai Gafița și cu mine am lucrat mult. Nu a fost ușor, dar totul este autentic,

garantat autentic; pe când în *Venin de mai*, din păcate...” (Mihaela Cristea, *De vorbă cu Henriette Yvonne Stahl*, Editura Minerva, Buc., 1996, p. 168).

După acest manuscris a fost editat romanul *Lunatecii*, în prima jumătate a anului 1965, la Editura pentru Literatură, aceeași care publicase și volumul *Ora fântânilor*. Textul este destul de îngrijit, dar în partea a doua capitolele nu au titluri și nici moto-uri, ca în prima parte. Există și două capitole despre „ziaristica timpului”, intitulate *A patra putere* și *Țintarul*. Editorii au împărțit textul în două volume, de dimensiuni aproximativ egale.

Romanul *Lunatecii* era, la data apariției, în cea mai mare parte inedit. Numai două capitole fuseseră publicate anterior în periodice: capitolul 13, *Praznicul calicilor*, văzuse lumina tiparului, sub titlul *Camera leoparzilor*, în *Viața românească*, XXIX, nr. 10 (octombrie), 1937, iar capitolul 1, *Buricul pământului*, în *Steaua*, XI, nr. 3, martie, 1960.

Prima informație despre *Lunatecii* o oferă cititorilor autorul însuși în interviul din 1963, caracterizându-l astfel: „*Lunatecii*. Ce fel este? Pe scurt: «realist-critic, realist-fantastic și realist-social»” (Ilie Purcaru, *op. cit.*). Succinta propoziție atrage atenția prin repetarea, cu o ironie nedisimulată, a termenului „realist”, care „datează” perfect momentul social-cultural al anilor '60. În cuvinte, și mai ales dincolo de ele, scriitorul – constrâns atâta vreme la tăcere – transmite un mesaj despre adaptarea, volens-nolens, a literaturii la „realism”, considerat un ax estetic-ideologic al dogmei proletcultiste (Vinea nu omite nici sintagma hibridă „realism critic”, de mare circulație în epocă).

Primul critic care a scris despre *Lunatecii* a fost M. P e t r o v e a n u, într-o cronică literară din *Viața românească*: „*Lunatecii*, opera vieții lui Ion Vinea, a avut o naștere dramatică” – observă acesta. „În momentul în care romanul, abandonat și reluat de câteva ori, totuși s-a născut, părintele său murea. Dincolo însă de împrejurările patetice, aproape simbolice ale zămislirii, cele mai ambițioase nădejdi s-au strâns în această carte de revanșă, înainte de orice, asupra artei romanului. Cu toate că eroii și întreaga materie derivă din experiența cea mai personală, cuprinzând elemente autobiografice lesne de identificat, scriitorul a făcut totul pentru a se obiectiva și a împlini normele de bază ale unui gen socotit incompatibil cu talentul său.”

Eroul romanului, Lucu Silion, este raportat la personajele prozei scurte a lui Ion Vinea din anii '30 – *Paradisul suspinelor*, *Luntre și punte* –, „visători abulici”, „lunatici”, cu observația că atitudinea scriitorului este acum demistificatoare, exprimând „nu numai o revanșă estetică, dar și una de ordin moral, un mod de despărțire definitivă de o anumită tipologie persecutoare pentru el...”

Cu o intuiție critică remarcabilă, M. Petroveanu sugerează cele mai semnificative filiații artistice ale personajului din *Lunatecii*, pe care exegezele ulterioare le vor relua și dezvolta: inadaptabilii din proza realistă de la începutul secolului, tipologia „oamenilor de prisos” din literatura rusă, în special Oblomov al lui Gonțearov („Silion, un Oblomov balcanic”) și „Craii de Curtea-Veche” din romanul lui Mateiu I. Caragiale.

Cât privește intențiile realiste ale autorului, acestea „nu se susțin cu o forță egală. În economia romanului, între primul plan și cel pe care se mișcă forțele obscure ale societății timpului și de la care pornesc fire către erou există o discrepantă, un continuu decalaj, în așa fel încât acțiunea dindărătul scenei apare nejustificată. Tot ceea ce se referă la mișcarea epocii se proiectează într-un tablou de moravuri extrem de vivace

privit în el însuși, dar funcționând ca un simplu decor în raport cu drama centrală, cu textul de pe scenă.“

Dintre personajele secundare, sunt „decodificate“ câteva personalități ale epocii: Fane Chiriac (alias Nae Ionescu) și Adam Gună (Bogdan Pitești), „acest Pirgu al unei dubioase nobleți, în orice caz al unei rase decrepite“.

Concluzia fixează o judecată estetică globală asupra romanului *Lunatecii*, fină și pertinentă: „În absența acuității psihologice și a consecvenței realiste, *Lunatecii*, ca și poezia lui Ion Vinea, dar indirect, bineînțeles, este confesiunea răzbunătoare a unui învins și un document al plăcerii scrisului «frumos», al prozei artistice. Ion Vinea rămâne un liric impenitent“ (*Ion Vinea – „Lunatecii“*, în *Viața românească*, nr. 5, mai, 1965).

Și Nicolae Manolescu, într-o cronică din *Contemporanul*, vede în *Lunatecii* „o carte prin excelență poetică, din familia *Crailor* lui Mateiu I. Caragiale, prevestită măcar stilistic de prozele anterioare“.

Încadrându-l în istoria romanului românesc, criticul îl situează printre „romanele inacțiunii“, cu eroi contemplativi, puține la noi: *Viața la țară*, *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*, *Craii de Curtea-Veche*.

În personajul Lucu Silion se fixează o tipologie literară care exprimă psihologia specifică a aristocratlui: „Indiferența față de orice îndeletnicire practică, a lui Silion, a lui Oblomov, a Crailor, n-are leac, pentru că ține de o anume predispoziție spirituală. Ei nu sunt drept vorbind niște leneși și nici nu disprețuiesc munca (pur și simplu nu-și pun chestiunea că ar putea munci), dar suferă, boală ereditară, de oboseala de acțiune a aristocratlui care timp de mai multe generații a visat cu ochii în tavan.“

Din punct de vedere naratologic, *Lunatecii* e „un roman aproape tradițional, cu o construcție logică și fără superstiția unei tehnici moderne“. Valoarea lui nu stă în epică, ci în „lănțezeala rafinată a narațiunii, în sugestiile poetice“ (*Ion Vinea, „Lunatecii“*, în *Contemporanul*, nr. 28 (978), 9 iulie 1965).

Cronica lui Mihai Ungheanu, din revista *Ramuri*, așază romanul *Lunatecii* la confluența a două mari teme ale prozei românești: decăderea aristocrației autohtone și inadaptația (chiar „dezadaptația“) individului incapabil de acțiune, „bolnav spiritual“, din cauza unei devitalizări ereditare.

Orizontul social al dramei lui Lucu Silion e minim, *Lunatecii* dezvoltând tema inadaptației la nivel psihologic: „Interesul romanului e în primul rând de psihologie. Ceea ce vrea autorul e, se pare, ca cititorul să înțeleagă mișcarea sufletească interioară care îl conduce pe Silion la acte atât de dezordonate, care, însă, privesc dinăuntru, devin firești.“

Văzut ca roman psihologic, *Lunatecii* se situează în vecinătatea lui Camil Petrescu și mai puțin a lui Mateiu I. Caragiale (*Ion Vinea, „Lunatecii“*, în *Ramuri*, anul II, nr. 8 (13), 15 august 1965).

O observație critică ce revine în unele cronici la *Lunatecii* se referă la finalul romanului, incongruent și nemotivat față de evoluția de până atunci a eroului: „Romanul lasă impresia de întrerupere fortuită, care se substituie unui final definitiv“ – notează Mircea Măncăș; și, mai departe: „Capitolul ultim e mai curând o variantă de o semnificație deosebită a existenței eroului decât o încheiere a ei“ (*Ion Vinea romancier*, în *Gazeta literară*, anul XIII, nr. 51 (684), 16 decembrie 1965).

După ce momentul criticii de întâmpinare se consumă, romanul *Lunatecii* intră în climatul de receptare al istoriei literare, pe măsură ce opera lui Ion Vinea devine obiec-

tu unor exegeze mai complexe: monografiile critice, istorii literare, sinteze etc.

În 1969, Virgil Ardeleanu publică un volum de studii critice intitulat *Proza poezilor*, în care numele lui Vinea este integrat într-o serie, selectivă, de poeți români ce și-au exersat condeii și în proză: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski, Dimitrie Anghel, Vasile Voiculescu. Locul de întâlnire al prozei scrise de acești creatori atât de diferiți, aparținând unor epoci și unor curente literare diferite, este percepția sensibilă, subiectivă, a realității și, în plan stilistic, preocuparea pentru scrisul frumos. Proza poezilor „a etalat și va etala întotdeauna măcar unul din cele două atu-uri ale sale: haina strălucitoare și relicvariul sensibilității. Oricare ar fi proporția lor, să nu pierdem nici un moment din vedere faptul că dominantă prozei poezilor e cea artistică. Ea se revendică, în chip aproape hotărâtor, de la o limbă subtilă. Spre aceasta să ne îndreptăm atenția, căci spre ea și-au îndreptat atenția toți marii scriitori români [...]. Pentru ei limba nu e doar un mijloc de comunicare, ci poarta miraculoasă spre rafinamentul suprem“ (*Proza poezilor*, Editura pentru Literatură, Buc., 1969, p. 8-9).

Apariția, în 1971, a unei noi ediții din *Lunatecii*, în colecția „Biblioteca pentru toți“ a Editurii Minerva, contribuie substanțial la difuzarea romanului lui Ion Vinea în rândul publicului cititor (datorită tirajului mare) și, totodată, marchează consacarea sa în patrimoniul valorilor prozei românești. Prefața, semnată de Magdalena Popescu, sub titlul *Magie și dezamăgire*, este primul studiu analitic amplu dedicat romanului, de o deosebită finețe și cu un atașament remarcabil față de obiect.

Punându-și întrebarea care e locul romanului *Lunatecii* între poezia și proza scurtă, autoarea susține că „între poezie, rezultat al reprimării intelectuale și etice, și proza scurtă – creată în «desfrâu» programatic al imaginației, al visului și al instinctului – *Lunatecii* face nu doar o medie, ci și o sinteză a celor două tensiuni, punându-le în relație, relativizându-le astfel și apropiindu-le de dimensiunea lor reală. Planul idealului absolut și cel al libertății orgiastice sunt coborâte la un nivel comun și puse în funcție de omul concret.“

Universul tematic al romanului și filiațiile artistice sunt rezumate într-o formulă sintetică: „estetism și criticism, motivul «dandy-ului», alăturat, mixtat și în cele din urmă dislocat de motivul «omului de prisos». Ambiguitatea vine de acolo că nici un moment, nici chiar în final, vreuna din cele două poziții nu rămâne definitiv dominantă și iremediabil determinantă a unui singur punct de vedere. Ele își dispută alternativ supremația, încercând fiecare să ajungă la maximumul potenței ei.“

Cât privește „vocea auctorială“ în *Lunatecii*, Magdalena Popescu notează: „Echivocul romanului e provocat de echivocul atitudinii autorului față de personajul său, care e pe rând atașant sau ironizat, idealizat sau respins, reprezentând fie un dublu biografic compensatoriu, fie unul ratat și incriminat de evocare“.

Cea mai originală notă în interpretarea critică a Magdalenei Popescu este aceea de a-i atribui romanului *Lunatecii* un nivel simbolic și parabolic: „...din punctul cel mai înalt și mai depărtat, cel care coincide cu dispoziția fundamentală a autorului față de textul său, *Lunatecii* se arată ca un basm și ca o parabolă. Înțelesul parabolei se referă la motivul «tineretii fără bătrânețe și al vieții fără de moarte». Subiectul ascuns al cărții e inutila teamă față de destinul biologic, care, oricât evitat, ajunge în cele din urmă la declinul său.“ De acest nivel simbolic al cărții aparține și „mecanismul premonițiilor, al dublurilor, copiilor și paralelismelor care avertizează asupra consecințelor“. Paralelismele esențiale dezvoltă fatidica cifră trei: cele trei lecții de morală practică date

lui Lucu Silion de doctorul Costi Barbu, gazetarul Fane Chiriac și patronul de restaurant Filip; cele trei încercări afective (trei femei, emblemă, fiecare, a unei alte atmosfere mitice: elenismul viril, catolicismul spiritualizat și bizantinismul corupt de ocultism, Matilda – Diana, Laura – Madona, Ana – Vrăjitoarea); cei trei magi (sau crai) ai decăderii (în perfectă simetrie cu arhetipurile feminine – Diogenid, Stolz, Giuseppe).

Reeditarea romanului *Lunatecii* la editura bucureșteană Minerva are loc în același an cu inaugurarea la Cluj a unei ample ediții de *Opere*, în 5 volume, sub îngrijirea lui Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu (*Lunatecii* fiind reprodus în volumul III, 1973).

Începutul deceniului al 8-lea se dovedește deosebit de favorabil receptării operei lui Ion Vinea, cristalizându-se un adevărat spirit de emulație, atât în plan editorial, cât și în interpretarea critică. Într-un interval scurt de timp văd lumina tiparului trei monografii critice consacrate creației sale: *Ion Vinea*, de Sergiu Sălăgean, Editura Eminescu, 1971; *Opera lui Ion Vinea*, de Simion Mioc, Editura Minerva (seria „Universitas”), 1972; *Ion Vinea*, de Elena Zaharia, Editura Cartea Românească, 1972.

Analizând *Lunatecii*, Sergiu Sălăgean observă continuitatea interioară a prozei lui Ion Vinea, de la proza scurtă din perioada tinereții la roman, în special la nivelul structurii eroului: „Neputința deciziei corespunde, în planul volitiv și logic, neputinței cristalizării senzațiilor și sentimentelor în idei. Între treapta afectivă și cea rațională există o ruptură sau, mai bine spus, personajele romanului său nu se supun unor comandamente etice, ci au numai o psihologie, au numai o viață afectivă, nu și una a ideilor sau a voinței. Personajele sale nu au treapta abstractă a conștiinței. Analiza acestui mod de a trăi numai sentimental este însă, din punct de vedere artistic, punctul de rezistență al romanului lui Vinea. Lucu Silion, principalul personaj masculin, este și tipul lunatecului desăvârșit. Titlul însuși simbolizează structura iluzionară a personajelor, capacitatea lor de a se autoiluziona și de a nu distinge adevărul de proiecția subiectivității ce i se substituie” (*op. cit.*, p. 54).

Accentul interpretării cade, la Sergiu Sălăgean, pe substratul decadent al viziunii lui Vinea asupra lumii, criticul decupând cu insistență semnificațiile patologice ale gesturilor eroilor, degenerescența, viciile, perversitatea.

Monografia lui Simion Mioc reia, în capitolul despre *Lunatecii*, o parte dintre observațiile anterioare ale criticii, făcând trimiteri ample la numeroase opere, literare sau de exegeză. Dintre aceste interferențe, incidente, comparații, reținem apropierea lui Lucu Silion de eroii lui Gib Mihăescu, obsedați de slăbiciunile erotice ale femeilor; de Pavel Anicet din *Întoarcerea din rai* de Mircea Eliade, prin „oscilația erotică între două femei”; de „omul fără însușiri” din romanul lui Robert Musil.

A treia monografie *Ion Vinea* consideră *Lunatecii* „un moment de sinteză în creația lui Vinea, o încercare de a structura unitar date ale esteticilor simboliste și avangardiste, frecventate în tinerețe și – surprinzător! – ale realismului, curentul repudiat altădată. Rezultatul e o carte plăcută la lectură, având eleganță și stil, tensiune și nerv, construită în stil baroc, cu zone de sublimă poezie, dar și cu stridente de roman-foleton.

La suprafața scrierii se află un strat realist, ușor reperabil la analiză, sub care se ascunde de fapt adevărata existență, adâncă, a eroului și a creatorului său. Ca și la Mateiu Caragiale, realitatea crește luxuriant și înșelător pe rădăcinile, străine, ale simbolului” (Elena Zaharia, *op. cit.*, p. 246).

După 1972, opera lui Ion Vinea nu a mai făcut obiectul unei exegeze cu caracter

monografic. Scriitorul își găsește însă constant un loc în istoriile literare sau în studiile de sinteză asupra literaturii contemporane, personalitatea și activitatea sa fiind redimensionate – nu numai valoric, ci și contextual – după publicarea postumelor (romanul *Lunatecii* și proiectul de roman *Venin de mai*).

În ampla lucrare a lui O. V. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, numele lui Ion Vinea figurează la capitolul *Lirica avangardistă*, criticul încadrând aici și proza poetului, inclusiv romanul *Lunatecii*. Dacă proza scurtă din tinerețe și capodopera ei, *Paradisul suspinelor*, se bucură de aprecierile superlative ale criticului, tonul său devine mult mai reținut când e vorba de *Lunatecii*. Romanul este comparat cu *Venin de mai*, proiectul rămas nerealizat, din care s-a desprins personajul „lunatecului”. Deși mai închegat, căci Vinea „a găsit energia să-l termine și să-i dea o construcție echilibrată”, *Lunatecii* „e compus din opoziția cam simplistă a două universuri ireductibile, unul învăluit în aura poeziei, altul caricatural, grotesc. Vinea n-a avut nici destul curaj să dea prin îngroșare enormă, ca Mateiu Caragiale, de care a fost apropiat, o proiecție fantastică acestui contrast. Romanul ezită între transfigurarea poetică îndrăzneată și compoziția picturală rafinată. Paginile cele mai bune se ivesc acolo unde, o asemenea reținere dispărând, Vinea descrie existența semispectrală a Laurei, în camera ei cu draperii imense, sau cadavrul obsecviosului Arghir, spânzurat de mărețul candelabru al lui Scafa. Restul se sufocă adesea într-o «Kunstprosa» artificială. Ironia soartei a făcut ca tocmai romanul celui care a contribuit atâta la «deliteraturizarea» liricii noastre să sufere de o «poetizare» superfluă, calofilă” (*op. cit.*, vol. II, Editura Minerva, București, 1974, p. 393-395).

O altă sinteză critică de mare amploare, cea întreprinsă de Eugen Simion în *Scriitori români de azi*, receptează romanul lui Vinea dintr-o dublă perspectivă: cea a raportării la concepția estetică a autorului și cea a integrării în evoluția atitudinii față de roman a generației interbelice. Pe primul nivel se constată o vizibilă nonconcordanță între estetica radicală a avangardistului care cerea „moartea romanului epopee și a romanului psihologic” și *Lunatecii* unde tocmai „gustul pentru epopee, anecdotă, intrigă sentimentală se observă imediat ce îți arunci ochii pe aceste pagini...” La cel de-al doilea nivel se remarcă o sincronizare cu modificarea gustului estetic al scriitorilor din generația interbelică care au continuat să creeze și în anii '50-'60: „Camil Petrescu, G. Călinescu și alți scriitori din generația lui Vinea arată spre sfârșitul carierei lor același interes pentru construcții epice vaste, din dorința, poate, a unei generații (martora unei istorii agitate) de a spune cât mai mult în niște cărți fundamentale. Rezultatele nu sunt totdeauna pe măsura intențiilor, proiectele acestea grandioase eșuează uneori în reconstituiri istorice aride ori în compoziții baroce (barocul e stilul comun al acestei generații în amurg!) numai parțial interesante estetic.”

Lunatecii îi apare criticului ca „un model de orfevrărie literară”, din care „nu lipsește gustul pentru senzaționalul de fasciculă”. „Interesul estetic al romanului vine din altă parte și anume din studiul destinelor colaterale. [...] În jurul unui ax central (povestea vieții lui Lucu Silion) se grupează un număr de episoade care, prin pitorescul și amplitudinea lor, au șansa de a rămâne mai ușor în memorie. Tulpina începe să nu se mai vadă de ramuri, ramurile, de abundența vegetației epice. Dăm în *Lunatecii* peste un număr de asemenea istorii care trăiesc, literar, independent de narațiunea centrală” (*op. cit.*, vol. II, Editura Cartea Românească, Buc., 1976, p. 280-293).

O trimitere la *Lunatecii* face și A. I. P. i. r. u. în *Istoria literaturii române de la început până azi*, apărută la Editura Univers, în 1981. Criticul leagă încercările de roman ale lui Ion Vinea de literatura epocii interbelice, cărora ele le aparțin prin punctul de geneză: eroii lui Vinea, „disponibili în sens gidian, practică experiența și aventura, ajungând ca și personajele lui Mateiu Caragiale la dezabuzare, sau aspirând, ca eroii lui Gib Mihăescu, la cucerirea idealului, nu fără mari contrarietăți“. Publicat peste patru decenii față de operele generației lui Vinea, *Lunatecii* s-a desincronizat și a pierdut din interes, neavând ecoul *Crailor de Curtea-Veche* (op. cit., Editura Univers, Buc., 1981, p. 401-402).

Această comparație între destinul romanului *Lunatecii*, marcat de lipsa de sincronizare între creație și receptare, și succesul romanului *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu I. Caragiale o regăsim și la scriitoarea Henriette Yvonne Stahl într-o carte de confesiuni, publicată postum. Ea pune în termeni categorici problema consecințelor grave pe care le-a avut întârzierea editării operei lui Vinea asupra recepției ei de către critică și public: „...publicându-i-se manuscrisele după cincizeci de ani, Ion Vinea a riscat să fie socotit scriitor al unei actualități depășite, deci demodat, desuet, el precursorul, el premergătorul, el care, la șaptesprezece ani, adică în 1912, a dat în revistă primele lui poezii, marcând o sensibilitate și o exprimare cu totul noi, originale. [...] Azi, din pricina întârzierii cu cincizeci de ani, chiar și romanul *Lunatecii*, apărut după moartea lui, a fost primit ca un roman desuet, al unui timp depășit, cu problematica unor tare și calități perimate, deci neinteresante, și nu a putut fi comparat cu reala lui actualitate din care, de fapt, făcea parte, adică aceea din anul 1925. E foarte greu pentru critici și publicul cititor să acopere golul și să mai socotească romanul *Lunatecii* ca pe o scriere precursoră timpului când a fost editat, așa cum, de fapt, era, și să nu fie socotit după data apariției. *Lunatecii* e un roman tipic epocii când a fost scris, de cea mai autentică valoare, iar nu un roman de după 1964, când a apărut. [...] pentru ce *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale a cunoscut un atât de mare succes, o atât de evidentă recunoaștere imediată în comparație cu *Lunatecii* de Ion Vinea? [...] Sunt două romane ale aceleiași epoci, numai că unul a fost publicat în timp util, iar celălalt mult timp după ce îi trecuse epoca, devenind în felul acesta desuet“ (Mihaela Cristea, *De vorbă cu Henriette Yvonne Stahl*, Editura Minerva, Buc., 1996, p. 175; 178-179).

VARIANTE

La un roman postum precum *Lunatecii* variantele nu pun problemele revizuirilor de text într-o succesiune cronologică certă, ca în cazul editărilor antume. Stilul de lucru al scriitorului Ion Vinea se caracterizează prin dezordine și prin dezinteres, nu numai față de publicarea operelor, dar chiar față de finalizarea lor.

Așadar stabilirea variantelor romanului *Lunatecii* comportă precizări speciale, privind caracterul fragmentar (uneori de dimensiunile unui singur capitol), dificultățile datării exacte și chiar incertitudinea asupra textului (în cazul manuscriselor pierdute și reconstituite după o altă sursă).

Diferențele față de textul de bază nu sunt numeroase și nici semnificative.

Vom descrie pe rând sursele și dimensiunile variantelor, într-o ordine arbitrară care propune o cronologie aproximativă.

VARIANTA A este cel mai vechi episod din *Lunatecii* publicat de către autor; apare în revista *Viața românească*, în anul 1937, nr. 10 (octombrie), sub titlul *Camera leopardilor* și menținea: „fragment dintr-un roman.“ La data aceea făcea parte dintr-un proiect de roman început în tinerețe, care s-a intitulat, succesiv, *Reportaj sentimental*, *Escroc sentimental*, *Lunatecii*, *Venin de mai* și a rămas nerealizat.

A fost integrat în noul roman, devenind capitolul 13, *Praznicul calicilor*.

VARIANTA B se referă la dosarul cu nr. 16 556 din arhiva Muzeului Literaturii Române.

Dosarul conține 312 file, în cea mai mare parte dispărute, și un caiet manuscris, numerotat de la 313 la 354. Filele sunt fie scrise de mână, foarte dezordonat și cu multe ștersături și tăieturi, fie dactilografiate, și acestea cu numeroase modificări și adaosuri, care le fac greu descifrabile. Ele au fost numerotate și renumerotate de mai multe ori, încât ordonarea lor devine aproape imposibilă. Caietul inclus în dosar este un caiet dactilografiat, vechi, îngălbenit, scris numai pe un sfert, cu creionul. Textul nu are titlu, multe pagini au fost șterse prin hașurare. Am dedus că este vorba de o schiță, poate prima, a capitolului *Țintarul*, dar textul nu poate fi reconstituit.

Din acest dosar am putut recupera și introduce în aparatul de variante doar primele două capitole, singurele puse în ordine și numerotate cursiv. Capitolele 1 și 2 intitulate *Buricul pământului* și, respectiv, *În bazarul trecutului*, se prezintă în câte două copii: un text dactilo cu ștersături și corectări autografe și o copie dactilo, curată, pe hârtie subțire, produsă după primul, cu modificările respective.

Este evident că dosarul nr. 16 556 reprezintă un material în lucru, încă departe de finalizarea romanului.

VARIANTA C constituie capitolul 1 al romanului, publicat de Ion Vinea în *Steaua*, nr. 3, anul XI (121), martie, 1960, p. 26-48, sub titlul *Buricul pământului* și menținea: „Fragment din romanul *Lunatecii*“.

VARIANTA D are ca sursă textul reprodus în Ion Vinea, *Opere*, III, Editura Dacia, Cluj, 1973. (Îngrijirea ediției, note, bibliografie și indici de Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu.) După mărturisirea editorilor, manuscrisul care a stat la baza ediției s-a pierdut.

Conform *Notelor* (p. 579-590), editorii au avut la dispoziție trei dosare cu titlul *Lunatecii*. Pe primul dintre ele era menționat și alt titlu la care autorul s-a gândit un timp: „*Lunatecii (Totul e permis)* – roman de Ion Vinea“.

Textul romanului este o dactilogramă pe care s-au operat corectări și modificări autografe, precum și o serie de adnotări marginale. Editorii nu au certitudinea că toate aceste însemnări manuscrise îi aparțin autorului, având impresia, „nu o dată, că unele observații sunt formulate de un lector străin, altul decât autorul“, și opinând că acesta ar fi fost editorul Liviu Călin, cu care Vinea a colaborat, într-adevăr, în ultimii ani de viață.

Editorii descriu în amănunțime conținutul dosarelor (textul dactilo al romanului,

plus câteva file manuscrise răzlețe, cu certitudine scrise de autor, care cuprind două liste de personaje, un scurt referat analitic asupra romanului și alte notițe) și reproduc însemnările autografe de pe fețele coperților celor trei dosare.

Din analiza tuturor acestor înscrisuri rezultă că între coperțile celor trei dosare s-au aflat la un moment dat file din ambele romane, la care Ion Vinea a lucrat concomitent. Listele distincte de personaje probează clar ideea separării celor două romane, dar în legătură cu titlurile lor autorul nu era încă decis. Conform unei însemnări autografe, romanul de față se intitula *Totul e permis*, avea 500 de pagini dactilo, iar autorul își propunea să-l „copieze în trei exemplare“ (vezi *Notele* de la p. 584, ediția citată). Titlul *Lunatecii* (cu varianta, ștearsă, *Sub pavăza lunii*) aparținea, în aceeași însemnare, celui alt proiect de roman, început în tinerețe, pe care autorul îl va intitula ulterior *Venin de mai*, dar nu-l va termina niciodată.

În această variantă, ordinea unor capitole apare diferită față de textul din ediția princeps.

VARIANTA E este textul care a stat la baza primei ediții a romanului *Lunatecii*, publicată de Editura pentru Literatură, în anul 1965, în două volume. După aceasta a fost stabilit textul ediției de față.

Capitolul 1 BURICUL PĂMÂNTULUI

- P. 1, r. 15-17* – și firele au trosnit delicat în urechea lui încântată. *B, C:* și aerul a tremurat în jurul ei, colorându-se o clipă, iar firele rupte au dat un țipăt textil, imperceptibil. *D, E;*
- r. 19-20* – Lumea era o feerie, luminată de sorii minunați ai păianjenilor, iar el *B, C:* Lumea e o feerie ocrotită de sorii minunați ai păianjenilor, pe când el *D, E;*
- P. 2, r. 2-3* – fără amestecul lui. Poate că ar fi fost mai potrivit *D:* fără voința lui. Poate că ar fi mai potrivit *B, C, E;*
- r. 26* – femeile se perindă fluide pe lângă el *D:* femeile se perindă pe lângă el *B, C, E.*
- P. 3, r. 2* – stă o doamnă și cumpără crizanteme *D:* o doamnă cumpără crizanteme *B, C, E;*
- r. 17* – grațiosul tablou. *B, C:* gingașa arătare. *D, E;*
- r. 23-24* – Se strecură cu dibăcie printre automobilele de lux, înainte, cu ochii la țintă, cu mersul înțetit *B, C:* Cu ochii la țintă, cu mersul înțetit, Lucu se strecură cu dibăcie printre automobilele vijelioase. *D, E;*
- r. 29* – trei bărbați *B:* trei băieți *C, D, E;*
- r. 37* – avea nărvul simplificărilor *D:* avea patima simplificărilor *B, C, E.*
- P. 4, r. 2* – deși cântărește *B, C:* deși măsoară și cântărește *D, E;*
- r. 18* – bine apăsate *B, C:* delicat apăsate *D, E;*
- r. 32* – nițeluș ofilite *B, C:* nițeluș cam ofilite *D, E;*
- P. 5, r. 1* – ca la paradă *B, C:* ca la parada circului *D, E;*
- r. 3* – îi făcu din cap birjarului un semn *D:* îi făcu din cap un semn *B, C, E;*

- r. 4-5* – Privirea lipsită de sfială i se sprijini *D:* Fără sfială, privirea i se sprijini *B, C, E;*
- r. 11-12* – rămășițe economie *B, C:* rămășițe economie și pioasă *D, E;*
- r. 18-19* – sufletul fiecărui bărbat, *B, C:* sufletul fiecărui bărbat, dar care într-însul suferă de insomnie. *D, E;*
- r. 23* – nu atinge pământul. *B, C:* parcă nu atinge pământul. *D, E;*
- după r. 35, înaintea secvenței marcată cu asterisc, numai în C și D figurează un moto din Heine:*

„Das Glück ist eine leichte Dime
Und weilt nicht gern am selben Ort
Sie strickt das Haar dir von der Stirne
Und küsst dich rasch und flattert fort.*

H. H.“

- P. 6, r. 8-9* – ca un pirat la abordajul unei corăbii. *B, C:* și apără ca un pirat la abordaj. *D, E;*
- r. 10* – îi apleca trăsura *B, C:* îi apleca trăsura într-o parte *D, E;*
- r. 12* – răsturnă troianul *B, C:* revărsă troianul *D, E;*
- r. 21-22* – se apropiară și ei, cu mutrele vesele și curioase. *B, C:* se apropiaseră și ei. Mutre vesele și curioase. *D, E;*
- r. 27-28* – Lucu plăti. *B, C:* Lucu dublă și plăti. *D, E;*
- P. 7, r. 3-4* – Bine că nu m-a văzut ea. *B, C:* Bine că nu m-a văzut ea cu coșul în brațe! *D, E;*
- r. 6* – e la vârsta *B, C:* era la vârsta *D, E;*
- r. 13* – care au degenerat uneori în drame istovitoare. *B, C:* care au luat uneori o întorsătură dramatică. *D, E;*
- r. 14-16* – Sunt gata la tot pasul să reîncep. *B, C:* Sunt gata, în toată clipa, să reîncep aceleași greșeli... “Simți deodată că s-a izbit piepș de un obstacol masiv și moale și se dădu îndărăt cu un pas. *D, E;*
- r. 17* – sună deodată *B, C:* sună scandat *D, E;*
- r. 19-20* – cu barbă argintie și semișilindru pe cap *B, C:* cu barbișon lung, argintiu, cu semișilindru pe cap *D, E;*
- r. 21-22* – îi mărgea veșmintele *B, C:* îi mărgea ca un lampas veșmintele *D, E;*
- r. 27* – Uitase să se scuze. *B, C:* Uitase să-și ceară scuze. *D, E;*
- r. 33* – foarte nereverențios *B, C:* foarte puțin reverențios *D, E;*
- r. 37* – alo! alo! încotro *B, C:* Alo! Încotro? *D, E.*
- P. 8, r. 2* – Se opri, *B, C:* Se întoarse, *D, E;*
- r. 3-4* – să facă față unui agresor. *B, C:* să facă față unui agresor. Dar nu era bătrânul. *D, E;*
- r. 11* – pe care o dă vopseaua și cosmeticul. *B, C:* pe care o dau căneala și cosmeticul. *D, E;*

* E-o târfă pribeagă norocul
Aceluiași loc nesupus
Îți mângâie pletele frunții
Cu sărutul fugar și s-a dus.

- r. 14 – gâtul scurt și gros, B, C: gâtul gros și scurt, D, E;
 r. 15 – și pantofi de antilopă B, C: Pantofii îi erau de antilopă D, E;
 r. 17 – mersul era țepăn B, C: mersul lui era țepăn D, E;
 r. 18 – îl întrebă junele B, C: îl întrebă Duiliu Mareș D, E;
 r. 25 – sună, ca o somație B, C: Suna ca o somație D, E;
 r. 28 – junele nu l-ar fi făcut atent B, C: omul nu l-ar fi făcut atent D, E;
 r. 30-31 – Vorbești ca un băiat de familie! B, C: Ești politician ca un băiat de familie. D, E;
 r. 33 – răspunse Duiliu Mareș D: răspunse celălalt B, C, E;
 r. 35-36 – Această replică agresivă îl izbi în obraz ca un duh dulceag de paciuli. Junele ținea B, C: Această replică agresivă, rostită ochi în ochi, foarte de aproape, îi duhni în obraz un iz dulceag de paciuli. Omul ținea D, E;
 r. 39 – Cu toată vârsta, era fraged D: Era fraged B, C, E;
 P. 9, r. 8-10 – pe cei care se tem de ei înșiși și fac sforțări să nu izbucnească. B, C; pe cei care se așteaptă să fie jigniți în taina sfântă a vieții lor, pe cei care se tem de propria lor violență și fac desparate sforțări să nu izbucnească. D, E;
 r. 14-18 – Să mă prăbușesc? peste cine? încercă Silion, cu sfială, o glumă întâmplătoare. Ori de câte ori era apostrofat în acest chip, i se părea că se face o aluzie la drama sau comedia vieții sale secrete. B, C: Să mă prăbușesc? Pentru atâta lucru? întrebă Silion cu sfială. Ori de câte ori era apostrofat în acest chip, un început de panică i se strecura în suflet și sta gata de apărare, dar vulnerabil și cu arme de carton: i se părea că se face o aluzie la drama sau comedia iubirii lui secrete și vinovate. D, E;
 r. 20 – visul lui B, C: visul acestui om cu părul și mustața cănită D: visul lui Duiliu Mareș E;
 r. 24-25 – *Datina*, hebdomadarul lui de idealism și de afaceri. B, C: *Datina*, ziarul lui, hebdomadare de idealism, de afaceri și șantaj. D: *Datina*, hebdomadare de idealism, de afaceri și șantaje. E;
 r. 26 – reluă el B, C: reluă predicatorul Duiliu Mareș D: reluă predicatorul E;
 r. 32 – pune capăt predicii moralizatoare. B, C: pune capăt predicii. D, E;
 P. 10, r. 13-15 – Junele moralist parcă dăduse glas propriilor lui muștrări de conștiință; trezise în el nedumeriri și frământări uitate. B, C: Duiliu Mareș, moralist, trezise propriile lui muștrări de conștiință; trezise în el nedumeriri și frământări o clipă uitate. D, E;
 r. 16 – N-am realizat încă nimic. B, C, D: N-am realizat nimic. E;
 r. 17 – Poate că nu. B, C: Dar poate că nu. D, E;
 r. 19 – Lucu porni D: Porni B, C, E;
 r. 25 – iar Robespierre D: Robespierre B, C, E;
 r. 29-30 – Lucu B, C: La acest gând, Lucu D, E;
 r. 33-34 – o povară nevăzută și se cufundă din nou în galeria comparațiilor umiltoare: la treizeci de ani trecuți, Kerenski, un clănțau obscur, astăzi uitat, a ținut în mâinile lui tinere imperiul imens al țarilor. Kerenski, regele neîncoronat al rataților lumii, zvârlit din scări de galopul năprasnic al unui destin prea înalt. Lenin, însă, zguduia tronul Romanovilor, stând în Apus, la o masă de scris, pe când nevasta îi pregătea dejunul modest la o plită cu gaz. Lenin însă se mulțumea cu atât, pentru că oameni ca el, care au mișcat istoria cu puterea lor,

- nu s-au consacrat dragostei și femeilor. Pe câtă vreme el, Lucu, își pierde câteva ceasuri pe zi B, D: o povară nevăzută și se cufundă din nou în galeria comparațiilor umiltoare: la treizeci de ani trecuți, Kerenski, un clănțau obscur, astăzi uitat, a ținut în mâinile lui tinere imperiul imens al țarilor. Kerenski, regele neîncoronat al rataților lumii, zvârlit din scări de galopul năprasnic al unui destin prea înalt. Pe câtă vreme el, Lucu, își pierde câteva ceasuri pe zi, C: o povară nevăzută... Își pierde câteva ceasuri pe zi E;
 P. 11, r. 7 – o viață nouă. Dar să înceapă chiar azi... Azi nu se va duce la Laura. D: o viață nouă. B, C, E;
 r. 12 – Îl cuprindeau sila și sfiala B, C: Dar îl cuprinse sila și sfiala D, E;
 r. 15 – să se întindă coarda B, C: să întindă coarda D, E;
 r. 26 – Lucu mări pasul D: Mări pasul B, C, E;
 r. 30 – Atunci poate că D: Poate că B, C, E;
 r. 32 – pe bulevarde. Până la „Coroana” B, C: Pe bulevarde... D, E;
 r. 33 – această hotărâre eroică B, C: aceste hotărâri eroice D, E;
 P. 12 – *motoul din Horațiu lipsește în C.*
 P. 15, r. 39 – cât mai multe aplauze. C: cât mai multe aplauze cu puțință B, D, E;
 P. 16, r. 2 – propuse cu înflăcărare Moroianu B, C: propuse el cu înflăcărare D, E;
 r. 7 – Moroianu îi adresă B, C: îi adresă D, E;
 r. 22 – pe băncile școlii. B, C: pe băncile școlii. D, E;
 P. 17, r. 2-3 – eu nu sunt C: nu sunt B, D, E;
 r. 30 – *lipsește în C.*
 P. 18, r. 8 – teamă să nu se oprească C: teamă de a se opri B, D, E;
 P. 20 – *înaintea servenței marcată cu asterisc, un moto din Paul Hazard, numai în B și D:*
 „Mon cher garçon, je te concède que tu sois en passe de devenir tout à fait gentilhomme, car te voilà déjà insolent!” – P. H.”
 P. 20, r. 31-32 – Un palat B, C: Un măreț palat D, E;
 P. 21, r. 2 – în chip de cepe mici B, C: în chip de arpagic D, E;
 r. 28 – n-a mai venit de mult pe la noi B, C: n-a mai dat de mult pe la noi D, E;
 r. 35 – cartă de vizită B, C: carte de vizită D, E;
 P. 22, r. 9 – Conferința era C: Ședința era B, D, E;
 P. 23, r. 15 – Pepi Rădescu B, C: Pepi Rădulescu D, E;
 r. 29 – unei glume nerușinate C: unei glume nereușite B, D, E;
 r. 30 – halul în care ajunsese. C: halul în care căzuse. B, D, E;
 r. 40 – penița și căciula de aur D: penița și capacul de aur B, D, E;
 P. 24, r. 13-14 – consilierii Lăstun și Frangopol B: consilierii Lăstun și Frangopol C: consilierii Lăstun și Kiriazy D, E;
 r. 20 – Acolo e „lovitura”! B, C: Acolo „lovitură!” – Și pe lângă imobil mai e vorba și de o tipografie. D: Acolo „lovitură!” E;
 r. 36 – Oficiul Intercultural și Turistic B, C: Oficiul Intercultural și de Turism D, E;
 P. 25, r. 1 – Ți-am spus eu! Imobilul soră-sii, C: Ți-am spus eu! B, D, E;
 r. 18-19 – Ești încântat că mă vezi, nu-i așa? Glasul îi era cald și răgușit. C: Ești încântat că mă vezi? Glasul i-era tremolizat și răgușit. B, D, E;

* Băiete dragă, te încredințez că ești pe cale de a deveni cu adevărat gentilom, căci iată-te deja insolent.

r. 33 – atmosfera asta de cancelarie austriacă B, C: atmosfera asta de birou de pompe funebre D, E;

după r. 35, numai în C:

Avea o rostire nițel târâgănată, ceea ce dădea un fel de autoritate spuselor sale, întărite de un accent ciudat și frenetic.

P. 26, r. 3 – un ajutor providențial. C: un ajutor de la Cel-de-Sus. B, D, E;

r. 9 – azurii și amigdați. C: azurii și migdalați. B, D, E;

r. 32 – o luă de măturie B, C, D: o luă de martor E;

după r. 35, numai în C:

Schimba mereu un picior pe altul, într-un neastâmpăr înfrigurat.

P. 27, r. 22 – fuma liniștit, B, C: fuma cu o prefăcută liniște, D, E;

P. 29, r. 8 – Ești totuși complicele C: Fiel! Ești totuși complicele B, D, E;

r. 14 – să pomenească C: să vorbească B, D, E;

P. 30, r. 12 – licențiați din București C: licențiați de la facultatea din București B, D, E;

r. 14 – îl întrerupe Trude B: exclamă Trude C, D, E;

P. 31, r. 3-13 figurează numai în D și E. În B și C apare numai o singură frază, cu care se încheie capitolul:

Și cu un surâs suspect, Trude se sui în mașină și porni.

Capitolul 2 ÎN BAZARUL TRECUTULUI

În B, motoul capitolului 2 reia motoul capitolului 1, din Diderot.

P. 32, r. 25 – unde a mai cunoscut-o B: unde a cunoscut-o D, E;

P. 33, r. 6 – tufelor de cârciumărese B: tufelor de flori târzii D, E;

r. 14 – fostul său șofer, Pamfil B: fostul său șofer, Coman D, E;

r. 25 – care zăcea și atunci D: care zace și azi B, E;

P. 34, r. 22 – coana Petruța B: coana Petruța, soacra Aretiei, D, E;

P. 36, r. 8-10 – adăpost așezat departe, într-o țară sălbatecă și fără de arme, dar păzit de trainice metereze D: adăpost păzit de trainice metereze și așezat departe, într-o țară sălbatecă și fără de arme. B, E;

r. 19 – de semne B: de semne familiare ei D, E;

r. 21 – să plece acasă B: să plece D, E;

P. 37, r. 19 – cu intensitatea D: cu o dureroasă intensitate, B, E;

r. 24 – nu e cinstită, nu e loială. Adieu! Își aduse aminte și de Sidi. Poate că ar fi mai nimerit să vie Sidi. B: nu e loială. Adieu! Își aduse aminte și de Sidi. D, E;

r. 26 – Dar Sidi e prea leneșă B: Sidi însă e prea leneșă D, E;

r. 29 – să rămâie B: să rămână D, E;

P. 39, r. 2-3 – Ei i-a povestit B: Lucu i-a povestit Laurei D, E;

r. 5 – să se pomenească din nou cu Tzulufa D: să se pomenească din nou cu ea B, E;

după r. 34, numai în B:

– Ce valiză? întrebă Silion.

– Valiza asta. A venit un călător de la Paris. Zice că e a dumneavoastră.

r. 40 – Și cine e domnul B: Și cine e persoana D, E;

P. 41, r. 30-31 – Numai la gândul ăsta, acum pe Silion, iată, îl trec nădușelile. D: Numai la gândul ăsta, și pe Silion, iată, îl trec și acum nădușelile. B, E;

r. 32 – S-ar mai fi putut D: S-ar mai putea B, E;

P. 42, r. 1 – Își iubește sora, mai tânără decât ea cu aproape nouă ani, B: Își iubește sora D, E;

r. 3 – prevenită de acesta B: prevenită D, E;

P. 44, r. 19 – spuse ea cu un accent basarabean, B: spuse ea D, E;

P. 52, r. 29 – Hotărâră că trebuie să se mute B: Hotărâră să se mute D, E;

P. 53, r. 11 – de o trivialitate tipic bucureșteană B: de o mare trivialitate D, E;

P. 55, r. 17-18 – la Forul Constituțional B: la Oficiul Intercultural D, E;

P. 57, r. 9 – Soarele polei B: Soarele poleiește D, E;

P. 59, r. 26-31 – Să știi că femeia asta te-a iubit – zise Margareta, înapoiindu-i misiva – pune-o la colesie, – dal ela plea mândlă să ți-o alate. B: Să știi că femeia asta te-a iubit – zise Margareta, dal ela plea mândlă ca să ssi-o alate. Ah! De se n-ai fost la spectacolul ei de adio? Ela ladios de flumoasă. Toată sala o aplauda în pisoale. Un adevălat tiuim! Urmărind parcă o viziune fugară, doctorița rămase cu ochii în tavan, dar se reculese îndată. Vezi să nu piezi sclisoalea! Pune-o la colecsie. Să știi că Tzulufa te-a iubit! D, E;

P. 60, r. 15 – Ochi în ochi cu Silion, B: Ochi în ochi cu Lucu D, E;

r. 17 – Privirile i se desprinseră B: În sfârșit, privirile i se desprinseră D, E;

r. 19-21 – cu tresăriri și încetări delicate, în unduieri subțiri, ca ale unei inimi, ca ale unor pleoape care leșină. B: cu tresăriri și șovăieli delicate, în palpații subțiri, filiforme, ca ale unei inimi, ca ale unor pleoape care leșină. „Canula!” și-aminti Silion cu umilință. D, E;

r. 24-26 – îi scăpă mâna din mână cum ar lăsa să-i cadă ceva. Se retrase încet, de-a-ndaratele, cum văzuse pe Tzulufa B: îi scăpă mâna dintre mâinile ei, cum ar lăsa să-i cadă ceva. Apoi se retrase încet, de-a-ndaratele, așa cum o văzuse o dată pe Tzulufa D, E;

r. 27-30 – Din ușă, cu mânușile, îi făcu un salut de adio. Lucu dădu din cap. Doctorița dispărură lăsând ușa întredeschisă. Pașii i se depărtau sunând pe lespezile coridorului. B: Cu mânușile ei ajurate, îi făcu din ușă un salut de adio. Lucu îi răspunse cu un semn din cap. Lăsând ușa deschisă, doctorița dispărură. Pașii i se depărtau pe lespezile coridorului sunând. D, E;

r. 31-40 de la „Suflă un uf...!” lipsesc în B. Apar mai jos cu modificări.

P. 61, r. 1-4 – O vede pe Tzulufa, la fereastra unui vagon de dormit; zbârlită în mii de raze luate de vânt, trecând vertiginos prin fața unor stâlpi de telegraf, care se aplecau teatral dinainte-i. B: Cu ochii minții, o urmărește pe Tzulufa, cum stă ea la fereastra vagonului de dormit, zbârlită în mii de raze și de șuvițe în bătaia vântului. Trece vertiginos prin fața stâlpilor de telegraf, care se apleacă teatral, până la pământ, dinainte-i. D, E;

r. 9-10 – Silion suflă un uf! plin și zgomotos în tavan. Plătise și se eliberase. În sfârșit. N-ar vrea să facă socoteala la cât se ridică umilitorul tribut. Două luni de spital și o operație de care s-ar fi putut lipsi și pe deasupra nevoia de a se minți pe sine și pe Laura, cum că operația e bună totuși la ceva. Trupul lui, cocărat într-o nemișcare infamă, protestă. Cum să pună la socoteală și acestea?

- Era prea slăbit să-i fie dor de Matilda. Se simțea rău când Matilda venea să-l vadă că pe un bolnav. Numai cu Laura s-ar fi înțeles bine, ca doi bolnavi ce sunt, cu toate că a început chiar ei să-i ascundă unele lucruri. Legănat de sovăieli și de amintiri minunate, Lucu ațipise. *B:* Iar pentru el, singura realitate e crucifixul negru din peretele coliliu al acestui spital administrat de călugărițe. Legănat de nostalgii și de amintiri aproape șterse, Lucu ațipise. *D, E;*
- r. 12-14* – era aproape de amiază. *B:* era aproape de amiază. Parfumul amețitor al tuberozelor sosite din depărtări suia spre el din valiza deschisă pe covor ca dintr-o carte uriașă. *D, E;*
- r. 16-17* – un duș înghețat ar fi ca un harapnic cu fire de argint pentru măduva lui împotmolită în zăcere. Pentru toanele lui de astăzi, iată un mijloc fără îndoială prea sălbatic. Lucu îndepărtă gândul acesta. Îl dureau fălcile. *B:* un duș înghețat ca un harapnic cu fire de argint i-ar înviora măduva împotmolită în zăcere. *D, E;*
- r. 18* – căscă de două-trei ori *B:* căscă de câteva ori *D, E;*
- r. 19-20* – o măsuță rotundă și joasă din colț, pe care strălucea un fel de alambic *B:* o măsuță rotundă din colț, pe care strălucea un alambic *D, E;*
- r. 22* – era pregătit de cu seară *B:* era pregătit de cu seară de Brândușa *D, E;*
- r. 24* – așteptă. Fără nici un gând, așteptă. *B:* așteptă. *D, E;*
- r. 26* – ritualului acesta *B:* acestui ritual *D, E;*
- P. 62, r. 4* – de nu știe nici el ce. *B:* nu știe nici el de ce. *D, E.*

Capitolul 3 FANTOME ȘI EPAVE

În D, la începutul capitolului, apare un moto din Friedrich Nietzsche:

„Dort ist die Gräbelfinsel, die Schweigsame. Dort ist auch die Gräber meiner Jugend. Dahin will ich einen immergrünen Kranz des Lebens tragen.* F. N.“

- P. 63, r. 9* – care, ca iarba unui parc, alerga *D:* ca iarba unui parc, care alerga *E;*
- P. 65, r. 31* – moartea soțului ei, Gabriel Silion *D:* moartea soțului ei, *E;*
- P. 67, r. 37-38* – Unchiul Pache, înalt și uscățiv *D:* Înalt și uscățiv, *E;*
- P. 69, r. 5-6* – Aretie și Gavrilă Silion s-au pomenit *D:* familia Silion s-a pomenit *E;*
- r. 11-12* – mama lui, coana Petruța, care nu consimțise niciodată să vadă pe această noră, căci, dacă pe Aretie o dușmănise, pe Madeleine refuzase să o vadă... *D:* mama lui, care nu consimțise niciodată să-și vadă nora. *E;*
- P. 70, r. 4* – Telegrama confirma. Apoi amănuntele nu întârziară *D:* Amănuntele nu întârziară *E;*
- P. 76, r. 26* – Totuși l-a căutat. A fost o scurtă convorbire *D:* A fost o scurtă convorbire *E;*

* Acolo e insula tăcută a morților. Acolo e și grobarul tinereții mele. Într-acolo vreau să-mi port cununa pururi verde a vieții.

- P. 78, r. 10* – mătasă pură *D:* mătasă *E;*
- P. 79, r. 38* – În marginea ei, dar de-a dreptul *D:* De-a dreptul *E;*
- P. 82, r. 5-6* – a redat redacției vigoarea *D:* a readus redacției vigoarea *E;*
- r. 40* – „Dar Fane a avut proasta idee, *D:* „Dar a avut proasta idee, *E.*

Capitolul 4 ANAPODA

- P. 86, r. 13* – în cadrul carnavalului. Libertatea a desființat privilegiile, dar a introdus tirania identității. *D:* în cadrul carnavalului. *E;*
- P. 89, r. 12* – Giuseppe holba la el globii ochilor lui spălăciți și duiosi. *D:* Giuseppe ne uita la el cu ochii lui spălăciți și duiosi. *E;*
- P. 97, r. 6* – Și domnul Filip, proprietarul cafenelei, *D:* Și domnul Filip *E;*
- P. 105, r. 4* – păruse nerăbdător *D:* părea nerăbdător *E.*

Capitolul 5 FIUL CADAVRULUI

- P. 109, r. 12-13* – Cămașa lui de mătăasă, subțiată, roasă sub guler, mototolită, *D:* Cămașa lui de mătăasă, tăiată sub guler, mototolită, subțiată, *E;*
- r. 29-30* – Orfelin! rânji domnul Arghir, descoperindu-și dantura neregulată și părăginită, căci el era, *D:* Orfelin! rânji, descoperindu-și dantura neregulată și părăginită, domnul Arghir, *E.*

Capitolul 7 ÎNTĂLNIREA CU MATILDA

Numai în D, un moto în limba engleză:

„Ah, love! Could you and I with him conspire. / To grasp this sorry scheme of things entire / Would not we shutter it to bits and then / Remould it nearer to the Heart's Desire?* O.K.“

* Ah, dragostea! Am putea, tu și eu, conspira împotriva-i / Spre-a prinde tiparul acesta trist și întreg al faptelor / N-am putea oare s-o sfărâmăm și-apoi / S-o plămădim mai aproape de Doriința Inimii?

Capitolul 8
SURORILE FERARU

- P. 135, r. 7. – Această despărțire a surorilor Feraru D: Această despărțire E;
r. 34 – pașii ei mici, sacadați, bolnavi și mecanici, D: pașii ei mici, sacadați și mecanici, E;
- P. 145, r. 20 – un kilogram de cafea, două de rahat fin pe care și-l procura de la Hagi Bekir, prin Constanța, D: un kilogram de cafea, două de rahat, E;
- P. 147, r. 22-23 – Într-adevăr, nu-i mai era somn. D; Într-adevăr, era greu să mai adoarmă. E;
- P. 156, r. 3-4 – Matilda ia inițiativa? D: Matilda a luat inițiativa? E;
- P. 159, r. 16 – Apoi, mlădios, pătrunse D: Apoi pătrunse mlădios E;
- P. 164, r. 25-26 – în spălăceala zorilor D: în spălăceala disdimineții E;
- P. 169, r. 3 – cu ochii țintă înaintea, dar nu mi-am făcut un sport din asta. D: cu ochii țintă înaintea. E;
- P. 169, după r. 30 numai în D, după fraza: Silion ridică din umeri nerăbdător și-și întoarse privirile spre spectacolul străzii:
Filip bătu încetșor cu șevăliera de aur în cristalul mesei și oberchelnerul Niculaie se încheagă deodată, întunecat și oacheș în fața lui.
– Vezi, te rog, ce dorește domnul Silion – îl îndemnă Filip.
Oberchelnerul se uită pe rând la ei cu ochii săi bulbucați, gălbui și melancolici.
– În clipa asta domnul consilier nu dorește nimic de la noi. Sau poate... Niculaie se încruntă: ar vrea mai bine ajutat – se corectă el – și dacă nu-i cu puțință, atunci să fie lăsat în pace.
– Iată-te demascat, exclamă Filip. Tainele tale sublime sunt tipărite cu cerneală simpatică pe șervetele lui Niculaie.
Cu un zâmbet silit, Silion, care stătuse demonstrativ cât mai cu spatele la ei, făcu o întoarcere de un sfert și-i înfruntă:
– Terminați mascarada.
– Asta înseamnă că domnul consilier ar vrea să fii mai lămurit, talmăci Filip iarăși către Niculaie. Spune-ne, dacă poți, ce anume-l doare.
Nemișcat, ca în așteptarea unei comenzi de la un oaspe, Niculaie se uită la Silion, își trecu o mână pe frunte și, cât putu mai discret și mai respectuos, răspunse:
– Domnul consilier e îndurerat... Din pricina unei doamne. O caută și nu o găsește.
Silion bătea toba cu degetele pe masă. Dar curiozitatea și speranța îl sileau să asculte.
– Ai putea să ne spui cum arată doamna? stăruie Filip, scuturându-și trabucul în scrumieră.
Niculaie strânse din pleoape și își strecură privirea printre gene, într-un orizont turburat de o perindare de fantome fără identitate:
– E o doamnă tânără, oacheșă, bine clădită... E o aprigă doamnă, – încheie cu hotărâre Niculaie.
Silion nu-și putu stăpâni un suspin
– Bravo! exclamă Filip. Dar n-ai putea să ne spui unde se ascunde?
– Asta nu prea stă în puterile mele, mărturisi cu părere de rău Niculaie. Dacă mi-ați

procura un obiect care aparține acestei doamne, poate că aș izbuti...

– Cum o cheamă? întrebă Filip. Măcar atât: cum o cheamă?

O pauză lungă. În ochii lui Niculaie se petrecu o curioasă schimbare. Nu mai privea, părea că ascultă și el.

– Cum o cheamă? repetă Filip, mușcându-și nervos trabucul.

Niculaie se legăna când pe un picior când pe celălalt. Chipul lui puhav se idealiza, subțiat și pălit de o sfortare de a-și aduce aminte de ceva:

– Ma, ma, ma – rosti el ca un paralytic, din buzele-i pline. Șovăi, se opri și silabisii: Ma-til-da.

Privirea i se limpezi deodată. Niculaie se întorsese pe pământ.

– Te felicit, îi spuse Filip.

– Asta nu e mare lucru, opină cu modestie bine jucată Niculaie. O poate face orice scamator de bălci.

Filip se frământa în fotoliu, scuturându-și neconținut trabucul.

– Niculaie, zise el, încearcă totuși să afli unde se ascunde doamna Matilda. Eu știu precis unde este. Te ajut. Haide.

Filip își propti cotul pe masă, cu trabucul prins între degete. Își dădu capul pe spate, ațintindu-l pe Niculaie prin ochelari, cu o privire cât putu mai intensă.

– Ce înseamnă exhibiția asta? protestă Silion fără convingere. Ne dăm în spectacol.

– *Ta gueule!* îl repezi Filip.

Într-adevăr, nelipsiții Stolz și Giuseppe, Diogheniu și doctorul Felix se apropiaseră tiptil și în etape și, așezați la o masă vecină, în spatele lui Filip, urmăreau cu zâmbete de superioritate cele ce se petreceau. De pe locurile lor și alți consumatori, obișnuiții acelei ore, căutau să înțeleagă ciudata scenă.

Țeapăn și drept, și legănat ușor pe călcăie, Niculaie aștepta. Pe încetul, râsulul său deveni sacadat. Filip se străduia să păstreze între ei o punte a gândului, nevăzută. Ca nu cumva să fie turburați de mulțimea consumatorilor care, fără să priceapă prea mult, făcuseră roata în jurul lor, își duseseră la gura lui pofticioasă de mănăun un deget bulbos. Pe fruntea lui Niculaie se iviseră broboane de sudoare. Măinele țepene și rășchirate i se depărtau și i se alipeau de corp, cu o mișcare nervoasă, dar înceată. În sfârșit, buzele lui groase și moi tremurară. Păreau că gustă din soarele care flutura în draperii de atomi de argint în local. Lucu aștepta cu gâtul întins, cu fața încremenită. Filip își agita trabucul în aer ca și cum ar fi dictat ceva. Într-un sfârșit, cu glasul sugrumat, cu șoapta chinuită, Niculaie rosti câteva vorbe fără șir: Un balcon... uși deschise... O piață... Ce de lume... foarte multă lume... Hotelul... hotelul...

– Care hotel? stăruie Filip cu glas poruncitor, dar potrivit în așa fel încât să nu ricoșeze pe la mesele vecine. Cum îi zice?

Încă o pauză. Niculaie descifra o inscripție de nicăieri.

– Athenée-Palace! bolborosi el, clipind din pleoape și cu palma la frunte.

– *Merçi!* îi spuse din inimă Filip. Și încă o dată, felicitările mele!

Niculaie făcu o plecăciune ușoară și se depărta pe cărarea dintre mese, căutând să-și strivească pe buze un zâmbet de triumf care răzbea dinlăuntru.

– Ce-a fost asta? întrebă Lucu pe un ton de amețitor dispreț intelectual.

– Purul adevăr! răspunse Filip și continuă cu un glas blajin ce se așternea ca un balsam peste simțirea dureroasă a lui Lucu:

Pe marginea textului este notat în legătură cu această scenă: „poate lipsi” și „e de prost gust”, ceea ce explică eliminarea ei din text.

P. 179, r. 28-29 – într-o casă nouă, cu perdele de creton D: într-o căsuță nouă, cu perdele de creton E.

Capitolul 9
SUB CANDELABRUL LUI SCAFA

- P. 185, r. 13 – Apoi văzu un pendul sepulcral legănând clipele D: Un pendul sepulcral legăna clipele E;*
P. 188, r. 27 – Poate că ai dreptate, D: Ca statură și culoare, poate că ai dreptate, E;
P. 189, r. 6 – „Acum știu D: „Acuma știu, E;
P. 197, r. 8 – îi simt povara. D: îmi simt povara. E;
P. 198, r. 22 – Ana declară înveselită. D: Ana bătu din palme. E;
P. 199, r. 5 – „E cât un purceluș!” D: „E cât un purcell!” E.

Capitolul 10
VRACIUL

În D, acesta este capitolul 12.

- P. 219, r. 14-15 – Glasul lui nespus de melodios și totuși parcă prea sonor pentru făptura lui firavă. D: Glasul lui era prea sonor pentru făptura lui firavă. E;*
r. 33 – minunat de curată, D: minunat de curată și de sonoră, E.

Capitolul 11
A PATRA PUTERE

În D, acesta este capitolul 10.

- P. 224, r. 9 – profesorul Fane Chiriac D: profesorul Chiriac E.*

Capitolul 12
ȚINTARUL

În D, acesta este capitolul 11.

Varianta A corespunde acestui capitol, fiind mult diferită. Este un text vechi, din 1937, aparținând atunci altui proiect de roman (primele 3 pagini au trecut în dosarul „Venin de mai”). Unele dintre personaje au alte nume, vinea modificându-le în momentul introducerii acestui episod în „Lunatecii”, după cum urmează:

prințul Mavrogheni > Lucu Silion

Andrei Sima > Fane Chiriac

Clovis > Stolz

Lucreția Mincu > Trude Resch

generalul Drăgoi > generalul Someșan

Kiki Asachi > Kiriazy

Întrucât între A și E există diferențe substanțiale, reproducem integral textul din A care, refăcut, a intrat în „Lunatecii”.

Varianta D este identică cu E.

Varianta A (cu titlul CAMERA LEOPARZILOR):

Feciorul Ambrozie îi pofti în fumușul pustiu și adânc.

Era un vlăjgan zvelt, îmbrăcat în haine scumpe, țărănești, cu broderii negre și mâneci de borangic. Făt-Frumos de carte poștală, cu părul ondulat, cu fața, buzele și unghiile ușor sulemenite. Ambrozie preîntâmpină întrebarea.

– Conașului i-a fost foarte rău aseară. L-a ținut criza vreo trei ceasuri. Am fost noaptea după doctor.

– Ne aflăm în camera leoparzilor, lămuri Clovis. Așa îi zice. Aici țin leoparzii sfat. Nu cei de pe jos și de pe pereți. Ceilalți. Ai să-i vezi dacă ai răbdare.

*

Se deschise ușa. O femeie înaltă de statură își făcu oprirea de efect în cadrul alb. Cei patru se ridicară. Ea merse de-a dreptul la Sima, îi întinse mâna și se porni cu o volubilitate mecanică, aproape fără oprire între fraze:

– Bine ai venit, dragă Andrei, de ce așa de rar pe la noi? Închipeu-ți că ieri era să trimit să te cheme – nu te speria că nu ți-am pus gând rău, mi-a trecut béguinul pe care-l aveam pentru tine –, dar mi-era dor să citim versuri împreună (ții minte? „și tu, Alcibiade, dorit adolescent...”). Știi că nenorocitul ăsta de Clovis (femeia întoarse un moment capul înspre el, dar nu-l salută, nici nu-i întinse mâna) mi-a scris în album o poezie nouă, în care e un vers foarte frumos, i-a plăcut și lui Adam, stai cum începea, da: „să te sărut mai jos de cingătoare”, nu-i așa că-ți place și ție? Are talent individul, – ce păcat că uită atât de des să se spele, dar ia privește, ce mai faci Ieronim? Când ai picat, știi că se vorbeau o groază de lucruri despre tine, niște complicații...

Ieronim se roși până la rădăcina părului și, cu vinele tâmpelor umflate, cu ochii lui tivțiți mai injectați ca niciodată, se înclină să sărute mâna care tardiv se întinsese, se-nclină exagerat și, cu o eleganță voit ireproșabilă de curtean neizbutit, vrea să acrediteze că încă din copilărie a fost deprins cu asemenea exerciții, care excelează în asemenea gesturi. Un moment femeia schiță și ea o atitudine învățată, de doamnă mare,

dar părea că se interesează cu totul de altceva, și prionea ochii pe Mavrogheni: cine o mai fi și domnul ăsta? Sima prezentă:

– Prințul Mavrogheni, doamna Iada Gună.

Mavrogheni simți strângerea caldă a ladei, mâna ei încăpătoare și senzuală.

– Prinț veritabil sau prinț papal? îi surâse Iada, surâsul ei oblic și corupt: dinții neregulați și mici și un săsăit imperceptibil care se accentua în emoție... Iada purta părul tăiat *à la Jeanne d'Arc* și părea o întruhipare modernizată și pervertită a războiniceii fecioare. Ochii verzi și pieziși într-o figură neregulată dar mică. O frunte viperiană, sterilă, implacabil îngustă. În schimb gâtul era generos, o comoară de reflexe calde, umerii și sânii de o ampoare antică, sub bluza de mătase și sub cravata băiețească: vestimente cu tendințe „sport“, de o calitate ostentativ fină, pe un corp zvelt, în care forța se compănea cu moliciunea.

– Dar se deți vă rog. Din nou un scurt gest de cucoană, apoi Iada se instală între ei camaradereste.

– Adam e la masă cu leopardzii, i-am plantat acolo și m-am dus în anticameră la Ambrozie, el e respectuos, deși are o privire nerușinată și un zâmbet de pederast patentat, sunt foarte necăjită, Adam m-a repezit de față cu toți invitații fiindcă m-am amestecat într-o discuție despre Nietzsche, mi-a spus să nu mă mai amestec în lucruri de care habar n-am și că nimic nu mă obligă să am câte o părere în toate chestiunile, ca și cum eu nu l-aș fi citit pe Nietzsche, a cărui filosofie spune că omul trebuie să fie mai tare decât toți și că pentru asta trebuie să se întrecă pe sine, să lepede tot, să n-aibă nici un scrupul, și că se întoarce mereu în viața asta, tot aia și tot aia, adică *der ewige, der ewige...* nu-i așa, Andrei, de ce râzi? sau îți și tu cu infectul ăla de Adam, iartă-mă, Prinț, că mă exprim astfel, deși sunt de origine poloneză, *à propos*, să știi că și eu sunt nobilă.

Îi întinse un deget în care purta un inel gros de aur, cu o coroană de conte pe el.

– Adam este și el nobil, un biet boier valah, dumneata ești pesemne fanariot, bizantin, eu sunt de părere că fanarioții sunt continuarea directă a aristocrației Bizanțului, dumneavoastră și cu noi avem o noblețe autentică, selecționată... Aici la Adam ai să întâlnești cavalerii care au învățat manierele elegante la școala pregătitoare de ofițeri de rezervă. L-ai văzut pe Ieronim adineauri? Unii din ei își mai bat călcăiele când se înclină să-ți sărute mâna, dar Adam îi subțiază încet-încet, uite-te la Ambrozie, de pildă, să juri că e de rasă. *À propos*, Andrei, ce-ți mai face câinele de rasă pe care ți l-am dăruit? Mi-ai rămas dator 500 pe el și știi, domnule Mavrogheni, am niște buldogi pursânge și în fiecare an am o recoltă de la ei. Cățeaua e foarte libidinoasă, seamnă cu stăpână-sa; eu însă nu fac copii, sunt stearpă, uite, uite mi se pare că vin leopardzii, fug, am să budez toată noaptea; Ambrozie, Ambrozie, mă ascund la tine în cameră.

Iada se ridică și ieși alergând.

Din încăperea vecină răzbăteau râsete și clinchetele unui sfârșit de ospăț. Apoi zgomotul scaunelor trase de la locul lor.

– Azi e praznicul calicilor, rosti Clovis cu gravitate și, aplecându-se confidențial spre Mavrogheni, își lămurii, cu o volubilitate de spiker, invitatul: De două ori pe săptămână, casa lui Adam Gună este deschisă, seara, tuturora. Vin aici boieri scăpătați, snobi și snobinete, scriitori, artiști. Mai rar, gazetari și politicieni: se tem să nu-și pericliteze cariera. Reputația de cavalier de industrie, aventurier și șnapan a lui Gună se războiește cu aceea de om de lume și de artă, boier de neam, mecen și colecționar de monede vechi. Renumele acesta se formase în 30 de ani de străduinți, peste nouă țări și

mări, în vreo 40 de temnițe de sub aproape tot atâtea drapele naționale și în câteva expulzări definitive, dintre care una singură îl durea pe Gună: hotărârea care-i închidea vămile Franței – „*la douce France*“, gargarisea cu suspine și cu accentul de melancolie al lui Adam, foarte bine redat, Clovis. De ciudă și de răzburare, Adam Gună se făcuse, în timpul neutralității românești, omul Puterilor Centrale, și unele guri și pene îl învinuise chiar de spionaj și trădare. Asta nu dovedește, din partea detractorilor, decât o regretabilă ușurință, comentă Clovis: în momentul lui de curaj, Gună nu este capabil decât de escrocherie... De altfel, ofertele n-au lipsit nici din tabăra adversă... Gună, repet, le-a respins, din aceeași pomire vindicativă. Blondel, ministrul Franței, i-a reproșat cu stăruință că tocmai el, fostul elev al liceului „Louis le Grand“, fostul student al nu mai știu cător facultăți din Paris, susține politica Germaniei la București. Adam nu l-a lăsat să termine:

– *Permettez, Excellence, ce n'est pas à l'oeuil!*

...Autoritățile dușmane, în timpul ocupației, au știut ce fac și cu cine au de-a face, când l-au arestat pe Adam și l-au trimis într-un lagăr, ba l-au silit să execute și o sentință, mereu eludată, a tribunalelor românești, „pentru un delict vulgar“, gargarisi din nou, imitativ, netezindu-și, cu mâna în aer, un barbișon imaginar, Clovis. Adam Gună trecea cu o liniște nealterată și cu un superior punct fix de vedere prin toate. Era, după spusele sale, un prigonit politic. Pătimea pentru ideile lui anarhiste pe care le-a propagat din cea mai fragedă tinerețe. Să-l auzi povestindu-și singur, noilor veniți, aventurile.

Clovis se ridică și-și debită rolul, cu glasul, atitudinea și gesturile pline de demnitate și de umor grav, ale personajului: „Eu am fost cel care a dat cea dintâi lovitură oligarhiei latifundiare române (alegea de predilecție cuvinte în care putea să graseieze pe r, și nu neglija barbișonul ipotetic); în 1906 m-am ales în opoziție ca reprezentant al țărănimii, la Colegiul al III-lea. Treceam prin sate, îmbarcat în togă albă cu o barbă tăiată *à la Jésus Christ* și o cruce neagră pe plexus și călare pe un măgar înalt. Țăranii îmi așterneau în cale velințe și vestimente, și femeile îmi aduceau flori, căutând să-mi sărute mâna sau măcar să-mi atingă poalele în treacăt. Alegerile au fost casate, dar scrutinul următor m-a scos tot pe mine. Au trebuit să trimită Cavalerie și ceva tunuri“.

În momentul acesta, exact același glas se înălță din camera vecină, cu tonuri profetice, ca peste un tumult, și ajunse la ei:

– Bicarbonatul, domnii și doamnelor, marchează sfârșitul tinereții. Intrarea lui în obiceiurile cotidiene e de un funest augur.

– Țăra e Adam, zise Clovis. Mavrogheni a putut astfel să constate justetea imitațiunii.

...Gună e un om ocultat de lume. El însă împarte oamenii în sinceri și fătarnici și nu-și recunoaște altă vină decât de a fi spus totdeauna lucrurilor pe nume, ceea ce se cheamă astăzi, pe nedrept, cinism. Are un dar netăgăduit de a povesti și o plăcere sadică să asculte cancanuri și anecdote. Aceasta era justificarea întinselor ospete din sufrageria gotică, boltită ca o pivniță, cu ferestrele ascuțite și colorate. Amănunt: Gună trecuse în tinerețe la catolicism. Nimeni nu ar fi putut spune de ce.

Adam se îngrijea de ospetele lui, de cele mai mici detalii culinare, până la distribuirea locurilor și la varietatea florilor, răspândite cu potriviri atente, cu aluziuni atente, cu omagii nuanțate, în fața tacămurilor.

Tot orașul vorbea de ospetele lui Adam Gună și clevetirile celor ce n-au luat parte la ele întrec chiar bârfa crâncenă la care se dedau comesenii. Este singurul viciu al aces-

tor cine cuviincioase și de o distincție strictă cât timp ține masa propriu-zisă. Se consumă enorme cantități de merinde, calculate parcă să sature un întreg Parnas flămând. Pentru unii oaspeți, invitația permanentă la Gună e un prilej de aprovizionare a unui organism hărțuit de foame, în spațiul dintre cele două mese săptămânale. Casa e plină de eroi balzacieni, care în orașul ăsta fără mansarde dorm în subsoluri și mănâncă mezeluri, la hârtie.

– Adam îi prezidează și de-abia gustă din bucate. Felul lui de a fi e pentru ei o școală de rafinament și de bun gust. Vin aci, continuă Clovis, „juveți“ de pe cucuiele Olteniei și jidănași intelectuali din buzunările Moldovei, care pătrund pentru întâia oară într-o locuință bogată, de ciocoi, de cărturar și de artist. Gună îi ia sub protecție ca un maestru de scrimă și cu o amabilitate soră cu minunea, îi inițiază în utilizarea complicată a cuțitului și a furculiței la care acești discipoli ai lui Mallarmé și Valéry se uită ca la niște instrumente de chirurgie și tortură. Nu tot cu aceeași iscusință îi previne contra exagerărilor, fiindcă unii din ei se pripesc să-și vopsească în roșu aprins unghiile de abia despotmolite din pielețele natale și să abunde în cosmeticiuri și esențe violente. Oricum, în două-trei luni cavalerii stângaci, sosiți să dea lupta cu metropola precară a Bucureștilor, devin, dacă nu eroi de roman, cel puțin oameni de bună-cuviință, cu toate că nu e tocmai potrivit să te înhăitezi prea devreme cu ei.

Ascultându-l pe Clovis, prințul Mavrogheni examina decorul în care se aflau. Încăperile se umpluseră treptat cu sculpturi, tablouri și mobile, armonios grupate, dar prea înghesuite. (Într-o zi Clovis a scos din buzunar o busolă și a navigat, cu încordare, de la o vitrină cu statuetă și medalii până la *Steaua Nordului*, frumoasa marmoră a Miliței Petrașcu.) Elita plasticii române contemporane era înfățișată aici. Cele mai bune pânze ale lui Luchian și Palade, alături de primele sculpturi de Brâncuși și Paciurea. Ele contrastau cu actualitățile triviale ale unui desenator politic, înșirate de-a lungul scării și prelungite până în sala de baie, unde subiectele deveneau pur pornografice.

– Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte, psalmodie pe nas Clovis...

Purtându-și capul blond ca pe un potir, Ambrozii trecu și deschise ușile de cristal dinspre sufragerie.

Pe sub un glas victorios de femeie năvăli o duzină de invitați urmați de doi feciori purtând tipsiile cu cafele. O doamnă, în rochie neagră de seară și care emitea trilurile acelea dominatoare, ca faldurile unui steag, trecu pe la buzele noilor veniți, o mână sculptoare și parfumată și intonând cu inflexiuni de fericire inextingibilă:

– Noapte bună, domnilor, noapte bună, doamnelor, și pe curând, la revedere... Cât de rău îmi pare că trebuie să vă părăsesc (asta e Rita Șendrea de la *Teatrul de Artă*, îl informă Clovis pe prinț).

Salutul ei fu rostit cu tonul Ofeliei în scena sinuciderii, apoi Rita se îndreptă spre ieșire, ca Madame Roland spre eșafod, un mers model făcut să rămână în istorie. Adam Gună o petrecu până în *hall*. Din prag, Rita adresă un surâs suav unui bărbat voinic cu părul cărunt și buclat ca o figură cap-de-mort pe care, totuși, plutea o gură roșie, senzuală, de copil îmbuibat.

– Iată cum se surăde unei instituții financiare, aprobă Clovis. Mavrogheni recunoscuse și el pe Riza Khan, directorul firmei *Atias și Khan*, efecte, devize și lombard.

Adam Gună se întoarse, strânse mâinile lui Mavrogheni, pe care i-l prezentă Sima. Se situă în mijlocul odăii, cu atitudinea unui mușchetar care așteaptă o provocare:

– Ați văzut-o? Ce repede s-a consolat?

– Iar cleveștești, coane Adamache? Uțiți că e o artistă de talent?

Înterupătoarea era Lucreția Mincu, o femeie tânără cu înfățișare de vestală și cu un fel autoritar de a vorbi. O panglică albastră îi încingea fruntea, idealizându-i privirile blonde.

– Dar nu bărfesc cătuși de puțin, se apăra Gună, tot ce spun e spre lauda ei.

Oaspeții se instalau confortabil în fotoliile de piele sumbră, pentru a savura pe-ndelete momentul cafelei și povestirea ce se anunța. Cei mai în vârstă se grupau în picioare, să-și înlesnească digestia.

Răsunară silabe elegiace, pe un timbru de tunet înfundat:

– Iar au rămas o mulțime de bunătați neconsumate! Era regretul unui quinquagenar uriaș, cu fălci preistorice, cu figura de sfeclă și pânțele de Falstaff. Eu rămân pe poziție! bubui el, din pragul sufrageriei.

– Rămâi la datorie, domnule general! ordonă Lucreția Mincu.

– Generația de azi nu știe să mănânce, observă generalul și se înapoie orgolios la bufet.

– S-a consolat! Gună rămăsese cu fața spre ușă, cu degetul întins, ca un fachir, urmărind dincolo de ziduri retragerea invizibilă a Ritei. Cu această atitudine bizară izbui să ralieze pe toți oaspeții în jurul povestirii pe care se vedea că ține cu dinadinsul să o povestească.

– S-a consolat și nici nu e de mirare. Ca să o cunoașteți pe Rita, faceți abstracție de purtările ei rafinate, de cultura ei poetică și poliglotă. Nu țineți seama nici de felul (admirabil, n-am ce zice) cum recită în limba lor pe Rilke, Keats și pe Shelley. Să nu vă uitați la ea din față fiindcă are ochi frumoși și un aer iluminat care o să vă înșele. Priviți-o din spate – accentuă el cu pasiune –, numai din spate, bucurându-se de nedumerirea iscată. Și veți vedea că talia ei de libelulă și umerii ei de marchiză se termină cu o ceafă lată de birjar de lux, de scapet din Piața Teatrului. Dragii mei, tot sufletul ei e în ceafă.

– Într-adevăr!

Exclamația era a unei doamne.

– Ultima ei victimă a fost Roro, știți, Rodrig Robescu – câte un ro de la fiecare nume –, pe vremuri *leaderul* Partidului Conservator, om subțire și bogat și, cu toate că tare bătrân, încă verde. L-a zăpăcit și l-a stors de ultima vlagă, *naturalmente*, de ultimul ban. L-am văzut aci la mine, venise să-mi ceară un împrumut, cu ifosul lui demn și vulturesc. Avea încă o privire bărbătească. L-am pofit să aștepte și, *naturalmente*, după câteva momente s-a spovedit: toate mezavanturile lui cu Rita. S-a întâmplat să-l dea afară din casă (în micul auditoriu se observă o mișcare, fiecare se așeza mai comod în locul lui, să asculte mai bine) – da, în toiu nopții, după câte o scenă de histerie, pricinuită de o tentativă de dragoste nu tocmai izbutită. A! nu numai din vina lui Roro. Pre câte am aflat, după o anchetă, *naturalmente*, discretă, nici o astfel de încercare, *jamais, jamais*, nu izbuteste cu o parteneră ca Rita. E pentru ea un fel de caznă zadarnică, o plăcere acută, dar fără culminație și fără dezlegare. Fenomenul are, de altfel, o explicație, pe care o dă chiar Rita viitorilor ei amanți când se află cu ei încă în faza introductivă, de camaraderie și confidență. Iubise, chipurile, pe un individ, în prima, *primisima* ei tinerete, și acela a trebuit să plece, și ea s-a măritat, de ciudă, cu altul, îl știți pe primul ei soț. În tot timpul căsătoriei, cât a lipsit iubitul, ea și-a interzis orice voluptate, soțul ei nu avea în ea decât o sclavă pasivă, o amantă inhibitivă, care spera îndărătnic în întoarcerea celui alt. Și

când i s-a întors platonul iubit, Rita a dat buzna. Dar vai! după atâta așteptare, s-a ales cu o dezamăgire cumplită; de, *ma chère*, se adresă el Lucreției, după ce ai refuzat să cunoști într-adevăr voluptatea vreme de trei ani de exercițiu steril, după ce ți-ai domesticit simțurile și ți-ai cultivat de gustul ca să nu luneci pe panta plăcerii, nu e ușor să-ți dezlănțuiești elanul chiar când ești în brațele celui mult așteptat.

– Trebuia să perseverezi! spuse Kiki Asachi, mângâindu-și lavaliera roșie de revoluționar ostentativ.

– Păi a perseverat, aproape să-l dea gata pe ăla, și tot nimic, până ce individul s-a speriat, sau s-a plictisit de această funcție de fierăstrău mecanic, și a dat bir cu fugiții.

– Și Rita?

– S-a încăpățânat. Nu însă cu ibovnicul ei, ci cu alții, într-un fel de căutare exagerată, de frenezie erotică, până ce a prins-o soțul ei și a lăsat-o. Curând după aceea, legitimul a murit de tuberculoză galopantă (partea lui de contribuție), și i-a lăsat numele și o parte din avere, fiindcă nu se pronunțase încă divorțul. Rita s-a tot dat la băieți frumoși și tineri, a mai lucrat și în marină, a mai pus la încercare pe câte un don Juan cu faimă, pândeau toate reputațiile de matador în materie, și cu toate acestea n-a înțeles absolut nimic. Ultima ei dragoste și care a durat mai mult, a fost, știți, Jean Proca, junele-prim, un macedonean, o corcitură, cel mai frumos exemplar al generației de *moins de trente ans*, și cel mai înzestrat de zeul Priap, ce să vă mai spun, ei bine, – Gună făcu o pauză – *habet*, slavă Domnului, știu asta de la o prietenă comună, și pe asta l-a pus pe fugă. Odată, după o noapte albă, către zori, bietul băiat adormise, frânt, înfrânt, când fu deșteptat de un hohot de plâns înăbușit. Deschise ochii: Rita, goală, sta în clarul de lună în pervazul ușilor care dădeau în balcon, zgâlțâită de suspine. „Ce ai? Ce s-a întâmplat?” „Sunt nefericită! s-a bocit ea, sunt blestemată! Nu mi-e dat și mie să am de-a face măcar o singură dată cu un adevărat bărbat!”

– Hi, hi, hi, *les amants bizarres!* făcu Asachi.

– Vă puteți închipui – vibră glasul, totuși voalat, al lui Adam, și râsul se potoli ca de obicei de îndată ce debitul lui sacadat își reluă cursul – ce s-a ales din septuagenarul Roro, pus să joace rolul lui Booz, pe lângă Rita. Ea s-a agățat imediat de el, mai întâi fiindcă-i plac boierii, e *friendă* de blazoane, și l-ar fi despărțit pe moș Roro de nevastă-sa dacă zeii n-ar fi decis altfel. I-a băgat în cap că există în viața bărbatului și o a treia înflorire, care se întâmplă pe la vârsta psalmistului, și că Roro, prins într-adevăr de câte-va tresăriri virile, dar efemere...

– Instantanee, corectă Asachi...

– ...că Roro s-ar afla într-o asemenea a treia înflorire. Și l-a supus unui regim delicios. După o săptămână, patriarhul era, *naturalmente*, *hors-jeu*. Atunci au început certurile, concedierile în toilul nopții, rupturile de câte o săptămână-două, urmate de împăcăciuni mai întâi epistolare, cu eterna incantație despre reînflorire, apoi, cum să zic? efective, că Roro profita de concediu și, sigur că va fi rechemat, se îndopa cu afrodisiace, își făcea injecții cu extrase glandulare, se culca devreme, fiindcă știa că nevoia de bani și de aristocrație i-o va aduce iarăși pe Rita, pe pieptul lui păros și sub sprâncenele lui de antart.

Dar într-una din pauze, atât de viclean utilizate pentru preparații atletice, Roro s-a îmbolnăvit de gripă pulmonară și a decedat, a treia zi.

Eram pe Calea Victoriei, oprit printre curiosii care așteptau să treacă dricul lui Roro, copleșit de coroane, precedat de perna cu decorații, urmat de tot corpul politic și

diplomatic, când, deodată, ca din pământ, iată pe Rita că mă apucă de braț: „*Bonjour*, Adamake, ce mai faci, îl caut pe Roro de opt zile, am înnebunit căutându-l, *jamais une brouille n'a duré autant*, telefonul lui nu răspunde; spune-mi ce e de făcut?” (Gună rostise toată fraza pe tonul muzical al Ritei.)

– Îl cauți pe Roro? „Firește!” Și i-am arătat carul mortuar ce înainta solemn și pavoazat cu panglici, jerbe și coroane înspre eternitate: „Uite-l, i-am zis, e a patra înflorire, – și ce înflorire!”

Am salutat dricul, am salutat-o și pe ea, profund, *naturalmente*, și am văzut-o un moment cum se-nclina cu *face-à-main*-ul să citească *imprimé*-urile de pe panglicile funerare, am văzut și cum îi scapă *face-à-main*-ul pe trotuar și se face țândări. De atunci n-am mai văzut-o decât azi la masă, când am evitat, *naturalmente*, amândoi, să mai vorbim de aceste triste evenimente.

– Dar parcă mai rămăseseră niște sarailii!!

Întrebarea, fără nici o legătură cu povestea lui Gună, o rostise generalul Drăgoi, întors de câteva clipe din sufragerie și care pândeau o pauză ca să poată vorbi. Adam îi aruncă o privire disprețuitoare.

– Știu eu unde sunt. Ți le aduc imediat.

Și Lucreția, ca un înger al casei, se ridică să-l ajute.

În așteptare, pe când atenția tuturor se împărțea între flacoanele cu *liqueur*, care circulau fără întreruperi și amfitrion, generalul începu, de unul singur, un exercițiu foarte ciudat. Era un spectacol nou pentru Mavrogheni. Drăgoi se înălța mult pe vărfuri și se trântea ritmic pe călcâie, cu putere, numărând șoptit: „unu – doi, unu – doi.” După ce repetă mișcarea de vreo zece ori, luă un scaun de stejar masiv, care-i sta la îndemână, și se prăbuși cu feșele pe el, tot ridicându-se și așezându-se cu izbire, vreme cam de un minut. „Nu râde, că te bate!” auzi spunându-i-se la ureche, Mavrogheni. Dar Drăgoi observase nedumerirea de pe figura străinului.

– Tinere, îi zise ca din pivniță, la mine să vii să înveți să mănânci. Numai cu procedeul acesta (și se mai buși o dată, icnind, pe scaun) se „tassează” bine alimentele și poți să mai adaugi.

– Generale, au sosit sarailiile, anunță Lucreția.

– Rita asta, continuă Adam, se dedă și la devastări platonice, ea poate să desființeze un om nu numai când i se dă, dar și când i se refuză. Ia uitaiți-vă acolo! Și Gună arată retras lângă draperii profilul vânt și tras al doctorului Valeriu Bratu, pierdut într-o atitudine de prostație cinematică, lângă o butelie cu gin.

– Precum vedeți, unele femei nu se mulțumesc numai cu seva omului, ele atacă și materia cenușie: *à propos, moncher* – și Gună se adresă deodată către Sima – complimentele mele. E încântătoare! E un as. Dar adu-ți aminte de spusa lui Multedo și Cortina, defunctul meu antic, fostul ministru al Spaniei: *il n'y a pas de femmes fatales, il n'y a que des hommes sots*. Admir-o, cânt-o, împodobeste-o, *couche avec*, dar n-o iubi: e încă pui, dar e din rasa primejdioasă – mă pricep! Ferește-ți materia cenușie!

– Ce vrei să spui? întrebă Sima, încurcat și agresiv. Cei de față îl priveau surâzând.

– Și acum, să vă dezvelesc bustul lui Pufika. La azul acestui nume, adunarea izbucni în exclamații cu dublu sens și urmă, ca un stat-major, pe Gună pe o schelă mică, din fundul unei încăperi vecine, transformată în atelier. Cu gesturi încete, Adam desfăcu pânzele gălbui și umede, cari înfășurau ca un pansament sculptura. Murmure de aprobare. Era bustul unui efeb, cu fruntea îngustă și voluntară, cu ochi severi de lebădă și

profilul curb și un surâs de sfidare de o tinerească neștiință, o arătare imberbă de tânăr despot asirian.

– Ce titlu are?

– Îvingătorul! scandă cu emfază Adam. Iar colo alături e bustul meu, pe care nu vi-l pot arăta încă.

– Ce titlu-i puneți? întrebă aceeași voce.

– Învinsul! proclamă Lucreția Mincu.

Pe când invitații se întorceau la locurile lor, Adam îi făcu semn lui Sima să-l urmeze.

– Poate că ai să-mi spui ceva... Cât?

– Cinci mii de lei.

– Fă-mi o chitanță.

Între timp, fără nici o tranziție, Ieronim devenise, ca la un semnal, prada unui grup de indiscreți care îl răsturnară și-l rostogoliră cu întrebări feroce. Îl somase cineva să-și povestească isprăvile electorale. Ieronim răspunse cu un hohot pe care-l voia indiferent și vesel, dar nu era decât confuz și penibil. Aruncă lui Sima o privire deznădăjduită, dar acesta, din prudență și din curiozitate, nu-i sări în ajutor. Toată indelicatetea agresorilor se prăbuși în fața hohotului nechezat cu disperare al lui Ieronim. S-a aflat totuși, a plecat să se aleagă în Maramureș. Ieronim nici nu izbutise să candideze și fugise din reședință cu o domnișoară de care se îndrăgostise pe loc. Sima află astfel tot ceea ce-i făgăduise Clovis să-i povestească. Pândi prilejul să-i strecoare o jumătate din suma pe care i-o împrumutase Adam. Nu așteptă mult. Ceva ciudat se petrecea în sufragerie, că oaspeții se îmbulzeau, unii cu paharele în mână, într-acolo. Sima și Ieronim auziră comanda lui Adam, dată ca de un căpitan de vas în timp de furtună:

– Ambrozie, prepară bicarbonatul, o doză de porc mistreț!

Pe un fotoliu, lângă masă, zăcea generalul Drăgoi, cu capul pe spate, cu mâinile atârnând umflăte, și gemând, printre spumele care i se clăbuceau pe gură. Pe fața roșie se împrăstiau vine mici, violete. Când Ambrozie sosi cu bicarbonatul, generalul refuză din cap.

– Sare amară, gâfâie el, multă.

Se vedea că Ambrozie cunoștea tratamentul și că era pregătit; în mai puțin de un minut se întoarse cu o soluție preparată într-un pahar uriaș. Cu mâinile ei de sibilă, Lucreția desfăcu gulerul și cravata generalului, îl ținu apoi de frunte și-l ajută să înghită doctoria.

– Priviți-l, zise Adam, e parcă Socrate bând cucută.

Doi invitați mai zdraveni îl sprijiniră pe general și-l duseră să zacă și să gâfâie singur pe un divan.

Ieșind cu ceilalți oaspeți din sufragerie, Clovis se întâlni cu dr. Valeriu Bratu, care-i aținea calea.

– Te descompui pe picioare, i se adresă amabil Clovis.

– Mai bine vino mâine dimineață să scriem, că diseară iese buletinul.

– Fii serios, îi șopti Clovis cu spaimă. În calitatea lui de funcționar la o mare bancă, el nu voia să se afle că lucrează la buletinul scris în două limbi al lui Adam Gună: *Apărarea Economică – La Défense Economique*. Tocmai atunci, gazda ridică un pahar plin:

– În sănătatea lui Riza Khan, marele financiar și pentru prosperitatea *es-a-emu*-lui:

cine are bani să subscrie! garantez o primă fantastică.

– Așa va fi în prima lună, rânji în surdină Clovis. Comentariul acesta îi confirma lui Sima zvonurile răuvoitoare despre suspecta prietenie dintre Riza Khan și editorii *Apărării Economice* și despre prezența în această casă a lui Pufi Asachi, junele boier ajuns unul dintre conducătorii proletariatului. Dar mintea i se oprea în loc sub acțiunea subtilă a vaporilor de alcool.

Treptat, adunarea se desfăcuse în mici grupuri amenințate de congestie, exagerat tolănite în fotoliile adânci ca un sărut. Cei mai tineri se întinseseră pe blănurile de leopard, pe cari odihneau, în repausul lor, din teci de mătase, picioarele femeilor. Sima își lăsă, într-o reverie grea, privirile să fluture printre ele.

Strident, telefonul ciurui tăcerea de miez de noapte. Adam ridică receptorul.

– Allo! Ha! tu ești Popă-Iapă? Cristelnița mă-tii de ticălos! (mă iertați, doamnelor!) Ce zici? da' barba ta la ce servește? Dă-o-ncoa, să te învâț io... Când faci nunta cu maica Veniamina? Ia-o, ascultă-mă pe mine, e fată bună... Am avut-o și eu, i-am plătit și tratamentul. Ia seama la profilaxie! Țap bătrân!

Convorbirea, în care am atenuat expresiile, continua pe același ton într-un ritm din ce în ce mai energetic în invective și accente. De la capătul celălalt al firului, o voce spartă da replici viguroase și triviale, care-i ațâtau verva lui Adam, îl însufleteau până la bucurie, îi inspirau riposte ingenioase, inedite, ce culminau în simple înjurături și huiduieli prelungite, ca talazurile ce se sparg și se aștern pe stâncă. Adversarii căutau, care de care, să închidă telefonul înaintea celui alt, dar numai pe câte o expresie mai fericită sau pe câte un urlat emis mai cu dibăcie. Partenerul invizibil pe care Adam îl botezase Popa Iapă, fusese izgonit din cler, pentru fărâdelegi și năravuri necuvenite. Duelul telefonic cu Gună era pentru el un excitant, un derivativ la monotoniile singurătății. Înclinat calm peste pâlnia sonoră, pândea o clipă de oboseală, când Gună, răgușit, se oprea să răsuflă, ca să-i trăgănească un răspuns buimăcitor pregătit din vreme și să închidă discuția, pe o victorie. Huo – huo – huideo – ho – vocifera scos din minți Gună, când deodată năvăli în odaie Iada în *peignoir* roșu, cu părul răvășit:

– De ce zbieri așa, Adame, fir-ai al dracului de șantajist! Scoli mahalaua. Ai înnebunit?

Gună se opri surprins, tresări, vru să mai spună ceva, dar Popa-Iapă îi închisese telefonul, asupra unei închinări mai reușite, așa că nu mai avu alt de făcut decât să așeze receptorul la loc și să se adreseze plin de demnitate soției sale:

– *De la tenue, madame...* nu sunteți singură! Dar cei mai apropiați auziră în același timp și o energetică invocare a dumnezeirei, intercalată în replică și scrâșnită printre dinți.

Răsetul, printre cei de față, degenerase în spasm; cineva se simți rău.

– Domnilor, domnilor, *il y a une vierge parmi nous!*

– Imposibil! Absurd!

– E de necrezut!

– *Parole d'honneur.*

– Afară! Rușine!

Ca și cum văzuseră și auziseră destul, leoparzii se ridicară deodată cu toții să plece.

Andrei Sima se găsi pe trotuar, nu-și amintea în ce chip, la braț cu Riza Khan, care-i spunea cu politețea lui de prelat: „Ți-am rezervat 50 de acțiuni B.A.M., la nomi-

nal, prima e sigură, când vrei să realizezi diferența, dă-mi un telefon la bancă.“ Apoi Ieronim veni să-i scuture americanește mâna și-i spuse că pleacă de-a dreptul la gară; veni apoi Clovis, insinuant: „La revedere, Wertherule, și vezi, cruță-te.“ I se părea lui Sima că e domnul din cimitir, șeful familiei, văduvlul sau moștenitorul, oprit lângă groapa proaspătă să primească perindarea asistenței care prezintă condoleanțe.

Kiki Asachi se apropie de el.

– Avem o bucată de drum împreună... Andrei înțelese că Asachi ar avea ceva de spus. Făcură câțiva pași în tăcere. Ești înscris în „mișcare“? Sima-i răspunse că din principiu nu face parte din nici un fel de asociații, mișcări și partide. E partizanul ideilor revoluționare, fără să fie nicăieri înrolat. Vorba lui Gună: românul nu e născut poet, ci *mouchard*. De aceea preferă să se țină deoparte.

– Ești, care va să zică, un simpatizant. Din nou, tăcere. „Unde o fi vrând să ajungă?“ se întrebă Sima.

Se simți deodată apucat de braț de o mână care nu era a lui Asachi. Cineva intrase între ei.

– Bună-seara, băieți!

Era un june pipemicit, cu privirile încălecate și cu vocea subțire de copil întârziat. Recunosc pe unul din cei mai recenți oaspeți ai lui Adam. Sosise chiar în acest an din provincie, izgonit de mizerie, împins de curiozitate și de voință. Nimeni nu era mai ospitalier cu tinerii plini de ambiție, cu necunoscuții care debarcau în Gara de Nord, fără scrisori de recomandare, decât Adam. Nici Sima, nici Asachi nu-și aminteau cum îl cheamă pe noul venit. Îl știau sfios, dincolo de margini, de aceea îi uimi îndrăzneala și familiaritatea pe care și-o îngăduise acum.

– Ce mai puneți la cale, conspiratorilor, le zise, târându-i de coate, cu mersul său înainte, ca un mânz pus la ham pentru întâia oară. Ia spune-mi tu, Kiki, pe când *le grand soir*?

Asachi îl măsură cu privirea lui rece, pe care celălalt o înfruntă cu ochii lui pieziși și sticloși, cu întreaga lui figură schimonosită și aprinsă, cu un răs scâlciat care duhnea a alcool. Tânărul conducător al proletariatului se opri lângă un felinar care-i punea în evidență profilul lui de medalie, portul lui de gentilom în salopetă.

– Ascultă, tipule, îi zise ridicând degetul părintește, astă-seară poți să-ți permiți chiar să mă tutuiești, că ești beat... Dar mâine se schimbă vorba, că altfel te sictiresc! Ținându-și șapca de mătase, se întoarse către Sima, îi întinse mâna. „Eu o iau pe aici“, și se depărtă.

Andrei stătu locului, așteptând și plecarea intrusului.

– Te conduc până acasă, am atâtea să-ți spun. Și i se agăță de braț, într-un elan sentimental. Andrei grăbi pasul. Nu fugi de mine, se tânguie nepofitul, sunt așa de singur. Doream de mult să-ți vorbesc. Mă numesc Ion Străinul, dar nu sunt jidan. *Eu nu sunt fiul tatălui meu*. Mama mea, care a fost chelneriță la hanul lui Șevcenko, la intrarea în Dorohoi, a fost nevoită să trăiască cu stăpânul, un ucrainian din Basarabia, creștin. Altfel o dădea afară, și tatăl meu legitim era grav bolnav de hernie. Eu sunt fiul lui Șevcenko și de la cinci ani m-a pus rânduș la bucătărie. Era ca un fel de favoare. Când spărgeam vreun pahar mă bătea cu cureaua de la pantaloni, și din când în când îi trăgea și mamei câte o palmă, dar nu prea tare. Câtă vreme a fost frumoasă, mama a tot tras nădejde că Șevcenko mă va trimite la Chișinău să mă fac popă. A avut chiar o mică discuție cu el, în care a trebuit să-i spună că tatăl meu legitim chemase la timp un rabin care m-a botezat evreiește. Auzind acestea, Șevcenko s-a înfuriat și a spus că e un sacrilegiu să botezi

creștinește un circumscris, darmită să-l mai trimiti la seminarul ortodox să iasă popă. Mai târziu, Șevcenko a angajat o altă servitoare, mai tânără, și pe mama a trecut-o la grajduri, iar pe mine m-a dat afară cu toate că nu-mi plătea, în moneda de atunci, mai mult de patru lei pe lună. Am rămas să-i ajut celuilalt tată, un biet ovrei șontorog care toată ziua căra apă potabilă pe la casele oamenilor, iar seara ne ospătam cu ceai și cu pâine, fiindcă tata avea un samovar dogit, moștenire de la bunicul, și cu ce ne mai aducea mama de pe la mesele argaților, ne săturam.

La fiecare răspântie, Sima încercase să se dezbrace de acest tovarăș care-și dezvăluia secretele de familie numai pentru că cinicul Clovis îl numise chiar în acea seară jidănaș intelectual, tocmai într-un moment în care sensibilitatea alcoolizată a lui Ion Străinul îndura cu greu insultele.

– Când am împlinit doisprezece ani, m-am băgat cioban la oi. Mi-am luat rămas bun de la samovarul părintesc și am făcut cunoștință cu cașul cu mămligă, cu stelele cerului, cu dulăii și cu apucăturile baciului care ziua stătea lângă măgăriță, iar nopțile lângă mine. Ultimele cuvinte fuseseră spuse în șoaptă. Tu, Andrei, nu cunoști viața, pe unii îi întărește, pe alții îi dezarmează. De aceea nu pot răbda un ponos mai mult și ți-am destăinuit secretul nașterii mele.

Străinul continuă pe acelaș ton tânguitor o poveste fără sfârșit în care numele lui Șevcenko revenea ca un leit-motiv obositor, până ajunseseră în fața gangului casei în care locuia Sima. El îi întinse hotărât mâna:

– Noapte bună, domnule Străinu, du-te la culcare.

Dar Străinul i-o prinse cu amândouă mâinile lui mici și aspre:

– Nu pleca, imploră el, mai stai cu mine.

– Nu se poate, trebuie să mă culc, mâine dimineată am treabă.

– Ia-mă la tine. Am să dorm toată noaptea într-un fotoliu. N-am să te supăr.

– Ba mă superi. Nu pot suferi nici o prezență la mine în casă. Nu sunt ospitalier.

Cu o mișcare neașteptată, Străinul i se aruncă de gât, i se agăță cu ambele mâini de gulerul hainei. Fața lui se schimonosi mai mult.

– Nu mă lăsa. N-am unde dormi astă-seară.

– Minti. De altfel nu mă interesează. Pofțim, du-te la un hotel.

– Am să mă culc aci, pe jos, sub poartă.

Încet dar cu putere, Sima îi desfăcu pumnii plâpânzi de pe reverurile hainei sale.

– Cum vrei!

Celălalt căzu în genunchi, plângând cu sughițuri, apoi se întinse pe pământul gol, de-a lungul intrării:

– Treci peste mine, dacă poți.

Andrei îl privi cu dezgust. Nu era nici el destul de lucid, ca să-l poată ajuta. Îl sări cu un salt exagerat, ferindu-se, crispat, nu cumva să-l atingă, nu cumva să-l calce, ca pe un excrement zvârcolit, care ar fi prins viață.

De-ar putea înfrunta panopticul amenințător al nopții, singurătatea din atelierul său pustiu. Să doarmă până a doua zi când va merge să-și ia victima, din infernul chirurgical al doctoriței Comelia. Un somn neîntrerupt, ca într-un expres nocturn, între două stații lungi, una din bezne, din zori cealaltă. Somnul i-a stat totdeauna în ajutor, l-a găzduit în abisurile lui line. Avea Sima și ușurința egoistă de a uita faptele care-l tulbură, fiindcă, dacă-i adevărat că somnul se apără, prin vise, de trezire, sufletul se ferește de suferință prin uitare. Dar nu izbutea să adoarmă imediat. Se afla ca într-un luminisț la marginea codrului cu vedenii și, fără să fie treaz, își dădea seama că totuși nu doarme.

Un lanț de întâmplări din timpul zilei îl ținea legat de realitate. Auzea încă glasuri de bărbați și de femei în roata unei corole vertiginoase, își aminti de darul căzut din cer al lui Riza Khan, omul care vrea să fie bine cu toată lumea, de aventura comică și deplorabilă a lui Ieronim în alegeri, de bolnava lui misterioasă, pe urmă, ca de un burete, de figura buhăită a lui Bratu, printre câțiva efebi agresivi ca să nu pară timizi, și de însuși amfitrionul, Adam, care la răstimpuri, pe furis, își ducea mâna pe sub haină la inima lui strangulată de anghină, inima, o frunză de sânge pe un lac verde, verde... și deodată lanțul se rupe și fiorul se pierde; Sima lunecă într-un somn fără fund.

Capitolul 14

Cu acest capitol începe partea a doua a romanului „Lunatecii”. În prima ediție, în două volume – care este și textul nostru de bază – el deschide volumul al II-lea, având o mențiune a editorilor în subsolul primei pagini:

„Textul acestui volum reprezintă versiunea definitivă a manuscrisului elaborat de scriitor în decursul a mai mulți ani. Moartea prematură a împiedicat scriitorul să dea un titlu fiecărui capitol, ca în volumul I.”

Capitolul 15

În D, capitolul are un titlu: „Schimbul doi”.

P. 324, r. 23 – îi mărturisise D: îi mărturisește E;

P. 326, r. 18 – ...Aici, Ana s-a oprit din povestit, privindu-l lung și întrebător pe Lucu D: Privindu-l întrebător pe Lucu E;

P. 328, r. 10 – nălță din umeri D: înălță din umeri E;

P. 332, r. 14-15 – se prelungea neobișnuit de mult. Prea multă prospețime și grație în toate acele salamalecuri cu care se încheie un banal sfârșit de ospăț. Încadrat ciclopic între Puiu Leonte și Arghir, micul și nervosul Resch săruta, rând pe rând și cu apăsare, mâinile speriate, mâinile desculțe ale Anei, ținându-i parcă după fiecare punctie labială și câte o foarte scurtă cuvântare. În spatele lui, depășindu-l D: se prelungea neobișnuit de mult. În spatele lor, depășindu-i E.

Capitolul 16

P. 346, r. 18-19 – își tremurau mugurii în umbra pe care naltetele ziduri vecine D: tremurau, negri, în umbra pe care înaltele ziduri vecine E;

P. 353, r. 25 – Ana... adică Ada... Bărbatul ei... a ucis... pe amant... D: Ana... Adică

Ada... A ucis... pe amant... E;
P. 355, r. 27 – Dar nu ești în stare, lașule. Nu ești în stare, canalie iubită. D: Dar nu ești în stare, canalie iubită. E.

Capitolul 17

În D are titlul „Povestea Adei Fulga”.

P. 358, r. 18 – Nu ți-am spus nimic, Lor. D: Nu ți-am spus nimic. E;

P. 368, r. 20-21 – Prea era mare efortul D: Era mare efortul E;

P. 370, r. 4 – trebui să se culce și să se dăruie D: trebui să se culce E.

Capitolul 18

În D are titlul „La schit”.

P. 373, r. 26-27 – Nimeni alt nu putea bate la ușă decât Ana. S-a gândit că Ana va trece peste temerile D: S-a gândit că nimeni alt nu putea bate la ușă decât Ana, că Ana va trece peste temerile E;

P. 375, r. 16 – După un sfert de oră de aprig mers Ana se opri. Îi era sete. D: Îi era sete. E; r. 25-26 – își stâmpără foamea D: își astâmpără foamea E;

r. 40 – Ana plimba peste întinderi priviri D: Ana plimba priviri E;

P. 377, r. 2 – un fel de nod de pietroaie uriaș D: un fel de nod uriaș E.

Capitolul 19

În D se intitulează „Întoarcerea de la schit”.

P. 383, r. 18 – o găsi instalată pe doamna Silion (pe care o rugase chiar el la plecare, străruitor, să se întoarcă). D: o găsi pe doamna Silion. E.

Capitolul 20

În D se intitulează „Moartea lui Arghir”.

Capitolul 21

În D se intitulează „Înmormântarea lui Arghir“.

Capitolul 22

În D are titlul „Visul“.

P. 411, r. 35 – Poate că a și vrut să-și facă de lucru D: Poate că a și vrut să se afle în treabă E;

P. 412, r. 6 – Lucu zâmbi. Rămase cu ochii în gol, D: Lucu rămase cu ochii în gol, E; după r. 6, numai în D: – Doriți să așteptați?

P. 413, r. 40 – Afară vântuie și plouă. D: Afară vântuia și ploua. E.

Capitolul 23

În D are titlul „Plimbarea în pădure“.

P. 418, r. 3-4 – luneca fără zgomot, ca o înfiripare feerică, din piele și lacuri. D: luneca fără zgomot, ca în vis E;

r. 23 – colinele Neajlovului D: colinele Negoiului E;

P. 424, r. 33 – i-l cunoștea de demult, D: i-l cunoștea de mult, E.

Capitolul 25

În D are titlul „Sinuciderea“.

P. 438, r. 6-7 – ministerele sunt cotropite D: ministerele sunt coplesite E.

Capitolul 26

P. 452, r. 6 – buzele zâmbeau fermecător D: buzele zâmbeau. E.

Capitolul 28

În D are titlul „La Giuseppe“.

P. 470, r. 7 – cu bare de metal D: cu șină de metal E;

P. 477, r. 29 – doi ochi oblici D: ochi oblici E.

Capitolul 30

În D are titlul „Răpirea“.

Capitolul 31

În D se intitulează „Întâlnirea Ana-Laura“.

P. 509, r. 5 figurează numai în E.

Capitolul 32

În D are titlul „La Giuseppeni“.

P. 518, după r. 5, numai în D, după spațiul care marchează o secvență nouă: Bătu la ușă.

Capitolul 33

În D se intitulează „Final“.

CUPRINS

Notă asupra volumului V

LUNATECII

Capitolul 1 – <i>Buricul pământului</i>	1
Capitolul 2 – <i>În bazarul trecutului</i>	32
Capitolul 3 – <i>Fantome și epave</i>	63
Capitolul 4 – <i>Anapoda</i>	85
Capitolul 5 – <i>Fiul cadavrului</i>	107
Capitolul 6 – <i>Trude Resch</i>	115
Capitolul 7 – <i>Întâlnirea cu Matilda</i>	129
Capitolul 8 – <i>Surorile Feraru</i>	134
Capitolul 9 – <i>Sub candelabrul lui Scafa</i>	184
Capitolul 10 – <i>Vraciul</i>	216
Capitolul 11 – <i>A patra putere</i>	224
Capitolul 12 – <i>Țintarul</i>	243
Capitolul 13 – <i>Praznicul calicilor</i>	267
Capitolul 14 –	304
Capitolul 15 –	322
Capitolul 16 –	345
Capitolul 17 –	356
Capitolul 18 –	371
Capitolul 19 –	382
Capitolul 20 –	386
Capitolul 21 –	399
Capitolul 22 –	408
Capitolul 23 –	418
Capitolul 24 –	431
Capitolul 25 –	438
Capitolul 26 –	451
Capitolul 27 –	461
Capitolul 28 –	469
Capitolul 29 –	482
Capitolul 30 –	492
Capitolul 31 –	498
Capitolul 32 –	513
Capitolul 33 –	527
<i>Note și variante</i>	543